

तत्र हि निःकारणगमने प्रायश्चित्तप्रतिपादनादिति ॥ निस्सकने
 वाङ्गुरु कङ्कवयसहिओ, इयवरा वए वसहिं ॥ जत्यपुण अन्निस्त
 कं पूरिति तहिं समोसरणं ॥ पूरिति समोसरणं, अन्नासइ नि-
 स्सचेइसुं पि ॥ इह रा लोगववान्, सद्धाज्जंगोय सद्धाण मित्यागमः
 ॥ पुनरनिश्राकृताजावे लोकापवादरिरक्षिपया श्राद्धश्रद्धावि-
 वर्द्धयिपया च माज्जुदेवगृहागततथाविधोष्ठं खलसमुज्ज्वलनेप-
 थ्यपार्श्वस्थाद्यवलोकनेनामीपां विपरिणाम इत्यगीतार्थानां वसतो
 प्रेषणेन व्याख्यानादिकृते कतिपयगीतार्थयतिपरिवृतस्य सुवि-
 हिताचार्यस्य निश्राकृतेऽवस्थानं प्रतिपादयन् वसतिवासमेव य-
 तीनां प्रत्युत्त. प्रतिष्ठापयति ॥

अर्थः-बळी निश्राकृत चैत्यने विषे लोकापवादनी रक्षा क-
 रवानी इच्छाए अथवा श्रावकनी श्रद्धा बधारवानी इच्छाए बळी ते
 प्रकारना एटले स्वेच्छाचारी निरंकुशने नजला वेपने धारण करताअने
 देवघरमां आवेला एवा पासथ्यादिक तेमने देखवाथो ए लोकोनी
 विपरित बुद्धि न थाय ए हेतु माटे अगीतार्थना निवासने विषे व्या-
 ख्यानने अर्थे केटलाक गीतार्थ साधुये वीटिला जे सुविहित आचार्य
 तेमनुं निश्राकृत चैत्यने विषे जे रहेवुं तेने प्रतिपादन करतां
 साधुने वस्तीमां रहेवुं पण चैत्यमां न रहेवुं एम नलढुं स्यापन थायठे.

टीकाः-इतरथा इयरा वए वसहि मित्यस्यांतर्गुमात्रतापनेः॥
 तेदेवं निस्सकमेत्यादिना चैत्यवासं सिसाधयिपतस्तव वसतिवास
 सिद्धा यत्नेनोक्ता मायाः स्फुटमेते कोऽवाजाता इतिन्यायेन
 विपरीतमापतितमिदो आगमार्थकोशसं नवतः ॥

अर्थ:-केम जे जो एम वसतिवास सिद्ध थयोन होत ने चैत्यवास सिद्ध थयो होत तो “इयरावए वसहिं” एटले बी-जा वस्तीमां रहे ठे ए पदनी थंतगांठ तारे आवी परुत ते माटे निस्सरु एटले निश्चाकृत इत्यादिके करीने चैत्यवासाने सिद्ध करवाने इच्छतो एवो जे तुं, ते तारे उलंठो वसतिवास सिद्ध थयो माटे प्रयत्ने करीने वाढ्या जे अरुद ते प्रत्यक्ष कोदरा यया एवो न्याय थयो माटे तारे तो अवसुं आवी परुयुं अहो ! तारुं आगमना अर्थने जाणवानुं कहापण !

टीका:-यदपि देउलियखरंदेत्यादिना देवकुलिकशब्दाच्चैत्यवाससाधनं तदप्यसम्यक्, यतिवेषमात्रधारिणामेव देकुलिक व्यपदेशात् ॥ एतद्गाथाविवरणे देवकुलिका देवकुलपरिपालका वेषमात्रधारिण इति व्याख्यानात् ॥

अर्थ:-वळी देउलिय इत्यादिके करीने देवकुलिक शब्दार्थी चैत्यवासनी सिद्धि करी ते पण साची न करी केम जे यतिना वेष मात्रनेज धारण करनार ते देवकुलिक शब्दे करीने कहेवाय ठे, ए गाथाना विवरणेने विषे देवकुलिक शब्दनो अर्थ देवकुलने पालन करनार अने यतिवेष मात्रनोज धारण करनार एवो पुरुष ए प्रकारुं व्याख्यान कर्युं ठे. माटे

टीका:-अतएव तेषां प्रवचनोपदेशपूर्वकपरुपज्ञणरूपा खरंदनाजिहिता ॥ आगमोक्तत्वेतु चैत्यवासस्य तेषां यथोक्तकारित्वेन सुविहितकृतखरंदनानुपपत्तेः ॥ तस्मात्पार्श्वस्थाद्यधमा-

નામેવ દેવકુલિઃ કલ્પપદેશાત્, તેષાંચાનંતતમેન કાલેન દશમા-
શ્ચર્યમહિમ્ના જવતેવ સ્વમતિકલ્પિત ચૈત્યવાસાન્યુપગમપ્રતિ-
પાદનાન્નતતઃ સુવિહિતાનાં ચૈત્યવાસસિદ્ધિઃ

અર્થઃ:-એજ કારણ માટે તે દેવકુલિક પ્રત્યે સિદ્ધાંતના ઉપ-
દેશ પૂર્વક કઠોર જાપણ કરવા રૂપ સ્વરંટના ઇટલે તર્જન તિરસ્કા-
રાદિક કરવાનું કહ્યું છે, ને જો ચૈત્યવાસ સિદ્ધાંતમાં કહ્યો હોત તો
શાસ્ત્ર પ્રમાણે ચાલનાર સુવિહિત છે એ હેતુ માટે, તેમને સુવિહિત
આવીને તર્જનાદિક કરે છે એમ કહેવું ન થાત તે કારણ માટે પાસ-
થ્યાદિક જે અધમપુરુષ તેમનેજ દેવકુલિક શબ્દવતે કહેવાનું છે, ને
તે પાસથ્યાદિક અતિશે અનંતાકાલે કરીને દશમ આશ્ચર્યના મહિમા
તમારીજ પેઠે પોતાની બુદ્ધિયે કલ્પ્યો જે ચૈત્યવાસ તેનો અંગિકાર
કરવાનું પ્રતિપાદન કરે છે માટે સુવિહિતને ચૈત્યવાસ નથી. માટેનું
ચૈત્યવાસ સિદ્ધ કરે છે તે સ્વોદો છે.

ટીકાઃ:-॥કિંચ યત્ર મુનયો વસંતિ તન્નિશ્રાકૃતં સ્યાત્તદા જ-
ત્ય સાહમ્મિયા વહ્વેશ્ચ્યાગમેન યત્ર ચૈત્યાદૌલિંગિનો વસંતિ
તદનાયતન મિત્યનાયતનત્વાજિધાનં વિરુદ્ધેત ॥ તસ્માન્નતપ્વા
વસીયતે સાધુનિવાસ રહિતં નિશ્રાકૃતમિતિ ॥

અર્થઃ:-બઢી તે કહ્યું હતું એ, એ, જગાયે મુનિ નિવાસ કરે છે,
તે નિશ્રાકૃત હોય એ પ્રકારનું તારું કહેવું સાચું હોય તો “ જયસા-
હમ્મિયા વહ્વે ” इत्यादि આગમે કરીને એ ચૈત્યાદિકને ત્રિપે લિંગ-
ધારી વસે છે તે અનાયતન કહીએ એ પ્રકારનું અનાયતનવણાનું ક-

हेतुं ते विरुद्धं यात एतत्ते ए प्रकारं कहेतुं न यात एवं कहेवा-
पोज निश्चय थाय ठे जे साधु निवास रहीत ठे तेज निश्चाकृत ठे.

टीका:—एवं च चैत्यवास इदानीं तनमुनीनामुचित आगः
मोक्तत्वादिति हेतुरुक्तन्यायेना गमोक्तत्वस्यासिद्धत्वादसिद्धः ॥
यदप्युदितं मा रैस्तीत्साक्षात्सिद्धांतचैत्यवास स्तथापि गी-
तार्थाचरित्या त्सेत्स्यतीति यद्यतस्यैव च श्रीमदार्य रक्षितपा-
देरित्यादिना च्छवास सण्ही त्वंतेन समर्थनं तदप्य संगतं ॥

अर्थ:—बळी ते कह्युं जे आ कालना मुनिने चैत्यवास करवों
उचित ठे, आगममां कह्युं ठे ए हेतु माटे एम जे स्थापन क्युं हतुं
ते पूर्व कही देखानयो एवा न्याययी आगममां कहेवापणुं असिद्ध
थयुं, माटे ए हेतु पण असिद्ध थयो एतले खोटो थयो आगममां
चैत्यवास करवानो कोई जगाए कसोज नयी बळी तें कह्युं जे, सा-
क्षात् सिद्धांतमां चैत्यवास कसो नयी तो पण गीतार्थ पुरुषे आच-
रण कयों ठे तेयी सिद्ध थशे जे माटे आर्यरक्षित आचार्ये, इत्यादि
आरंजीने “ च्छवाससण्ही ” त्यां सुधी चैत्यवास करवानुं समर्थन
क्युं ते पण असंगत ठे अघटतु ठे.

टीका:—छवास सण्हीत्याद्यासोपदेशस्य जगवत्प्रणीता
गमेष्वनुपलंभात् ॥ मूलागमेन विरोधाच्च ॥ तथाहि ॥ श्रीम-
दार्यरक्षितपादेषु स्वर्गगतेषु प्रागेव प्रतिवादिनिराचिकीर्षया
मथुरापुरीप्रेषितेन गोष्ठामाहिखेन जनपरंपरया गुरुणां स्वर्ग
गमनं दुर्वलिकापुण्यमित्रस्य सूरिपदप्रतिष्ठा माकर्ण्यदर्प्पोधुर

चेतसा जातमत्सरेण ततःसमागत्य व्याख्याक्षणे श्रीदुर्वलिका
पुष्पमित्रेण सार्व्व प्रारब्धे विवादे ततोयुक्तिसिद्धांताभ्यां प्रति-
पाद्यमानेनापि मिथ्याजिनिवेशात्तद्वचन मनच्युपगच्छता
संधोद्धाटना निन्दवत्त्वं प्रतिपेदे इत्यजिहित मावश्यकै ॥

अर्थः—जे च्छवाससएही इत्यादि हितोपदेशकतुं वचन ते
कहुं ते तो जगवंतनां कहेलां जे आगम तेने विषे क्यांइ पण देखातुं
नथी ने मूल आगमथी ए वचन विरुद्ध ठे एटले मूल आगमनी
साथे ए वचन मलतुं नथी आवतुं ते कही देखाने ठे आर्य
रक्षित आचार्य स्वर्गमां गया पहेलुंज प्रतिपादितुं निराकरण
करवानी इछाये मथुरांपुरीमां मोकदयो जे गोष्टामाहिल तेणे लोकनी
परंपराये गुरुस्वर्गमां गया अने दुर्वलिका पुष्प मित्रने सूरिपदनी
प्रतिष्ठा आपी ए बात सांजळी गर्वे करीने उन्मत्त जेनुं चित्त ठे ने
थयो ठे अहंकार जेने एवो ते गोष्टामाहिल त्यांथी आवीने व्या-
ख्यानने अवसरे श्री दुर्वलिका पुष्पमित्रनी साथे विवाद आरंभ्यो
त्यार पठी युक्तिथी तथा सिद्धांतथी घणुं समजाव्यो पण मिथ्या-
त्वेना अजिनिवेश थकी ते दुर्वलिका पुष्पमित्र आचार्यनुं वचन अं-
गीकार न करतां एवो ते गोष्टामाहिल संधनो उकाह करवाथी
निन्दवपणाने पाम्यो एम आवश्यकजीमां कहुं ठे.

टीकाः—तथाहि कार्यमत्र ज्ञानादिकं ॥ कक्षांनाणार्थ्य मि-
तिवचनात् ॥ तस्य च लेशेनाप्यत्रानुत्सर्पणात् ॥ गीतार्थाचरि-
तत्त्वस्य कालमानविरोधेना पास्तत्वात् ॥ देवद्वयोपजोगाशा-
तनादि जिश्च महादोषत्वेनास्य ॥ स्तोकापराधत्वानुपपत्तेः ॥

अर्थः—ते कही देखामे ठे जे अहीं कार्य ते ज्ञानादिक जाणुं केमके कार्य तो ज्ञानादिक ठेएवुं शास्त्रनुं वचन ठे, ने ते तो लेश मात्र पण अहीं प्रगट नथी ए हेतु माटे, गीतार्थनुं जे आचरित तेने कालमाननो विरोध आवे ठे. तेणे करीने दूर करुं माटे चैत्यवास करवामां देवद्वयनो उपजोग थाय तथा आशातना थाय तेणे करीने महा दोषनी प्राप्ति थाय ठे. माटे एने योना अपराधपणानी प्राप्ति नथी, एटखे धणोज अपराध एमां रह्यो ठे ॥

टीकाः—अत एव न बहुगुणत्वमिति आगमाविरुद्धाचरणान्युपगमे जगदप्रामाण्या संजनन्त्वस्या आगमविरोधेन निरस्तं चैत्यवासप्रतिषेधकागमेनैव प्रागुक्तेनास्या आगमविरोधस्य स्फुटत्वात् तद विरुद्धाया एवचास्या प्रामाण्योपगमात् ॥

अर्थः—एज कारण माटे “न बहुगुणत्वं” इत्यादि जे तें कथुं ते तो आगमपकी अविरुद्ध आचरणानो अंगीकार न करीए तो जगवंतना वचननुं अप्रमाणिकपणानी प्राप्ति आवे पण आचरणानुं तो आगमना विरोध करीने निराकरण करवापर्शु ठे माटे पूर्वे कस्यो जे चैत्यवासना निषेधनुं, आगम वचन तेणे करीने ए आचरणाने आगम विरोधपणुं स्पष्ट ठे, माटे ते आगमपी अविरुद्ध एवज आचरणानुं प्रमाणिकपणुं ठे.

टीकाः—पडुक्तं ॥ आचरणा विदु आणाविरुद्धगाचेव होंई नायंतु इह्रा तित्यपरासायणनि ॥

चेतसा जातमत्सरेण ततःसमागत्य व्याख्याक्षणे श्रीदुर्वलिका
पुष्पमित्रेण सारुं प्रारब्धे विवादे ततोयुक्तिसिद्धांताच्यां प्रति-
पाद्यमानेनापि मिथ्याजिनिवेशात्तद्वचन मनच्युपगच्छता
संधोद्धाटना त्रिन्हवत्वं प्रतिपेदे इत्यजिहित मावश्यकै ॥

अर्थः—जे च्छ्वाससपही इत्यादि हितोपदेशकनुं वचन ते
कथुं ते तो जगवंतनां कहेलां जे आगम तेने विपे क्यांइ पण देखातुं
नथी ने मूल आगमथी ए वचन विरुद्ध ठे पटले मूल आगमनी
साथे ए वचन मलतुं नथी आवतुं ते कही देखाने ठे आर्य
रक्षित आचार्य स्वर्गमां गया पहेलुंज प्रतिवादिनुं निराकरण
करवानी इष्टाये मयुरांपुरीमां मोकदयो जे गोष्टामाहिल तेणे लोकनी
परंपराये गुरुस्वर्गमां गया अने दुर्वलिका पुष्प मित्रने सूरिपदनी
प्रतिष्ठा थापी ए वात सांजळी गवें करीने उन्मत्त जेनुं चित्त ठे ने
यपो ठे अहंकार जेने एवो ते गोष्टामाहिल त्यांथी थावीने व्या-
ख्यानने अयसरे श्री दुर्वलिका पुष्पमित्रनी साथे विवाद आरंज्यो
स्वार पठी युक्तिथी तथा सिद्धांतथी घणुं समजाव्यो पण मिथ्या-
त्वना अजिनिवेश थकी ते दुर्वलिका पुष्पमित्र आचार्यनुं वचन अं-
गीकार न करतां एवो ते गोष्टामाहिल संधनो उगाद करवाथी
निन्दवपशाने पाम्यो एम आवश्यकजीमां कथुं ठे.

टीकाः—तथादि कार्यमत्र ज्ञानादिकं ॥ कङ्कानाणार्थ्य मि-
तिवचनात् ॥ तस्य च खेदेनाप्यग्रानुत्सर्पणात् ॥ गीतार्थाचरि-
तत्वम्य काव्यमानविरोधेना पास्तत्वान् ॥ देवद्वयोपनोगाशा-
तनादि निध महादोषत्वेनास्य ॥ स्तोकापराधत्वानुपपत्तेः ॥

अर्थः—ते कही देखामे ठे जे अहीं कार्य ते ज्ञानादिक जाणवुं केमके कार्य तो ज्ञानादिक ठेएवुं शास्त्रनुं वचन ठे, ने ते तो सेश मात्र पण अहीं प्रगट नथी ए हेतु माटे, गीतार्थनुं जे आचरित तेने कालमाननो विरोध आवे ठे. तेणे करीने दूर कयुं माटे चेत्यवास करवामां देवद्वयनो उपजोग थाय तथा आशातना थाय तेणे करीने महा दोषनी प्राप्ति थाय ठे. माटे एने थोमा अपराधपणानी प्राप्ति नथी, एटखे घणोज अपराध एमां रह्यो ठे ॥

टीकाः—अत एव न बहुगुणत्वमिति आगमाविरुद्धाचरणान्न्युपगमे जगदप्रामाण्या संजनत्वस्या आगमविरोधेन निरस्तं चेत्यवासप्रतिषेधकागमेनैव प्रागुक्तेनास्या आगमविरोधस्य स्फुटत्वात् तद विरुद्धाया एवचास्या प्रामाण्योपगमात् ॥

अर्थः—एज कारण माटे “न बहुगुणत्वं” इत्यादि जे तें कयुं ते तो आगमयकी अविरुद्ध आचरणानो अंगीकार न करीए तो जगदंतना वचननुं अप्रमाणिकपणानी प्राप्ति आवे पण आचरणानुं तो आगमना विरोध करीने निराकरण करवापर्युं ठे माटे पूर्वें कस्यो जे चेत्यवासना निषेधनुं, आगम वचन तेणे करीने प्र आचरणाने आगम विरोधपणुं स्पष्ट ठे, माटे ते आगमयी अविरुद्ध एवज आचरणानुं प्रमाणिकपणुं ठे.

टीकाः—युक्तं ॥ आचरणा विदु आणाविरुद्धगाचेव दोई नायंतु इदरा तित्ययरासायणनि ॥

अने श्रावकोने श्रूकवा वगेरेनी मनाई करवामां आवे ठे एम निश्रा-
रहित विधिए करेला वीरप्रजुना आ चैत्यालय माटे फरमान कर-
वामां आवे ठे.

इह न खलु निषेधः कस्यचि छंदनादौ,
श्रुतविधि बहुमानी त्वत्र सर्वोधिकारी;
त्रिचतुरजन दृष्ट्या चात्र चैत्यार्थ वृद्धि,
व्यय विनिमय रक्षा चैत्य कृत्यादि कार्यं

ज्ञावार्थः—इहां कोइने पण दर्शन पूजन करवा माटे ना
पामवामां आवनार नथी; वळी सूत्रनी विधिने मान आपनार
हरकोइ माणसने इहां अधिकारी तरीके गणवामां आवडो; तेमज
आ देरासरना पैशाने त्रण चार जणानी नजर हेठे व्याजे धीरी
बधारवा, खरचवा, उथल पाथल करवा, संजाळी राखवा, तथा देरा-
सरना कामकाज करवानुं फरमाववामां आवे ठे.

आ बे श्लोकपरथी खुब्हुं जणाय ठे के तेमणे बहुज न्हापण
जरेला नियमो त्यां कोतराव्या ठे.

आ रीते आ संधपट्टक नामनो ग्रंथ रचवामां आव्यो तथा
चीतोमनां विधिचैल्य उचुं ययुं एटले श्री जिनवह्मजसूरिपर चैल्य-
वासिष्ठ अतिशय गुस्से यइ पांचसो जण लाकमोठ खइ तेमने मार
मारवा तेमना मुकामे आव्या, परंतु चीतोमना राणाए तेमने तेम
कर्ता अटकाव्या.

तेम ठतां जिनवह्मजसूरिए हिम्मत राखो आखो मारवाकनां

रचेखी संदेहदो'लावखी नामना ग्रंथउपर टीका रची तेमां चैत्यवा-
सिथ्योना चैत्योने न्याय पुरस्सर अनायतन ठरावी जिनवद्वजे च-
णेल्ला महेलने फरतो किछो बांध्यो.

आ रीते पेहेला जिनेश्वरसूरि के जेश्योए सं. १०७४ मां चैत्य-
वासिथ्योने पेहेल प्रथम हराव्या त्यारथी मांमीने तेमना वंशना
आचार्योए ठेठ सं. १४६६ लगी तेमनो पराजय करवो चाहु राख्यो.
आर्यी करीने मारवारुमां सघळा स्थळे तेमनी जरुमुळ उखनी
गइ अने वसतिवासीथ्योना विजयरुंको वाग्यो.

आणीमेर गुजरातमां तो मुळथी ज तेमनुं जोर कमती हुतुं
उतां मुनिचंद्रसूरिण तेमने सज्जार रीते ऊखेरुवा मांरुया हुता अने
त्यार केने पुनमिया गछना आचार्यो उठया, बीजी तरफ आंच-
ळिक उठया, त्रीजा आगमिक उठया अने तेमना केने तथा सोम-
सुंदरसूरिना शिष्य मुनिसुंदरसूरिण वाकी रहेला चैत्यवासिथ्योने
पुरती रीते पायमाळ करी आखी गुजरात, तथा सौराष्ट्र, अने मा-
ळवामां वसतिवासि मुनिथ्योना विजयनाद वगाड्यो.

आ रीते विक्रमनी पंदरमी सदीना आखेर चैत्यवास्तनुं जोर
तूट्युं, अने फरीने वसतिवासिथ्योनी मान्यतावधी. एम वीरप्रभुना
निर्वाणथी एक हजार वर्ष बीत्या वाद जोर पर चनेखो चैत्यवास
लगज्जग एक हजार वर्ष लगी चालीने पाठो सदंतर बंध पड्यो
तेनी हिमायतमां रचायखी नियमोनी उपनिपदो गुम थई अने
फरीने निर्ग्रंथप्रवचन विकाशमान थवा लाग्यो.

परंतु काळनो महिमा विचित्र ठेपटखे के जे आचार्योए कमर

જાવર્થ:—જાગ્યશાહી જનોને જ વિધિનો યોગ મળે છે માટે વિધિપદ્ધતિ સેવનારને હમેશાં ધન્યવાદ દેવો ઘટે છે. તેમજ વિધિને વહુનાન દેનાર તથા ઠેવટે વિધિપદ્ધતિને દોષ નહિ દેનારને પણ ધન્યવાદ દેવો ઘટિત છે.

આ કારણથી આજ કાલમાં પણ ફરીને પ્રમાદરૂપ અંધકારનું જોર વધ્યું છે એટલે તેમાં પ્રકાશ આપનાર સંઘપટ્ટક, સંદેહદો'લા-વહી, તથા પટ્ટિશતક જેવા ગ્રંથોની ટીકાઓનાં ગુજરાતી જાપાંતરો બાહર પાઠી લોકોને ફરીને જાગૃતિમાં લાવવાની જરૂર ઝડપી થઈ છે.

તે જરૂરને પૂરી પાડવા થોડા વર્ષપર વિધિમાર્ગના પદ્ધતિ હિમાયતમાં તત્પર થયેલા થયે સત્યપ્રરૂપકરૂપ પદને ધારણ કરનાર મુનિરાજશ્રી ઘુટેરાવજી મહારાજના પરમગત શ્રીયુત શાંતિસાગરજી મહારાજે પોતાના ફૂરસદના વચ્ચતમાં સંઘપટ્ટકની ટીકાનું જાપાંતર તૈયાર કર્યું હતું. તેજ જાપાંતર હાલ અમે મૂલ પાઠ સાથે કાયમ રાખીને જેમ રચેલું તેમ ઠપાવ્યું છે.

આ જાપાંતરની જાપા હાલની જાપા પદ્ધતિને વંધવેસ્તી થાય તેવી નથી તેમજ તેમાં પ્રમાણ તરીકે થયેલા પાઠનો પણ ઘણા સ્થળે સંપૂર્ણ અર્થ આપવામાં નથી આવ્યો તથા ઘીજી પણ કેટલીક ક્ષામીઠું હશે જ, કેમકે તેમનો એ પ્રથમ પ્રયાસ જ હતો, ઠતાં તેમની કૃતિમાં તેમના હૃદયની કેવી સરલતા થયે ઝચતા હતી તે જેવી સ્પષ્ટ જણાય, તે તેવી જાપાંતર ફેરવી નાસ્યાથી નહિ જણાય એ કારણને અનુસરી અમે તેમાં કંઈ ફેરફાર નહિ કરતાં હાલ જેમ હતું

તેમ કાયમ રાહ્યું છે. ઠતાં વીજી યાતૃત્તિ કહાનવાનો પ્રસંગ આવ-
શે તો વર્તમાન જાપાશેલીને અનુસરતું જાપાંતર ઠપાવવાનો જ અ-
મારો ફરાદો છે.

ટીકાના મૂલપાઠને તથા જાપાંતરને અમે અમારાયી વને તેટ-
લો પ્રયાસ લઈ શુરૂ કરાવી ઠપાડ્યાં છે, ઠતાં તેમાં અસલ પ્રતની
અશુદ્ધિના કારણે તથા પ્રુફ તપાશનારની નજર ચૂકના કારણે જે
કંઈ જૂલો રહી છે તે માટે સુઙ વાચકોને વિનંતિ કરવામાં આવે છે
કે તેમણે તે વાવત અમારાપર ફમા કરીને તે સુધારી વાંચવી. કાર-
ણ કે આ અમારી પ્રથમાવૃત્તિ છે એટલે તેમાં અવશ્ય જૂલ ચૂક રહે.
માટે તે દરગુજર કરી સુઙ વાંચકો આ પુસ્તક વાંચી તેમાંયો સાર
ગ્રહણ કરી વિધિમાર્ગના રાગી થઈ સદુણો તરફ આકર્ષિત થશે તો
અમે અમારો પ્રયાસ સફલ થયો ગણીશું.

આજકાલ લોકોની દૃષ્ટિ રાસ વગેરે કયાનિક ગ્રંથો ઉપર વ-
ધતી દોને છે, પણ ખરી રીતે તો આવા ચાલુક સમાન પુસ્તકો વાં-
ચવામાં જ વધુ ફાયદો મળે છે. કેમકે કહેવત છે કે “કમ્બે ઝંસન
વિન પિં મિટે ન તનકો તાપ” માટે પ્રમાદરૂપ તાવને ઝતારવા
લાતર આવા કટુકૌષ્ઠસમાન ઠતાં પરિણામે તાવને ડૂર કરી આ-
રોગ્યતા આપનાર ઝત્તમ ગ્રંથો દરેક જણે અવશ્ય વાંચવા તથા વિ-
ચારવા જોઈયે.

તેમાં પણ મુખ્યત્વે કરીને આજકાલના યતિઝો તથા મુનિ-
ઝો તો લાસ વ્યાખ્યાનમાં જ આવા ગ્રંથો વાંચીને જોલા લોકોને
સીધે માર્ગે દોરવા જોઈયે.

वळी संस्कृतजापानी शैलीथी तदन अत्राण रहेता केटला-
एक हुंडकमार्गी जनो परमार्थ तपाश्या वगर आंखो बंध राखीने
एम सखता रहे ठे के संपपट्टकमां जिनवल्लजसूरिए जिनप्रतिमा
मानवानी ना पाणी ठे, तो तेमणे जरा धीरज राखीने आ पुस्तक
एकवार आयोपांत वांचो जवुं जोश्ये के जेथी तेमने पकी खातरी
यशे के जिनवल्लजसूरिए जिनप्रतिमा तथा जिनचैत्यने तो नगले
ने पगले स्थापित कयां ठे, चाकी फक्त तेओए चैत्यमां यतिओए
बास न करवो ए बावतनो ज पोकार करेल ठे.

आ रीते आ पुस्तक एकंदरे दिगंबर, श्वेतांबर, तथा हुंडक ए
त्रये पढ़ना अनुयायिउने तथा ग्रध्यात्म मार्गिउने पण वांचवायो-
म्य ठे एमां जराए संशय नथी.

हवे आ प्रस्तावना समाप्त करवा पहेलां अमारे लोकोमां चा-
खता योनाक शब्दत्रमने जांगवानी पण खास जरूर ठे. त्यां संघ
शब्दनो मूख अर्थ ए ठे के संघ एटले साधुउनो समुदाय, अगर च-
तुर्विध संघ कहेवामां आवे तो साधु, साध्वी, श्रावक अने श्रावि-
कानो समुदाय गणाय. तेना वदले आजकास फक्त श्रावकना समु-
दायने ज संघ कहेवामां आवे ठे. प्रथम यात्रार्थे जे संघ नीकळतो
तेमां साधुसाध्वीथो पण साथे रहेतां एटले तेना माटे संघ शब्द
वापरवामां कंड पण वांचो न हतो, पण हवे तो एकला श्रावकोना
टोळाने पण संघ कहेवामां आवे ठे, ते शब्दत्रम थएल लागे ठे. माटे
आ संपपट्टकमां वपरायला संघ शब्दनो अर्थ साधुसमूह अथवा च-
तुर्विध संघ ठे एम जाणवुं.

वीजो शब्दत्रय आजकाल कछ वगेरे स्थळे देराने माननार माणसने देरावासी कहेवामां आवे ठे ते ठे. देरावासी ए शहरचैत्य-वासीनो पर्याय ठे, अने तेनो अर्थ देरामां रहेनार एवो थाय ठे; हवे आजकाल देराने माननाराठ देरामां कंइ रहेता नथी, ततां पोताने हुंढियार्थी अळगा उळखाववा माटे पोताने देरावासी तरीके उळखावे ठे एटलुंज नहि पण खुद मुंवइ जेवा शहरमां कछी वीशा ओशवाळोए पोतानी पाठशाळाने देरावासी वीशा ओश-वाळ पाठशाळा तरीके नाम आप्युं ठे ए केटलीवयो अज्ञानता ठे ! एज रीते हुंढिया श्रावको पोताने स्थानकवासो तरीके ओळखाव-वामां मोटुं मान समजे ठे पण ते विचाराओने पण खबर नथी के स्थानक एटले शुं ? तेमणे पोताना साधुओने उतरवानुं जे मकान बंधाव्युं होय ठे तेने तेओ स्थानक एटले ठेकाणुं एवा नामथी उळखे ठे. कारण के ते मकानने व्याजवी रीते शुं नाम आपवुं जो-श्ये ते तेमने संस्कृत ज्ञापाना अज्ञानपणार्थी माखम पन्थुं नहि तेथी तेमणे यह्याधी तेनुं स्थानक एवुं नाम आप्युं. हवे ते नाम कबुल राखीये तो पण तेमना साधुओ स्थानकवासो कहेवाय, पण श्रावको तो घरवासो ज ठे ततां पोताने स्थानकवासो तरीके ओळ-खावी अज्ञापणे मृपाजार्थी थाय ठे ए पण एक आश्चर्यनी ज वातठे !

थावी रीते शब्दत्रयवी सांवा काले अर्थना अनर्थ थाय ठे, इतिहासना खरा मुदापर पाणी फरी वळे ठे, अने विद्वज्जनोमां हास्यास्पद यहुं पळे ठे. माटे नुरुजनोए धार्मिक संस्थाथोनां नाम-ताम विचार कर्पा पूर्वक ज पाम्यां जोश्ये.

हवे, था प्रस्तावना पुरी करतां अमो था पुस्तकना सुइ

वाचकोने एबी विज्ञप्ति करीए ठीए के आ ग्रंथ शा उद्देश्यी
वानां आद्यो ठे ते उद्देशपर तेमणे खास नजर राखवी जोइए
तेम नजर राखवामां आवे तोज ग्रंथकारनो आशय समजी शक
ठे. ते उद्देश ए ठे के खरो जिनमार्ग शो ठे तेनी शोध करीने
प्रमाणे वर्तुं अने कदाग्रह तथा कुतर्कने दूर करी निष्कपट
पोतायी जेटहुं धर्मकार्य धाय तेदहुं तेनी विधि साचवीने सा
के जेथी स्वपरनुं कल्याण धाय.

आ ग्रंथ ठपावी प्रसिद्ध करवामां मने योग्य सलाह आपन
मारा परमप्रिय मित्र शा. जमनादास घेहेलाजाइनो आ स्व
उपकार मानवामां आवे ठे कारण के मने तेमणे तन, मन, अ
धनयी मदद करी उपकारी कयों ठे. तेथी ते माटे तेमनो आ स्व
आचार मानुं दुं.

आ पुस्तक प्रसिद्ध करवामां मारो प्रथम प्रयास ठे. ते
कोइण जातनी सुखचुक जोवामां आवे ते सुझ वांचको सुधा
लेशे अने मने सुचना करवामां आवशे तो द्वितीयावृत्तिमां सु
भारी छइश.

डी. प्रसिद्ध कर्ता.

श्री जिन वल्लभसूरिनो संक्षिप्त इतिहास.

विक्रमनी बारमी सदीनी शरुआतमां श्री अजयदेवसूरि नामे महाविद्वान् आचार्य थया. तेमणे स्यानांगसूत्र विगेरे नव अंगोनी टीकाउ सं. ११२० थी सं. ११२७ खगीमां रची ठे तेथी तेउ नवांगी वृत्तिकार तरीके उल्लंघाय ठे. ते उपरांत तेमणे उववाइ नामना उपांगनी टीका तथा हरिजसूरिकृत पंचाशकनी टीका पण रची ठे.

ते समयमां कोइ जिनेश्वर नामना चैत्यवासि यतिनो. जिनवल्लभ नामे शिष्य हतो. ते व्याकरण तथा न्याय शीखी सूत्रो वांचवा तैयार थयो. त्यारे तेना गुरुए तेने सूत्रोनुं ज्ञान मेळयवा माटे अजयदेवसूरिना पासे मोकळाव्यो.

आ जिनवल्लभ व्याकरण अने साहित्यमां मूळधीज एवो प्रवीण थयो हतो के तेणे अजयदेवसूरि पासे आवतां काव्यो बोलीने सवाख पूढवा मांळ्या. हवे अजयदेवसूरिए तेने खरेखरो बुद्धिशाली जोइ हुंक वखतमां सूत्रज्ञान कराव्युं. सूत्र ज्ञान यतां जिनवल्लभने जारे वैराग्यनो रंग चढ्यो पटले तेणे पोताना गुरु पासे जइ जणाव्युं के मने रजा आपो तो हुं अजयदेवसूरिनो शिष्य थइ उम विहार आदरुं. गुरुए तेनापर कृपा करो तेने तेम करवा रजा आपी. ते उपरथी ते अजयदेवसूरिने उपसंपन्न थइ उमविहारी मुनि थया.

हवे अजयदेवसूरि स्वर्गवासी यतां तेउ तेमना पाटे धिराजमाल थया. आ वखते सारवारु तथा मेवारुमां चैत्यवासि सोकोनो

श्री जिन वल्लभसूरिनो संक्षिप्त इतिहास.

विक्रमनी चारमी सदीनी शरुआतमां श्री अजयदेवसूरि नामे महाविद्वान् आचार्य थया. तेमणे स्थानांगसूत्र विगेरे नव अंगोनी टीकाउ सं. ११२० थी सं. ११२७ खगीमां रची ठे तेथी तेउ नवांगी वृत्तिकार तरीके उल्लखाय ठे. ते उपरांत तेमणे उववाइ नामना उपांगनी टीका तथा हरिजज्ञसूरिकृत पंचाशकनी टीका पण रची ठे.

ते समयमां कोइ जिनेश्वर नामना चैत्यवासि यतिनो जिनवल्लभ नामे शिष्य हतो. ते व्याकरण तथा न्याय शीखी सूत्रो वांचवा तैयार थयो. त्यारे तेना गुरुप तेने सूत्रोनुं ज्ञान मेळववा माटे अजयदेवसूरिना पासे मोकलाव्यो.

आ जिनवल्लभ व्याकरण अने साहित्यमां मूळयीज एवो प्रवीण थयो हतो के तेणे अजयदेवसूरि पासे आवतां काव्यो घोखीने सवाख पूढवा मांड्या. हवे अजयदेवसूरिए तेने खरेखरो बुद्धिशाळी जोइ टुंक वखतमां सूत्रज्ञान कराव्युं. सूत्र ज्ञान यतां जिनवल्लभने जारे वैराग्यनो रंग चढ्यो पटखे तेणे पोताना गुरु पासे जइ जणाव्युं के मने रजा आपो तो हुं अजयदेवसूरिनो शिष्य थइ उग्र विद्वार आदळ. गुरुप तेनापर कृपा करो तेने तेम करवा रजा आपी. ते उपरथी ते अजयदेवसूरिने उपसंपन्न थइ उग्रविद्वारी मुनि थया.

हवे अजयदेवसूरि स्वर्गवासी यतां तेउ तेमना पाटे विराजमान थया. आ वखते मारवारु तथा मेवारुमां चैत्यवासि सोकोनो

श्री जिन वल्लभसूरिनो संक्षिप्त इतिहास.

विक्रमनी वारमी सदीनी शरुआतमां श्री अजयदेवसूरि नां महाविद्वान् आचार्य थया. तेमणे स्थानांगसूत्र विगेरे नव अंगोन टीकाउ सं. ११२० थी सं. ११२७ खगीमां रची ठे तेथी तेउ नवांग वृत्तिकार तरीके उल्लखाय ठे. ते उपरांत तेमणे उववाइ नामना उ पांगनी टीका तथा हरिभद्रसूरिकृत पंचाशकनी टीका पण रची ते

ते समयमां कोइ जिनेश्वर नामना चैत्यवासि यतिनो जि नवल्लभ नामे शिष्य हतो. ते व्याकरण तथा न्याय इीखी सूत्र वांचवा तैयार थयो. त्यारे तेना गुरुए तेने सूत्रोनुं ज्ञान मेळय माटे अजयदेवसूरिना पासे मोकळाव्यो.

आ जिनवल्लभ व्याकरण अने साहित्यमां मूळधीज एवो प्र वीण थयो हतो के तेणे अजयदेवसूरि पासे भावतां काव्यो पोखीने सवाख पुठवा मांड्या. हवे अजयदेवसूरिए तेने खरेखरो पुद्धिशाळ जोइ दुंक वखतमां सूत्रज्ञान कराव्युं. सूत्र ज्ञान यतां जिनवल्लभने ज्ञान वैराग्यनो रंग चळ्यो पटले तेणे पोताना गुरु पासे जइ जणाव्युं के मने रजा थापो तो हुं अजयदेवसूरिनो शिष्य थइ उम विद्वार आदर गुरुए तेनापर कृपा करो तेने तेम करवा रजा थापी. ते उपरथी ते अजयदेवसूरिने उपसंपन्न थइ उमविद्वारी मुनि पया.

हवे अजयदेवसूरि स्वर्गवासी यतां तेउ तेमना पाटे विराज मान थया. आ पसते मारचारु तथा मेवाकमां चैत्यवासि सोस्मेनो

एटखो जोरदोर चालु हतो के तेउ सूत्र विरुद्ध आचारने सूत्र सिद्ध तरीके जोळाः लोकोने समजावी धमधोकारपणे जैनमार्गथी उलटुं आचरण चलाववा लाग्या हता. तेश्रो एटखा गर्विष्ट बन्या हता के साचुंः कहेनारने लाकनीओ मारवा तैयार थता हता. एथी तेमना सामे माथुं उचकवाने कोझनी हिम्मत चाखती नहि.

आवो मामलो जोझने आ जिनवह्वजसूरिना हृदयमां जोळा लोकोना उपर करुणा पेदा थइ. तेश्रोः मूळथीज जारे हिम्मतवान्, वैराग्यवान् अने अने महा विद्वान् हता एटखे तेमणे पोताना मन-मां ठराव कर्यों के गमे तो जीव जाय तो तेवा जोखमे पण मारे आ कुमार्ग तोरुवा मथवुं. आ ठरावने अनुसरी तेमणे चीतोरुमां जझे चैत्यवासिओनी सामे पोकार उठाव्यो. तेमनो सत्य उपदेश सांजळी त्यांना समजु आवको तेमना रागी थया. ते जोझने आजु-वाजुना चैत्यवासिओने जय पेठो के आ माणस एवी संतावाळो ठे के एने वूटो मेलीशुं तो आपणी मोरेवेहेले जरु उखेकी नांखशे. तेपरथी चीतोरुमां पांचसो चैत्यवासि यतिओ एकठा थइ लाकनी-ओ खेझने जिनवह्वजने मारी नांखवा तैयार थया, पण त्यांना रागी आवकोए ते वावत चीतोरुना राणाने चेतावंतां राणाए तेम करतां तेमने थंडकाव्या.

आ तकरार उपरथी चीतोरुना विधिमार्ग रागी आवकोए पोताना माटे त्यां खास नवुं मंदिर बंधाव्युं अने तेमां जिनवह्वज-सूरिना हाथे वीरप्रभुनी प्रतिष्ठा करावी.

आवी रीते जिनवह्वजसूरिए मारवाकमां ठामे ठामे खरा

मार्गनो उद्घोष चाखु कयों. ते साथे तेमणे संपपटक नामे चाळीश काव्यनो ग्रंथ तथा धर्मशिक्षा नामे चुमाळीश काव्यनो बीजो ग्रंथ रचीने ते वे ग्रंथ चीतोमना मंदिरमां शिळापर कोतरावी कायम कर्या. ए शिवाय तेमणे छ्वादशकुसक एटखे वार कुसको रच्यां तथा आगमिकवस्तुविचार तथा सूदमार्थविचार नामे वे कर्मग्रंथना उत्तम ग्रंथ रचेखा ठे. ते वे ग्रंथोपर तेमना पठी यएखा मलयगिरि वगेरे धुरंधर आचार्योए टीकाउ रची जिनवल्लभसूरिनी रुनी रीते कीर्ति गाइ ठे. वळी तेमणे संस्कृत सरखी प्राकृतज्ञापामां जावारिवारण नामतुं वीरप्रभुनुं स्त्रोत्र रची पोतानी अमृत काव्यशक्ति जगजा-हेर करी ठे.

जिनवल्लभसूरिना आ महा पराक्रमयीज चैत्यवासिठनुं जोर तूटयुं ठे ते बात ध्यानमां राखीने सर्वे गडवाळा तेमने अंतःकरणयी धन्यवाद आपे ठे.

खरेखर आवा महापुरुषनां आपणे जेटखां यखाण करीये ते-टखां थोमां ठे. केमके एवा हिम्मत वहाडुर माणसो आ जगत्मां बहु विरसाज जन्मे ठे.

आ जिनवल्लभसूरि फ्यारे आचार्यपदारुढ थया अने क्यारे स्वर्गवासी थया तेनी अमने शाससंवतनी चोक्त माहिती माखम नयी तोपण तेमना गुरु अजयदेवसूरि सं. १११० मां टीकाउ रची तैयार करी एटखे तेपरयी आपणे एटखी अटकळ बांधी शकीये ठीये के तेमना शिष्य आ जिनवल्लभजजी बारभी सबीना मध्यमां गाजता वाजता होवा जोइये.

॥ श्री वीतरागाय नमः ॥

॥ श्री मंघपदकः ॥ ✧

तत्त्वः समं

लोकश्रियः ।

ऋषा

स वीरोजिनः ॥ १ ॥

तामां चारे दिशाने विपे
सर्वेनी रक्षा करो, ते मू-
ताना ज्ञागथी सुंदर दीर्घ
१ समुद्ररूपी तरंगने विपे
३ एवी चार मूर्तिज जणाय
४, जेम जयोपमादी चार
न पामे एयाज कारणपी
२ मूर्तिज साथे धारण करी

मार्थसारागिरः

सामग्रणीः ॥

ध्वीः यवतु

ः अतस्त्रिपसया ॥ २ ॥

१८३

प्राप्यासंगरे

अर्थः—टीकाकार कहे ठे के मारा सुंदर गुरु जे श्री वि
 वल्लभसूरी तेमनी घणा सूक्ष्म अर्थवाळी ने प्रधान एवी आ
 रूपी वाणी ते कयां ? ने खेद पामनार मंदबुद्धि पुरुषमां अघेस
 एवो हुं ते कयां ? जे तेमना ग्रंथनी टीका करवाने समर्थ थाव
 ते उपर दृष्टांत अलंकार कहे ठे जेम मोटा संग्राममां, जेण शत्रुना
 मदोन्मत्त हाथीना दांत, पोताना हाथरूपी थंज वने चुरा कर्पा ठे,
 एवा शूरवीर पुरुषने पामवा योग्य, जे जयलक्ष्मी ते नपुंसक पुरुषने
 कयांची मळे ? अर्थात् नहींज मळे. ते नपुंसक पुरुष केवो ठे ? तौके
 ते जय लक्ष्मीने पामवानी इछाए संग्रामना मस्तक उपर निक्षेप
 करी रह्यो ठे एवो. ॥ २ ॥

तथापि तस्यैव पदप्रसादः कल्पित इति मम निर्विवादः ॥
 किमंग पंगो जयनांगणस्य कल्पद्रुमः पूरयते न कामान् ॥ ३ ॥

अर्थः—तौ पण ते श्रीजिनवल्लभसूरीना चरणनो प्रसाद
 मारा उपर ठे, तौ शीघ्र फळीभूत थरो तेमां कांइ विवाद (संशय)
 नपी. ते उपर दृष्टांत कहे ठे.—जे शरीरे पांगळो ठे. तेना घरना
 थांगपा थागळ रह्यो कल्पद्रुम थुं तेना मनोरथ नहीं पुरे ? अ-
 र्थात् पूरने न. तेम मंदबुद्धिवाळो हुं पण ते गुरुना प्रतापथी टी-
 का करीस. ॥ ३ ॥

टीकाः—इदं हि सदृशां पदार्थसार्थप्रकटनपटीयमि समूह-
 चरं चरितं निशेषं दांयं निर्वाणचरमशिवरीशिवर मधिरुद्धे
 मयनि नासनि श्रीमहावीरे ॥

अर्थः—आ वांछने विंग ममकितदृष्टिवाळाने नव नलादि
 नो समूह प्रकट करी इच्छावानां अर्थ

માંથી નાશ કર્યા છે સમસ્ત દોષ જેણે એવા જગદાન મહાવીરરૂપી સૂર્ય નિર્વાણરૂપ ચરમ શિખરિના શિખર ઉપર ગયે ઠતે પટલે મહાવીર સ્વામી મોહ પામે ઠતે.

ટીકા:—તદનુ ઉપમાસમયજ્ઞવિપ્નુદશમાશ્ચર્યમહાદોષાંધકારોદયાત્તનિમાન માસાદયતિ જિનરાજમાર્ગે ॥

અર્થ:—ત્યાર પછી દુઃખમા સમયને વિષે થતું જે દશમું અ. સંયતિ પૂજા રૂપી આશ્ચર્ય તે રૂપી મહારાત્રીના અંધકારના ઉદયથી જિનરાજનો માર્ગ અતિશે હાનિ પામે ઠતે.

ટીકા:—મંદાયમાનેષુ સદૃષ્ટિષુ સાત્વિકેષુ સત્ત્વેષુ પ્રોજ્જુન્નમાણેષુ સદાલોકવાણેષુ તામસેષુ ॥

અર્થ:—સમકિત દૃષ્ટિ સાત્વિક પ્રાણી મંદ થયે ઠતે, અંધને સારી દૃષ્ટિ થકી રહિત તમોગુણી પ્રાણી અતિશે ઉદય પામે ઠતે.

ટીકા:—નિરંકુશમત્તમતંગજવચ્ચથેઞ્ઞં ગર્જત્ સંચરિણુષુ પ્રમાદમદિરામદાવદાયમાનાનવચ્ચવિદ્યાસંપત્તિષુ સાતશીક્ષતયા સ્વકપોલકલ્પનાશિલ્પિકલ્પિત જિનજવનનિવાસેષુ ॥

અર્થ:—ઘડી તે તમોગુણી અસદૃષ્ટિ પ્રાણી અંકુશ વિનાના મદોન્મત્ત હાથીની પેઠે પોતાનીજ ઇચ્છા પ્રમાણે ચાલતા એવા ને પ્રમાદરૂપિ મદિરાના કેફે કરીને સારી વિદ્યારૂપિ સંપત્તિ જેમણે ધ્વંસ કરી અથવા જેમની વિદ્યા સંપત્તિ નાશ પામી છે એવા તે પુરુષ સુલક્ષણપણે જિનજુવનમાં નિવાસ કરવો એવી પોતાની કપોલ કલ્પનાની ચતુરાઈ કર્યે ઠતે.

टीका:—चौखुम्बवंशमुक्तामाणिक्यचारुतत्वविचारचालु
धुरीणविलसदंगरंगनृत्यत्रीत्यंगनारंजितजगज्जनसमाजश्रीदु
भराजमहाराजसज्जायां ॥

अर्थ:—चौखुम्ब राजाना वंशमां मोतीमाणिक्य सम
शोभायमान ने तत्वविचारनी चतुराश् करवामां घणो श्रेष्ठ ने जे
सुंदर थंगने विषे नीति रूपी स्त्रीविलास करी रही वे, तेणीए क
रीने जगतना जनसमूहने प्रसन्न करतो एवो श्री दुर्लभराज नामे
मोदो राजा तेनी सज्जाने विषे.

टीका:—अनल्पजल्पजलधितसमुत्पलदत्तुष्टविकल्पकक्षोल-
मालाकवलितवहलप्रतिवादिकोविदग्रामण्या संविन्नमुनिनिवहा-
ग्रण्या सुविहितवसति पथप्रथनरविणा वादिकेसरिणा श्रीजि-
नेश्वरसूरिणा ॥

अर्थ:—घणा वादरूपी समुद्रथी उगलता मोटा विकल्परूपी
कक्षोलोनी श्रेणीये करीने घणा प्रतिवादि पंक्ति समूहना तर्कनुं
नक्षत्र करता पटले प्रतिवादीने ह्वायता जे पंक्ति ते मध्ये श्रेष्ठने
संयोगी साधु समूहमां अग्रेसर ने सुविहित पुरुषोना परधर निवा
मार्गनो विस्तार करवाने अथवा शास्त्रमां कहेखो जे मुनिने आ प्र
कारना स्थानकमां रहेंतुं इत्यादिक जे सिद्धान्त मार्ग तेनो विस्तार
काश करवाने मर्य ममान वादि सिद्ध श्री जिनेश्वरसूरि जे नेमणे.

टीका:—श्रुतयुक्तिनि बंधुधा चेत्यवामव्यवस्थापनं प्रनि
रनिहितेष्वपि सापत्न्यानिनेशान्त्यां नन्निबंध मजदस्म यथाग्रंथेण
अर्थ:—सिंघधारीण करेखा चेत्यवामनास्थापनने

ज्ञातनी युक्तिं करी खंन कथुं तो पण खंनटपणाथी तथा अ-
ज्जिनिवेशक मिथ्यात्व (कदामद्) ना उदयथी पोताना हठवादने
नहीं मृकनारा थने पोतानी इच्छा प्रमाणे वर्त्तनारा एवा ते खिं-
धारी थये ठते.

टीकाः—तत स्तुतसूत्रदेशनाविरलगरललहरीचरीकृप्य-
माणहृदयनूमिनिहितचेतनावीज मुदमदुर्निमदकुमहायमदशो-
शुष्यमाणविवेकांकुरं निरगल मुखकुहरनिःसरदुर्वाणी कृपाणी-
कृतधार्मिकमर्माणं श्राद्धसंघं निरीक्ष्य ॥

अर्थः—त्यार पगी ते खिंधारीनी उत्सूत्र देशनारूपी मोटा
हलाहल जेरनी लेहेरोए करीने; “ जेनुं हृदयरूपी पृथ्वीमां रदेसुं
ज्ञानरूपी बीज, अतिशे खंचाइ गयुं ठे एयो तथा जेना विवेकरूपी
थंकुरा थाकरा थने माठा कदामदरूपी दुकाळ पमयाथी अतिशे
सुकाया ठे एयो, तथा जेने बोले धंध नथी एयां मुखरूपी विद्मसांथी
नीकळती माठीवाणीरूप तरवारे करीने धार्मिक लोकोनां मर्मस्पळ
जेणे ठेयां ठे, एयो श्रावकनो समूह थयो ते देखीने

टीकाः—तदुपचिकीर्षयाहृष्टानवयसमप्रिया नितंथिनीचुं पि-
तवदनताम रसः सांझसंवेगशालाचार्यरसायनपानपांतकामरसः ॥

अर्थः—तेमनो उपकार करवानी इष्टाये, सुंदर थने निदांप
एथी समस्त प्रियारूपी स्त्रीयोये जेना मुख कमलने चुंपन करुं ठे,
थर्थात् जेनां मुखकलमां सर्व प्रियायो पोतानी मेळे थारीने रदेसी
ठे एवा, थने पणां पेंराग्यवंत शास्त्रनो ज्ञापार्थ जाणवा रूप रसायन
ओपधनुं पान करीने कामरस पमन कर्यो ठे एवा.

टीका:-सुविहितमुनिचक्रवालशिखामणिः सिद्धांतविप-
स्तप्ररूपणमहांधकारनिकारतरणिः सुगृहीतनामधेयः प्रणतप्राणि-
संदोहवित्तीर्ण शुभजागधेयः ॥

अर्थ:- (तथा) सुविहित मुनिना समूहमां चूनामणि स-
मान, अने सिद्धांतनी श्रवणी प्ररूपणा करवारूप मोटा अंधारानो
नाश करवामां सूर्य समान, तथा सुंदर ग्रहण करवा योग्य नाम
वे जेनुं एवा, तथा नमस्कार करनार प्राणीना समूहने शुभ जाग
आपनार अर्थात् तेमनुं हित करनार एवा.

टीका:-चैत्यवासदोषजासनसिद्धांताकर्षणापातितकृतचतु-
र्गतिसंसारयासजिनजवनवासः ॥

अर्थ:-ने चैत्यवासना दोषने प्रकाश करनार सिद्धांतन-
सांजळवाथी चार गति संसारमां भ्रमण करवारूप खेद, जेथी थाय
एयो चैत्यवास जेणे त्याग कयों वे एवा.

टीका:-सर्वज्ञशासनोत्तमांगस्थानादिनवांगवृत्तिकृष्णमदन्न-
यदेवसूरिपादसरोजमूले गृहीतचारित्र्योपसंपत्तिः ॥

अर्थ:-ने जिन शासनना उत्तम अंग (मस्तक) समान
स्थानांग आदि नव अंग तेमनी वृत्ति करनार श्री अन्नयदेवसू-
र चरण कमल समीपे जेणे चारित्र्य संपदा ग्रहण करी वे एवा.

टीका:-करुणासुधातरंगिणीतरंगरंगतत्त्वांतःसुविधिमार्गाव-
सनप्रादुःपद्मिदकीर्तिकौमुदीनिषूदितद्विक्सीमंतिनीवदन-
तः ॥

अर्थः—करुणारूप अमृत नदीना तरंगे करीने जेनुं मन रं-
गायुं ठे ने सुविधि मार्गने प्रकाश करवाथी प्रगट थएली निर्मल
कीर्तिरूप चंद्रकांतिये करीने नाश कर्युं ठे दिशारूपी स्त्रीयोना मुख-
नुं अंधारु जेणे एवा,

टीकाः—स्वस्योपसर्ग मज्जुपगम्यापि विदुषादुरध्वविध्वंसन-
मेवा धेय मिति सत्पुरुषपदवी मदवीयसीं विदधानः समुज्जित-
चूरिर्जगवान् श्रीजिनवल्खजसूरिः ॥

अर्थः—अने पोताने उपसर्ग घाय तो पण जे विद्वान् होय
तेणे कुमार्गनो नाश करवो ए प्रकारनी सत्पुरुषनी रीतिनुं आलं-
वन करता एवा अने घणा कुमति लोकनो त्याग करनारा एवा स-
मर्थ जिनवल्खजसूरि जे ते.

टीकाः—मोहान्तमसध्वंसनपटिष्टसत्यप्रकाशनगरिष्टरत्न-
दीपायमानं दुर्वासनाशिलासंचयकुट्टाकं श्रीसंधपट्टकाख्यं प्रकर-
णं चिकीर्षुर्निखिलप्रत्यूह व्यूहव्यपोद्गायादा यमु मिष्टदेवता-
नमस्कार माविध्वकार ॥

अर्थः—मोहरूप गाढ अंधकारने नाश करवामां अतिशे च-
तुर, सन्मार्ग प्रकाश करवामां मोटा रत्नदीप समान, दुष्ट वासना
रूप शिला समूहने चुरो करनार एवा संधपट्टक नामे प्रकरणे
करवाने इष्टता सता समस्त विघ्न समूहने नाश करवाने
अर्थे इष्ट देवता नमस्काररूप आ प्रथम काव्य प्रगट करे ठे.

॥ मूल काव्य ॥

वन्निज्वालावलीडं कुपयमयनधी मातु रस्तोकलोक-
 त्याये संदश्यं नागं कमठमुनितपः स्पष्टयन् डष्ट मुच्चैः
 यःकारुण्यामृताब्धि विंधुरमपि किल स्वस्य सद्यःप्रपथ॥
 प्राज्ञैः कार्यं कुमार्गस्त्वन्न मिति जगा देव देवं स्तुम
 लन् ॥ १ ॥

टीका-अथ संपदशत इति कः शब्दार्थः ॥

अर्थ-अथ सन्त मंगलिक ते,

प्रथम-मंगलिक पदं आ मंगलं नाम ते तेनो शो शब्दार्थं ते.

टीका-॥ उपर्युक्तं ॥ संपदस्य ज्ञानाविगुणसमुदायरूपस्य
 संपदोऽयं संपदस्य पदकः दयास्थापनं ॥ यथा राजावयः
 संपदोऽयं संपदस्य पदकः दयास्थापनं प्रपद्यते ज्ञाना दयास्थया सुप्ता-
 त्रि संदश्यं विनिष्कृतिमिदं साक्षा द्दिव्यदुःसंपदोऽयं
 संपदोऽयं संपदस्य पदकः दयास्थापनं दयास्थापनं इति-
 त्वेति नोदयते ॥

अर्थ-इति ज्ञानार्थं गुणना समुदायरूपं साधु, साधु, साधु,
 संपदोऽयं संपदस्य पदकः दयास्थापनं ॥ यथा राजावयः
 संपदोऽयं संपदस्य पदकः दयास्थापनं प्रपद्यते ज्ञाना दयास्थया सुप्ता-
 त्रि संदश्यं विनिष्कृतिमिदं साक्षा द्दिव्यदुःसंपदोऽयं
 संपदोऽयं संपदस्य पदकः दयास्थापनं दयास्थापनं इति-
 त्वेति नोदयते ॥

कहीशुं पवी व्यवस्था देखामी ठे, माटे संपपट्टक ए प्रकारनुं आ प्रपणुं नाम स्थापन करुं ठे.

टीका-तथाप्यजिधेयादिभयवैकल्या दिद मनर्थक मिति चे चन्न ॥ प्रतिपादितसंपपट्टकशब्दार्थविवेचनेन त्रयस्या प्या-
क्षेपात् ॥

अर्थ:-तो पण अजिधेय एटले कहेवा योग्य वस्तु, संबंध तथा प्रयोजन ए त्रण वानां कणा विना आ ग्रंथ निरर्थक धरे. एम जो आशंका धाय तो ते न करवी. केम जे संपपट्टक ए शब्दना अर्थनी विवेचना करी तेणे करीनेज ए त्रणे वस्तुनुं आकर्षण धयुं ठे माटे.

टीका-तथाहि प्रकरणाजिधानार्थपर्याखोचनयो देशिक ज्ञोजनादिदोष दर्शनद्वारेण तत्परिहाररूपा व्यवस्था आ ति-
भेयेति गम्यते ॥

अर्थ:-तेज देखामे ठे जे संपपट्ट ए नामनो अर्थ विचारी जोंतां उद्देशिकादि आधार दोष जोवा एटले पोताना निमित्ते ज्ञोजन करायी जमे ठे, इत्यादि दोष देखवाना द्वारे दोष देखीने ते दोष युक्तनो त्याग करवो ने निर्दोषनुं प्रदश करयुं, आदि शब्द करीने जिनप्रह पासनो परिहार करवो इत्यादि रूप व्यवस्थां आ ग्रंथमां अजिधेय वस्तु ठे एम जणाय ठे.

टीका:-प्रयोजनाविनाज्ञावाद्याजिधेयस्य, तदाक्षेपेण प्रयो-
जन मप्याक्षिप्तं ॥ नहि निःप्रयोजनस्य पदार्थस्या तिधानाय
सतः प्रवर्तते तत्पदानि प्रसंगात् ॥

हृत्वाजिनः ॥ सोपीह कमठ तपोदुष्टतास्पष्टनलक्षणासाधार
विशेषणयोगात्पार्श्वनाथ स्तदेवं स्तुमः ॥

अर्थः-कीया देवने नमस्कार करीये ठीए ? तो के ई
देव जेनी स्तुति करे ठे एवा देवने ॥ दिवधातुनो स्तुति अर्थ
ठे. माटे देव शब्दनो ए प्रकारे अर्थ थयो. ते देव पण आ प्रकरणा
केने विषे इष्ट देवतापणे स्तुति करवा योग्य अरिहंत ठे. तेमां प
अहीं कमठ तापसनुं दुष्ट तप ठे ए प्रकारे लोकमां प्रगट क
देखामवारूप ठे लक्षण जेनुं एवुं असाधारण विशेषण बांधुं ठे. ते
पार्श्वनाथ ठे ते अरिहंत देवनी अमो स्तुति करीए ठीए ए प्रकारे
अर्थ थयो.

टीकाः-यो जगादेव प्रतिपादयामासेव ॥ इव शब्दो त्रो-
स्पेक्षाद्योतकः ॥ किं इति ॥ इति शब्दः कर्म स्वरूप प्रतिपाद-
नार्थः तेन इति एतत् ॥ एत देवाह ॥ विधुरमपि किल स्वस्य
सद्यः प्रपद्य प्राज्ञैः कार्यं कुमारगंस्त्वलन मिति ॥

अर्थः-जे पार्श्वनाथ कहेता होयने शुं एटले प्रतिपादन क
रता होयने शुं ॥ अहीं इव शब्द ठे ते उत्प्रेक्षासंकारने प्रकाश
करे ठे ॥ किं इति ॥ ए जगाये इति शब्द ठे तेनो कर्मना वृत्तां-
तनुं प्रतिपादन करवा रूप अर्थ ठे एटले कुमारगनी प्रवृत्तिने बंध
करवारूप क्रिया करवी ए अर्थ ठे इति कहेता ए प्रकारे कहेता
होयने शुं ? ते प्रकार कहे ठे. जे पोताने कष्ट थतुं होय तोपण तेनो
थंगीकार करीने निश्चेतलाल सारा पुरुषोये कुमारगनो उठेव करवे

टीकाः-प्राज्ञैः प्रज्ञावद्भिः कार्यं विधेयं किं कुमारगंस्त्वलनं
सर्वसामर्थ्येन पूर्वा पराऽविसंवादिशास्त्रविरुद्धमननिराकरणं ॥

અર્થઃ—યુદ્ધિવાન પુરુષોએ શું કરવું ? તો પૂર્વાપર જેમાં વિ-
સંવાદ નથી એવાં જે શાસ્ત્ર તેથી ચિરુદ્ધ એવો જે મત તેનો નાશ
સર્વ સામર્થ્યે કરીને કરવો અર્થાત્ સર્વ પ્રકારે કુમાર્ગ વંધ કરવો.

ટીકાઃ—કિં કૃત્વા પ્રપચ સ્વીકૃત્ય કિં વિધુરમપિ વ્યસન-
મપિ ॥ અપિઃ સંજાવને એતત્ સંજાવયતિ ॥ કુપ્કરમપિ સ્વ-
વૈધુર્યસ્વીકરણ મેકજવિકં ॥ સતિ સામર્થ્યે સ્થાપાયશંકયા કુ-
પચસ્વલનાવધીરણં ત્વનંતજંતુસંસારકારણત્વેન મહતેઽનર્થાયેતિ ॥

અર્થઃ—શું કરીને કુમાર્ગનો ઘેદ કરવો ? તો કષ્ટનું પણ થં-
ગીકાર કરીને ॥ અપિ શબ્દનો સંજાવનારૂપ અર્થ ઠે માટે એ વાત
સંજવતી ઠે જે પોતાની મેલે કષ્ટનું થંગીકાર કરવું તે કુપ્કર ઠે તો
પણ તે કષ્ટ એક જવ સંબંધી ઠે ને ઠતી શક્તિયે પોતાને કષ્ટ ધરો
એવી આશંકાયે કરીને કુમાર્ગની સ્વલનાની ડોડા કરવી (કુ-
માર્ગમાં પત્તિ રહેવારૂપ પરાજવ સદન કરવો) તેથી અનંત જંતુને
સંસાર કારણપણું ધવાધી મોટા અનર્થ જણી ઠે. માટે કુમાર્ગનો
ત્યાગ કરી સન્માર્ગે જાણવું એ જાવ ઠે.

ટીકાઃ—કસ્ય વિધુરં ॥ સ્વસ્વાત્મનઃ કથં સઘસ્તદ્દાયાત્ ॥
ફિજેત્યાત્તવાદે ॥ આત્મા એવ માદુરં રિતિ કસ્માદેયં જગાદેવેત્ત-
તથાહ ॥ કારુણ્યામૃતાન્ધિઃ કથમયંજનો મયા કુમાર્ગપંકા દુ-
ઙ્ગરણીય ઇતિકૃપાપીયૂપસાગરો જગયાન્ ॥ નદિહોરાનુરંસા
મંતરેણ કધિત્ સ્વવૈધુર્યાંગીકારેણ કુમાર્ગ પ્રતિદંતીતિ ॥

અર્થઃ—કોને કષ્ટ ધાય તો પણ કુમાર્ગનો ઘેદ કરવો ? તો
પોતાના આત્માને, તત્કાલ કષ્ટ ધાય તોપણ કિલ શબ્દે કરીને આત્

हितकारी पुरुषनुं वचन ठे एम सूचना करी ॥ केमजे जे हितकारी
ठे तेज आ प्रकारे कहे ठे. शा हेतु माटे ? एम कहेता होयने
ए प्रकारे कहुं एवी आशंका करी कहे ठे जे पार्श्वनाथजीतो कहे
णाना समुद्र ठे. माटे एम विचार कर्यो जे मोरे किया प्रकारे
छा, कुमार्गरूपी कादवयी उधरवो, ए प्रकारनी दया रूप अम
तना समुद्र जगवान ठे. साथी के लोक उपर अनुकंपा कय
बिना कोइ पण पोताने दुःख यतुं ते थंगीकार करीने कुमार्ग
न हूण माटे.

टीका:—किं कुर्वाण एवं जगादेवे त्यत आह स्पष्टयन् प्रकटी
कुर्यन् ॥ किं कमठ मुनितपः कमठान्निधान लौकिक तपस्विनः
पंचामिरूपकष्टानुष्ठानं ॥

अर्थ:—शुं करता बता एम कहेता होयने शुं ए प्रकार
आशंका करी कहे ठे जे कमठ तापसनुं तप प्रकट करता बता,
मठ नामे लोकमां तपस्वी कहेवातो इतो तेनी पंचामि साधन
कष्ट क्रिया इती ते प्रसिद्ध करी.

टीका:—ननु कमठतपो लोके स्पष्टमेव किं तत्स्पष्टनेने-
त्यत आह ॥ दुष्टप्राणिष्वधुमुग्धप्रतारणसाक्षपूजास्यातिकामना-
दिवोपलब्धायुक्तं ॥

अर्थ:—तर्क करी विशेषणनुं प्रयोजन देखाने ठे जे कम
तापसनुं तप लोकमां प्रकटव हुतुं माटे तेने प्रकट कयुं एमां
विशेष ? एवी आशंका करी ते तपनुं विशेषण देखाने ठे, जे एत
दुष्ट ठे, धर्म रूप ठे, अनेक जंतुनी जेमां हिंसा ठे, अज्ञानी लोग
मादस्ते उमवाना उपाय रूप ठे, अनेक प्रकारना साक्ष तथा लोक

પૂજાવતું, તથા જસ થવાની ઇચ્છા ઇત્યાદિ દોષના સમૂહે યુક્ત એ તપવે ॥

ટીકા:—અત્ર ચ વિશેષણે તાત્પર્ય ॥ સ વિશેષણે હિ વિ-
ધિનિષેધો વિશેષ મુપ સંક્રામત ઇતિન્યાયાત્ ॥ તેનદુષ્ટત્વેનન્યા-
પયત્રિતિ દુષ્ટત્વમત્ર તપસો વિધેયમ્ ॥

અર્થ:—અહીં વિશેષણમાં તાત્પર્ય છે. વિશેષણે સહિત એવાં
વિધિ વાચક ને નિષેધવાચક પદ છે, તે વિશેષમાં મઢી જાય, એટલે
વિશેષ્ય પદમાં વાધ આવે ત્યારે વિશેષ્ય વિશેષણમાં મઢી જાય, ને
વિશેષણમાં વાધ આવે ત્યારે વિશેષણ વિશેષ્યમાં મઢી જાય. એ પ્ર-
કારે ન્યાય શાસ્ત્રનું વામન કૃત સૂત્ર છે તે વચનના ન્યાયથી આ જ-
ગાળ તપ વિશેષ્ય પદ છે. “દુષ્ટ” એ તપનું વિશેષણ છે તે હેતુ માટે
દુષ્ટ પણે એ તપ પ્રસિદ્ધ કર્યું એ પ્રકારે દુષ્ટપણું તપને આધીન થયું.
એટલે તપ પદમાં દુષ્ટ પણું મઢીને પોતાનું મુખ્ય પણું જણાવ્યું ॥

ટીકા:—કથં દુષ્ટં ઝવૈ રતિશયેન કિંકૃત્વા સ્પષ્ટપન્ સંદ-
ર્શ્ય દર્શયિત્વા કં નાગં પંચાગ્નિતપોનિમિત્તજ્વલિતજ્વલનકુંઘ-
તર્વર્તિત્વાદ્ દારુકોટર મધ્યગં યુજંગમ્ ॥

અર્થ:—કીયે પ્રકારે એ તપ દુષ્ટ છે, તો અતિશે દુષ્ટ છે. થું
કરીને પ્રગટ કર્યું ? તો પંચાગ્નિ તપ નિમિત્ત વાસ્યો જે અગ્નિનો યુગ્મ
તેમા, રહેલું જે કાષ્ટ તેના કોતરનીમધ્યે રહેલોં બસતો નાગ દેસાનીને,

ટીકા:—કિંવિશિષ્ટ નાગં વન્દિ જ્ઞાણાવલીલં ॥ નિરંતરં પ્ર-
ગ્લ્હત્તિશિશિલાકલ્પલિતં ॥ અર્ઘ્વદમ્ભમિતિ યાવત્ ॥ ક્વચ્ચપ્રેપુરતઃ
કસ્યાઃ માતુર્વર્માન્નિપાપા મહાવેલ્યાઃ સ્વજનન્યાઃ ॥ ન કેરણ મા-
તુસ્તથાસ્તોકલોકસ્ય ક્રોતૂહલાદિમિલિત સકલજનતાયાઃ

अर्थः—ते नाग केवो ठे ? तो, अग्निनी ज्वालाये व्याप्त वे एटले निरंतर अतिशे बळतो जे अग्नि तेनी ज्वालाये कोळीयो करेखों एटले अरधो बळेलो एवो सर्प क्यां आगळ देखामयो ! तो पोतानी माता वर्मा नामे पट्टराणीनी आगळ देखामयो ॥ एकवो मातानी आगळज देखामयो एम नही, त्यारे शुं ? तो कौतुह्लादि कारणे मळेला सकळ लोकना समूहनी आगळ पण देखामयो.

टीकाः—अथकस्मात् सकल जनमध्ये जगवान् तत्तपस्तिरश्वकार ॥ यतः कुपथ मथन धीः ॥ अतन् मार्गोऽभेद प्रवीण बुद्धिमान् ॥ न हित्तपोदोषापादनं विना कुमार्गोऽभेद कर्तुं शक्यः ॥ एतदुक्तं जवति ॥ नहि जगवता तत् साक्षादजिहितं प्रेक्षावतां यदुत्तजवद्भिः कुमार्गं स्वखनं विधेय मिति ॥ किंतुज्ञानं बलाज्वलितं कमठं विधास्यमाना विरलजलधरपटलविगलत्सलिलधारासंपातादिस्वापायाच्युपगमेनापि कमठतपसो दुष्टत्वं स्पष्टयताऽर्थादेव तत्प्रत्यपाद्भिः ॥ यन्मद्वद् जवद्भिरपि कुमार्गस्वखनं स्वापायांगीकारेणापि कार्यम् ॥

अर्थः—हवे शा हेतु माटे संकल लोकनी मध्ये जगवान तेना तपने तिरस्कार करता हवा ! तो जे हेतु माटे अतत् मार्गेने उभेद करवामां प्रवीण बुद्धिवाला जगवाने एम विचारुं जे ते तपना दोषनुं संपादन कर्यां विना कुमार्गनो उभेद नहीं करी शकाय. माटे एम कही देखामयुं. पण जगवाने बुद्धिमानने साक्षात् कसुं नथी जे तमारे कुमार्गनो नाश करवो, त्यारेही रीते कसुं ठे ? तो, पोते ज्ञान बडे करीने जाणे ठे निश्चय कर्यां ठे जे कमठ तापस घणा मेघ मंगु छपी पन्ती पाणीनी धाराउं ते आदि घणा उपद्रवधी आपणने दुख देसे तोपण कमठ तापसनुं तप दुष्ट प्रगट करी देखामयुं माटे

અર્થાત્ પ્રતિપાદન કર્યું જે મારી પેઠે તમારે પણ પોતાને કષ્ટ થાય તો તે અંગીકાર કરીને પણ કુમાર્ગનો ઉષ્ઠેદ કરવો.

ટીકા:—સ્વામિ ચરિતાનુસારિત્વાંદનુ જીવિચરિતસ્યેત્યુત્પ્રે-
ક્ષાધોતકેયશ્ચ સૂચિતવૃત્તતાત્પર્યાર્થઃ ॥ અતઃવા ત્ર પ્રકરણ-
કારેણાપિ વિપક્ષદુઃસંઘદોષવ્યાપનપુરઃસરં સ્વપક્ષસુસંઘવ્યવસ્થા
પ્રદર્શનેન સ્વવૈધુર્યં સંજ્ઞાવયતા સ્વવ્યસનાન્યુપગમપૂર્વકકુમા-
ર્ગવિધ્વંસનવિધાતુર્જિનસ્ય નમસ્કારઃકૃતઃ ઔચિત્યપ્રતિપાદનાયેતિ

અર્થ:—કેમ જે સ્વામીના આચરણ પ્રત્યે સેવકનું આચરણ
અનુસરે છે એ હેતુ માટે આ પ્રકારે આ કાવ્યનો તાત્પર્યાર્થ ઉત્પ્રેક્ષા
અલંકારને પ્રકાશ કરનાર “શ્વ” શબ્દે સૂચના કર્યો છે. એજ કા-
રણ માટે અહીં પ્રકરણ કર્તાપિ પણ પ્રતિપક્ષરૂપ માટે સંઘ તેના દોષ
પ્રતિજ્ઞા કહેવા પૂર્વક સ્વપક્ષ જણા સંઘની વ્યવસ્થા દેખાતી તેણે
કરીને પોતાને કષ્ટનો સંજ્ઞા છે એમ જાણીને પણ આ ગ્રંથે રહ્યો
તેમાં પાર્શ્વનાથજીને નમસ્કાર કર્યો, કેમ જે પાર્શ્વનાથજીએ પોતાને
કષ્ટ થશે એવું જાણીને પણ કુમાર્ગનો નાશ કર્યો માટે તેમને નમ-
સ્કાર કર્યો તે યોગ્યપણું પ્રતિપાદન કરવા જણી છે, માટે હમને
પ્રથમ નમસ્કાર કરવો ઘટે છે.

ટીકા:—અસ્મિન્નેવાર્થે સંપ્રતિ વૃદ્ધસંપ્રદાયોઽજિધીયતે ॥
આસ્તે સુ રચિતાવાસા પવિત્રવૃદ્ધશાલીની ॥ ઉપગંગે સુરાગારા
કારા વારાણસીપુરી ॥ ૧ ॥

અર્થ:—એજ જાવાર્ય નિમિત્ત હવે વૃદ્ધ સંપ્રદાય કહું. એ-
ટલે વૃદ્ધ પરંપરાને અનુસરતી શ્રી પાર્શ્વનાથજીની કથા કહું.
જેમાં સારા રચેલા નિવાસ છે ને પવિત્ર ધર્મવર્ષે શોજતી તથા દેવ-

મંદિર જેવો જેનો આકાર છે એવી ગંગાને કાંઠે વારાણસી નામે
નગરી છે. ॥ ૧ ॥

ટીકા:—અમ્ તસ્યાં મહાકૂટકોષીશ્વરપદ્મતક્ષણઃ ॥ અશ્વ-
સેનઃ સુધર્માસ્થઃ પૃથ્વીપાલો યથાવૃષા ॥ ૨ ॥

અર્થ:—તે નગરીમાં મોટા કપડી પ્રતિપદ્મી રાજાના પદને
નાશ કરનાર અશ્વસેન નામે રાજા હતો જેમ સુધર્મા સજ્જામાં હું
ઠે તેમ. તે હું પળ પર્વતરૂપી શયુની પાંચો નાશ કરી છે, તે વાત
લોકિક શાસ્ત્રમાં છે. જે એક સમે હું સજ્જામાં બેઠો હતો. ત્યારે
ઋષિ લોકોએ જહ્ને પૃથ્વીનું વૃત્તાંત કહ્યું. હે ત્રિલોકિ સ્વામિન્ પર્વ-
તોને મોટી મોટી પાંચો છે માટે હું છે ને મોટાં ગામ નગર ઉપર
જહ્ને પદતાં નાંચે છે, તેથી તેમનો નાશ થાય છે, માટે એ મોટા
કુસંચી પ્રજાનું રક્ષણ કરો, તે વાત સાંજઠી હું કોપ કરી પૃથ્વી
ઉપર આવીને યજ્ઞ યતે મેઠુ આદિ પર્વતોની પાંચો કાપી નાંચી તે
પર્વતોએ પદ પાંચોની વૃષ્ટિ હું ઉપર ઘણી કરી તેવામાં કેટલાક
મેનાકાદિ પર્વત સમુદ્રમાં જહ્ને પડ્યા તેમને અચાપિ પાંચો છે
શ્તિ કથા. ॥ ૨ ॥

ટીકા:—વર્મા તસ્ય મહાદેવી રુચિતાલંકરકૃષ્ણા ॥ શચીવ-
સુમનઃપૂષ્પા કુસંગવિક્ષાન્નિ ॥ ૩ ॥

અર્થ:—તે અશ્વસેન રાજાને સુંદર અલંકાર સારાં સ્વકૃષ્ણાઠી
સત્પુરુષને માનવા યોગ્ય ને કુસંગથી રહિત એવી વર્મા નામે પદરા-
ણી હતી. જેમ હુંને યી હુંણી છે તેમ. તે હુંણી પણ દેવતાને
પૂજા યોગ્ય છે ને પૃથ્વીના સંગથી રહિત છે. ॥ ૩ ॥

ટીકા:—અપંતદ્વ નામત્યનૃ જયો રંગનૃ રન્ત ॥ જિનઃપા-

શ્રી જ્યોર્વિદો વિદુધારાધિતક્રમઃ ॥ ૪ ॥

અર્થઃ—તે ઇંદ્ર ઇંદ્રાણીને જેમ જયંત નામે પુત્ર છે, તેમ તે સ્ત્રી પુરુષને સત્ય વક્તા ને દેવતા જેનાં ચરણનું આરાધન કરે છે, એવા શ્રેવીશમાં પાર્શ્વનાથ જિનપુત્ર થયા. લૌકિક શાસ્ત્રમાં ઇંદ્રનો પુત્ર જયંત નામે છે. તેનું દેવતાના ઔપધ કરનાર અશ્વિની કુમાર નામે જે વેદ દેવતા તે ઝરણ પોષણ કરે છે, ને દેવતા તે ઇંદ્ર પુત્રના પગ શેવે છે. ॥ ૪ ॥

ટીકાઃ—જેષિવાન્ કુમારસ્ત્વં તતઃ શક્તિહતાહિતઃ ॥ સ જ્વાનીહિતસ્વાંતો ગમયામાસ વાસરાન્ ॥ ૫ ॥

અર્થઃ—ત્યારપછી પોતાની શક્તિવતે શત્રુનો નાશ કરનાર એવા પાર્શ્વનાથજી કુમાર અવસ્થાને પામ્યાં, ને સંસારમાં જેનું શિવ આસક્ત નથી એવા બ્રહ્મા દિવસ નિર્ગમન કરે છે, અન્યદાશ્રમાં શીવનો પુત્ર સ્વામી કાર્તિક નામે છે, તેનું નામ પણ કુમાર છે, ને દેવતાના સૈન્યનો અધીપતિ છે. ને શક્તિ નામના આયુધવતે શત્રુનો નાશ કરે છે, ને પાર્વતી નામે પોતાની માતા તેનું હિત કરવામાં જેનું મન છે એવા અર્ચને જ્ઞાતન કરનાર પદ મુકવાયી પાર્શ્વનાથજીનાં શક્તિ પરાક્રમ દયાલુતા ઇત્યાદિ ઘણા ગુણ કહિયે સુષન કર્યા છે. ॥ ૫ ॥

ટીકાઃ—તપ્યમાનોઽન્યદા પંચપાવકં દુસ્તપં તપઃ ॥ જગ-
ત્પ્રજું પ્રતિપ્રાપ્ય જન્મસંનૃતવિપ્રદઃ ॥ ૬ ॥ હર્વિર્મુવી પરિત્રા-
મ્યન્ કર્મઢઃ કમઠઃ શઠઃ ॥ તપ્યસુર્યદિ રુધાને તાં પુરં પ્રાપ-
તાપસઃ ॥ ૭ ॥ યુગ્મમ્

અર્થઃ—એક દિવસ પાંચ અગ્નિ જેમાં રહ્યા છે, એવું આઠઠં

तप तपतो ने जगत्प्रजुश्री पार्श्वनाथ प्रत्ये जेने पूर्व जन्मचीज वेर
बन्धायुं ठे, एवो ने तापस कर्म करवामां कुशळ ने धुतारो एवो कम-
ठ नामे तापस घणी पृथ्वीमां जमतो जमतो बाहारना उद्यानमां
तप करवाने इच्छतो ते पुरीने प्राप्त थयो ॥ ६ ॥ ७ ॥

टीकाः—अथा शा स्वभिकुंभानि स चतसृष्वचीखनत् ॥
गतिस्थानानि चत्वारि स्ववासाये व सास्वतम् ॥ ८ ॥

अर्थः—त्यारपटी ते तापसे चार दिशाने घिये चार अग्निना
कुंभ रच्या ते जाणे निरंतर चार गतिमां पोताने रहेवानां स्थान
कयां होय ने शुं ? ॥ ८ ॥

टीकाः—दिदीपिरे ज्वाला स्तेषु चारुदारुनिवेशतः ॥ जंघा-
सज्जालजदिला स्ततृकपाया इवोच्चिताः ॥ ९ ॥

अर्थः—ते अग्निना कुंभने घिये सुंदर काटना प्रवेश थकी
चारे अग्नि वेगवंत ज्वालाउप व्याप्त अतिशे जाज्वल्यमान थया ते
जाणे ते तापसना अग्नि शिला जेवा चारे कपाय साथे उदय पाण्या
होयने शुं ? ॥ ९ ॥

टीकाः—तदंतःस्थः स्वमूर्द्धोर्ध्वचक्रमात्तंमंरुलः ॥ चकासे
नून मायास्यन् महानरक मध्यगः ॥ १० ॥

अर्थः—ते चार अग्निना कुंभनी वधे उजो रक्षो, ने पोताना
मस्तक उपर थाकळं ठे सूर्य मंरुल जेने एवो ते तापस पंचाग्नि
साधन करती बलत त्या प्रकारे झोने ठे ते शोळा उपर उत्प्रेक्षा
अप्रकार कहे ठे जे महा नरक मध्येची नारकी पुरुष जाणे साक्षात्
थाव्यो होय ने शुं ? ॥ १० ॥

टीका:-कृशानुजानुसंतापं सहिष्णो रथ दारुणं ॥ पारणां

विदधानस्य स्वयं शीर्षेः फले र्वसेः ॥ ११ ॥ समाहृतपद-स्तस्य

स्तंजस्येवोर्ध्वतस्थुषः अयमेव तपस्वीति प्रसप्तार यशः पुरि ॥

युग्मम् ॥ १२ ॥

अर्थ:-हवे ए-रीते अग्नि तथा सूर्य तेनो आकरो ताप स-
हन करतो ने पोतानी मेळे पळेखां जे फळ तथा पत्र तेणे करीने
पारणुं करतो ने वे पग एकठा करी थांजखानी पेठे अटंट उजो
रहेलो एवो तापस तेनो जश नगरीमां पसखो जे आज खरो त-
पस्वी जगत्मां ठे ॥ १२ ॥

टीका:-गतानुगतिकत्वेन निर्विवेकतया नया ॥ निरीक्षितुं

त माकांक्षन् पौरा गौरयत स्ततः ॥ १३ ॥

अर्थ:-ए प्रकारे विवेक रहितपणुं लोकमां ठे ए हेतु मांड,
एक चाख्यो, तेनी पठवाने बीजो पण चाखे, एक गाकर चाखे तेनी
पठवाने पीजी पण चाखे एवी रीते लोकमां गाकरीठ प्रपाद ठे,
तेने गतानुगति कहीए ते हेतु माटे नगरना लोक मोटपथी ते मा-
पसना दरशननी इछा करता द्या ॥ १३ ॥

टीका:-फलसंपन्नना नूनं गंतुमारेजिरे ऽप ते ॥ पिरनष्टं

स्य सौजन्यसिंधोर्वधो रिया गमे ॥ १४ ॥

अर्थ:-यार पछी ते तापसे जाणे वशीकरण करणुं होय
नहि एम ते पुरना लोके जयानो आरंभ कर्यो ते उपर दृष्टांत-वेध
सारा गुणनो समुद्र ने घणा फाळपी गपेछो एवो पोतानां बंधु
आख्यो होय ते प्रत्ये जाय तेम आदरपूर्वक लोक दर्शने वाहवा.

विद्याणतंडिकां चंडिकांविना ॥ न विराजति किंभीरपांशुराखं-
ममंमलः ॥ ३१ ॥ धर्मकर्म तथा नात्रो दामतामसनाशने ॥ व-
खवतुलितोद्गद्य दरुणंकरुणं विना ॥ ३२ ॥ त्रिजिर्विशेषकम् ॥

अर्थः—युद्धादि क्रियां करवामां कुशल एवा हस्तरूपी यंज
तेषां करी यंजाव्या ठे. शत्रुरूपी हाथी जेणे एवो ने निर्विघ्न राज्य
लक्ष्मीने वश करतो एवो समर्थ राजा पण जेम नीतिविना न
शोजे तथा फीण सरखुं धोलुं ठे अखंरु मंमल जेनुं एवो चंद्रमा
जेम सुंदर प्रकाशक कांतिविना न शोजे, तेम उगता सूर्य समान
करुणा विना पाप रूपी मोटा अंधकारने नाश करवाने धर्म कर्म
बलवान् नथी. ॥ ३० ॥ ३१ ॥ ३२ ॥

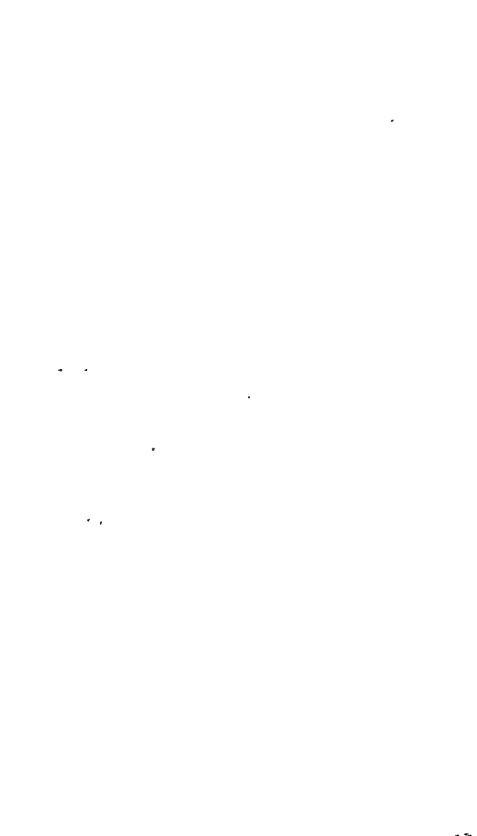
टीकाः—प्राणिघातेन चेद् धर्मो धिवराः पीवरा स्तदा ॥
घातुका जंतु संदोहा नश्रुवीरं दिवं शिवम् ॥ ३३ ॥

अर्थः—जो प्राणी घाते करीने धर्म होय तो खष्टपुष्ट अने जंतु
समूहने नाश करनार एवा मांठी लोक स्वर्ग सुखने अथवा मोक्ष
सुखने जोगवत् ॥ ३४ ॥

टीकाः—महानुजाव तन्मुंच पंचवन्हितपो ऽधुना ॥ इत्युक्ते
जगदीशेन तं ललाप स तापसः ॥ ३४ ॥

अर्थः—ते हेतु माटे हे महानुजाव! पंचाग्नि तपने हमणे-
चीज मूकी दे. ए प्रकारे जगदीश्वर श्री पार्श्वनाथजाये कथुं. त्याने
ते तापस ते प्रभु प्रत्ये बोद्ध्यो ॥ ३४ ॥

टीकाः—चातुरी राजवीजिं स्ते दंरुनीतिविचारणे न धर्मग्रं-
थचर्चासू ज्ञांतेधी र्जवाहशाम् ॥ ३५ ॥

विद्याणतंजिकां चंजिकांविना ॥ न विराजति किंभीरपांमुराखं-
ममंमलः ॥ ३१ ॥ धर्मकर्म तथा नावो दामतामसनाशने ॥ व-
खवतुलितोद्गच्छ दुरुणां करुणां विना ॥ ३२ ॥ त्रिजिर्विशेषकम् ॥

अर्थः—युद्धादि क्रिया करवामां कुशल एवा हस्तरूपी थंज
तेणें करी थंजाव्या ठे. शत्रुरूपी हाथी जेणे एवो ने निर्विघ्न राज्य
लक्ष्मीने वश करतो एवो समर्थ राजा पण जेम नीतिविना न
शोत्ते तथा फीण सरखुं धोखुं ठे अखंन मंमल जेनुं एवो चंजमा
जेम सुंदर प्रकाशक कांतिविना न शोत्ते, तेम उगता सूर्य समान
करुणा विना पाप रूपी मोटा अंधकारने नाश करवाने धर्म कर्म
बलवान् नथी. ॥ ३० ॥ ३१ ॥ ३२ ॥

टीकाः—प्राणिघातेन चेद् धर्मो धिवराः पीवरा स्तदा ॥
घातुका जंतु संदोहा नश्रुवीरं दिवं शिवम् ॥ ३३ ॥

अर्थः—जो प्राणी घाते करीने धर्म होय तो खष्टपुष्ट अने जंतु
समूहने नाश करनार एवा माठी लोक स्वर्ग सुखने अथवा मोक्ष
सुखने जोगवत् ॥ ३४ ॥

टीकाः—महानुजाव तन्मुंच पंचवन्हितपो ऽधुना ॥ इत्युक्ते
जगदीशेन तं खलाप स तापसः ॥ ३४ ॥

अर्थः—ते हेतु माटे हे महानुजाव! पंचाग्नि तपने हमणे-
धीज मूकी दे. ए प्रकारे जगदीश्वर श्री पार्श्वनाथजाये कह्युं. त्यारे
ते तापस ते प्रभु प्रत्ये बोढ्यो ॥ ३४ ॥

टीकाः—चातुरी राजवीजिं स्ते दंमनीतिविचारणे न धर्मग्रं-
थचर्चासू ज्ञानेतेधी र्जवाटशाम् ॥ ३५ ॥

अर्थः—हे राजकुमार तारी बुद्धि दंरुनीति विचारवामां च-
तुर ठे, एण धर्मग्रंथनी चर्चाउने विषे तमारा जेवानी बुद्धि उष्य
पामती नयी. ॥ ३५ ॥

टीकाः—मडुकं नान्यथे ती श स्त मवादीत् प्रियंवदः ॥ न
वे त्रत्येपी तत्पश्य तपसः स्वस्य हास्यताम् ॥ ३६ ॥

अर्थः—त्यार पठी प्रिय वचन बोलनार पार्श्वनाथ स्वामी
तापस प्रत्ये घोड्या जे मारुं कहेलुं अन्यथा नयी ने जो तने
श्वास न थावे तो पोताना तपनुं हांसीपणुं थाय ते जो ॥ ३६ ॥

टीकाः—ततः परशुना नेतां तर्गताङ्गं पितोरगम् ॥ द्वि
विधापयामास दारु तस्य तपो ध्रुवम् ॥ ३७ ॥

अर्थः—त्यार पठी पार्श्वनाथ स्वामीए अग्निकुंरमांघीज
ष्टमां सर्प अर्थो दग्ध थयो ठे, ते काष्टने कडावीने फरसी
जाग कराव्या ते जाणे ए तापसना तपनुज निश्चे ठेव
के शुं ॥ ३७ ॥

टीकाः—ततः कंवोपकंठात्तजीवितः प्लुष्टविग्रहः ॥
येव निरगाद पकर्तुं मंदोरगः ॥ ३८ ॥

अर्थः—त्यार पठी कंवने समीप प्राप्त थयुं ठे जी
एटले कंठे प्राण आख्यायी मरवानी तैयारी यएली ए
दग्ध थयुं ठे शरीर जेनुं एवो एक मोटो सर्प ते काष्ट
स्यो, ते जाणे अणकार करनार ए तापसने रुसवानी
स्यो होय ने शुं ? ॥ ३८ ॥

टीकाः—दापिता विजुना पंच ॥ परमेष्ठिनमस्त

टीका:-दिवक्ख मुदुजस्सुतिस्फातिप्रीणितविष्टप
भारत साम्राज्यं सार्वभौमः पिपार्त्तियत् ॥ ४८ ॥

अर्थ:-जे नवकार मंत्रना प्रभावथी दिशायोना
जेदन करी चालतो जे जसनो विस्तार त्रेणे करीने प्रसन्न
जगत् जेणे एवुं सुंदर चक्रवर्ती राज्यने चक्रवर्तीराज थइ
करे ठे ॥ ४९ ॥

टीका:-चंचछाया जृतः पंच नमस्कारफलप्रदेः विप
फलस्या स्य फलिका त छिज्जते ॥ ४८ ॥

अर्थ:-देदीप्यमान लक्ष्मीनुं धारण करतो अथवा उज्ज
वायाने धारण करतो एवो ने परिपक्व ठे फल जेनां एवा पंचन
स्काररूप फलवान वृक्षनी इंद्र पदवी मलवी तेतो एक फलीमा
प्रगट शिंग थइ ठे.

टीका:-देवभूयं गते नागे तद्धाम्ना थ प्रभुं जनाः ॥ नुनुडं
सूक्ष्मिपूपस्यंदिनो वंदिनो जनाः ॥ ४९ ॥

अर्थ:-ते नाग देवपणु पास्या पठी सुंदर वाणी रूप थमृतने
वरसता एया लोक तथा वंदिजन, तेमणे नजरे दीगिला मोटा प्र
तापे करीने प्रनुनी स्तुति करता ह्वा ॥ ४९ ॥

टीका:-कोन्यः संवेदमेदस्वी जगवन्नं विना त्र यत् ॥ श्रे-
कतात् पक्ष मप्येन मंतर्दारुरगं विनुम् ॥ ५० ॥

अर्थ:-जे थदीयां जगवान विना, बीजो कोण मोटो पु-
न नजरे न दीगामां थावे एवा पण काष्टना पोक्षाणमां
मोटा सर्पने देवे ॥ ५० ॥

अर्थः—जो प्रजु अहीं न आव्या होत त्यारे तो जन्म-
राना अंध पुरुषनी पेठे रुगले रुगले स्वलना पामतो त्या लोक
मोह्यी, संसाररूप कूवामां पकत एटले प्रजुए जो अहीं आवीने
ए तप दुष्ट न करी देखान्युं होत तो लोको मोह्यी जूठामां साधुं
मानीने संसार रुप कूपर्मा पक्री मरत ॥ ५४ ॥

टीकाः—ततो विजो गुण स्तोत्र मसहिष्णुः स तापसः ॥ ततो
वेशावपक्रांतः प्रकाशा बंधकारवत् ॥ ५५ ॥

अर्थः—त्यार पगी ते तापसथी जगवाननी गुण स्तुति सहन
न थइ ए कारण माटे जेम अजवासाथी अंधारुं नासे तेम ते वे-
शथी नाठो ॥ ५५ ॥

टीकाः—सद्बुद्धकोपि संपकोविजो दुःखाय केवलम् ॥ तस्या
जय दुल्लोकस्य प्रकाश इव जास्वतः ॥ ५६ ॥

अर्थः—सारु वे उत्तर फल जेनुं एवो पण जगवाननो संबंध
ते केवल ते तापसने दुःख जणी थयो. जेम सूर्यनो प्रकाश घुमने
दुःख जणी याय तेम ॥ ५६ ॥

टीकाः—ततः कृत्वा तदज्ञानात् जगत् कमठ स्तपः ॥ मे-
घमासीतिवियुधो ज्जमि म्मनिननामसु ॥ ५७ ॥

अर्थः—त्यार पगी ते गृह कमठ नामे तापस अज्ञानथी तप
करीने स्तनिन नामे दशमी निकायने विषे मेघमासी नामे दय-
ता थयो. ॥ ५७ ॥

टीकाः—गीपमासो जगन्नाथो गायकं नगरी बन. ॥ विंश पे-
शस्येन्ना वृत्रहंवा मगवनीम ॥ ५८ ॥

अर्थः—त्यार पठी जगवानना मस्तक उपर आलसरहित
 अंतरायरहित पाणीनी धाराज पानी ते जाणे दुःसह वाणवृष्टि
 पनी होय नहि शुं एम जणाती ॥ ७६ ॥

टीकाः—जिनदेहं ततः स्पृष्टाव ते कुठंतिस्म भूतले ॥ अंतः
 समुच्चरद्ध्यानमरुता विधुता इव ॥ ७७ ॥

अर्थः—त्यार पठी ते जलधारा पार्श्वनाथजीना वेदनो स्पर्श
 करीने भूतलमां लोटी पनी एटले पृथ्वीमां पसरी, ते जाणे अंतरने
 गिरे रुने प्रकारे चालतुं जे ध्यान ते रूपी वायुवने तिरस्कार पामी
 होय ने शुं ? एम हेठल (नीचे) पनी ॥ ७७ ॥

टीकाः—नीरन्ध्रं नीरधाराजिः पातुकाजिः समंततः ॥ एका-
 र्णवे श्वाभूतां युगांतश्च रोदसी ॥ ७८ ॥

अर्थः—त्यारपठी धारुणणे निरंतर चारे पास पकती पाणीनी
 धाराज ए जेस युगांत कासमां आकाश पृथ्वी एक समुद्रमय थाय
 तेम सर्व जसमय थयुं ॥ ७८ ॥

टीकाः—सोऽजितो जिनमण्णुरोऽत्रियः क्षीरोदसोदरः ॥ व-
 चार तनुनाजिन्नः काश्रोदजलधिश्चियम् ॥ ७९ ॥

अर्थः—जिननी चारे पास मेघमांथी पकतो ने क्षीर समुद्र
 जेवो ते पाणीनो समृद्ध पार्श्वनाथजीनी काखी कांतियने मि-
 थ ययो मोटे तेरो काश्रोद नामे समुद्रनी शोत्रा धारण करी ॥ ७९ ॥

टीकाः—नमात्रकाश्रजीमूतनिष्ठयुतः पयसां गयः ॥ स
 वरीक्ष्यने लोघं तारं तारं नुवं तथा ॥ ८० ॥ यथा जगयतः
 कंठमारोगाद् निरंकुशः ॥ मंथयन्त्येकागय नीचगामी दुपेक्षित ॥ ८१ ॥

रीदय ततोऽवादीदहीश्वरः ॥ एष ॥

अर्थः—त्यार पत्री धरणेंद्र मेघमाली प्रत्ये पूर्वे कसो एवो
व कसो ठे तो पण प्रजुने त्रिपे महाकोधे करीने पात्री मेघ
नी वधारे वृष्टि करवामां तत्पर थयो. एवो मेघमालीदेवने दे-
प्रत्ये नागवति धरणेंद्र बोलतो हवो ॥ एष ॥

टीकाः—मूढ पापीयसां धुर्य मोक्षोदीयसां जवान् ॥ जि-
पि किमेतद्भो व्यंजयस्य समंजसम् ॥ ए३ ॥

अर्थः—हे मूढ! अति पापीमां अमेसर, अति नीच प्राणीना
॥ मुगट समान एवो तुं जणाय ठे साथी के जिनेश्वरने
ण भुं आ तें अघटित प्रगट कर्युं! ॥ ए३ ॥

टीकाः—द्विपत्नीशमधस्त्वंभो मापस्तसमानसः ॥ याने
पोराशो को नु निर्द्विज्ज मंज्जति ॥ ए४ ॥

अर्थः—हे मेघमाली? प्रजुनो छेप करी तप्युं ठे मन जेनुं
नरकमां मांपरु केम जे हे निर्द्विज्ज पोताने वशनोंका मल्ली
समुद्रमां कोण सुयी मरे ॥ ए४ ॥

टीकाः—अहो कारुणिकायापि जिनायेष्यति वालिशः ॥
तियात्रं प्रदीपांसं करजाः कंटकाशिनः ॥ ए५ ॥

अर्थः—मूर्ख पुरुष करुणाना समुद्र एवा जिनजणी इष्याकरे
प्राश्चर्य ठे. त्यां अलंकार वतावे ठे जे ए वात घटे ठे. मू-
एवो स्वप्नाव होय ठे. जेम कांटानुं जहण करनार उंट ठे ते
कोमल एवो आंचो ते प्रत्ये छेप करेठे तेम ॥ ए५ ॥

टीका:-विचुनाइतपोऽसारं तेने तेऽनुजिघृक्षया ॥ नहि जातु
सतां वृत्तिः परेषां विप्रलिप्सया । एए ॥

अर्थ:-जगवाने तारा उपर अनुग्रह करवानी इच्छाये तारं
अज्ञान तप खोटुं करी विस्तारुं केम जे कयारेय पण सत् पुरुषनी
प्रवृत्ति बीजा पुरुषने उगवा कारणे होयज नहीं ॥ एए ॥

टीका:-वासिश त्वादृशा यद्वा हितमप्यऽहितं विदुः ॥
संपद्यते विरहिणां हरिणांकोऽपि दारुणः ॥ १०० ॥

अर्थ:-माटे हे मूर्ख तारा सरखा पोतानुं हित पण करेछुं
तेने अहित माने ठे ए न्याय तो आ प्रकारे ययो.जेयो विरही (वि-
योगी माणत) ने शीतल चंद्रमा ठे तो पण आकरो दुःसह ला-
गेठे तेम ॥ १०० ॥

टीका:-अनल्पं तात्पर्यत्वेन चित्रं निश्चिन्वते जनाः ॥ शु-
क्तिराशकृत्तं त्रांता मन्वते रजतारमना ॥ १०१ ॥

अर्थ:-जे जग पुरुष ठे ते अपयार्थ वस्तुप्रत्ये ययार्थपणानो
निधय करे ठे. जेम त्रांति पामेओ पुरुष बीपना करुता प्रत्ये आतो
हरानो करुओ ठे एम माने ठे तेम ॥ १०१ ॥

टीका:-एवं कमलजीवः स नागराजेन नर्जितः ॥ अपराद्धे-
पुत्रेणे द्विया मंथु विव्रकृताम् ॥ १०२ ॥

अर्थ:-ए प्रकारे कमलना जीवने ते नागराजे निरस्कार कयों
त्यारे, पुरुषो पुत्रो ठे बाण ते जेनो एवा पुरुषनी पेठे नरका
सज्जारे करीने विव्रकृता गम्यो. एठे नुनो पुरुषो ॥ १०२ ॥

टीका:-उपपन्नवैरपि ध्यानसंबद्धजपटमानसम् ॥ स निष्कंपं जिनं वीक्ष्य निस्तरंगपयोधिवत् ॥ १०३ ॥ प्राग्जन्मवैर-संचारवि प्रतिसारजाक् ततः ॥ रुमरामंवरं सद्यः संजहार वि-शारदः ॥ १०४ ॥

अर्थ:-त्यार पढी उपद्रवे करीने पण ध्यान संपदाने विषे खपट ठे मन जेनुं एवा थने तरंग रहित समुद्रनी पेठे कंपाराण रहित एवा जिन श्रीपार्श्वनाथजीने देखीने पूर्व जन्मना वैरनो जे समूह तेणे करीने विपरीत जगतो एटजे थवहुं आचरण करता एवा ते बुद्धिवंत मेघमालीए तत्काल उपद्रवनो जे आरुंवर तेने संहयो ॥ १०३ ॥ १०४ ॥

टीका:-स्वागांसि सम्यगानम्य कृत्यित्वा जिनं ततः ॥ तापस्त्यनेन्द्रियग्रामः स्वकं धाम जगाम सः ॥ १०५ ॥

अर्थ:-त्यार पढी ते मेघमाली पोताना सर्व श्रवराध स्वमा-वीने जिन श्रीपार्श्वनाथजीने नमस्कार करीने, पोताने पश्चात्ताप थयो ठे जे आ भें खोटुं कर्तुं, ते तापर्थी कृश थयो ठे इंद्रियोनो समूह जेनो एवा ते देव पोताना स्थान प्रत्ये जतो हयो ॥ १०५ ॥

टीका:-अथ कृतनयमाथं श्रीजिनं पार्श्वनाथं कर्मठवि-जयदर्शनं ब्रुह्मसद्धानसकम् ॥ मुदितजनसमाजः कीर्त्तयित्वा-हिराजः स्वजवनमुरुशक्तिः प्राप सत्स्वामिज्जक्तिः ॥ १०६ ॥ ॥ इति कथा ॥

अर्थ:-त्यार पढी कथों ठे जयनो नाश जेणे एवा. ने कम-उने जीतवामां चतुर एवा, ने प्रगट थयुं ठे सारा ध्यानने विषे ख

जेमने एहेवा श्रीजिन पार्श्वनाथजी ते प्रत्ये, हर्ष पमाज्योवे लोकनो समूह जेणे एवो, ने घणी वे शक्ति जेनी एवो ने सुंदर वे स्वामी न्क्ति जेनी एवो नागराज वखाण करीने अथवा स्तुति करीने पोताना स्थान प्रत्ये जतो हवो ॥ १०३ ॥ ए प्रकारे कथा संपूर्ण थई ॥

टीका:-तदेवमिष्टदेवतास्तवमन्निधायेदानीं संघव्यवस्थो-
पदेशरहस्यं प्रतिपादनीयं तच्च योग्यस्य पुरुषस्य प्रतिपाद्यमानं
साफल्यमाप्तादयेत् । अयोग्याय तु दीयमानं प्रत्युतापकाराय
स्यात् । यदुक्तम्-अप्रशान्तमतो शास्त्रतद्भावप्रतिपादनम् ॥
दोषायाजिनवोदीर्घे शमनीयमिव ज्वरे ॥

अर्थ:-एवी रीते इष्ट देवतानी स्तुति कही हवे संघनी
व्यवस्थाना उपदेशनुं रहस्य कहेवानुं ठे. ते रहस्य योग्य जीवने
उपदेश कर्याथो सफलताने पामशे ने अयोग्य पुरुषने अपायेझुं वतुं
कदाच उलटुं अपकारनुं कारण थाय. कझुं ठे के, जेनी बुद्धी स्थिर
नथी ते जीवने शास्त्रना खरा तत्त्वनो उपदेश दोषनुं कारण थाय
ठे. जेम जेने ताव चढ्यो ठे ते माणसने शांतिने वास्ते थापाती
दवा दोषनुं कारण थाय तेम.

टीका:-अतोऽन्निधेयमुपक्रममाण उपदेशरहस्यज्ञान-
योग्यं श्रोतारं निरूपयितुमाह ॥

अर्थ:-ए हेतु माटे कहेया योग्य वस्तुनो आरंभ करता
अन्निधेय वस्तुनो उपन्यास करना ठना ग्रंथकार उपदेश रहस्यने
कहेवा योग्य श्रोता पुरुषनुं निरूपण करना ठना कहे ठे. पटसे श्रो-
ता. पतां ७ ७ कहे ठे.

॥ मूल काव्यं ॥

कल्याणाजिनिवेशवानिति गुणग्राहीति मिथ्यापथ
प्रत्यर्थीति विनीत इत्यऽशठ इत्यौचित्यकारीति च ॥
दाक्षिणीति दमीति नीतिऋदिति स्थेयीति धेयीति सत्
धर्म्मार्थीति विवेकवानिति सुधीरित्युच्यसे त्वं मया ॥२॥

टीकाः—उच्यसे व्यपदिश्यसे त्वमिति युष्मदा विवक्षित-
श्रोतुनिर्देशः मयेति कर्तुरात्मनिर्देशः ततश्च ओ श्रोतमया त्वं
संघव्यवस्थां प्रतिपाद्यसे इत्यर्थः ॥

अर्थः—‘त्वं’ ए प्रकारे युष्मत् शब्दनो प्रयोग कर्षां, तेथी था
काव्यमां कहेलां लक्षण सहित जे श्रोता पुरुष तेनो निर्देश कर्षां;
प्रने ‘मया’ ए प्रकारना प्रयोगथी कर्ताए पोतानो निर्देश कर्षां, तर्षी
श्रोता पुरुष हुं तारा प्रत्ये संघनी व्यवस्था प्रतिपादन करुंहुं ए-
लो अर्थ थयो.

टीकाः—कस्मादित्याह ॥ कल्याणाजिनिवेशवानिति ॥
इति शब्दाः सर्वेभ्यश्च हेत्वार्थाः ॥ कल्याणः शुनोऽजिनिवेश
आग्रहः सद्ग्रह इत्यर्थः ॥ तस्मान् ॥

अर्थः—शा हेतु माटे एवा श्रोता प्रत्ये था ग्रंथ कहुं वुं ?
थी थाशंका करी कहे ठे जे था काव्यमां जे सर्व इनि शब्द ठे
तेनो हेतुरूपि अर्थ ठे माटे कल्याण एटखे शुनने विष प्रयत्न भुज
वस्तुनो आग्रह एटखे सद्ग्रहस्तुनुं ग्रहण करवुं ने अग्रह वस्तुनो
आग करयो एवा गुण सहित श्रोता पुरुष होय

ટીકા:-યતઃ સદ્ગ્રાહિણો હિ સદુપદેશરત્નશ્રવણે પરમાનંદઃ
સમુલ્લસતિ!! અસદ્ગ્રાહીતુ તદ્ધ્રવણેપિ કદાગ્રહમસ્તતયા સયુક્તી-
રપિ સ્વમતિકલ્પિતાઽત્તાત્વિકવસ્તુસમર્થકત્વેન યોજયતિ ॥

અર્થ:-જે હેતુ માટે સાચી વસ્તુને ગ્રહણ કરનાર પુરુષને
તો સારા ઉપદેશરૂપી રત્ન સાંજીઢીને પરમાનંદ (ઉદ્વિગ્નાસ) પ્રાપ્ત
થાય છે, ને અસદ્ વસ્તુને ગ્રહણ કરનાર પુરુષને તો તે સારી વસ્તુ
સાંજીએ તો પણ પોતે કદાગ્રહમાં ગઢાયો છે માટે શાસ્ત્રોક્ત સારી
યુક્તિને પણ પોતાની મતિપે કઢેબેલી જે છોટી વસ્તુ તેનું પ્રતિગાદન
કરવા જણી જોને છે ॥

ટીકા:-યદુક્તં ॥ આમહી યત નિનીપતિ યુક્તિં તત્ર યત્ર
મતિરસ્ય નિવિષ્ટા ॥ પરુપાતરહિતસ્ય તુ યુક્તિર્યત્ર તત્ર મતિ-
રેતિ નિવેશમિતિ ॥

અર્થ:-તે યાત શાસ્ત્રમાં કહી છે જે આમહી પુરુષ ડ્યાં પો-
તાની મતિ પ્રવેશ યડ છે ત્યાં યુક્તિ પમારુગા ડ્યે છે એટલે જે ક-
દાગ્રહમાં પોતાની મતિ ચોંટી છે ત્યાં શાસ્ત્ર યુક્તિને લડ જવા ડ્યે
છે. ને પરુરહિત જે પુરુષ તેની મતિ તો ડ્યાં યુક્તિ છે ત્યાં પ્રવેશ પામે
છે એટલે યુક્તિ સહિત છે તેનુજ ગ્રહણ કરે છે એ પ્રકારે અર્થિં પણ
સારો પુરુષ છે ને સારનું ગ્રહણ કરે છે ને અસત્ પુરુષ છે ને અસ-
ત્નું ગ્રહણ કરે છે ॥

ટીકા:-અથવા કલ્યાણં મોક્ષઃ તન્નાત્તિનિવેશોઽપ્યસાય-
સ્તદ્ધાન્ યતો ત્વાગિનંદિનાં મદુપદેશોપિ ન ચેનમિ સ્થિતિં
જ્ઞાનિ ૩

અર્થ:-કહ્યાણ શબ્દનો વીજી રીતે અર્થ કરે છે જે કહ્યાણ કહેતાં મોક્ષ તેમાં જેનો અધ્યવસાય છે, એટલે નિશ્ચય છે, એવો શ્રોતા પુરુષ હોય કેમજે જ્ઞવાન્નિનંદી જે પ્રાણી તેના ચિત્તમાં સાચો એવો પણ ઉપદેશ રહી શકતો નથી ॥

ટીકા:-યદુક્તં ॥ કહ્યાણકાંક્ષિણાં નૃણામુપદેશઃ સુધાયતે ॥ જ્ઞવાન્નિનંદિનાં ચિત્રં સ એવ ગરલાયતે ॥

અર્થ:-તે કહ્યું છે જે મોક્ષને ઇચ્છતા જે પુરુષ તેમને સાચો ઉપદેશ અમૃત જેવો લાગે છે, ને જ્ઞવાન્નિનંદિ પ્રાણીને તેજ ઉપદેશ જેર જેવો લાગે છે. એ વાત આશ્ચર્યકારી છે. ॥ કવિ શબ્દ ઘટનાનો તાત્પર્યાર્થઃ ॥ જેમ સુવર્ણને ઇચ્છતા જાગ્યશાલી પ્રાણીને તે સંબંધિ જે ઉપદેશ એટલે આ પ્રકારે નિશ્ચે સુવર્ણ સિદ્ધિ થાય છે એવો, જે સાચો ઉપદેશ તે અમૃત જેવો થાય છે, એટલે લોકમાં કહેવાય છે જે અમૃત વિંચવને સુવર્ણ તથા અંજર અમર इत्यादि ગુણ ઉત્પન્ન થાય છે, ને તે દ્રવ્ય ઇચ્છક પુરુષને જેવો શતવેધી સદસ્રવેધી રસ પ્રાપ્ત થાય છે, ને જે જ્ઞવાન્નિનંદિ એટલે જે પોતાને મહ્યું છે તેજ વારિદ્ધ પાણીમાં લુપ્તી એવા નિર્જાગ્ય પ્રાણીને તે સુવર્ણ સિદ્ધિનો ઉપદેશ જેર જેવો લાગે છે એ આશ્ચર્ય છે એ પ્રકારે અર્થાંતરણ સૂચના કર્યો છે.

ટીકા:-તથા ગુણપ્રાદીતિ ॥ અલ્પીયસોપિ ગુણસ્ય પ્રદહ્ય પ્રવણઃ ॥ દોષેકપ્રાદિણો હિ અવિચ્છિન્નમાનેપિ દોષે તદ્દપ્રાદ્યકત્વમેવ સ્વાત્

અર્થ:-વહી થોતા પુરુષ કેવો હોય, ગુણપ્રાદી, અતિશે પોમો ગુણ હોય તેનું પણ પ્રદહ્ય કરવામાં પ્રવીણ, ને જે દોષપ્રાદી છે. તે

तो जेमां दोष न होय तेमां पण दोष खोली काढीने दोषनुंज ग्रहण करे ठे ॥

टीकाः--यदुक्तं ॥ नात्रातीव विधातव्यं दोषदृष्टिपरं मनः ॥
दोषो ह्यविव्यमानोपि तच्चित्तानां प्रकाशत इति ॥ २ ॥

अर्थः--जे माटे शास्त्रमां कबुं ठे जे अतिशे दोष दृष्टिने विषे तत्पर मन न करवुं केम जे दोष न होय तो पण दोष दृष्टिवा-
लाना चित्तमां दोष जासे ठे ॥ इत्यादि ॥

टीकाः--तथा मिथ्यापथप्रत्यर्थीति ॥ मिथ्यापथो वक्ष्यमा-
णलक्षणो यथावदप्ररूपितोत्सूत्रमार्गः ॥ तस्य प्रत्यर्थी विरोधी ॥
उत्सूत्रमार्गं श्रोतुमप्यनिच्छुः ॥ उत्सूत्रपथाज्जिज्ञासूकस्य हि य-
थार्थसिद्धांतोपदेशस्त्रासाय स्यात् ॥

अर्थः--वली ते श्रोता केवो होय तो मिथ्यामार्गनो शत्रु,
एटखे आगळ कहीशुं एवां जेनां लक्षण ठे एवो पोतानी इच्छा प्रमाणे
प्ररूपणा करयो जे उत्सूत्र मार्ग तेनो विरोधी एटखे उत्सूत्र मार्गने
सांजखवानी पण इच्छा नथी करता, केम के उत्सर्ग मार्गना अजि-
क्षापी पुरुषने निश्चे यथार्थ सिद्धांतनो जे उपदेश ते त्रासजणी थाय ठे.

टीकाः--यदुक्तं ॥ बुद्धमिगाणं पुण सुद्धदेसणा सीहनायसमेति

अर्थः--जे माटे शास्त्रमां कबुं ठे जे बुद्ध पुरुष रूप मृग ते-
मने सुद्ध देशना ठे ते सिंहनाद जेवी ठे एटखे त्रास उपजावनारी
ठे इत्यादि ॥

टीकाः--तथा विनीत इति ॥ गुर्वादिव्यन्युत्थानादिकरण-
लाससः ॥ विनीतापेव हि गुरुवः सिद्धांततत्त्वं प्रतिपादयन्ति ॥

અર્થઃ—વસી તે શ્રોતા કેવો હોય તો વિનીત હોય . ઇટલે ગુરુ આદિક પ્રાપ્ત થયે ઠતે ઝઞું થવું ઇત્યાદિક વિનય કરવાની લાલસા વાલો, કેમ જે ગુરુમહારાજ વિનીત શિષ્ય ઝણીજ સિદ્ધાંતનું તત્ત્વ આપે ઢે.

ટીકાઃ—યદુક્તં ॥ વિણયઞ્નુંયંમિ સીસે દિંતિ સુઅં સૂરિણો કિમધ્યરિયં ॥ કોવા ન દેઙ્ઁ નિરુલ્લં કિં પુણ સોવન્નિપ્પ યાલે ॥

અર્થઃ—શાસ્ત્રમાં કહ્યું ઢે વિનયનો જાણ ઇટલે વિનયનો કરનાર એવો શિષ્ય, તે ઝણી આચાર્ય સિદ્ધાંત આપે ઢે ઇમાં શું આશ્ચર્ય ઢે દૃષ્ટાંતઃ—જેમ કોઈ મોટો પુરુષ સોનાનો ચાલ લઈને નિદા માગવા આવે તો તેને ન આપે અર્થાત્ સર્વે આપે તેમ ॥

ટીકાઃ—દુર્વિનીતાય પુનર્ન કિંચિદુપદિશંતિ ॥ યદુક્તં ॥ સેહંમિ દુઢ્વિણીપ્પ વિણયવિહાણં ન કિંચિ આઙ્ગલે ॥ ન યદિજ્ઞશ્ચાહારણં પસિયંચિયકલ્લહરુથ્થસ્સ ॥

અર્થઃ—અને દુર્વિનીત શિષ્ય ઝણી આચાર્ય કાંઈ ઉપદેશ ન કરે જે હેતુ માટે શાસ્ત્રમાં કહ્યું ઢે જે દુર્વિનીત શિષ્ય ઝણી વિનય વિધાનાદિ કાંઈ પણ નથી કહેતા, તે ઉપર દૃષ્ટાંતઃ—જેમ ઢેદન ધયા ઢે કાન હાથ જેના એવા પુરુષ પ્રત્યે શોજાને અર્થે ધ્યાનરણ નથી આપતા તેમ.

ટીકાઃ—તથા અશઠ ઇતિ ॥ ઋજુસ્વજ્ઞાવઃ ॥ ગુર્વાદિપુ ઝી-વિકાનિરપેક્ષપ્રવૃત્તિરિત્યર્થઃ ॥ શઠો હિ ન વિધાયોગ્યઃ ॥ યતો ડવિનીતાય હુઢ્ધાયાઽનૃજવે ન માં ઘૂયાદિતિ વિચ્ચેવાદેતિ ॥

અર્થઃ—વસી તે શ્રોતા પુરુષ કેવો હોય ? તો અશઠ ઇટલે સરલ સ્વજ્ઞાવી ગુર્વાદિકને વિષે આજીવિકાદિકની અપેક્ષારહિત

नहीं, ते माटे ते पुरुषने तत्त्वनो निश्चय क्यांथीज होय ? ॥ ६ ॥

टीकाः—तथा नीतिज्ञदिति ॥ सदाचारपरायणः ॥ तद्धतो हि सर्वेपि साहाय्यं जजंते ॥ तद्विपरीतस्य च विपरीत्यम् ॥

अर्थः—वली ते श्रोता पुरुष केवो होय तो के नीतिनो धारण करनार एटले सदाचारने विषे तत्पर, सदाचारवाळाने निश्चै सर्वे पण सहाय करे ठे अने असत् आचरण करनारनुं विपरीतपणुं करे ठे ॥

टीकाः—॥ यदुक्तं ॥ यांति न्यायप्रवृत्तस्य तिर्यचोपि सहायताम् ॥ अपंधानं तु गच्छन्तं सोदरोपि विमुंचतीति ॥ ७ ॥

अर्थः—॥ शास्त्रमां कहुं ठे जे न्याय मार्गे चालनारनी सहाय तिर्यच एटले पशु पक्षी पण करे ठे, ने उन्मार्गे चालनार पुरुषनो सोदर (जाइ) पण त्याग करेठे ॥ ७ ॥

टीकाः—तथा स्थैर्यीति ॥ स्थैर्यं कार्यारंजने अनौत्सुक्यं तज्जन ॥ उत्सुका हि राजस्येन कार्यमारंजमाणाः शास्तरमप्युद्धजयंति ॥

अर्थः—वली ते श्रोता पुरुष केवा होय तो, स्थैर्यी केहेतां कार्यना थारंजने विषे स्थिरतावाला, अने जे स्थिरतावाला नथी ने कार्यनो थारंज करे ठे ते पुरुष पोतानो जे शिद्दक तेने पण उद्देग पमाणे तेमां शुं कहेवुं ?

टीकाः—यदुक्तं ॥ अस्थिराः स्वरिणो नूनं क्षोजयंति प्रचूनपि ॥ अथक्षानाकुक्षारंजा युगांतपर्वता इवेति ॥

अर्थः—जे माटे शास्त्रमां कहुं ठे जे अस्थिर होय ने स्वेच्छा

ચારી હોય. તે નિશ્ચે મોટા પુરુષને પણ જોજ પમાને છે, જેમ પ્રલય કાલનો વાયુ પર્વતોને પણ કંપાવે છે તેમ ॥

ટીકાઃ-તથા ધૈર્યોતિ ॥ ધૈર્યમાપસ્વપિ મનસો ઽહોન્યત્વં ॥ તદ્ધાન્ ॥ અધીરો હિ વિઘ્નાકુલિતચેતા ગુરુમપિ હીલયતિ ॥ યદુક્તં ॥ વિઘ્નવિહોન્નિતસ્વાંતઃ કદાચિદ્ધર્મકર્મણિ ॥ કાંતરઃ સાતરસિકો ગુરુમપ્યવમન્યત ઇતિ ॥ ૧૧ ॥

અર્થઃ-વહી શ્રોતા પુરુષ કેવો હોય ? તો, ધૈર્યો એટલે ધૈર્ય તે આપત્ કાલમાં પણ મનનું ન જોજવાપણું. એવા ગુણે કરી સહિત તે ધીરજવાલો કહેવાય ને જે અધીર પુરુષ છે. તે તો વિઘ્નવને આ-કુલ છે ચિત્ત જેનું એવો ઠતો ગુરૂની પણ હીલના કરે છે. જે માટે શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે જે ક્યારેક વિઘ્નવને જોજ પામ્યું છે ચિત્ત જેનું એવો પુરુષ ધર્મ કર્મને વિષે રંક જેવા થાય છે અને શાતાસુખનો લાલચી થાય છે, ત્યારે ગુરૂની પણ અવગણના કરે છે.

ટીકાઃ-તથા સદ્ધર્માર્થોતિ ॥ સન્ શોજનો ધર્મો લોકપ્ર-વાહરહિતઃ ॥ આજ્ઞાનુગતઃ પ્રતિશ્રોતોપરનામા પારમેશ્વરઃ શુદ્ધો માર્ગસ્તસ્યાર્થો ગવેપકઃ ॥ લોકપ્રવાહનિરતે હિ પુંસિ જલજૃત-કુંજોપરિપાતુકજલવિંદુરિવ ગુરુપદેશો વહિર્ધુવતિ

અર્થઃ-વહી તે શ્રોતા પુરુષ કેવો હોય ? તો સદ્ધર્માર્થો એ-ટલે સારો શોજનો જે લોકપ્રવાહ રહિત તીર્થંકરની આજ્ઞાને અનુ-સરતો પ્રતિશ્રોત એ પ્રકારનું જેનું ઘીજું નામ છે એવો પરમેશ્વર સં-વંધી શુદ્ધ માર્ગ તેનો ગવેલણા કરનાર એવા લક્ષણ સહિત શ્રોતા જોઈએ. કેમ જે લોકપ્રવાહને વિષે અતિ આશક્ત થયો જે પુરુષ

तेने विषे गुरू महाराजनो उपवेश प्रवेश प्राप्तो नयी बारणे नीक जाय ठे जेम जलवने संपूर्ण जरेला कुंज उपर जेटकुं पाणी पके सर्वे बारणे नीकली जाय ठे तेम.

टीकाः— ॥ यदुक्तं ॥ अंधं प्रति यथा लास्यं गानं च वधिरं प्रति ॥ अनर्थिनं प्रति व्यर्थं तथा सद्धर्मदेशनम् ॥ ११ ॥

अर्थः—जे माटे शास्त्रसां कहुं ठे जे आंधला प्रत्ये सुंद नृत्य करवुं तथा वेहेरा प्रत्ये सुंदर गान करवुं जेम व्यर्थ ठे, तेम जे पुरुषने साचा मार्गनी अजिखाया नयी ते प्रत्ये साचा मार्गनो उपवेश करवो व्यर्थ ठे ॥

टीकाः—तथा विवेकवानिति ॥ पारिणामिक्या बुद्ध्या युक्त्या युक्तविमर्शो विवेकस्तद्गान् ॥ विवेकी हि हेयपरित्यागेनोपादेयमुपादत्ते ॥

अर्थः—वली ते श्रोता पुरुष केवो होय तो के विवेकवालो पटखे जे करवायी पश्चाताप न थाय, एवं करावनारी जे बुद्धि तेने पारिणामिकी बुद्धि कहीए तेवी बुद्धिये करी युक्त, तथा युक्त अयुक्तनो जे विचार करवो तेने विवेक कहीए तेवा विवेक सहित जे होय ते विवेकी कहीए ॥

टीकाः—तदुक्तं—हेयं विहाय विरक्षाः सदसद्विवेकादादेय मत्र समुपाददते पुमांसः ॥ संप्रत्यहो जगति हंत पिबन्ति नीरात्, दीरं विविच्य सदसा विहगाः कियंतः ॥ १३ ॥

अर्थः—ते कहुं ठे, जे पुरुष सत् असत्ना विवेकयी त्याग करवा योग्यनो त्याग करे ठे, जे ग्रहण करवा योग्यनुं ग्रहण करे ठे,

તેના પુરુષ ૨/ જગતમાં વિરલા છે. પટલે થોભા છે ॥ જેમ વર્તમાન કાલે જગતમાં કેટલાક પક્ષી દૂધને જલ લે જોઈ હોય છે તેમાંથી તેલને ફીણપણે જૂઠું કરીને દૂધનું પાન કરે છે ને જલનો યાગ કરે છે ॥૧૩॥

ટીકા:- ॥ તથા સુધીરિતિ ॥ સુધી પ્રાઙ્ઃ ॥ અઙ્ગે દિ વ-
ક્તાપિ ગુરુર્ન કિંચિત્ સંસ્કારમાધાતુમીષ્ટે ॥ યદુક્તં ॥ ઢ્યા-
રૂપાતા કં ગુણં કુર્યાદ્દિનેયે મંદમેષસિ ॥ દુરેધસિ શિતોપ્યેતિ કુ-
ઞ્ચારઃ કુંઠતાં હઞ્ચાન્ ॥ ૧૪ ॥ તદેવં પૂર્વોદિતસકલગુણગણસંપન્ન-
સ્ત્યં જોઃ શ્રોતસ્તતો મયોપદેશસર્વસ્વં શ્રાવ્યસે ઇતિ કૃતાર્થઃ ॥

અર્થ:- બહી તે શ્રોતા પુરુષ કેવો હોય તો, સુધી પટલે ના-
હ્યો, કેમ જે અજ્ઞાની પુરુષને વિષે, સારું કહેનાર એવાં પણ ગુરુ,
કાંઈ પણ સારો સંસ્કાર ચનાવવા સમર્થ નથી. જે માટે શાસ્ત્રમાં
કહ્યું છે જે મંદ બુદ્ધિવાલા શિષ્યને વિષે, ઉપદેશ કરનાર ગુરુ શો
ગુણ કરી શકે? કાંઈ ન કરી શકે. જેમ કુદ્દાનાથી ન વેદાય એવું
હુઃલ્લવાથી કાઠ તેને વિષે તીલો એવો પણ કુદ્દાનો બલાત્કારથી કું-
ઘિત થાય છે તેમ તે માટે પૂર્વે કહ્યા એવા સકલ ગુણ ગણ તેણે સ-
હિત એવો તું શ્રોતા પુરુષ તું માટે, હું ઉપદેશનું સર્વસ્વ સંજ્ઞાવાંતું,
અર્થાત્ એવા શ્રોતા પ્રત્યે આ સર્વોપરિ ઉપદેશ સંજ્ઞાવાવવા યોગ્ય છે,
એ પ્રકારે આ વીજા કાવ્યનો અર્થ થયો ॥ ૧ ॥

ટીકા:- શ્વદર્શી યોગ્યશ્રોતારં પ્રતિ યદ્વક્તવ્યં તત્પ્રસ્તાવના-
મારચપ્રિતું વૃત્તદ્યમાહ ॥

અર્થ:- હવે યોગ્ય શ્રોતા પુરુષ પ્રત્યે જે કહેવા યોગ્ય છે તેની
પ્રસ્તાવના કહેવાને લે કાવ્ય સંધાએ કહે છે.

मूलकाव्यं

इह किल कलिकालव्यालव क्वांतराल-
स्थितजुपि गततत्त्वप्रीतिनीतिप्रचारे ॥

प्रसरदनवबोधप्रस्फुरत्कापथोध-

स्थगितसुगतिसर्गे संप्रति प्राणिवर्गे ॥ ३ ॥

प्रोत्सर्पज्ञस्मराशिग्रहसखदशमाश्चर्यसाध्याज्यपुण्य-
निमथ्यात्वध्वांतरुद्धे जगति विरलतां याति जैनैर्मार्गे ॥
संक्षिप्तद्विष्टभूदप्रखलजरुजनाघायरक्तैर्जिनोक्तिप्रत्यर्थी
साधुवेषैर्विषयिजिरजितः सोयमप्राथि पंथाः ॥ ४ ॥

टीकाः—एवंविधे प्राणिवर्गे सति साधुवेषैः सोयं पंथा अ-
प्राथीति संबंधः । अग्राथि अतानि । अत्रचाप्राथीति प्रथे-
रिन्तस्य इचि वेल्यनेन सानुबंधत्वाद्विकल्पेय-ह्रस्वनिर्मु-
क्तपक्षे रूपम् ॥

अर्थः—प्राणीनो समूह, आगल कहीशुं ए प्रकारनो थये
ठेते, साधु वेष धारी पुरुषोए आ मार्ग विस्तार्यो ठे. आ ठेकाणे
व्याकरण विचार जे अग्राथि एवं जे रूप थयुं ते तो इन्त एवो जे
प्रथम धातु, तेनुं “इचि वा” ए सूत्रे करीने जे पक्षे विकल्पे-ह्रस्वता
नयी थती ते पक्षे अग्राथि एवं सिद्ध रूप थाय ठे ॥

टीकाः—कोऽसौ पंथा मार्गः स्वमनीषिकाकदिपतं मतं॥सोऽयं
स इति सकलजनप्रसिद्धो ऽयमिति इदानीं प्रत्यक्षोपलब्ध्य-
मानः कथमप्राथि ? अजितः समंताद् चुरिदेशेऽस्त्वित्यर्थः ॥

अर्थः-आ ते कीयो मार्ग एटखे पोतानी बुद्धिये कल्पना
एवो ते कीयो मत ठे ? तो सकल जनने प्रसिद्ध एवो आ प्र-
जणातो मत ठे ते कये प्रकारे विस्तार्यो ? तो चारे पासे घणा
मां विस्तार्यो.

टीका:-कै साधुवेपे साधोः सुविहितस्येव वेपो रजोहरणा-
देनेपथ्यो न त्याचारो येषां ते तथेति ॥ सन्मुनिर्लिंगमात्रधारिन्निः॥

अर्थः-कोणे मार्ग विस्तार्यो ? तो रजोहरणादि सुविहित
पुनो नूपण रूपी जे वेप, तेनुं धारण करता पण ते सुविहितना
चारनुं धारण न करता एवा, वेप मात्र धारी एटखे साचा मु-
निर्लिंगमात्रनुं धारण करनार एवा पुरुषोये ॥

टीका:-कुत एनदित्यत आह ॥ विपयिनिः ॥ विपयि एवन्ति
संसारगुप्तौ बध्मन्ति आसेधिनं प्राणिनमिति विपयाः शब्दादयः
तद्विज्ञरिंजियार्थव्यासंगिनिः ॥ विपयासंगो हि यतीनां
दीक्षया विरुध्यते ॥

अर्थः-शा हेतु माटे तो त्यां कहे ठे जे संसार रूपी बांधी-
माना घरने विपे पोताने सेवन करनार प्राणीने बांधी राखे ते
य कहीए, ते शब्दादि पांच विषय तेणे सहित एटखे निःकेवल
य मात्रमांज आसक्त एवा ते साधुवेपि ठे माटे केम जे यतिने,
यमां आसक्तपणुं थने दीक्षापणुं ए वेने परस्पर विरुद्ध ठे. शी
? तो ज्यां दीक्षापणुं ठे त्यां विपयासक्तपणुं नथी थने ज्यां
यासक्तपणुं ठे त्यां दीक्षापणुं नथी

टीका:-॥ यदुक्तम् ॥ मुहुरपह्नियमाणाः सारयोऽकैरि-

वाक्यैर्जवफलक उदारेऽतीव वञ्चम्यमाणाः ॥ वधविश
सादमासादयन्ते, परमविषयज्ञाजो दीक्षिता भूरिकालम्

अर्थः—जे माटे शास्त्रमां कहुं ठे जेम पासां वने
वाजीमां चारेपार धरोघर जमे ठे ने त्यां अनेक प्रकारे घात
नाश तथा बंधन खेद पामे ठे तेम चतुर्गति संसाररूप चोपट
विषे विषयज्ञोगी दीक्षावंत प्राणी पण अतिशे जमश करतां
घणा काल सुधी अनेक प्रकारे नाशघात बंधनादिके करीने खेदपामे

टीकाः—॥ किंरूपः पंधाः, जिनानामर्हतामुक्तिर्यचनमांग-
मः तस्य प्रत्यर्थी विरोधी पारमेश्वरसिद्धांतविपर्यस्तार्थप्ररूप-
णरूपतया तदजिहितयुक्तिवाधितः ॥ कस्मादेवंविधः पंधाः
प्रधितस्तेमित्यत आह ॥

अर्थः—केरो मार्ग तेमणे विस्तार्यां ? तो जिन जे अर्हि
तेमना पणरूपी जे शास्त्र तेनो निर्गोभिः पटले परमात्मानो कहे
जे सिद्धांत तेथी विपरीत जे अर्थने प्ररूपणा तेणे करीने ते ति-
यंतमां कहेथी जे युक्ति तेथी बाध पामेलां. शा मां पण प्रसारतो
मार्ग तेमणे विस्तार्यां ? ते कहे ठे.

टीकाः—मंक्रियश्रुत्यादि ॥ मंक्रियः गान्धर्वेन धार्मिकज-
प्रकारधर्मोच्चैर्यमायवान्, द्विष्टे मत्सरी गुणवद्गुणप्रधान
प्रसवृद्धिः ॥ मृदः ॥ हेयोपादेशविमर्शगुण्यः ॥ प्रसवृद्धः ॥ प्र-
दत्तं त्रिगुणं गुणवद्गुणमद्गुणगोपणचतुर प्रज्ञे धर्मोपा-
दे इत्यनेनानेन चतुर्विधं मयल्लग्याभ्यायः शिष्याप्रनिशि-
तदिनमन ॥ तत्र मृदाः प्रीतिमनः ॥ यदा मंक्रियश्रुति

શેષણોપેતો જનો નામ સુવિદિતસંવસ્તસ્યાન્નાયઃ ગુરુપારંપર્યા-
ગતઃ શ્રુતવિરુદ્ધાચરણા તત્ર રક્તાઃ પદ્મપાતિનસ્તે, તે દિ સ્વસ-
દશજનાચરિતં પ્રામાણ્યેન પ્રતિપદ્યંતે

અર્થ:-જે નિરંતરપણે કરીને ધાર્મિક જનને ઉપતાપ કરનાર
પણ જે આર્તરોદ્ધ યધ્યવસાય તેમણે સહિત થને મત્સર સહિત
પટલે ગુણવાન પુરુષના ગુણને નાશ કરવા તત્પર જેની બુદ્ધિ છે
થને ત્યાગ કરવું તથા મદ્દુષ્ણ કરવું તે સંબંધિ જે વિચાર તેણે ર-
હિત માટે મૂઢ પુરુષ થને અતિશે સ્વલ પટલે અતિશે ચાન્નિત્ર,
ગુણવાનના ગુણને વિપેથ્યત્ દોષના આરોપણ કરવામાં ચતુર અને
જન પટલે દુષ્ટ બુદ્ધિવાલો. એવો જે લોક તેનો ચાર પ્રકારનો સંઘ
(સાધુ, સાધ્વી, શ્રાવક, શ્રાવિકા રૂપ) તેનો જે આમ્નાય પટલે શિ-
ષ્યને તેના શિષ્ય ક્ત્યાદિ વિસ્તાર તે વિપેથ્યાશક્ત (પ્રીતિવાલા) તે
પુરુષ છે, એ હેતુ માટે અથવા ઝુન્ના અધ્યત્સાયવાલો, ક્ષેપી, મૂઢ,
પ્રલલ, જન એ પ્રકારનાં વિશેષણે સહિત એવો જે જન પટલે નામ
માત્રે કરીનેજ સુવિદિત સંઘ પણ ગુણવત્તેનહીં, એવાનો જે આમ્ના-
ય પટલે ગુરુ પરંપરાગત શાસ્ત્ર વિરુદ્ધ જે આચરણ તેને વિપેથ્યા-
શક્ત પટલે પદ્મપાતિ એવા જે સાધુવેપી પુરુષો છે એ હેતુ માટે, કેમ
જે તેજ પોતાના સરલા જે લોક તેવું આચરણ પ્રમાણપણે અંગી-
કાર કરે છે.

ટીકા:-॥ યદ્વચ્ચં ॥ એગચરિં મન્નંતા, સયંપિ તેસિં પપ્સુ
વદંતા ॥ રાગદોષઠાયણઘ્તા, કેદ્ પસંસંતિ નિદ્ધમ્મે ॥

અર્થ:-જે માટે શાસ્ત્રમાં કહેલું છે જે એક આચારવાલાને
માનનાર કેટલાક પુરુષ છે તે તેમના માર્ગમાં પોતે પણ વર્તતા હતા

पोताना दोषने डांकवाने अर्थे धर्मरहित पुरुषोने पण प्रशंसा करेवे.

टीका:-अत एवविधा जिनोक्तिप्रत्यर्थिनमेव मार्गं प्र-
धयन्ति ॥ अथ ज्ञास्वतीव दीप्यमाने पारमेश्वरे पथि कुत एवं-
विषयप्रथनस्य तमस इवावकाशः ॥ तत्राह ॥ जगति लोके
विरसतां स्तोकतां अल्पजनाभ्युपगमनीयतां याति पाप्नुवति
सति ॥ कस्मिन् ॥ जिनैर्जमार्गे जगद्व्यणीते शुद्धे प्रतिश्रोत-
सि पथि ॥

अर्थ:-एहीज कारण माटे ए प्रकारनो जिनेश्वर जगवंतना
वचनना शत्रुरूपज मार्ग तेने विस्तारे वे. ते उपर आशंका करे वे,
जे सूर्यनी पेठे देदीप्यमान परमात्माना मार्गने विषे शार्थी ए प्र-
कारना मार्गना विस्तार रूपी अंधकारनो प्रवेश ययो ? तो कहे वे
के जगत्मां जिनैर्ज जगवंते कहेलो ने संसार मार्गथी उसटो एयो
शुद्ध मार्ग विरसपणाने एटसे योकापणाने पामे ठते ज्ञायार्थ-लो-
कां थद्व्य पुरुषज शुद्ध मार्गने पामवाथी उत्सूत्र मार्ग विस्तार पाम्यो.

टीका:-कस्मादेतदित्यत आह ॥ प्रोत्सर्पद्गन्तमेत्यादि ॥
प्रोत्सर्पन् नगवध्नीमहावीरमुक्तिसमये तज्जन्मराशिसंक्रांत्या
तत्पक्षसंपत्स्य बाधाविधायित्वात् प्रोज्जुंनमाणो जन्मराशि-
नामा मंगाद्यादिवत्कूरो ब्रह्मस्तस्य सत्या मित्रं राजादित्यावन् ॥
ततश्च प्रोत्सर्पद्गन्तम्भराशिब्रह्मस्य यददमाथयमसंपत्ति-
पूजाख्यं ॥

अर्थ:-शार्थी एम थयुं ? तो त्यां कहे वे जे नगवान श्री
महावीरस्वामि मुक्तें गया ने समये उदय पाम्यो, ने नेमनी जन्म-
राशीने संश्रमण ययो ए माटे. नेम महावीर स्वामीना पक्षपानी

સંપને વાધા પમારુતો જસમરાશિ નામા મહ ઢે, તે મંગલાદિ મહનીં પેઠે મહા આકરો મહ ઢે તેનું મિત્રરૂપ જે અસંયતિ પૂજા નામે દશમું આશ્વર્ય ઢે તેથી.

ટીકા:- અત્ર ચ સહ્યં જસમરાશિદશમાશ્વર્યયોલોંકિકસ-
 લ્યોરિઙ્ગયોરપિ સાદ્ચર્યેણ હુષ્કરેકકાર્યકારિત્વં ॥ તદ્વેહ
 કાર્યં હ્યોરપિ યથાઘંદમાવહ્યકારિત્વેન મિથ્યાત્વપોષઃ ॥ ક્વ-
 ચિદસંજ્ઞાવ્યવસ્તુદર્શનં હ્યાશ્વર્યં ॥ અસંયજનપૂજા ચાનંતકાલ-
 જાવિત્વાદસંજ્ઞાવ્યા વર્તેતેઽતો જવર્યાશ્વર્યંતચ દશમં ॥

અર્થ:- અહીં જસમરાશી મહને અને દશમાશ્વર્યને પરસ્પર
 લૌકિક મિત્રની પેઠે મિત્રતા ઢે કેમ જે વેને પણ સંઘાતે હુષ્કર
 એવું એક કાર્ય પ્રાપ્ત કરવાપણું ઢે, તે એક કાર્ય કીયું? તો તે વેને
 પણ પોતાની નજરમાં આવે તેમ વર્તતા માટે યથાઘંદ એવા જે પુ-
 રુષ તેમનું પ્રવલપણું કરાવીને મિથ્યાત્વનું પોષણ કરવું. જાવાર્થ:-
 જસમરાશિ મહ પણ ઘણા મિથ્યાત્વનો પોષણ કરનાર ઢે, ને દશમું
 આશ્વર્ય પણ ઘણા મિથ્યાત્વને પોષણ કરનાર ઢે. માટે એ કામને બે
 જણ સંઘાતે ચલાવે ઢે, તેથી તેમને મિત્રતા થઈ ઢે. માટે ઘણું મિ-
 થ્યાત્વનું ઘણ વૃદ્ધિ પામ્યું ઢે. આશ્વર્ય તે શું? તો ક્યારે પણ સંજ્ઞે
 નહીં એવી વસ્તુનું દેખવું તે ॥ અસંયતિ પૂજા પણ અનંત કાલે થઈ
 ઢે માટે એ આશ્વર્ય ઢે તે ગણતીમાં દશમું ઢે ॥

ટીકા:- કિલ જિનપ્રવચને દશાશ્વર્યાણિ નિરૂપિતાનિ ॥
 તદુક્તં ॥ ઊવસગ્ગ મગ્ગહરણં, દ્વિતીતિથ્યં અજ્ઞાવિયા પરિણામ ॥
 કન્હસ્સ અમરકંકા અવયરણં ચંદસૂરાણં ॥ હરિવંશ કુલુપ્પની

પોતે પોતાના મન અંગીકાર કરીને ઘણા કુતીર્યિક લોકો પ્રગટ થયા છે.

ટીકા:-તેમાં ચ પરસ્પરવિરુદ્ધાનેકકુમતશતશ્રવણોદ્યમાન-
સંદેહદોષાધિરૂઢમનસઃ પ્રાણિવર્ગસ્ય કુતઃ સુગતિઃ નહિ સાધ્ય-
કમાર્ગ સાધ્યા ॥ તાત્વિકસમ્યક્જ્ઞાન વર્ણનચારિત્રાત્મકેકમાર્ગ-
સાધ્યત્વાત્ તસ્યાઃ ॥ નચ દોષાયમાનમાનસાનાં વાસ્તવેકમુ-
ક્તિપથતત્ત્વનિર્ણયઃ ॥ તદજ્ઞાવાચ્ચ કથં મુક્ત્યુપાયાનુષ્ઠાનસેવનં
તદજ્ઞાવાચ્ચ કથં મુક્તિરિતિ સંપ્રતિ શ્વાર્તા કિલેતિ સંજ્ઞાવને ॥
સંજ્ઞાવ્યતે, એતથત્કલિકાલોનુજ્ઞાવાત્ સંપ્રત્યેવંવિધઃ પ્રાણિ-
વર્ગઃ ॥ ૬૩ ॥ ૬૩ ॥

અર્થ:-ને તેમના પરસ્પર વિરુદ્ધ એવા અનેક પ્રકારનાં મન તેમનું સંકલ્પો વાર જે સાંજલબું તે થકી उत्पन्न થયા જે સંદેહ, તે રૂપી જે હિંચાલો તે ઉપર વેટું છે મન જેનું એવો, એટલે એક વાતનો નિરધાર થતો નથી, માટે અતિ ચંચલ જેનું ચિત્ત છે એવો પ્રાણીનો સમૂહ તેને ક્યાંથી સુગતિ થાય, કેમ જે તે સુગતિ છે તે અનેક માર્ગ વળે સિદ્ધ થતી નથી, તે સુગતિનો યથાર્થ સારાં જ્ઞાન વર્ણન ને ચારિત્ર તે રૂપજ એક માર્ગ, તેણે કરીને સાધવા યોગ્ય છે એટલે માટે, ને જેમનું ચંચલ મન છે તેમને યથાર્થ એક મુક્તિ માર્ગના તત્ત્વનો નિશ્ચય થતો નથી અને જ્યારે મુક્તિ માર્ગનો નિશ્ચય ન થયો ત્યારે મુક્તિના ઉપાય રૂપ જે અનુષ્ઠાન તેનું સેવન પણ ક્યાંથી થશે અને જ્યારે મુક્તિના ઉપાય રૂપ અનુષ્ઠાનનું સેવન ન થયું ત્યારે મુક્તિ પણ ક્યાંથી થશે. इत्यादि वर्तमान कालमां ए वातं संज्ञये છે જે કા મહિમાથી એ પ્રકારનો પ્રાણિ:સમૂહ થયો દેખાય છે

तेषां लिंगधारीणोऽपि आ कुमार्गं चलाव्यो वे. ए प्रकारे वे काव्यनो
लपते अर्थ कथो.

टीका:-इदानीं योग्यस्य श्रोतुः पुरतः साधुवेषकल्पिते पथि
वक्त्रजिह्वारैस्तत्प्ररूपितं धर्मं प्रतिपादयन् तस्य च कर्मनिर्मूलना-
श्रवणत्वं संज्ञावयमिदमाह ॥

अर्थ:-इवे योग्य श्रोतानी आगल साधुवेषधारी लोकोए
पोतामी मतिथी कल्पेसा मार्गने बिये दशछारे करीने तेमणे प्ररू-
पणा कर्षा जे धर्म ते देखामे वे. ने ते धर्म कर्मने मूलमांथी. जखे-
काले समर्थ नथी, एम संज्ञावना करता ठता आ काव्य कहे वे.

॥ मूलकाव्यं ॥

अत्रोद्देशिकजो जनं जिनगृहे वासो वस्त्यऽक्षमा,
स्वीकारोऽर्थगृहस्थचेत्यसदनेषप्रेक्षिताद्यासानं ॥
सावद्याचरितादरः श्रुतपथावज्ञा गुणिद्वेषधी, धर्मः
कर्महरोऽत्र चेत्पथि जवेन् मेरुस्तदाब्धौ तरेत् ॥ ५ ॥

टीका:-अत्र पथि अयं धर्मश्चेत्कर्महरो जवेत् तदा
मेरुद्वयो तरेदिति संबंधः ॥ अत्र अस्मिन् प्रत्यक्षोपलब्ध-
माने पथि लिंगिकल्पिते मते धर्मोद्देशिकजो जनादिकः ॥
अयं चेद्यदि कर्महरो ज्ञानावरणादिनिरासदक्षो जवेत्स्या-
त्तदा तदानीं मेरुद्वययोजनद्वयसः पर्वतराजः ॥ अब्धौ सा-
गरे तरेत् प्लवेत् ॥

अर्थ:-आ लिंगधारीये कल्पेसा मार्गनो धर्म जो कर्मनो

નોજ મહાદોષપણે આગલ કહેવાની ઇચ્છા છે, માટે ઉદ્દેશ કરીને નિપજાવ્યું એવો જે સામાન્ય વ્યુત્પત્તિનો અર્થ તે તો વે જગાએ સર-
સો છે એ હેતુ માટે.

ટીકા:-અત્ર ચ યતીનામૌદેશિકજોજનમ્મહણે યથાવંદા ઉ-
પપત્તિં વર્ણયંતિ ॥ પૂર્વ હિ અધરિતધનાધિપકોશાગારાણિ ચૈત્ય-
સાધુષુ મહુપયુજ્યતે તેદેવાસ્માકં ત્રિત્તમન્યવનર્થં કલ્યાણ-
વસાયવ્યંજિતદેવગુરુજ્ઞકિન્નરાણિ મહીયાંસિ જૂયાંસિ દાનશ્રદ્ધા-
ભુશાદ્ધકુલાન્યજૂવન્ ॥ તતસ્તેષુ કુલેષુ તત્કાલીનયતીનાં
પ્રાસુકૈયણીયેનાપિજૈદ્યેણ નિરાવાધં નિર્વાહોઽજ્ઞવિપ્યત્ ॥

અર્થ:-આ જગાયે સાધુને આધાકર્મિક જોજન મ્મહણ કર-
વામાં સ્વેચ્છાચારી લિંગધારી પુરુષો સિદ્ધાંતથી વિરુદ્ધ પોતાની મ-
તિ કલ્પનાથી યુક્તિ દેખાકે છે, જે પૂર્વેના કુવેર જંઘારીનો ડ્રવ્ય
જંઘારને તિરસ્કાર કરે એવાં ધનાધિપતિ આવકનાં કુલ હતાં. ને
એમ જાણતા હતા જે આપણું ડ્રવ્ય જેટલું ચૈત્ય સાધુ નિમિત્ત બપ-
રાશે તેટલુંજ સાર્યક છે, ને વીજું તો નિર્ધક છે ॥ પ્રકારના અપ્ય-
વસાયથી દેવગુરુની જ્ઞકિના સમૂહ જેણે પ્રગટ કર્યો છે એવાં અ-
તિશે મોટાં પળાંક દાન ધર્મને વિષે શ્રદ્ધાવાલાં આવકનાં કુલ
હતાં, તે હેતુ માટે તે કુલને વિષે તે કાલના સાધુને પ્રાસુક એવ-
ણીય જિજ્ઞાસે કરીને એટલે નિર્વાપ આહારે કરીને પણ નિરાવાધ
નિર્વાહ થતો હતો પણ.

ટીકા:-અધુના તુ દુઃપમાકાલદોષાત્ દુર્નિઠરાજોપદ્રવ-
પરચકાદિપ્રાચુર્યં દરિદ્રનામદપનાં ચ ગચ્છતુ તથા વિધતં-

हननशक्तिविकल्पाणां शुद्धेन जक्तादिना संयमयात्रानिर्वाह-
जावे यदि कश्चिद्दानभ्रष्टासुस्तीर्थाव्यवच्छेदमिच्छुः श्रावकः
भ्रमणसंपनिमित्तनिर्वृत्तजक्तादिनापि धर्माधारशरीरमुपष्टंजये
तदा को दोषः ?

अर्थः-हमणां तो दुःखमा कालना दोषयी दुकाल तथा रा-
जानो उपद्रव तथा परचक्रादि (शत्रुना सैन्यनां युद्धादि) कारणयी
ते श्रावकनां कुल दरिद्रपणाने तथा अल्पपणाने पाम्यां ठे. माटे
तेने विषे आ कालना ते प्रकारनी संघयण शक्तिये रहित एवा सा-
धुने शुद्ध जक्तपानादिक करीने संयमयात्रानो निर्वाह नयी यतो
माटे एज निमित्त कोइक दान भद्धावालो ने तीर्थनो उछेद न
थाय एम इच्छतो एवो जे श्रावकने साधुनिमित्ते निपजाव्युं जे जो-
जनादि तेणे करीने पण धर्मनुं आधारचूत एवं शरीर तेनुं उपष्टंज
करे एटखे साधु शरीरनो निर्वाह करे तो तेमां शो दोष ठे अर्थात्
कांइ पण नयी.

टीका:-आत्मा च यतिना यथाकथंचन रक्षणीयः ॥ धर्म-
साधनत्वात् ॥ यदुक्तं ॥ सव्वध्य संयमं संजमाउ अप्पाणमेव
रक्खंतो ॥ मुच्चइ अइवायाथो पुणो विसोही मया विरई ॥

अर्थः-साधुए जेते प्रकारे आत्मा राखवो, एटखे पाप लागे
तो पण आत्मानी रक्षा करवी. जे माटे शास्त्रमां कह्युं ठे जे सर्व
जगार्ये संयमनी रक्षा करतो ने संजमयी आत्मानी रक्षा करतो
एवो जे पुरुष ते पापयी मुकाय ठे फरीयी शुद्ध थाय ठे पण अ-
विरति नयी यतो एटखे चारित्रयी रहित नयी यतो.

टीकाः--तथा कथंचित् रूक्षजक्तादिदातृसङ्गावेपि घृतादिव्यतिरेकेणाद्यतनयतीनां शरीरधारणानुपपत्तेः ॥ तत्कृते घृतादिनिश्चापि केनचित्पुण्यात्मना श्राद्धेन विधीयमाना समीचीनैव प्रतिज्ञासते ॥

अर्थः--बली कोइक प्रकारे लूखुं जोजनादिकना देनार मले पण घृतादिक विना आ काखना साधुने तेथी शरीर धारण थइ शकतुं नयी, माटे ते शरीर धारण करवाने थयें घृतादिकनी निश्चा पण कोइक पुण्यात्मा श्रावके करी होय ते ठीकज ठे एम जणाय ठे.

टीकाः--किंच ॥ यथाकथंचित् साधुभिः श्राद्धानां श्रद्धावृद्धये अशुद्धमपि ग्राह्यं ॥ तथैव तेषां पुण्योत्पत्तेः ॥

अर्थः--बली शुं ? तो जेते प्रकारे साधुये श्रावकनी श्रद्धा बधवाने थयें अशुद्ध पण ग्रहण करवुं केम जे तेथीज रीते ते श्रावकने पुण्यनी उत्पत्ति आय ठे ते माटे.

टीकाः--तदुक्तं ॥ अनेन पात्राय नियोजितेन स्यान्निर्जरा नैवमुनाधुनेति ॥ बुद्ध्या निराशंसतया ददानः पुण्यं गृहस्थः पृथु संविनोति.

अर्थः--ते वातं शास्त्रमां कही ठे जे, पात्रमां थाप्युं जे था धन तेचे करीने मारे दूमणां निर्जरा थसे ए प्रकारनी बुद्धि करीने कोइ प्रकारनी वांवा रहित थापतो जे गृहस्थ ते घणुं पुण्य उपार्जें ठे.

टीकाः--श्रोतृकारधायं स्वकार्यमुपेक्ष्याप्यवश्यं कर्तव्यः

॥ યદ્વત્ ॥ નિયકઙ્ગાં ચરકઙ્ગાં ચ, જે પમુંતૂણ કેઈ ધિરહંતિ ॥ પર-
કઙ્ગાં નિયકઙ્ગાં ચ, તે સુ સપ્પુરિસયા વસંહ

અર્થ:—જે આ પરોપકાર તો પોતાનું કાર્ય મૂકીને પણ અવ-
શ્ય કરવા યોગ્ય છે, જે માટે શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે જે જગતમાં કેટલાક
પુરુષો પરકાર્યની પેઠે પોતાનુંજ કાર્ય મૂકીને પોતાના કાર્યની પેઠે
પારકું કાર્ય કરે છે એવા પરોપકારી પુરુષને વિષે સપ્પુરુપતા નિ-
વાસ કરે છે.

ટીકા:—તસ્માદ્યતીનામાધાકર્મિકજોજનમદ્રુષ્ટં, સંયમ-
શરીરોપદંત્રકત્વાત્ ॥ કલ્પગ્રહણવત્ ॥ શુદ્ધજોજનવદ્ધા ॥
તથા યતિજિરાધાકર્મિકજોજનં વિધેયં, શ્રાદ્ધશ્રદ્ધાવૃદ્ધિદેતુ-
ધર્મદેશનવત્ ॥ ઇતિ પ્રયોગાવપ્યુપપથેતે ॥

અર્થ:—તે હેતુ માટે યતિને આધાકર્મિક જોજન કર્યું છે
નિર્દોષ છે કેમ જે સંજમ શરીરને રાખનાર છે એ હેતુ માટે કલ્પ-
(વદ્ધ) ગ્રહણ પેઠે, એટલે જેમ વદ્ધાદિ છે તે સંયમ શરીરનું પુષ્ટા-
લંબન છે, તેમ આધાકર્મિક જોજન પણ છે, અથવા જેમ શુદ્ધ જો-
જન શરીર સંયમ શરીરને રાખનાર છે, તેમ આધાકર્મિક જોજન
પણ છે. વદ્ધી તેમજ સાધુએ આધાકર્મિક જોજન પણ કરવા યોગ્ય
છે, કેમ જે શ્રાવકની શ્રદ્ધા વધવામાં કારણ છે એ હેતુ માટે ધર્મ
દેશનાની પેઠે જેમ ધર્મ દેશના છે, તે શ્રાવકની શ્રદ્ધા વધવામાં
કારણ છે માટે સાધુને કરવા યોગ્ય છે, તેમ એ પ્રકારે અનુમાન
પ્રમાણના પણ છે પ્રયોગ આ સ્વલમાં સિદ્ધ થાય છે.

ટીકા:—તથા જિનાનામર્હતા

તથા વાસ:

સર્વદાવસ્થાનં ॥ इह केचित् सप्तशीलतयोद्यतविहारं कर्तु-
मशक्नुवन्तो यतीनां चैत्ये सर्वदावस्थानं युक्तमिति प्रतिपेदिरे॥

અર્થ:-વહી જિનરાજનું ઘર પટ્ટલે ચૈત્ય તેમાં સાધુને નિરં-
તર રહેવું એમને લિંગધારી સાધુનો ધર્મ દેલામે છે, તેમાં કેટલાક
શ્રી મુલ્લસીલિયા થયા છે તે માટે ઉપ વિહાર કરવાને અસમર્થ
થયા માટે સાધુને નિરંતર ચૈત્યમાં રહેવું તે યુક્ત છે, એમ અંગિકાર
કરે છે, તેમાં સિદ્ધાંત વિરુદ્ધ નાના પ્રકારની યુક્તિયું દેલામે છે.

टीका:-तथाहि आधुनिकमुनीनां चैत्यवासमंतरेण उ-
द्यानवासो वास्यात्, परगृहवासो वेति, द्वयी गतिः ॥ तत्र
परगृहवासोऽपि निराकरिष्यते ॥ श्रीसंसक्तस्याद्याधार्मिकादि-
दोषकक्षापन्नावात् ॥

અર્થ:-તે યુક્તિયું ટીકાકાર કહી ચતાયે છે. જે આ કાલના
મુનિને ચૈત્યવાસ વિના ઉદ્યાનમાં રહેવું અથવા પરપરમાં રહેવું એ
બે પ્રકારની ગતિ છે, તેમાં શ્રીનો સંસર્ગ થાય તથા આધાર્મિક
આદિ પશા દોષ ઉત્પન્ન થાય એ હેતુ દેલામીને પરપર રહેવાનું
આગ્રહ લંગ્ન કરીશું ને ઉદ્યાનમાં રહેવાનું હાથ લંગ્ન કરીએ છીએ.

टीका:-उद्यानवासो यतीनां युक्त इति चेन्न ॥ तथापि
नूतनचूतांकुरास्वादकूजत्पत्रकंवपंचमोद्गारेण उन्मील्यच्छि-
च्छिन्नकृष्णमात्रनीपरिमयेन च समाहितमनसामुत्कृष्टिकावर्दा-
नम् ॥ पंचमोद्गारादीनां चोद्गीर्णनिजावकत्वेन प्रस्तादिशास्त्रैः
प्रतिधानात् ॥

અર્થ:-લિંગધારી મુનિહિત પ્રત્યે જે બોધ્યા તમે સાધુને ઉદ્યાન-

नां रहेवानुं युक्त कहेता हो तो ते वात युक्त नथी केम जे त्यां पण नमो आंबानो अंकुर तेनुं प्रकृष करवाथी मधुर स्वर बोलतो जे कोषल तेना पंचम स्वर एटले सात स्वरमां पांचमो कामोदीपक स्वर तेना उल्लासे करीने तथा चारे पास प्रसरतो एवा प्रफुल्लित बहुल माखती आदिना मुगंधे करीने वश करेसां एवां पण मन मोकळां थाय एवं देखाय ठे ए हेतु माटे अने पंचमं स्वरनो उल्लास ते कामोदीपन यवानुं कारण ठे एम जरतादि शास्त्रमां कथुं ठे ए हेतु माटे.

टीका:-तयचिक्रीनिपागतकामुककामिनीसंकुलत्वेन च स्त्रीसंतस्त्यादेरपि तत्र ज्ञावात् ॥ अथवा मांभूवन्ननंवरंत-
शास्त्राज्यासपरावर्तनादिपराणां यतीनामेतज्ज्ञान्या दोषाः ॥
तथापि लोकसंचारशून्योऽयानजूमौ वसतां चरदतस्करादिजि-
रूपकरणापहारस्यापि संज्ञवात्, तदपहारे च शरीरसंयमवि-
राधनाप्रसंगात् ॥

अर्थ:-वखी क्रीना करवानी इच्छाए त्यां आख्यां जे कामी पुरुषने कामिनी स्त्रीयो तेषो करीने व्यासपणुं ठे माटे स्त्रीना संबंध आदिकनो पण त्यां संज्ञव ठे ॥ अथवा निरंतर शास्त्रनो अन्यास तथा गणवुं ए आदिकने विषे तत्पर एवा मुनिने ते उद्यान संबंधी दोष म घाउं तो पण लोकना संचारथी रहित ते उद्यान जूमिने विषे रहेता जे मुनि तेमनां उपकरण पण ज्रीव चोर आदिक आ-
चीने हरशे एवो संज्ञव ठे माटे ते ज्यारे उपकरण गयां त्यारे शरी-
रनी तथा संयमनी विराधना यवानो प्रसंग प्राप्त थाय ए हेतु माटे मुनिने उद्यानमां रहेवुं घटवुं नथी.

ટીકાઃ-નૃયાનવાસ આગમે શ્રૂયતે સોડનાપાતાસંજ્ઞાઽયુ-
 મ્કૃદારોયાનવિષયસ્તસ્ય ચ પ્રાયેણ કલિકાલે લોકસ્ય રાજ-
 ચારચસ્તાયુષ્સ્રવેર્વાધિતત્ત્વેન દોસ્થ્યાદસંજ્ઞાવ એત્લુયાન-
 વાસઃ ! કથમધુનાતનમુનીનાં કલ્પ્યમાનઃ શોજતે ? તસ્મા-
 દિદાર્નાં જિનમદ્વત્સાસ એવ સાધૂનાં સંગતઃ પ્રતિજ્ઞાતિ.

અર્થઃ-ને જે ઉચાનવાસ આગમમાં સંજ્ઞાયા છે તે તો જેમાં
 લોકનો આચરો ન હોય ગુસ્ટ એક છાર હોય. એવા ઉચાનમાં યતિને
 રહેવું એવો શાસ્ત્રનો અજિપ્રાય છે ને વધુધા તો તે પ્રકારના ઉપદ્રવે
 કરીને લોક દુઃખિત થયા છે. તથા દરિદ્રિ થયા છે, માટે સંજ્ઞાવતુજ
 નથી. તેથી આ કાલના મુનિને ઉચાનવાસ કલ્પે એવું જે કહેવું તે
 કેમ શોજે ? નજ શોજે. માટે આ કાલમાંના સાધુને ચૈત્યમાંજ ર-
 હેવું એ પક્ક સારો ઘટતો જણાય છે.

ટીકાઃ-ન ચ તત્ર આધાકર્મિકાદયો દોષાઃ ॥ તથ ચ પ્ર-
 યોગઃ ॥ ચૈત્યમિદાર્નાંતનમુનીનામુપજોગયોગ્યં ॥ આધાકર્મા-
 દિદોષરહિતત્વાત્ ॥ તથાવિધાહારત્ ॥ નચાયમસિદ્ધો હેતુઃ
 ॥ જિનપ્રતિમાર્થ નિષ્પાદિત આયતને આધાકર્માદિદોષોનવ-
 કાશાત્ ॥ યત્યર્થ ક્રિયમાણે હિ તસ્મિન્સ સ્યાત્ ॥

અર્થઃ-ને ત્યાં આધા કર્મિઆદિ દોષ પણ જણાતા નથી ને
 વહી અનુમાન પ્રયોગથી એ વાત સિદ્ધ થાય છે ॥ તે ઉપર ન્યાય-
 શાસ્ત્ર વિચાર જે ચૈત્ય આ કાલના મુનિને ઉપજોગ કરવા યો-
 ગ્ય છે, આધાકર્માદિ દોષ રહિત છે એ હેતુ માટે જેમ આધાકર્માદિ
 દોષ રહિત આહાર મુનિને નામવવા યોગ્ય છે, તેમ ચૈત્ય પણ આ
 કાલના મુનિને જોગવવા યોગ્ય છે ॥ પણ આ હેતુ અસિદ્ધ નથી

केम जे जिन प्रतिजाने अर्थे निपजोवेला स्थानकर्मा आधाकर्मादि दोषने बेसवानो अवकाश पण नथी माटे अनुमान निर्बाध ठे, केम जे मुनिने अर्थे कर्यु होय तो तेमां ते आधाकर्मादि दोष होय ने जा तो मुनिने अर्थे कर्यु नथी माटे आधाकर्मी दोष नथी.

टीका:—तथागमोक्तत्वमप्यस्यास्ति ॥ तथा चागमः ॥

“निस्तकमनिस्तकमे” वाचि चेष्टए सव्वहिं थुइं तिन्नि॥वेसं व वेह्याणि व नाजंइकिक्किया” वि ॥

अर्थ:—तेमज आगममां कहुं ठे जे निश्चाकृत तथा अनिश्चाकृत ए सर्वे चैत्योमां त्रण थुइ देवी वाकी असुर धती होय अथवा जाजा चैत्यो होय तो एकएक थुइ पण अपाय ठे.

टीका:—॥ अत्र हि निश्चाकृतव्यपदेशात् चैत्यवासः साधूनां सिध्यति ॥ अन्यथा यत्र साधूनां निश्चा तन्निश्चाकृतमित्यन्वर्थानुपपत्तेः ॥ तन्निवासेनैव तन्निश्चायाः संज्ञवात् ॥ यदि च साधूनां तत्र वासो न स्यात् तदाऽनिश्चाकृतमेवैकं चैत्यं ज्ञेयम् ॥ अन्यस्य निश्चाकृतपदवाच्यस्यानुपपत्तेः ॥

अर्थ:—आ शास्त्र वचनमां निश्चाकृत एवुं चैत्य एम कहेवापणुं ठे, ए हेतु माटे साधुने चैत्यवास सिद्ध थयो. ने जो एम न कहीए तो जे साधुनी निश्चाये कर्युं ते निश्चाकृत कहीए ए प्रकारना साचा अर्थनी सिद्धि न थाय ए हेतु माटे साधुना निवासे करीनेज साधुनी निश्चानो संज्ञव ठे, ने जो साधुनो निवास चैत्यमां न होय तो अनिश्चाकृत एवुं एकज चैत्य कहेत, माटे निश्चाकृत पदवमे कहेलुं जे बीजुं चैत्य तेनी सिद्धी न थाय ए हेतु माटे साधुने चैत्यमां रहेवानुं सिद्ध थयुं.

टीकाः—तथाच निश्चाकृतपदवाच्यस्य शशविपाणायमानत्वेनानिश्चाकृततुल्यकक्षतया तत्र वंदनाजिधानमपि कथं घटामटाव्यते ॥ तस्मात्तद्व्यपदेशान्यथानुपपत्त्येव यतीनां तत्र वासोऽवसीयते ॥

अर्थः—ने वली तसलानां शिंगिमानि पेठे वस्तुताये निश्चाकृत चैत्यज नथी ने निकेवल अनिश्चाकृत एवुं जे एक चैत्य ठे, एम अंगिकार करो तो निश्चाकृत चैत्यने विषे वंदननुं जे कहेवुं ते कीये प्रकारे घटशे, निश्चाकृत चैत्यनो अंगीकार नहीं करोतो तेनुं कहेवुं व्यर्थ थशे माटेज निश्चय करीए ठीए जे साधुने चैत्यमां रहेवानुं ठे,

टीकाः—तथा संज्ञावणे विसदो देउलियखरंटजयणजवएसो इत्याद्यागमे ग्लानप्रतिजागरणचिंतायां देवकुलिकशब्दादपि चैत्यवाससिद्धिः देवकुलिकनिवासमंतरेण देवकुलिकव्यपदेशानुपपत्तेः ॥ नहि ग्रामाज्ञावे सीमाविधानं नामेति लौकिकन्यायात् ॥ एवं चैवमाद्यागमवचनप्रामाण्यादागमोक्तत्वमप्यस्येति निश्चीयते ॥

अर्थः—वली संज्ञावण इत्यादि आगम गाथाने विषे देवकुलिक शब्द कह्यो ठे, ते देवकुलिक शब्दथी पण चैत्यवासनी सिद्धि थाय ठे, केम के देवकुल कहेंतां देवालय ते जेमने ठे ते देवकुलिक कह्यो, एटले देवमंदिरवाला एटलो अर्थ थयो, देवमंदिरमां निवास कर्या विना देवमंदिरवालो एम कहेवुं न घटे ते उपर लौकिक न्याय देखामे ठे जेम के गाम विना सीमाकानुं करवुं ते निश्चे होय नहीं ए प्रकारना लौकिक न्यायथी चैत्य निवास कर्या विना चैत्यवाला थमुक पुरुषो एयो व्यवहार होय नहीं. एवं कहेतां ए प्रकारना

લૌકિક ન્યાયથી તથા એવાદિ કેહેતાં આ કહ્યું ઇત્યાદિ આગમ વચનના પ્રમાણપણાથી એ ચૈત્યવાસને આગમોક્તપણું છે એમ નિશ્ચય કરીએ બીજી.

ટીકા:-તથા ચ પ્રયોગઃ ॥ ચૈત્યનિવાસ ઇદર્નાતનમુનીના મુચિત આગમોક્તત્વાત્ ॥ ચૈત્યવંદનવત્ ॥ નન્યેવમપિ સિદ્ધાંતાન્ન સાક્ષાત્ ચૈત્યવાસઃ સિદ્ધ્યતિ ॥ વિધેયતયા તસ્ય ક્વચિદપ્યનજિધાનાદિતિ ચેત્ । સત્યમેત્રં તર્હિ ગીતાર્થાચરિતત્વા દયમુપપત્સ્યતે ॥ તથાચ સાધૂનાં જિનજ્ઞવનવાસો વિધેયઃ । ગીતાર્થાચરિતત્વાત્ । ચતુર્થ્યાં પર્યુપણાપર્યવત્ નવાયમસિદ્ધો હેતુઃ ॥ ગીતાર્થાચરિતત્વસ્યોનયત્રાપિ પ્રતીતત્વાત્ ॥ તથાહિ ॥ શ્રીમદાર્યરક્ષિતપાદેર્જગવતિ મદ્દારીરે નિઐયસસૌધમધ્યાસીને ગીતાર્થાનાં ઘણમેધાસંદ્ધનનધેર્યાદિદર્નાં પૃષ્ઠવંશાદિસહિતવસતિવ્યવસ્થેદં ચોપહન્ય ચૈત્યવાસો યતીનામાચરિતઃ

અર્થ:-તે ઉપર અનુમાન પ્રયોગ કરી દેલાને છે જે સાધુએ જિનજ્ઞવનમાં વાસ કરવો કેમ જે ગીતાર્થ પુરુષોએ આચર્યો છે એ હેતુ માટે જોયને વિષે પર્યુપણા પર્વ કરવાની પેઠે. એટલે જેમ જોયને વિષે ગીતાર્થ પુરુષે પર્યુપણા પર્વ કર્યું છે. તે સાધુને કરવા યોગ્ય છે તેમ ચૈત્યવાસ પણ કરવા યોગ્ય છે, ને આ હેતુ અસિદ્ધ પણ નથી કેમ જે ગીતાર્થ પુરુષે જે આચર્યું તે તાદિ પ્રતિવાદિ એ પેને પ્રસિદ્ધ પણે માનવા યોગ્ય છે ॥ તે દેલાને છે જે જગવાન્ મદ્દારીરે સ્વામી મોક્ષરૂપી મદ્દેણમાં પધાર્યા પછી શ્રી આર્યરક્ષિત આચાર્ય ગીતાર્થ પુરુષનાં વલ્લભુજ્ઞિ, શરીરનાં સંપરણ, ધેર્ય આદિકની દાની જોડને

તથા લક્ષણ યુક્ત જે સાધુને રહેવાનાં સ્થાન તેનો ઉદ્દેશ થયો એમ જાણીને સાધુને ચેત્યવાસ કરાવ્યો છે.

ટીકા:-કુત ઇતદવસિતમિતિ ચેત્ ॥ આતોપવેશાત્ ॥ તથાહિ ॥ ઇવાસસર્પર્દિં વીસુત્તરોર્દિં, સિદ્ધિં ગત્ત મહાવીરે ॥ બુદ્ધિર્નં ચ જર્ણ, પિ ઈવંસાશ્યં ગણં ॥ વલમેહાબુદ્ધીણં, હાણિં નાજણ સુવિદિયજણસ્ત ॥ ચેશ્યમઠયાવાસો પકપ્પિઓ અઙ્ગારસ્કેર્દિં ॥

અર્થ:-વલી લિંગધારી સુવિદિત પ્રત્યે બોલ્યો જે, જો તમે એમ કહેતા હો જે ક્યાંથી એ વાતનો નિશ્ચય કર્યો? તો કહીએ ઠીએ જે હિતકારી મોટા પુરુષના ઉપદેશથી તે દેલાનીએ ઠીએ જે મહાવીર સ્વામી સિદ્ધિ ગયા પછી ઠસેં ને વીશ વર્ષ થયાં ત્યારે યતિને રહેવા યોગ્ય સ્થાનક ઉદ્ધિન થયાં ને સુવિદિત જનનાં વલ, બુદ્ધિ, અને મેધાની હાનિ થઈ તે જાણીને આર્યરક્તિ આચાર્યે ચેત્યમાં નિવાસ કહ્યો છે.

ટીકા:-ન આગમાવિરોધિન્યાચરણા પ્રમાણં, શ્યં તુ ન તથેતિ વાચ્યં આગમાવિરોધસ્ય નિસ્સકરેત્યાદિના સમર્થિતત્વાત્ ॥ ગીતાર્થાચરણા આગમં પ્રમાણપદ્ધિરવશ્યમન્યુપેતવ્યા ॥ યદુક્તં ॥ અવલંચિજ્ઞ કલ્પાં, જંકિંચી આયરંતિ ગીયથ્યા ॥ યોવાવરાહ્વદુગુણ, સર્વેસિં તં પ્રમાણંતિ

અર્થ:-વલી લિંગધારી સુવિદિત પ્રત્યે કહે છે જે જો તમે એમ કહેતા હો જે આગમને વિરોધ ન થાયે એવું આચરણ પ્રમાણ છે અને આતો તેવી રીતે નથી માટે પ્રમાણ નથી તો તેનો ઉત્તર

જે આગમની સાથે વિરોધ નથી એ પ્રકારે નિસ્સકમ દ્વિત્યાદિ શાસ્ત્ર
 લખવાને કરીને આગમ સાથે મળતો ચેત્યવાસ છે એવું પ્રતિપાદન પૂર્વે
 કર્યું છે તે ગીતાર્થનું આચરણ આગમને પ્રમાણ કરનાર પુરુષને અ-
 વશ્ય પ્રમાણ કરવા યોગ્ય છે. જે માટે શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે જે ગીતા-
 ર્થ જનો જ્ઞાનાદિરૂપ કાર્યનું આલંચન કરીને જે કંઈ પણ કાર્ય કરે
 છે. તેમાં ધોનો અપરાધ અને ઘણો ગુણ રહ્યો છે માટે તે સર્વને
 પ્રમાણરૂપ છે.

ટીકા:-इति जगदप्रतिपादितमुमुक्षुप्रवृत्तिनिवृत्तिरूपागम-
 श्रुतादिव्यवहारपंचकांतःपात्यागमविरुद्धाचरणानज्युपगमे च
 जगदप्रामाण्यसंजनात् ॥ तथाच जगदशातनाप्रसंगात्

અર્થ:-ए हेतु माटे जगवाने प्रतिपादन कर्था जे मुमुक्षुने
 प्रवृत्ति निवृत्ति रूप आगम श्रुतादि रूप पांच व्यवहार तेमांतुं आ-
 गमची अविरोध थावे एवुं जे आचरण तेनो अंगीकार नहीं करो
 तो जगवानेने પણ अप्रमाणपणानी प्राप्ति यशे माटे, वही जग-
 वाननी आशातना यवानो प्रसंग यशे ए हेतु माटे

ટીકા:-आचरितलक्षणस्येहोपपत्तेः ॥ तथा चागमः ॥
 असदेष समाश्रितं जं कथ्यई केणई असावज्ज्ञं न निवारियम-
 श्नेहि, बहुगुणमणुमेयमायरियं

અર્થ:-शिए पुरुषे जे आचरण कर्तुं ते आचरण लक्षणनी
 अहींथां सिद्धि છે, एટલે શિષ્ટ પુરુષના સરખું આચરણ કરવું તે
 યુક્ત છે, તે ઉપર શાસ્ત્રનું પ્રમાણ છે, જે શરૂઆત વિનાના જે પાપ-
 રહિત મોટા પુરુષ તેમણે જ્યાં જે કંઈક આચરણ કર્યું તે નિર્દોષ છે

માટે વીજાણે ડ્રવ્ય ક્ષેત્ર કાલ જાવના અનુમાનની અપેક્ષાએ ઘણો ગુણ જાણી નિવારણ કર્યું નથી તો તે આચરણ કદપે ઠે, એટલે કરવા યોગ્ય ઠે.

ટીકા:-અયં ચ ન તાવચ્છે: સમાચીર્ણો, ડ્રવ્યક્ષેત્રકાલા-
અપેક્ષયા ગુરુલાઘવચિંતયા ધાર્મિકૈરેવાસ્ય પ્રવર્તિતત્વાત્ ॥
નાપ્યયં સાવચ: સાવચં હિ પાપં,તચ્ચ જીવવધાદિ ॥ નચ યતીનાં
ચૈત્યવાસવિધૌ જીવવધાદિકં પ્રયત્નેનાન્વેષયંતોપ્યુપલજ્ઞેમહિ ॥
નિરવચત્વાદેવં ચ ન વદુશ્ચુતેસ્તત્કાલજ્ઞાવિજિર્ગીતાર્થોર્નિવારિત:
અત એવ વદૂનાં ધાર્મિકાણામનુમત: ॥

અર્થ:-ને આ જે ચૈત્યવાસ ઠે તે શઠ પુરુષોએ આચર્યો નથી
એ તો ડ્રવ્ય ક્ષેત્ર કાલાદિકની અપેક્ષાએ ગુરુ લાઘવના વિચારથી એટલે
લોપ થોડો ને ગુણ ઘણો એવા વિચારથી ધાર્મિક પુરુષોએજ એ ચૈ-
ત્યવાસની પ્રવૃત્તિ કરી ઠે, એ હેતુ માટે, વલી આ ચૈત્યવાસ ઠે તે
સાવચ પણ નથી કેમજે અવચ જે પાપ તેતો જીવવધાદિક ઠે, ને
મુનિને ચૈત્યવાસ કરતાં કાંઈ જીવવધાદિક પાપ પ્રયત્નથી છોલતાં
પણ નથી જન્મતું, માટે એ ચૈત્યવાસ નિરવચ ઠે એ હેતુ માટેજ તે
કાલે થયેલા વદુશ્ચુત ગીતાર્થ પુરુષોએ નિવારણ કર્યો નથી ને એહીજ
કારણ માટે ધાર્મિક પુરુષોને ચૈત્યવાસ કરવાનો સંમત ઠે.

ટીકા:-સિદ્ધાંતનિકપપદાનાં ત્રિરચિતાનેકધુતોદ્ધારસા-
રશાસ્ત્રાણાં શ્રીદરિજ્ઞસૂરીણાં તથાપ્રવૃત્તિશ્રવણાત્ ॥ સ્વરચિ-
તમંથેપુ ચૈત્યવાસપ્રતિપાદનેન ચ તથાપ્રવૃત્તેસ્તે: સત્યાપનાત્ ॥
॥ તયાચ તદ્મંથ: ॥ જિણવિંવપશ્ચથ્થં, અહવા તક્કમ્મતુલ્લતિ ॥
તથા જિણવિંવસ્મ પશ્ચા સાહુનિવાસો ય શ્ચાદિ ॥

અર્થ:-અને સિદ્ધાંતની કસોટી સમાન, અને રચ્યાં છે અનેક
 ાગમના ઉદ્ધારથી એટ શાસ્ત્ર જેણે એવાથી હરિજ્ઞસૂરી તેમની
 વૃત્તિ સંતોષાય છે જે હરિજ્ઞસૂરિણે ચૈત્યવાસ કર્યો હતો
 જો જે પોતાના રચેલા ગ્રંથોને વિષે ચૈત્યવાસનું પ્રતિપાદન કરવું
 જે કરીને ચૈત્યવાસની પ્રવૃત્તિ છે તે તેમણેજે સત્ય ધાપી છે એ હેતુ
 માટે ચૈત્યવાસ કરવો વહી આ તેમના ગ્રંથનું વચન છે, જે જિનર્થિ-
 ની પ્રતિષ્ઠાને અર્થે અથવા જિન કર્મતુલ્ય, તથા જિનર્થિવની પ્ર-
 તેષ્ટા છે ત્યાં સાધુ નિવાસ છે શ્લોક-

ટીકા:-દેયં તુ ન સાધુચ્યસ્તિષ્ઠંતિયથા ચ તે તથા કાર્યં॥
 અહ્યપનીવ્યા હ્યેવં, જ્યેષ્ઠમિદં વંશતરકાંકમિતિ

અર્થ:-ચૈત્ય સાધુને આપી ન દેવું, જેવી રીતે તે સાધુ રહે
 તેમ કરવું અહ્યપ નીવીયે કરીને એટલે મૂલ્ય ધનનો નાશ ન થવા
 દેવો, એ પ્રકારે જે કરવું તે વંશતરકાંક જાણવું એટલે વંશ પરંપ-
 રાણ ચાલ્યું જાય.

ટીકા:-તથા સમરાદિત્યકથાયામપિ જિનજીવનાંતર્ગતપ્રતિ-
 શ્રયસ્થિતાયાઃ સાધ્વ્યાઃ કેવલોત્પાદપ્રતિપાદનાત્ ॥ તથાધુ-
 નિકમુનીનાં વહૂનાં ચૈત્યવાસપ્રવૃત્તિર્દર્શનાત્ ॥ યદિ હ્યયં
 ગીતાર્થાનાં નાનુમતઃ સ્યાનદા કથમેકવાક્યતયા સર્વશ્રાવ-
 તિદ્વતપ્રસરઃ પ્રવર્તતે

અર્થ:-વહી સમરાદિત્યની કથામાં પણ જિનજીવનના અંત-
 ગત જે પ્રતિશ્રય તેમાં રહેલી જે સાધ્વી તેને કેવલજ્ઞાન ઉત્પન્ન
 થયું છે એમ પ્રતિપાદન કર્યું છે એ હેતુ માટે. વહી આધુનિક ઘણા

मुनि चैत्यवास करे ठे तेनी प्रवृत्तिनुं देखवापणुं ठे माटे. जो ए चैत्यवास गीतार्थोने संमत न होत-तो केम एक वाक्यपणे सर्व जगये निरंतर तेमनो पसार प्रवर्तें ठे ? एटखे जो चैत्यवास नज करवानो होत तो सर्वे गीतार्थोनुं वचन तथा प्रवर्तवुं ते एक साथे मसतुं केम आवत ?

टीका:-न च विशेषदोषोपलक्षणमंतरेण गीतार्थाचरितम-
प्रमाणीकर्तुं युक्तं ॥ नापि विरुद्धः साध्यविपर्ययाव्याप्तत्वात् ॥
नहि गीतार्थाचरितत्वं यत्प्रविधेयत्वेन व्याप्तं ॥ तथासति पर्यु-
पणाया अपि चतुर्थ्यामकरणप्रसंगात् ॥ नाप्यनैकांतिकः वि-
पक्षेऽगतत्वात् ॥ नहि गीतार्थाचरितत्वं यत्प्रविधेयेष्वनुष्ठाने
गतं ॥ प्राणातिपातादीनामपि गीतार्थाचरितत्वेन हि तत्
स्यात् ॥ न चैवमस्ति

अर्थ:-माटे विशेष दोषनी प्राप्ति बिना गीतार्थ पुरुषनुं आ-
चरण थममाण करवुं ते युक्त नथी. ते उपर न्याय शास्त्रनो विचार
जे, चैत्यवास साधुने करवा योग्य ठे. गीतार्थ पुरुष आचरण कयों
ए हेतु माटे ए प्रकारना अनुमान प्रयोगने विषे जे हेतु ठे ते वि-
रुद्ध नथी एटखे खोटो नथी केम जे साधुने न करवा योग्य जे वस्तु
तेमां गीतार्थना आचरण रूप जे हेतु ते होय नही माटे जे गीता-
र्थनुं आचरण ठे ते साधुने करवा योग्य ठे, ने जो एम न मानता
हो तो चोपने विषे पर्युपशा पर्व करो ओ तेने न करवानो प्रसंग
प्राप्त परो. वली अनुमान प्रयोगने विषे जे हेतु ठे ते एकांतिक पण
नथी एटखे खोटो नथी केम जे यत्तिने न करवा योग्य जे अनुष्ठान
मात्र ते रूप जे विरुद्ध नेने विषे गीतार्थाचरणरूप जे हेतु ते ठे

नही माटे, ने जो प्राणानिरातादिकनुं गीतार्थ आचरण करता होत तो ए हेतु रिररुमां गयो कहेवात, माटे एम तो ठे नही, तेथी अनुमान प्रयोग निर्दोष सिद्ध धयो.

टीका:- ॥ किंच, यतीनां चेत्यवासमंतरेण सांप्रतिक-
जिनजवनानां हानिः स्यात् ॥ तथाहि ॥ पूर्वं कालानुजाया-
देव श्रीमंतोऽव्ययचेतसो देवगुरुतत्त्वप्रतिपत्तिजरनिर्जरतया
ह्येतदेव परं तस्य मिति मन्यमानाः श्रावकाश्चेत्यचिंत्यचिंतां
परमादरेणाऽकरिष्यन् ॥ सांप्रतं तु दुःपमादोषा ज्ञातं दिवं कु-
टुंबसंयमचिंतासंतापजर्जरितचित्ततयेतस्ततो धावतां प्रायेण
दुर्गतानां श्राद्धानां स्वज्जवनेप्यागमनं दुर्लभनास्तां जिनमं-
दिरे तथाच कुतस्तथा तत्समारम्भनादिचिंता तेषां

अर्थ:- वही यतिने चेत्यवासविना आ कालनां जिनजवन-
नी हानि थाय. तेज ! देखाने ठे जे पूर्वं कालना महिमायीज जे
श्रीमंत लोक हता ते व्यय चित्तवाला न हता. ने देवगुरु तत्त्वनी घणी
जकियी जरेखा हता, ने ते देवगुरुने एज परमतत्त्व ठे एम मान-
ता एवा जेने श्रावक ते चेत्य संबंधी चिंताने परम आदरवने क-
रता ने हालमां तो दुःखमा कालना दोषयी रात्रि दिवंस कुटुंबनुं
जरणपोषण करवानी चिंताना संतापयी आकुल व्याकुल चित्तवाला
थया ठे. ए हेतु माटे चारे पास दोरता ने बहुधा दरिद्रि एवा
श्रावक लोकोने पोताने घेर पण आरवुं दुर्लभ ठे तो जिनमंदिरे
आववानी वाततो ठेटे रही, माटे ते जिनमंदिरने समारवुं इत्या-
दिक चिंता तो तेमने क्यांथीज होय ?

टीका:- श्रीमतां तु प्रतिक्रमदासतवारविलासिनीघन-

सारशयलमलयजरसपंकितपोनकुचकलशपीठशुठनकुञ्जलिता-
नां निरंतरमेव चूरिचूरिद्विप्तया पार्थिवसेवाहेवाकिनां जिन-
गृहावलोकनमेव न संपद्यते, दूरे तर्चिता ॥ तदज्ञाये च कालेन
जिनसदनानां विशाररुता स्यात् ॥ तथाचतीर्थोच्छित्तिरापनी-
पद्यते

अर्थः—आ कालना श्रीमंत आचक लोकोने तो ते चैत्य
चिंता क्यांथीज होय ? केम जे ते तो क्खणे क्खणे पोताना रूपाविक
गुणनी केके करीने आलसु एवी जे वेश्याथो तेमना वरास कर्पूर-
वती मिश्रित जे मलयचंदननो रस लेणे करीने व्याप्त थएला अने
पुष्ट थएला जे स्तन कलश ते रूपी पीठने विपे छोट पोट थता
एटले केवल विषय शक्ति ठे ने ते धर्म कार्य नहीं करी शकता
तेयो दरिद्रो जेवा ठे. ने केटलाकने तो निरंतरज घणी घणी
ऊवप पामवानी इछाये करीने राजाओनी सेवा करवानी कुटेव
पनी ठे. एवा ते गृहस्थ श्रीमंत लोकोने जिन जवननुं देखवुंज
नहीं थतुं, तो तेनी चिंता तो छेदे रही ने उपारे ते जिनजवननी
चिंतान रही त्यारे सार संजाल बिना काले करीने जिन जवननो
बिनाश थाय ने उपारे जिनजवननो विछेद थयो त्यारे तीर्थनो
विछेद एनी मेलेज थावी पड्यो एम जाणवुं.

टीकाः—चैत्यांतर्वासेतु यतीनां तदुद्यमेन चूरिकालं जिन-
जवनान्यवतिष्ठेन् ॥ तथा च तीर्थोपवच्छेदः ॥ तदव्यवच्छि-
त्तिहेतोश्च किंचिदपवादासेवनस्यागमेपि समर्थनात् ॥ यदाह ॥
जो जेण गुणेल द्विथो, जेण विणा वा नसिजए जंतु इत्यादि।
तदेवं सूदमेक्षिक्या विभूश्यतां विदुषां चेतसि चैत्यवाम एवे.
बानीतनमुनीनां संगतिमंगतीति.

અર્થ:—ને જ્યારે મુનિ ચૈત્યવાસ કરે ત્યારે તો મુનિનો તે સંવંધિ જે ઉચ્ચમ તેણે કરીને જિનપુવન ઘણા કાલ સુધી રહે ત્યારે તીર્થનો પણ ઉચ્ચેદ ન ધાય માટે તીર્થનો ઉચ્ચેદ ન ધાય એ હેતુ માટે કાંઈક અપવાદ સેવવાનું શાસ્ત્રમાં પણ કહ્યું છે જે જે ગુણે કરીને અધિક હોય અથવા જેના વિના જે સિદ્ધ ન થાય ક્ષત્યાદિ. તે માટે સૂદમ દષ્ટિએ વિચાર કરો તો વિદ્વાનના ચિત્તમાં એમ આવશે જે આ કાલના મુનિને ચૈત્યવાસ કરવોજ જોઈય.

ટીકા:—તથા વસત્યક્ષમેતિ ॥ વસતૌ પરશ્વદે નિવાસં પ્રતિ અક્ષમા માત્સર્યં પરશ્વદ્વાસોમે નિરાકરિષ્યત ઇતિ યદુક્તં, તદિદાર્તાં વ્યજ્યતે । સર્વવ્રતેષુ નિરપવાદં હિ બ્રહ્મવ્રતં યતીનામાગમે ગીયતે, યદુક્તં ॥ ન ચિ કિંચિ અણુબ્રાયં, પન્નિ-સિદ્ધં વા ચિ જિણવરિંદેહિં ॥ મુત્તું મેદુણજાવં, ન સો વિણા રાગવોસેહિં ॥ નચ તત્ સ્ત્રીશબ્દશ્રવણાદેઃ સમ્યક્ નિર્વોદું પાર્યતે ॥ ઝત્કલિકાદિપ્રાદુર્જાવાત્ ॥ પરશ્વદે વસતાં ચાવ-શ્યંજાવિનઃ તચ્ચૂવણાદયઃ ॥

અર્થ:—વહ્ની તે લિંગધારી આ પ્રકારની પ્રરૂપણા કરે છે જે વસતિ ઇટલે પરપર તેમાં જે રહેવું તે પ્રત્યે મત્સર કરવો ઇટલે મુનિને પરપરમાં ન રહેવું એ રીતે તે પ્રતિપાદન કરે છે. પૂર્વે એમ કહ્યું હતું જે પરપરમાં રહેવાનું આગલ સંમન કરીશું તે આ સંમન કરી પ્રગટ કરે છે. જે સર્વ વ્રતમાં સાધુને જેમાં અપવાદ માર્ગ નથી એવું તો એક બ્રહ્મવ્રત આગમમાં કહ્યું છે, તે શાસ્ત્રવચન એ છે જે જે જિનવરેન્દ્ર તીર્થકરે એક મૈથુન જાવ મૂકીને યીજું કાંઈ પણ આજ્ઞા કર્યું નથી. તથા નિપેધ પણ કર્યું નથી. કેમ જે તે મૈથુન રાગ વિના

होय नहीं एटले रागनी जोमे छप पण आव्यो. ने ते पत्रवानं सर्व
दोष आव्या माटे, ते ब्रह्मव्रत स्त्रीयांना शब्दों सांनलवा तथा तेने
देखवी इत्यादिकथी सारी रीते निर्वाह करी पार पमातु नवी,
केम जे कामोदीपन आवी प्रगट थवानुं ए कारण ठे माटे, ने पर-
घरमां रहेनाराने ते श्रवणादिक अवश्य थाय ठे.

टीका:—॥ तथाच नितं पिनीनां तुलितकोकिलाकलकूजितं
गीतादिरवमधस्तिरतिसौंदर्यं च रूपमुपलज्य चुक्तजोगानां
पूर्वानुजुतनिधुवनविलसितप्रतिसंधानादयोऽनुक्तजोगानां च
तत्कुतूहलादयः प्राडुर्जवेयुः ॥

अर्थ:—बली स्त्रीयांनो कोयलना मधुर शब्द जेवो गीतादि-
नो शब्द साजलीने तथा कामदेवनी स्त्री तेनुं सुंदरपणुं ते जेणे
धुता पमारुनुं ठे. एवं स्त्रीयांनुं रूप देखीने पूर्वे गृहस्थावस्थामां
ये जोग जोगव्या ठे. ते साधुने पूर्वे अनुजव थएलो जे मैथु-
नास तेनुं अनुसंधान थवुं एटले स्मरण थवुं इत्यादि घणा दो-
ट थाय ने जे साधुये पूर्वे गृहस्थावस्थामां जोग जोगव्या नवी
ते मैथुननुं कौतुक थवारूप घणा दोष प्रगट थाय.

टीका:—यतिनां च सततं कर्णपीयूषवर्षिर्विशदगंजीरम-
त्वाभ्यायध्वानं निशम्य केषांचिन्नु शरीराण्यगण्यत्वावण्यश्री-
निर्वण्यं प्रोपितपतिकादीनां तरुणीनां रिरंसादयः प्राडुःष्युः ॥
वान्योन्यं निरंतररूपावलोकनगीतश्रवणादिजिर्दुर्मथमन्म-
थदौस्थ्यचारित्रमोपादयोऽनेकदोषाः पुण्येयुः ॥

अर्थ:—ने साधुनो निरंतर कानने अमृत समान जे सुंदर

मधुर स्वाध्यायनो शब्द तेने सांजलीने तथा केटलाक साधुनें असंख्य सावण्य शोचानां धारण करनार सुंदर शरीर तेमने देखीने विरहिशी जुवान स्त्रीयोने काम क्रीडा करवानी इच्छा थाय ए आदि घणा दोष प्रगट थाय. ए प्रकारे स्त्रीयोने तथा साधुने परस्पर निरंतर रूपनुं देखनुं गीतनुं सांजलनुं ए आदि कारणे करीने दुःखदायी महा कामदेव संबंधी विकारे करीने चारित्र्यनो नाश थाय ए आदि घणा दोष प्रगट थाय भाटे साधुए परधरमां निवास न करवो.

टीका:—॥ यथोक्तं ॥ श्रीवज्जियं वियाणह् इत्याणं जंथ्य काणरुवाणि ॥ सहायन सुचंती, ताविय तेसिं न पेच्छेहि ॥ वंज-वयस्स अगुत्ती, सज्जानातो यपीइवुद्धी य ॥ साधु तपोवणवासो, निवारणा तिथ्य परिहारणी

अर्थ:—ते शास्त्रमां कहुं ठे जे साधुने रहेवानुं स्थान श्रीवर्जित जाणवुं जे स्थाने स्त्रीयोनां रूप तथा शब्द न देखाय न संजलाय तथा ते स्त्रीउं पण ते साधुने न देखे एवुं स्थान साधुने रहेवा योग्य ठे केम जे एवी रीते न होय तो ब्रह्मचरिनी गुप्ति न रहे तथा सज्जानातो नाश थाय तथा प्रीतिनी वृद्धि थाय, भाटे साधुने तपोवनमां निवास करवो जेथी तीर्थनो हानिनुं निवारण थाय.

टीका:—तथा लौकिका अप्याहुः ॥ शृणु हृदयरहस्यं यत्प्रशस्यं मुनीनां, न खलु न खलु योपित्संनिधिः संविधेयः ॥ हरति हि हरिणाक्षी क्षिप्रमक्षिणुरग्रप्रहृतशमतनुत्रं चित्तमप्युन्नतानां.

अर्थ:—लौकिकमां पण एम कहे ठे जे, मुनिने पण यखा-

एवा योग्य एवं हृदयं रहरय कहुं तुं ते सांजलो जे सावने त्रि-
 उनुं समीपपणुं निश्चे नज करवुं. केम जे हरिणना जेवां जेनां नेत्र
 ठे एवी स्त्री नेत्ररूपी तीखा शस्त्रना प्रहारवने उपशमरूप वस्तुतरो
 नाश करे ठे ने उत्तम पुरुषनां पण मन हरे ठे.

टीकाः--अत एव निशीथे पंचमोदंशके एकद मूलगुणेषु
 अविमुद्धा इत्थि सारिया वीया ॥ तुल्लारोवणवसही, कारण
 तहि कथ वसियवं ॥ अत्र तुल्लारोवणत्ति ॥ उत्सर्गणोत्तयोरपि
 वसत्योर्वासे तुल्यं प्रायश्चित्तमित्यर्थः ॥ अथापवादे वव वस्त-
 व्यमितिप्रश्ने ॥ अह्वा गुरुस्स दोसा, कम्मे इवरीय हुंति स-
 वेत्ति ॥ जइ ए तवोवणवासं, वसंति लोगे अ परिवारं ॥

अर्थः--एज हेतु माटे निशीयने विषे पांचमा उद्देशामां
 कहुं ठे जे एक निवास तो मूल गुणने शुद्ध राखे एवो नथी ने
 बीजो निवास स्त्री संसक्तिवालो ठे, माटे ए वेमां निवास करतां
 तुल्य प्रायश्चित्त ठे, कारण पने त्यारे ते वेमांथी कीयामां रहेवुं, ए
 जग्याए तुल्लारोवण ए शब्दनो अर्थ टीकाकार कहे ठे जे उत्सर्ग
 मार्गे वे ए निवासने विष रहेनारने पण तुल्य प्रायश्चित्त ठे. अथ
 अपवाद मार्गे क्यां रहेवुं एम शिष्ये प्रश्न कयुं त्यारे गुरु कहे ठे जे

टीकाः--अत्र इतरस्यां स्त्रीसंसक्तायां वसतौ वासे प्रागनु-
 चूतविलसितस्मृतिकरणादिना चतुर्थव्रतजंगप्रसंगेनाऽन्यशुद्ध-
 वसत्यव्याप्तेन च यतीनामाधाकर्मिक्यपि वसतिरनुज्ञाता
 ग्रामाद्यंतर्वसद्भिश्च स्त्रीसंसक्तिवियुता श्रुतोक्तनिखिलगुणयुता
 दुरापा वसतिः ॥ अतंत स्त्रीशब्दश्रवणस्यापि संज्ञवात् ॥

अर्थः—आ जगाये वीजो स्त्री संसक्त निवासने विपे जो साधु निवास करे तो पूर्वे गृहस्थपणामां स्त्री साथे अनुजव करेलो जे विलास तेनुं स्मरण थवुं इत्यादिके करीने चौया व्रतना जंगनो प्रसंग थाय तेणे करीने, ने वीजो भुरू निवासनो लाज न थाय तेथी पतिने आधाकर्मिक निवास तेनी आज्ञा करेली ठे. ने ग्रामादिमां रहेनारने तो स्त्री संबंध रहितने शास्त्रमां कहेला जे सर्व गुण तेणे सहित एवो निवास मळवो दुर्लभ ठे, केम जे घरना श्रंदरमां तो स्त्रीयोना शब्द सांजळवानो संजवठे ए हेतु माटे महासाधुए परघर वास न करवो.

टीकाः—जिनगृहवासे तु यतीनां न तथासंसक्तिसंज्ञवः, चैत्यवन्दनार्थमेव कृणुमात्रमागत्य गंत्रीणां श्राविकादीनां यति-
जिः सह तथाविधप्रसंगानुपपत्तेः ॥ नच एका मूलगुणेषु-
मित्याद्यागमवक्षेन प्रत्युत स्त्रीसंसक्तवसतिस्यागेना धाकर्मिकव-
सतिवासो यतीनां संगतो, न तु जिनगृहवास इतिवाच्यं ॥ आ-
धाकर्मस्त्रीसंसक्त्यादिदोषजाखरहितजिनगृहवासलाज आधाक-
र्मवसतिवासस्यात्यंतमनुचितत्वात् ॥

अर्थः—जिन घरमां निवास करे त्यारे तो यतिने ते प्रकारना स्त्री संबंधनो संजव नथी केम जे चैत्यवंदनने थपेंज कृणु मात्र आवीने जनारी एवी श्राविकादिक साथे यतिने ते प्रकारनो प्रसंग नथी धतो जेवो तेना घरमां रहे थाय ठे तेवो वली “ एका मूलगुणेषु ” इत्यादि आगमना वखे करीने उखटो म्नी संपंजरहित निवासनो त्याग करवो तेणे करीने आधाकर्मिक निवास साधुने करवानो संज्ञव्यो, पण जिनघरमां रहेवानुं संज्ञव्युं नही. ए प्रकारे

जो तमे कहता हो तो ते न कहेबुं केम जे आधाकर्मिक तथा स्त्री
संबंध जेमां ठे इत्यादि दोष समूह रहित जे जिन घर निवास
तेना वाज्र थये ठेते आधाकर्मिक निवास करवो ते अत्यंत अघट-
तोज ठे ॥

टीका:-को क्षुन्मनः पथ्याशनावासावप्यमश्रीयात् ॥
तस्मात्परगृह्यसतिरसमीचीनाऽधुनातनयतीनां य स्त्वागमे
परग्रह्यामः भूयते स तात्काशिकानि सात्त्विकयत्यपेक्षयेति ॥
तथा च प्रयोगः ॥ यतीनां परग्रह्यासोऽनुपपन्नः ॥ अनेक दोष
दुष्टत्वात् प्राणानिषान वदिनि ॥

अर्थ:-केम जे कोण उन्मत्त पुरुष पथ्य जोजननी प्राप्ति थये
ठेते अथ्य जोजन जंम ते माटे आ कासना मुनियोने परघरमां
निगम हगमे ते लीक नहीं, ते जे आगममां परघर निवास करवो
पण मंजझाप ठे, ते तो ते कासना अति सात्त्विक धीरजवाळा जे
मुनि, तेनो अवेहाए ठे, रत्नी ते उपर अनुमान प्रयोग पण सिद्ध
थाए ठे जे यनियोन परघरमां रहेबुं ते अघटित ठे. केम जे ते अ-
नेक दोषे हरीने दुष्ट ठे ए हेतु माटे प्राणानिषाननी पेवे जेम प्रा-
णानिषान ठे ते अनेक दोष दुष्ट ठे तो यनिने कया योग्य नयो.
तेन परघर वाम पण हगमा योग्य नयो.

टीका --नया स्त्रीकार स्वमनापादन केवित्याह ॥ अ-
थोऽ विद गृह्यस्य आरह नेत्यमदन त्रिनायनन ॥ तनाप-
क्षेत्तादि हट्ट नयु ॥ तत्र इत्यस्त्रीकारस्यागमे निषिद्ध-
त्वेऽपि मायनिष्ठयनां ता तन्मस्त्रीकारं युक्तः ॥ तदन्तेरेण ग्लान-
रात्रहृत्तेहायन्याया जेरायपथ्यानुपपन्नेः॥नहिना च परम-

शरीरस्याज्ञावप्रसंगात् ॥ गृहमेधिनां च प्रायेण कालदोषाः
निर्धर्मत्वेन च यतिचिंताव्यविधानात् ॥

अर्थः—वली ते वेपधारी सुविहित प्रत्ये बोले वे जे डव्य
तथा गृहस्थ तथा जिनमंदिर ते पोतानां करी राखवां तेमां डव्यनो
अंगिकार करवो तेनो शास्त्रमां नियेध वे तो पण आ कालना सा
धुने ते डव्यनो अंगिकार करवो ते युक्तं वे केम जे ते डव्य विना
ग्यान अवस्थामां तथा परचक्रनो जय थाय तथा डुकाल पने
इत्यादि अवस्थामां औपध तथा पथ्य जोजन इत्यादिकनी प्राप्ति
न थाय ए हेतु माटे ने ते विना धर्म शरीरने नाश यवानो प्रसंग
थाय ए हेतु माटे ने गृहस्थ तो बहुधा काल दोषे करीने धर्म र-
हित यया तेणे करीने यतिनी चिंतादिकने करता नधी माटे ॥

टीकाः—तथा सांप्रतं चैत्यडव्यमपि यतिभिः स्वीकृत्य
वर्जनीयं मूलधनं रक्ष्यस्ते वृद्ध्यादेरधिकीजवता डव्येण
प्रवचनाव्यवच्छिन्नये दुर्बलश्राद्धानामुद्धारकरणात् ॥ तेषां च
तथादोर्गत्यपंकादुद्धृतानां कालेनानवरतचैत्यसपर्याचिताविना
तीर्थप्रज्ञावनया बहुतरपुण्यार्जनसंज्ञवात् ॥ तवुद्धारं विना तु
प्रवचनोच्छेदप्रसंगात् ॥ इत्यर्थस्वीकारोऽधुनातनमुनीनां संगत
इवाज्ञातीति ॥ ४ ॥

अर्थः—वली सांप्रतकाले यतियोने चैत्यडव्यनो अंगिकार
करी वधारवुं जोइये. केम जे मूल डव्यनी रक्षा करी वृद्ध्यादिकपी
अधिक यतु जे ते डव्य तेणे करीने प्रवचनना उच्छेद न थाय
तेने अर्थे ने दुर्बल श्रावकनो पण उद्धार कराय ए हेतु माटे. ने
प्यारे वरिद्धतारूपी कादवधी ते श्रावकनो उद्धार कयां प्यारे कछे

॥ गृहमेधिनां च प्रायेण कायदेव
च सतिचितायविधानम् ॥

अर्थ:-बड़ी ते बेपहारी सुविहित प्रत्ये कोष्ठे में जे ड्य
तथा जिनमंदिर ते पाताना करी राखवां तेमां ड्यको
करवां तेना शस्त्रमां निषेव ते तो पक्ष आ कायना त
ड्यको अंगिकार करवां ते शुद्ध ते केम जे ते ड्य विना
... तथा परचको जय थाय तथा ड्यको पक्ष
अस्त्रमां कोषव तथा ड्य कोषन ड्यको प्रवि
ह हेतु माटे ते ते विना जने करीने नाछ भवाने प्रसंग
हेतु माटे ते गृहस्थ तो बहुधा काय कोष करीने जे ते
जोष करीने कोषों विनाडिकने करवां तेवी माटे ॥

... अस्त्रं केवड्यको कतिपय स्त्रीको
मृषकं रहिते ड्यको विधीतकाल अस्त्र
... ड्यको विधीतकाल ॥ तथा ॥
... अस्त्रको विधीतकाल ॥ तथा ॥
... अस्त्रको विधीतकाल ॥ तथा ॥
... अस्त्रको विधीतकाल ॥ तथा ॥

अर्थ:-बड़ी संयमके कतिपय केवड्यको अस्त्रको
... अस्त्रको विधीतकाल ॥ तथा ॥
... अस्त्रको विधीतकाल ॥ तथा ॥

કરીને નિરંતર ચૈત્યની પૂજા અર્ચાદિક ચિંતાયે કરીને તથા તીર્થ-
ની પ્રજાવનાયે કરીને અતિશે પુણ્ય ઉપાર્જન કરવાનો સંજવ ઠે એ
હેતુ માટે, ને તે શ્રાવકનો ઉદ્ધાર કર્યા વિના તો પ્રવચનનો ઉચ્ચેદ
થવાનો પ્રસંગ ઠે એ હેતુ માટે દ્રવ્યનો અંગીકાર તે તો આધુનિક
મુનિને સંગત ઠે, ઘટલે કરવો ઘટતો હોય ને શું ! એમ જણાય ઠે.

ટીકાઃ-તથા શ્રાવકસ્વીકારોપ્યદ્યતનમુનીના મુત્સર્ગાપ-
વાદપદવીવિદુરાણાં ન નિર્યુક્તિકઃ ॥ પૂર્વં હિ કાલસ્ય સૌસ્થ્યા-
દતિશયવત્પુરુષવાહુદ્યાત્ કુતીર્થ્યાનામદ્વીપીયસ્ત્વાત્ લોક-
સ્ય પ્રાપ્તેણાસંક્લિષ્ટત્વાત્ ચ જૈનમતવાહ્યા અપિ જનાઃ સિતાંવ-
રન્નિદુષ્યઃ સર્વહુમાનં જિજ્ઞાદિકં વ્યતરિણ્યન્ ॥ સાંપ્રતં તુ
પ્રાહુર્જવદ્ભૂરિકુતીર્થિકસાર્થકુમતકર્થિતાંતકરણતયા જૈનમા-
ર્ગવૈમુખ્યેન તેષાં તથાવિધશ્ચેતાંવરવીકાયા અજાવાત્ ॥ અતઃ
શ્રાદ્ધસ્વીકારં વિના જિજ્ઞાવાસેરનુપપન્તેઃ યુક્તં સંપ્રતિ ત-
સ્વીકારઃ ॥

અર્થઃ-ચલી તે લિંગધારી સુવિહિત પ્રત્યે બોલે ઠે જે આ
કાલનાં ઉત્સર્ગ અપવાદ માર્ગના જાણનાર મુનિને પોતાના શ્રાવક
કરી રાખવા તે યુક્ત ઠે ॥ કેમ જે પૂર્વે તો કાલ સારો હતો ને
અતિશયશાલી ઘણા મોટા પુરુષ હતા ને કુતીર્થિક ઘણા ઊઠા
હતા, ને લોક પણ પ્રાપ્તે સારા હતા એ હેતુ માટે જૈનમત વિનાના
પણ લોક શ્વેતાંવર સાધુને યદુ માન મહિત જિજ્ઞાદિક આપતા
થને આ કાલમાં તો પ્રગટ થયો જે ઘણો કુતીર્થિકનો સમૂહ તેનો
જે કુમત તેણે ફરીને ફદર્યના પામ્યાં જે અંતઃકરણ તે હેતુ માટે
તેમને તે પ્રકારે શ્વેતાંવર સાધુને આપવાની ઇચ્છાનો પણ અજ્ઞાવ

वे. ए हेतु माटे पोताना श्रावक न करी राख्या होय तो निह
नी प्राप्ति पण न थाय माटे या कालमां श्रावकनो अंगीकार क
रवो ते युक्त वे.

टीकाः—तथा आगमेपि ॥ जा जस्त ठिई जा जस्त सं-
छिई, पुषपुरिसकया मेरा ॥ सो तं अङ्कमंतो, अर्थात्तसंसारिउं
होइ इत्यादिना स्वीकृतगुरुरिहारेणापरगुरोरंगीकारः धाव-
काणामनंतसंसारित्वायेतिपतिपादनेनास्यार्थस्याज्जुपगमात् ॥
हरिजडसूरिणापि सम्यक्स्वदीक्षारोपणावसरे धाद्वानां
धनधान्यस्वजनपरिजनादिसमेतस्यात्मनो गुरुसमर्पणाजिधा-
नेन तत्स्वीकारस्य समर्थनान् ॥

अर्थः—आगममां पण तेमज कशुं वे जे जेनी स्थिति पूर्व-
पुरुषे करेली मयांदा पटखे गच्छनी स्थिति तेने जो अतिक्रमे तो
अनंत संसारी थाय, इत्यादिके करीने पोते अंगिकार कयां जे गुरु
तेनो त्याग करे ने अन्य गुरुनो जो अंगिकार करे तो धावकने
अनंतसंसारीपणानी प्राप्तिनुं प्रतिपादन कयुं तेणे करीने या अ-
मारा कहेला अर्थनी प्राप्ति थाय वे ए हेतु माटे. ने हरिजडसूरिणे
पण समकित दीक्षा थापवाना अवसरमां धावकने धन धान्य
स्वजन परिजनादिके सहित एवो पोते धावक गुरुने अर्पण पाय
एम कहेवाची ते सर्वनो अंगीकार गुरुने धयो एम प्रतिपादन कयुं
वे ए हेतु माटे.

टीकाः—॥ यदाह ॥ अहं तिपयादिपुत्रं, सम्मं मुद्देश
चिनरपणेष ॥ गुरुणो निवेयणं सर्वदेव दद मप्पणो इत्य ॥

प्रज्ञावनाहेतोस्तादृशसनोपवेशनस्यापि साधीयंस्त्वात् प्रवचनप्रज्ञावनायाः प्रधानदर्शनांगत्वेन यथाकथंचन विधेयत्वात् ॥

अर्थः—वळी नथी पंखिलेहण एटले नेत्र बने देखवुं. आदि शब्दथी प्रसार्जवुं, रजोहरणादिक करीने सूक्ष्म जीवुं दूर करवुं ते जेमां एवुं आसन एटले दोरमाए शीवेली गादी तकीया तथा जेमां गंज्जीर विद्ध ठे, एवां सिंहासनादि तेने शुद्ध पंखिलेहणादि यइ शकतां नथी ते माटे तेने विपे बेसवुं न कल्पे तेने चैत्यवासी लिंगधारीतो एम माने ठे जे प्रवचननी प्रज्ञावना थवानुं कारण ठे माटे तेवा गादी तकीयामां तथा तेवां सिंहासनादिकमां मुनिने बेसवुं ते अतिशे सारुं ठे केम जे ते तो प्रवचननी प्रज्ञावनानुं प्रधान देखानुं अंग ठे माटे जे ते प्रकारे गादीए तथा सिंहासन उपर बेसवानुं अवश्य करवा योग्यपणुं ठे एटले कल्पे ठे ॥

टीकाः—॥ यथोक्तं ॥ नाणाहिउं वरतरुं, हीणो वि हु पवयणं प्रज्ञावितो इति ॥ तथा सिंहासनोपवेशनस्य गणधराणां व्याख्यानविधावागमेऽपि श्रवणात् ॥ यदाह ॥ राजवणीयसीहासणोवविष्ठो व पायपीठमि ॥ जिह्वाश्चयरा वा गणहारिकहेइ वीपाए॥ तथाच तदनुसारेणाधुनिकसूरीणामपि धर्मदेशनादौ तदुपवेशनस्य समीचीनत्वात् ॥

अर्थः—ते शास्त्रमां कहुं ठे जे ज्ञानथी तथा चारित्र्यथी रहित होय तो पण प्रवचननी प्रज्ञावना करता इत्यादि. वळी व्याख्यान विधिने विपे गणधर सिंहासन उपर बेसता एवुं आगममां पण सांजळीए वीए, ते आगमनुं वचन ए ठे जे राजाये आपेला सिंहासन उपर तथा पादपीठ उपर बेठा जेष्ठ गणधारी अथवा अ-

न्यतर गणधर बीजी पोरुपीमां देशना करे ते प्रकारे आ. कावना
आचार्योने पण धर्मदेशनादिकने विषे ते उपर वेसवुं ते ठीक ठे.

टीकाः—अत एव जगवान् दशपूर्वधरः श्री वेरस्वामी,
अहो जगवतः सर्वातिशायिनी व्याख्याखण्डिः किंतु न तादृशी
रूपसंपदिति राजांतःपुरावचनाकर्षनानंतरं छितीयेन्द्दि नैस-
र्गिकीं शरीरसौंदर्यसंपदमाविर्भाव्य यत्पुनश्चिंतयति हि-
मयकुशेशयमध्यास्य प्रवचनप्रज्ञावनाये संसदि धर्मकर्मकथां
प्रथयांश्चक्षुतेति ॥ ततः सिद्धमिदमाचार्याणां गदिकाद्यासन
मुपादेयं, प्रवचनप्रज्ञावनांगत्वान्, सम्मत्यावध्ययनवदिति॥३॥

अर्थः—एज कारण माटे जगवान् दश पूर्वधर श्री वयर-
स्वामी तेमने देखीने राजाना अंतेउरनी स्त्रीश्रोण एम कहुं जे
अहो जगवान् वयरस्वामीनी व्याख्या खण्डि तो सर्व करता अ-
तिशे ठे पण तेवी कांइ रूप संपत्ती नथी एवुं वचन सांजलीने त्वार
पठी बीजे विवसे पोतानी स्वान्नायिक शरीर सुंदरता संपत्ति प्रगट
करीने यतिने अघटित एवुं पण सोनामय कमल तेने विषे वेसीने
प्रवचननी प्रज्ञावना ध्याने अर्थे सनामां धर्म देशना विस्तारता
हया ए कारण माटे ए घात सिद्ध थइ जे आचार्योने गादी आदि
आसन ग्रहण करवुं, केमजे प्रवचननी प्रज्ञावनानुं अंग ठे ए हेतु
माटे संमति आदिक शास्त्रना अध्ययननी पठे जेम संमत्तादिकनुं
अध्ययन ठे ते प्रवचननी प्रज्ञावनानुं अंग ठे तो आचार्यने करवा
योग्य ठे तेम.

टीकाः—तथा सावयं सपापमाचरितं आचरणा सदृष्टिं
नियतगजजनादिलक्षणं ॥ तत्रादर आद्यदः॥ आचरणा दि

प्रज्ञावनाहेतोस्तादृशसनोपवेशनस्यापि साधीयस्त्वात् प्रव-
चनप्रज्ञावनायाः प्रधानदर्शनांगत्वेन यथाकथंचन विधेयत्वात् ॥

अर्थः—वळी नथी पंमिलेहण एटले नेत्र वने देखवुं. आशि
शब्दधी प्रमार्जवुं, रजोहरणादिक करीने सूक्ष्म जीवतुं दूर करवुं. जे
जेमां एवुं आसन एटले दोरमाण शीवेली गादी तकीया तथा जेमां
गंजीर विद्ध ठे, एवां सिंहासनादि तेने शुद्ध पंमिलेहणादि थ
शकतां नथी ते माटे तेने विपे वेसवुं न कट्पे तेने चैत्यवासी लिंग
धारीतो एम माने ठे जे प्रवचननी प्रज्ञावना यवानुं कारण ठे मां
तेवा गादी तकीयामां तथा तेवां सिंहासनादिकमां मुनिने वेसवुं. ते
अतिशे सारुं ठे केम जे ते तो प्रवचननी प्रज्ञावनानुं प्रधान देखात
अंग ठे माटे जे ते प्रकारे गादीए तथा सिंहासन उपर वेसवात
अवश्य करवा योग्यपणुं ठे एटले कट्पे ठे ॥

टीकाः—॥ यथोक्तं ॥ नाणाहिउं वरतरं, हीणो वि दु पवयए
पज्ञावितो इति ॥ तथा सिंहासनोपवेशनस्य गणधराणां व्या-
ख्यानविधावागमेऽपि श्रवणात् ॥ यदाह ॥ राजवणीयसीहा-
सणोवविष्ठो व पायपीठंमि ॥ जिष्ठा अन्नयरा वा गणहारि कहेइ
वीयाए॥तथाच तदनुसारेणाधुनिकसूरीणामपि धर्मदेशनादौ
तदुपवेशनस्य समीचीनत्वात् ॥

अर्थः—ते शास्त्रमां कहुं ठे जे ज्ञानथी तथा चारित्र्यथी र
हित होय तो पण प्रवचननी प्रज्ञावना करना इत्यादि. वळी व्या-
ख्यान विधिने विपे गणधर सिंहासन उपर वेसता एवुं आगममां
पण सांजळीए वीए, ते आगमनुं वचन ए ठे जे राजाये आपेला
सिंहासन उपर तथा पादपीठ उपर वेठा जेष्ठ गणधारी अथवा अ-

ન્યતર ગણધર બીજી પોરુપીમાં દેશના કરે તે પ્રકારે આ કાલના આચાર્યોને પણ ધર્મદેશનાદિકને વિષે તે ઉપર બેસવું તે ઠીક છે.

ટીકા:—અત એવ જગવાન્ દશપૂર્વધરઃ શ્રી વૈરસ્વામી, અહો જગવતઃ સર્વાતિશાયિની વ્યાખ્યાલબ્ધિઃ કિંતુ ન તાદૃશી રૂપસંપદિતિ રાજાંતઃપુરાવચનાકર્ણનાનંતરં દ્વિતીયેન્દ્રિ નૈસર્ગિકીં શરીરસૌંદર્યસંપદમાવિર્જાવ્ય યત્યજ્ઞુચિતમપિ હિર-
 . એમયકુશેશયમધ્યાસ્ય પ્રવચનપ્રજાવનાયે સંસદિ ધર્મકર્મકથાં પ્રથયાંવજ્ઞુયેતિ ॥ તતઃ સિદ્ધમિદમાચાર્યાણાં ગદ્દિકાયાસન મુપાદેયં, પ્રવચનપ્રજાવનાંગત્વાન્, સમ્મત્યાવધ્યયનવદિતિ॥૭॥

અર્થ:—એજ કારણ માટે જગવાન્ દશ પૂર્વધર શ્રી વયર-સ્વામી તેમને દેહીને રાજાના અંતેઝરની સ્ત્રીઓએ એમ કહ્યું જે અહો જગવાન્ વયરસ્વામીની વ્યાખ્યાન લબ્ધિ તોં સર્વ કરતાં અંતિશે છે પણ તેવી કાંઈ રૂપ સંપત્તી નથી એવું વચન સાંજલીને ત્યાર પછી બીજે દિવસે પોતાની સ્વાખ્યાયિક શરીર સુંદરતા સંપત્તિ પ્રગટ કરીને યત્તિને અઘટિત એવું પણ સોનામય કમલ તેને વિષે બેસીને પ્રવચનની પ્રજાવના થવાને અર્થે સજ્જામાં ધર્મ દેશના વિસ્તારતા હયા એ કારણ માટે એ વાત સિદ્ધ થઈ જે આચાર્યોને ગાદી આવી આસન પ્રહણ કરવું, કેમજે પ્રવચનની પ્રજાવનાનું અંગ છે એ હેતુ માટે સંમતિ આદિક શાસ્ત્રના અધ્યયનની પેઠે જેમ સંમત્યાદિકનું અધ્યયન છે તે પ્રવચનની પ્રજાવનાનું અંગ છે તો આચાર્યને કરવા યોગ્ય છે તેમ.

ટીકા:—તથા સાવચં સપાપમાચરિતં આચરણા ચુદ્ધિણાં નિયતગઠજ્ઞનાદિલક્ષણં ॥ તથાદર આમદઃ ॥ આચરણા દિ

નિરવથૈવ પ્રમાણં પપા ચ સાવચા યદ્દિદિગ્વંધાદ્યાચરણાન્યુ
પગમે હિ યતેસ્ત દ્વિધીયમાનનિલલપાપારંજાનુમત્યાયાપત્તેઃ
તથાપ્યેપા ચૈત્યતાંસિન્નિરાદૃતા

અર્થઃ:-વલી પાપ સહિત જે આચરણ પટલે ગૃહસ્થોને નિ-
યમાણ પોતપોતાના ગચ્છને જજવું એ આદિ જેનું લક્ષણ છે તેને વિષે
આવર પટલે જે આમહ (આચરણ) છે તે પાપ રહિત હોય તેજ
પ્રમાણ છે ને આ જે પાપ સહિત ગૃહસ્થોને દિગ્ વંધાદિ આચરણ
તેનો અંગિકાર કરવાને વિષે નિશ્ચેયતિને તે ગૃહસ્થોએ કરવા માંગ્યા
જે સમસ્ત પાપના આરંજ તેમાં અનુમોદનાદિકની પ્રાપ્તિ છે એ હેતુ
માટે સાવચ છે. તો પણ એ સાવધ આચરણ ચૈત્યવાસિયે આદયું છે.

ટીકા:-યતસ્તેપામયમાશયઃ ક્ષેત્રકાલાયપેક્ષયા હિ સર્વ-
જૈન મતાનુદ્ધાનં વ્યવસ્થિતં ॥ તતો યદિ યદ્દિનિયતગવજ્જ-
નાદિકામાચરણાં વયં નાદ્વિયેમહિ તતઃ કપાયકસુપિતદ્વ-
યત્વાત્રાપેય સંપ્રતિતનવતીનાં ગૃહસ્થાન્યોન્યાકૃષ્ણયા કલ્પ-
દેનાવ્યવસ્થાપાં સર્વમસમંજસમાપયેત તસ્માદેવાપ્યાચરણા
ડ્યતનકાલોપેક્ષયા યુક્તિમતી

અર્થઃ:-જે હેતુ માટે તે ચૈત્યશાલીનો આ અગ્નિગ્રામ છે જે
ક્ષેત્ર કાલાદિકની અપેક્ષાએ સર્વ જૈનમતનું અનુદ્ધાન નિશ્ચેય રહ્યું
છે તે હેતુ માટે જો ગૃહસ્થને પોત પોતાના ગચ્છની જજનાદિક
આચાર તે પ્રત્યે અમો ન આવર કરીએ તો, કપાય વળે અંતર મેલાં
ચણાં છે માટે વધુ આ કાલના યતિને ગૃહસ્થોનું પરસ્પર લેવ-
વાપો કલેશે કરીને અમવાંદાણ કરીને સર્વ અપદનું પાપ માટે
આ પણ આચરણ આ કાલની અપેક્ષાએ યુક્ત છે.

ટીકા:—॥યજુકં ઉત્પચતે હિ સાવસ્થા દેશકાલામયાન્
પ્રતિ ॥ યસ્ય મેઽકાર્યં કાર્યં સ્યાત્કાર્યં કર્મ ચ વર્જ્યેદિતિ॥૭૥

અર્થ:—જે માટે શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે જે દેશ કાલને રોગાદિ
પ્રલે મારી તે અવસ્થા ઉત્પન્ન થાય છે જેમાં ન કરવાનું કરવા યો-
ગ્ય થાય છે ને કરવા યોગ્યનો ત્યાગ થાય છે ॥૭૥

ટીકા:—તથા શ્રુતસ્ય સિદ્ધાંતસ્ય પંથા માર્ગસ્તન્નાવજ્ઞાઃ-
નાદરસ્તેલ્લેવમાહુઃ જગવત્સિદ્ધાંતો હિ નૈકાંતેનૈવ વિહિતાનુ-
ષ્ઠાનનિષ્ઠઃ નિપિઙ્ઠાનુષ્ઠાનનિપેધનિષ્ઠોવાસ્તિ॥ વિહિતાનામ-
પિ કેપાંચિદનુષ્ઠાનાનાં કચ્ચિન્નિપેધાત્ ॥ નિપિઙ્ઠાનામપિ
કચ્ચિદ્ધિધાનાત્ ॥ અતોનાસ્થામાસ્થાય સિદ્ધાંતવ્યવસ્થયા
કેવલયા કિમપિ કર્તું પરિહૃતું વા પાર્યતે ॥

અર્થ:—બહી સિદ્ધાંતનો જે માર્ગ તેનો અનાદર તે ધિગ-
ભારી એમ કહે છે જે જગવાનનો જે સિદ્ધાંત છે તે અનેકાંત છે તે
एकांतપણે કરવા યોગ્ય જે અનુષ્ઠાનક્રિયા તેને વિષે તત્પર નથી.
एटले एकांतपणे आ क्रिया तो करवीज एम सिद्धांत कहेतुं नयी.
ने निपिङ्ग જે અનુષ્ઠાન તેનો નિપેધ કરવામાં પણ તત્પર નથી.
एटले एकांतपणे आ क्रिया तो नज करवी एम सिद्धांत कहेतुं
नयी કેમ જે કરવા યોગ્ય કેટલાંક અનુષ્ઠાન તેનો પણ કોઈ જ-
ગાણ નિપેધ દેસાય છે એ હેતુ માટે ને નિપેધ કરેલાં પણ
કેટલાંક અનુષ્ઠાન તેનું કોઈ જગાણ કરવાપણું છે એ હેતુ માટે.
केवल सिद्धांतमां कहेतुं છે. તે ઉપર આસ્થા રાખીને કાંઈ પણ
કરવા યોગ્ય તથા પરિહરવા યોગ્ય પાર પામીએ એન નથી.

टीकाः—॥ एवंच ॥ नविकिंचि अणुत्रायं पनिसिद्धं वा वि
जिणवरिंदेहिं ॥ इति वचनादागमवद्दिष्टापि काचित्सुकुमारा
क्रियाऽव्यतनसाधुप्रवर्तिता विवेकिनां निःश्रेयसाय नवि-
प्यति किं श्रुतेनेति॥ यदुक्तं रुग्विणः कटपतां यांति मृष्ट्या-
पि क्रियया यथा ॥ कालेन धर्म क्रियया तथा मुक्तिं शरि-
रीण इति ॥ ९ ॥

अर्थः—ते उपर वली शास्त्र वचन ठे जे जिनवरे कांड पण
थ्याज्ञा करेलुं नथी तेम निपेयुं पण नथी ए प्रकारना वचनथी;
थ्यागमथी वेगली रही एवी पण कोइक सुखे सुखे थाय एवी क्रिया-
ने था काळना साधुए प्रवर्त्तावेली एवी पण क्रिया ते मोक्षजणी
यशे माटे शुं शास्त्रवते ठे कांड पण नथी. जे माटे कहुं ठे जे
योनी क्रियाये करीने रोगीयानो रोग जाय त्वारे जाजी क्रियानुं
शुं प्रयोजन ठे ! शास्त्रमां तेम सुखे सुखे यती जे था क्रिया तेणे
करी देहधारी मुक्ति पामे ठे. जेम घणा काल सुधी धर्मक्रिया करे
ठे तेणे करीने मुक्ति पामे ठे ॥ ९ ॥

टीकाः—नया गुणियु ज्ञानादिगुणवत्सु यतिषु द्वेषधीमां-
त्सर्पयुद्धिः ॥ स्वयं निर्गुणानां तद्गुणानसद्दिष्टानां तदुपजि-
घांसया दुष्टमतिरिति यावत् ॥ कथमियं तन्मते न धर्म इति
चेष्टुच्यते ॥ इदानीं हि जगद्ब्रह्मरहात्मम्यगू मार्गापरिज्ञानेन ब-
हुलोकप्रवृत्तिरेव मोक्षमार्गः ॥ मद्वाजनां येन गतः स पंथा
इति न्यायात् ॥

अर्थः—वसी ज्ञानादि गुणवान् जे यति तेमने विषे द्वेषयुद्धि

पटले मत्सर बुद्धि पोते निर्गुण ठे ने गुणवानना गुण सहन नय
करता माटे तेमने मारवानी इच्छा राखे ठे माटे दुष्ट बुद्धिवाला ते
वेषधारी ठे आशंका कहे ठे जे गुणी पुरुष उपर छेपबुद्धि राखवी तेने
भर्म कीये प्रकारे लिंगधारी थापे ठे, तो कहीएत्रीए जे आ का
समां निश्चे जगवाननो विरह थयो ठे माटे सारी रीते मोहमार्गनुं
ज्ञान नथी यंतुं ते हेतु माटे बहु लोकनी जे प्रवृत्ति तेहीज मोह
मार्ग ठे केम जे जे मार्गे महाजन एटखे घणा लोक चाले ते मार्ग
ठे एवो न्याय ठे माटे ॥

टीकाः—एते च परगृहवासिनो धार्मिकं मन्या आत्मानमेवैकं
गुणैरुत्कर्षयंतो निखिलानप्यपरान् दूषयंत श्रेयसुगीनं संधमप्य
वमन्यमानास्तत्प्रवृत्तिं दूरेण परिहरंतो लोकव्यवहारमप्यजानंतः
संधवाद्या एव अतः सर्वथैत उच्छेद्यया इति छेप एवेतेषु श्रेया-
निति ॥ १० ॥

अर्थः—बली ते लिंगधारी एम कहे ठे जे आ परधरमां र-
हेनाराने पोताने विषे धार्मिकपणुं माननाराने पोताना आत्मानेज
एक गुणे करीने मोटो देखानताने बीजा सर्वेने पण दोष पमाकता-
ने आ काखना संघने पण न मानताने आ काखना संघनी प्रवृत्तिने
पण ठेदेथी परिहरताने लोक व्यवहारने पण न जाणता माटे ते
संध वाहार ठेज. ए हेतु माटे सर्व प्रकारे उठेदया योग्य ठे. ए प्र-
कारनो जे छेप करयो तेज एमने विषे अतिशेयेष्ट ठे इत्यादि ॥१०॥

टीकाः—गौतमादिषु वर्तित्वानादृशेषु यतिप्रतिनिः ॥ कपमेते-
पुवर्त्तन्त निर्गुणेष्वंजसेषुचेत् ॥१॥ कल्पक्षोणीरुद्धं यच्छ्रुणा यो-
गेपिवर्त्तते ॥ निर्वादिषु तरुष्वानो विनाविप्रतिपत्तिः ॥

स्त होइ नियमेण ॥ आरंजे पाणी वहो पाणी वहेहोश्चयजंगो ॥
अतः कथमस्य जकस्य न कुत्सितत्वं ॥

अर्थः-जेने अर्थे आटलो वधो आरंज ठे तेने ते अर्थे आ-
रंजयी उत्पन्न थयुं जे सकल पाप तेनो संबंध थवायी व्रत जंगनो
प्रसंग थशे. जे माटे शास्त्रमां कथुं ठे जे जेने अर्थे आहारनो आ-
रंज ठे तेनेज नियमाए पाप ठे केम जे आरंजने विषे प्राणीनो वध
होय ते प्राणी वध थयो एटले व्रतनो जंग थयो माटे ए जोजननुं
निवितपणुं केम न होय अपितु होयज ॥

टीका:-एतेन वस्तुत आधाकर्मपर्यायता संघादिजकस्य
सूचिता ॥ आहाय वियप्पेणं जइण कम्ममसणाइ करणंजप ॥
ठकायारंजेणं तं आहाकम्माहंसु ॥ इत्यागमे आधाकर्मशब्द
स्येवं व्युत्पादनात्

अर्थः-एणे करीने वस्तुताये आधाकर्मनुं पर्यायपणुं संघादि
जोजनने ठे एम सूचना करी ॥ केम जे तेनुं लक्षण शास्त्रमां कथुं
ठे जे जेने मनमां धारीने ठ कायनो आरंज करयो तेने आधाकर्म
कहे ठे, इत्यादि आगमने विषे आधाकर्म शब्दनी ए प्रकारे व्यु-
त्पत्ति करी ठे ए हेतु माटे

टीका:-ननु नवत्वेनयथार्थमाधिनं तथापि सिद्धांतानि-
पेधाद्बुद्ध्यनीति यनयाइ ॥ शास्त्रेषु ग्रंथेषु निशीयादियु प्रति-
पिष्यते यतिजोअनया निवार्यन यदत्रक्तं ॥ कथं असकृदत्यंत
दुष्टता स्थापनाय मुहुर्मुहुः ॥ तथाच आहारोपधिवसत्या-
भाकर्मविचारावसरे निशीयेऽभिहित ॥

टीकाः—अत आह ॥ निभृंशतां निःशूकतां निर्दयत्वमिति
यावत् आधत्ते करोति यत् तदाधायि निःशूकताकारकं यद्भक्त
अर्ष जावः ॥ स्वयमकृतावप्याधाकर्म जानन् गृह्णानो मुनिर्भक्ति
मद्वद्विणः प्रसंगात्संजादत्यंतद्विभुर्निःशूकत्वेन सच्चित्तमपि न
जहात् अतः कथं न दोषः

अर्थः—ए प्रकारनुं खिगधारीनुं वचनतेना ठत्तर रुपं विशेष
कहे ठे ॥ जे ए जोजन निर्दयपणाने करे ठे आ जव ठे जे पे
करुं नथी ने करावुं नथी ने अनुमोयुं नथी. तो पण आधाका
जाणीने गृह्ण करतो जे मुनि ते भक्तिवंत एवा गृहस्थनो प्र
थवाथी अतिशे दधिल [रसास्वादवालो] यश्ने सचित्तनो पण त्य
नहीं करे माटे क्यम दोष नथी ? दोष रुपज ठे ॥

टीकाः—॥ तदुक्तं ॥ सचं तद् विमुक्तो गिरहंतो बद्धश्च
संगं से ॥ निर्द्वंधसो अगिहो न मुश्नश्च जित्वापि सो पद्मा ॥

अर्थः—ते शास्त्रमां कहुं ठे जे आधाकर्मी जाणे ठे ने ए
करे ठे तो गृहस्थनो प्रसंग वधारतो ने निर्दय रस खोजी ते य
पठी सचित्तने पण नहीं मूके ॥

टीकाः—अत एवात्यंतमेतद्भिहापयिष्या गणधरा आनुह
प्येणैतज्जोचराण्युपमानानि दर्शयामासुः ॥ तथा चाह ॥ गोमा
सादीतिं ॥ गोःसुरजेर्मासं पिसितं ॥ आदिशब्दाह्वांतोच्चारमु
राग्रहः तैरुपमा सादृश्यं यस्य तन्नया यद्भक्तमादुर्भुवते गणधरा
स्वप्रणितागमेषु ॥

अर्थः—एज कारण माटे गणधर महाराजाए श्रौदेशिक च

जननी अत्यंत त्याग कराव्यानी इच्छाए ते औद्देशिक चोजनने घटे तेवी तेनी उपमा देखाणी ठे ते उपमा विशेषे करीने कही देखाने ठे जे, गायनुं जे मांस ते सरखुं ए चोजन ठे आदि शब्दयी वांति तथा विष्टा तथा मदिरा तेनी संधाये ठे सदृशपणुं जेनुं एटले ते वस्तुना जेवुं ए चोजन पोताना ग्रंथोने विषे कहुं ठे.

टीकाः—यथाहि गोमांसजक्षणं लोके धर्मविरुद्धत्वेन महा-
पापहेतुत्वादत्यन्तनिन्दितत्वाच्च विवेकिनां सर्वथा हेयं । तथा आ-
धाकर्मनक्तमपि ॥ एवं वांतादिष्वपि यथासंज्ञं योज्यं ॥ यथो-
क्तं ॥ वंतुच्चारसुरागो मंससममिमंति तेन तज्जुतं ॥ पतं पि
कयति कप्यं कप्यड् पुट्वंकरिस्सधरं ॥

अर्थ:-न कहीं देखाके ठे. जे गोमांसनुं तरुण लोकने विषे
धर्म विरुद्ध पाण मद्रा पावने कारण ठे ए हेतु माटे अने अनि नि-
दिन ठे ए हेतु नाः गोमांस पुष्पने सर्वथा त्याग करवा योग्य ठे.
नेम आचारन तोजन पा. त्याग करवा योग्य ठे ए प्रकारे वांति
आदिना उमा पाग नेम नष्ट नेम ना. वा. ने उपर शास्त्रनुं वचन
ने वांति तथा विद्या तथा मया तथा म नाम न मरत्यु आधाकर्म
तोजन ठे

[illegible]

અર્થઃ—હવે વીજે પ્રકારે આધાકર્મ શબ્દનો અર્થ પ્રગટ કરતાં જાપને ઉત્પન્ન કરવું તેણે કરીને એ આધાકર્મ જોજન અવશ્ય ત્યાગ કરવા યોગ્ય છે એમ દેશામે છે. યથા શબ્દનો પ્રકાર એટલો અર્થ કરવો, એટલે જે પ્રકારે જે જોજનને જમીને મુનિ સંયમથી હેઠલ ધાય છે (ઘ્રુષ્ટ ધાય છે) અથવા અધોગતિ (નરકને) પામે છે એણે કરીને આધાકર્મ શબ્દના એ અર્થ પ્રગટ કરતા જે પ્રકરણના કર્તા તેણે વીજા પણ એ અર્થ સૂચના કર્યા છે.

ટીકાઃ—યથાર્થમમિતિ ॥ આત્મકર્મેતિચ ॥ તત્રાત્માનં ચારિત્રાત્માનં હંતિ આત્મમ્ ॥ આધાકર્મજોજનો હિ તાવત્પાકારંજાનુમત્યાદિજિશ્ચારિત્રાત્મા હન્યતે ॥ તથા આત્મનિ કર્મ આત્મ કર્મ આધાકર્મ । પરિણતો હિયતિ રેપણીયમપિ ગુહ્યન્ ગૃહિણા સ્વાર્થં પાકારંજાદિ યાકર્મ નિર્વર્તિતં તદ્દ્વો મત્કૃતે શોજનમિદમન્નં નિષ્પન્નમિતિ પરિતોપાદાત્મનિ નિવેશયતિ તેન ચ વધ્યત ઇતિજવત્યાત્મકર્મ ॥

અર્થઃ—તે કહે છે જે એક તો આત્મમ્ ને વીજો આત્મકર્મ, તેમાં ચારિત્ર રૂપી આત્માને હણે માટે આત્મમ્ કહીએ. કેમ જે આધાકર્મ જોજનો ચારિત્ર રૂપી આત્મા તે પાકના આરંજની અનુમોદના કરવી ઇત્યાદિકવચે હણાય છે. વલ્લી આત્માને વિષે જે કર્મ તે આત્મકર્મ કહીએ. કેમ જે આધાકર્મ ગ્રહણ કરવા તત્પર થયો જે યતિ તે એપણીય જોજનનું ગ્રહણ કરતો સતો પણ ગૃહસ્થે પોતાને અર્થે પાકાદિ જે કાંઈ આરંજ કર્મ નીપજાવ્યું છે તેને એમ માને છે જે અહો આ ગૃહસ્થે મારે અર્થે આ સારું અન્ન નીપજાવ્યું છે એમ માનીને ઘણા સંતોષથી (આનંદથી) પોતાના આત્માને વિષે તેનો

કરવામાં શો દોષ છે ત્યાં સુધી તે સર્વ સંમત કર્યું.

ટીકા:—તથાહિ ॥ યદિદાર્નીતનકાલાપેક્ષયા યતીનામાધા
કર્મજોજનમિપ્યતે જવદ્ગ્નિસ્તત્કિં યાવજ્જીવતયા આદો સ્વિ-
ત્કાદાચિત્કતયા ॥ યથાય: કલ્પ: સોઽનુચિત: ॥ આધાકર્મ જો-
જનસ્ય યાવજ્જીવતયાસાસ્ત્રેઽનગ્નિધાનાત્ ॥

અર્થ:—લિંગધારી પ્રત્યે સુવિદિત પુરેઢે જે તું આ કાલની
અપેક્ષાએ યતિને આધાકર્મ જોજન ઇચ્છે છે, તે તું જાવજ્જીવ આધાકર્મ
જોજન કરવું એમ કહે છે કે ક્યારેક કરવું એમ કહું તું ॥ જો આદિ
પક્ષ જે જાવજ્જીવ કરવું તે ઇચ્છતો હું તો તે અઘટીત છે. કેમ જે
આધાકર્મ જોજનનું જાવજ્જીવ કરવાપણું શાસ્ત્રમાં કોઈ જગાએ કહ્યું
નથી; એ હેતુ માટે.

ટીકા:—તસ્યાપવાદેનેવ તત્ર પ્રતિપાદનાત્ ॥ તસ્ય જ્ઞ કાદા-
ચિત્કત્વાત્ ॥ પુણ્યસંવનેન કવાચિદિત્યકૃત્યવસ્તુ સેવનં હ્યપવાદ:
ન ચાસૌ સાર્વદિક: ॥ તત્રેવે વ્રત્સર્ગત્વાપત્તે: ॥

અર્થ:—તે આધાકર્મ જોજનનું શાસ્ત્રને વિષે અપવાદે કરી-
નેજ પ્રતિપાદન કર્યું છે એ હેતુ માટે, ને તે અપવાદનું પણ ક્યારેક
આચરવાપણું છે એ હેતુ માટે, કેમ જે અપવાદનું સરૂણ પાઠે જે પુણ્ય
આલંબને કરીને ક્યારેક ન સેવવા યોગ્ય ઈવી વસ્તુનું જે સેવન તેને
અપવાદ કહીએ. ને એ અપવાદ સર્વ જગાએ લેવાતો નથી. ને જો સર્વ
જગાએ અપવાદ લેવાતો હોય તો અને વ્રત્સર્ગગુણાની પ્રાપ્તિ થાય
એ હેતુ માટે ॥

टीका:-यथोक्तं ॥ सामान्यविही जणीओ, उत्सर्गो तवि-
सेसिओ इयरो ॥ ॥ पाणिवद्वाइ निवत्ती तिविहं तिविहेण जाजी-
वं ॥ पुढवाइसु आसेवा, उप्पन्ने, कारणंमि जयणाए ॥ मिगरहि-
यस्सठियस्सव, अववाओ होइ नायव्वो.

अर्थ:-सामान्य विधि ते उत्सर्ग ठे, अने विशेष विधि ते
अपवाद ठे, त्यां यावज्जीव त्रिविधे प्राणिवध न करवो ए उत्सर्ग ठे
अने कारण उपजतां यतनाथी पृथ्यादिकनी आसेवना निर्दो-
श करे तो ते अपवाद ठे.

टीका:-अत एव युगप्रधानैरनेकातिशयनिधानैरपि श्री
वैरस्वामीपादैर्महादुर्जिकेण हेतुना विद्यापिमुपपन्नज्यापि
तस्य चाधाकर्म भोजनन्यून दोषस्यापि ॥ पिरु असोहयंतो अ-
चरित्ती इत्यसंस्तथो नत्थि ॥ चारितंमि असंजे सव्वा विस्का नि-
रत्थिया ॥ इति वचनाद् दुष्टतां पर्यालोचयद्भिस्तीर्थाव्यव-
हित्तये शिष्यमेकमन्यत्र प्रेष्य सपरिवारेऽवचनविधिना ज्ञ-
शनं प्रतिपेदे ॥

अर्थ:-एज कारण माटे युगप्रधान एवा ने अनेक अतिश-
यनांजंमार एवा श्री वैरस्वामीए ज्यारे, महा दुकासी पनी सारे
पुद्ध जोजननी प्राप्ति न थइ ए हेतु माटे आधाकर्म जोजन-
नी न्यून दोष युक्त एवो विद्यापिरु नेनुं जोजन करुं; तोपण शास्त्र-
नां कहुं ठे जे. अज्ञानादिक आद्वार प्रत्ये अणशांधतो अचारिणी
हीए थेमां संशय नथी, चारित्र्य अतावे, सर्व दिक्ता निरर्थक ठे.
वचनथी ते जोजनना दुष्टगणनी आलोचना करता वैरस्वामी

ने ते तेनुं दुष्टपणुं तीचारीन तीर्थनो उज्जेद न थाय माटे एक
शेष्यने बीजी जग्याए मोकलीने परिवार सहित शास्त्र विधिये क-
लीने अनशननो अंगिकार करता ह्वा.

टीका:-यदिहीदानीमाधाकर्मजोजनं यतीनां यावज्जीव
तथा विधेयं स्यात्तदा कथं तादृशाः प्रवचनधुरंधरा विद्यापिंरु दोष
जिया तादृशं महासाहसं कुर्वीरन् ॥ तस्य ततो न्यूनदोषत्वात् ॥
कालस्य च तदानीमपि दुपमात्वात्.

अर्थ:-जो यतिने आधाकर्म जोजन जावज्जीव करवा यो-
प होत तो तेवा महान पुरुष प्रवचनना धुरंधर ते विद्यापिंरुना
दोषजयै करीने ते प्रकारनुं एटले अनशनरूपी मोडु साहस कर्म करे !!!
ज करे. केम जे ते विद्यापिंरुनो आधाकर्मि जोजनथी न्यून दोष
ए हेतु माटे. ने ते वखत काल पण दुखमा हतो ए हेतु माटे.

टीका:-न च का शक्तिरस्माकं मंदसत्त्वानां तच्चरितमनुवि-
धातुं न हि गजानामुदर्यते यो वटकाष्टमशितं पचतीत्यस्माकमप्यु-
दर्येण तेजसा तथा ज्ञाद्यमिति वक्तव्यं ॥ यतो न हि तच्चरि-
तकीर्तनेन वयं तच्चरितमनुविधापयितुं नवद्विर्व्यवसिताः किं-
तु काष्ठानुसारेणाऽद्यापि तादृशेषु दानकुलेषु तत्सु प्रासुक्यैवणीये-
नापि प्रायेण वृत्तौ संभवत्यां किमित्यामहेण संयादिकमेवादी-
यते नवज्जिः ॥

अर्थ:-एवी रीते सुविहितनां वचन सांजळीने लिंगधारी
गोष्ट्या जे मंद सत्त्ववाळा एटले निर्वळ ते अमारी एवी शक्ति क्यां-
यी होय जे महंत पुरुषना आचरणने अनुसरीए, केम जे हाथीनो

जठराग्नि ठे ते जहण करेलां वरुनां लाकनां पण पचावे ठे. पण हमारो जठराग्नि एवो नथी एटले जे ते मोटा पुरुषतो योमो कोय लाग्यो तेने पण न सहन करीने अनशन करी गया पण अमाराथी तो कांइ एवुं थाय नहीं. त्यारे सुविहित बोड्या जे जो एम तमो कहेता हो ते न कहेवुं जे ए हेतु माटे ते मोटा पुरुषनुं चरित्र कहि देखाम्युं तेणे करीने कांइ तेमनी पेठे तमारी पाले अमारे करावुं एवो व्यवसाय नथी एटले अजिमाय नथी. त्यारे शुं ? तो काखने अनुसारे आज पण तेवां देनारनां कुल सते पण प्रासुकने एषणीय एटले निर्दोष एवा जोजने करीने पण निर्वाह ठेते शा वास्ते संघादि निमित्त जोजननेज आग्रहे करीने तमो ग्रहण करोगे.

टीकाः-दृश्यंते चाद्यापि केचिन्महात्मानः शुद्धेन ज्ञानेन संयमपालनायात्मानं यापयंतः ॥ अथ शुद्धेनाद्वीपसामेवैवानीं शरीरयापना अत आधाकर्मान्युपगमः ॥ तर्हि तावंत एव दीक्षयंतां किं नृपिष्टैः ॥ तावद्भिरेव तीर्थाव्यवच्छेदसिद्धेः ॥ बहु मुंकादिवचनस्य जवन्तामपि प्रसिद्धेः ॥ तदवस्थामो नूनं संघजक्ताग्रहोऽधुना तनयतीनामतिगृध्रतानिवंधनो न धर्म शरीरधारणहेतुक इति नायः पक्षः ॥

अर्थः-आ कालमां पण केटलाक महात्मां पुरुष देखाय ठे जे शुद्ध जोजने करीने संयम पालवाने अर्थे आत्मानो निर्वाह को ठे ने वळी जो एम कहेता हो जे शुद्ध जोजने करीने योमानो निर्वाह आ काळमां थाय माटे आधाकर्मनो अंगिकार करीए ठीए, तो त्यां कहीए ठीए जे, “ तमो जेटलानो शुद्ध जोजने करीने निर्वाह थाय तेदखानेज दीक्षा आपो घणाने शुं करवा आपो गो तेदखावते.

જ તીર્થનો ઉચ્ચે નહીં ધાય કેમ જે શ્રમણ શ્રવણ ને ઘટ્ટું મુંમાં એ વચનની તમારામાં પણ પ્રસિદ્ધિ છે એટલે તમો પણ એને પ્રમાણ કરો એ તે હેતુ માટે. આ કાઠના યતિયો સંવાદિ જોજનનું જે મહણ કરે છે. તેનું કારણ પણ છે એમ શ્રમો નિશ્ચય કરીએ છીએ જે તે શ્રતિશે રસલોત્રી થયા છે. તેથી આધાકર્મી જોજન કરે છે. પણ ધર્મશરીરનું ધારણ કરવું એ કાંઈ કારણ નથી, એ પ્રકારે જાવઝ્જી-વ આધાકર્મી જોજન કરવારુપ તમારો પ્રથમ પદ્ધતેનું લંઘન થયું.

ટીકા:—અથ દ્વિતીયઃ તેદેવમતત્ ગ્લાનાયવસ્થાયાં કુર્ત્તિ-
ક્ષાદિપુ શુદ્ધેનાનિર્વાહેચાધાકર્મમહણસ્યાપ્યાગમે પ્રતિપાદનાત્ ॥
શુદ્ધેન નિર્વાહેતુ તસ્ય કાદાચિત્કતયાપિ મહણે વાતૃગૃહીત્રે ર-
હિતત્વેના જિધાનાત્ ॥યદાહ્ ॥ સંચરણંમિ અસુદ્ધં, કુન્દ્વિ-
ગિદ્ધંત દિતયાણદિયં ॥ આઠરદિઠંતેણં, તંચેવ દિયં અસંચરણે.

અર્થ:—હવે વીજો પદ્ધતે જે ક્યારેક મહણ કરવા રૂપી કલ્પ તે પણ આ પ્રકારે જે ગ્લાનાદિ અવસ્થામાં, કુક્ષાલ પમે રૂપાદિ કારણે શુદ્ધ જોજનવતે નિર્વાહ ન થાય ત્યારે આધાકર્મ મહણ કરવાનું આગમમાં પ્રતિપાદન કર્યું છે. ને શુદ્ધવતે નિર્વાહ થાય ત્યારે તો તેનું મહણ કરનાર તથા દેનાર એ બેનું અહિત થાય એમ શાસ્ત્ર-માં કહ્યું છે. તે વચનનો અર્થ જે.

ટીકા:—યદપ્યુક્ત “માત્માચ યતિના યથાકથંચન રક્ષણીય”
રૂપાદિ ॥ તદપ્યનાલોચિતાજિધાનાત્ ॥ નદ્યેતત્સૂત્રં દેહસ્ય
ધર્મસાધનત્વેન યતીનાં યાવઝ્જીવ માધાકર્મસેવનપરં, કિંતુ તથા
વિધાલંબનસદ્ગુણે કદાચિદાધાકર્માદિસેવનેનાપિ પુનઃ સં-

यमकरणायात्मा रक्षणीय इत्येतत्परं प्रायश्चित्तविधानेन तज्जन्य
पापनाशनस्य पुणो विसोहीति वचनेन प्रतिपादनात् ॥

अर्थः—बळी जे तमे एम कहुं जे यतिये जे ते प्रकारे पोताना
आत्मानी रक्षा करवी इत्यादि, ते पण विचार विनानुं कहेवुं ठे पण
विचारथी नथी. केम जे ए सूत्र कांड एम कहेवाने तत्पर नथी. जे
देह धर्म साधन ठे माटे साधुने जावज्जीव आधाकर्म सेवन करवुं.
त्यारे शुं. ? तो ते प्रकारनुं षट्छे कोइ मोटुं आलंवन उत्पन्न थये सते
क्यारेक आधाकर्मी आदि सेवन करीने पण फरीथी संयम करवाने
अर्थे आत्मा राखवो ए प्रकारना अर्थने कहेवाने तत्पर ठे केम. जे
प्रायश्चित्तना विधिये करीने ते आधाकर्म थकी थयुं जे पाप तेने
नाश करवाने पुणोविसाही इत्यादि वचने करीने शास्त्रमां प्र-
तिपादन कर्युं ठे.

टीकाः—यावज्जीवं तदासेवने तु शुद्धे स्वसराज्ञावेन पुणो-
विसोहीति वचनस्याऽचरितार्थत्वप्रसंगादिति ॥ एतेन यत्पर्यं
घृतादिनिश्चाविधानमपि प्रत्युक्तं ॥ तस्याधाकर्मस्थापनाक्रीतादि
दोषकक्षापकक्षितत्वेना नेकजंतुविध्यंसहेतुत्वेन च जगवद्भि
निवारणात्, इतरथा सत्रागारादीनामपि तत्कल्पत्वेन जैनधर्मे
विधेयत्वप्रसंगात् ॥

अर्थः—ने जो जावज्जीव आधाकर्मी जोजननुं सेवन होत तो
शुद्ध जोजननो थवसर न आवत तेणे करीने " पुणोविसोही " ए
वचननुं व्यर्थपणुं थवानो प्रसंग यात ए हेतु माटे एनुं खंरुन कर्युं
तेणे करीने साधुने अर्थे घी आदि वस्तुनी निश्चानुं जे करवुं तेदु

पण संकल वसुं केम जे तेने आधाकर्म स्थापना वेचायी लाववुं इत्यादि दोषना समूहे करीने सहीतपणुं ठे ए हेतु माटे ने अनेक जंतुना नाशनुं कारण ठे, माटे जगवान तीर्थकरे घृतादि निश्चानि-
वारण करी ठे, जो एम न होत एटसे निश्चानुं निवारण न कर्युं
होत तो जैनधर्मने विपे साधुने सदावर्च आदिकनुं जोजनादि ले-
वानो एटसे कल्पपणे करवानो प्रसंग होत पण तेतो नथी ए हेतु
माटे निश्चान न कल्पे ॥

टीकाः—नच सप्रागारादीनामसंयतजनपोपकत्वेन पापहेतु-
त्वादविधेयत्वं घृतादिनिश्चाणां तु संयतोपपन्नकत्वेन पुण्यनि-
बन्धनत्वा द्विधेयत्वं न विष्यतीति वाच्यम् ॥

अर्थः—लिंगधारी घोसे ठे जे सदावर्च आदिकनुं जोजनादि
जे साधुने न कल्पे तेनुं कारण तो ए ठे जे सदावर्च तो असंजति
एवा लोकनुं पोपण करे ठे. ए हेतु माटे पापनुं कारणिक ठे, माटे ए
साधुने लेवा योग्य नथी, पण धीआदिकनी निश्चातो संज-
तिने उपपन्न करनार ठे एटसे टेको देनार पुष्ट करनार ठे
एवी ठे तेणे करीने पुण्य बांधवानुं कारण ठे ए हेतु माटे
करवा योग्य यशे ल्यारे सुविहित घोल्या जे एम तमारे न थोलवुं

टीकाः—निश्चादिषु घृतादिग्राहिणां यतीनामपि गार्हपत्य-
दिना सिद्धांतनिषिद्धकारित्वेना संयतत्वाजिधानात् ॥ तथा
चोन्नयोरप्यनयोः समानदोषत्वेन जैनमते निषेधात् ॥ घृतादिसं-
ग्रहस्यच श्रावकाणामपि रसवाणिज्यत्वेनागमे निषेधादतः कथं
यत्पर्यं तत्संग्रहः क्रियमाणः शोभेत ॥

અર્થ:-વઢી સંયમ રૂપી શરીરને ડપટંજ કરનાર ઢે ઇટલે ઢેકો આપનાર ઢે, ઇ હેતુ માટે ઇ પ્રકારનો જે હેતુપ્રયોગ કયોં તેપણ અઘડિત ઢે. કેમ જે વિશેષણે કરીને અસિદ્ધ ઢે, ઇટલે હેતુપ્રયોગ ઓટો ઢે કેમ જે પૂર્વે કહ્યું ઇ પ્રકારના ન્યાયે કરીને નિરંતર આધા-કર્મનું ડોજન કરનાર યતિને સંયમરૂપ શરીરનીજ અસિદ્ધિ ઢે માટે વઢી શ્રાવકની શ્રદ્ધાવૃદ્ધિ થાય ઇ હેતુ માટે ઇ પ્રકારનો વીજોહેતુ પ્રયોગ કયોં તે પણ સારો નથી કેમ જે આધાકર્મ ડોજનનું યદ્દણ કરવું તે આગમ વિરુદ્ધપણે વાધહેતુનું સ્થાન ઢે ઇટલે ઇ અનુમાન પ્રયોગ નિર્વાધ નથી કીયે દૃષ્ટાંતે ? તો જેમ વ્રાહ્મણને સુરાપાન કરવું ઇ સુરા ડુધની પેઢે નરમ વસ્તુ ઢે ઇ હેતુ માટે ઇ પ્રકારનો અનુમાન પ્રયોગ જેમ વાધિત ઢે તેમ આ અનુમાન પ્રયોગ પણ વાધિત ઇટલે ઓટો ઢે.

ટીકા:-તથાપિ પ્રતિવાયુપન્યસ્તહેતુદૂષણમાત્રેણ ત સ્વપક્ સિદ્ધિરિતિ સ્વપક્ષેપિસાધનમુચ્યતે ॥ યતીના માધાકર્મડોજન મનુપાદેયં પટજીવનિકાયોપમર્દનિષ્પશ્નત્વાત્ તથાવિધવસત્યા-દિવત્ ॥ તથા યતીના માધાકર્મડોજનમડોજ્યં ધર્મલોકવિરુદ્ધ ત્વાદ્ગોમાંસત્વદિતિ ॥ ઇવંચોપપન્નમેતત્સંઘાદિજતકં યતિના ન ડોક્તવ્યમિતિવૃત્તાર્થઃ ॥ ૬ ॥

અર્થ:-તો પણ પ્રતિવાદિયે સ્થાપન કર્યા જે હેતુ તેમાં દૂષણ ઢેલ્હારવા માત્રે કરીને પોતાના પક્ષની સિદ્ધિ નથી થતી માટે પો-તાના પક્ષને વિષે પણ અનુમાન સાધનના પ્રયોગ કરી ઢેલ્હારે ઢે. જે યતીને આધાકર્મ ડોજન યદ્દણ કરવું યોગ્ય નથી કેમ જે ડ જીવ નિકાયના મર્દન યકીનુદ્ધન થવાપણું ઇ હેતુ માટે જેમ ડ જીવ નિ-

કાપના મરેન થકી નિષ્પન્ન થયો એવો નિવાસ ગૃહણ કરવા નથી તેમ તે આધાકર્મ જોજન પણ ગૃહણ કરવા યોગ્ય નથી. બીજો અનુમાન પ્રયોગ જે યતિને આધાકર્મ જોજન જમવા નથી કેમજે ધર્મ અને લોક એ વેમાં વિરુદ્ધ છે એ હેતુ માટે તેમ તની પેઠે. જેમ ગોમાંસ છે તે ધર્મને લોક એ વેમાં વિરુદ્ધ છે. અજ્ઞદ્ય છે તેમ યતિને આધાકર્મ જોજન પણ અજ્ઞદ્ય છે ॥ એમ થયું જે સંઘાદિ નિમિત્ત જે જોજન તે યતિને જોગવવા યોગ્ય નથી પ્રકારે ઠઠા કાવ્યનો અર્થ થયો ॥ ૬ ॥ એ પ્રકારે ઔદેશિકજોજન પ્રથમ દ્વાર સંપૂર્ણ થયો.

ટીકા:-શ્દાનીં દેવઙ્વયોપજોગાદિદૂષણપ્રદર્શનદ્વારેણજિનગૃહવાસદ્વારં નિરાચિકીર્ણયાહ ॥

અર્થ:-હવે દેવ ઙ્વયનો અપજોગ એ આદિ દૂષણનું દેસાનું દ્વારે કરીને જિન મંદિરમાં નિવાસ કરવા રૂપ દ્વારનું નીરાકરણ રવાનો ઇચ્છાયે કહે છે.

મૂલ કાવ્યં.

ગાયત્રંધર્વનૃત્યત્પણરમણિરણદ્રેણુગુંજન્મદંગ-
પ્રેક્ષતપુષ્પસગુદ્યન્મૃગમદલસહસ્રોચિચંચક્ષ્ણનાથે ॥

દેવઙ્વયોપજોગધ્રુવમઠપતિતાશતનાન્યસસંતઃ

સંતઃસદ્જક્તિયોગ્યં નચલુજિનગૃહેઽર્હમતજ્ઞાવસંતિ ॥ ૭ ॥

टीका:-खलु निश्चये जिनगृहेऽर्हद्भवनेऽर्हन्मतज्ञा जगवशः
 गमनिष्णाता यतयो नैव वसन्ति सततमवतिष्ठन्ते ॥ तदागमे
 तन्निवासस्यात्यन्तं निवारणात् ॥ संतो विवेकिनः ॥ कुत इत्यत आह
 ॥ सती शोभनाऽकृत्रिमा ज्ञक्तिः शारीरसंच्रमातिशयस्तस्य योग्य
 मुचितं तस्मिन् ॥ ज्ञक्तिरेव यतस्तत्र कर्तुं युज्यत इति ज्ञक्तियोग्यता
 मेव विशेषतो विशेषणद्वारेण दर्शयति।

अर्थ:-अरिहंत मतना जाण एटले जगवाननां आंगम तेनां
 पारगामी एवा साधु निश्चे जिनघरमां निवास नहीज करे एटले
 तेमां निरंतर नहीं रहे साधुने जिनमंदिरमां निवास करवानुं शा-
 खमां अत्यंत निवारण कर्तुं ठे माटे संत जे विवेकी पुरुष ते त्यां नहीं रहे
 शा हेतु माटे ? तो त्यां कहे ठे जे, जिनमंदिर केवुं ठे, तो सारी क-
 पटर हित जे भक्ति तेने योग्य एटले ज्ञक्ति करवा घटित ठे माटे
 ज्ञक्तितुं योग्यपणुं जे विशेषे करीने विशेषणद्वारे कही देखोने ठे

टीका:-गायंतः कलमंड्रादिस्वरेण ग्रामरागे जगवदूगुणाने-
 वोत्कीर्त्तयंतो गंधर्वाः प्रधानगायना यत्र तत्तथा ॥ नृत्यन्ती नाट्य
 शास्त्रोक्तक्रमेण करचरणाद्यंगविक्षेपं कुर्वती पणरमणी वारस्त्रीन-
 र्तकी यत्र तत्तथा

अर्थ:-मधुर गंजीर एवा स्वरे करीने नाना प्रकारना रागरा
 गणीये सहित गंधर्व एटले प्रधान गायक लोक ते जे जिनमंदिरमां
 गात करे ठे एवुं ने नाट्यशास्त्रमां कला प्रमाणे हाथपग आदि अं-

नो विक्षेप करवो ते रूप नृत्यने करतीठे वेश्याउ (नर्तकीयो) ते जे
जिनमंदिरने विषे एवुं ॥

टीका:-रणंतोवेषविकेर्मुखमरुताजिघातान्मधुरंध्वनंतो वे-
णवोवंशा यत्र तत्तथा गुंजंतोमादंगिकैःपाणिभ्यां तारुनाद् गंजीरं
स्वनंतःमृदंगा मुरजा यत्र तत्तथा

अर्थ:-चांसळीने वगारुनारा पुरुष तेमना मुखवायुनो प्रवेश
यवांथी मधुर वागे ठे वेणु ते जे जिनमंदिरने विषे एवुं थने मृदंगना
गंजीरनारा पुरुषोना हस्ततारुनथी गंजीर शब्द करती ठे मृदंगो
ते, जे जिनमंदिरने विषे एवुं.

टीका:-प्रेखंत्योखंवमानत्वान्मंदपवनेन कंपमाना देवसपर्यार्यं
विरचिताःपुष्पस्तजः प्रसूनमात्रा यत्र तत्तथा ॥ पुष्पप्रदणनच पु-
ष्कामिसधुश्चेया इत्यादिना साहचर्याजिधानात्पञ्चाम्रादियलि-
स्तुतिस्वरूपापूजाह्यस्यापीद् प्रदणं दृष्टव्यं

अर्थ:-मंदपवने करी कंपती ने खांवी, पूजाने अर्थे रपेखी
ठे पुष्पमात्रा ते जे जिनमंदिरने विषे, एवुं आ जगाये पुष्पनुं प्रदण
करुं ठे तेणे करीने तेनी संपाये शास्त्रमां प्रदण करेखी जे पञ्चाम्रा
वलि पूजा, तथा स्तुतिपूजा. ए वे पूजानुं पण अर्ही प्रदण करुं.

टीका:-उषन् जगत्प्रतिमाविक्षेपनाद्यविमर्दनसमुद्य-
दामोदहारेण प्रसरन्मृगमदः कस्तूरिका यत्र तत्तथा ॥ ससंतः प-

દ્રાંશુકમયત્વાત્ મુક્તાફલાદિવિઞ્ઞિત્તિયુક્તત્વાદ્ દીપ્યમાના ઝ-
હોચા વિતાનાનિ યત્ર તત્તથા ॥ ચંચંતો મહાધનવસનવિભૂષણાં
ગરાગ્રસાધિતશરીરત્વાદ્ ત્રાજિણ્ણવોજનોઘાઃ શ્રાવકસમુદાયા
યત્ર તત્તથા ॥ તતશ્ચ ગાયદ્ ગંધર્વંચતત્ નૃત્યત્પણયરમણિ ચેત્યાદિ
કર્મધારયઃ તસ્મિન્ ॥ એતાનિહિ જગવદ્ગુણગાનાદીનિ પ્રવરાણિ
જિનગૃહે જ્ઞકિદેતુકાનિ જ્ઞવ્યાનાં શુજ્જનાવોદ્ધાસદેતુત્વાદ્બ્રૂહા-
લુજ્જિર્વિધીયંતે ॥

અર્થઃ—જગવાનની પ્રતિમાના વિલેપનને અર્થે મર્દન કરી માટે
ઝવહ્યો જે સુગંધ તે છારે કરીને પ્રસરતી છે કસ્તૂરી તે જે જિનમં-
દિરને વિષે, ને પટકૂલ વસ્ત્રમય છે માટે શોભતા ને મોતીની વિચિત્ર
રચનાય યુક્ત છે માટે દેદીપ્યમાન એ પ્રકારના છે ચંદરવા તે જે
જિનમંદિરને વિષે એવું, ને મોટા મૂલનાં જારે એવાં વસ્ત્ર તથા ભૂષણ
તથા ગ્રંગરાગ તેણે કરીને દેદીપ્યમાન એવા છે શ્રાવકના સમૂહ તે
જે જિનમંદિરને વિષે એવું, એ પ્રકારનાં સર્વ જિનમંદિરનાં વિશેષણ
છે તેનો કર્મધારય સમાસ કર્યો જિનમંદિરને વિષે એ સર્વ જગવાનના
ગુણગાનાદિ શ્રેષ્ઠ કક્ષાં તે જિનઘરને વિષે જ્ઞક્તિનાં કારણિક છે માટે
જ્ઞવ્ય પ્રાણીને જાવનોં ઉદ્ધાસનાં કારણ છે માટે શ્રદ્ધાલુ પુરુષ કરે છે

ટીકાઃ—પટુકં ॥

પવેરદિં સાદૃણેદિં પાપંજાવોચિ જાયપ્પવરો ॥
નય અન્નો ઝવહંગો એસિ સયાણસહયરો ॥

અર્થઃ—જે માટે શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે જે સારાં કારણે કરીને જાવ
પપ્પ પ્રાપ્તિ સાગે પાપ છે.

टीका:-अथैवंविधजक्तियोग्यजिनगृहे किमिति साधवोन निवसन्ति अत आह ॥ असन्तोविच्यन्तःकुतोदेवद्रव्यस्य जिनवि-
त्तस्य उपजोगःसत्ततं तत्र शयनासनाजोजनादिकरणेनोपजोगः
तथा ध्रुवा शास्वती यावज्जीवं अथवा ध्रुवं निश्चितं मठे जिनगृह
जगतीसंवद्ध्यतिनिमित्तनिष्पन्नउपाश्रयस्तस्य पतिता आ-
धिपत्यं जिनगृहलेखकोद्ग्राहणिकाकर्मांतरादिसकलचिन्ताका-
रित्वेनाधिकारित्व मितिपावत् ॥ चैत्यवासिनो हि निरंतरसंच-
रिप्नुजनसंकुलतया तत्राव्यग्रं स्थातुमशक्नुवन्त स्तदनुपक्तशुवि-
मठं विधाप्य सर्वा तच्चिन्ता विदधतीति जवतिमावपत्यं ॥

अर्थ:-हवे सिंगधारी सुविहित प्रत्ये पूठे ठे जे आ प्रकारे
जक्ति करवा योग्य जे जिनमंदिर तेमां साधु केम निवास न करे ?
त्यारे सुविहित कहे ठे जे आ प्रकारना दोषही जय पामता साधु
नथी, निवास करता, ते दोष कहे ठे, जे देव द्रव्यनो उपजोग थाय
माटे उपजोग ते थुं तो निरंतर जिनमंदिरमां सूवुं तथा जोजना-
दिकनुं करवुं ते उपजोग ठे तथा निरंतर एटले जावज्जीव अथवा
निश्चे मठपतिपणुं थाय माटे मठ एटले जिनघरनी जगती संवंधि
जे यतिनिमित्त निपजाव्यो उपाश्रय तेना पतिपणुं एटले धणी-
पणुं, जेनमंदिरनुं लेखुं लेखवुं तथा उधराणी करवी इत्यादि बीजां
कामकज करवां एम सर्व चिन्तानुं करवापणे अधिकारीपणुं ठे बळी
चैत्यवारी जे ते निरंतर त्यां आवता जता लोके करीने व्याप्त ठे
माटे श्रय्यपणुं एटले समाधिपणुं रहेवा समर्थ नथी यता ते जि-
नमंदिरसंवंधी पृथ्वीमां मठ करावीने सर्व तेनी चिन्ताने पोते करे
ठे, माटेमठपतिपणुं तेमने ठे.

रे, त्वारे सुविदित घोड्या जे तारे एभ न घोखवुं:

टीका:—गृहिणा स्ववसुनिर्मापितत्वेपि, देवसदनस्य देवत्राकु-
तत्वेन देवद्रव्यत्वा तथाच तत्र वसतः साक्षात्तद्भनमनुपलुंजाना-
स्यापि मुने देवद्रव्योपजोगोपपत्तेः ॥ साक्षादेवद्रव्यतिप्पत्तेः तु
का वार्ता ॥ किंच नित्यं तत्र वासेन निःस्पृहस्यापि तच्चिंतादौ व्या-
प्रियमाणस्य साक्षात्तद्ग्रंथोपयोगस्यापि संज्ञवात् राजनियो-
गादिषु प्रथमं निरीहाणामपि पश्चात्तथाज्ञावोपलब्धेः ॥

अर्थ:—केम जे गृहस्थे पोताना ड्रव्ये करीने नीपजावेसुं एवुं
देवघर ते देवने अर्पण करुं ठे, ए हेतु माटे देवद्रव्यपणुं ठे
टे त्यां वसनारने अने साक्षात् ते धनने जोगवनार ए वेने पण
ड्रव्यना उपजोगनी प्राप्ति ठे, ने साक्षात् देव ड्रव्ये करीने निपजा-
वुं होय त्वारे तो तेनी शी वात कहेवी; वळी शुं? तो निरंतर
निवासे करीने निस्पृह एवा मुनीने पण ते ड्रव्यनी चिंतादि-
ने विके वेपारवंत यवाधी साक्षात् ते ग्रंथना उपयोगनो पण ए-
व साक्षात् ते ड्रव्य संबंधी उपजोगनो पण संज्ञवा ठे, केम जे
यम केटलाक निरीह एटले जोगादिकनी वांठाए रहित मुनि
ता ते पण राजानी आझा इत्यादि कारणे ते ड्रव्यसंबंधने पाम्या
पठी ते मुनिने ते ड्रव्यना उपजोगनी वांठा प्राप्त थइ ठे ए-
तु माटे.

टीका:—अथास्तां तत्र वसतो मुनेर्देव द्रव्योपजोग स्तथा-
पि चत्रको दोष इति चेदुच्यते तद्जोगस्यानंतजन्मसुदारुण
विषाकत्वेन ज्ञातृज्ञातिधनात्.

અર્થ:-હેવં લિંગધારી કહે છે જે જિન મંદિરમાં રહેનાર
 દેવ ડ્રવ્યનો ઉપજોગ થાય તો પણ તેમાં શો દોષ છે, ત્યારે સુ-
 હિત કહે છે કે ઘણો દોષ છે. જે દેવ ડ્રવ્યનો ઉપજોગ કરે
 તેને અનંત જન્મ સુધી મહા આકરું પાપનું ફલ જોગવું પડે
 એ હેતુ માટે એમ જગવાન શ્રી તીર્થંકરે કહ્યું છે.

ટીકા:-યદાહ ॥

દેવસ્સ પરીજોગો અણંતજન્મેસુદારુણવિવાગો ॥
 જં દેવજોગભૂમિસુ બુઢી નહુ વઢ્ઢચરિત્તે ॥

અત્રેહિ દેવજૂમિં જંજાનસ્યયતશ્ચારિત્રાજ્ઞાવેનદારુણો વિપાકઃ
 પ્રતિપાદિતઃ ॥ તથા સંકાસાદિશ્રાવકાણાં ચૈત્યદ્રવ્યોપજોગિના
 મત્યંતદારુણવિપાકસ્યાગમેપિ વહુધા શ્રવણાત્ ॥

અર્થ:-જે માટે તે શાસ્ત્ર વચન જે દેવડ્રવ્યનો પરિજોગ કરે
 છે તે અનંત જન્મને વિષે દારુણ પાપફલને જોગવે છે, એ જગાએ દેવ
 જૂમિને જોગવનાર યતિને ચારિત્રનો નાશ થયો તેણે કરીને દારુણ
 પાપ ફલનું જોગવું પ્રતિપાદન કર્યું વઢી સંકાસાદિ શ્રાવકે જે
 ડ્રવ્યનો ઉપજોગ કર્યો તેણે કરીને અનંત દારુણ પાપફલ જોગવું
 તે આગમમાં ઘણી જગાએ સંનઝાય છે એ હેતુ માટે.

ટીકા:-તથા જિણવચયણબુઢિકરં પજાવગં નાણદંતણય-
 લાણં, નસ્કંતં જિણદંતં અનંતસંસારિયં દોહ ॥ તથા ચેશ્યઃ

दवं साहारणं च जो डुहइ मोहियमईउं धम्मंच सोन याणइ
अहवा बद्धाउउं नरए.

अर्थः—ते उपर शास्त्रना वचन जे, जिनना प्रवचननी वृ-
द्धि करनार ने ज्ञान दर्शनना गुणनुं प्रभावक एवं जिनद्रव्य तेने
जज्ञण करनार जे पुरुष ते अनंत संसारी होय वळी मोह पामी ठे.
मति ते जेनी एवो पुरुष चैत्य द्रव्यने तथा साधारण द्रव्यने बगाने,
ते पुरुष धर्म प्रत्ये जाणतो नथी. एटखे परज्जवे धर्म न पामे ए जाव
अथवा ते पुरुष, बांध्यु ठे नरकनुं आउखुं ते जेणे एवो थाय.

टीकाः—इत्याद्यपरापरागमवचनानि । चिंतयंतो महामुनयो
देवद्रव्योपज्ञोगेन ज्वकूपपातात्कथं न ग्रस्यंति तथा मावपत्या-
दपि महामुनयो विज्यति ॥ यतः मतोहि देवद्रव्य निष्पन्नोवा-
स्यात् यद्विणा यत्पर्यं स्वद्रव्येणकारितोवा॥ तत्राद्यपक्षे तन्निवाप्तो
यतीना मुक्तप्रकारेण देवद्रव्योपज्ञोगप्रसंगादेवानुचितः ॥

• अर्थः—इत्यादि बीजां बीजां आगम वचनने विचारता म-
हामुनि, देवद्रव्यना उपज्ञोगे करीने संसाररूप कूवामां परवानुं
थाय ठे माटे केम न त्रास पामे तेमज मठपतिपणुं थवार्थी पण म-
हामुनि जय पामे ठे. जे हेतु माटे मठ जे ते देवद्रव्ये करीने नि.
पजाव्यो होय अथवा गृहस्थे यतिने अर्थ पोताना द्रव्ये करीने नि-
पजाव्यो होय, तेमां प्रथम पक्ष जे देवद्रव्ये करी नोपजावेला नि-
वासने विषे साधुने रहवुं तेनुं पूर्वे कक्षुं ए प्रकारे खंरुन थयुं केम
जे देवद्रव्यना उपज्ञोगनो प्रसंग थाय माटे अघटित ठे.

टीका:-द्वितीयेत्येवमवनीयत्वानन्निवासानुपपत्तेः ॥ तस्य केवलसाधुनिमित्तं निष्पन्नत्वेन महासावद्यशय्यारूपत्वात् ॥ यथोक्तं ॥ कालाश्रमं तु वृक्षाणां अजिकंताचेव अणजिकंताय ॥ वज्राय महावज्रा सावज्रा महप्पकिरियाय ॥ समण्ठा सा वज्रा य साहूणमिति ॥

अर्थ:-एहस्थे यत्तिने अर्थे पोताना डव्ये करीने निवास कराव्यो होय ते रूप जे बीजो पद्द तेने विषे पण ते निवासतुं अरूपवापणुं ठे. केम जे ते निवास केवल साधु निमित्ते नीपजाव्यो ठे माटे महासावद्यरूप ठे ए हेतुं माटे साधुने न कट्ये, ते शास्त्रमां कणुं ठे जे ॥

टीका:-अकट्पनीयधसत्यादेर्यतीनां ग्रहणनिषेधात् ॥
॥ यदाह ॥ पिंरुं सिज्जं च वडं च, चउत्थं पायमेवय ॥
अकप्पियं न गिहिज्जा, पग्गिगाहिज्जा कप्पियं ॥

अर्थ:-न कट्पवा योग्य जे निवास आदिक तेनुं यत्तिने ग्रहण करवानो निषेध ठे, ने शास्त्रमां कणुं ठे जे पिंरु तथा निवास तथा वड तथा चोथुं पाय ते सर्व न कट्प एवां होयतो न ग्रहण करवां ने जो कट्ये एवां होय तो ग्रहण करवां.

टीका:-अथापवादेन महासावद्यशय्यावासस्याप्यागमे-
न्निधानात्तद्वपसवयासे यतीनां को दोषइति चेन्न ॥

अर्थः—इहे खिगधारी कहे ठे जे अपवादे महा सावय स्या-
नमां पण निवास करवो एम झाखमां कहुं ठे माटे सावयरुप जे
मठवास तेमां रहेनार यतिने शो दोष ठे त्यारे सुविहित बोझा जे
एम तारे न वोखुं,

टीकाः—गृहिणा स्वद्रव्येणापि यतिविधास्यमानदेवचिंता-
जिसंधिना तस्यनिर्मापितत्वेन देवजुवि निष्पन्नत्वेन च जिनगृह
वस्तुतो देवद्रव्यत्वात् ॥ अपवादस्य च कदाचित्कत्वेन नित्यं
जवतां तत्रवासे तस्याप्यनुपपत्तेः ॥

अर्थः—गृहस्थे पोताना द्रव्ये करीने ते स्थान नीपजावुं पण
एमां आ अजिप्राय रक्षो ठे, जे आ स्थानमां यति रक्षो ने रक्षीने
देवचिंतादिक करक्षे एवा अनुसंधाने करी नीपजावयापणुं ठे, ए हेतु
माटे ने वळी देव संबंधी पृथ्वीने गिपे नीपजावयापणुं ठे माटे जि-
नगृहनी पेठे वस्तुताये देवद्रव्यपणुं ठे ए हेतु माटे, ने अपवादने
तो कदाचित्पणुं ठे माटे निरंतर तेमां रहेनार एवा तमारं तो अप-
वादनी सिद्धि प्राप्त यती नधी.

टीकाः—एवं मठवासं सदोषं मन्याना मुनयः कथमिव मठप-
तितामंगीकुर्वीरन् ॥ तथा नगवदाशातनातोपि विरेकिनम्रस्यंति
अर्थः—ए प्रकारे मठवासने दोष सदित मानता मुनि जे ते
मठपतिपणानो फेमज श्रंगीकार करे ! नज करे. वळी विरेकी पुरुष
बेम मठवासयी प्राप्त पामे ठे तेम जगवंतनी आशातनापी पण
प्राप्त पामे ठे.

टीकाः—अथ केयं जगद्व्यतिकृतीनामाशातना? किं गुरुणा-
मिवासन्नगमनावस्थानादिना मुखनाशाकुहरनिःसरद्विरसो-
द्वासनिःश्वासादिनिस्तदेहोपतापाद्यापादनवक्षणा उत तासु
जगददध्यारोपेण पूज्यबहुमान प्रकर्षसूचकसंज्ञमातिशयरूपा॥

अर्थः—हवे लिंगधारी बोले ठे जे जगवाननी प्रतिमानी आ-
शातना ते कह थाय ठे, शुं गुरुनी पेठे ते प्रतिमाने समीप जुं
तथा घेसवुं इत्यादिके करीने मुख तथा नासिका तेना रंध्रयी नीक
ळतो जे श्वासोश्वास इत्यादिके करीने तेमना देहने उपतापादिक पाप
ए रुपनी आशातना कहो ठो के ते प्रतिमाने विषे जगवाननो अ-
प्यारोप थवो तेणे करीने पूज्यनुं जे बहुमान तेनो जे उत्कर्ष तेने सू-
चना करनार एवो जे अतिशे संज्ञम ते रुपनी आशातना कहो ठो.

टीकाः—न तावदाद्यः, जगवतां परमपदप्राप्तत्वेन तद्व्यतिकृ-
तीनां तदसंबंधेन तदसंज्ञवात् ॥ नापि द्वितीयः, गर्जागाराद्यवमदं
विहाय तिष्ठतां तदसंज्ञवात् ॥

॥ यथोक्तं ॥ सोऽब्राह्मंदवसाणे रक्षन्मियानीरुमद्विचित्तेसु ॥
ठंति मुष्णी जयणाए, तितयरावग्गदं मुजुं

अर्थः—तेमां प्रथम कह्यो जे आशातना ते संज्ञवती नयी
केम जे जगवान तो मोरुपदने पाप्मा ठे माटे तेमनी प्रतिमाने जग-
वानने कांड संबंध नयी। माटे ते आशातना संज्ञवती नयी ने पीज
एरुनी पच आशातना संज्ञवती नयी केम जे जेमां प्रतिमा रहे

પણુ ઓરમો પરસાલ ઇત્યાદિ સ્થાન તેના અવમહનો ત્યાગ કરીને રહેતા જે મુનિ તેમને તે પ્રતિમાની આશાતનાનો સંજવ નથી જે માટે શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે જે.

ટીકા:—અન્યથા જિનપ્રતિમાધ્યાસિતે યદ્દે વસતાં શ્રાવ-
કાણાં જગવદાશાતનાજયેન બહિરવસ્થાનપ્રસંગાત્ ॥ કિંચ
ન સંજવત્યેવ સર્વથા જગવત્યજક્તિઃ, ન હિપિતુર્જવને વસતાં તત્ત
નયાનાં પિતર્યજક્તિર્નામ, પ્રત્યુત પિતરં ત્રિદાપ્ય યુતકસદને વ-
સતાં તેપાં લોકે મહાનયશઃપટદ્ઃ પ્રસરતિ

અર્થ:—જો એમ ન કહીએ તો જિનપ્રતિમા જેમાં રહી છે એ
ઘરે ઘર દેરાસર જેમાં છે એવાં ઘરને વિષે રહેનાર શ્રાવકને પણ જ:
ગવાનની આશાતનાના જયે કરીને ઘર મૂકીને ઘર બારણે રહેવાનો
પ્રસંગ પ્રાપ્ત થશે એ હેતુ માટે વળી સર્વથા જગવાનને વિષે તેમને
જક્તિ નથી એમ કહેવું પણ સંજવતું નથી પિતાના ઘરમાં રહેનાર જે
તેનાં પુત્ર તેમને પિતાને વિષે જક્તિ નથી એમ કહેવું સંજવતું નથી,
ઊલટું પિતાને મૂકીને સાસરામાં રહેનારનો લોકમાં મોટો અપયશ-
રૂપી પરુહો પસરે છે એટલે મોટો અપજશ ગવાય છે,

ટીકા:—જગવંતસ્તુ. સમ્યગ્જ્ઞાનદર્શનચારિત્રદાનેન સંસાર
કાંતારનિસ્તારકત્વાત્ યતીનાંપિતૃત્વોપ્યન્યધિકાઃ ॥ અતસ્તેને
દિષ્ટતપા તેષામવશ્યમાદરણીયા અતએવ જગવતામપૂર્વસમવસ-
રણાદો તપ્ર સન્નિકૃષ્ટાનાં શ્રમણાનામનાગમને પ્રાપ્તિમા
ગમે પ્રત્યપાદિ ॥

અર્થ:-જગવાન તો સમ્યક્ જ્ઞાનદર્શનચારિત્રનું, દાન કરીને સંસારરૂપી મોટી અટવીમાંથી નિસ્તાર કરનાર છે. એ હેતુ માટે યતિને પિતાથકી પણ અતિશે અધિક છે માટે તે જગવંત તો અતીશે સમીપપણે તે સાધુને અવશ્ય આદરવા યોગ્ય છે. એજ હેતુ માટે જગવંતના અપૂર્વ સમવસરણાદિકને વિષે, ત્યાં સમીપે રહેનાર સાધુ જો જગવંતની પાસે ન આવે તો તેમને શાસ્ત્રમાં પ્રાયશ્ચિત્ત કરવાનું પ્રતિપાદન કર્યું છે.

ટીકા:-યદાહ ॥ જત્ય અપુલ્વોસરણં અદિષ્ઠપુલ્લં વ જેણસ મણેણ ॥ વારસહિ જોયણે હિં સો એઝ અણાગમે લહુયા તદેવં જિનજવનાંતર્વાસેપિ યતીનાં ન જગવદાશાતનાપ્રસજતીતિ ॥

અર્થ:-તે શાસ્ત્રનું વચન જે તે કારણ માટે યતિને જિનજવનમાં રહેતાં પણ જગવાનની આશાતનાનો પ્રસંગ નથી.

ટીકા:-અત્રોચ્યતે ॥ યત્તાવંદજિહિતં જગવતાં પરમપદપ્રાપ્ત્વેન પ્રથમવિકલ્પોક્તાશાતનાઽસંજવડિતિ તદયુક્તં ॥ જગવતાં મુક્ત્વેપિ તત્પ્રતિકૃતીનાં તદ્ગુણાધ્યારોપેણ તત્ત્વેનાધ્યવસાનાદ્ જગદાશાતનાયાઅપિ સંજવાત્ ॥ અન્યથા મુક્ત્વા વિશેષે જગત્કેરણ્યનુપપત્તે:

અર્થ:-હવે લિંગધારીએ આ પ્રકારે ચૈત્યવાસનું મંત્રન કર્યું તેનું સુવિદિત પુરુષ સંમન કરે છે, જે તું એમ બોલે છે જે જગવાનતો

મોક્ષપદને પ્રાપ્ત થયા છે. માટે પ્રથમ વિકલ્પમાં કહી જે આશાતના તેનો સંજવ નથી; તે તું અયુક્ત વોલે છે કેમ જે જગવાન મુક્તિ પામ્યા છે, તોપણ તેમનો પ્રતિમા વિષે, તે જગવાનના ગુણનો આરોપ કરીને જગવત્ રૂપે કરીને નિશ્ચે કરવાથી જેમ જ્ઞાતિ ઉત્પન્ન થાય છે તેમજ આશાતના ઉત્પન્ન થવાનો પણ સંજવ છે, ને જો એમ ન કહીએ તો જગવંત મુક્તિ પામ્યા છે, તેમની અર્ધી જ્ઞાતિ કરવાથી જગવંતને મુક્તિમાં કાંઈ વિશેષ થતું નથી. માટે જ્ઞાતિની પણ અસિદ્ધિ પ્રાપ્ત થઈ પડેલે જ્ઞાતિ પણ તારે મતે ન કરવી જોઈએ, તેનો તું માને છે ને આશાતના કેમ માનતો નથી.

ટીકા:-તત્પ્રતિમાજ્ઞાત્યજ્ઞાતિમતામુપકારાપકારયોર્વદ્બુધા-
ગમે શ્રવણાદ્ય ॥ અતએવાસન્નાવસ્યાના દિના જગવત્યાજ્ઞાતના
સિદ્ધેસ્તદ્બુધાસ્થેત્યવાસપ્રતિષેધઃ પૂર્વપરુપરઃસરં સિદ્ધાંતિ નિ-
રચાયિ ॥ પથાહ ॥ જાતિત્યયરાણ કયા વંદણમાવરિસણાઃ-
પાહુમિયા ॥ જ્ઞાતીઃ સુરવેરેદિં સમણાણ તદિં કદિં જ્ઞાણિયં

અર્થ:-વહી આગમમાં જગવાનની પ્રતિમાની જે જ્ઞાતિ તથા અજ્ઞાતિ તેના કરનારને ઉપકાર તથા અપકારનું વદ્બુધા સાંજલવા પાળું છે, પડેલે જગવતની પ્રતિમાની જ્ઞાતિ કરનારને ઉપકાર થયો તે તથા અજ્ઞાતિ કરનારને અપકાર થયો તેને શાસ્ત્રમાં સંજલ્યા છે, એજ કારણ માટે સમીપનિવાસ આદિ કરવાથી જગવાનને વિષે આશાતનાની સિદ્ધિ છે. તે આશાતનાનું કારણ જે ચૈત્યવાસ તેનો નિષેધ સિદ્ધાંતને વિષે પૂર્વપરુપર કરીને ઘણો જે ચરચ્યો છે તે કહે છે.

ટીકા:-અસ્પાર્થ, યદ્યાશાતનાદોપાચેત્યાવસ્થાનં યતીનાં ન સંગઠતે તદા તીર્થકૃતાં સુરેર્યાશ્વાવર્ષણાદિકા ગંધોદકસેવન સમવસરણરચનપ્રમુખા પ્રાશ્રુતિકા પૂજોપચારરૂપા કૃતા, તત્ર સમવસરણે શ્રમણાનાં કથં કેન પ્રકારેણાવસ્થાનં ન્નણિતમિતિ

અર્થ:-અ શાસ્ત્રનાં વચન કહ્યાં તેનો અર્થ ટીકાકાર કહે છે જે પ્રથમ પૂર્વપક્ક કરીને ઉત્તર કહેશે જે જો આશાતનાના દોષથી યતિને ચૈત્યમાં નિવાસ કરવો નથી સંજવતો તો તીર્થકરની દેવતાપેજે પુષ્પવૃષ્ટિ, સુગંધીમાન જલનું સિંચવું, સમવસરણની રચના इत्यादि જેટ સામગ્રી પૂજાના ઉપચાર રૂપ કરી છે તે સમોસરણને વિષે સાધુને કીયે પ્રકારે રહેવાનું કહ્યું છે.

ટીકા:-અત્રૈવ પરઃસ્વપક્કસિદ્ધયે પ્રસંગમાહ ॥ જહ સમણણ ન કપ્પહ્ એવં ઇગાણિયા જિણવરિંદા ॥ કપ્પહ્ ઠાહં જે સિદ્ધાયયણે તયવિરુહં ॥ અત્રહિ યથા જિનાનામેકાકિત્વપ્રસંગેનાઽનાહાર્યપ્રાતિહાર્યપ્રજૃતિસમવસરણજુવિ યતી નામવસ્થાનં કલ્પતે એવં ચૈત્યાયતનેપિ ન વિરુદ્ધયતે ॥

અર્થ:-આ જગાયે જેમ સાધુ વિના જિનનું એકાકીપણું યજાના પ્રસંગે કરીને ક્યારે પણ પ્રાતિહાર્ય વિનાનું સમવસરણ હોય નહીં માટે નિશ્ચે પ્રાતિહાર્ય સહિત જે સમવસરણની પૃથ્વી તેને વિષે સાધુને રહેવું કલ્પે છે તેમજ ચૈત્યમાં પણ સાધુને નિવાસ કરવો તેમાં કાંઈ વિરોધ નથી.

ટીકા:—ઇત્યાદૌ પૂર્વપદ્ધે પરેણ કૃતે આચાર્યેણ પ્રસંગાચતુર્વિ-
ધેપિ ચૈત્યે યતીનાં કલ્પાકલ્પયોઃ સમાધિરજિહિતઃ, યથા, સા-
હમ્મિયાણ અઠા ચઙ્ગિવિદે લિંગઞ્જહ કુમ્ભી ॥ મંગલસાસ્ય
જત્તીણ જં કયં તત્થ આપ્સો ॥

અર્થ:—ઇત્યાદિ પૂર્વપદ્ધ વીજાણ કયોં ત્યારે આચાર્યે પ્રસંગથી
ચાર પ્રકારના ચૈત્યને વિષે પણ સાધુને આ કલ્પવા યોગ્ય છે આ
કલ્પવા યોગ્ય નથી એવા પ્રકારનું સમાધાન કર્યું છે ॥ તે ગાથા ॥

ટીકા:—અત્રહિ પ્રથમાર્જું લિંગવચન જેદેન ચતુર્વિધસ્ય
સાધર્મિકસ્ય મધ્યાત્ કુટુંબિનો વારત્તકાદેરર્થાય યત્કૃતં ચૈત્યાદિ
તત્ર યતીનામવસ્થાનાદિકં કલ્પતત્ત્યુક્તં ॥ દ્વિતીયાર્જુંતુ મંગ-
લાદિ ચૈત્યમધ્યાદ્ જક્તિકૃતેઽયમા દેશોઽવ્યવસ્થારૂપઃ પ્રતિ-
પાદિતસ્તમાહ ॥

અર્થ:—ટીકાકાર તે ગાથાનો અર્થ કહે છે જે આ ગાથાના
પ્રથમ અર્જને વિષે લિંગ વચનના જેદે કરીને ચાર પ્રકારના સાધ-
ર્મિકની મધ્યે કુટુંબી જેવારત્તકમુનિ ઇત્યાદિકને અર્થે જે ચૈત્યા-
દિક કર્યું હોય તેમાં સાધુને રહેવાનું કલ્પે છે એમ કહ્યું થને ગાથાના
વીજા અર્જને વિષે તો મંગલાદિક ચૈત્યની મધ્યે જક્તિયે કર્યું જે
ચૈત્ય તેને વિષે આ આદેશ જે તે વ્યવસ્થારૂપ પ્રતિપાદન કર્યો છે
તેને કહે છે ॥

ટીકા:—જહિ ન આદ્ધાકમ્મં, જત્તિકયં તદ્ધિ વહ્ણિયં
તેહિં ॥ જત્તી સહુ હોહ કયા જિણાણ સોણિ દિઠંતો ॥ વંધિત્તા

અર્થઃ—તે ઉપર કલ્પજાપ્યનું વચન પ્રમાણ થાપે છે જે.

ટીકાઃ—एवंच यदावहिर्मरुप निषेवणादिनापि प्रायश्चिन्ता पत्तिरभिहिता तदा का कथा गज्जार्गागारादिपरिहारेण शालाव-
लानकादिष्ववस्थाने यतीनां, तत्र ततोप्यधिकतरदोषसंज्ञवादिति

અર્થઃ—ए प्रकारे जो बाहिर मंरुपमां निवासादि करे तो
पण प्रायश्चित्तनी प्राप्ति कही ठे तो केवल गज्जारादिकने मूकीने
संपास निवास करना यतीनी तो शी बात कहीए केम जे त्यां ते
थकी पण अतिशे अधिक दोषनो संज्ञव ठे ए हेतु माटे

टीकाः—यद्यप्यन्यथा जिनप्रतिमेत्यादिना श्राद्धानां गृह-
द्विर्वासप्रसंजनं ॥ तत्रापि तदवग्रहकल्पितभूजागस्यैव देवालय-
त्वात् अन्यस्य च सकलस्यापि गृह्णित्वात् तत्र वसतां श्राद्धानां
नाशातनासंज्ञवः, जिनमंदिरस्य तु समस्तस्यापि जिनोद्देशेन नि-
र्मापितत्वात् कथं तदेकदेशेऽपि वसतां यतीनां नाशातनादोषः
स्यादिति ॥

અર્થઃ—यन्ती अन्यथा जिनप्रतिमा इत्यादि वाक्ये करीने
आवकने घर यकी बारगे रहैयानो प्रसंग यशे एम जे कष्ट तेनो
उत्तर पण एम ठे जे न्यां पण जिनमंदिरनो अग्रह कल्पेसो ए-
षोत्र जे गृहीनो जग तेने देवालयपणुं ठे ने बीजा समस्त जगने
तो गृहस्थनुं घर एवी संज्ञा ठे माटे ते घरमां रहैनार आवकने म

शातनानो संजव नथी ने जिनमंदिरने तो समस्तने पण जिनना न-
देशे करीने निपजाववापणुं ठे माटे ते जिनमंदिरना एक देशमां पण
रहेनार यतिने केम आशातना धाय ? थायज.

टीका:—किंच पूजार्थं समुद्धकस्थापितजगवदंगवहुमानं
निबंधनत्वेनचात्यंतविपयिणामपित्रिदशानां सुधर्मासत्तापरि-
वर्जनेनांगनासंजोगादेः सिद्धांति श्रवणात् ॥

अर्थ:—बळी देवताये पूजाने अर्थे राजगामां स्थापेल जे
जगवाननां थंग तेनुं बहुमान करवुं ए हेतु माटे अत्यंत विपयी
एवा पण देवता सुधर्मा सत्तामां स्त्रीना संजोगादिकनो त्याग करे
ठे एम सिद्धांतमां सांजळीए ठीए माटे जगवानती प्रतिमानुं बहु-
मान करुं जोइए ॥

टीका:—यदपि लौकिकोदाहरणेन जिनजवनएव यतीनां
वाससमीचीनताव्यवस्थापनं तदपि जवतो जिनमतानैपुण्यं
सूचयति ॥ लोकलोकोत्तरमार्गयोर्निर्गतत्वात् ॥ लोकोत्तरमार्गेहि
जगवतिविद्यमानेपि बंदनव्याख्यानाद्यवसरएवसाधूनां तत्प्रत्या-
सत्तिश्रवणात् ॥

अर्थ:—बळी लौकिक दृष्टांत-जे पिताने घेर पुत्र रहे इत्यादि
तेणे करीने जिन जवनमांज साधुने निवास करवो, एहीक ठे एम
जे तें स्थापन करुं ते पण तारुं जिन मतमां अजाणपणुं ठे तेनी

टीकाः—इत्यबुधैर्वागमार्थं यत्रतत्र युञ्जानस्य कस्ते प्रति-
मह्वइति ॥ तदेवं व्यवस्थितमेतत्, जगद्वदाशातनातन्नासो
महामुनीनामिति ॥ ए तेनाधुनिकमुनीनां चैत्यवातमंतरेणो-
द्यानवासो वा स्यादित्यादि कथमुद्यानवासोऽधुनातनयतीनां क-
ल्पमानःशोभेतेत्यंतं यद्भुक्तं परेण तत्र संप्रतिपत्तिरुत्तरं ॥

अर्थ:-ए प्रकारे आगमनो अर्थ जाण्याविना जेम तेम आगमना अर्थने जोरतो एवो जे तुं, तेने निवारण करवा कोण सम ठे, माटे ए प्रकारे स्थापन थयुं जे जगवतनी आशातना थाय तेथ महामुनिने चैत्यवास करवामां आस उपजे ठे एणे करीने क्षिगपा रीए जे कसुं तुं जे आ कालना मुनिने चैत्यवास विना उद्यानवास यशे इत्यादिथी ते यतिने आ कालमां उद्यानवास केम शाने त्या मुणी तेने विवे उपन्यास पूर्वक उत्तर ए ठे.

टीकाः-यथाक्तोदयानाज्ञायेन तस्करादिज्ञयेन च संप्रत्यु-
द्यानवासनिषेधस्यास्मान्निरप्युपगमात् ॥ ततश्चेत्यं मुनीनां
मुपनोगयोग्यं, आधाकर्मदोषरहितत्वादिति हेतु रक्तन्वेषायन मु-
नीनां चेतोपनोगयोग्यताया देवद्वय्योपनोगादिदोषे रागमेन
वाध्निवात् कात्यायन्यापदिष्टः ॥

અર્થ:-જે જ્ઞાત્રમાં જેવું ઉપાન કહ્યું છે, તેવું ત્યા કાસમાં મટવું નથી. જે ચોર આદિકના જય કરીને ત્યા કાસમાં ઉપાન વાસનો જે નિશ્ચય કર્યો તે પણ ત્યમાં માન્ય છે. વસી શિંગધારીય કહ્યું હતું જે તેજ કાણ નાંદે મુનિને ચેલ્યગાસ કરવા યોગ્ય છે.

પ્રાધાકર્માદિ દોષ રહિત પણું છે એ હેતુ માટે, એ પ્રકારના હેતુ નો અમોષ કહ્યું ગવા ન્યાયે કરીને ચેત્યનો ઉપજોગ કરતાં દેવ જ્યનો ઉપજોગ યાય છે. આદિ દોષ કરીને શાસ્ત્રની રીતે વાધિત થામે છે. માટે એ જે તમારો પ્રાધાકર્માદિ દોષ રહિત રૂપી હેતુ તે હસ્તાનાસ થયો એટલે સોટો થયો.

ટીકા:—યદપિ નિસ્સકમેત્યાદિસિદ્ધાંતવચનાચેત્યાયાસ-
પ્રયુગમ તદપ્યવિદિતાગમાજિપ્રાયસ્ય જવતો વચઃ, સમ્યક્
નિશ્રાકૃતશબ્દાર્થાઽપરિજ્ઞાનાત્ ॥ નહિ યત્ર સાધુનાં નિવાસદ્ધા-
રેષ નિશ્રાધ્યાયત્રતા જવતિ તન્નિશ્રાકૃતમિતિ નિશ્રાકૃતઃ
શબ્દાર્થઃ ॥ કિંતર્હિ યદેશતઃ પાર્શ્વસ્થાદિપ્રતિવોધિતશ્રાવકૈઃ
સ્વયં તથાવિધિમકુર્વાણૈરપિવિધિ શ્રદ્ધાલુજિઃ પાર્શ્વસ્થાદીનાં
ચેત્યદ્દાદન્યત્ર વસતામેવ નિશ્રયા નિર્માપિતં તન્નિશ્રાકૃતમિતિ

અર્થ:—બહી જે તું નિસ્સકરુ. આદિ સિદ્ધાંતના વચનથી
ચેત્યનાસ અંગિકાર કરવાનું કહે છે તે પણ આગમના અજિપ્રાયને
ન જાણતો જે તું તે તારુ વચન છે, કેમ જે નિશ્રાકૃત શબ્દના અર્થ-
નુ સારી રીતે તને જ્ઞાન નયો. તેથી એમ કહ્યું છે જે જ્યાં સાધુનો
નિવાસ હોય તે ઘારે નિશ્રા આધીન છે એટલે જે સાધુની નિશ્રાએ
કહ્યું તે નિશ્રાકૃત કહીએ, એમ નિશ્રાકૃત શબ્દનો અર્થ તારા કહ્યા
પ્રમાણે નથી, ત્યારે શો છે ! તો જે દૈશથી પાસથ્યાદિક પુરુષે પ્રતિ-
વોધ કર્યા પણ પોતે જેમ શાસ્ત્રમાં વિધિ કહ્યો છે તે પ્રકારે વિધિ
માર્ગને ન કરી સકતા પણ વિધિ માર્ગના શ્રદ્ધાલુ એવા જે શ્રાવક
તેમણે ચેત્ય ઘર થકી બીજે રહેતા જે પાસથ્યાદિક તેમનીજ નિશ્રા-

ટીકા:—ઇત્યુધ્વૈવાગમાર્થં યત્રતત્ર યુંજાનસ્ય કસ્તે પ્રતિ-
મલ્લશ્તિ ॥ તદેવં વ્યવસ્થિતમેતત્, જગવદાશાતનાતસ્રાસો
મહામુનીનામિતિ ॥ એ તેનાધુનિકમુનીનાં ચૈત્યવાસમંતરેણો-
ધ્યાનવાસો વા સ્યાદિત્યાદિ કથમુધ્યાનવાસોઽધુનાતનયતીનાં ક-
લ્પમાનઃશોષેતેત્યંતં યદુકં પરેણ તત્ર સંપ્રતિપત્તિરુત્તરં ॥

અર્થ:—એ પ્રકારે આગમનો અર્થ જાણ્યાવિના જેમ તેમ આ-
ગમના અર્થને જોઈતો પવો જે તું, તેને નિવારણ કરવા કોણ સમર્થ
ઠે, માટે એ પ્રકારે સ્થાપન થયું જે જગવતની આશાતના થાય તેથી
મહામુનિને ચૈત્યવાસ કરવામાં ત્રાસ ઉપજે ઠે એણે કરીને લિંગધારી-
રીએ જે કહ્યું તું જે આ કાલના મુનિને ચૈત્યવાસ વિના ઉધ્યાનવાસ
થશે ઇત્યાદિથી તે યતિને આ કાલમાં ઉધ્યાનવાસ કેમ શામે ત્યાં
સુધી તેને વિષે ઉપન્યાસ પૂર્વક ઉત્તર એ ઠે.

ટીકા:—યથોક્તોદયાનાજાવેન તસ્કરાદિજ્ઞયેન ચ સંપ્રત્યુ-
ત્થયં મુનીનાં : ॥ તથૈત્યં મુનીનાં : ॥ રુક્તન્યોયન મુ-
નીનાં ચૈત્યોપજોગયોગ્યતાયા દેવદ્રવ્યોપજોગાદિદોષે રાગમેન
વાધિત્વાત્ કાલાત્પયાપદિષ્ટઃ ॥

અર્થ:—જે શાસ્ત્રમાં જેવું ઉધ્યાન કહ્યું ઠે, તેવું આ કાલમાં
મળતું નથી. ને ચોર આદિકના જય કરીને આ કાલમાં ઉધ્યાન
વાસનો જે નિરેષ કયો તે પણ અમાર માન્ય ઠે. બલી લિંગધારીએ
કહ્યું હતું જે તેજ કારણ નાદે મુનિને ચૈત્યવાસ કરવા યોગ્ય ઠે.

आधाकर्मादि दोष रहित पणुं ठे ए हेतु माटे, ए प्रकारना हेतु तो अमोए कणुं एवा न्याये करीने चैत्यनो उपजोग करतां देव ऊचनो उपजोग याय ठे इत्यादि दोष करीने शाखनी रीते वाधित लागे ठे. माटे ए जे तमारो आधाकर्मादि दोष रहित रुपी हेतु ते हेत्वाज्ञास यपो एटसे खोटो यपो.

टीका:—यदपि निस्सकमेत्यादिसिद्धांतवचनाच्चेत्यावास-
न्युपगम तदप्यविदितागमाजिप्रायस्य जवतो वचः, सम्यक्
निश्चाकृतशब्दार्थाऽपरिज्ञानात् ॥ नहि यत्र साधूनां निवासछा-
रेषु निश्चायायत्रता जवति तन्निश्चाकृतमिति निश्चाकृतः
शब्दार्थः ॥ किंतर्हि यदेशतः पार्श्वस्थादिप्रतिबोधितश्रावकैः
स्वयं तथाविधिमकुर्वाणैरपिविधि श्रद्धालुजिः पार्श्वस्थादीनां
चैत्यएहादन्यत्र वसतामेव निश्चया निर्मापितं तन्निश्चाकृतमिति

अर्थ:—बळी जे तुं निस्सकन इत्यादि सिद्धांतना वचनयी
चैत्यवास अंगिकार करवानुं कहे ठे ते पण आगमना अजिप्रायने
न जावतो जे तुं ते तारु वचन ठे, केम जे निश्चाकृत शब्दना अर्थ-
नु सारी रीते तने ज्ञान नथो. तेयी एम कणुं ठे जे ज्यां साधुनो
निवास होय ते छारे निश्चा आधीन ठे एटसे जे साधुनी निश्चाए
कयुं ते निश्चाकृत कहीए, एम निश्चाकृत शब्दनो अर्थ ताराकह्या
प्रमाणे नथी, त्यारे शो ठे ! तो जे दैशधी पासध्यादिक पुरुषे प्रति-
बोध कर्या पण पोते जेम शाखमां विधि कस्यो ठे ते प्रकारे विधि
मार्गने न करी सकता पण विधि मार्गना श्रद्धालु एवा जे श्रावक
तेमणे चैत्य घर यकी बीजे रहेता जे पासध्यादिक तेमनीज निश्चा-

चेतसा जातमत्सरेण ततःसमागत्य व्याख्याक्षणे श्रीदुर्वलिका
पुष्पमित्रेण सार्द्धं प्रारब्धे विवादे ततोयुक्तिसिद्धांताभ्यां प्रति-
पाद्यमानेनापि मिथ्याज्जिनिवेशात्तद्वचन मनश्च्युपगच्छता
संधोद्घाटना निन्दवत्त्वं प्रतिपेदे इत्यभिहित मावश्यकं ॥

अर्थः—जे उवाचसपही इत्यादि हितोपदेशकतुं वचन तें
कह्युं ते तो जगवंतनां कहेलां जे आगम तेने विषे क्यांइ पण देखातुं
नथी ने मूल आगमथी ए वचन विरुद्ध ठे एटले मूल आगमनी
साथे ए वचन मलतुं नथी आवतुं ते कही देखामे ठे आर्थ
रक्षित आचार्य स्वर्गमां गया पहेलुंज प्रतिवादिनुं निराकरण
करवानी इच्छाये मथुरांपुरीमां मोकल्यो जे गोष्टामाहिल तेणे लोकनी
परंपराये गुरुस्वर्गमां गया अने दुर्वलिका पुष्प मित्रने सूरिपदनी
प्रतिष्ठा आपी ए बात सांचळी गर्वे करीने उन्मत्त जेतुं चित्त ठे ने
थयो ठे अहंकार जेने एवो ते गोष्टामाहिल त्यांथी आवीने व्या-
ख्यानने अवसरे श्री दुर्वलिका पुष्पमित्रनी साथे विवाद आरंज्यो
त्यार पठी युक्तिथी तथा सिद्धांतथी घणुं समजाव्यो पण मिथ्या-
त्वना अज्जिनिवेश थकी ते दुर्वलिका पुष्पमित्र आचार्यतुं वचन अं-
गीकार न करतां एवो ते गोष्टामाहिल संधनो उमाह करवाथी
निन्दवपणाने पास्यो एम आवश्यकजीमां कह्युं ठे.

टीकाः—तथाहि कार्यमत्र ज्ञानादिकं ॥ कक्षांनाणार्णय मि-
तिवचनात् ॥ तस्य च छेदोनाप्यत्रानुत्सर्पणात् ॥ गीतार्थाचरि-
तत्वस्य काळमानविरोधेना पास्तत्वात् ॥ वेदध्वजोपजोगाशा-
तनादि निश्च मद्वादोपत्येनास्य ॥ स्तोकापराधत्वानुपपत्तेः ॥

अर्थः—ते कही देखामे ठे जे अही कार्य ते ज्ञानादिक
जाणुं केमके कार्य तो ज्ञानादिक ठेणुं शास्त्रनुं वचन ठे, ने ते ते
सेश मात्र पण अही प्रगट नही ए हेतु माटे, गीतार्थनुं जे आच
रित तेने कालमाननो विरोध आवे ठे. तेणे करीने दूर कर्युं माटे
चेत्यवास करवामां देवऊन्यनो उपजोग घाय तथा आशातना
घाय तेणे करीने मद्दा दोयनी प्राप्ति घाय ठे माटे एने थोका
अपराधपणानी प्राप्ति नही, पटवे पणोज अपराध एमां रह्यो ठे ॥

टीकाः—अत एव न बहुगुणत्वमिति आगमाविरुद्धाचर-
णान्न्युपगमे जगद्वदग्रामाण्या संजनंत्वस्या आगमविरोधेन
निरस्तं चेत्यवासप्रतिषेधकागमेनेव प्रागुक्तेनास्या आगम
विरोधस्य स्फुटत्वात् तद विरुद्धाया एवचास्या सामाण्यो
पगमात् ॥

अर्थः—एज कारण माटे “न बहुगुणत्वं” इत्यादि जे तें कहुं
ते तो आगमयकी अविरुद्ध आचरणानो अंगीकार न करीए तो
जगवंतना वचननुं अग्रमाणिकपणानी प्राप्ति आवे पण आचरणानुं
तो आगमना विरोध करीने निराकरण करवापणुं ठे माटे पूर्वे कह्यो
जे चेत्यवासना निषेधनुं, आगम वचन तेणे करीने प्र. आचरणाने
आगम विरोधपणुं स्पष्ट ठे, माटे ते आगमयकी अविरुद्ध एवज
आचरणानुं प्रमाणिकपणुं ठे.

टीकाः—यदुक्तं ॥ आचरणा विदु आणाविरुद्धगाचेव ह्येई
नायंतु इह रा तित्थयरासायणत्ति ॥

अर्थः-आचरणा पण जे तीर्थंकरनी आज्ञाने अविरुद्ध होय ते प्रमाण गणाय वाकी बीजी तो तीर्थंकरनी आज्ञातना ठे ॥

टीका:-यदप्यत्राश्रया चरितवाद्या चरितलक्षणोपपादनं तदवयवं ॥ तथाहि ॥ कालाव्यपेक्षया गुरुलाभवर्चितया अश-
ठैरियमाचरणा व्यधायीत्यवादि जवत्ताव तन्ननताव दुत्सूत्रा चर-
णापराणां कालापेक्षा परित्राणाय ॥

अर्थः-बळी जे तें अर्ही अश्रय पुरुषे जे आचरण कर्युं इत्यादि आचरण लक्षणनुं जे प्रतिपादन कर्युं ते पण दोष नरेखुं ठे तेज कही देखामे ठे जे कालादिकनी अपेक्षायें करीने तथा गुरु-
लाभवना विचारे करीने अश्रय पुरुषोप चैत्यवासनुं आचरण कर्युं ठे एम जे तमे कह्युं. तिहां पण दुत्सूत्र आचरणाने विषे तत्पर एवा जे पुरुष तेने कालादिकनी अपेक्षा करवी ते कांश् रक्षण ज्ञाणी नथी.

टीका:-तथाच तन्निर्युक्तिः पंचसीए चुलसीए तस्या सिद्धिं गयस्त वीरस्त ॥ अत्रष्ठियाणदि वसन्नरनयरे समुत्पन्ना ॥

अर्थः-बळी तेनो निर्युक्तिकारे कह्यो ठे जे.

टीका:-तथाचा नयोगांथयो रज्यस्तदृष्टयुत्पाद जवदुपद-
शितार्थरक्षित प्रकल्पित चैत्यवासयोः कालमानं पर्यालोच्यमानं
न घटां प्राचतीति कथं न विरोधः ॥ किंच सिद्धांतात् साक्षाद-

सिद्धागमोक्तहेतौदूपिते स्तुतार्हिगीतार्थाचरितत्वं हेतुरिति
बुवाणस्य जवतो हेत्वंतरनिग्रहस्थानापत्तेः ॥

अर्थः—बली वे गाधाने विषे अव्यक्त दर्शन अने तें वता-
पेला आर्परहित तेणे कलप्यो जे चैत्यवास तेनुं कालमान विचारी
जोतां अतिशेज घटतुं नथी माटे विरोध केम न आव्यो कहुं तुं,
बली सिद्धांतथी साक्षात् सिद्ध नथी घतो एवो जे आगमोक्तरूपी
तारो हेतु ते दोष पमाणे सत्ते तें कहुं जे गीतार्थनुं आचरणपणा
रुपि हेतु थाळ. ए रीते कहेतो एंवो जे तुं, ते तारा बीजा हेतुने
पण निग्रहस्थाननी प्राप्ति यइ पटले खंमन ययुं.

टीकाः—यदपि निस्तकमेत्यादिना आचरणाया आगमावि-
रोधाजिधानं तदपि निस्तकमेकाङ्गुरुइत्याद्यागमस्य वस्तुतोव-
सतिवासस्थापकत्वेना पास्तं ॥ यदपि अविलंबीजणेत्यादिना
चैत्यवासाचरणायाः प्रामाण्याज्युपगमवर्णनं तदप्यत्र कार्याव-
लंबनादेरज्ञावादपाकर्षणीयम् ॥

अर्थः—बली तें निस्तकम इत्यादि वचने आचरणानुं आग-
मयी विरोधपणुं कहुं ते पण निस्तकमे छाङ्गुरु इत्यादि आगमने
वस्तुतापे तो वसतिमां साधुने रद्देवुं एवुं स्थापन करी देखामयुं
तेणे करीने खंमन कयुं बली ते जे अविलंबीजण इत्यादिके करीने
चैत्यवासनी आचरणानुं प्रामाणिकपणुं कहुं हतुं. ते पण इहां कोई
कार्यनुं अवलंबनादिक नथी माटे पतो सांजळवा जेवुंज नथी.

ટીકા:—॥ યદાહ ॥ કાલોવિ વિતહકરણેગં તેણે વહોશ્ક-
રણં તુ ॥ નહિ એયંમિવિકાલે વિસાદ સુહયં શ્રમંતજુશ્રં ॥

અર્થ:—હોટું કામ કરવામાં કાલનું આલંબન પ્રમાણ ગણાય
નહીં કેમ કે આ કાલમાં પણ મંત્રિત કર્યા વગર વિપાદિક સા-
વાથા પ્રાણ જાય છે.

ટીકા:—કિંચ કેયંગુરુલાઘવચિંતા કિંસ્તોક ગુણપરિત્યાગેન
પ્રજૂતતમ ગુણોપાર્જનં ॥ યદાહ ॥ અપ્પપરિચ્છા યણં વદુતરગુ-
ણસાદ્દણં જર્દિહોશ્સા ગુરુલાઘવચિંતા જમ્હાનાનુવવન્નત્તિ ॥

અર્થ:—વઢી તે કહી જે ગુરુ લાઘવ ચિંતા તે કહી છે. શું
થોડા ગુણના ત્યાગે કરીને અતિશે ઘણા ગુણનું ઉપાર્જન કરવું એ
કે વીજી છે. જે માટે શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે જે અદ્યપનો પરિત્યાગ કરીને
અતિશે ઘણા ગુણનું જ્યાં સાધન છે તે ગુરુ લાઘવ ચિંતા કહીય.

ટીકા:—તયાહિ અસ્યાંચેત્પવાસા ચરણાયાં તીર્યાનુશ્રિત્યા-
વયો નૃયાંસો ગુણાઃ ॥ દોષથ દેવચિંતાકરણેન દ્રવ્યસ્તવાંગી-
કારોઽવ્યવસ્થિતિ ॥ અહોસ્વિદ્ ગુરોર્જગતો લાઘવં અવજ્ઞાચિંતયેતિ ॥

અર્થ:—તેજ કહે છે જે આ ચેત્પવાસની આચરણને વિષે
તીર્યનો ઉત્તેજ ન થાય કથાદિક ઘણા ગુણ છે ને દોષતો દેવની ચિંત્તા
કરવી તેણે કરીને દ્રવ્ય સ્તવનો યંગીકાર કરવારુપ અદ્ય છે ૬

यदि ए तारे कहेवानुं ठे के गुरु एवा जे जगवंत तेनुं साधवपणुं
टखे अबहा तेनी चिंता तेणे करीने गुरु सधुपणुं तारे केहेवानुं ठे.

टीका:—नतावदायः पक्षः ॥ चैत्यवासाचरणान्युपगमे
यतीनां देवकुलकर्मांतरवाटिकाक्षेत्रादिचिंतादिजिश्वास्त्रिस-
र्वस्वापहारेण घटुल्यागात् ॥ न चाख्यगुणस्त्रिप्तया बहुगुणत्या-
गाय स्पृहयंति प्रेक्षावंतः ॥

॥यदुक्तं॥ नय बहुगुण चाणेषं येव गुणपसादणं बुहजणाणं ॥
इष्टंयाइ कज्जंकुसलासु पयधियारंजा ॥

अर्थ:—तेमां तारो जे प्रथम पक्ष ते घटतो नथी केम जे
चैत्यवासनी आचरणानो थंगीकार करे त्यारे यतिने, देवकुल संबंधि
ने बीजां कर्म वानी खेतर इत्यादिकनी चिंता करवी यने तेणे सर्व
तास्त्रि जाय माटे घणो त्याग घाय ए हेतु माटे अल्प गुणने पा-
वानो इच्छाए बुद्धिवान पुरुष घणा गुणनो त्याग करवानी स्पृहा
थी करता. जे माटे शास्त्रमां कसुं ठे जे घणा गुणनो त्याग करीने
तोका गुणनुं साधन पंक्ति जन नथी ब्रह्मता ने कुशल पुरुष कदापि
जे तो सारी पेठे विचारीने आरंज करे.

टीका:—अथ द्वितीयः पक्षः ॥ तदेवमेतत् ॥ एवंविधोत्सुत्रा
चरणाया जगवद्वाधवहेतुत्वात् ॥ यदाह ॥ सुयवज्जाचरण-
रया पमाणयंतो तद्वाविद्वंशोगं ॥ भुवणगुरुणो वराया पमाणय-
नावगच्छंति ॥

અર્થ:—હવે વીજો જે પદ્મ કહ્યો તે તેમજ છે. જે એ પ્રકારની ઉત્સૂત્ર આચરણા કરવી. તેનેજ જગવાનની સધુતાનું હેતુપણ છે જે

મોટે શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે જે શાસ્ત્રમાં વાંધેલી જે આચરણા તેને વિષે આસક્ત એવા જે પુરુષ તે જે પ્રમાણે કરે છે તે, જે પ્રકારે કરે છે તે પ્રકારે લોક પણ કરે છે કેમજે મોટા પુરુષ વિના વીજાનું પ્રમાણ નથી થતું.

ટીકા:—અતએવેવંચિધાનાં ધર્માયોગ્યતૈવ સિદ્ધાંતે પ્રતિપાદિતા ॥

યદાહ ॥ સુત્તેણ ચોર્જજો અન્નં ઉદ્વિસિય તં ન પન્નિવજ્જે સો તં તવાયવજ્જો ન હોઈ ધમ્મંમિ અદ્વિગારી ॥

અર્થ:—એજ કારણ માટે એ પ્રકારના પુરુષોને ધર્મનું અયોગ્યપણુંજ સિદ્ધાંતને વિષે પ્રતિપાદન કર્યું છે.

... ટીકા:—એવંચોત્સૂત્રં ચૈત્યવાસ માચરંતસ્તે કથમણ્ઠાસ્તાદ્દશાંશ્રુતે શઠત્વાનિધાનાત્ ॥

યદાહ ॥ ઝસ્સૂત્તમાયરંતો વંધઈ કમ્મં સુચિક્કણં જીવોસંસારં ચ પવદ્વહ માયામોસં પવકુવશ્ય ॥

અર્થ:—માટે એ પ્રકારે ઉત્સૂત્ર ચૈત્યવાસને આચરતા તે કેમ

अशठ कहीए शास्त्रमांतो तेवा पुरुषने शठ कहा ठे, ते शास्त्र वचन कहे ठे जे उत्सूत्रने आचरता जे पुरुष ते अतिशे चीकणां कर्मने बांधि ठे ने संसारने बधारे ठे. तथा माया कपट अतिशे करे ठे.

टीका:-जीववधाद्यवधारहितत्वाच्च सावयैषा चरणेत्येतं दप्ययुक्तं ॥ जीववधादिसकलपापेभ्योप्यधिकत्वेन प्रतिपादनाः दुस्सूत्रप्ररूपणायाः ॥ तथा चाहुः श्रीमत्पूज्या एतत्प्रकरणकारा एव ॥ अहह सयल्लजपावाहि वितहपद्मवण मणुमवि दुरंतं ॥ जं मरिजवतदज्जियडुक्यअवसेसखेसवसा ॥ सुरधुयगुणो वि तित्येसरोवितिहुअणअतुल्लमल्लोवि ॥ गोवाश्हिंवि बहुहा कयत्थिउं तिजयपहु तंपि ॥ यीगोवंजणजूणंतगावि केइपुण द ढप्पहाराइ ॥ चहुपावावि पसिळा सिळा किर तंमिचेव जवे ॥

अर्थ:-बली तें कसुं जे, जीववधादि पापरहितपणुं ठे ए हेतु माटे ए चैत्यवासनी आचरणा सावय नथी ए जे कसु ते अयुक्तं ठे, केम जे जीववध आदिक सर्व पाप धकी अधिक जे उत्सूत्र प्ररूपणा तेनुं प्रतिपादन ठे ए हेतु माटे ते प्रकारे श्रीमत् पूजनीक एवा आ प्रकरणना कर्ता तेषे कसुं ठे जे.

टीका:-अत एवैषा नूनं गीतायें निर्धारितापि कैश्चिदेवैहिक मुखलोक्षुपतया परलोकनिरपक्षे राहता ॥ यदपि हरिजिज्ञाचार्यादीनां तथाप्रवृत्तिश्रवणादेवा बहुनामनुमतेत्यवादि तदपि किं हरिजिज्ञाचार्यादीनां तथाप्रवृत्ति श्रवण प्रवादपारंपर्यात् उतस्वित्तदुमंयेषु चैत्यवास्तप्रतिपादनात्

અર્થ:- ઘજ કારણ માટે નિશ્ચે ગીતાયોંયે એ ચૈત્યવાત
 આચરણા નિવારણ કરી ઠે તોપણ કેટલાક આ લોકના સુત
 લોહુપિને પરલોકની અપેક્ષા રહિત ઘવા લિંગધારી પુરુષોયે આ
 કરી ઠે. વઢી તેં કહ્યું જે હરિજ્ઞાદિક આચાર્યની તે પ્રકારની
 વૃત્તિ ઠે એટલે ચૈત્યમાં રહેવાની પ્રવૃત્તિ સાંજઢીએ ઠીએ માટે
 પ્રવૃત્તિ ઘહુ પુરુષોએ અનુમોદેલી ઠે એમ જે કહ્યું તે પણ શું હરિ
 જ્ઞાદિ આચાર્યની તેવી પ્રવૃત્તિ સંજઢાય ઠે તે લૌકિક વાત
 પરંપરાથી સંજઢાય ઠે કે તે હરિજ્ઞસૂરિના મંથને ત્રિપે ચૈત્યવાત
 પ્રતિપાદન કર્યું ઠે તેથી સંજઢાય ઠે. ?

ટીકા:- ન તાવદાય: ॥ પ્રમાણશૂન્યસ્ય પ્રવાદપારંપર્યસ્ય અ
 કારક इत्यादिवद सत्यत्वात् ॥ अस्त्येवात्र तदुग्रंયેषु चैत્યवा
 પ્રતિપાદન મેવ પ્રમાણ દ્વિતીય: પદ્ધતિ ચેત્ ॥ ન ॥ તદુગ્રંયાર્યપર્યા
 લોચનન યતીનાં ચૈત્યવાસનિવેધાધ્યવસાયાત્ ॥

અર્થ:- તેમાં પેહેલો પદ્ધતિ જે લોકની પરંપરારૂપ તેતો પ્રમા
 શૂન્ય ઠે એટલે લોકની વાતનું કાંઈ પ્રમાણ શાસ્ત્ર ચર્ચામાં અપ
 તરી કેમ જે કોઈએ કહ્યું જે તું ત્યાંસ રાસ, ઇત્યાદિ લોક વચન
 સત્ય ઠે માટે તારો એ પહેલો પદ્ધતિ લેવુંન થયો એટલે યુક્ત નથી.
 ત્રીજો પદ્ધતિ જે એ હરિજ્ઞ સૂરિના મંથને ત્રિપે ચૈત્યવાસનું પ્રતિપા
 દ્યું ઠે એમ ત્રીજો કહે ઠે નો તેનો ઉત્તર જે એ હરિજ્ઞસૂરિના મંથ
 યર્થનું પૂર્વાપર વિચારી ત્રીજું તેણે કરીને યતિને ચૈત્યવાસ ન કર
 એવું નિશ્ચય વાપરે.

टीका:-तथाहि ॥ तेरेव जिनजवन निर्माण विधि पंचाश-
 श्राद्धस्य स्वाशयवृद्धि मधिकृत्योक्तं ॥ पित्रिस्सं एतय अहं,
 दणग निमित्त मागए साहू ॥ कयपुत्ते जगवंते, गुणरयणनि-
 । मदासत्ते

अर्थ:-तेज कही देखाने ठे जे ते हरिज्जसूरियेज जिन-
 नतो नीपजाववानो विधिपंचाशक नामनो ग्रंथ कयों ठे तेने
 श्रावकने पोताना आशयनी वृद्धिनो अधिकार करीने कहुं ठे जे

टीका:-यदिह्यं चैत्यवासमजिप्रेयात् तदा जिनजवन नि-
 णियितुः श्राद्धस्वाशयवृद्धिं निरूपयन् चैत्यवंदननिमित्त मा-
 तान् साधुनहमत्र प्रेक्षिष्य इति नाजिदधीत किं त्वत्र वसतः
 साधुन् प्रेक्षिष्य इति प्रतिपादयेन्नचैवमतो निश्चीयते नाय-
 स्य चेतसि निविशत इति.

अर्थ:-जो आ चैत्यवास करवो एवी रीत्ये हरिज्जसूरिने
 वल्लज होत तो जिनजवन निपजावनार श्रावकना आशयनी वृद्धिनुं
 निरूपण करता सता चैत्यवंदन निमित्त आवेला साधु तेमने हुं अ-
 हीआं देखीश एम न कहेत ॥ त्यारे शुं कहेत जे अहिं चैत्यमां
 वसता जे साधु तेने देखीश एम प्रतिपादन करत ते तो एम प्र-
 तिपादन नथी कयुं माटे निश्चय करीए ठीए जे ए चैत्यमां रहेवानुं
 ए हरिज्जसूरिना चित्तमांज न हतुं माटे ॥

टीका:-ननु कथमयं निश्चयोयावताऽस्येव ग्रंथांतरेषु जि-

एविव पडुत्थ मित्वादिना चेत्यवासप्रतिपादनोपसंज्ञादिति-
चेत् ॥ न ॥ प्रयांतराणां मध्येतदविरोधनेव व्याख्यानात् ॥ नहि
तथाविधा महामयकाराः परमात्मानं ऐदंगुगीनसमपसि-
द्धांतर्यपारावारपारगताः परस्परविरोधिनमर्थं स्वप्रमंशेषु नि-
जंत्तंतीति संज्ञवति ॥

अर्थः—तारे जिगभारी बोधे ठे जे एगो निश्चय क्यांभी कयों,
जे मांटे एमन्तान करेजा बीजा प्रयत्ने निषे कहुं ठे जे जिनविषयी
प्रतिज्ञाने थयें इत्यादि करने करीने चेत्यवासनुं प्रतिपादन अमोष
कहुं ठे, तारे बनर करनार कहे ठे जे एम जो तारे कहेतु होय तो
ते न कहीत कहेते बीजा प्रयत्ने पण ए प्रयत्नी साथे विरोध रहित
व्याख्यान ठे ए हेतु मांटे, कम जे तेरा मोटा पुरुष मोटा प्रय क-
यार ने या काजना सामगनां सिद्धांत, तेना प्रय ते कही सामुद्र
तेना सामगनां ने पणपर विरोध रहित प्रयने पोताना प्रयने निषे
कय संज्ञा नहि नहि थो एते संज्ञ ठे.

टीका—अन्यथा तेषामपि त्रुटिप्रतिषेधेन प्रवृत्तता ता-
त्पर्यमवधार ॥ नमान् ननुप्रयः महद्योषि पुनरप्यपिरोधत
महद् विविच्य आन्येयः ॥

अर्थः—जो एम न कहीत तो ने मोटा पुरुषने पण प्रोक्षे
इत्यादि इत्यादि प्रयत्ने ही अहिमसागेषानां प्रयत्न याव ने हेतु
इते ठे नहि प्रयत्न नहि प्रयत्न विरोध रहित नहि प्रयत्नीने
इत्यादि इत्यादि प्रयत्न ठे एम पण इत्यादि प्रयत्नीने प्रयत्न पोताना

વિવની પ્રતિષ્ઠાનો ઉદ્દેશ કરીને ગૃહસ્થે કરાવી તે પણ સ્વાર્થા ક-
હીએ, પણ એ સાધાર્મિક નિમિત્ત કરાવી છે. માટે યતીને નહીં કલ્પે
એમ નહીં કહેવું એતો સાધુને કલ્પે છે એમ કહે છે.

ટીકા:—તત્કર્મ્મતુલ્યા જિનાધાકર્મસમા ॥ યથા જિન-
સ્યાસાધર્મિકત્વાત્તન્નિમિત્તં નિષ્પત્તં જ્ઞાતાદિમુનીનાં કલ્પતે એવં
વસતિરપિ ॥ યથોક્તં ॥ સાહમ્મિત્તં ન સક્કા, તસ્સ કયં તેણ કપ્પઇ
જઈણં ॥ જંપુણ પન્નિમાણ કયં, તસ્સ કહા કા અજીવત્તા ॥

અર્થ:—જે તે જીવના કર્મને તુલ્ય છે. એટલે જિનના આધાકર્મ
સમાન છે કેમ જે જિનના સાધર્મિક છે. એ હેતુ માટે તે જિનને
અર્થે નિષ્પત્તું જે જ્ઞાતાદિ તે મુનિને પણ કલ્પે છે તે શાસ્ત્રમાં
કહ્યું છે જે.

ટીકા:—તેનેતદુક્તં જયતિ ॥ પૂર્વં હિ પ્રતિષ્ઠા પ્રયોજનેન ગૃહિ-
ણા સ્વદ્વિષેનપૃથક્ મંરુપાદિઃ કારિતઃ ॥ તતઃ પથ્યદૃષ્ટે પ્ર-
તિષ્ઠાપ્રયોજને પ્રતિમા મધ્યેજિનગૃહ નિવેશિતા, મંરુપાદિશ્ચ
પ્રતિમાધિષ્ઠાનશૂન્યઃ શ્રાવકસત્તેયેવ ॥ તતસ્તદનુક્રયાત્તુલ્લગ્નો હે
શ્ચ તત્રાપિ યતીનાં નિવાસે ન ચેત્યવાસસિદ્ધિઃ જિનવિચશૂન્ય
ત્વાત્તસ્યેતિ ॥

અર્થ:—તેની જ કારણ માટે કંઈ છે જે પૂર્વ પ્રતિષ્ઠાનું પ્રયોજન
છે, તે હેતુ માટે ગૃહસ્થે પોતાના દ્રવ્યવતે જૂદા મંરુપાદિક ક-

राव्यो होय ठे ने त्यार पठी प्रतिष्ठानुं प्रयोजन समाप्त थया पठी प्रतिमा जिनघरनी मधे स्थापन करीने ए मंरुपादिक प्रतिमा विनानुं शून्य श्रावकनीज सनाये रहुं होय ठे. त्यार पठी ते श्रावकनी आझा लझे जाणे ते श्रावकना घरमांज निवास करे तेम ते मंरुपादिकने विषे साधु निवास करे ठे. माटे ए प्रकारे चैत्यवास्तनी सिद्धि ठे केमजे ते मंरुपादि जिन विंववने रहित ठे. ए हेतु माटे.

टीका:-एवं जिनजवनोद्देशेन निर्माणयितुरुत्तरोत्तरफलं प्रतिपादयता तेनैवातिहितं ॥ जिणविंवस्स पइछा, साधुनिवासोय इत्यादि ॥ पूर्वं हि श्राद्धोजिनशृङ्गं कारयति ॥ ततो जिनविंवं ततस्तत्प्रतिष्ठां ॥ ततस्तत्र ग्रामादौ साधूनां निवासोऽवस्थानं जवति ॥ चैत्यशृङ्गाध्यासिते हि नगरादौ प्रायेण विहारकर्मादिनायतीनां निवासो जवति नत्वग्नोक्तं जिनशृङ्गे साधुनिवास इत्यतः कथमितो जिनजवनवासः सिध्येत ॥

अर्थ:-एहीज प्रकारे जिनजवनना उद्देशे करीने निपजायनार पुरुषने उत्तरोत्तर फल थाय एम प्रतिपादन करता तेहीज हरिजिह्म सूरि तेरोज कथुं ठे जे जिनविंवनी प्रतिष्ठाने साधुनो निवास ज्यां ठे इत्यादि श्रावक प्रथम जिन घर करावे ठे. ने त्यार पठी विंव करावे ठे ने त्यार पठी तेनी प्रतिष्ठा करावे ठे त्यार पठी ते ग्रामादिकने विषे साधुनो निवास थाय ठे. केमजे चैत्यशृङ्ग जेमां रहुं होय एवं नगरादिके तेने विषे बहुधा विहारक्रम आदिके करीने आदिया एवा साधु तेनो निवास थाय ठे पण एम नथी कसुं जे ए जिनघरमां

साधुनो निवासं याय माटे ए वचन यकी केम जिनभवनं वासं
सिद्धं थाय.

टीका:-एवंदेयंतु न साधुन्य इत्यस्याप्ययमर्थः ॥ कौरपि-
त्वापि गृहिणा साधुन्यः पुनर्वस्तुं जिनगृहं न देयं जगवदागमे
निवारणात् ॥ यथाच येनच प्रकारेण शुद्धवसतिजक्तपानकादि
धर्मोपग्रहदानेन तत्र नगरादो विहारक्रमेणागताः संतस्ते ति-
ष्ठन्ति तथा कार्यं ॥ वसहीसयणासनजक्तपाणजेसज्जवत्प-
त्ताश्च जइविन पज्जत्तघणो, थोवाविहु थोवयं देइ ॥ इतिवचनात् ॥
वसत्याविदानं विना तत्रागतानामपि यतीनामवस्थानानुपपत्तेः ॥

अर्थ:-वली एमज साधुने न थापवुं तेनो पण था अर्थठे.
जे गृहस्थे करावीने पण साधुने निवास करवाने जिनधर न आपेवुं
केम जे जगवत्ता आगममां निवारण करुं ठे ए हेतु माटे जे प्रकारे
एटखे शुद्ध निवास जक्तपान आदिक धर्मनां उपकरण देवे करीने
त्यां नगरादिकने विषे विहारना अनुक्रमे थाव्या जे साधु ते रहे
तेम करवुं, निवास, शयन, आसन, जक्त, पान, ओषध, वस्त्र, पात्रा-
दिक यतिने थापे केम जे यतिनो विनय करवाने विषे जेणे धन जो-
रुं ठे एवो वित्तित गृहस्थ थोनामांथो थोरुं पण थापे इत्यादि
वचनथी निवास आदीक दीधा विना त्यां नगरादिकने विषे थाव्या
एवा पण यतिने रहेवानुं न थाय ए हेतु माटे.

टीका:-गृहिणोपि च यनि विहारवेश मंतरेणोत्सर्गेण वा-
सानधिकारान् ॥

यदुक्तं ॥

श्रावकविधि मज्झिम्पता श्रीविरहांकेन॥निवसिज्जा तंत्य सद्धो,
साद्वृणं जंथ्यं होई संपाठ ॥ चेईहराज जंमि, तदन्नसाहम्मिया चेव॥

अर्थः—गृहस्थने पण जे जगाए साधुनो विहारन थतो होय
तेवा स्थळमां उत्तर्ग मागें रहेवानो अधिकार नयी. जे माटे श्रावक
विधिने कहेता श्री विरहांक तेमणे कळुं ठे जे, त्यां श्रावक रहे ज्यां
साधुनुं आगमन थतुं होय तथा ज्यां चेत्य देरासर साधर्मिक र-
हेता होय ते जगाए रहे.

टीकाः—तथाऽक्षयाऽविनश्वरीनी वी मूखपनं गृहिणाहि जिन-
गृहं कारितवता शीर्णजीर्णतत्समारचनाय समुद्रयके द्रव्यं
निक्षिप्तं ॥ तस्य च द्रव्यस्य वृष्ण्यादि विरहितत्वात्तेन जिनगृहं
समारचनया जवत्यक्षया नीवी.

अर्थः—वळी अक्षय एटखे नाश न पामतुं एवुं मूख पन कीयुं
तो जिनघरने करावतो एवो गृहस्थ तेशे परतुं अथवा जिर्ण पतुं
एवुं जिनघर तेने समारवाने अर्थे काजनामां नाखुं तेने मूख पन
कहीए ते द्रव्यने वधारवाची जे खान धाय तेसे करीने जिनघरनी
सार संजाळ यया करे माटे ए पन अक्षयनीवी एप्रसारे कहेयापठे.

टीका—तथाहि यस्मात् एवमनेन प्रकारेण इदंजिनगृहं क्षेत्रं
क्षेत्रांतरकानं ॥ एतदुक्तं प्रवर्ति ॥ तत्र नगरादो स्थितानां हि

साधूनां जिनगृहागतानां धर्मदेशनया ज्ञव्यलोकस्योत्तरोत्तरं
गुणस्थानप्रापणेनाक्षयनीवीसमारचनादिना भूरिकाष्ठ मनु-
वृत्याच कारयितुस्तद्वंश्यानां तदन्येषां चाचिंत्यपुण्यसञ्चारका-
रणत्वात् संसारकूपारतारणाच्च ज्ञवति जिनज्वनं वंशतर-
कांममिति ॥

अर्थः—तेज कही देखाने ठे जे जे हेतु माटे ए प्रकारे ए
जिनधर वंशतहकांम ठे एम जाणवुं एटले वंश परंपराने तारणहार
ठे ते कहुं ठे जे ते नगरादीकने विपे रक्षा जे साधु ते धर्म देशना
देवी ए हेतु माटे जिनधर प्रत्ये आवेखा तेमनी धर्मदेशनाए करीने
ज्ञव्य प्राणीने उत्तरोत्तर गुण स्थाननुं पामवुं थाय ए हेतु माटे ने
अक्षयनीवीए करीने जिनधरनी सारसंज्ञाळ घणा काळ सुधी चा-
खती रहे तेणे करीने करावनारने तथा तेना वंशमां थपला पुरुषोने
तथा बीजाने चिंतनमां पण न थावे एवो पुन्यनो समूह थवानुं
कारणपणुं ठे. ए हेतु माटे ने संसार समुद्र थकी तारण करनार ठे
माटे ए जिनज्वन वंशतरकांम ठे एटले वंश परंपराने तारण करनार ठे.

टीकाः—एवंचास्य तात्विके व्याख्याने कुतश्चेत्यगृह्वासा
यकाश ॥ यदपि समरादित्यकथायां साध्यव्याधेत्यांतः प्रतिश्रय
प्रतिपादनेन चेत्यवाप्तव्यवस्थापनं तदपि सकलजनताप्रकृतिमु-
जगत्वेनास्यामसर्वं बोधायामतिसरसायां माधुर्यसौकुमार्यं
वर्षायां कथायां वृथिव्यामिवनिहितं चेत्यवाप्त प्रतिपादनं
वीजमिव प्रयतं इति विचिंत्य केनापि भूचैना सेखीति संज्ञाप्यते ॥

अर्थः—ए प्रकारनुं यथार्थ व्याख्यान करीए त्त्यारे क्यांथी चैत्यवासनो अवकाश आवे एटखे चैत्यवासनुं स्थापन क्यांथीज थाय वळी तें कहुं जे समरादित्यनी कथाने विपे साध्वीनो चैत्यनी मांही प्रतिश्रय ठे एटखे तेमां रही ठे तेने केवलज्ञान उपज्युं ठे इत्यादि प्रतिपादन कर्तुं तेणे करीने चैत्यवासनुं स्थापन करे ठे ते पण सम लोकनी प्रकृतिने सुंदर लागे माटे निर्वोपने अतिशे सरस ने मधुर सुकुमार एवी आ श्रेष्ठ कथा तेने विपे जेम सारी पृथ्वीमां बीज नांखे ने ते विस्तार पामे तेम कोइक धूर्त पुरुषे ए चैत्यवासनुं प्रतिपादनरूपी बीज नांख्युं ठे. एटखे खख्युं ठे एम संज्ञव थाय ठे.

टीकाः—अतएवावश्यक टीकायां पंचनमस्कारनिर्युक्तौ ॥ रा- गदोस कसायाई, इंदियाणी य पंचवि इत्यादि श्लोकं विवृण्वन् समरादित्यकथाकार एव चित्रमयूरनिगीर्णोदीर्णद्वारादिप्र- तिवक्षायां सर्वांगसुंदरीगणिन्याः कथायां चैत्यवासानजिज्ञाप- नेव केवलज्ञानोत्पादप्रत्यपीपदत् ॥

अर्थः—एज हेतु माटे आवश्यकजीनी टीकाने विपे पंच नमस्कारनी निर्युक्तिने विपे रागदोष कषाय पांच इंद्रियो पण इत्यादि श्लोकनुं विवरण करता जेम समरादित्यनी कथाना करनार तेणे चित्रमयूरे द्वारादिक गळी खीधो ने पागे काढी नांख्यो इ- त्यादि वात बने बंधायसी जे सर्वांगसुंदरी गणिकानी कथा तेने विपे चैत्यवास कसा विनाज केवल ज्ञाननी उत्पत्तिनुं प्रतिपादन कर्तुं ठे.

टीकाः—इत्थं च तत् ॥ कथमन्यथा तथा विधाः ध्रुतधराः

स्वग्रंथेषु वसतिं विस्तरेण यतीनां व्यवस्थाप्य क्वचिदागम वि-
रुद्धचैत्यवास मज्जिधास्यंति ॥ आगमविरोधश्चात्र स्फुट एव ॥

अर्थः—माटे ए वात जो ए प्रकारे न होय अने तुं कहे वे
ते प्रकारे होय तो एवा मोटा पुरुष श्रुतधर पंचवस्तुकादि पोताना
ग्रंथने विपे साधुने वसतिसां निवास करवो एम विस्तार सहित
स्थापन करीने क्यारे पण आगम विरुद्ध एवा चैत्यवासनुं स्थापन
थाय एवुं कहेज नहीं ने ते आगम विरुद्ध तो आ जगाए प्र-
दज देखाय वे.

टीकाः—तथाहि ॥ अवस्यर्षिणां सुपमदुःपमादुःपम
सुपमयोः सामान्येनैव केवलज्ञानोत्पादप्रतिपादनात् ॥ दुःप-
मायां तु चतुर्थारकप्रव्रजितानामेव तदजिधानात् ॥ चैत्यवासस्य
चानंत तमेन काखेन दुःपमायामेव समास्नातत्वात् ॥

अर्थः—तेज विरोध देखाने वे जे अवसर्षिणी कालमां सुख
दुःखमा जे श्रीजो थारो ने दुःखमसुखमा जे चोथो आगे तेने वि-
सामान्ये करीने ज केवलज्ञाननी उत्पत्तिनुं प्रतिपादन करुं वे माटे
अने दुःखमा जे पांचमो थारो तेने विपे तो जे चोथा आगमा
प्रव्रज्यो होय तेनेज केवलज्ञान थाय, बीजाने न थाय एम कसुं वे
ए हेतु माटे चैत्यवासनुं थनंतेकाखे दुःखमा कायमांज यथापुं
करुं वे माटे ए विरोध जणातो ज वे.

टीका—नच तदारंजण्य चैत्यवासान्युपगम इतिगद्यं ॥

बारसबाससंघर्हि सद्देहि मित्यादिना गणधरपूर्वधरादिपुरुषार्तिः ।
हात्यय एव सातशीलैः केश्विदेव तत्प्रकल्पनस्य श्रवणात्,
तरक्षेत्रन्यायस्य क्षेत्रान्तरेष्वपि नवसु प्रज्ञापनात् ॥ अतः कथं चे-
त्यवासकाशे केवलोत्पादः संगच्छेत इति ॥

अर्थः—बळी तारे एम कहेवुं होय जे चोथा आराना अंतरे
पांचमा आराना आरंज कालने विपेज चैत्यवास इतो एम मा-
नीशुं तो, ए प्रकारे न कहेवुं, केमजे साढावारसं वरस थया पढी,
चैत्यवास थयो. इत्यादि शास्त्र वचने करीने ज्यारे गणधर तथा पूर्व
धर आदि मोटा पुरुष [सिंह] नाश पाम्या.त्यारेज शाता शीलखंपट
एवा केटलाक. पुरुषोण चैत्यवास कलप्यो ठे: एम विशेषावश्यकमां
संज्ञाया वे. ए हेतु माटे ने ते आश्चर्य क्षेत्र न्याये करीने पटले जेम
आ नरतक्षेत्रमां दस आश्चर्य थयां तेम बीजां जे नव क्षेत्र तेने विपे
पण बीजे रुपे दस आश्चर्य थाय ठे एम कहेवापणुं ठे माटे चैत्यवास
काशे केवलज्ञाननी उत्पत्ति केमं संजवे.

टीकाः—न्यदपीदानीं बहूनामेकवाक्यतयो चैत्यवासप्रवृत्त्या-
प्रत्यक्षमर्थतः तदप्यसंगतं ॥ सुखसोखतया धृतनिरपेक्षाया बहुजन
प्रवृत्तेरप्यप्रासादोपपत्त्यात् ॥ अन्यथा मरीच्यादिप्रज्ञप्तप्रवृत्तेर-
प्रासादोपपत्तेः ॥

अर्थः—बळी जे तें कथुं के. हासमां चैत्यवास करवो एम बहु
पुरुषनी एक वाक्यता ठे. पटले घणा पुरुष एम कहे वे. ने करे ठे.
तेणे करीने चैत्यवासनी. प्रवृत्ति ठे, एवीं रीते प्रतिपादन कयुं ते पण

ज्ञासनिरासप्रतिपादनं तदपि मुग्धस्य निविममंशुक ग्रंथो कांचनं
वध्नतस्त्रिज्जेण तत्पतनमनुपलक्ष्यतो वृत्तांतमनुहरति ॥ इत्या-
ज्ञासोद्धारं कुर्वतापि जवता हेतोर्गीतार्थाचरितत्वस्योक्तन्यायेन
पतनानवगमात् ॥

अर्थः—एणे करीने जे तें पूर्वे गीतार्थ आचरणरूपी खोद्य
हेतुनो नाश प्रतिपादन कर्यो हतो एदळे चैत्यवास साधुने करवा
योग्य ठे. गीतार्थे आचरण कर्यो ठे. ए हेतु माटे ए प्रकारना हेतु
सत्यपणुं प्रतिपादन करवा गयो, तो पण जेम कोइक मुख पुणे
सोनानो करुको वस्त्रने ठेके आकरी गांठ वाळीने बांध्यो पण ते वस्त्र
काणुं हतुं तेमांथी नीकळी पण्यो ते न दीवो तेम तुं पण ते मूर्त
जेवो तुं जेम जे तेनुं दृष्टांत तारा उपर लागु थाय ठे शायी के जेम
जेम ते हेतुने साचो करवा प्रयत्न करुं तुं तेम तेम ते हेतु पूर्वे
कह्यो एवा न्यायथी खोटो पळतो जाय ठे ने उलटुं गीतार्थाचे चै-
त्यवास कर्यो नथी, तेमणे पण घणो निषेधज कर्यो ठे माटे करवा
योग्य नथी एवुं स्थापन थाय ठे.

टीकाः—यदपि किंच चैत्यवासमंतरेणेत्यादिना तथा तीर्था-
व्यवहेद इत्यंतेन तीर्थाव्यवहित्या चैत्यवासप्रतिष्ठापनं तदपि
न सुंदरं ॥ यतः ॥ केयं तीर्थाव्यवहितिः ? किं यतीनां चैत्यांतर्वा-
सेन बहुकासं जगद्वेदवृद्धिर्वायनुवृत्तिः ॥ अहोस्वित् शि-
ष्यप्रतिशिष्यपारंपर्येणाविद्विज्जप्रसरा सम्यग्ज्ञानदर्शन चारित्र्य-
प्रवृत्तिः

अर्थः—बड़ी ते चैत्यवास विना अर्हीथी आरंजीने तीर्थनो उठेद न थाय माटे चैत्यवास करवो त्यां सुधी स्थापन कर्तुं हतुं ते पण सुंदर नथी. केमजे तीर्थना उच्छेदनुं न धवापणुं ते शुं ? न थवो ते कीयो जे साधु चैत्यमां निवास करे तेणे करीने बहु काल सुधी जगवत् तथा देवघर विंव इत्यादिकनी सेवा चालती रहेवी ए प्रयोजन ठे ? के शिष्य तेना शिष्य एवी परंपराये करीने त्रिच्छेद रहित संमक्ति ज्ञान दर्शन चारित्र्यनी प्रवृत्ति थाय ए प्रयोजन ठे ते कहां ?

टीकाः—न तावदाद्यः ॥ चैत्यवासमंतरेणापि जगवद्विवा-
धुनुवृत्तिः
नैनः

स्थमानानां जिनविवाणामनेकधोपलब्धेः ॥ अन्यतीर्थिकप-
रिगृहीतानां च तेषां तथैवानुवृत्त्युपलब्धौ ॥

अर्थः—समां पेला पक जे जगवत् पूजादिक निरंतर चालती रहे ए रुपी तीर्थनो उठेद न थाय माटे चैत्यवास करवो योग्य ठे तेनो उत्तर चैत्यवास विना पण जगवत्नां प्रतिविंवनी सेवादि अनुवृत्ति मात्रनुं देखवापणुं ठे, तेज कही. देखामे ठे जे पूर्य देशमां हजु सुधी पण केटलाक प्राकृत लोको पोताना कुल देवतानी घुळिए नमे ठे ने खीरखांर सुखनी इत्यादि जोजन करीने सेवां अनेक जिनविंव जणाय ठे ने अन्यतीर्थिक लोकोए ग्रंहण कर्या जे ते विंव तेनी पण अनुवृत्ति सेवा तेज प्रकारे चालती देखाय ठे.

1850-1851-1852

टीकाः—तथाचैतावतैव नदवज्जिमततीर्थान्यववृत्तिसिद्धेः

किं निष्फलेन चैत्यवाससरंज्जेण ॥ न चेतावता तीर्थाव्यवहेदकार्यनिःश्रेयसादिफलसिद्धिः ॥ मिथ्यादृष्टिपरिग्रहितानां प्रतिमानां मोक्षमार्गानंगत्वेनान्निधानात् ॥ मिथ्यादृष्टिपरिग्रहियात् परिमाणं ज्ञावगामो न हुंतित्ति वचनात् ॥

अर्थः—भाटे एटलाज वने तें मानेलो जे तीर्थनो न उठे तेनी सिद्धि यई माटे शा वास्ते निष्फल चैत्यवासनो समारंज करूं ने जो तुं एम कहे जे एटला वनेज तीर्थनो उछेद न थाय ने मोक्षादि फलनी सिद्धि पण थाय तो मिथ्यादृष्टिग्रहण करी जे प्रतिमा तेने मोक्षमार्गना श्रंगपणुं पण नथी एम शास्त्रमां कहुं ते ते हेतु माटे जे मिथ्यादृष्टिये ग्रहण करी जे प्रतिमा तेची जावनो समूह न होय एवा वचनथी ए प्रथम पकने मुकी बीजा पकनो थंगीकार कर. ॥

टीकाः—अयद्वितियः कल्पः ॥ तर्हि सेवतीर्थाव्यवहिति रन्युपेयतां मोक्षमार्गत्वात् ॥ किं तदननुगुणोत्सूत्रचैत्यवासाश्रयणेन ॥ यदाह ॥ सीतो सज्जलगोया गणिवेत्तवा न सुगमं निति ॥ जं तत्त नाणदंसणचरणा ते सुगईमग्गो ॥

अर्थः—हे ते बीजो पक्ष कहीण वीण जे परंपराये ज्ञानदर्शन चारित्रनी प्रवृत्ति थाय ए रुप बीजो कइय तेज तीर्थनो न उठेव ए प्रकारे थंगीकार करो केम जे मोक्षमार्ग ते ए हेतु माटे ते मोक्षमार्गने थनुगुण नहीं एवो जे उत्सूत्र चैत्यवास तेनो आश्रय करवो तेणे करीने शुं ! जे माटे शास्त्रमां कहुं ते जे.

टीकाः—सम्यग् ज्ञान दर्शन चारित्रनुवृत्तिं विनाच जिनगृहं
विंवसद्भजावेपि तीर्थोच्छ्रितः ॥ अतएव जिनांतरेषु केषुचिद्-
लत्रयपवित्रमुनि विरहात् कापि जिनविंवसंज्ञवेपि तीर्थो-
च्छेदः प्रत्यपादि ॥ स्वमतिकल्पिता चेयं प्रकृता तीर्थाव्यवच्छि-
त्ति रागमविसंवादित्वाद्धेयेव ॥

अर्थः—ते माटे एम सिद्धांत थयो जे सारी ज्ञान दर्शन अने
चारित्रती अनुवृत्ति एटले परंपरा ते विना जिनगृह विंव होय तो
पण तीर्थनो उच्छेद थाय माटेज केटखाक जिननां आंतरां तेने विपे
रत्नत्रयवते पवित्र एवा मुनिनो विरहयी कोइ जगाए पण जिन वि-
वनो संज्ञव ठे तोपण तीर्थनो उच्छेद शास्त्रमां पतिपादत कयों ठे,
माटे आ चैत्यवास ते तीर्थनो न उच्छेद ते तो पोतानी मति कल्पेसो
ठे ने शास्त्र विरुद्ध ठे माटे त्याग करवा योग्य ठे.

टीकाः—यदाह ॥ नय समइवियप्पेणं, जहातहा कयमिणं
फलदेइ ॥ अवि आगमाणुवाया रोगतिगिच्छाविहाणं व ॥
किंच जवतुं जिनगृहायनुवृत्ति स्तीर्थाव्यच्छ्रिति स्तथापि न यति
चैत्यवासजिनगृहायनुवृत्त्योः श्यामत्वचेन्नतनयत्वयो रिव प्रयो-
ज्यप्रयोजकत्वावः ॥ नहि यतिचेत्यांतरांसप्रयुक्ता तदनुवृत्तिः॥
तदंतर्वसद्भिरपि यतिभि रतिसातशीलतया तच्छीर्णजीर्णो-
द्भारादिचिंतामकुर्वाणे स्तदनुवृत्तेरनुपपत्ते स्तस्मान्निश्चिंताप्रयुक्ता
तदनुवृत्तिस्तांच आद्धेरेव कुर्वद्भिरस्तदनुवृत्तिः कथं न स्यात् ॥

अर्थः—जिनघर आदिकनी अनुवृत्ति करवी एज तीर्थनो उ-

वेद ए प्रकारे होय तो पण यतिने चैत्यवास करवो ने जिनघर आदिकनी अनुवृत्ति करवी ए वेने प्रयोज्य प्रयोजक जाव-संबंध नथी. एटले कार्य कारणजाव नथी के जिनघरनी अनुवृत्ति थाय ए कारण माटे साधुने चैत्यवास करवा योग्य ठे एम नथी. जेस श्यामपणुं ने देवदत्त पुत्रपणुं ए वेने कार्य कारणजाव नथी तेम केमजे श्यामपणुं तो श्यामने विपे रहुं ठे. ने देवदत्त पुत्रपणुं ते देवदत्त पुत्रने विपे रहुं ठे. माटे यति चैत्यवास करेतोज जिनघरनी अनुवृत्ति थाय एम काइ नथी केसजे ते चैत्यमां निवास करता ने अतिसुख शीघीयापणे ते जिनघर पके श्रुटे अथवा जीर्ण थाय तो पण तेनो बद्वार करवो इत्यादि चिंताने न करता एवा यतिये करीने पण ते जिनघरनी अनुवृत्ति आदिक यवानी सिद्धि नथी. एटले जिनघरनी सेवादि घइ शकतुं नथी. माटे जिनघरनी चिंतादिक जे सेवा तेने करता पया जे आवश्यक तेणे करीनेज शुं सेवादि अनुवृत्ति नहि थाय यशोज. माटे शास्त्र विरुद्ध चैत्यवास शीद करवो.

टीका:-नचोक्तन्यायेन आख्यानां दुर्गतानां श्रीमतां चैतानां तद्वित्तकरणसंनवइति वाच्यं ॥ इहः प्रमदोपात्केषां विनयात्वेत्यन्येषां महात्मनां भुज्ज्वालां धुराणां तत्संनवान् ॥ तथाहि ॥ इदं पठ एव संप्रति केचन पुण्यजातः श्रावकाः स्वकुटुंबजारादौपं क्रमतुनपेषु निहिष्य जिनश्रद्धादिनितामिव मतनं विदधानाः ॥ अतस्ते रवानुवृत्तिहेतुताद्वितासिद्धेः किममी इदानींतना मुनयश्चैत्योपदेशादनेकानारंजनारंजमाणा मुभवे हि स्थिति ॥

अर्थ:-वर्दी ते कथुं जे श्रावकनो त्या कष्टमां दरिद्री पया

जिने केटलाक श्रीमंत ठे तेमने अमे कद्यो एवा न्याय करीने ते जिने
मंदिरनी चिंतादि करवानो आ कालमां संचव नथी माटे असो क-
रीणं ठीप इत्यादि न चोलवुं केम जे उपमा कालना दोषयी केट-
लाक श्रावक एवा हशे तो एण बीजा महारमा पुरुष शुद्ध श्रद्धावते
शोभता एवा श्रावक लोक आ कालमां एण ठे माटे तेज वात कही
देखामे ठे जे आ कालमां केटलाक पुण्यशाली श्रावक पोताना कु-
टुंबनी चार आग्वर सर्व समर्थ एवा पोताना पुत्रने विपे नाखीने
पटले सोपीने जिनमंदिरादिकनी चिंताने ज निरंतर करता देखाय ठे
माटे तेणे करीने ज ते जिनमंदिरादिकनी सेवादि अनुवृत्तिनु कारण
सिद्ध यशे पटले जिनमंदिरादिकनी सार संचार राखनार श्रावक
विद्यमान ठते ज्ञा वास्ते आ कालना सिंगधारी यतिथो चैत्यनुं
मिष खेइने अनेक प्रकारना थारंजने करता सता फोगटज स्वैश पामे ठे

टीका:-यदपि जो जेणेत्यादि तीर्थानुच्चित्तेतोरपवादसे-

वनेन चैत्यवासस्थापनं तदपि ज्वतोऽविदितसिद्धांतान्निमा-

यतां प्रकटयति ॥ अन्यार्थत्वादस्य ॥ अत्र हि यः कश्चिद्यत्यादि-

येन ज्ञानादिना गुणेनाधिक्येन च विनायत्तंगादिकाय मदत्तमं

त सिध्यति तेन तत्र स्वगुणवीर्यस्फोरणं विधेयं मित्ययमर्थः ॥

तथा ह्येतदुत्तराहमेवं स्थितं ॥ सो तेण तंमि कळ सपत्त्याम न

हावेइ इति ॥ अतो नेतस्मादपि ज्वदन्ति प्रेतसिद्धिः ॥

अर्थः-वली तें जे एम कसुं जो जेणे इत्यादि वचने करीने

तीर्थनो उच्छेद न घाय ए हेतु माटे अपवादनुं सेवन करवुं ए प्रकारे

चैत्यवासनुं स्थापन करुं ते एण तारें सिद्धांतना अजिप्राप्तवुं अ-

जाणपणुं ठे तेने प्रगट करी आपे ठे. केम जे “ जोजेण ” इत्यादि
 वंचननो अन्य अर्थ ठे ते कहे ठे जे आ जगाये यति आदिजेकां
 शक ज्ञानादि गुणे करीने अधिक होय ने जेना विना जे जगाये सं
 घादिकनुं मोडुं काम सिद्ध न यतुं होय ते पुरुष ते जगाए पोतानुं
 वीर्य फोरवतुं ए प्रकारनो अर्थ ठे ते अर्थने प्रकाश करनाहं ए ग
 थानुं उत्तराद्ध आ प्रकारनुं ठे जे बीजावते आ कार्य थाय एतुं नयी
 माटे ते जगाए जे पोतानुं सर्व सामर्थ्य फोरवतुं माटे ए गाथा क
 चनयी पण तारा चांदित अर्थनी सिद्धि नयी. एटखे गाथा वच
 ननो अवसो अर्थ करीने चैत्यवासनुं स्थापन करे ठे ते नहीं थाय.

टीका:—एवंच समस्तपरोपन्यस्तोपपत्तिनिराकरणात् य
 तीनां जिनजवनजासनिषेधसिद्धौ स्वपक्षे साधनमभिधीयते॥
 जिनएहवासो मुनीना मयोग्यो, जायमानदेवद्रव्योपजोग-
 त्वात् प्रतिमापुरतो जक्तवितीर्णवलिग्रहणवत् ॥

अर्थ:—ए प्रकारे समस्त लींगधारी पुरुषोए चैत्यवास
 स्थापन कुयुक्तिउंथी करुं हतुं तेनुं सिद्धांतने अनुसरति युक्तिअ
 वते खंरुन करवाथी यतिने जिनजवनमां निवास करवानो निषे
 सिद्ध थयो माटे पोताना पक्षमां पुष्टि आपनार न्याय शास्त्र अनुमा
 प्रयोगनुं साधन कहे ठे जे मुनिने जिनजवनमां निवास करवो ते
 अयोग्य ठे शायी जे देवद्रव्यनो उपजोग थाय ए हेतु माटे ॥ ६
 प्ठांत ॥ जेम प्रतिमानी आगळ जक्तजने वलिदान मुक्यां होय एटखे
 नैवेद्य मुक्यां होय नेतेनुं जेम ग्रहण करवुं मुनिने अयोग्य ठे. तेम
 जिनजवनमां निवास करवो ते अयोग्य ठे.

टीकाः—नचायमसिद्धो हेतुस्तत्र वसतां देवद्रव्यजोगस्योः
 कन्यायेन साधितत्वात् ॥ नापि विरुद्धः हेतोर्मुनियोग्यतयाव्या-
 प्यत्वेहि स स्यान्नचैव मस्ति ॥ देवद्रव्योपजोगस्य मुनियोग्य-
 तायाः प्रागेवापाकरणात् ॥ नाप्यनेकांतिकः ॥ मुनियोग्येपिशुद्ध-
 वसत्यादोहेतोवृत्तो हि स नवेन्नचैवं ॥ तत्र देवद्रव्योपजोगस्य लेश-
 तोप्यजावात् ॥

अर्थः—न्याय शास्त्रमां पांच प्रकारनो हेत्वाज्ञास वे. एटले
 हेतु जेवा जणाता होय पण हेतु नहि, खोटा हेतु. तेनां नाम जे
 एक तो असिद्ध, बीजो विरुद्ध, अने त्रीजो अने कांतिक अथवा सव्य-
 निचारी, चोथो सत्प्रिपक्ष अने पांचमो वाधित ए पांच प्रकारना
 हेत्वाज्ञासमांनो एक हेत्वाज्ञास जे अनुमान प्रयोगमांन आवतो
 होय ते. अनुमान प्रयोग साचो कहेवाय ने बीजो जुष्ठो कहेवाय एटले
 अप्रमाणिक कहेवाय माटे आ जगाए. मुनिने जिनचुवनमां निवास
 करवो देवद्रव्यनो उपजोग थाय ए हेतु माटे ए प्रकारना अनुमान
 प्रयोगने विषे ए पांच प्रकारनो हेत्वाज्ञास वे तेमांनो एके पण आ-
 वता नथी. के जेथी ए प्रयोग खोटो थाय. ए प्रकारनी दृढता टी-
 काकार करे वे जे चैत्यमां रहेनारने देवद्रव्यनो उपजोग थाय ए
 हेतु असिद्ध नथी केमजे तेमां रहेनारने देवद्रव्यनो उपजोग पूर्वे
 कसो एवे न्याये करीने सिद्ध थाय वे ए हेतु माटे. वळी ए हेतु वि-
 रुद्ध पण नथी. केमजे देवद्रव्यनो उपजोग मुनिने योग्य नथी एम
 पूर्वे निषेध देखारयो वे माटे मुनिनी योग्यताए सहित जो ए हेतु
 होय एटले मुनिने देवद्रव्य जोगववानुं शास्त्रमां जो होय तो ए हेतु
 विरुद्ध थाय पण ते तो नथो माटे, ने वळी ए हेतु अनेकांतिक पण

नथीः केमजे मुनिने योग्य एवी पण शुरू वसति आदिकने विषे ए
हेतुनुं रहेवापणुं होत तो ए हेतु अनेकांतिक केहेवात पण ते शुद्ध
निवासने विषे देवद्रव्यना उपजोगनुं लेशमात्र पण देखवापणुं नथी
माटे ए हेतु अनेकांतिक पण नथी एटले व्यभिचारी नथी

नहि प्रमाणप्रमाणे नहि प्रमाणे नहि प्रमाणे नहि प्रमाणे

टीकाः—नापि सत्प्रतिपक्षः प्रतिवक्षानुमानानामोक्तत्वाः

दिनां प्रागेव निरस्तत्वात् ॥ नापि बाधितविषयः प्रत्यक्षादिजिह्वा

जिह्वतत्त्वविषयत्वात् ॥ ननुप्रत्यक्षेणैव संप्रति जिनग्रहेवासदर्शनेन

चित्तदासस्य धर्मिणो मुख्ययोग्यतायाः साध्यधर्मस्य हेतुविषयस्य

बाधितत्वेन विषयापहारात्कथं न हेतु बाधितविषय इति चेन्न ॥

प्रमाणे नथी माटे एटले प्रत्यक्ष जणाय ठे जे मुनि होय ते वैत्यम

रहेता नथी माटे ए प्रकारे पांच हेत्वाज्ञास एटले दोष ते आ हेतु

मां नथी माटे त्यां सद्धेनु कहेवाय प्रतिवादिना जे सर्व हेतु तें अ

सद्धेनु करी देखान्या माटे हवे लिंगधारी आशंका करे ठे जे अ

काससां प्रत्यक्षणे जे जिनजुवनमां साधुनो निवास देखाय ठे ते

करीने ते साधुना निवासरूपी जे धर्म तेने मुनिनी अयोग्यतारूपी जे

साध्य धर्मरूप देवद्रव्यनो उपजोग थाय ए रूपी जे हेतु तेनो विषय

जे अयोग्यता तेनुं बाधितपणुं थयुं तेणे करीने विषयनो अपहार थयो

एटले विषय नाश पास्यो एटले अयोग्य हेतुनुं योग्यपणुं थयुं माटे

प्रमाणे नथी माटे एटले प्रत्यक्ष जणाय ठे जे मुनि होय ते वैत्यम

रहेता नथी माटे ए प्रकारे पांच हेत्वाज्ञास एटले दोष ते आ हेतु

मां नथी माटे त्यां सद्धेनु कहेवाय प्रतिवादिना जे सर्व हेतु तें अ

सद्धेनु करी देखान्या माटे हवे लिंगधारी आशंका करे ठे जे अ

काससां प्रत्यक्षणे जे जिनजुवनमां साधुनो निवास देखाय ठे ते

करीने ते साधुना निवासरूपी जे धर्म तेने मुनिनी अयोग्यतारूपी जे

साध्य धर्मरूप देवद्रव्यनो उपजोग थाय ए रूपी जे हेतु तेनो विषय

जे अयोग्यता तेनुं बाधितपणुं थयुं तेणे करीने विषयनो अपहार थयो

एटले विषय नाश पास्यो एटले अयोग्य हेतुनुं योग्यपणुं थयुं माटे

કેમ એ હેતુ ન વાધ પામ્યો ત્યારે સુવિદિત ઉત્તર આપે છે જે એમ તારે ન બોલવું.

ટીકા:-તેમાં મુન્યાજ્ઞાસત્ત્વેન તત્ર તદ્વાસ દર્શનેના પિતદ્વાસસ્ય મુન્યયોગ્યતાયા વાધિત્વમિતિહેતોર્વિપયાપહારાજ્ઞાવાજ્ઞવાધિત વિપયત્વમિતિ ॥ એવં સાધનાંતરમપિ પ્રકૃતસિદ્ધ્યેદર્શયતે ॥ જિનચૃદ્વાસો યતીનાંવર્જનીયઃ ॥ પૂજ્યાશાતનાહેતુત્વાત્ ॥ ગુર્વાસનાવસ્થાનવદિતિ ॥ અન્નાપિ હેત્વાજ્ઞાસોઽઘ્નઃ સ્વયન્મુદ્ધઃ ॥ તદેવમુપપન્નમેતદ્યતિર્જિર્જિનચૃદે ન વસ્તવ્ય મિતિશૃનાયઃ ॥ ૭ ॥

અર્થ:-કેમ જે તે ચૈત્યમાં રહેનારા મુનિ નથી, એતો મૂનિના આજ્ઞાસ છે એટલે મુનિ જેવો વેપ રાખે છે પણ મુનિ નથી. માટે તેતો ચૈત્યમાં નિવાસ દેખાય છે તેણે કરીને પણ સાધુને ચૈત્યમાં નિવાસ કરવો તેનું અયોગ્યપણું છે માટે વાધિત છે એટલે નિષેધ છે એ હેતુ માટે હેતુનો વિષય જે અયોગ્યપણું તેનો નાશ જે યોગ્યપણું તે નથી, માટે એ હેતુને વાધિત વિષયપણું નથી. એ પ્રકારે વીજું પણ અનુમાન સાધન આ પ્રકૃત વાતની સિદ્ધિને અર્થે દેખાય છે. જે, જિનઘર વાસ યતિને વર્જવા યોગ્ય છે કેમ જે પૂજ્યની આશાતના ધાય છે એ હેતુ માટે ॥ દૃષ્ટાંત ॥ જેમ ગુર્વાદિકના આસન ઉપર બેસવું તે આશાતના છે માટે વર્જવા યોગ્ય છે તેમ આ અનુમાનમાં પણ હેત્વાજ્ઞાસનો ઝડાર પોતાની મેઢે તર્ક કરી લેવો તે હેતુ માટે એમ સિદ્ધ થયું જે યતિને જિનઘરમાં ન રહેવું એ પ્રકારે સાતમા કાવ્યનો અર્થ થયો ૬તિ યતિને ચૈત્યવાસ નિષેધનો ઝડાર થયો ॥ ૭ ॥

टीका:-इदानीं जिनाद्यासेवितत्वेन सिद्धांतोक्तत्वेन च
तीनां परगृहवसतिं व्यवस्थापयन् वसत्यक्रममाहारं वृत्तक
निरसितसिपुराह ॥

अर्थ:-इवे साधुने परघरमां निवास करवो केमजे जिन
रमात्मा आदिक पुरुषोए परघर वास कर्यो ठे ए हेतु माटे ने
आंतमां पण परघर वास करवानो कह्यो ठे, माटे साधुने परघर वा
करवो ए प्रकारे स्थापन करता सता वसति अक्रम नामे द्वारे
काव्य वने निराकरण करता एटले वसति जे परघर तेमां साधुने
रहेतुं एवां जे सिंगधारीनां वचन तेनुं खंमन करता सता कहे ठे.

॥ मूलकाव्य ॥

साक्षाज्जिनैर्गणाधरैश्च निपेवितोक्तां, निःसंगताग्रिमपद
मुनिपुंगवानां ॥ शय्यातरोक्ति मनगारपदं च जानन्
विद्वेष्टि कः परगृहे वसतिं सकर्णः ॥ ८ ॥ चित्रोसर्गाप-
वादे यदिह शिवपुरीदृतज्ञाने निशीथे, प्रागुक्ताभूरिजेदा
गृहिगृहवसतीः कारणे पोथ पश्चान् ॥ श्रीसंसक्तादियु-
क्तेष्वनिद्रितयतनाकारिणां संयतानां सर्वत्रागारिघा-
न्नि न्ययमि ननु मनःश्चापि चैन्ये निवामः ॥ ९ ॥

टीका:-इमं रूपं पुमान् परगृहं गृहिमदने वसतिं निवाते
विद्वेष्टि अनुशानं मान्मयांश्चक्रमनं निबंधनीनियायत् । मुनिपुंम-

पानां सुविहितयतीनां न कश्चिदित्यर्थः ॥ अयमर्थः ॥ अक-
णोदिकर्षोविना सिद्धांतोक्तमपि परगृह वसतिमनाकर्षणम्
छिप्पादपि यतोलोकेपि यधिरस्तोकमपितच्छ्रवणांश-
मेपोषिद्विपतीति मन्यमानोद्विपन्नपुत्रज्यते ॥ यः पुनः सकर्णः
स ध्रुवणोऽथ च हृदयः परगृहवासचेत्यांतर्वासगुणदोषविचारचतुर-
इतिपाद्यत् ॥ सपरगृहवसति यतीनामनुमोदयत्येव ननु छेष्टि ॥

अर्थः—कोश माखो पुरुष साधुने परधरमां निवास करवो
रखे छेप करे ? नज करे जे हेतु माटे लोकमां पण वेहेरो पुरुष
रदेशकनी घोनी पण बात सांजली शक्तो नथी माटे एम जाणे
जे आ पुरुष भारो तिरस्कार करे ठे. एम मानीने ते उपर छेप कर
जणाय ठे. पण जे कानवाळो ठे ते छेप करतो नथी. केमजे ते मा
पुरुष परधर निवासने चेत्यमां निवास ए वेनो गुण दोषनो विच
करवामां चतुर ठे माटे ते पुरुष साधुने परधरमां निवास करवो ते
अनुमोदनाज करे ठे पण छेप नथी करतो.

टीकाः—किंरूपांवसतिमित्याह ॥ निषेविता निवासेनोपभु-
क्ता उक्ताच स्वमुखेन यत्याश्रयणीयत्वेनागमे प्रतिपादिता नि-
षेविता चासावुक्ताचेतिकर्मधारयः कथंसाक्षात्प्रत्यक्षंस्वयमित्य-
र्थः ॥ कैर्जिनैस्तीर्थकृद्भिः गणधरैर्गौतम स्वामिप्रभृतिभिः ॥ चः
समुच्ये ॥

अर्थः—ते निवास केवो ठे ते कही देखाने ठे जे जे ग
इस्योए पोतानो निवास करवो तेणे करीने जोगवेखो ने

जमां साधुने एवा निवासनो आश्रय करवापणे कहेलो प्रतिष्ठा
करेलो माटे शास्त्रमां कहेलो ने गृहस्थोए जोगवेलो ए वे पदनो कर्म
धारय समाप्त करवो. कये प्रकारे कहेलो ? तो साक्षात् प्रत्यक्ष पोते
कहेलो पटलो अर्थ ठे, कोणे कहेलो तो तीर्थंकर तथा गौतमस्वामी
आदि गणधरोए कहेलो चकारनो समुच्चय अर्थ करवो.

टीका:-तथाहि ॥ जगवान् श्रीमहावीरोवर्पाचतुर्मासकं
तिष्ठासुद्वयमानपाखंनिनामाश्रमं गतस्तत्कुलपतिना जगवत्
पितुवयस्येन संबहुमानमनुज्ञातस्तदुज्जमध्युवासेत्यादि श्रू-
यते तथाचावश्यकचूर्णिः ॥ ताहे सामी वासावासे उवागएतं
चेव दूइजांतग गामं एइ॥ तत्ये गंमि उरुए वासावासंठिओत्ति॥
तथा ॥ ताहे सामी रायगिहउं तत्यवाहिरिगाए तंतुवायसावाए
एगंविस्ति अहापनिरुवंअवगहं अणुन्नवित्ता विष्ठइत्ति ॥

अर्थ:-परघर वास तीर्थंकर महाराजे कयों ठे ते कही ते
खाने ठे. जे जगवान श्रीमहावीर रवामी वर्पाचोमासु रहेवा इच्छ
तासता, दुख पामता पाखंनि तेमना आश्रममां गया. त्यारे जगवा-
नना पितानो मित्र कुलपति तेणे बहुमानपूर्वक अनुज्ञा करी. त्यां
तेनी पूर्ण शाळामां निवास कयों इत्यादि सांचळीए ठीए. वडी
आवश्यक चूर्णिमां कहुं ठे जे.

टीका:-तथा श्री सिंहगिरिसूरयोवैरमुनिंवसतिपालं संस्था-
व्य वहिः संज्ञाभूमिं गता इतिचश्रूयते॥ तथाहि ॥ अन्नयाग्रा-

यरिया मप्रएहे साहुसु जिंसुं निग्ज एसुसत्ताभूमिं निज्जया ॥
वइरसामीवि पफिस्सयपासोनि ॥

अर्थः—वळी श्री सिंहगिरि आचार्य वेरस्वामीने वसतिपास-
थापिने धारणे संज्ञाजूमि प्रत्ये गया एस सांजळीए ठीए ते वचन जे.

टीकाः—एवं निपेविता जिनादिजिः परगृहवसतिः ॥ तथा
संविग्गसन्निजद्वगमुत्ते नीयाइमुत्तहाठंवे ॥ वचंतस्सेएसुं वसही
एमग्गणाहोइ ॥ इत्यादिना बहुधा सप्रपंचं जिनादि जिरुक्ता
चतां ॥ तत्रच निपेवितोक्ते ति समासकरणं जगवच्चनक्रिकयोः
सर्वदाप्यविसंवादंसूचयति ॥

अर्थः—ए प्रकारे परधरनो निवास ते जिनआदि महांत पुरु-
षोए सेव्यो ठे.

टीकाः—तथा सज्यतेजनो स्मिन्नितिसंगः ॥ सदनधनकनक
तनयवनितास्वजनपरिजनादिपरिग्रहः ॥ निर्जतः संगान्निः
संगस्तेषांजावः तस्याः अभिमंमुख्यंपदं स्थानं मुनीनां परगृहव-
सतिः सत्यांहि तस्यांनिःसंगता पदमनुवभाति ॥

अर्थः—वळी लोक जेने विपे बंधाय ते संग कहीअे ते कयो
ते धरः धनः सुवर्णः पुत्रः स्त्रीः सगांसबंधि, सेवकादि ए
सर्व परिग्रह कहीए. ते निसंगतानुं मुख्यस्थान मुनिने परधर नि-

टीकाः—॥ तदुक्तं ॥ जे घरसरणपसचा ठकायरिठ सकिं
 चणा अजया ॥ नवरं मोनूण घरं निसंकमणं कयं तेहिं ॥ निःसं-
 गताया अग्निमं मोलंपदं लक्ष्य खिग मित्यर्थः ॥ पदं व्यवसिति.
 प्राणस्थानलक्षमांभिवस्तुष्टित्यनेकार्थवचनात् ॥ निःसंगताहि.
 मुनित्पस्य लक्षणं वहिरिवदाहपाकादि सामर्थ्यस्य तस्याश्चखिगं
 परएहवसतिःभूतइववहेःनिःसंगतामंतरेण हि निःस्पृहस्य पर-
 गृहवसतिर्वा विना भूमलेखेवानुप पथमानतां गमयति.

अर्थः—अथवा आ प्रकारे अर्थ करो जे निःसंगतानुं अग्नि-
 मपद कहेतां मुख्य विद् ए परघर निवास ठे. एटलो अर्थ ठे, ते
 पद शब्दनो चिन्हरुपि अर्थ कयों ते उपर कोशानुं प्रमाण आपे
 ठे जे, पदशब्द जे ते रक्षण, स्थान, चिह्न, चरण, वस्तु
 एटला अर्थने विपे प्रवर्तें ए प्रकारे अनेकार्थ कोशानुं वचन ठे
 माटे निःसंगता जे ते निश्चे मुनिपणानुं लक्षण ठे. जेम वहन थुं
 परिपक्व थुं इत्यादि जे सामर्थ्य ते अग्निनुं लक्षण ठे. तेम मुनिप-
 णानुं लक्षण निःसंगता ठे, ते निःसंगतानुं चिह्न परघर निवास
 ठे जेम अग्निनुं चिह्न भूम ठे, ज्यां भूम ठे त्यां
 अग्नि होयज तेम निस्पृह पुरुषने परघर निवास ठे त्यां निः
 संगपणुं पण होयज जेम अग्नि विना भूमरेखा घटती नथी तेम
 निःसंगता विना निस्पृहने परघर निवास घटतो नथी.

टीकाः—अतो निःसंगतानांतरीपकत्वाद्भवति निस्पृह-
 स्य परघरवसतिस्तद्विगं ॥ नहि स्वाधीने विजये मनस्वी कश्चि-
 त्परमुपजीवेदिति ॥ अत्रच पदशब्दस्य विष्टखिगत्वात्त विशेष-
 ण्य खिगता ॥

अर्थः—ए हेतु माटे निःस्पृहने परधरमां रहेवुं ए निःसंग-
 तानुं चिन्ह ठे केमजे निःसंगता ढांकेली नथी उधाकी ठे ए हेतु
 माटे ने कोइ पण माह्यो पुरुष पोताने आधिनि विज्जव ठेते परधर
 प्रत्ये निवास करीने उपजीका करे ? न करे आ जगाए पद शब्द
 अजहत् सिंगे ठे. माटे विशेषपना जेवुं स्त्री लींगपणुं न थयुं, जिल
 नपुंसकपद शब्द रह्यो.

टीकाः—किं कुर्वन् न विद्वेष्टीत्यत आह ॥ जानन् आगम
 श्रवणेना वबुध्यमानः ॥ कांशय्यातर इत्युक्ति र्जापा तां ॥ सि-
 ङ्गांतिहि शय्यातर इति ज्ञाया श्रूयते ॥ नचासौ साधूनां प-
 रगृहवासं विनोपपद्यते ॥ तथाहि ॥ शय्यावसत्यायतिच्योदाना
 त्तरति संसारपासावार मिति शय्यातर शब्दार्थः ॥

अर्थः—शुं करतो ठतो विद्वेष न करे एवी आ शंकाथी कहे
 ठे जे आगमना श्रवणे करीने शय्यातर ए प्रकारनी उक्ति एटले
 ज्ञाया तेने जाणतो ठतो सिङ्गांतमां शय्यातर ए प्रकारनी ज्ञाया
 संज्ञळाय ठे, ते साधुने परधरमां निवास विना घटती नथी माटे
 तेज कही देखामे ठे जे शय्या जे वसति एटले निवास तेजुं साधुने
 आपवा थकी संसार समुद्रने तरे. तेने शय्यातर कहीए एमं श
 य्यातर ..

टीका-
 यस्तरति

परगृहवसतिं विना-

तु पतीनां न कस्यचित्साधुशय्यादानेन तरणमस्तीति शय्यातर
शब्दस्य स्वार्थाज्ञानेन निर्विषयत्वापत्त्या सिद्धान्ते प्रतिस्थानमु-
च्चारणं कथमिव शोक्षां विभूयात् तस्मादागमे शय्यातरशब्दश्रुते
रपि परगृहवसतिर्मुनीनामवसीयते ॥

अर्थः-ते शास्त्रमां कळो ठे जे शय्या ए प्रकारनुं निवासनुं
नाम कळुं ठे, तेनुं साधुने थापवाचकी जे संसार समुद्रने तरे ठे.
तेने शय्यातर कहीए माटे मुनिने परघर निवास विना तो कोइने
पण मुनिने शय्या देवाची तरवापणुं नहिं घाय थारे शय्यातर श-
ब्दने पोताना अर्थनी प्राप्ति न घाय तेणे करीने ते शय्यातरशब्द
प्रवर्तवानुं स्थान न रहुं तेणे करीने व्यर्थ परुशे, ने सिद्धान्तमां
तो वाम वाम शय्यातरशब्दनुं उच्चारण करुं ठे, ते केम करीने शोक्षांनुं
धारण करशे, ते माटे आगममां शय्यातर शब्द सांजळीए ठीए
तेची पण साधुने परघर निवास करवो एवो निश्चय घाय ठे.

टीका:-तथाचागमः ॥ सिज्जायरुत्तिजान्नइथासयसामिति॥
तथा सिज्जायरो पडूवा पडुसंदिष्ठो व हेइकायवो इत्यादि॥ मुचूण
गेहंतु सपुचदारो वणिज्जमाइहिउकारणेहिं ॥सयंव अन्नंव पइज्जा
देसं सिज्जायरो तत्थ सएव हेइ ॥ तथा ॥ जो देइ उवसयं मु-
णिवराण तव नियमवंज्जुताण ॥ तेणं दिग्गा वत्थन्नपाणसय-
णासणविगप्पा इत्यादि॥ तथाऽनगारपदंचजानन्निति सवं व्यते॥
॥चः समुच्चये ॥ नवद्यतेऽगारंशृहं यस्या सावनगारस्ततश्चा-
नगारं इतिपदं व्यपदेशस्तत् श्रुतेऽनगारपदंश्रूयते ॥ तद्यतेपां
स्वागारात्तावेन परागारवासेन च संगच्छते॥अन्त्यथा स्वगारसद्-

(२०८)

—१३ अथ श्री संपदकः ॥

वे माटे केम त्यां निवासनो नियम कयों तेनो
उत्तर आपे वे.

टीका:—अजिहिता निशीथे प्रतिपादिता
कत्यादिसंज्ञवात्कंदर्पविकाराद्यसत्प्रवृत्ति नीवृत्ति
तिरस्करणीकटाद्यंतर्जानरूपाचेष्टा ॥ यदाह ॥ ज
पवित्तिविणिवित्तिलक्षणं वर्युं सिज्जइ चिछाइ
जयणा णाइविविश्मि ॥

अर्थ:—जे साधुने गृहस्थना घरमां निवास कर
गीय सूत्रमां प्रतिपादन कर्युं वे. ते तेमां द्वियादिकनो
होय तो यतना करवानी कही वे. ते यतना तेशुं ? तो व
आदि अस्तप्रवृत्तिनी निवृत्ती करवामां चतुर एवी चेष्टा
नाम यतना कहीए पटसे ओयादिकनां रुपादिक न देख
चक नांखयो अथवा कमीत, सादकी, इत्यादिकनो वचे पन्त
वो जेयी ते न देखाय एम कर्युं ए प्रकारनी यतना करी
गृहस्थना घरमां निवास करवो पण चेत्यादिकमां न करवो.

टीका:—आणाइ विविधंमिति ॥ आइयाआतोपदेशनीत्य
विपदिप्रत्येकप्रज्ञाप्रभावादीत्यर्थः ॥ तत्कारिणां तदुच्यमानां ॥
यदाह ॥ ज्ञावन्ति गायमाणा पदमं गायन्ति स्वपद्विद् ॥ तद्विप
कनगविप्रमिलो तस्मान्नइ वन्ति गायमाणा ॥ गायमाणांमनसुं
हाने अथवा विविधमिथ्यां मन्त्राणाम् ज्ञानेन आश्रयेन

ऐय ॥ जहि अप्ययरा दोसा ॥ आचरणार्ण दूरओयसिया चिख-
मिणि निसिजागरणं गीए सज्जायकाणाइ ॥ अछाणनिग्गयाई
तिखुत्तो मगिऊण असईए ॥ गीयत्था जयणाए वसंति तो व-
वसागरिए ॥ अद्दाण निग्गयाइं वासे सावयतिए व तेणजए, आव-
सिया तिबिहेवी, वसंति जयणाए गीयत्था ॥

अर्थः—आगळ पाठळ आवी गयो ठे.

टीकाः—इयं यतना स्त्रीसंसक्तवसतिमधिकृत्योक्ता ॥ पशु
पंरुग संसक्तायामपि वसतो वसतामेतदनुसारेण संजविनीयय-
तना दृष्टव्या ॥ तदयमर्थः ॥ स्त्री संस्त्यादिसंज्ञवेप्येवंविधय-
तनासावधानानां मुनीनां न तज्जन्या दोषाः प्राप्नुयन्ति स-
र्वत्र सर्वस्मिन्नपि वसत्यधिकारप्रवृत्तौ देशकाप्यौ ॥

अर्थः—ए प्रकारनी यतना स्त्रीना संबंध सहित ज्यारे नि-
वास होय तेनो अधिकार करीने कही ठे माटे पशु तथा नपुंसकना
संबंधवाळा निवासमां पण रहेनारने आ यतनाने अनुसारे जेम
संज्ञवे तेम यतना करवी तेनो अर्थ प्रगट ठे जे स्त्रीनो संज्ञव आ-
दिक यवानो संज्ञव होय त्यां पण ए प्रकारनी यतना करवामां सा-
वधान रहेता मुनियोने ते स्त्रीयादिकना संबंधथी थएला दोष नहीं
प्रगट थाय एम सर्व जगाए दटले साधुना निवास्तना अधिकारमां
प्रवर्तला सर्व उद्देशक आदिकने विषे एम जाणवुं यतनावाळाने स्त्री
यादिकना संबंधथी थएला दोष नहीं प्रगट थाय.

टीका:-नन्वेवं यतनावतां चैत्यवासेपि कोदोष इत्यत आह ॥
 ननु ॥ तुर्जदेशधारणेवा ॥ तेन नपुन नैववा मतदृष्टः ॥ क्वापि
 उद्देशकादौ चैत्ये जिनगृहे निवासो ॥ निवास इत्युक्तयत्रयोज्यते ॥
 एतदुक्तं भवति ॥ यदिहि चैत्यवासो यतीनां क्वचिन्मतः स्या-
 तदा स्त्रीसंसक्त्यादियुक्त इव गृहे वसतां तत्रापि कांचिद्यतनां
 वृषान्नचैवं ॥ ततोऽवसीयते आगारिधाम्न्येव संयतानां वासो, न
 चैत्य इति तस्मान्न सकर्णेन तत्रविद्येयो विधेयइति स्थितं ॥

अर्थ:-प्रतिवादिये तर्क क्यों जे ए प्रकारनी यतनावसाने
 चैत्यवासमां पण शो दोष ठे ? ते तर्कनुं समाधान कहे ठे के कोई
 उद्देशादिकने जिये चैत्यमां साधुने निवास करयो अज्जिमत्तज नयी
 एट्ठे कस्योज नयी. तु अव्यय जेवरुपी अर्थने विषे अथवा निश्चय
 रूपा अर्थने जिये ठे माटे चैत्यवास मान्य नयीज एदसो अर्थ थपो
 निवास शब्दनी योजना वे पास करवी तेणे करीने आ प्रकारे प्रथं
 यपो जे साधुने चैत्यमा निवास करवानुं कोइ जगाए कशुंज नयी.
 साधुने गृहस्थना परमांज निवास करयो एम कशुं ठे जे जो कोइ
 जगांवे साधुने चैत्यवास करवानुं कशुं दोष तो जेम गृहस्थना परमां
 निवास करनारे स्त्रीयादिकनो संबंध थाय त्यां यतना करवी कही वे
 तेन चैत्यवासमां पण कांश्च यतना कहेत पण ते तो कही नयी.
 नटे एम निश्चय करीए गीए जे गृहस्थना परमां निवास करना
 नुतिने जिये दोष न करवो एट्ठु सिद्धान्त थयुं ॥

टीका:-यनेन संत्रनेषु निगमसंदेशादीत्यादिना धनरपसा
 अनुनां इत्याद्यनेन ययतीना परगृहसतिरूपं यज्ञाये परे-

ણ તદપિ પરાકૃતં ॥ તથાહિ ॥ યદીયં પરગૃહવસતિર્દૂષ્યતે જ-
વતા યતીનાં તત્કિં સર્વદાં જતસ્તિદિદાનીમેવ ॥

અર્થ:-પણે કરીને સર્વ વ્રતમાં અપવાદ રહિત વ્રહ્મવ્રત ફ
સ્યાદિયી આરંજીને વ્રહ્મવ્રતની અગુતિ થાય ત્યાં સુધી જે લિંગધારી
રીયે યતિને પરધરમાં નિવાસ કરવા વિષે દૂષણ કહ્યાં હતા તે સ-
ર્વેનું સ્વરૂપ કર્યું તે હવે કાંઈક દેખાતે છે. સુવિહિત લિંગધારીને પૂઠે
ઢે જે, તે સાધુને પરધરમાં રહેવા વિષે દોષ કહ્યો તે શું નિરંતર સર્વ
કાલમાં ઢે કે આ કાલમાંજ એ દોષ છાગે ઢે.

ટીકા:-॥ યથાથઃ પદસ્તદાનીમુચ્યાનાદિપુ વસતાં યતીનાં
કયંચિચૌરાયુપજ્ઞવાત્કથં પ્રતીકારઃ સ્યાત્ ॥ નચ તદાનીં કાલ-
સોસ્થ્યેન ચૌરાયપસર્ગાજ્ઞાવાહુચ્યાનવાસૈવ યતીનાં શ્રૂયતે ન
પરગૃહવાસ ઇતિવાચ્યં ॥ તદાનીમપિ ચૌરાયપજ્ઞવસ્ય વહુધા
શ્રવણાત્ ॥ તથા તદાપિ યતીનાં પરગૃહાશ્રયણસ્યાગમેઽજિધાનાશ્ચ

અર્થ:-ત્યારે તું જો પ્રથમ પદનું ગ્રહણ કરીશ જે સર્વકાલે
ગૃહસ્થના ઘરમાં નિવાસ કરતાં દોષ છાગે ઢે તો કહીએ ઢીય જે તે
કાલમાં જ્યાં આદિકને વિષે નિવાસ કરનાર યતિને કાંઈપણ કોઈ
પ્રકારે ચૌરાદિકના ઉપજ્ઞવધી ગૃહસ્થના ઘરમાં રહેવા રૂપિ ઉપાય
થતો હશે એ વચન સાંજળીને લિંગધારી બોલ્યો જે તે કાલ તો ઘણો
સારો હતો માટે ચૌરાદિકનો ઉપસર્ગ હતોજ નહીં માટે સાધુને જ-
્યાનમાં રહેવાનું શાસ્ત્રમાં સંજળાય ઢે પણ ગૃહસ્થના ઘરમાં રહે-
તંજાણતુ નથી ત્યારે સુવિહિત બોલ્યા જે એમ તારે ન બોલ

पण चौरादिकनो उपद्रव बहुधा शास्त्रमां संजळाय ठे, वखी ते कासे
पण यतिने परघरनो आश्रय करवानुं शास्त्रमां कहुं ठे ए हेतु माटे ॥

टीका:-॥ यदाह ॥ बाहिरगामे बुत्था उज्जाणे वाणवसहि
पमिलेहा ॥ इहराज गहियजंमा वसहीवाघायउडाहो ॥ सबेवि-
य हिंमंता वसहिं मगंति जहउ समुयाणं ॥ खड्गे संकलिय निवे-
यणं तु तत्थेवउ नियाहे ॥

अर्थ:-आवी गयो ठे.

टीका:-॥ तथा वृषजकल्पनया स्थापिते ग्रामादौ यतीनां
वसतिगवेपण चिंतायामुक्त यथा, नयराइएसु घिप्पइ वसही
पुबामुहं ठविय वसहं ॥ वासकमीइ निविठे वीकय अगंमि का-
पयं ॥ सिंगरकौमे कलहोछाणं पुण नत्थि होइ चलणेसु ॥ अहि-
छाणे पुट्टरोगो, पुठ्ठंमिय फेरुणं जाण ॥ मुहमूलंमिय चारंसिरेय क-
कुहेय पूयसकारे ॥ खंधे पहीइजरो पुठ्ठंमिय धायओ वसहो ॥

अर्थ:-अर्थ पाधरो ठे.

टीका:-नचैवं विधावसतिग्रामादिमध्यमंतरेण संजवति ॥
उद्यानवासएवच तदानी मज्जिंमते प्रतिपदमुक्तन्यायेन ग्रामांयं
तर्वसतिनिरूपणानोपपद्येत ॥ एवचं तदानीमपि परगृहवसतेर्यती-
नां ज्ञायान्नप्रथमपक्ष ॥

अर्थः—ए प्रकारनो निवास ग्रामादिना मध्ये होय त्यारेज संजवे पण ते विनानं संजवे जो तुं एम कहीश जे ते काखे तो न-
यानवासज हतो तो पूर्वे कह्यो एवा न्यायथी सिद्धांतमां गले ग-
ले गाममां मुनिनिवासनी प्ररुपणा आवे ठे ते केम घटे माटे ते
काखे पण मुनिने परघरवास हतो ए प्रकारे प्रथम पढ़नुं खंन थयुं.

टीकाः—अर्थ द्वितीयः पक्षः ॥ अत्रापि वक्तव्यं कुतो दोषाद-
धुनैव यतीनां परगृहवासोदूप्यते स्त्रीसंस्कृत्यादेरिति चेत् ॥ न ॥
अस्य दोषस्य तदानीमपि ज्ञावात् ॥

अर्थः—हवे बीजो पक्ष जे, साधुने परगृहमां निवास करतां
आ काखमां दोष लागे ठे ए पढ़नुं सुविहित खंन करे ठे जे आ
पक्षमां पण कहेवा योग्य ए ठे जे शा हेतु माटे आ काखमांज सा-
धुने परघर निवास करतां दोष लागे ठे ? त्यारे तुं कहीश के स्त्री-
यादिकना संबंधथी तो एम नही कहेवाय केम जे ए दोष तो ते काखे
पण हतो ज माटे.

टीका—नच तदापि तत्संस्क्रितवसतिपरिग्रहे तदस्त्राज्ञे
चाज्ञिहितयतनां विहायान्यः समाधिः ॥ तथाच स इदानीमप्या
श्रीयतां न्यायस्य समानत्वात् ॥ एवं चोक्तयतनाविधापिनां
स्त्र्यादि संस्क्रवसताविदानीमपि ब्रह्मचर्यागत्यादयो दोषाः
परास्ताः ॥

अर्थः—ते काखे पण स्त्री संबंध रहित निवासनो परिग्रह हतो,

वा निवासनी प्राप्ति न थाय. त्वारे शास्त्रमां कहेली यतनां करीने
 मां निवास करवो पण ते विनानुं वीजुं. समाधान न हतु तेमज
 प्रा कालमां पण तेज प्रकारनो आश्रय करो केम जे ए न्याय तो
 काले ने आकाले सरखो ठे ए प्रकारे शास्त्रमां कही एवी यतनाने
 करता. एवा मुनीयोने स्त्रीयादिकना संबंध सहित एवा पण निवास-
 मां रहेतां तेमने ब्रह्मचर्यनी अगुप्तिआदि दोष नही थाय ए प्रकारे
 वैगंधारीए जे परघरमां निवास करनारने दोष देखामया हता तेनुं
 करुन कयुं.

टीका:-यद्यपि तात्पर्यवृत्त्या चैत्यवासप्रसाधनार्थं एकामूल-
 गुणोऽसुमित्यवष्टंजेन स्त्रीसंस्काधाकर्मिक वसत्योः संजवे आधाक-
 र्मिकमेव वसतिग्रहणमुपपादितं तदप्यनवगतजिनमत तत्त्वस्य
 प्रवतो वचः ॥ नह्यत्र सामान्यस्त्रीसंस्कातवसत्यपक्षयाऽधाकर्मिक
 वसत्युपादानमुदितं किंतु तरुणयोपित् संसक्ति मरुसत्यपेक्षयेति
 बोद्धव्यं ॥

अर्थ:-जे चैत्यवासनी सिद्धि करवानी तात्पर्य वृत्तिए करीने
 त्वारे जे ते प्रकारे चैत्यवास सिद्ध करवो एवा अग्निप्रायशी
 का मूलगुणे ॥ ए गायानुं आखंवन करीने एकर तो स्त्रीना संबंध
 सहित निवास ठे ते वीजा आधाकर्मिक निवास ठे तेमां आधाक-
 र्मिक निवासनुं ग्रहण करवुं एवुं जे तमे प्रतिपादन कयुं ते तमारुं
 जन मतना तेथी एवुं वचन कहो ठो ॥ केम
 ए जगाए साम सहित निवासनी अपेक्षाए
 आधाकर्मिक कांड कयुं नथी ए तो जवान

स्त्रीश्रोना संबंध सहित जे निवास तेनी अपेक्षाए कह्युं एम जाणो.

टीका:-अन्यथा पुरुषाकीर्णवालवृद्धस्त्रीसंसक्तवसत्यपेक्ष-
याऽधाकर्मिक वसतिवर्जना जिधानस्य वैयर्थ्य प्रसंगात् ॥

यदुक्तं ॥

अहवा पुरिताइला नायायाराय जीयपरिताय ॥ वालासु य
वृद्धासु य नारीसु य वज्जए कम्मं ॥

अर्थ:-॥ एम जो न होय एटले जवान स्त्रीश्रोना संबंध
सहित निवासना त्याग करवो एम जो अजिग्राय न होय तो जे
निवास पुरुष युक्त होय वाल अथवा वृद्ध स्त्रीश्रोना संबंधिसहित ।
निवास होय तेनी अपेक्षाए आधाकर्मिक निवासनो त्याग करवानुं
जे कह्युं ठे तेने व्यर्थ थवनो प्रसंग थरो ए हेतु माटे ॥ ते शास्त्रमां
कह्युं ठे जे.

टीका:-किंच उक्तय प्राप्तावाधाकर्मिकवसति ग्रहणमेव
चैत्यवासं निषेधयति ॥ अन्यथा आधाकर्मादिदोषविकलसंज्ञावे
आधाकर्मिकवसतिग्रहणं नाचक्रीत ॥ तथा स्त्रीसंसक्ताधा-
कर्मिकवसत्योरिव स्त्रीसंसक्तवसतिजिन गृह्योरेकतरनिर्धारण-
स्यागमे कारणेपि क्वचिदप्रतिपादनात् ॥

अर्थ:-वली वे प्रकारना निवासनी प्राप्ति थये ठे ॥ एटले

જવાન સ્ત્રીશ્રોના સંવંધ સહિત નિવાસને આધાકર્મિકનિવાસ એ
 વેની પ્રાપ્તિ થયે સતે આધાકર્મિક નિવાસનું ગ્રહણ કરવું ॥ એ
 વચન ચૈત્યવાસનો નિપેધ કરે છે ॥ ને જો એમ ન હોય તો આધા-
 કર્માદિ દોષ રહિત નવાસનિ પ્રાપ્તિ થયે ઠતે જે આધાકર્મિક નિ-
 વાસનું ગ્રહણ કરવું કહ્યું તે ન કહેત ॥ વઢી સ્ત્રીશ્રોના સંવંધ સહિત
 નિવાસ ને આધાકર્મિક નિવાસ તે વેની પેઠે જવાન સ્ત્રીશ્રોના સંવંધ
 સહિત નિવાસ ને ચૈત્યવાસ એ વેમાંથી એકનો નિર્ધાર કારણ ઠતે
 પણ કોઈ આગમમાં પ્રતિપાદન કર્યો નથી.

ટીકા:-પચપિ પ્રામાયંતર્વસંઙ્ગિરિત્યાદિનાશ્ચુના જિનગૃહ
 વાસસ્યા સ્ત્રીચીનતાપાદનં તદપ્યજ્ઞાનવિજૃંભિતં ॥ જવદ્વિમત
 જિનસદનવાસપક્ષેપ્યધિકતરવિવક્ષિતદોષસજ્ઞાવાત્ ॥

અર્થ:-વઢી જે તમે પ્રામાદિકના માંહી વસતાને ॥ એ વ-
 ચનથી ચારંજીને હાલમાં જિન ઘરવાસ કરવો એ ઠીક છે એ પ્રકારે
 કહ્યું તે પણ તમારા અજ્ઞાનનું પ્રકાશપણું છે. કેમજે તમે માન્યો જે
 ચૈત્યવાસ તે પક્ષમાં પણ યાગઢ અમે કહીશું એવા અતિશય અધિક
 વોષનું વિચિમાનપણું છે માટે ॥

ટીકા:-તથાહિ પ્રત્યહં જગત્પુરતઃ શૃંગાર સાર ગાયન્નૃણ
 હારાંગનાં ગત્રંગા પાંગ નિરીક્ષણ સ્તનતટાચ સ્ત્રીનાદિના તથા
 વસતામિદાનોં તનમુનીનાંકયં સાતિરેકા મન્મથ વિકારાંગારાન
 વીધેરન્ ॥ તતથ્વેદ મુપસ્યિતં યત્રોનયોઃસમોદયઃ પરિહારઃ
 તાદૃશઃ ॥ નેકપરંપુષોક્ત્ય સ્તાદૃશાય વિચારણે ॥

अर्थः—ते कही देखामे ठे जे नित्ये जगवाननी समीप शृंगार रसथी गान करती ने नृत्य करती जे वेश्याञ्च तेना शरीरनो विलास तथा कटाक्ष तेनुं देखवुं तथा स्तनकळशनुं देखवुं इत्यादिके करीने त्यां रहेनार आ काळना मुनिउने कामना विकाररूपी शृंगारा अतिशे घणा केम दि दीप्यमान नहि थाय ? यशेज माटे तेमांथी आ निर्धार प्राप्त थयो जे ज्यां वे वस्तुनो सरखो दोष प्राप्त थयो ने परिहार पण सरखो प्राप्त थयो तेवा अर्थना विचार करवामां एक पदार्थनो पण निर्धार थाय नहि जे आ स्थान ग्रहण करवा योग्य ठे ने आ स्थान परिहरवां योग्य ठे.

टीकाः—अयंच विशेषः ॥ अस्मत्पक्षे स्त्रीसंतुक्तपरगृहे कदाचिद्वसतामप्युक्तदोषासंज्ञवः तत्र यतनाजिधानात् ॥ जवत् पक्षेतु चैत्यवासस्य सर्वथा वर्जनीयत्वेन क्वचिदपि यतनानजिधाना देतदोष पोषः केन वार्येत ॥

अर्थः—माटे तेवी जगाए सामान्य विशेषनी कल्पना करवी जेइए, तेमां अमारो जे पक्ष घरघरमां निवास करवारूपी तेमां कदापि स्त्रीउनो सम्यन्ध थाय त्यारे तेमां निवास करनार मुनियोने पूर्वे कक्षो जे स्त्रीउना संबंधरूपी दोष तेनो संज्ञव नथी, केम जे तेमां तो जतनानुं केवापणुं ठे माटे ॥ ने तमारो पक्ष जे चैत्यवास करवो तेनुं तो सर्वथा त्याग करवायणुं ठे, माटे कोई शास्त्रमां तेमां रहे-नारने जतना करवानुं कह्युं नथी माटे ए दोष घणो पुष्ट थयो तेनुं कोण निवारण करी शके.

टीकाः—नच वक्तव्यं गृहिगृहाणां संकीर्णत्वाद्यतनात्
नोक्तदोषमोषःकर्तुंशक्यत इति प्रमाणयुक्तस्यैव गृहिमां
प्रायेण यत्प्राश्रयणीयत्वेनाजिधानात् ॥ तत्रंचोक्तदोष
रस्य सुशकत्वात् ॥ अतएव गृहिणा सकलगृहसम
यतीनां तस्यान्यस्य वा दोर्मनस्यचिरासाय मित्तावग्रहा
सूत्रे प्रत्यपादि ॥

अर्थः—बळी तमारे एम न कहेतुं जे गृहस्थनां घर
होय माटे तेमां यतना करे तो पण पूर्वे कहेला दोषनो
करवाने समर्थ न थवाय ॥ केम जे बहुधाए प्रमाणयुक्त
गृहस्थनुं घर साधुने आश्रय करवा योग्य ठे, एम शास्त्रमां
पणुं ठे माटे तेमां तमारा कहेला दोषनो परिहारसुखेथी थ
ठे ॥ एज कारण माटे गृहस्थ पोतानुं समस्त अर्पण करे
यतिने परिमाण युक्त एवाज अवग्रहने विप्रे रहेंतुं केम जे
स्थने अथवा बीजा कोशने ए स्थानसंबंधी मनमां मातुं चिं
थाय माटे ए प्रकारे सूत्रमां प्रतिपादन करुं ठे.

टीकाः—॥ यदुक्तं ॥ एवंहावि जं जोगं तदेयं जइ जणि
यज्जणि ॥ चुट्ठीखटाय ममं, सेसमणुत्ताय तुज्ज मए ॥ अए
एवि सबंमि, उग्गाहे घरसामिणो ॥ तद्वावि सीमं विंदति, र
तप्पियकारिणो ॥ जाणत्तया जायणधोचणत्ता, दुज्जत्तया अ
हेउयं च, मिउग्गहं चेव अणिदयंति, मासो व अदं
करिउमन्नुति ॥

अर्थः—॥ टीका ॥ प्रमाणयुक्तपरगृहालाजेतु संकीर्णेषु
तस्मिन् यतनया वसतां न दोषः ॥

॥ यदुक्तं ॥

नरिय उंपमाणजुता, खुज्जुलियाएव संति जयणाएत्ति ॥ यदपि
नच एका मूलगुणेषुमित्यादिना तस्मात्परवसतिरसमीचीने
स्यतेन जिनएहवाससमर्थनं तदपि न शोचावहं ॥

अर्थः—शास्त्रमां कहेला प्रमाण युक्त एवं पण परघर न
मळे ने संकीर्ण मळे तो पण ते घरमां यतनाये करीने रहेनार
साधुने दोष न थाय जे माटे शास्त्रमां कहाँ ठे जे प्रमाणे युक्त
हुकूम घरमां यतनायी रहेनारने दोष न थाय वळी एका मूलगुणे
सुं ए वचनयी आरंजीने तस्मात्परगृह वसति रसमीचीना ए वचन
सुधी जिनघरमां निवास करवानुं जे समर्थन कर्युं ते पण शोचतु नथी.

टीकाः—जिनगृहस्याधाकर्मरहितत्वेपि जइवि न आहा-
कम्म मित्यादिना तवंतर्वासस्य मुनीनां जगवदाशातनाहेतु
त्वेनोक्तत्वात् ॥ तस्याध्यात्पीयस्या अप्पनंतज्जवामयट्ठिका-
रणत्वेनापध्याशननुदयत्वात् ॥ तस्मात्कर्यंचिदाधाकर्मिक्या-
मपि तस्यां वस्तव्यं नतु जिनएह इति स्थितं ॥

अर्थः—चैत्यवास करवामां आधाकर्म रहितपणुं होय तो
पण ॥ जइविन ॥ इत्यादि गाथा वचने करीने तेमां रहेनार मुनि-

योने जगवतनी आशातनानुं कारणपणुं ठे ए हेतु माटे ने ते ये
पण आशातनाने अनंत जवत्रमण रुपी रोगनी वृद्धि धवानुं
एपणुं ठे माटे अपथ्य जोजन तुल्य ठे कोई प्रकारे आधार्क
एवा पण निवासने विषे वसतुं पण जिनघरमां तो निवास कर
नहि ए प्रकारे निरुद्धार ययो.

टीकाः—तस्मादुक्तन्यायेन यतीनां परगृहवासस्य तदानीं
मिवेदानीमपि दोषाज्जावात्समीचीनं यतीनां परगृहवासो
पपन्नः अनेकदोषदुष्टत्वात् प्राणातिपातवदिति साधनप्रयोगो
पि अपरोक्षित उक्तानेकदोषनिरासासिद्धत्वादसिद्धः प्रति
पादितो जवति, स्वपक्षसाधनं तु यतीनां परगृहवासो विधेय
निःसंगताजिद्वयजकत्वात् शुद्धावमहणवदिति ॥ तदेवं
तीनां चैत्यपरित्यागेन परगृहवसतिरेव श्रेयसी ने तरेति वृ
क्ष्णार्थः ॥ ९ ॥

अर्थः—ते हेतु माटे अमारा कहेला न्याये करीने प
परपर निवास करवामां ते काक्षे जेम दोष न हतो तेमज आ
खमां पण दोष नयी. माटे परधर निवास करवो ते ठीक ठे ने
जे अनुमान प्रयोग कयों हतो जे यतिने परधर निवास करवो
अपटिन ठे, अनेक दोषे करीने दुष्ट ठे ए हेतु माटे प्राणातिपा
पठे एवो जे अनुमान प्रयोग ते पण र्गी पक्षयो एट्ठे द्ययं ग
केम जे अने कथा जे अनेक दोष ननुं निकारण न यनुं. माटे
सिद्ध प्रतिपादन कयों ठे, ह्वं अमारा पक्षमां तो अनुमान सा
द्या दध्मनुं ठे, जे यतिने परधर निवास करवो ॥ निःसंगप

જણાવનાર છે એ હેતુ માટે દોષ વર્જિત આદારને પ્રદર્શ કરવો તેની
વેંટે ॥ જેમ દોષ વર્જિત આદાર પ્રદર્શ કરવામાં નિઃસંગપણું જણાય
તે તેમ પરપર નિવાસ કરવામાં નિઃસંગપણું જણાય છે. માટે એ પ્રકારે
વર્તિને ચૈત્યવાસનો ત્યાગ કરીને પરપર નિવાસ કરવો. તેજ અતિ
શય કલ્યાણકારી છે, એ પ્રમાણે છે કાવ્યનો જેનો અર્થ થયો ॥૯॥

ટીકા:-સાંપ્રતં યદાક્રમં દીક્ષાપ્રાતિકુલ્યસાવચત્યમાઠ
પત્યાપત્તિદોષૈરર્થાદિત્રયગોચરસ્વીકારદ્વારત્રયમેકવૃત્તેન પ્રત્યાધિ
દિશ્ચુરાદ્ ॥

અર્થ:-દ્વે ધન તથા સર્વ આરંજ તથા ચૈત્યનો અંગિકાર
એ ત્રણમાં દીક્ષાનું પ્રતિકુલ્યપણું, તથા સાવચત્યપણું તથા મઠપતિપણું
એ ત્રણ દોષ અનુક્રમે દેખાતી તેનું સંમન કરતા સત્તા એ ત્રણ દ્વા
રને એક કાવ્યે કરીને કહે છે.

॥ મૂલ કાવ્યમ્ ॥

પ્રવ્રજ્યાપ્રતિપચિનં નનુ ધનસ્વીકારમાહુર્જિના.
સર્વારંજપરિગ્રહં ત્યતિમદ્દાસાવચમાચક્ષતે ॥ ચૈત્યસ્વી-
કરણેતુ ગર્હિતતમં સ્યાન્માઠપત્યં યતે, રિત્યેવં વ્રતવૈ-
રિણીતિ મમતા યુક્તા ન મુક્ત્યર્થિનાં ॥ ૧૦ ॥

ટીકા:-નન્વિત્યઽક્ષમાયાં ન ક્ષમ્યતે ઇતત્, યદુત સાધૂનાં

परेण तदप्यपास्तं मन्तव्यं ॥ केषांचिद्गृहिणां निर्धनत्वादिना
सांप्रतं यतिचिंतायविधानेप्यन्येषां तथोपलब्धात् ॥

अर्थः—आ जगाए दीक्षानुं विरोधी एवुं जे इव्य ठे एमजे
विशेषण दीधुं तेमां आ तात्पर्य ठे जे तमे यतिने धननो अंगिकार
दीक्षानो विरोधी ठे माटे तेनो निषेध सर्वथा सिद्ध कयों एणे करीने
तमे एम जे कहुं हतुं जे शास्त्रमां साधुने धन राखवानो निषेध
कयों ठे. तो पण इत्यादी आरंजीने श्रावक यतीनी चिंतादि करता
नथी त्यां सुधी जे धननुं अंगिकार करवुं सिद्ध कयुं हतुं आ कायना
यतिने ते सयेंतुं संकल ययुं एम मानवुं केम जे केटसाक एहस्योनुं
निर्धनपणुं ठे तणे करीने हासमां यतिनी चिंतादिकने करी शकता
नथी पत्त बोला केटसाक एहस्यो साधुनी चिंतादिकने करी शक
पया गंगाए ठे पया हेतु माटे ॥

टी टाः—॥ तथाहि दृश्यंत एवाद्यापि केचित्तु वाराशया ग्वा-
नाद्यस्यापां निरवग्रहा निमद्गुरस्तरं पथ्योपधादि दानेनप-
तीनां संयमशरीरोपश्रुतं विधानापात्रस्य इषिणनिष्कारमा-
धारकाः ॥ ननु अत्र पपांतं, किं सिद्धांत निषिद्धेनानयं साध-
मुत्तेन निरसिद्वेष्ट ॥

अर्थः—जे देवाने ठे जे आ काळमां पण केटसाक उता
विचाराय आनद देवाय ठे के जे ग्वानाविह अयस्याने नि ये आ-
ग्रह रहित अतिग्रह पूरक पथ्य औपध आदिहनुं ते देव को
हसने साधुनुं संयमशरीरोपश्रुतं जे शास्त्र तेनो उपश्रुत करे ठे एहस्यो मा-

हज करे ठे ने पात्रने विषे पोताना ड्रव्यनो व्यय करे ठे माटे एवा
भावक लोकवनेज कार्य थयुं त्यारे सिद्धांतमां निषेध करेखो ने अ-
नर्थना समूहनुं मूळ एवो ड्रव्यनो परिग्रह करवो तेणे करीने सयुं
एटखे ड्रव्यनो अंगिकार करवो घटतो नथी.

टीकाः—परमेवं कालाद्योचित्येन पथ्यादिदातृसद्भावेपि-
यदिदानींतना यत्याजासा यालकाध्यापनमंत्रादिप्रयोगवैद्यका-
दिभिः पथ्यपुस्तकलेखनादिव्यपदेशेन गृयिच्योऽयमपमिकहा-
स्वापतेयनिचयसंचिन्वाना उपलब्ध्यन्ते तयनं विषयतृपा कर्षिता-
न्तःकरणतयातेपामेवं ड्रव्यसंग्रह प्रवृत्तिर्नतु ग्लानादि हेतुना ॥

अर्थः—परंतु आ काळने उचित एवां पथ्यादि औषधना वेनार
बिद्यमान ठते पण जे काळना आ लिंगधारी पुरुषो वाळकोनुं ज-
णावतुं मंत्रादि प्रयोग करवा तथा वेडुं करवुं तथा जेने जेवां जोडू
तेने तेवां पुस्तक लेखी आपवां इत्यादि ड्रव्य उपार्जन करवानी
क्रियाओलो मिषवने हुं मोटो धनाढय थउं हुं मोटो धनाढय थउं
एवा अग्निप्रायथी गृहस्य लोको पासेथी धनना समूह ग्रहण कर-
नारा एटखे गृहस्य पासेथी अनेक युक्तिवने धन लक्ष संचय करनारा
देखाय ठे ते निश्चे विषय तृष्णावने आकर्षण थयां जे अंतःकरण
तेणे करीने ते लिंगधारीने ड्रव्य संग्रह करवामां प्रवृत्ति देखाय ठे,
एटखे ते लिंगधारी विषय जोगववानी इच्छाएज ड्रव्य पासे राखे ठे
पण ग्लानादि कारणे राखता नथी.

टीकाः—॥ यदुक्तं ॥ एकाकित्वा च्छिथुपवनतो मंत्रतंत्रैश्च

કહેતાં 'કહે' ઠે જે પ્રકારનું ક્રિયાપદ તેની અનુવૃત્તિ થતી હતી તો પણ 'આચરુતે' કહેતાં 'કહે' ઠે એ પ્રકારનું ફરીથી ક્રિયાપદ કહ્યું તે તો આ ધીજો છાર નથી એમ જણાવવાને અર્થે કહ્યું ઠે.

ટીકા:-૧. અયમર્થઃ ॥ ગૃહિપરિગ્રહેહિ તત્ કૃતકારિ-
તાદિસકલમદારંજમદાપરિગ્રહજનિતપાપાનુમત્યાદિના યતીના-
મપિ તત્કૃતાદિનાં સ્વિલપાપસત્વપ્રસંગોઽસ્તઃ કથં તસ્ય નાતિમહા-
સાવચતા પરકૃતમદાપાપસ્વાત્મન્યઽધ્યારોપણમેવ ચેતિ શબ્દાર્થઃ ॥

અર્થ:-એનો સ્પષ્ટાર્થ તો આ ઠે જે, ગૃહસ્થના પરિગ્રહે કરીને નિશ્ચે તે ગૃહસ્થોએ પોતે કરેલા તથા ધીજા પાસે કરાવેલા જે સમ-
સ્ત મોટા આરંજ તથા મોટા મોટા પરિગ્રહ તેથી उत्पन्न થયું જે પાપ તેની અનુમોદનાદિકે કરી યતિને પણ તે ગૃહસ્થોએ કર્યું કરાવ્યું જે સમસ્ત પાપ તેને પામવાનો પ્રસંગ થાય ઠે. માટે તે ગૃહસ્થોનું અં-
ગિકાર કરવું તેમાં અતિ મહાસાવચપણું કેમ નહિ. કેમ જે ધીજાનું કર્યું પાપ તેનું પોતાને વિષે આરોપણ કરવું એજ અતિ શબ્દનો અર્થ ઠે, પરંતુ અતિ મહા સાવચપણું ઠે.

ટીકા:-૨. તદુક્તં ॥ આરંજનિર્જરગૃહસ્થપરિગ્રહેણ, ત-
ત્પાતકં સકલમાત્મનિ સંધાનાઃ, સત્યાત્ પતંત્યહહ તસ્કરમોષ-
દોષ માનવ્યનિગ્રહનયં સિતન્નિક્ષુપાશા, इति॥

અર્થ:-તે કહ્યું ઠે, જે આરંજને વિષે જરપુર એવા ગૃહસ્થ

टीका:—अतएव गृहिपरिमदो यतीनां प्रायश्चितापत्त्या श्रुते निवारितः ॥ तसन्नगिहिमुखदुगेत्यादि॥ एतेन गृहिस्वीकारं प्रति यत्पणरस्य पूर्वं हि कासस्य सौस्थ्यादित्यादिना युक्त्यभिधानं तदपि निरस्तं ॥ कासदोषात् कुतीर्थिकादिभूयस्त्वेपि गृहिस्वीकारमंतरेणापि जक्तजडकादिश्राद्धेभ्यो यतीनामधुनापि जिह्वादिप्राप्ते रूपपत्तेः ॥

अर्थ:—ए हेतु माटे साधुने गृहस्थनो परिमद् प्रायश्चित्त करवापणुं ठे माटे शास्त्रमां निवारण कर्यो ठे, तसन्नगिहित्यादि गाथाए करीने, एणे करीने गृहस्थनो अंगिकार करवा प्रत्ये जे लिंगधारीए पूर्वं तो कास सारो हतो इत्यादि युक्ति कही हती तेनुं खंन कर्युं. काळना दोषयी कुतीर्थिकादिक घणा ठे तो पण गृहस्थनो अंगिकार कर्या विना जक्त जडक इत्यादि श्रावक थकी यतिने हालमां पण जिह्वादिकनी प्राप्ति थाय ठे. ए हेतु माटे.

टीका:—अतः केवलौदरिकत्वा पत्यातीवोपहासपदं विदुषां तदर्थस्तत्स्वीकार इति ॥ योपि, जा जस्त विद् इत्याद्यागमो पन्यासः सोपि न जवदन्निमतप्रसाधकः ॥ अन्यार्थत्वात् ॥ नहि गृहिपरि ग्रहसाधकोयं प्रकृतागमः ॥ किंतु गणधरादीनां शिष्य प्रतिशिष्यपरिमद्विषयः ॥

अर्थ:—एथी एम जणाय ठे जे पंक्तिने उपहास करवा योग्य एवुं केवल पेट ज्योपणुं लिंगधारीउनुं ठे तेथी ते गृहस्थोने पोताना करी राखे ठे वळी जेनी जेटळी स्थिति मर्यादा इत्यादि आ-

गमनुं थापन कयुं ते पण ते तमाहं विंगधारीजुं इतिने
करनार नथी, केम जे ए आगमनो तो बीजो अर्थ ठे, पण
गृहस्थनो परिग्रह करवो एम सिद्ध करनार 'जाज्जसिद्धि' ए
गम वचनयी तारे शुं सिद्ध करनार ठे तो ए के गणधरादिकना
तेमने बीजा गणधरादिकना शिष्य तेमनो परिग्रह करवा
भागम वचननो अर्थ ठे.

टीका:-तथाहि ॥या काचिद्यस्य गणधरशिष्यप्रतिशिष्यादेः
स्थितिः प्रतिक्रमणं वंदनादौ न्यूनाधिककृमाभ्रमणदानादि
लक्षणा समाचारी याच यस्य संततिगुरुपरंपर्येणावाचनादिना
विषयः संप्रदायः याच पूर्वपुरुषकृता गणधरादिप्रवर्तिता मर्यादा
गच्छव्यवस्था तामनति कामन्ननंतसंसारिको न भवतीति ॥

अर्थ:-तेज स्पष्ट करी देखाने ठे के जे जे कोइ जे गणधर
॥ शिष्य प्रतिशिष्य आदिकनी स्थिति एटले प्रतिक्रमण वंदन
हने विषे न्यून तथा अधिक खामणां देवां इत्यादि लक्षण
री ठे, तथा जेनी जे संतति एटले गुरु परंपराये आशेषवत्
; देवाने विषे संप्रदाय ठे. वळी जे पूर्व पुरुष करेली ते गणधर
...देके प्रवर्त्तावळी मर्यादा एटले गणधरनी व्यवस्था तेनुं उद्भवने
नथी करता ते अनंत संसारी नथी यता.

टीका:-तथाहि गणधरशिष्यादीनां स्वस्वगुरुप्रदर्शित
प्रतिक्रमणसंस्तारितापत्या प्रतिनियतगणधरशिष्य
इत्येवमनन्तरं यते ॥ श्रावकाणां तु सर्वधार्मिकमन्त्रेण

नक्तपानादिनक्त्यन्निधानात् ॥ यदुक्तं ॥ षंतगघयगुल्लगो-
रसफासुथपन्निदादणंसमणसंघे ॥ अस्सङ्गणवाङ्गाणंति ॥ तथा
सङ्केणं सङ्घिद्वे सादूणं वत्थमाइ दायव्वं॥गुणवन्ताण वित्तेसोत्ति॥

अर्थः—जे माटे आ जगाए तो गणधरना शिष्यादिकने पोत
पोताना गुरुए देखाकी जे स्थिति आदिक तेनुं उल्लंघन धये सते
अनंत संतारीपणुं याय एम कहुं ठे माटे जे जे गणधरना शिष्य
होय तेने तेने पोतपोताना गणधरनी मर्यादा ग्रहण करवी एवा
अन्निप्रायनुं ए शास्त्र वचन ठे एम निश्चय करीए ठीए. ने श्राव-
कने तो सर्वथा धार्मिक गच्छने विषे विशेष रहित नक्त पान आ-
दिक नक्ति करवानुं कहेवापणुं ठे ए हेतु माटे, ते शास्त्रमां
कहुं ठे जे.

टीकाः—अतोनेदानींतनरुद्ध्या प्रतिनियतगणपरिग्रहवि-
पयत्वं तेषां सिध्यति॥ यत्त्वशक्तस्य ॥तदसङ्गसङ्गस्त गङ्गस्त ॥
तथा दिसाङ्गतविन जे सत्यी इत्युक्तगाययोश्चतुर्यपादाज्यां
धर्मगुरुषु तद्गतेया विशेषण दाननक्तिप्रतिपादनं तत्तेषां दुःप्र-
तिकारतया नतु तत्स्वीकारविषयतयेति ॥

अर्थः—ए हेतु माटे आ काळनी रुढि प्रमाणे पोते पोतानां
गङ्ग बांधीने ते गङ्गना अन्निमानवाळा श्रावकने पोताना करी रा-
खवा एम शास्त्रवक्ते सिद्ध धतुं नथी ने वळी अशक्त तमे कहुं जे
' तदसङ्गसङ्गस्त ' ए गाथा तथा 'दिसाङ्गतवि' ए गाथा, ते वे गा-
थाना चोथा पादथी धर्मगुरुने विषे तथा तेना गङ्गना विषे विशेष

વાન જ્ઞાતિનું પ્રતિપાદન કર્યું, તે તો તેમના ઉપકારનું સહજપણું નથી માટે કહ્યું છે. પણ તેનો અંગિકાર કરવા વિષે નથી કહ્યું.

ટીકા:-યદપિ સમ્યક્તદીક્ષાવસરે શ્રાદ્ધાનાં ગુરોરાત્મસર્વ-
સ્વસમર્પણેન પરિગ્રહસમર્થનં તદપિ ન શોજનં ॥ તથાહિ ॥
કોયં પરિગ્રહઃ ॥ કિમુપાસ્યોપાસકસંબંધઃ, આહો પ્રતિનિયતા
જ્ઞાત્યવ્યવસ્થાવિષયતયા નિયમનં ॥ તત્રાદ્યપદો સિદ્ધસાધનં ॥
એવંવિધપરિગ્રહવિષયતાયાઃ સાધુશ્રાદ્ધાનામસ્માકમપ્યનુમતત્વાત્ ॥

અર્થ:-વળી જે તમે સમક્ત દીક્ષાને અવસરે શ્રાવકને પો-
તાના ગુરુને સર્વસ્વ અર્પણ કરવું તેણે કરીને પરિગ્રહ કરવાનું પ્રતિ-
પાદન કર્યું તે પણ શોજતું નથી, તે કહી દેવાને છે એ પરિગ્રહ તે
કયો ? ॥ શું ઉપાસ્ય ઉપાસક સંબંધ રૂપી છે, કે નિયમ પૂર્વક
જે આજ્ઞાત્યવ્યવસ્થા છે તેણે કરીને નિયમ કરવો એ છે. તેમાં પ્રથ-
મનો પદ્ધતિ જે ઉપાસ્ય ઉપાસક સંબંધ તે તો ઘટતો નથી; કેમ જે
તેમાં તો સિદ્ધ સાધન દોષ આવે છે જે એ પ્રકારનો પરિગ્રહ તો સાં-
ધુને તથા શ્રાવકને તથા હમારે પણ માન્ય છે એ હેતુ માટે ॥

ટીકા:-અયદ્વિતીયઃ ॥ તદ્વ ॥ આજ્ઞાત્યવ્યવસ્થાયાઃ પ્ર-
વિવ્રજિપૂત્રવ્રજિતદ્વિવિષયતયે વાગમેદર્શનાત્ ॥ તથાહિ ॥
કલ્પવ્યવહારોક્તાદિ ગવ્યવસ્થેવ મુપલજ્યતે ॥ યઃ પ્રવિવ્રજિપુ સા-
માયિકાદિપાઠપ્રવૃત્તઃ સત્રીણિ વર્ષાણિ યાવત્ પૂર્વાચાર્યસ્ય સ-
મ્યક્તવાતુરેવ જવતિ ॥

અર્થ:—બઢી વીજો આત્મા વ્યવસ્થા રૂપી પદ્ધતેને વિષે પણ તે પરિગ્રહ નથી કેમ જે આગમને વિષે જેને પ્રવજ્યા લેવાની ઇચ્છા હોય અથવા જેણે પ્રવજ્યા લઈને ત્યાગ કરી ઠે એવા ગૃહસ્થને વિષેજ આખાવ્યવસ્થાનું દેખવાપણું ઠે એ પ્રવજ્યા લેવાની ઇચ્છા હોય તે સામાજીકાદિ પાઠને વિષે પ્રવર્તેલો ત્રણ વરસ સુધી પ્રથમનો આચાર્ય જે સમકિતને પમારુનાર તેનોજ હોય.

ટીકા:—યદુક્તં ॥ સામાન્યાશ્યાં ચલુ, ધર્માયરિયસ્ત્ તિ-
ન્નિ જા વાસા ॥ નિયમેણ હોઈ સેહોઝવમત્ત તદુર્વરિજયણા ॥
યસ્તુ નિજ્ઞવાદિર્જૂત્વા પુનઃપ્રવિવ્રજિપતિ તસ્ય યદ્દચ્છયાદિક ॥
અત્યક્તસમ્યક્તસ્તૂત્પ્રવૃજ્યયઃપ્રવ્રજતિ સ ત્રીણિ વર્ષાણિ યાવત્
પૂર્વાચાર્યસ્યૈવ ॥ યદાહ ॥ પરલિંગિ નિજ્ઞાપવા, સમ્મદંસણ જઠે
ઝ ઠવસંતે ॥ તદિવસમેવ ઇચ્છા સમ્મત્તજુણ સમા તિન્નિ ॥

અર્થ:—જે માટે શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે જે નિહવાદિક થૈને ફ-
રીથી પ્રવજ્યા લેવાની ઇચ્છા કરે છે, તેને તો ડ્યાં ઇચ્છામાં આવે ત્યાં
રહેવું એ દિશ છે, ને જેણે સમકિતનો ત્યાગ કર્યો નથી ને તે પ્રવજ્યા
પ્રદર્શ કરે તો તે ત્રણ વરસ સુધી પૂર્વાચાર્યનોજ છે એમ જાણવું, જે
માટે કહ્યું છે જે.

ટીકા:—ઝપ્રવ્રજિતસ્તુ દ્વિધા સારૂપી ગૃહસ્થશ્ચ ॥ તત્ર સા
રૂપી રજોદરણવર્જસાધુવેપધારી ॥ સચયાવર્જીવં પૂર્વાચાર્યસ્યૈવા ॥
તન્મુંદીકતાન્યપિ ॥ યાનિપુનસ્તેન નમુંદીકૃતાનિ કેવલસંયોધિતા

ન્યેવતાનિયમાચાર્ય મિચ્છંતિ, તસ્યાસોદદા
 જવંતીત્યન પત્યસ્યાયં વિધિઃ ॥

અર્થ:-જેણે પ્રવજ્યા મૂકી છે તે પણ વે
 સા રૂપી તે રજોહરણ વિના કેવલ સાધુવેપનો ધર
 વજાવ પૂર્વાચાર્યનોજ છે. ને તેણે મુંઠન કરેલા અથ
 કરેલા કેવલ પ્રતિબોધનેજ પમાડ્યા તે સર્વેતો જે અ
 નેજ ય આપે તે તેનાજ ય કહેવાય વિધિ છે તેજે
 હોય તેનોજ ય વિધિ છે.

ટીકા:-સાપત્યસ્યત્વપત્યાન્યપિ પૂર્વાચાર્યસ્યેવ ॥
 સારુવી જાજીવં પુઠ્ઠાયરિયરિસ્ત જેય પઠાવે ॥ અહ્વ
 વો ઇઠાણ જસ્ત સોદેઝ ॥ ગૃહસ્થઃપુનર્દ્વિવિધો મુંઠિતઃ સ
 સ ચ દ્વિવિધોપિ પૂર્વાચાર્યસ્ય ॥ યાનિચ તેનોત્પ્રજનનાન્ત
 ત્રયાચ્યંતરે વોધયિત્વા મુંઠીકૃતાનિ તાન્યપીતિ ॥ આહ્વ
 પુણમિહત્યમુંઠો અહ્વ અમુંઠોઝ તિત્રિ વરિસાણા ॥ આરેણં ધ
 સયંચ પુઠ્ઠાયરિયસથે ॥

અર્થ:- તે જે શિષ્ય પરિવાર સહિત છે તેને તો પોતાના શિ
 છે તે પણ પૂર્વાચાર્યનાજ છે; જે માટે તે કહ્યું છે જે ગૃહસ્થ પણ વ
 વે પ્રકારનો છે એક તો મુંઠિતને વોજો શિલા સહિત તેવે પ્રકાર
 છે તે પણ પૂર્વાચાર્યનોજ છે ને જે તેણે પ્રવજ્યા મૂક્યા પઠી ત્રણ વર
 માં વોધ પમાડીને મુંઠન કર્યો છે તે પણ પૂર્વાચાર્યનાજ છે તે કહ્યું છે જે.

टीकाः—एवं चाज्ञाव्यवस्थाया मागमे व्यवस्थापितायां
जवत्प्रकटितसामान्यगृहविषयाज्ञाव्यवस्थायाः क्वावकाशः
येनेवानीतनरूढया प्रतिनियतगच्छविषयतया गृहपरिमहः
क्रियमाणो जवतः शोभेत ॥ किंच एपाप्नाज्ञाव्यवस्था
सुविहितानामेव प्रतिपादिता न पार्श्वस्थानां ॥

अर्थः—ए प्रकारे आगममां आज्ञाव्यवस्था स्थापी ठे तेमां
तमे कट्टपी जे सामान्य गृहस्थने विषे आज्ञाव्यवस्था तेने रहेवानो
अवकाश क्यां ठे जे जेणे करीने आ काळनी रुढिये नियम बांधी
पोतपोताना गच्छने विषे गृहस्थनो परिमह करो ठो ते केम शोभे
नज शोभे. वळी आ जे आज्ञाव्यवस्था ते तो सुविहितनेज करवानी
ठे एम प्रतिपादन कर्युं ठे पल पासत्याने करवानुं नथी प्रतिपादन कर्युं.

टीकाः—नन्वेवं तर्हि सम्यक्त्वादीक्षाक्षणे आख्यानां गुरवे स्व-
समर्पणमुपचारवचनं प्रसज्येत, तन्नेदानीं तथाविधशरीरादि
चेष्टाजिर्व्यग्यबहुमानसारं नैसर्गिकजन्मस्या तथाजिदधतां तेषां
मौपचारिकजावाजावात् इतरथा सम्यक्त्वप्रतिपत्तेरनुपपत्तेः ॥

अर्थः—वळी तमो एम आशंका करता हो जे समकित
दीक्षाने अवसर गुरु पासे श्रावकनुं जे पोतापणाना समर्पणनुं वचन
ठे ते उपचार मात्र ठे एम थवानो प्रसंग आवशे, तो एवी आ कांइ
शंका न करवी केम जे ए अवसरे ते प्रकारनी शरीर आदिकनी
चेष्टाथी जणानुं जे बहुमान ते पूर्वक स्वाज्ञाविक जकितए करीने तेम
कहेता एटळे पोतानुं समर्पण करता जे पुरुष तेमने उपचारिक जाव

न होय ए हेतु माटे ॥ ने जो एम न कहीए तो समकित प्राप्ति
नीः सिद्धि न थाय ए हेतु माटे ॥

टीकाः—तदुक्तं ॥ काजक्तिस्तस्य येनात्मा सर्वथा न हि बु-
ज्यते ॥ अजक्तेः कार्यमेवाहु, रंशेनाप्यनियोजनं ॥ नचैवंगुरो-
पि तदनुमत्यादिना तज्ज्ञताधिकरणप्रसंगः ॥ ममकारविरहित
त्वेन तस्य जगवदाज्ञयैव प्रवर्त्तमानस्य तदज्ञावात् ॥

अर्थः—जेनो जक्ति ए करीने आत्मा सर्वथा न जोनाय ते
ते पुरुषनी ए जक्ति सारी न कहेवाय केम जे अंश मात्र पण जेने
जोनावहुं तेतो अजक्तिनुं कार्य ठे. एटले गुरुने आत्मानुं समर्पण
करहुं ते गुरु साथे पोतानो आत्मा जोरुश ने जो आत्मा अंश मात्र
पण न जोनाय ए जक्ति न कहेवाय. ने बळी एम पण आशंका न
करवी जे गुरुने पण तेनी अनुमोदना आदिके करीने तेमां रक्षा जे
अधिकरण तेनो प्रसंग गुरुने पण थाय; केम जे ते गुरुने ममता-
रहितपणे जगवंतनी आज्ञाए करीनेज प्रवृत्तपणुं ठे, माटे ते अधि-
करणनी प्राप्ति नथी.

टीकाः—यदुक्तं ॥ गुरुणो विना हि गणं, ममत्तरहियस्स एव
वत्तुंमि ॥ तदज्ञायमुद्दिष्टं, आणाइ पयदमाणस्स ॥ एतेन अ-
ज्ञानगुण्येन दानोपदेशादिना गुरोर्यद्वाद्स्वीकारसमर्थनं, तद-
पसंगतमेव ॥ स्वीकारमंतरणेन ज्ञायानुरूप्येण धर्मं वृत्त्यर्थं
गुरोस्तेषु सद्भिषयदानायुपदेशप्रवृत्तेः ॥ यदुक्तं ॥ नाज्जणपत्त-
न्नावं, जह्द होइ इमस्स धम्मवृत्तिं ॥ दाणापुत्रपसाउ, अणेषा त-
द्वश्यजइत्वं ॥

अर्थः—जे माटे शास्त्रमां कहुं ठे जे एणे करीने श्रद्धाने अनुसरतो जे गुरुनो दानादि उपदेश ए आदिके करीने जे श्रावकना अंगिकारनुं प्रतिपादन कर्युं ते पण अघटतुंज ठे केम जे श्रावकना अंगिकार कर्या विनाज जावने अनुसरतो धर्मनी वृद्धिने अर्थ गुरुन ते श्रावकने विषे सत्पुरुषने दान आपवुं इत्यादिक उपदेशानी प्रवृत्ति ठे ए हेतु माटे ॥ जे माटे ते शास्त्रमां कहुं ठे जे.

टीकाः—यदप्युक्तं ॥ गृहिणां दिग्वंधोपि यतिवन्न दुष्यतीति तदप्यसमीचीनं ॥ दुविहा सादृण दिसा, तिविहा पुण सादृणीण विन्नेया ॥ इतिन्यायेन यतिदिग्वंधवद्गृहिम्वंधस्य क्वचिदप्यश्रवणादिति ॥ एवंच ग्रहिपरिमह स्सर्वथायतीनां नोचितः ॥५॥

अर्थः—वळी तमे जे कहुं के यतिनी पेठे गृहस्थोने पण दिग्वंध करवामां दोष नयी इत्यादि ते पण तमारुं वचन अघटतुं ठे केम जे शास्त्रमां एम कहुं ठे जे साधुने ये प्रकारनी दिशाने साधुनीने त्रण प्रकारनी दिशा जाणवी. इत्यादि न्याये करीने साधुना दिग्वंधनीपेठे ग्रहस्थने दिग्वंध करवानुं कोइ शास्त्रमां सांज्ञसता नयी. ए हेतु माटे एम सिद्धांत थयो जे ग्रहस्थनो परिमह करवानुं साधुने सर्वथा अणघटतुं ठे. ॥ ५ ॥

टीकाः—चैत्यस्यजिन गृहस्य स्वीकरणं स्वायत्ततापादनं तत्र ॥ तुरत्रापि प्रथमद्वारादस्य जेदमाह ॥ गर्हिततमं प्रत्यहं सकलचैत्यकृत्यचिंतातडव्योपज्ञोगादिना लोकेष्यतिनिर्दिष्टं मारुपत्यं मवनायकत्वं स्याद्भवेत् यतेर्मुनेः ॥ एतदुक्तंनवति ॥

ચૈત્યસ્વીકારેદિ યતીનાં તચ્ચિતનં સકલમનુષ્ટેયં તસ્યચારંત
પવત્તયા દ્રવ્યસ્તવત્વેન યતીનાં નિવારણાત્ ॥ તદધિક્ય
સ્થાનકજાવસ્તવનિષ્ઠત્વાતેપાં ॥ તદશક્તસ્યચ દ્રવ્યસ્ત
ધિકારાત્રિધાનાત્ ॥

અર્થ:-ચલી ચૈત્ય કેતાં જિનમંદિર તેનો સ્વીકાર એટલે
તાનું કરી રાખવું તે પણ અતિ નિંદ્ય છે. તેમાં તુ શબ્દ જે છે તે
થમદ્વાર થકી થા દ્વારનો ખેદ કહે છે. ને સાધુને નિરંતર સા
ચૈત્યના કામકાજની ચિંતા કરવી તથા તે ચૈત્યના દ્રવ્યનો ઉપ
કરવો इत्यादिके કરીને લોકમાં અતિ નિંદ્યપણું છે. ને તેથી મુ
મત્વપતિપણું હોય એ વાત કહી છે જે જો ચૈત્યનો અંકિરણ કરે
નિશ્ચે સાધુને તે ચૈત્યનું ચિંતન આદિ સકલ કરવા યોગ્ય કાર્ય તે
આરંભનો દોષ આવે એ હેતુ માટે ને એ દ્રવ્યસ્તવ કહેવાય એ
માટે યતિને ઇનું નિવારણ કર્યું છે કેમ જે એ દ્રવ્યસ્તવ કરતાં અધિક
ગુણસ્થાનક જે જાવસ્તવ તેને વિષે તે મુનિને રહેવાપણું છે માટે
જે જાવસ્તવ કરવાને અશક્ત છે એટલે અસમર્થ છે તેને દ્રવ્યસ્ત
કરવાનો અધિકાર છે એમ કહ્યું છે.

ટીકા:-જાવચ્છણ મુગ્ધવિહારિયા ઝદ્વચ્છણં તુ જિણપૂઆ॥
જાવચ્છણાનજ્ઞો,હવિજ્ઞાદ્વચ્છણુ જુજ્ઞો॥તચ્ચિતનેનુ યતીનાં જાવ
સ્તવાજાવપ્રસંગાત્ ॥ દ્રવ્યસ્તવસ્યચ પદ્ધત્તીવનિકાયવિરોધિ
ત્વેન તતોન્યૂનતરત્વાત્ ॥ તત્સંયમસ્યૈવચ પૂર્ણસ્ય જગવતા
મત્તિમત્ત્વાત્ ॥

अर्थः—ते चैत्यना कामकाजनी चिंता करे त्पारे तो यतिने जावस्तवना अजावनो प्रसंग थाय ए हेतु माटे ने जे अवस्तव ठे । तो ठ जीव निकायनो विरोधी ठे ते हेतु माटे ते जावस्तव थकी रतिशय तेमां न्यूनपणुं ठे माटे ने जगवंते तेज संजमने पूर्णमान्या जे जावस्तव रुप ठे ते.

टीकाः—यदाह ॥ दधत्यञ्जय जावत्यञ्जय दधत्यञ्जो बहुगुणुत्ति बुद्धिसिया ॥ अनिञ्जणजणवयणमिणं, बज्जीवहिंयं जिणार्थित्ति ॥ बज्जीवकाय संजमदधत्य ए सोधिरुज्ज ए कसिणो, तो कसिणसंजमवि आ पुप्फाईयं न इहंति ॥

अर्थः—पाधरो ठे.

टीकाः—अथ चैत्ययमुद्दिश्यारंजादयोपि यतेन विरुध्यन्ते ॥ तथाहि ॥ जगवान् श्रीवैरस्वामी त्रिदशविनिर्मितमणिमय-विमानस्योपरिष्ठात्सातकोंजमुज्जुंजमंजोजमप्यासीनो जूजक वृंदारकवृंदेनपुरतोविधीयमानाऽवि गानगाननृपनाथातोष-निनादपूरितसमस्तनजस्तखो हिमगिरिशिखरय सं श्रीदे-वतायाःसकाशाक्षिरर्गलसमुच्छदनुच्चावंध्यसौगंध्यमुरजितरक्त-प्लांताननानि विशप्रसूनानि हुताशनयदाद्यप्रसूनानि समाशय पुष्पां तद्यागतायतनानि विहाय विहायसा मंदानिषपञ्चभेत्त-केतनं जिननिकेतनं पर्युषणमहसि समाजगामेतिभूयन्ते ॥ प-योक्तं ॥ चेदयपूया किं पद्मरसामिणा मुनिश्चपुण्यसारण ॥ न

निस्ताप ॥ अहवावि अज्ञावश्रंतो सेवंती अकरणिज्जा ॥ ओहावणं
परोसिं सतित्थओब्जावणं च वच्छल्लं, न गणितिं गणेमाणा पुब्बु-
च्चियपुष्फमहिमं च ॥ गणेमाणति आलंवनानिगणयंतः इत्यहो
अविवेकसेकः सातिरेकः प्रव्रजितानामपि यदेवमंकुरयति महारं
अज्जूसीरुहान् ॥ चञ्चण घरावासं आरंज परिग्गहेसु वटंती ॥
जं सन्नाजेणं एयं अविवेयसामत्थं ॥ सन्नाजेणंति देवायर्थं
मेतदिति नामजेदेन ॥ मंसनिविर्त्तिकाजं सेवइ वंतिक्खयंति ध-
णिजेया ॥ इय चइज्जणारंजं परववणसा कुणइ वालो ॥ अथ, चोएइ
चेइयाणं खित्तहिरन्नाइ गामगोणाइ ॥ लगंतस्सत्त मुणिणो तिगरण
सुद्धी कहनु जवे ॥ इत्यादिना चैत्यक्षेत्रादिचिंतां विदधतो यते
स्त्रिकरणशुद्धिं दूषयतः पूर्वपक्षिणो वचनादवसीयते यतेश्चेत्यो
बेदोनारंजो न दुण्यतीतिचेतन सिद्धांतार्था परिज्ञात् ॥ आगमे-
नुत्सर्गतस्तावदारंजादिदोषेण सत्तायां क्षेत्रग्रामादीनां निषेध
एवप्रत्यपादि ॥ तथाच कुतस्तथा तच्चिंता यतेः ॥ अथ कयंचित्
केनापि नज्जकादिना राज्ञाचैत्यस्य ग्रामादयो वितीर्णा, संति ते
च कदाचिद्वल्लवता केनापि हृतेनापहर्तुमारब्धास्तदा संवत्सायव
रिरक्षिपया साधुश्रावकाणां तच्चिंताऽनुज्ञाता यदि तु सोनादिना
यतिः स्वयं देशनाद्वारेण वा तान् मार्गयेत्तच्चिंतां वा विदध्यात्तदा
तस्य चारित्र्याशुद्धिरिव ॥

अर्थः—इत्यादि चैत्य संबंधी खेतीवामीनी चिंता कर्तो ते
त्रिकरण शुद्धिने दोष परमात्मनो ने पूर्व परक कर्ता एवो ने
स्विकारी नेना वचनयीज जाणीए गीए ने यतिने चैत्यना उतरण

करीने थारंज करवा तेनो दोष नथी एम जो तुं कहेतो होय तो ते न कहेबुं. केम जे सिद्धांतना अर्थनुं परिज्ञान नथी, माटे एम कहो वो ने सिद्धांतमां उत्सर्ग थकीज थारंजादि दोष करीने चेत्य सनामां एटले चेत्य संबंधी क्षेत्र गाम आदिकनुं जे करबुं तेनो निषेधज प्रतिपादन कयों ठे. तो ते चेत्य संबंधी खेतरगाम होयज फ्यांथी ? जे तेनी चिंता यतिने करवी पमे. ने एम करतां कदाचित् कोइ प्रकारे महा आग्रह्यी कोइक जडकादि राजाए चेत्य संबंधी गाम आदिक थाप्यो होय; तेने क्यारेक कोइपण बळवान पुरुषे हठातकारे छेवानो थारंज कयों. त्पारे संघनी छपुता थाय माटे तेनी रक्षा करवानी इछाए साधु थावकने तेनी चिंता करवानी थाइआपी ठे. पण ज्यारे तो छोजादिके करीने यति पोतानी मेळे देशना छारे तेने मागी छे थयवा पोतानी मेळेज तेनी चिंता करे तो ते साधुना चारत्रपणानी थयुऊताज थाय ठे.

टीकाः—तडुकं ॥ जन्नइ इत्थ विज्ञासा, जो एयाइं संपंविममिज्ञा ॥ नहु होइ तस्स सुद्धी, थइ कोवि हरिउपयाइं ॥ सब धामेण तहिं, संघेण होइ खगियबंतुं ॥ सचरित्तचरित्तीणं एवं सवेसि कज्जांति ॥ थतः कयं सम्पूहृतया चेत्यारंजं कुर्वतामधुना तनमुनीनां न दोषइति ॥ यद्विच संप्रति संपूर्णजावस्तवस्याशक्यत्वेन तदपेक्षया चेत्यकृत्यचित्तनमपि महाफलमन्युपेयते तदा तेजकरजोहरणादिपरिहारेण एहिनेपथ्यमन्युरगम्य जिनपूजनमाज्जियतां ॥

अर्थः—ए हेतु माटे स्पष्टाये सहित चेत्यनो आंज करार

આ કાઢના યતિને કેમ દોષ ન લાગે. ને વઢી જો આ કાઢમાં
 એવો સંપૂર્ણ જાવ છે જે જાવ પૂજા કરવા સમર્થ નથી. માટે તેની
 અપેક્ષાએ ચૈત્ય સંવંધી ચિંતા કરવી તેમાં પણ મોટું ફલ છે એમ જો
 જાણતા હો તો તે સાધુપણને જણાવનાર રજોહરણાદિક તેનો ત્યાગ
 કરીને ગૃહસ્થના આજૂપણરૂપ રૂપ જે જિનપૂજા તેનો આદર કરો.

ટીકા:—યદુકં ॥ જડ ન તરસિ ધારેતં, મૂલગુણજરં સજતર
 ગુણંચ ॥ મુતૂણ તોતિજૂમી સુસાવગત્તં વરતરાગં ॥ અરહંતધે-
 શ્ચાણં, સુસાદુપૂયારત્તં દઢાયારો ॥ સુસ્તાવગો વરતરં, ન સાદુવે-
 સેણ ચુથ્થધમ્મો ॥ રજોહરણાદિલિંગં વિચ્રતાં તુ ચૈત્યોદ્દેશનાપિ
 યતીનામારંજવિધાતં મહતે પાપાય લોકશોકાયચ ॥ યદાહ ॥
 ઠજ્જીવનિકાયવયાવિવજ્જિત્તં નેવ દિલ્લિખતં ન ગિહી ॥ જશ્ધમ્માઠ
 ચુકો, ચુકશ્ચ ગિહિદાણધમ્માઠ ॥

અર્થ:—રજોહરણાદિ લિંગ ધારણ કરનાર યતિને તો ચૈત્યનો
 ઉદ્દેશ કરીને આરંજ કરવો તે મોટા પાપ જણી છે ને લોકને
 શોક જણી છે.

ટીકા:—તયા ॥ સંપ્રતિવ્રતિવેપેણ, લોકમોષદ્વમેષ્વહો ॥ તિ-
 તાંત્રેણ જાતેણ, ચૌરાઃકિંનિર્મિતા મુધેતિ ॥ एतेनोक्तन्यायेन સંપ્રતિ
 શ્દ્વમેષિનામિત્યાદિના યતીનાં ચૈત્યસ્વીકારસમર્થનંતદપિ શ્રદ્ધા
 સમૃદ્ધાનાં કેષાંચિન્નૂદ્ધાના મયાપિશ્રુતોક્તવિધિના ચૈત્યપિતા-
 કરગ્રાદર્શનેન નિરસ્તં ॥

अर्थः—बळी आ काळमां साधुवेवे करीने ठगीं छीधामां समर्थ एवा श्वेतांवरी जिह्नु जगतमां विद्यमान ठे ते शुं करवा चोर, मिथ्या, निपजाव्या हशे ? माटे ए मोडुं आश्चर्य ठे. एकलो जे न्याय तेणे करीने, 'संप्रति गृहमेधिनां' इत्यादि वचनथी थारंजीने यतिने चैत्यनो थंगिकार करवानुं प्रतिपादन कर्तुं हतुं ते सर्वेनुं खंन घयुं. केम जे थळावंत केटलाक थावक ह्जु सुधी पण शास्त्रमां कहेला विधि प्रमाणे चैत्यनी चिंतादिक करे ठे तेने प्रत्यक्ष जोड्ण वीए ए हेतु माटे.

टीकाः—यद्यपि चैत्यस्वीकारार्थतया, सीखेद् मंलकखण्ड इत्यागमोपदर्शनं तदष्टसंगतं ॥ अस्यान्यार्थत्वात् ॥ तथाहि ॥ केचित् सुविहिता विहारक्रमेणांतरा कंचिदुन्नम्रभायकं मध्यस्थ-चूरिखोकमंतःस्थितचैत्यचिंतानिरवधानं देवकुलिकजीर्णशीर्षं प्रायेकजिनसदनाधिष्ठितं ग्राममेकं प्राप्तास्तत्र च तेषां देव-कुलिकानां शिक्षावर्थं देवकुलं गतापतत्समारचनसंज्ञये काष्ठेन गच्छतां तत्रत्यलोकस्य ज्ञप्तकतया जैनमार्गान्नुपगम गुणं सुवि-हितसंपातेन संज्ञायंतो देवकुलिकान्प्रत्याहुः सीखेद्देत्यादि ॥

अर्थः—जो पण चैत्यनो थंगिकार करवाने 'सीखेद्मंल' इत्यादि आगम वचन देखाव्यां, ते पण थपटतां देखाव्यां केम जे ए आगमनो अर्थ वीजो ठे. तेज कही देखामे ठे जे केटलाक सु-विहित साधुने अनुक्रमे विहार करता घका पोट्क पद्ये एवुं गाम आव्युं जे तेमां भावकनो उठेद ययो ठे पण गाममां तो छोयली वस्ती पणी ठे ने तेमां चैत्यनी चिंता करवामां असावधान एव

टीका:-अज्ञाज्ञावे जयणाश्चगना सो हविज्ज मा तण
 कयायगणासु ईसिंशुण संजवेशहरा॥ चेइयकुल्लगणसंघे आ
 यरियाणं च पवयणसुएया॥तब्बेसुवि ते ह कयं, तवसंजममुज्जु
 तेण अस्स्यार्थ:-अन्याज्ञावे श्रावकायज्ञावे यतस्तत्र श्राद्धा न संति
 येन तएव समारचनं कुर्वीरन् अतःस्वयंयतनया कुर्वति॥ माभू-
 चैत्यसमारचनं ॥ कावोहानिरितिचेत्अतथाह ॥मार्गनाशो जैन
 मार्गोच्छेदोमानूचत्रतेन हेतुना पूर्वकृतायतनादिषु चिरंतनजि-
 नगृहेषु ईपद्गुणसंजवे सति मनाग्लोकस्य जिनमार्गप्रवृत्ति
 संज्ञावनायां ॥

अर्थ:-आ वे गायानो अर्थ टीकाकार लखे ठे जे श्रावक
 आदिनो अज्ञाव सते जे हेतु माटे ते गाममां श्रावक रहेता नयी,
 जे ते चैत्यनुं समारखुं श्रुत्यादि करे. ए हेतु माटे सुविहित यतनाये
 करीने ते काम करे ठे. त्वारे कोइ कहेशे के चैत्यनुं समारखुं न थाय
 एमां तमारी शी हानी ठे ? एवी आ शंका करे तो ते उपर कहे
 ठे जे वैतमार्गनो उच्छेदमां थाय ते गाममां ए हेतु माटे पूर्वे करेलां
 माटे अतिशयजुतां थयेलां जिनमंदिर बियमान ठे ते थोमोकगुण
 यवानो संजव ठे. एटले लोकने जिन मार्गमां प्रवृत्ति थाय एम
 संजव ठे.

टीका:-अथमाशयः॥ तत्रहि देशेतदेवैकं जिनजवनं ततश्च
 गवकाज्ञावेन देवकुल्लिकानांचसुखरसिकत्वेन चैत्यचिंतायज्ञा-
 तत्रदेशे जिनगृहानावान्मागार्थोदोमानूविति ॥ तत्रत्यंलोकस्य

अर्थः—हवे थसंजम आदि दोष देखामवे करीने पळेव
न थाय एवां आसन तेनो छार प्रत्ये निषेध करता सता कहे ठे.

॥ मूल काव्यम् ॥

जवति नियतमत्रा संयमःस्याच्चिन्ना, नृपतिककु-
दमेतल्लोकदासश्च जिह्वोः ॥ स्फुटतरङ्ग संगः सात
शीलत्वमुच्चै, रिति नखदु सुमुहोः संगतं गब्दिकादि
॥ ११ ॥

टीकाः—जवति जायते नियतं सर्वदा अत्र गब्दिकाद्यासने
ऽसंयमो जीवरक्षाऽज्ञावः ॥ गब्दिकादेर्नित्यस्पृशत्वादिना प्रत्यु-
पेक्षणाद्यज्ञावे विवरादिना तदंतःप्रविष्टानां तदंतरेचोत्पन्नानां
वा त्रसादीनां तत्रोपवेशनेन विनाशसंज्ञवात् ॥ जिह्वोरिति वृत्त
मध्यस्थपदं सर्वत्र संबध्यते स्यात् जवेत् विनृपाशोक्षा तत्रोपवि-
ष्टस्य जगतोप्युपरिवर्त्यहमिति विनृपाकार्यात्तिमानप्रवृत्तेर्विनृ-
पा च यतीनामवश्यं वर्जनीया ॥

अर्थः—गादी आदिक आसन राखे ठेते निश्चे निरंतर अ-
संजम थाय ठे एटले जीव रक्षा थइ शकती नथी केम जे गादी
आदिकजे आसन ते निरंतरशीवेलां ठे ए हेतु माटे पनीलेहण आ-
दिक थइ शकतुं नथी माटे तेनां ठिड्यादि छारे करीने तेमां पेठा
जे जीव तेमनुं तथा तेमां उत्पन्न थया जे त्रसादिक जीव तेमनुं ते

આસન ઉપર બેસવાથી વિનાશ થવાનો સંજવ છે. વ્રતને મધ્યે રહ્યું જે જિહ્વા એટલું પદ તેનો સર્વ જગાણ સંવંધ કરવો. જિહ્વા એટલે સાધુ તે ગાદી ઉપર બેસે ત્યારે હું જગતના પણ ઉપરી રહેનાર હું એ પ્રકારની શોજાથી કાર્ય કરવામાં અજિમાનની પ્રવૃત્તિ થાય એ હેતુ માટે ને મુનિને શોજા તો અવશ્ય ત્યાગ કરવા યોગ્ય છે.

ટીકા:—યદુકં ॥ વિભૂસાવત્તિયં જિજ્ઞસૂ, કમ્મં ધંધદ્રચિક્ષણં
॥ સંસારસાગરે ધોરે, જેણં પરુષ હુત્તરે ॥ ઇતિ ॥

અર્થ:—જે માટે તે વાત શાસ્ત્રમાં કહી છે જે શોજામાં વર્તતો જે જિહ્વા તેને ચીકણાં કર્મ બંધાય છે ને તે કરીને જિહ્વા જે તે શોજાણ કરીને મહાધોર ને હુઃખથી તરાય એવો જે સંસારરૂપી સમુદ્ર તેમાં પડે છે, ઇત્યાદિ શાસ્ત્ર વચન છે.

ટીકા:—નૃપતે રાજઃકકુર્દ ચિહ્નં રાજાદીનામેવ પ્રાયેણ મદ્-
ર્ઙ્ગિકાનાં તત્રોપવેશદર્શનાત્ ॥ લોકદાસો જનતોત્પ્રાસનં ચ શ-
વ્વોદોપસમુચયે જિજ્ઞોર્યતેઃ ॥ અહોજિજ્ઞોપજીપિનો મું-
ન્નિતા અપ્યેવંવિધાસનેષૂપર્વિશતીત્યાદિસેર્પ્યજનવચનશ્રવણાત્ ॥
સ્ફુટતરો લોકપ્રકટઃફહ ગન્ધિકાદો સંગઃ પરિમદ્દો મદ્ધાધનત્વેન
મૂર્છાહિતુત્વાત્ ॥ સાતશીલત્વં સુખલાસત્ત્વં ॥ તદંતરેણ દંસ
રુતાદિપૂર્ણેષુ સ્પર્શેષુ તથાવિધાસનેષુ યત્ત્વનુચિત્તત્તયા સિદ્ધાંત
નિષિદ્ધેષૂપવેશાઽસંજવાત્ ॥

અર્થ:—ચઢી એ ગાદી આદિક આસન રાજાનું ચિહ્ન છે ને

बहुधाए राजा आदिक महर्द्धि लोक ते तेवा आसन उपर
 एम देखीए ठीए, ने वळी यतिनी लोकमां हांसी थाय ठे.
 बदनो ए अर्थ ठे जे दोपनो समूह एयी थाय ठे. लोकनी
 एम थाय ठे जे अहो ! जीख मागीने आजीविका करना
 माथावाला पण आ प्रकारना आसन उपर बेसे ठे इत्यादि
 सहित लोकनां वचन संजलाय ए हेतु माटे लोकमां
 प्रसिद्ध गादी आदिकनो परिग्रह ठे ते महा धनपणे संसार
 भांनुं कारण ठे ने वळी सुखकारी जेनो स्पर्श ठे ने अतिक्र
 मळ रू आदिक वस्तुए जरेखां सात शीलपणने जणवता
 सिद्धांतमां सुनिने अघटितपणे बेसवानो निषेध करेखो ठे
 गादी आदिक आसन तेने विषे साधुने बेसवानो संजवज न

टीकाः—उच्चै रतिशयेन इतिहेतौ अन्यो हेतुज्यो न स
 नैव खलु स्वधारणे सुमुक्तोर्मोक्षार्थिनो यतेः संगतं युक्तिषु
 गव्दिकायासनं उपजोगतयेति शेषः ॥ लोकप्रसिद्धो रूपाति
 नूतआसनविशेषो गव्दिका ॥ आदिशब्दान्मसूरकसिंहान
 नादिपरिग्रहः ॥ एतेन यदपि—नाणाहिउंवरतरमित्याद्यान्
 वलेन प्रवचनप्रज्ञावनांगतया यतीनां गव्दिकासिंहासनापात्त
 नोपवेशनसमर्थनं तदपि सुखशीलताविलसितं ॥

अर्थः—मोक्षना अर्थी यतिने गादी आदिक आसन
 शय अघटितज ठे. 'न खलु' ए अव्ययनो निश्चयवाचक अर्थः
 माटे यतिने ए प्रकारना आसननो उपजोग करवो ते युक्ति
 निश्चे नधीज. 'उपजोगतया', एटखुं. पद उपरयी शेष खेवुं. ४३

નથી. જલદો તે પુરુષ પ્રવચનની લઘુતા કરે છે. કેમ જે તે પુરુષ તેવા પ્રકારના આસન ઉપર વેઠો તે વસ્ત્ર કોણક આકરી વાણીરૂપી શસ્ત્રના પ્રહારવતે શત્રુના પરાજય કરવાને પંક્તિ એવો તર્કવાદી પ્રતિવાદી પુરુષ તે પરાજય પમાડે છે. શાસ્ત્રી કે પંક્તિના મનને પ્રસન્ન કરે એવો તેથી ઉત્તર ન થાય એ હેતુ માટે તેવો પુરુષ તો પ્રવચનની લઘુતા કરનાર છે.

ટીકા:—તથાચ પઢ્યતે ॥ ગુણે રુતુંગતાં યાતિ, નચોઆસન
સંસ્થિત: ॥ પ્રાસાદશિખરસ્થોપિ કાક: કિં ગરુનાયતે ॥

અર્થ:—વઢી તે ઉપર સાહિત્યનો શ્લોક આ પ્રકારનો કહેવાય છે જે ગુણે કરીને મોટાપણું પમાડે. પણ જંચા આસન ઉપર વેઠાયી નથી પમાતું. જેમ મોટી હવેલીના શિખર ઉપર કાગળો જડેને વેઠો પણ તે શું ગરુ પક્ષીની પેઠે મોટાપણાનું કામ કરી શકશે ? નહિ કરે. તેમ તે પુરુષ પણ પ્રવચનની પ્રજ્ઞાવના નહિ કરી શકે.

ટીકા:—અથ દ્વિતીય: ॥ તાર્હિતત્રેય પ્રજ્ઞાવનાકલ્પસતા
મૂલતયા પ્રયત્સતાં કિંદૃહદાસનાથાટોપેન મુગ્ધજનવંધીકરણેન ॥
યદુચ્યતે ॥ ગુણેષુ યત્ન: ક્રિયતાં, કિમાટોપે: પ્રયોજનં ॥ વિક્રી-
યંતે ન ઘંટાન્નિ, ગાય: ક્ષીરવિવર્જિતા: ॥

અર્થ:—હવે વીજો પદ્મ યંગિકાર કરો જે ગુણને વિષે પ્રયત્ન કરવું કેમ જે તે ગુણ માંદેજ પ્રજ્ઞાવનારૂપી કલ્પસતાનું મૂલપણું રણું છે માટે જોડ્યા માણસને વંધન કરનાર એવો મોટા આસનનો આટોપ

अर्थः—तेमां जो प्रथम पढ़नो अंगिकार करो त्यारे तो गणधरना न्यायने अनुसारे तमारे पण राजाए आपेला सिंहासनने विपेज वेशीने व्याख्यान करवानो प्रसंग आवशे, ने वळी बीजो पढ़, जे राजाए आपेखुं ने बीजाए पण आपेखुं एवा पढ़नो अंगिकार करशो तो तेमां पण वे विकल्प ठे जे शुं राजा विना बीजा लोके आपेखुं के अहो पोताने अर्थे करावीने एटले यतिने अर्थे करावीने बीजा लोके आप्युं राजाए पोते आपेखुं.

टीकाः—न तावदाद्यः॥ राजव्यतिरिक्तलोकानां सिंहासना जावेनतदुपनीतत्वानुपपत्तेः ॥ नृपासनंविनाऽन्यस्याभिधान कोशादिपुसिंहासनव्यपदेशासिद्धेः ॥ नृपासनंयत्तद्भासनांसिंहासनंचतदितिवचनात् ॥ अन्यत्रतु तद्व्यपदेशस्य जाकत्वात्॥ ननुजवत्वग्निर्माणवकश्रत्यादौ सर्वथातदाकारधारणतदर्थक्रिया कारित्वादिविरहेण कतिचित्तद्गुणयोगादग्निशब्दस्य माणव-केजाकत्वमिद्वतुमात्रयापितद्विरहाजावेन सकल तद्गुणोपपत्तेः कथंजाकत्वं ॥

अर्थः—तेमां प्रथमनो विकल्प जे राजा विना बीजा लोके आपेखुं तो राजा विना बीजा लोकोने सिंहासन होय नहीं माटे तेणे आपेखुं एवात केम सिद्ध थाय ने राजासन विना बीजानुं सिंहासन एवुं नाम अनिधान कोशादिकने विपे सिद्ध करुं नयी. ॥ केमजे ते कोशनुं वचन आ प्रकारनुं ठे जे राजानुं आसन ते न-द्रासन कहीए तथा सिंहासन कहीए ए हेनु माटे ने बीजा जगाए ते सिंहासननुं नाम कहेवाय ठे ते तो सारुणिक ठे, एटले मुदय

टीका:-॥ नापिचतुर्थः ॥ तथाहि ॥ जवतुगणधराणां राजो-
पनीत सिंहासनोपवेशनानुपवेशाभ्यां व्याख्यानविधिः ॥
राजोपनीतसिंहासनोपवेशनसंज्ञावनास्पदत्वात्तेषां जवतां तु
राजोपनीतसिंहासनप्राप्ति संज्ञावनायां सत्यामेवान्यपाप्युप-
विष्टानां व्याख्यानकरणं संगच्छेत ॥

अर्थ:-बळी चोथो पक्ष जे, वेठो पण, तेपण घटतो नथी,
जे गणधरने तो राजाए आपेल सिंहासन उपर वेसीने अथवा न
वेसीने व्याख्यान विधि करवानुं हो केम जे ते गणधरने तो राजाए
आपेला सिंहासनने, ते उपर वेसवानुं संजवे ठे. पण तमारे तो रा-
जाए आपेल सिंहासननी प्राप्ति कदाचित् संजवेज तोपण ते विना
बीजे वेसीने व्याख्यान करवानो संजव ठे.

टीका:-एवंच प्रदर्शितागमावष्टंजेनसिंहासनोपवेशनं
कथमपि जवतां नोपयते॥ तस्मादयमस्यागमस्याग्निप्रायः ॥य-
दोगणभृतां व्याख्यानेहसि कश्चिद्भजकादिः पृथ्वीपतिरुपवे-
शनाय स्वं सिंहासनमुपनयति तदातच्चेतोनुश्रुत्यातत्राधिकं ते
प्रज्ञावनादिद्वान्न संज्ञावयंतस्तदा तदासनमभ्यास्यापि व्याचक्षते॥

अर्थ:-ए प्रकारे तमे देखारुयुं जे आगम वचन तेनुं श्रव-
संवन करवे करीने सिंहासन उपर वेसवानुं तमारे कोइ प्रकारे पण
शास्त्रयी सिद्ध यतुं नथी ते हेतु माटे ए आगमनो तो आ प्रकारनो
अग्निप्राय ठे जे ज्यारे गणधरने व्याख्यान करवो समय होय ल्यारे
कोइक भजिक राजा गणधर महाराजाने वेसवा सारु पोतानुं सिं-

हासन त्यां खड् जाय ठे. त्यारे तेना चित्तनी अनुवृत्ति राखवे करीने प्रज्ञावनादि साजनी संज्ञावना करता सता ते आसन उपर बेसीने पण व्याख्यान करे ठे.

टीकाः—अन्यथा तु तेषां जगवत्समीपवर्तिना मुत्सर्गं पादत्पादपीठाध्यासनेन कदाचित्ततः पृथ्विहरतां चैव प्रमृष्टिकपट्टाणुपवेशनेन स्वनिपद्योपवेशनेन वा व्याख्याविधिः प्रतिपादितः ॥ एवमधुना पिगीतार्थसूरिजिह्वमुत्सर्गं प्रमृष्टिकपट्टस्वनिपद्याणुपवेशनेन व्याख्यानं विधेयं ॥

अर्थः—एम जो न होय तो जगवतनी समीप रहेनार एवा ते गणधरने उत्सर्गें मार्गें ते जगवतना पादपीठ उपर बेसवानुं ठे ए हेतु माटे ते कयारेक ते जगवतनी जुवा विहार करे त्यारे तो चौद उपकरणथी बाहार जे उपकरण ते औपमृष्टिक कहीए ते उपमृष्टिक एवां पाटप्रमुख आसन ते उपर बेसवुं तेणे करीने अथवा पोताना आसन उपर बेसवुं तेणे करीने व्याख्यान विधि प्रतिपादन कर्यो ठे. एम आ कालमां पण गोतार्थसूरीये उत्सर्गें मार्गें उपमृष्टिक पट्ट अथवा पोतानुं आसन ते उपर बेसीने व्याख्यान करयुं.

टीकाः—अपवादतस्तु कदाचिज्जाजकुलादिगमने तद्व्याख्यानया सिंहासनायुपवेशनेनापि ॥ नत्विदानीं तनुरुद्धयाय याकयं चित्तिंहासनादायुपवेष्टव्यमिति ॥ एतेन यदपि वेरस्याम्युवाहरणेन यतीनां महार्हसिंहासनाध्यासनप्रतिपादनं तद-

प्यपास्तं ॥ कनककमल सिंहासनादीनां गन्धिकाद्यपेक्षयाऽऽप-
दोपत्वेन कथंचिदपवादेन सातिशयानां तथैवज्जव्योपकारसंज्ञा-
वनया व्याख्यानादो सिद्धान्ते श्रवणात् ॥ गन्धिकादीनां चकेव-
लसातशीलताव्यञ्जकत्वेन सिंहासनाद्यपेक्षया महादोपत्वेन
चव्याख्याविधौ क्वचिदप्यननुज्ञानात् ॥

छर्त्यः—अपवाद यकी ते क्यारेक राजकुलादिकमां गये ठते
ते राजादिकनी प्रार्थनाए करीने सिंहासनादिक उपर बेसीने पण
व्याख्यान करे पण आ कालना साधुनी रुढीए जे ते प्रकारे
सिंहासनादिक उपर चढी बेसवुं एम नथी एणे करीने जे श्री वैर
स्वामीना दृष्टांते करीने साधुने मोटा मूलना सिंहासनादिक उपर
बेसवानुं प्रतिपादन कयुं हतुं तेनुं खंरुन थयुं ने सुवर्ण कमळ सिं-
हासनादिक तेनुं गादी आदिकनी अपेक्षाए अरूप दोपपणुं ठे तेहेतु
माटे कोइक प्रकारे अपवाद मांगं अतिशय सहित एवा मोटा पुरुषोने
ते प्रकारे जव्य प्राणीनो उपकार थाय एवं संजवतुं होय तो व्या-
ख्यानादिकने विषे सिंहासन उपर बेसवानुं सिद्धान्तने विषे सांजलीए
ठीए पण गादी आदिक तो केवल साता सुखनुं जणावनार ठे ने सिं-
हासनादिकनी अपेक्षाए महा दोपपणुं ठे ए हेतु माटे व्याख्यान आं-
दिकने विषे कोइ जगाए पण शास्त्रमां आज्ञा आपी नथी.

टीकाः—यदपिक्वचिदपवादेन तेषामपज्ञानं तदपिग्लाना
वस्थायां गुप्तवृत्त्या पुरुषविशेषमाश्रित्य न यथाकथंचित् ॥ त-
स्मात्तद्व्याग एवयतीनां न्याय्यः ॥ एतेन गन्धिकाद्यासनमुपादेय

गच्छने विषे रहे तेणे करीने निश्चे आ कालना यतिने सर्वं उक्त पानादिक निरावाध प्राप्त थाय, सुखे करी निर्वाह थाय, ए बुद्धि करीने श्रावकने गच्छनुं अजिधान धरावे ठे. जवति क्रियापदनोश्च व्याहार करी ज्यां जेम घटे तेम जोरुनुं ने ज्यारे गृहस्थ एक गच्छने जजे त्यारे यतिने ते श्रावकोए करेला जे सकळ आरंज तेनी अनु मोदनादिके करीने पाप लागवानो प्रसंग थाय ठे ते हेतु माटे ए खिगधारी न करवानुं करे ठे.

टीका:-यदप्युत्पद्यतेहीत्यादिनाऽद्यतनकालोपक्रया तत्समर्थनं तदपि न युक्तं तस्यापवादिक तयागमोक्ताधाकर्मादिविषयत्वान्नसर्वथानिषिद्गृहिणियतगच्छजनविषयत्वं ॥ किंच गृहिणियतगच्छजनमंतरेणाधुनातनयतीनां मात्सर्यादिरुद्धस्यान्योन्याकृष्टयाकलहः स्यादिति जवतांतदच्युपगमः सचासंगतः॥

अर्थ:-वळी खिगधारी प्रत्ये कहे ठे जे तमोए उत्पद्यते इत्यादि वचनने आरंजीने आ कालनी अपेक्षाए साधुनो निर्वाह थाय इत्यादि कारण गृहस्थने पोते पोतानो गच्छ करी राखवानुं प्रतिपादन करुं ते पण युक्त नथी केम जे ते तारुं प्रतिपादक वचननो अपवादपणे करीने शास्त्रमां कहेलो जे आधाकर्मादि दोष तेनुं विषयपणुं ठे. ए हेतु माटे सर्वथा निषेध करेखुं जे गृहस्थने नियमायी एक गच्छमां रहेवापणुं तेनुं ए स्थान ठे वळी तमे कळुं जे गृहस्थने नियमाये एक गच्छमां रक्षा विना हालकाखना यतीने मत्सरपणा यकी मांदोमांदे एक बीजाने खंचाताण करवायी क्लेशनी उत्पत्ति थाय ए प्रकारनुं जे तारुं कहेयुं तथा जाणयुं ते अघटनुं ठे.

टीकाः—कालदोषान्नवनवप्रादुर्भवस्तुविहितदर्शनेने गुण-
वत्त्वादिवुद्ध्या श्रावकाणां तदंतिकगमनादिना न्नवतामिदानीं
प्रत्युत विवक्षितकलहस्याधिक्योपलंभात् इत्यहोदंदशूकजिया
पलायमानस्य केसरीमुखे निपातः ॥

अर्थः—केम जे नवा नवा प्रगट थता जे सुविहित तेमने दे-
खीने गुणीपणानी बुद्धिये करीने श्रावक तेमनी पासे गमनादिक
करशे त्यारे तो तमारे आ कालमां पण उखटो अधिक क्लेश थशे
जे अमारा गच्छना श्रावक थइने ए सुविहित पासे केम गया इ-
त्यादि, माटे अहो थ्यातो मोटुं आश्चर्य जेवुं जे तमे अल्प क्लेश
सठारवानुं प्रगट करवा जतांज मोटो क्लेश प्राप्त तमारे थयो माटे
ए न्याय तो ए प्रकारनो थयो जे जेम कोइक सर्पना नयथी नावो
ते सिंहना मुखमां जइ परयो तेम तमारे थयुं.

टीकाः—तथा जिनगृहे देवसदनेऽधिकारः सकलतत्कृत्यचिं-
तननियोगोयतेर्मुनेः श्राद्धानामिदानीं तच्चिंतानिरवधानताव्या-
जेन ॥ अस्त्यचासंस्पतत्वं चैत्यस्वीकारद्वारनिराकरणे प्रागे-
वदर्शितं ॥

अर्थः—वली मुनिने जिनमंदिरने विषे अधिकार एटले समस्त
देवमंदिर संबंधी कामकाजनी चिंतानुं जोरुं शायी कैथा कालमां
श्रावकने देवमंदिर संबंधी चिंता करवामां सावधान नथी इत्यादि
मिष छइने थपटनुं करवा मांरुं ठे ते थयुक्त ठे ते चैत्य अंगिकार
करवाना द्वारनुं खंरुन कयुं तेने विषे प्रथम देखारुं दे.

કરતાં પણ અતિ મોટું પાપ છે. તે શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે જે જે
અજ્ઞાનથી પોતે પાપમાં પડ્યો છે તેને વીજો પાપમાં નાંખે છે
વીજું શું મોટું પાપ છે ? કેમ જે મુઢ પુરુષ પોતાની સંગાથે ચાલ
ને પણ આંધળા કુવામાં નાંખે છે. આગમમાં પણ કહ્યું છે જે, એ
કારણો વિચાર કરતાં આ કાલના મુનીને સાવચતું આચરણ કર
તે આગમ વિરુદ્ધ છે એ હેતુ માટે અતિશે ઘટતું નથી.

સાવચ ક્રિયા નિપેધનો અષ્ટમદ્વાર સંપૂર્ણ થયો.

ટીકા:—ઈદાર્નીશ્ચુતપથાવજ્ઞાદ્વારનિરાસમુપક્રમતે ॥ તત્રવ-
નાનાવિધાઃ શ્ચુતાવજ્ઞા જિનાજ્ઞાવાદ્યલિંગિજિનરુપકલ્પિતા સ્તત્ર
પ્રથમ મયોગ્યસ્યાપિસ્વગુરુશિષ્યસ્ય ગચ્છન્મહાન્મહાજનાપૂજોપલંજેન
શ્ચુતપથાવજ્ઞાં પશ્યં સ્તામેવમોહમહિમપ્રવર્ણનદ્વારેણનિરાકુર્વન્નાથા॥

અર્થ:—હવે સિદ્ધાંત માર્ગની અવજ્ઞા એટલે અપમાન
દ્વારનું ચંદન ચારંજે છે તેમાં નાના પ્રકારની સિદ્ધાંત માર્ગની અ
વજ્ઞા જિન જગવંતની આજ્ઞાથી રહિત એવા લિંગધારી લોકો એકસી
છે તેમાં પ્રથમ પોતે પણ અયોગ્ય થને પોતાના સરસ્વો અયોગ્ય છે
ગુરુ જેનો એવો જે તે શિષ્ય તે ગચ્છના આગ્રહથી મહાજન સંવંધિ
પોતાને પૂજાર્ની પ્રાપ્તિ થાય એ હેતુ માટે સિદ્ધાંત માર્ગની અવજ્ઞા
છે છે. તેને જાતાં જે પ્રયત્ન કરે, એના માટે માંદા માંદનો મહિમાને
કારણે દેશાન્નાદિ દ્વાર કરીને તે સિદ્ધાંતની અવજ્ઞાનું ચંદન
પા ઠતા કહે છે.

॥ मूल काव्यम् ॥

निर्वाहार्थिनमुज्जितं गुणलवैरज्ञातशीलान्वयं, तादृ-
ग्वंशजतद्गुणेन गुरुणा स्वार्थाय मुंकीकृतम् ॥ यद्वि-
ख्यातगुणान्वयाच्चपि जना लभोग्रगच्छग्रहा, देवेभ्योऽ-
धिकमर्चयन्ति महतो मोदस्य तज्जृजिनतम् ॥ १३ ॥

टीका:—निर्वाहार्थिनं केवलं उदरचरणप्रयोजननप सं-
सारनिस्तारकांक्षिणं, उज्जितं हीनं गुणलवैः कृमादिलेशैरपि ॥
प्रब्रज्यायोग्यो हि पुरुषः कृमादि गुणवान् भवति ॥ यदुक्तं ॥
पवज्जाए जोग्गा, आरियदेसंमि जे समुप्पन्ना ॥ जाश्कुले हि विसिद्धा
तद्द खीणप्पायकम्ममला ॥ एवं पयश्चियश्चवगयसंसारनिग्गुण,
सहावा ॥ तत्तोअ तद्विरत्तापयणुकसायप्पहासाय.

अर्थ:—जे आ प्रकारनो शिश्य केवल उदर चरवानुंज जेने
प्रयोजन ठे एवो पण संसारनो निस्तार करवानी जेने इच्छा नथी एवोन
वळी कृमादि गुणनो लेश करीन पण रहित ठे एवोने प्रब्रज्या योग्य
जे पुरुष ते तो कृमादि गुणवालो जोइए, जे माटे शास्त्रमां कह्युं ठे
जे, जे आर्य देशमां उत्पन्न थयो होय ने जाति तथा कुल ए वे सारां
होय तथा जेनो कर्ममल बहुधानाश पाभेलो होय ने जेणे संसारनो
गुण रहित स्वभाव जाण्यो ठे ने जेना कपाय थोडा थएला एवा
गुणवालो पुरुष दीक्षाने योग्य ठे.

टीका:-अयंतु क्षमायंशेनापि त्यक्तः ॥ तथा शीलं स्वज्ञातं सद्रुतं च ॥ अन्वयश्च कुलं शीलंचान्वयश्चेति छंदः ॥ ततश्चाज्ञातावविदितौ शीलान्वयौ यस्य स तथा तं ॥ परीक्षितशीलकुलस्य हि प्रवज्यादानं शास्त्रेऽभिहितं ॥ अविदितस्वज्ञावोद्दिक्पण्डितादिः क्वचिदपराधे गुर्वादिना शिक्षितस्तमपि जिघांसति ॥

अर्थ:-ने आतो क्षमादि गुणना अंशे करीने पण रहित ने वळी शील कहेतां स्वज्ञात तथा शील कहेतां स्वज्ञात तथा शील कहेतां सार वृत्तांत तथा अन्वय कहेतां कुल ॥ शीलने अन्वय प वे पदनो छंद समास करवो त्पारपणी नथी जाण्युं शीलकुल जेनुं एवो शिष्य ठे, शास्त्रने विषे कहुं ठे जे शील कुलनी परीक्षा करीने गुर्वादिक अपराध थये सते शिक्षा देता रते गुरुने पण करवाने इच्छे माटे.

टीका:-एवमज्ञातवृत्तोपि तस्करादिः प्रवृजितस्तच्छीलित्वास्तैर्न्यादिकं कदाचिदाचरन् गच्छमपि तुलायामारोपयति ॥ तथाऽविदितकुलोदीक्षितः कथमपि कर्मोदयादीक्षां जीह्वासुनिरेकुं गतया जहात्येव ॥ कुलीनस्तुरुदाचिदकार्यचिकीर्षुरपि कोऽप्यन्यसततगुरुशिक्षानिविरुनिगमनियमो न करोत्येव.

अर्थ:-ए प्रकारे नथी जाण्युं वृत्तांत ते जेनुं एवा जे पण ते पण कदापि चोर होय ने तणे दोषा सोधी होय स्वार तेन चोरी करवानो स्वज्ञात होय ए हेतु माटे कदापि कोइक चोरी थादि ॥

करीने बधागच्छने पण शूलीने विषे आरोपण करावे वळी जेनुं कुल जाणुं नथी. ते पण कोइक कर्मना उदय थंकी दीक्षाने त्याग करवा इच्छे तो निरंकुशपणे दीक्षानो त्याग करीज वे, ने कुलवानं तो क्यारेक न करवानुं काम करवाने इच्छे तो पण एने विषे कुलीनपणुं रक्षुं ठे ए हेतु माटे निरंतर गुरुनी शिक्षारूपी आकरी वेनीवने बंधायो ठे माटे न करवानुं काम करी शकेज नही.

टीकाः—यदुक्तं ॥ अपि निर्गंतुमनसः, प्रव्रज्यामंदिरान्नरान् ॥
रुणद्धि पुरतः स्थाण्णुर्गलेव कुलीनता जइविहुनिग्गयजावो तइ-
विहु ररि कज्जए सयलोहिं ॥ वंसकुमंगीच्छिन्नोवि वेणुत्त
पावए न माहिं.

अर्थः—जे माटे ते वात शास्त्रमां कही ठे जे शिक्षारूपी. मं-
दिरथी नीकलवाने इच्छता पुरुषोने पण बंधननी पेवे कलीनपणुं जे
ते आगळ आगळ आवीने रोके ठे.

टीकाः—मुंकीकृतदीक्षितं ॥ गुरुणाआचार्येण ॥ तादृशं विने-
यवंशंसमे वंशे जातः सतथाश्चज्ञातकुलोद्भवइत्यर्थः ॥ तथा ते
तत्सजातीयविनेयतुल्यागुणाः निःशीलतादयो धर्मा यस्यस तथा
ततः कर्मधारयसमासकरणेन गुरुशिष्ययोर्वंश गुणात्यंतसा-
जात्यं व्यनक्ति ॥ तादृशोद्दितादृश मेव मुंरुयते ॥ समानशील
व्यसनेषु सख्यमिति वचनात्.

अर्थः—ते प्रकारनी दिक्षा, ते प्रकारना गुरु आपे ठे. शिष्य-

ની સમાન વંશને વિષે થણા ગુરુ અજાણ્યા કુલમાં થયેલો એટલે
અર્થ છે. વઢી એ ગુરુ શિષ્યને તુલ્ય ગુણવાલો છે એટલે શિષ્યની જે
વેજ શીલરહિત જેના ધર્મ છે એવો, ત્યારપછી તાદક્ષિણ્ય ને તફાવત
વે પદનો કર્મ ધાસ્ય સમાસ કરવો તેણે કરીને એ ગુરુના શિષ્ય
વંશને ગુણ એ વેનું અતિશે સજાતિપણું એટલે સરસાપણું પ્રગટ કરી
દેખાવે છે જે, તેવો ગુરુજ તેવા શિષ્યને મુને કેમ જે જેના ગુણ તથા
આચરણ સરસાં હોય તેનજ મિત્રપણું થાય છે એમ નીતિ શાસ્ત્ર
વચન છે એ હેતુ માટે.

ટીકા:—સ્વાર્થાય સ્વપ્રયોજનાય સ્વશરીરશુભ્રૂપાદિદેતવે નતુ
સંસારદુઃખેન્યો મોચયિતું તમેવંવિધં યદર્ચયંતિ મલયજપુસૃષ્ણ
પનસારાદિના વસ્ત્રાદિના ચ સતતં પૂજયંતિ અધિકમિતિ ક્રિયા-
વિશેષણં અતિરિક્તં દેવેન્યોપિ જનાઃ શ્રાવકલોકાઃ ॥ નતુ તેષાં
પૂજયંતસ્તાદ્ગુણા ગૃહ જીવિષ્યંતીત્યતઆદ્ ॥ વિશ્વ્યાતગુણાન્વયા
અપિ જગતીપ્રતીતગાંત્રીર્વૈદાર્ય ક્રમાદિગુણમહાકુલાશ્ચપિ ॥
આસતાંતરિતર ઇત્યપિ શબ્દાર્થઃ ॥

અર્થ:—પોતાના શરીરની સેવા કરાવતી રૂપાદિ જે પોતાનો
સ્વાર્થ તેને થયે તે શિષ્યને મુને છે પણ સંમારના દુઃખ થકી શુ-
ભાવવાને નથી મુદ્દતા એ પ્રકારના મુદ્દેશા કેવલ સિંગધારી ગુરુને
શ્રાવક લોકો મલયાગર, કેડાર, ચંદન, કુકમ ગ્રાદિક યસ્તુ થઈ
તથા વસ્ત્રાદિક કરીને નિગંત્ર તેમને પૂજે છે એવું થઈ પણ અધિક
પૂજે છે, ત્યાં આશક્ષ કરી રહે છે જે ને શ્રાવક પણ નેરા ગુરુને
પૂજે છે માટે ને પણ તેવા દેશ ના ન જગાણ વિશેષણ ગ્રાંપ છે જે

“ विल्यात गुणवंशश्चपि ” एटले जगतमां गंजीरपणुं तथा उदारपणुं
तथा मोडु कुल, क्षमादिगुण ए सर्वे जेमनो प्रसिद्ध ठे, एवा सारा
श्रावक पण गच्छरुपि गल बंधने करीने तेमने पूजे ठे तो वीजा सा-
मान्य श्रावक पूजे ठे तेमां शुं कहेबुं ए प्रकारे अपिशब्दनो अर्थ ठे.

टीकाः—कल्पादेव मित्यतश्चाह ॥ लघोऽगच्छग्रहा इति हेतु
गर्भविशेषणं ॥ लघुश्चेतसि निविष्ट उग्रोऽदोगहप्रतिबंधोयेषां ते
तथा ॥ जवतु निर्गुणो वा गुणीवायं किं नोऽन्यार्चितया ॥ गुरु
जिरयमस्माकं प्रदर्शितः तथा अस्मद्दृश्ये रक्षयंगुरुत्वेनानेन ह्य-
स्याम इति विहितस्वस्वगच्छगोचरमनोजिनिवेशा इत्यर्थः ॥

अर्थः—शा हेतु माटे तेमने पूजे ठे त्यां विशेषण आपे ठे जे
श्रावक केवा ठे तो “ लघोऽगच्छग्रह ” ए विशेषण हेतु गर्भित ठे जे-
मना चित्तमां आकरो (दृढ) गच्छनो प्रतिबंध ठे एटले श्रावक
एम जाणे ठे जे आपणो गुरु गुणी हो अथवा गुणरहित हो, आ-
पणो एनो विचार न करवो मोटा पुरुष गुरु ए आ आपणने देखाव्यो
ठे, बळी आपणा वंशमां घएला सर्व पुरुषो ए आ पुरुष गुरुपणे दे-
खाव्यो ठे आपण कांइ ते करतां परिक्षा करवामां नाह्या नथी ए
हेतु माटे तेमनी परिपाटीनो अनुत्तर करीने आ गुल्नो त्याग न
करवो जेवो तेवो पण ए आपणो गुरु टे. ए प्रकारे पोताना गच्छ सं-
बंधी मोटा आग्रह वने गळायो ठे ए हेतु माटे ते जिगधारीने पूजेठे

टीकाः—अथ विदुराणामपि तेषां तादृक् चेतोनिर्वधे को हेतु
रित्यतश्चाह ॥ महतोऽति प्रवञ्चस्य मोहस्य निष्पान्निवेशस्या

तदिति तादृशस्यापि तथाविधाज्यर्चनादिकं जृजितं लीलाशितं
 ॥ तथाहि ॥ नगुरुपदर्शितत्वं निर्गुणेपि तद्विष्येऽज्यर्चनादि नि-
 बंधनं ॥ यदिहियुरुःस्वाजन्यादिना निमित्तेन निर्गुणमपिशिष्यं
 मोहादगुरुतया दर्शयति नेतावता सो बहुमानमर्हति विवेकिनां ॥
 गुणानामेव बहुमानहेतुत्वात् ॥ ते चेत्तत्र नसन्ति तदा किं नि-
 फलेन गुरुपदर्शितेन ॥

अर्थः-हवे जाणता एवाय पण आवकने ते प्रकारनो चित्तां
 गढनो आग्रह रहे ठे तेनुं शुं कारण ठे ? तो ए जगाए उत्तर कहे
 ठे जे ते प्रकारना जाण पुरुषोने ते प्रकारना लिंगधारीओनुं पूजन
 करुं ए सर्व मोहनी लीला ठे. एटले ए सर्व मिथ्याजि निवेशुं
 प्रगटपणुं ठे. तेज देखाने ठे जे गुण रहित शिष्यने विषे पूजादिक
 जे करवानुं ते गुरुनुं देखानेनुं न जाणवुं. केम जे गुरु थइने आ पो-
 तानो शिष्य ठे इत्यादिक कारणे पण निर्गुण शिष्यने गुरुपणे देखाने
 गोपण ए शिष्य बहुमानपणाने न पामे केम जे विवेकीआ योनी
 मध्ये गुणनुंज बहुमानपणुं ठे ए हेतुं माटे जो ते गुण ते शिष्यमां
 थी तो निष्फळ एवुं गुरुनुं देखानुं तेणे करी शुं ? कांड नहि.

टीकाः-यष्टुकं ॥ गौरववीजं शिष्ये, गुणाः सत्तांनगुरुदर्शित-
 त्वं यत् ॥ गुरुदिष्टमप्यसत्त्वा ह्योकायतमतमगौरव्यं ॥ तथा स्व-
 वंशजाज्युपगमस्यापि निर्गुणगुरुबहुमानहेतुत्वे लक्ष्मीप्राप्ता-
 वपि नृणां स्वकुलक्रमागतदारिद्र्यादरे परित्यागप्रसंगात् चैवं
 लोके उपलक्ष्यते ॥

॥ यदुक्तं ॥

सुगुरुप्राप्तौ कुगुरुं क्रमानुपस्तमपि जहति धीमंतः ॥ चिर
परिचितमपिनोद्धति निधिलाजे कोनु दौर्गत्यं ॥ अतएव सिद्धांते
गुरुगुण हीनस्य गुरोरगुरुत्वेन यतीनाम प्यंगारमर्दक शिष्या-
णामिव सङ्गुरुगच्छांतरसंकमणेन तत्परित्यागः प्रत्ययादि ॥

अर्थः—जे माटे शास्त्रमां कहुं ठे जे शिष्यने विषे गुण ठे ते
ज सत्पुरुषने गौरवपणानुं कारण ठे. पण गुरुनुं देखाम्हुं ते कांड गौ-
रवपणानुं कारण नथी. जेम गुरुए देखाम्हुं होय तोपण नास्तिकनो
मत असत् ठे माटे गौरव करवा योग्य नथी. तेमने निर्गुण शिष्य
पण मानवा योग्य नथी. वळी आपणा वंशमां थयेला सर्वे वृद्धोए
ए निर्गुण शिष्यने गुरुपणे मान्या माटे आपणे पण मानवा, बहुमान
करवुं. त्याग न करवो. एम जो मानता होतो लक्ष्मीनी प्राप्ती घाय
तोपण पुरुषने पोतानी कुळ परंपराथी चाह्युं आवतुं जे दारिद्र्यपणुं
इत्यादिकनो पण त्याग न करवो जोडए. ते तो त्याग करो ठे माटे
आ निर्गुण गुरु शिष्यनो केम त्याग करता नथी. जगतमां पण ल-
क्ष्मी मळे तो दलदर राखवानुं जणातुं नथी. ते लौकीक शास्त्रनुं
वचन जे सुगुरुनी प्राप्ति थये ठेते कोण बुद्धिमान पुरुष परंपराथी
चाह्यो आवतो जे कुगुरु तेनो त्याग न करे. दृष्टांत जेम निधनी
प्राप्ति थये ठेते घणा काळथी परिचय करेलुं एवुं पण दारिद्र्यपणुं
तेनो कोण त्याग न करे ? एज कारण माटे सिद्धांतमां पण गुरु
गुण रहित जे गुरु तेनो अगुरुपणे त्याग करवानुं प्रतिपादन कर्युं ठे.
जेम थंगार मर्दकना शिष्य साधुए थंगार मर्दक गुरुनो त्याग करीने
सारा गुरु जे गढमां ठे ते गढमां प्रवेश कर्यो तेम.

टीका:-यदाह ॥ गुरुगुण रहित्यो य गुरु न गुरु
 गमोयतस्सिद्धो ॥ अत्रत्यसंकमेणं नञ एगागितणेषं पि ॥
 काश्चाप्याहुः ॥ गुरोरप्यवल्लिप्तस्य, कार्याकार्यं मजानतः ॥
 प्रतिपन्नस्य, परित्यागो विधीयते ॥ ततश्चवं स्थिते यन्निर्यु
 गुरुवाच्युपगमेनाच्यर्चना निसंधिः समहामोहमहिमेतिवृत्ताय

अर्थ:-जे कारण माटे ते वात शास्त्रमां कही ठे जे. लोकि
 शास्त्रमां पण कतुं ठे जे जे गुरु अहंकारी होय ने त्या करवा योग्य
 त्या न करवा योग्य एवुं न जाणता होय ने उन्मार्गे चालता होय
 ते गुरुनो सर्व प्रकारे त्याग करवो. ते हेतु एम सिद्धांत थयो जे
 गुणने विवे पण जे गुरपणुं मानीने पूजनादिक करवुं ते मोटा मो
 हनो महिमा ठे ए प्रकारे त्या काव्यनो अर्थ थयो. ॥ १३ ॥

टीका:-एतर्हि गच्छ मुद्रामुद्रिततया लोकानां सद्धर्माप्रति
 पत्त्यादिना श्रुतावज्ञामी कमाणः सविषादमाह ॥

अर्थ:-हवे गुरुरूपी बंधने करीने बांधेला लोकोने सारा ध
 प्राप्ति नथी थती ए हेतु माटे सिद्धान्तनुं थपमान जोता सता
 कार खेद सहित कहं ठे.

પુરુષસ્ય નદીશ્રોતઃ સુગમં સાગરગામિચ જવતિ ॥ એવમયમપિ પ્રકૃતો માર્ગઃ સુકરત્વાત્ સંસારપ્રાપ્તૃત્વાચ્ચ તથોચ્યતે શ્રુતોક સકલયુક્ત્યુપપન્નઃ સ્વયંજગત્પ્રજ્ઞાપિતઃ પ્રેક્ષાવત્પ્રવૃત્તિ વિષયસ્તુ પ્રતિશ્રોતઃ ॥ એતદુક્તં જવતિ પ્રતિપથેન પ્રતિષ્ઠમા- નસ્ય હિ નદીશ્રોતો દુર્ગમંપારપ્રાપ્તકંચ જાયતે એવમયમપિ- પંથા દુઃકરત્વાત્સંસારતારકત્વાચ્ચેવમજિધીયતે ॥

અર્થઃ—તેજ અનુશ્રોત, પ્રતિશ્રોતપણું દેલાને ઠે. જે વિષય તથા કુમાર્ગ તથા દ્રવ્યક્રિયા તેમનું અનુકૂળપણું સતે જે સુલક્ષી- લીયા લોકોએ સિદ્ધાંતની અપેક્ષા રહિત પોતાની ઇચ્છામાં આવે તેમ પ્રરુપણા કરેલો જેમાં ઘણા લોકની પ્રવૃત્તિ થાય છે એવો જે માર્ગ તેને અનુશ્રોત માર્ગ કહીએ. આ પરમાર્થ ઠે. જે પ્રવાહને અ- નુસરીને ચાલનાર પુરુષને નદીનો પ્રવાહ સુગમ છે ને સમુદ્ર પ્રાપ્તે જવાનું પણ થાય છે. એમ આ લોક પ્રવાહ માર્ગ પણ સંસાર સમુદ્રને પમાડનાર છે મુગમ છે માટે તેમ કહીએ ઊંચે. ને શાઘમાં કહેલી સકલ્ય બુક્તિ તેણે સદ્ધિત પોતે જગતે કહેલો ને જે માર્ગે બુદ્ધિમંત્ર ચાલે છે તે પ્રતિશ્રોત માર્ગ કહીએ. એ કથું છે જે સામા માર્ગે ચાલ- તાને પડ્યે સામે પુર ચાલનાર નદીનો માર્ગ દુર્ગમ છે. દુરે જાય એવો છે કેમ કે તે માર્ગ પાર પમાડે એવો છે. એમ આ માર્ગ પણ સં- સારને તારનાર છે માટે દુઃશ્વર છે તેથી એ માર્ગને પ્રતિશ્રોત કહીએ ઊંચે.

ટીકાઃ—યદુક્તં ॥ અણુમોયપદ્મિય વદુત્રગાંમિયમિમોયપ- ધંસરુસેયં ॥ વદિમોયમેવ અન્નાશયસો દંશય કેમળાઅણુસોય

સુહો લોગો પમિસોલે આસવો સુવિહિયાણં ॥ અણુસોલે સંસારો
પમિસોલે તસ્સ ઉત્તારો ॥ અત્રાસવસ્તિશ્ચિયજયાદિરુપપર-
માર્થપેશસઃ કાયવાહઃમનોવ્યાપારઃ વહુજનપ્રવૃત્તિ વિપયત્વા-
દનુશ્રોતસપવસદ્ધર્મત્વમિ ચેતુન વિકલ્પાસહત્વાત્ ॥ તથાહિ ॥
કિં વહુજનપ્રવૃત્તિગોચરમાત્રં સદ્ધર્મનિવંધનં આહો. સિદ્ધાં-
તોક્તત્વં ॥

અર્થ:-જે માટે તે વાત શાસ્ત્રમાં કહી છે જે એ ગાયમાં. આ-
સવ એ પ્રકારનું પદ છે તેનો અર્થ શ્ચિયોનું જિતવું શ્યાદિરુપનો છે.
પરમાર્થ કરવામાં ચતુર પવો જે શરીર વાળીને મન તેમનો જે વ્યા-
પાર તેમાં વહુજનની પ્રવૃત્તિ થાય છે. માટે અનુશ્રોત એજ સદ્ધર્મ છે
એમ જોતું કહેતો હોય તો તે ન કહેવું. કેમ જે એમાં વિકલ્પ છે તેનું
સહન થાય એમ નથી. તેજ વિકલ્પ કહી દેવાને છે જે વહુજનની
પ્રવૃત્તિ જે માર્ગમાં થાય તે શું સારા ધર્મનું નિવંધન છે. એટલે કા-
રણ છે, કે સિદ્ધાંતમાં કહ્યા પ્રમાણે કરવું એ સારા ધર્મનું નિવંધન છે.
એટલે સારો ધર્મ છે.

ટીકા:-ન તાવદાઘઃ ॥ વહુજનપ્રવૃત્તિગોચરત્વસ્ય સદ્ધર્મ
નિવંધનત્વાચ્ચુપગમે લોકિકધર્મસ્યેવ સદ્ધર્મત્વપ્રસંગાત્તસ્યે-
વદ્દાર્ણી પાર્થિવાદિપુરુષસિદ્ધપ્રવૃત્તિવિપયત્વાત્ ॥ અથ તસ્ય
પાર્થિવાદિપ્રવૃત્તિવિપયત્વેપિ જગવ દ્ધિનેયાપ્રવૃત્તિ તત્ત્વેન ન
સદ્ધર્મત્વમસ્યતુજગવદ્ધિનેયપ્રણીતત્ત્વેન તત્ત્વમિતિચેત્ ન ॥

અર્થ:-તેમાં પહેલો પદ માનવા યોગ્ય નથી, કેમજે જેમાં

વહુ જનની પ્રવૃત્તિ થાય તેણે કરીને જણાતો જે ધર્મ તે જો સદ્ધર્મ
પણ અંગિકાર કરીએ તો લૌકિક ધર્મને પણ સદ્ધર્મપણની પ્રાપ્તિ
થવાનો પ્રસંગ થાવશે કેમ જે તે લૌકિક ધર્મને વિષે આ કાલમાં
મોટા મોટા રાજા આદિ પુરુષ મધ્યે સિંહ સમાન પુરુષ તેમની પ્ર-
વૃત્તિ દેસાય છે. માટે ને વઢી તારે એમ કહેવું હોય જે તે લૌકિક
ધર્મમાં રાજાદિ પ્રબ્ધાતંત્રા છે પણ જગવંતના શિષ્ય પ્રવતંત્રા નથી.
માટે એને સદ્ધર્મપણું નથી ને આ ધર્મ તો જગવંતના શિષ્યોએ ક-
હેલો છે એટલે માટે સદ્ધર્મ છે એમ તારે જો કહેવું હોય તો તે ન કહેવું.

ટીકા:-વહુજનપ્રવૃત્તિવિષયત્વેન સદ્ધર્મત્વે પ્રતિજ્ઞાયાથ-
નિષ્પ્રસંગેન તદ્વાદતો જયતોદેતુદાન્યોપપન્નેઃ ॥ કિંચ જાતુ
જગવદ્ધિનેયપ્રણીતત્વેનાસ્ય તત્ત્વં તથાપિ જગવદ્ધિનેયત્વમેતરુ-
પમેયા મનુષ્યોત્પ્રણેતા ॥ કિં જગત્ત્વમુંક્તીકૃતત્વેન તત્ત્વાદા
પરિત્યજતા ॥

અર્થ:-કેમ જે વહુ લોકની જે પ્રવૃત્તિ તેણે કરીને જણાતો
એ ધર્મ છે એટલે માટે એને સદ્ધર્મપણે પ્રતિજ્ઞા પૂર્વક સ્થાપન દર-
નારને અનિષ્ટની પ્રાપ્તિ થાય છે. એટલે સદ્ધર્મ એને કહેવાય નહિ
ને જો તે એન કદીશ કે જે વહુ લોકનાં પ્રવૃત્તિને સદ્ધર્મ કહેતા
નથી તો તારા દેતુની દાનિ થશે. એટલે તારા દેતુ મોટો થશે. ને
વઢી તું કહું તું જે જગવંતના શિષ્યોએ કહેલો છે માટે એને સદ્ધર્મ-
પણું છે એ ત્યાં નું પૂઝીય ઝીણ જે લોક પ્રતિજ્ઞા જે અનુષ્ઠાન મારું
હેના કહેનાર વિગધાગેડેને જગવંતના શિષ્યપણું જ્યાં છે. ને જો તું
કહે. જેને જગવંતના શિષ્યપણું છે તો ત્યાં ને પૂઝીય ઝીણ જે

शुं तेमने जगवंते पोते मुंढ्या ठे तेणे करीने शिष्यपणुं ठे के तेमनी
आज्ञा पासवे करीने शिष्यपणुं ठे.

टीकाः—न तावदाद्यः ॥ जगवन्मुंमीकृतत्वेन तद्धिनेयत्वे-
जमास्यादीनामपि तद्धिनेयत्वप्राप्तेः ॥ अथ जमाख्यादीनां त-
द्धिनेयत्वं सकलभूतसंप्रतीतभशक्यापह्वमिति चेन्न ॥ तेषां
निहूनवत्त्वेन सिद्धांते तद्धिनेयाज्ञासत्त्व प्रसाधनात् ॥

अर्थः—तेमां प्रथमनो पद अंगिकार करवा योग्य नथी, केम
जे जगवंते मुंन कयुं तेणे करीने जो जगवंतना शिष्यपणुं होय
तो ज माली आदिकने पण जगवंतना शिष्यपणानी प्राप्ति थशे ने
बळी तुं कहीश के जमाली आदिकने जगवंतनुं शिष्यपणुं ठे ते
सकळ जगत्मां प्रसिद्ध ठे ते तमारुं ढांक्युं ढंकाशे नहि तो एम
तारे न कहेवुं. केम जे ते जमाली आदिकने तो निह्वपणे सिद्धां-
तने विषे जगवंतना शिष्यपणानो आज्ञास मात्रज प्रतिपादन कयों
ठे ए हेतु माटे.

टीकाः—नापिछितीयः ॥ जगवदागमात्यंत विरुद्ध चैत्यवा-
सादि प्रज्ञाप्यतमेवकदर्थयतां कथंतेषां तदाज्ञाकारित्वं तथाच
कथंतद्धिनेयत्वं ॥

॥ तदुक्तं ॥

गंजीरमिणं वास्त्रातप्रचामोक्षित हृकयंत्यता ॥ तंचेय यमघ्नं

વહુ જનની પ્રવૃત્તિ થાય તેણે કરીને જણાતો જે ધર્મ તે જો સદ્ધર્મ
પણ અંગિકાર કરીએ તો લૌકિક ધર્મને પણ સદ્ધર્મપણની પ્રાપ્તિ
થવાનો પ્રસંગ આવશે કેમ જે તે લૌકિક ધર્મને વિષે આ કાઠમાં
મોટા મોટા રાજા આદિ પુરુષ મધ્યે સિંહ સમાન પુરુષ તેમની પ્ર-
વૃત્તિ દેખાય છે. માટે ને વઢી તારે એમ કહેવું હોય જે તે લૌકિક
ધર્મમાં રાજાદિ પ્રવર્તેલા છે પણ જગવંતના શિષ્ય પ્રવર્તેલા નથી.
માટે એને સદ્ધર્મપણું નથી ને આ ધર્મ તો જગવંતના શિષ્યોએ ક-
હેલો છે એટલે માટે સદ્ધર્મ છે એમ તારે જો કહેવું હોય તો તે ન કહેવું.

ટીકા:-વહુજનપ્રવૃત્તિવિષયત્વેન સદ્ધર્મત્વે પ્રતિજ્ઞાયાથ-
નિષ્પ્રસંગેન તદ્ગ્રહતો જવતોદેતુદાન્યોપપત્તેઃ ॥ કિંચ જવતુ
જગવહ્નિનેયપ્રણીતત્વેનાસ્ય તથ્યં તથાપિ જગવહ્નિનેયસ્વમેવક-
થમેવા મનુશ્રોતપ્રણેતૃણાં ॥ કિં જગવન્મુંઠીકૃતત્વેન તવાજ્ઞા
કારિત્વેનવા ॥

અર્થ:-કેમ જે વહુ લોકની જે પ્રવૃત્તિ તેણે કરીને જણાતો
એ ધર્મ છે એટલે માટે એને સદ્ધર્મપણે પ્રતિજ્ઞા પૂર્વક સ્થાપન કર-
નારને અનિષ્ટની પ્રાપ્તિ થાય છે. છટસે સદ્ધર્મ એને કહેવાયજ નહિ
ને જો તું એમ કહીશ કે હું વહુ લોકનો પ્રવૃત્તિને સદ્ધર્મ કહેતો
નથી તો તારા દેતુનો દાનિ થશે. છટસે નાગે દેતુ ચોટો થશે. ને
વઢી તું કહું તું જે જગવંતના શિષ્યોએ કહેલો છે માટે એને સદ્ધર્મ-
પણું છે તો ત્યાં તુંને પૂત્રીએ ગીએ જે લોક પ્રવાહ જે અનુશ્રોત મારાં
તેના કહેનાર સિંગધારીએ જગવંતના શિષ્યપણું જ્યાં છે. ને જો તું
તેમને જગવંતના શિષ્યપણું છે તો ત્યાં તેને પૂત્રીએ ગીએ જે

शुं तेमने जगवंते पोते मुंड्या ठे तेणे करीने शिष्यपणुं ठे के तेमनी
थ्याझा पाखवे करीने शिष्यपणुं ठे.

टीका:-न तावदायः ॥ जगवन्मुंकीकृतत्वेन तद्धिनेयत्वे-
जमाख्यादीनामपि तद्धिनेयत्वप्राप्तेः ॥ अथ जमाख्यादीनां त-
द्धिनेयत्वं सकलभूतलप्रतीतभशक्यापह्वयमिति चेन्न ॥ तेषां
निहूनवत्त्वेन सिद्धांते तद्धिनेयान्नासत्त्व प्रसाधनात् ॥

अर्थ:-तेमां प्रथमनो पक्ष थंगिकार करया योग्य नधी, केम
जे जगवंते मुंन कयुं तेणे करीने जो जगवंतना शिष्यपणुं होय
तो ज माखी थादिकने पण जगवंतना शिष्यपणानी प्राप्ति यदो ने
वळी तुं फहीश के जमाखी थादिकने जगवंतनुं शिष्यपणुं ठे ते
सकळ जगत्मां प्रसिद्ध ठे ते तमारुं ढांक्युं ढंकाशे नहिं तो एम
तारे न फहेयुं. केम जे ते जमाखी थादिकने तो निहूनपणे सिद्धां-
तने यिणे जगवंतना शिष्यपणानो थानाम माग्रज प्रतिपादन कयो
ठे ए हेतु मांड.

टीका:-नापिद्धितीयः ॥ जगवदागमात्यंत विरुद्ध भोत्यना-
सादि प्रक्षुब्धतमेन कदर्थयतां कथंतेषां तदाज्ञाकारितं तथाच
कथंतद्धिनेयत्वं ॥

॥ तदुक्तं ॥

गंजीरमिणं धाखातप्रचामोक्षित एकयंत्यता ॥ तेचेर यमलं

ता, अथमन्नंता न याणंति ॥ नद्विलोकेपि सत्पितृविरुद्धमाचरत-
स्तदाज्ञामप्यकुर्वतः पुत्रस्यापि वस्तुतः पुत्रत्वं नाम
॥ तस्मात्तद्धिनेयाज्ञासास्तेऽतस्तद्व्यणीतत्वेनोत्सूत्रत्वाद्वाजिनंदि
बहुजनप्रवृत्तिविषयत्वेप्यनुश्रोत सद्धर्मत्वमेव ॥ अथ द्वितीयः
तदेवमेतत् प्रतिश्रोत स. अप्यवतुजगवत् प्रज्ञप्तसिद्धांतो
क्तत्वेन कतिपयमहासत्त्वप्रवृत्तिगोचरत्वेपि सद्धर्मत्वात् ॥ अतो-
नुश्रोतसो व्यवठेदे न प्रतिश्रोतःसंगृहीतुंसदिति विशेषणं वि-
धीयमानं नविवादपदवीमधिरोहति॥

अर्थः—बीजो पक्ष एव अंगिकार करवा योग्य नथी केम जे
जगवंतनी आज्ञार्थी अत्यंत विरुद्ध एवो चैत्यवास आदिक स्थापने
करीने ते जगवंतनी कदर्थना करनारा एवा ते लिंगधारीश्रोने जग-
वंतनी आज्ञानुं करवापणुं कयांथी होय ने वळी जगवंतना शिष्य
पणुं कयांथी होय. ते बात शास्त्रमां कही ठे जे लोकने विपे ए
सारा पिताए जे कहेवुं तेथी विरुद्ध एटले उलटुं आचरण करे तं
एवो पुत्र एटले पितानी आज्ञाने अंशमात्र एव न करतो एवा पु-
त्रने एव वस्तुताए पुत्रपणुं नथीज. ते हेतु माटे ते जगवंतना शिष्य
कहेवाय ठे ते तो केवल आज्ञास मात्र ठे माटे तेमनुं जे कहेवुं तेने
उत्सूत्रपणुं ठे ते हेतु माटे ' जवाजिनंदि ' एटले संसारमांज आ-
नंद मानता घणा लोक तेमनी प्रवृत्ति ए मार्गमां ठे तोपण अनुश्रोत
मार्गनो त्याग करीने प्रतिश्रोत मार्गनुं ग्रहण करवाने सत् ए प्रकारनुं
धर्म शब्दने विशेषण आप्युं ठे ते कांइ विवाद करवानुं ए स्थानक नथी.

टीकाः—केपां दुःप्रापा नृणां पुसां गुरुकर्म संचयवतां महाज्ञा-

नावरणादिसंचारज्ञाजं ॥ संप्रतिहि गुरुकर्मत्वा ज्जीवानां न प्रायेण
प्रतिश्रोतसि प्रवृत्तिरुपलभ्यते ॥

॥ यदुक्तं ॥

ANURUPAM BHATTACHARYA,
JAIN LIBRARY.

अयोग्यज्ञावात् गुरुकर्मयोगाद्लोकप्रवाहस्पृहया दुरापा ॥
प्रायोजनानामधुना प्रवृत्तिः प्रथि प्रतिश्रोतसि जैनचंद्रे ॥

अर्थः—कोने ए सद्धर्मनी प्राप्ति दुःख पामथा योग्य ठे तो
ज्ञानावरणादि चारे कर्मना समूहवाळा पुरुषोने ते वात घटे ठे. केम
जे आ काळमां चारे कर्मी जीव ठे ए हेतु माटे बहुधा प्रतिश्रोत
मार्गमां तेमनी प्रवृत्ति देखाती नथी. जे माटे शास्त्रमां कथुं ठे जे
श्री जिनेश्वर जगवंतना कहेला प्रतिश्रोत मार्गने त्रिपे आ काळमां
बहुधा लोकनी प्रवृत्ति थती नथी एटखे दुःखे थाय ठे. शायी के
अजोग्य ज्ञावथी तथा चारे कर्मनो योग ठे तेथी तथा लोक प्रवाह-
नी स्पृहा ठे. एटखे लोक प्रवाह जे मार्गं घाले ठे ते मार्गं इडा राखे
ठे. ए हेतु माटे सद्धर्मनी प्राप्ति दुर्लभ ठे.

टीकाः—आगमेप्युक्तं ॥ बहुजणपवित्तिमित्तं, इधंतेहिं इ-
हलोइत्तंचेव ॥ धम्मो न उल्लियवोजेण तहिं बहुजणपवित्ती ॥
तो आणाणुगयं जंतंचेव बुद्धेण सेवियवंतु ॥ किमिद् बहुणा ज-
णेणंहंदिनं सेय्यत्थिणो बहुया ॥ रयणत्थिणोत्थियोवा तरापा-
रोवि जइत्तं सोमंमि ॥ इयसुधम्म रयणत्थिदाय गाददयरत्तेया ॥

વહુગુણવિદ્વેષ, જન એ લઙ્ગંતિ તા કહમિમેસું
તહ, સુમિષેવિ પયદઈ ચિંતા॥

ટીકા:—જાતાયામપિ કથંચિત્કિંચિદ્ભવ્યત્વપ
ર્થતાયામપિ સદ્ધર્મચુક્તો દુર્લ્લજોદુરાસદઃ શુજ ગુરુર્ય
પ્રરુપણનિપુણોલોકપ્રવાહ્યવહ્નિર્મૂતેચતોવૃત્તિઃપ્રતિવા
ક્રમઃ કાલાયપેક્ષાનુષ્ઠાનપટિષ્ઠઃસૂરિઃ ॥ અયમર્યઃ
મનોરથજાવેપિ સદ્ગુપદેશ ગુરંવિના નાસાવાસાવતે

અર્થ:—કોઈ પ્રકારે કાંઈક જગ્યપણાની પરિપ
વિષે સદ્ધર્મ ગુરુ થયે સતે પણ શુજગુરુ મલયો દુર્લ્લજ
સિદ્ધાંતની પ્રરુપણા કરવામાં કુશલ છે ને જેના ચિત્ત
કપ્રવાહ થકી રહિત છે, ને જે ગુરુ પ્રતિવાદિના મદને
સમર્થ છે ને યઠી કાઢાવિકની અપેક્ષા અનુષ્ઠાન ક્રિ
યાતિસે નાશો છે એવો ગુરુ ભટકે આચાર્ય તે મલયો હ
અર્થ પ્રગટ છે જે સદ્ધર્મ કરવાનો મનોરથ થયે ઊતે પ
દેશ ગુરુ મહ્યા વિના સદ્ધર્મ પમાતો નથી.

ટીકા:—યદુક્તં ॥ ધમ્માયગ્ધિયેણ વિણા, અસહંતા,
દ્વેષોવાયં ॥ અરણ્યનુંવલ્લગ્ના જમંતિ સંસારચક્રંમિ॥સ
સાંપ્રતનુસ્મરતાપકાચાર્યશાનુષેણ તથાવિધેનાદરજાપ

અર્થ:—જે જ્ઞાન જ્ઞાનમા રહી છે ને ધર્માચાર્ય મ
સિદ્ધિ પામવાનાં સાધનનો ઉપાય ન પામતા જોય સંસાર

જમે છે. જેમ ગાનાના તુંવને લાગેલા આરા જમે છે તેમ સંતાર ચક્રમાં તે પ્રાણી જમે છે માટે વહુધા આ કાલમ^૧ ઉત્સૂત્રના જાપણ કરનાર આચાર્ય ઘણા છે માટે જેવો સિદ્ધાંતમાં કહ્યો છે તેવા લક્ષણવાળો ખર્માચાર્ય ઘણા જાગ્યે કરીને પમાય છે.

ટીકા:-ચક્રું ॥ યસ્યાનરૂપવિકલ્પજલ્પલહરીયુગ્ યુઃ
કયઃ સૂક્તયઃ સજ્ઞાં જર્જારયંતિ સંસદિ મદં વિસ્ફૂર્જતાં વાદિનાં ॥
યશ્ચોત્સૂત્રપદનં જાતુદિશતિ વ્યાખ્યાસુ સપ્રાપ્યતે સચ્ચારિત્ર પ-
વિત્રિતઃ શુજગુરુઃ પુણ્યૈરગણ્યૈરકો ॥

અર્થ:-જેની વાણી અનેક વિકલ્પ સહિત જે જાપણ તેની છહેરો ઘટલે પરંપરા તે સહિત યુક્તિનું તે જેને વિષે ઈવી છે. વઢી જે ગુરુ સજ્ઞાને વિષે અતિ શય દિદીપ્યમાન એવં વાદી લોકના પ્ર-
બલમદને નાશ કરે છે ને જે ગુરુ વ્યાખ્યાન તે વિષે ક્યારેય પણ ઉત્સૂત્રપ્રરૂપણ નથી કરતા એવા સુંદર ચારિત્રવને પવિત્ર થયેલા શુજ ગુરુ તે જો અગણિત પુણ્યનો ઉદય હોય તો તેને મળે છે.

ટીકા:-પ્રાપ્તઃ સમાસાદિતઃ સન્નદિત્તગુણઃ ગુરુગુરુઃ પુણ્યેન
જવાંતરસંજૃતસુકૃતેન ચેત્યદિ તથાપિ શુજગુરુ પ્રાપ્તાવપિ-
કર્તું વિધાતું સ્વહિત માત્મનઃપ્રાયતિ સુલાવહં કર્મ સઙ્ગર્મપ્રતિ-
પત્તિ લક્ષણં નાર્ત્ત્વં ન સમર્થાઃ ॥ અમીપુણ્ય પ્રાપ્ત શુજગુરુવો
મર્ત્યાઃ ॥ આસાદિતસુગુરુવોપિ તે કિમિતિ ન સ્વહિતાય યતંત
હસ્યત ગ્રાહ ॥

अर्थः—ते पूर्वे कहेला गुण सहित गुरु जन्मांतरमां सं करेलां पुण्यवने जो कदापि मळे तोपण पोताना आत्मानुं परिणामे हित करनार एवं सद्धर्म कर्मना अंगिकाररुपि पोताने हितकारी न स्तु तेने करवाने आ पुरुष समर्थ यता नथी. शुभ गुरु मळ्यापत्री पण ते पुरुष केम पोतानुं हित करवान्नी प्रयत्न करता नथी तो त्यां कहे ठे.

टीकाः—गच्छस्य स्ववंशान्युपेतयतिवर्गस्य स्थितिः युष्मत् कुलादतोयं गच्छोऽतएनं विहाय युष्माज्जिर्नान्यपार्श्वे देशनाश्रवणसम्यक्तप्रतिपत्त्यादिकं विधेयमिति गृहिणः प्रतीत्य लिंगिकृता व्यवस्था तथा व्याहता एवंविधशुभगुरुप्राप्तावपि निःसत्त्वतया किमेनां गच्छस्थितिं मुंचामो नवेतीतिकर्तव्यतोद्भूतांतःकरणाः एवं गच्छस्थिति व्याहताः तेषां स्वहितकरणासामर्थ्यं मुपलब्ध्यतदुपचिकिर्षुश्चेतःसमुद्भूतसत्करुण ॥ पारावारः प्रकरणकारः प्राह॥

अर्थः—गच्छनी जे स्थिति तेणे करीने ए पुरुष ह्याया वे. गच्छ ते शुं तो पोताना वंशमां थपेला जे पुरुषो तेमणे अंगिकार कर्यो एवो जे यतिनो समूह ते गच्छ कहीए ने तेनी स्थिति जे मर्यादा एटले तमारा कुळना वृद्ध पुरुषोए आ गच्छनो आदर कर्यो ठे माटे ए गच्छने भूकीने तमारे बीजानी पासे देशनानुं सांजळवुं तथा समकितनुं अंगिकार करवुं इत्यादि कांड पण न करवुं ए प्रकारे गृहस्थने आश्रिने लिंगधारीए करेली जे मर्यादा तेने गच्छ स्थिति कहीए तेणे करीने ह्यापेसा एटले व्याकुल थपेला पुरुषो शुभ

गुरु मळ्या पठी पण सद्धर्म करवा समर्थ नथी थता. वळी ए पुरुषो केवा ठे तो ए प्रकारनी शुज्ज गुरुनी प्राप्ति थये ठते पण निसत्व ठे पटखे पुरुषार्थ होण ठे माटे एम विचारे ठे जे आपणे आ गठनी मर्यादा मूकीए के न मूकीए ए प्रकारना विचारमां जे करवा योग्य ठे ते करवामां जमी गयां ठे अंतःकरण जेमनां एवा धाय ठे. ते गच्छ स्थिति व्याहत कहीए. ते पुरुषने पोतानुं हित करवानुं सामर्थ्य नथी, एम देखीने ते पुरुषोनी उपकार करवाने इच्छतो भ्रंयकार पोताना चिंतमां उत्पन्न थयो जे दयानो समुद्र तेणे करीने कहे ठे.

टीका:-किं द्रुम इत्यादि॥ अतःकं पुरुषविशेषं द्रुमो जणामः कं इह जगति आश्रयेमहि सेवेमहि ॥ कं आराधयेम दानादि-नोपचरामः ॥ एतेषां जणनादीनां मध्यातिकं कुर्महे विदमहे ॥ यदिहि कस्यचिन्महात्मनो जणनेनाश्रयणेनाराधनेन वा गच्छ स्थितिं विमुच्य सद्धर्मप्रतिपत्तो ते स्वहितमाचरन्ति तदेतदपि क्रियते ॥ परोपकृतिदीक्षितत्वात्सत्पुरुषाणामिति ॥

अर्थ:-जे कया पुरुषने प्रत्ये आ वात कहीए. वळी जगतमां कीया पुरुषनी सेवा करीए जे पुरुष सेवा वते आ वातने समजें. वळी कया पुरुषनी आराधना करीए पटखे दानादिक यते तेनी उपचार करीए. ए सर्वनी मध्ये शुं करीए. जो कोशक मोटा पुरुषना कहेवाची आश्रय करवाची अथवा आराधन करवाची गच्छ स्थितिने मूकीने सद्धर्मनो भ्रंगिकार करीने पोतानुं हित करेतो पण करीए. केम जे सत् पुरुषे तो पारको उपकार करवो एज दीक्षानो भ्रंगिस्मर कर्पो ठे ए हेतु माटे.

टीकाः—॥ अथवा ॥ यदाहिप्राप्तसुगुरुवोपि तत्त्वज्ञानान्
 अप्येवंगच्छस्थित्याव्यामुह्यन्ति तदा कं ब्रुम इत्यादि ॥ अयमर्थः ॥
 अज्ञानानोहि तत्त्वं स्वयं वा कस्यचिद्विज्ञाननाराधनादिना वा तद्विष-
 यित्वा सद्धर्मं स्थाप्येतापि एतेच मूढा जानन्तोपि गच्छस्थितिव्या-
 हता इति कथं तत्र स्थापयितुं पार्यते ॥ तत्सर्वयास्मद्येतस्यमीमां-
 सन्मार्गव्यवस्थापने न कश्चिदुपायः प्रतिस्फुरति ॥ अतः किं कु-
 र्महे इति विपादवचनं ॥

अर्थः—॥ अथवा ज्यारे तत्त्वना जाण एवा सुगुरु मव्या
 तो पण गच्छनी स्थितिये करीने व्यामोह पामे ठे त्यारे कोना प्रते
 कहीए इत्यादि जाणवुं. तेमां आ प्रगट अर्थ जे पोतानी मेळें तत्त्वने
 न जाणतो होय तेने तो कहेवार्थी, आराधन करवार्थी हरेक प्रकारे
 बोध करीने मार्गने विषे स्थापन करीए. पण आतो मूढ पुण ठे
 केम जे पोते जाणे ठे तो पण गच्छनी स्थितिमां दृष्टाय ठे ए हेतु
 माटे तेमने सद्धर्ममां स्थापन करवानुं केम पार पामीए ? एतळे
 केम समर्थ थिए ? ते माटे सर्व प्रकारे अमारा चित्तमां एमने स-
 त्मार्गमां स्थापन करवाने विषे कोइ उपाय फुरतो नथी; माटे थुं
 करीए. ए प्रकारे खेद जरेवुं वचन कवुं.

टीकाः—इदमत्रेदं पर्यं ॥ महासत्त्वसत्त्वोपादेयोद्दयं सद्धर्मं
 एतेषातिक्लीवा अन्यथा किं विदुषां गच्छस्थितिजिज्ञासा ॥ यदि हि
 लिङ्गिनःस्तत्राज्ञादिहेतुना गच्छस्थितिर्दर्शयन्ति तथापि गृहिणा
 परीक्षापुरःसरं धर्मप्रतिपत्तव्यः ॥

अर्थः—आ जगाए ठेवट कहेवानु के तात्पर्य आ ठे जे
आ सखर्म ठे तेनु महासत्व एटले महाबलवाळो प्राणी तेनाथी म-
हण चाय एम ठे ने आजे पुरुष ठे ते तो अतिशय नपुंसकठे. केस
जो एम न होय तो जे जाण पुरुष ठे तेने गच्छ स्थितिनो जय केम
राखवो जोइए ? नज राखवो केम जे जो पण लिंगधारी पोताने खान
मय ठे इत्यादि कारणे गठनी स्थिति देखामे ठे. तो पण गृहस्योए
परीक्षा पूर्वक धर्म अंगिकार करवो.

टीकाः—यतो जगवानेवाह ॥ निकपठेदतापाच्यां सुवर्णं
मिव पन्तैः ॥ परीक्षयज्जिह्वो माहं, महचो नतु गौरवात् ॥
आगमेप्युदितं ॥ सद्विधरणनिमित्तं गीयस्तत्रेसणात् त्रकोसा
जोयणसयाइं सत न बारसवरिसाइं कायबा ॥

अर्थः—ते बात जगवाने पोत कही ठे जे जेम सुवर्णनी प-
रीक्षा कसोटीधी, ठेदवाची, ताप देवाची थाय ठे तेम हे जिह्वोको
पन्तैए अमारुं वचन परीक्षा करीने महण करवुं. पण मारी महो-
वतची न महण करवुं. वळी ए बात आगममां पण कही ठे जे.

टीकाः—तथा संप्रदायागतस्यापि निर्गुणस्य गच्छस्यागमे
यतीनामपि परिहारश्रवणात् ॥

॥ यदुक्तं ॥

सारणमाह त्रितं गहंविह्व गुरुगुणेण परिहीणं ॥ परिचचना-
श्चो जइजातं सुतविदिषात् ॥

अर्थः-बळी आगमने विपे साधुने पण पोताना संप्रदायरी
चाख्यो आवेलो एवो निर्गुण गच्छ तेनो परित्याग करवो एम सां-
ळीए ठीए ए हेतु माटे गठनो ममत्व त्याग करीने शुज गुरु बळी
सद्धर्म पामवो जे माटे ते वात शास्त्रमां कही ठे जे.

टीका-एवंच यदा कृतदिगबंधानामपि यतीनां निर्गुणग
परिहारः प्रतिपादित स्तदा का कथा श्राद्धानामिति ॥ तदेवं
विधानामपि य ऊच्छस्थितिर्ज्ञिया तेषां न सद्धर्माच्युपगम
स्तदहो बलीयसी गठमुद्रा तिरयति विवेकांकुरं ॥

॥ यदुक्तं ॥

जीवाः प्रमादमविरा हृतदृष्टयविया अप्यन्यथा सुपधिसंप्रति
नोत्सदंत ॥ हामज्जनाय तु जयांजसि सिंग जिः किंगच्छस्थिति
विनिहतेव गळे शिखेभा ॥ तद्रच्छ. स्थितेरपि विन्यतो धर्मान
धिकारिण ए वतेवराकाथनात्मनीना असमर्थत्वात् समर्थस्ये-
वदिशाग्रे तत्तदिगारी अच्छी समर्थथो इत्यादिना धर्माधिका-
रित्व प्रतिपादनात् ॥ समर्थस्येवंसकृणत्वात् ॥ होइ समर्थो
धम्मंकुणमाणो जो न वाइइ परसिं ॥ माइपिइसामिगुरु माइयाण
धम्मेण निद्राणं ॥ तयवस्थितमेतत् कंठुम इत्यादीतीश्वरार्पः ॥४

अर्थः-एम ज्यारे कयां ठे दिगंध ते जेमणे एवा साधुने
एव निर्गुण गच्छमां रवेवानो निंपध कयां ज्यारे आयकने निर्गुण ॥

उनो परित्याग करवो तेनी तो शी वात कहेवी. ए हेतु माटे आ
 नेगुण गच्छे एम जाणनारने पण तेनी मर्यादाना जयथकी सद्धर्मनो
 रंगिकार नथी. यतो माटे अतिशय बळवान एवी ए गच्छ मुद्रा जे
 ज विवेकरूपी अंकुराने ढांकी दे ठे जे माटे ते वात शास्त्रमां कही
 जे प्रमादरूपि मदिरावते नाश पामी ठे सारी विद्या ते जेमनी
 टखे सारुं ज्ञान जेमनुं गयुं ठे एवा जे जीव जे ते बीजी रीतनो जे
 आरो मार्ग ते ते प्रत्ये पण जवानो उत्साह नथी करता. ते उपर तर्क
 ण्य ठे जे संसार समुद्रमां बुरुयोज रहे ते माटे गच्छ स्थितियकी
 सब पामनार पुरुषो धर्मना अधिकारी नथी. माटे ए वचारा आ-
 मानुं हित करवामां अतिशय रांकना ठे केम जे असमर्थ पया ठे
 हेतु माटे शास्त्रमां तो समर्थ पुरुषोज धर्मना अधिकारी कया ठे.
 हेतु माटे एवो निश्चय कर्यो जे कोना प्रत्ये कहीए कोनी आरा-
 ना करीए जेथी आ यांत समजे इत्यादि. आ चउदमा काव्यनो
 प्रर्थ संपूर्ण थयो. ॥ १४ ॥

टीका:—इदानीं कस्यचिदयोग्यस्याचार्यपदप्राप्त्या तद्
 सचेष्टितप्रदर्शनेन श्रुतावज्ञां ज्ञापयन्नाह ॥

अर्थ:—हवे कोइक अयोग्य पुरुष आचार्य पदने पाम्यो तेनी
 प्रसत् चेष्टा देखामवी तेणे करीने सिद्धांतनी अवज्ञा प्रत्ये जणा-
 ता सता ग्रंथकार कहे ठे.

॥ मूल काव्यम् ॥

क्षुत्क्षामः किल कोपि रंकशिशुकः प्रव्रज्य चैत्यै क्वचित्,
 कृत्वा कंचन पद्ममक्षतकलिः प्राप्तः स्तदाचार्यकं ॥
 चित्रं चैत्यगृहे गृहीयति निजे गठेकुटुंबीयतिस्वं
 शक्रीयति चालिशीयति बुधान विश्वंवराकीयति ॥१५॥

टीकाः—क्षुत्क्षामो बुजुक्षा श्लक्ष्णाकुक्षिः गृहस्थावस्थायां
 किलेति संज्ञावनायां प्रत्यक्षोपलब्धमायर्थं संज्ञावनास्यवतपर-
 संतो वदंतीति न्यायः ॥ अतः स्तदज्ञापनाय किलेति पदं ॥
 अन्यथा संप्रति प्रत्यक्ष एवायमर्थ इति ॥

अर्थः—बुजुखते जेनुं पेट चोंटी गयुं ठे ने आंखो वंभी व-
 तरी गइ ठे एवो रंकनो पुत्र गृह्यवस्थामां होय एयुं संजवे ठे
 माटे आ जगाए किल अव्ययनो संज्ञावनारूप अर्थ करयो. केम ठे
 सत्पुरुष ठे ते प्रत्यक्ष जणातो एवोपण अर्थने संज्ञावनानुं स्यात्
 ठे ए प्रकारेज कहें ठे. एवो न्याय ठे. ए हेतु माटे ते न्याय जणा-
 ववाने किल ए प्रकारनुं पद मूख्युं ठे जो एम न होय तो आ का-
 लमां ए अर्थ प्रत्यक्ष देखाय ठे एट्ठे रंकना ठोकरा ए प्रकारना
 वषेसा प्रत्यक्ष देखाय ठे तो ए बात संजवे ठे एम संज्ञावना शीद कहेंत!

टीकाः—कोपि यस्मात् नामा रंका निष्काकोऽत एव कुक्षिः

तोऽनुकंपितो वा शिशुरर्जकः शिशुकुत्सायामनुकंपने वा कः ॥
ततो रंकश्चासौ शिशुकश्चेति कर्मधारयः ॥ रंकस्य वा कस्यचि-
द्विशुक इति ॥ अनेन परंपयापि तस्य जिह्वाकत्वं निवेदितं ॥ एतेन
प्रव्रज्यायाश्चपि तस्या योग्यता माह ॥

अर्थः—कोइक एटले जेनुं नाम पण जाणता नथी एवो रंक
एटले जिखारी एज हेतु माटे निंदित अथवा दया करवा योग्य
एवो वालक निंदा अर्थने विपे अथवा अनुकंपा अर्थने विपे कमत्यय
जाणवो. त्यार पठी रंक एवो जे शिशु कहीए, एम कर्मधारय समास
करवो. अथवा कोइक रंक तेनो वालक एम अर्थ करवो. एणे करीने
परंपराची. एतुं. जिखारीपणुं चाट्युं आवतुं ठे एम जणाव्युं. तेषो क-
रीने. प्रव्रज्या देवाने. पण ए पुरुष योग्य नथी.

टीकाः—कुलशीलादिविकलत्वात्तद्युक्तस्यैव दीक्षा योग्य-
तायाः प्राक्प्रतिपादनात् ॥ प्रव्रज्य मुंकीनूय ॥ चेत्ये स्त्रिणि
संबंधिनि जिनगृहे क्वचिदनिर्दिष्टनास्ति कृत्वा विधाय लंकादिना
कंचन कमपि वरूमुखं वलीयांसं संयतं श्रावकं वा पक्कं सहाय्यं ॥
नहि तादृक् साहाय्यं विना तादृशमाचार्यपदलाजसंभवः ॥

अर्थः—ते अयोग्यपणाने कहे ठे जे ए पुरुष कुलशील
आदिके करीने रहीत ठे ए हेतु माटे ने पूर्वे तद्युक्त पुरुषनेज दीक्षा
देवानुं योग्यपणुं ठे एम प्रतिपादन कयुं ठे. ए हेतु माटे ने ते पुरुष
स्त्रिधारी संबंधी कोइक जिनघरने विपे मुंनित घश्ने कोइने छांघ

આપવી શ્યાદિ કારણે કરીને કોઈક વલ્લવાન સાધુ અથવા શ્રાવક તેની સહાય્ય કરીને ઘટલે તે પ્રકારના પુરુષને આચાર્ય પદનો જ્ઞાન થવો તે કાંઈ સાહાય્ય વિના થાય નહિ માટે.

ટીકા:—અક્લતકલિઃ યત્ કિંચિન્નિમિત્તમાત્રં પ્રાપ્ય શિષ્યા દિનિઃ સહ નક્તંદિનમલંકિતકલહઃ ॥ એતેનાચાર્યપદાનો ચિત્ત્યં તસ્યાહ ॥ નિર્નિમિત્તાત્યંતકોપનસ્ય સકલગચ્છોદ્દેગવેગ હેતુત્વેનાચાર્યપદાયોગ્યત્વાત્ ॥ સોમો પતંતરિયત્રો ગુરુ હોશ્શ ત્યાદિવચનાત્ ॥

અર્થ:—તે પુરુષ આચાર્યપદ પામ્યા પછી જે તે કાંઈક નિમિત્ત માત્રનું ગ્રહણ કરીને શિષ્યાદિકની સાથે રાત દિવસ કલહ કરે. એણે કરીને એ પુરુષ આચાર્યપદને યોગ્ય નથી એમ જણવ્યું કેમ જે કારણ વિનાનો અત્યંત ક્રોધી એ પુરુષ સકલ ગચ્છને ઉદ્દેગ કાવાનું કારણ છે માટે એને આચાર્યપદનું અયોગ્યપણું છે એ હેતુ માટે.

ટીકા:—શ્વચ કલિગ્રહણમન્યેવામત્યાચાર્ય પદાયોગ્યતા પાદકાનાં સ્તંનદંત્રલોનમૂર્ચત્વાદિદોષાણામુપલક્ષણં ॥ તતઃ સકલસૂરિપદાનુગુણગણરહિત इत्यर्थः ॥ અતએવાપાત્રાણાં સૂરિપદદાતુરપિ પાપીયસ્ત્રમુક્તમાગમે ॥

અર્થ:—આ જગાએ કલિ કહેતાં કલહ એ શબ્દનું ગ્રહણ કર્યું છે, તેણે કરીને વીજા પણ જેથી આચાર્ય પદ ન દેવાય એવા પ્રદેશ

कार, दंज, लोज, मूर्खपणुं इत्यादि दोष पण ए पुरुषने विषे ठे एम उपलक्षणयी जाणवुं. ते हेतु माटे सूरिपदने अनुसरता एवा समस्त गुण तेणे रहित ए पुरुष ठे एटलो अर्थ थयो एज हेतु माटे अपात्र सूरिपद देनारनुं पण अतिशय पापीपणुं ठे एम आगममां कणुं ठे.

टीका:—यदाह ॥ बूढो गणहरसदो, गोयममाई हिं धीरपु-
रिसेहिं, जोतं ठवइ अपने, जाणंतो सो महापावो॥ लोमंमिवि उ-
धघाळ, जत्य गुरु एरिसो तहिं सीता ॥ लछयरा अत्रेसिं, अणाय
रो होइय गुणोसुत्ति ॥ प्राप्तआसे विवान्तन् तदिति द्विवेकिनां
विरुंवनास्पदं आचार्यकं आचार्यत्वं सूरिपद मित्यर्थः ॥

अर्थ:—जे हेतु माटे ते वात शास्त्रमां कही ठे जे ते हेतु
माटे विवेकीनी मध्ये विरुंवनाने पाम्युं एवुं आचार्यपणुं ठे, एटले स-
ूरिपद विरुंवना पाम्युं एटलो अर्थ ठे.

टीका:—अत्रच यो पधावृत्तीयादिगुरोरकणित्यनेन जाये
ऽकण तद्धितः॥ चित्रमद्भुतमेतत् यद्येत्य एहे देवजनने एहीयति
एहंश्वाचरति यथा निजसदने एही शयनासनपानपचनसंज्ञोग
तांबूखजक्षणादिकं निःशंकमाचरति तथाप्यमपि केवलजज्ञि
योग्येपि जिनमंदिरेऽत्यंतानुचितमप्येतद्यथेष्टं समाचरन्नेव
मुच्यत इति ॥

अर्थ:—आचार्यक ए शब्दने विषे 'पोपधात्' ए सूत्रे करीने
जाणमां तद्धितनो अकण प्रत्यय आवीने ए शब्द सिद्ध पयो ठे.

વઢી આ વાત આશ્ચર્યકારી છે જે જિનમંદિરને વિષે ધરની પેઠે
ચરે છે એટલે જેમ ગૃહસ્થ પોતાના ઘરમાં મુઝે, ઝોજન કરે, વીં
રાંધે, સંજોગ કરે, પાન ચાવે इत्यादि ક્રિયા નિઃશંકપણે કરે, તે
આ લિંગધારી પણ કેવલ જાતિ કરવા યોગ્ય એવું જિનમંદિર તે
વિષે અત્યંત અઘટતી એવી પણ એ ક્રિયાને પોતાની ઇચ્છામાં આ
તેમ કરે છે માટે ધરની પેઠે આચરે છે એમ કહીએ ઠીક.

ટીકા:-નિજે સ્વકીયે ગઠે કુટુંબીયતિ કુટુંબ ઇવાચરતિ॥
યથાહિ ગૃહસ્થઃ સ્વકુટુંબે પર્વદિનેષુ જ્ઞાતૃજામાતૃમાતૃજ-
ગિનિપુત્રિકાદિસંવધેન નિમંત્રણાદાનાનુપ્રદાનાદિષુ પ્રવર્તત
એવમેષોપિ સાધ્વાદિવર્ગે તથા પ્રવર્તમાન એવમુચ્યતે ॥

અર્થ:-વઢી લિંગધારી ગુરુ પોતાના ગઠને વિષે કુટુંબની
પેઠે આચરે છે. જેમ ગૃહસ્થ પોતાના કુટુંબને વિષે પર્વ દિન આવે
ત્યારે જ્ઞાત, જમાત, ફોર્ડ એ ત્રણ પ્રકારનો જે સંબંધ પડે માતાપિ-
તાનો તથા પોતાનો જે સંબંધ તેણે કરીને તેમને નિમંત્રણ કરવું તથા
આપવું લેવું इत्यादि ક્રિયાને વિષે પ્રવર્તે છે, તેમ લિંગધારી પણ પોતાના
જેવો જે સાધુનો વર્ગ તેને વિષે તેમજ પ્રવર્તે છે. માટે તે ગૃહસ્થની
પેઠેજ પ્રવર્તે છે એમ કહીએ ઠીક.

ટીકા:-યદિ વા આચાર્યેણ હિ સ્મારણવારણાદિપુરતંત્ર
પ્રત્યુપેક્ષ પણપ્રમાર્જનવિનયાધ્યયનાધ્યાપનાદિનોત્તરોત્તરગુણ
સ્થાનાધિરોપણેન સ્વગચ્છઃપ્રતિક્ષણ મવેક્ષણીયઃ યથા ગુણંચ પ્ર-

तीक्ष्णो यथादोषं च शिक्षणीय इति सिद्धांतस्थितिः ॥ अयं-
 तु गर्वोद्धुरकं धरतया तामवगणय्य यथा गृही प्रायेण कुटुंबम-
 ध्यात् सौजन्यपरोपकारादिसत्पुरुषगुणहीनमपि ग्रंथार्जनगृ-
 हकर्मकरणादिमात्रप्रवेणं पुत्रादिकं बहुमन्यते तदन्यं चाव-
 मन्यते तथा गच्छमध्याद्भि श्रामणादिषु शुश्रूषाकारिणं सदोष-
 मपि जूपयति ॥ तदन्यं च सद्गुणजूपणमपि दूपयति इति
 गृहिकुटुंबप्रक्रियावर्तित्वात्तथाजिधीयत इति ॥

अर्थः—बळी आचार्ये पोताना गच्छनो कृणे कृणे तपास
 राखवो जे कोश्कने विस्मरण थयुं होय तो तेने संजारी आपवुं
 तथा कोइ विपरीत करतो होय तो तेनुं निवारण करवुं इत्यादि
 पूर्वकं जे जोवुं प्रमार्जवुं तथा शिष्यनुं जणवुं जणावुं इत्यादिके
 करीने पोताना गठने जोवो तपासवो तथा जेनो जेवो गुण तेने
 तेवुं मान आपवुं तथा जेनो जेवो दोष तेने तेवी शिक्षा आपवी,
 ए प्रकारनी सिद्धांतनी स्थिति ठे एटखे मर्यादा ठे ने आ आचा-
 र्यनुं तो अहंकारे करीने उंचुं माथुं ठे ए हेतु माटे ते सिद्धांतनी
 मर्यादानी अवगणना करीने जेम गृहस्थ बहुधाएकुटुंबना मध्यगी
 आ प्रकारनो पुत्रादिक तेने बहु माने ठे जे जे पुत्रादिकने विपे
 सुजनपणुं तथा परोपकार इत्यादि सत्पुरुषना गुणे करीने रहितपणुं
 ठे तो पण ते अव्य उपार्जन करवुं तथा घरनुं काम करवुं इत्यादि-
 कने विपेज चतुर होय तो तेने घणुं मान आपे ठे ने ते घकी अन्य
 गुणी होय तो तेनुं अपमान करे ठे तेमज गच्छ मध्ये जे कोइ दोष-
 बाळो होय ने ते जो विसामा करावतो होय, सेवा करतो होय तो
 तेने माने ठे शोभावे ठे ने ते विना बीजो महागुणी होय, गुणरूपी

नयनतया जगदपि मत्पुस्तः कितकमिति मनुते ॥

॥ यदुक्तं ॥

अखर्वगर्वसंचाराः समासाय महापदं ॥ नीचा स्तृणाय
मन्यन्ते, निर्विकल्पतया जगत् ॥

अर्थः—बली एज हेतु माटे जगतने रंक जेवुं आचरे ठे
एटखे रंक माने ठे, केमजे ते पुरुष रसादि गारवरूपी मदिराना
मदे करीने घुमरायमान जेनां नेत्र थयां ठे, एवां ठे ए हेतु माटे
जगत पण मारा आगळ तरणा तुट्य ठे एम माने ठे, जे माटे तेवुं
कणुं ठे जे महा गर्विष्ठ नीच पुरुष मोडुं पद पामीने निःशंकपणे
जगतने तृण समान माने ठे.

टीकाः—अयमाशयः ॥ ईश्वरोहि कश्चित् प्रयज्य प्राप्ता-
चार्यपदः सन्निर्विवेकतया कथंचित्त्येत्पद्माविपु एहीपिता-
दिकं विदधानोपि न तथा लोकानां चित्रीयते ॥ एदयातेपि दु-
र्लक्षितत्वस्य लोकेस्तथा दर्शनात् ॥ अयंतु रंकशिशुर्दीक्षित्या सृ-
रिपदास्तादनेन तथा कुर्वाणो जनानामुपहासयिष्यतया
महदाश्चर्यजाजनमिति ॥ तदहो अत्यंतमाचार्यायनुचित
चैत्यएद्गृहीयितादिनाऽसचेष्टितेन श्रुतपथावज्ञा पापानां मञ्जि
नयति प्रवचनमिति वृत्तार्थः ॥ १५ ॥

अर्थः—तेमां आ अजिप्राय ठे जे कोइ समर्थ पनाटप होय

ને તે દીક્ષા લઈને આચાર્ય પદ પામ્યો. તો નિર્વિવેકપણાએ ક્યારેય ચૈત્ય ગૃહાદિકને વિષે ગૃહસ્થની પેઠે આચરણાદિકને કહોય તો પણ તે પ્રકારે લોકને આશ્ચર્યકારી ન થાય પણ જેનું સ્થાવસ્થામાં દાલિદ્રપણું દીતું હોય તે તેની આ પ્રકારની વશા દેહીને લોકને કેમ આશ્ચર્ય ન થાય, ને આ તો વઢી રાંઠોકરું દીક્ષા લઈને આચાર્ય પદ પામીને તેવું ઝડપણું કરવા માટે લોકને ડપહાસ કરવાનું ઠેકાણું એ છે, એ હેતુ માટે મોટા આશ્ચર્યનું પાત્ર છે તે માટે અત્યંત આચાર્યાદિકને અઘટતું જે ચૈત્ય ઘરમાં ગૃહસ્થની પેઠે આચરવું ઇત્યાદિક જે ચૂંટી ચેષ્ટાએ એટલે તારું આચરણ તેણે કરીને સિદ્ધાંત માર્ગની જે અવજ્ઞા કરવી એ કરીને પ્રવચનને મલીન કરે છે એટલે સિદ્ધાંતનું અપમાન કરે છે પ્રકારે આ કાઢ્યનો અર્થ થયો. ॥ ૧૫ ॥

ટીકા:—સંપ્રતિ પિતૃપુત્રાદિસંબંધં વિનાપિ હઘાદિવિનિ
વિહિતલોકવાહનોપસંનઘારેણ શ્રુતવજ્ઞા પ્રતિપાદયન્નાહ ॥

અર્થ:—હવે પિતા પુત્ર આદિક સંબંધ વિના પણ હઘાતકા
લિંગધારીએ પોતે સ્થાપન કરીને લોક પાસે ગણાવાયો જે રીતિ તે
સંબંધી જે ઝંઘઝો દેવો તે ઘારે કરીને સિદ્ધાંત અવજ્ઞાનું પ્રતિપાત્ન
કરતા સત્તા ગ્રંથકાર કહે છે.

॥ मूल काव्यम् ॥

यैर्जातो नच वर्द्धितो नच नचक्रीतोऽधमर्णो नच ।
 प्राग्दृष्टो नच बांधवो नच नच प्रेयान्नचप्रीणितः ॥
 तैरेवात्यधमाधमैः कृतमुनिव्याजैर्वत्साह्यते ।
 नस्योतः पशु वज्जनोयमनिशं नीराजकं हा जगत् ॥ १६ ॥

टीका:—यैर्लिङ्गिजिरयं जनो नचजातो जनेरन्तर्जावित-
 ज्यर्थत्वान्न जनितः पित्रादिरूपतया न जन्म खंजितः ॥ चकाराः
 सर्वेऽपि समुच्चयार्थाः अवधारणार्थावा ॥ अथ माजृज्जातस्तथापि
 वर्द्धितो न विष्यत्ये तावतापि वत्साच्छादनसिद्धिरतथाह ॥
 वर्द्धितो नचेति एवमुत्तरपदेष्वप्याशङ्क्य योजना कार्या वर्द्धितो
 योगक्षेमादिसंपादनेन शरीरपोषं प्रापितः ॥

अर्थः—जे लिंगधारी आ श्रावक जननो कांइ बाप नधी
 ने एनुं जेम तेम कहेलुं श्रावक थंगिकार करे ठे एटले लिंगधारीए
 आ जन उत्पन्न कयों नथो. जन धातुनां अंतर्जाविज्यंतनो अर्थ
 ठे ए हेतु साटे नधी उत्पन्न कयों ए प्रकारनो अर्थ यथो. एटले
 पितादि रूपपणे जन्म आप्यो नधी. आ जगाए सर्वे पण चकारनो
 समुच्चयरूपी अर्थ ठे, अथवा अवधारणरूपी अर्थ ठे वळी आशंका
 करी कहे ठे जे जन्म आपनार न होय तो पण वृद्धि करनार तो
 हशे, के जेयी वत्सात्कारे ते लिंगधारीना वचननी माये उराकी छेराकी
 सेद्धि थाप. एज हेतु साटे विशेषण कहे ठे जे ए लिंगधारीए

પાલણ પોપણ કરીને કાંઈ આ જનની ટુઝિ પમાની નથી
 એનું અવલૂં કહેવું પણ માયે ઉપાનો લે એ પ્રકારે આગણ
 વિષે પણ આશંકા કરીને યોજના કરવી. યદ્વિત શબ્દતો પ
 જે ન મળેલી વસ્તુનો યોગ કરવો ને મળેલી વસ્તુની રક્ષા કર
 રૂપ જે યોગ કેમ ઇત્યાદિકનું જે કરવું તેણે કરીને જે જ
 પોપણ કરવું તે.

ટીકા:—નચ ક્રીતો મૂલ્યદાનેનાઽન્યસ્માદ્ગૃહીતઃ ॥
 ધમર્ણો નચ ઉત્તમર્ણસકાશાહુઙ્ગારાદિપ્રયોગેણાર્થ્ય ગૃહીતોઽ
 મર્ણઃ ॥ અત્રચ ચેરિતિકર્તૃતયા સંવંધાનુપપત્તેયેપામિઃ
 સંવંધવિવક્ત્રયા ચઙ્ગવદો યોજ્યઃ ॥ અર્થવશાદ્વિજ્ઞાત્કિપરિ
 ઇતિવચ્ચનાત્ ॥ તેન ચેપાં લિંગિનામયંજનોઽધમર્ણોર્થધારયિ
 જવતિ એવમુત્તરત્રાપિ યથાસંજત્રં ચેપામિતિ સંવંધનીયમ્ ॥

અર્થ:—વઢી લિંગધારીએ આ શ્રાવક કોઈ પાસેથી
 આપીને વેચાતો લીધો નથી જે એનું વોલ્યું ગાયે ઉપાને વઢી
 જન એટલે શ્રાવક લોક એ લિંગધારીજનો દેવાદાર નથી જે પોતાને
 આજ્ઞા પરાણે પઢાવે. ધનાદિ વસ્તુ આપનાર જે પુરુષ તે ઉત્તમ
 હીએ. ને જે ધનાદિ વસ્તુનો લેનાર પુરુષ તે અધર્મણ કહોએ.
 ઉત્તમર્ણ પાસેથી ઉધાર પ્રમુખ પ્રયોગે કરીને અર્થનો ગૃહણ કર
 એટલે અધર્મણ થયેલો આ જન નથી. આ જગાએ વ્યાકરણાદિ
 વાર જે આ જગાએ ચૈ: એ પ્રકારનું કર્તા પદ છે તેણે કરીને સંવંધની
 સેઙ્ગિ નથી થતી માટે ચેપાં એ પ્રકારના સંવંધની કહેવાની જ્ઞાપ
 રીને યત્ શબ્દની યોજના કરવી. કેમ જે અર્થના વચાથી કિ,

कमो परिणाम चाय ए प्रकारतुं वचन ठे ए हेतु माटे आ प्रकारनो प्रर्थ यपो जे जे लिंगधारीनो आ जन जे ते अधमर्ण नथी. एटसे ते लिंगधारी चकी ऊव्यनो खेनार नथी, एम आगळ पण जेम धटे जेम 'येपां' कहेतां जे संबधी ए प्रकारे पदनो संबध करवो.

टीका:—तथा ॥ येः प्रागुपूर्वं दृष्टोऽवलोकिता न च ॥ अयमर्थः ॥ यैर्लिंगिजिः स्वभावाद्वा विष्टेदेशवर्तित्वात्कदाचिदपि न दृष्टास्ते चि इव गच्छन्महप्रस्तत्वादन्ये गुरुं वाचापि न संज्ञापन्ते ॥ तमेव गच्छ गुरुं न्यायतः काष्ठमतिवाहयन्ति ॥

अर्थ:—बळी जे लिंगधारीज ए पूर्वे दीडो पण नथी. एटसे तेनो आ अर्थ ठे जे लिंगधारीए पोताना श्रावक अतिशय दूर देशां रक्षा ठे माटे क्यारेय पण ते दीडा नथो. ते श्रावक पण पोताना गच्छना आमह वते गलाया ठे ए हेतु माटे बीजा गुरुने वाणीए करीने पण नथी बोखावता. ने केवळ तेज गच्छ गुरुनु ध्यान करता उक्त काष्ठनो निर्वाह करे ठे.

टीका:—वांधवः पितृजातृव्यादिसंबंधज्ञागू न च येपां ॥ अथ प्रेयान बद्धजतरो मंत्र्यादिसंबंधेन न च प्रीणितो दानज्ञा-मातिशयादिना तोषितः ॥ अत्र चेदानीं तनुरुद्ध्या यद्यपि केषां-चिर्द्धितत्वादिसंज्ञव स्तथाप्ययं पटसंवृत एव शोभत इति न्यायेनातिखलानीयत्वादिना तदविवक्षणाच्च वर्द्धित इत्या-शुक्तं तथा केषांचिद्वांधवत्वादिसंज्ञवेपि द्वितीयसां त्रयसां च तद-संज्ञत्वेन तदविवक्षणाच्च वांधव इत्याशुक्तमिति ॥

अर्थः—वळी ए लिंगधारीनो आ जन वांधव पण नथी जे आझा उपासवे वांधव एटले पिता, चाता इत्यादि संबंधवाळो जे होय ते. वळी ए लिंगधारीने आ जन मैत्री आदिक संबंध वते आ तिशय वहालो पण नथी. वळी ए लिंगधारीए आ जन दान इत्यादि अतिशय आपीने प्रसन्न पण कर्यो नथी. जे एनुं अवलुं कहेइ वचन अंगिकार करे. आ जगाए आ काळनी रुढिए करीने जो पण कोइ लिंगधारीना आवकने वृद्धि पमाववी इत्यादिक गुण संज्ञवे तोपण. एतो जेम आ पट ढांकेलोज शोजे ठे ए प्रकारना न्याये करीने अतिशय लज्जा पामवा योग्यपणुं एमां रहुं ठे इत्यादि कारणे करीने ते ढांकेली वात उघाळी करी देखामवानी अमारी इच्छा नथी. ए हेतु माटे. एम कसुं जे नथी वृद्धि पमाव्यो इत्यादि कसुं. वळी कोइतो कोइ वांधव पण हजे एवो संज्ञव थये ठते पण अतिशय दूर रहेनार घणाक लोकने ते संबंध संज्ञवतो नथी माटे ते संबंध कहेवानी इच्छा पण नथी माटे नथी वांधव इत्यादि कसुं.

टीकाः—तेरेव प्राशुक्तसंबंधाज्ञावेन लोकवाहनयोग्यता विकलेलिंगिजिरेव एवेत्यव्ययमिह परिज्ञवे ॥ ईयदर्थे पराज्ञवे प्येवो पम्येऽवधारण इति विश्वप्रकाशवचनात् ॥ ततश्चमहान् पराज्ञवोऽयं यत्तादृशोरपि लिंगिजित्तोको वाह्यत इति ॥ वखात् हवेन ननु प्रणयेन वाह्यते वशीकृत्य स्वकार्याणि कार्यते ॥

अर्थः—आज्ञावहन करववाने अयोग्य एवा लिंगधारीतुं पण पुर्वे संबंध कदा तेमांनो एके संबंध नथी, तो परा आ जगाए 'पर'

એ પ્રકારનો અવ્યય છે, તે પરાજવ રૂપી અર્થને વિષે છે કેમ જે એવ અવ્યય છે તે સગારેક એવા અર્થને વિષે પ્રવર્તે, તથા પરાજવ રૂપી અર્થને વિષે પ્રવર્તે તથા 'તથા' નિશ્ચયરૂપી અર્થને વિષે પ્રવર્તે એમ વિશ્વપ્રકાશ નામે કોશનું વચન છે એ હેતુ માટે અહીં પરાજવરૂપી અર્થ લેવો તેથી આ પ્રકારનો અર્થ થયો જે તેવા પણ લિંગધારીઠ આ લોક પાસે આજ્ઞા ઉપામાવે છે એટલે વલાત્કારે પણ સ્નેહથી નહિ તે શ્રાવક લોકને વશ કરીને પોતાનાં કામ કરાવે છે એવો મોટો પરાજવ કયો એમ જાણવું.

ટીકા:—અયં ગચ્છમહામહગૃહીતઃપ્રત્યક્ષોપસન્નમાનો જ-
નઃશ્રાદ્ધ લોકો નસ્યોતો નાસ્તિતશ્ચ પશુવત્ વૃષજાદિરિવ ॥
યથા રજ્જુનિયમિતનાસો વૃષજાદિર્યદૃચ્છયા વાહ્યતે યત્રતત્ર ની-
યતે તથા લોકોપિ લિંગિવાહ્યત્વેનોપચારાન્નશ્યોત ઇત્યુચ્યતે ॥

અર્થ:—આ પ્રત્યક્ષ જણાતો જન એટલે શ્રાવક લોક તે ગં-
જનો જે મોટો આમહ તેણે કરીને ગ્રહણ થયેલો છે. અથવા ગચ્છ
જન મહા મોટો હુણ ગ્રહ તેણે ગઢી લીધેલો છે. કેમ જે નાકે ના-
થેલો વલદ આદિ પશુની પેઠે એટલે જેમ વલદ આદિ પશુ નાકે
નાથીને વાંધેલું હોય તેને જ્યાં પોતાની ઇચ્છામાં આવે ત્યાં જાર ઉ-
પામાવીને લઈ જાય તેમ લિંગધારીઓ આ શ્રાવક રૂપી વલદને પ-
શુને ગઢની મમતારૂપ નાકે નાથ ધાલીને પોતાની આજ્ઞારૂપ જાર
વહન કરાવીને પોતાની નજરમાં આવે તેમ ફેરવે છે માટે ઉપચાર
યક્ષી નાકે નાથેલા કહીએ ઠીક.

टीकाः—ननुपशुवज्जुवद्धनाशतया अनिशमननात्
 तु सकृत् वारमेकं किलैवमपि कोपिवाह्येतापि॥एतदुक्तं नवकि
 किल जननवद्धनक्रयणाधमर्णत्वप्राग्दर्शनबांधवत्व प्रेयस्त्वप्री
 णादिसंबंधैर्वलादपि जनो बाह्यितुंपार्यते लोके तथाव्यवहार
 दर्शनात् ॥ लिंगिजिस्तूदितसंबंधानंतरेणापि यदेवं लोके
 बाह्यते तन्महापरिजव इति ॥

अर्थः—आशंका करीने कहे ठे जे पशुनी पेटे
 बांधीने निरंतर पण कोइक काम करावे पण खरं केम जे लोकमां ते
 व्यवहार देखाय ठे. जे कोइए उत्पन्न कर्यो होय, वृद्धि पमानयो होय
 तेनुं करज कारयुं होय, तेणे प्रथम दीगो होय, तेनो बांधव होय
 तेनो वहालो होय, तेणे प्रसन्न कर्यो होय इत्यादि संबंधना बळवते
 तो कदापि पोतानी आझानुं वहन करावुं संजवे ठे. लोक व्यवहारपी
 पण आ तो लिंगधारीजए पूर्वे कहेला संबंध विना पण जे
 लोक पासे पोतानी आझानुं वहन करावे ठे ए तो मोटो पराजव देखाय
 ठे. एटले मोटो अन्धाय देखाय ठे.

टीकाः—ननूक्तसंबंधप्रतिबंधं विनापि सद्युरुत्वेन तेषां
 नस्तितपशुवद्धोकाः कार्याणि निर्मापयिष्यन्ते ॥ नह्यनुपकृतपर-
 हितरतानां गुरुणां धर्मदानोपकारस्य प्रत्युपकारः कर्तुं शक्यते॥

॥ यदुक्तं ॥

जावाणुवत्तणं तह, सब्बपयत्तेण तेण कायज्जं,
 समत्तदायगाणं, उप्पन्नियारंजत्तं जणिमं ॥

अर्थः—प्रथम वितर्क करीने आगळ विशेषणरूप समाधान आपवुं ठे माटे कहे ठे जे पूर्वे संबंध कक्षा ते विना ते लिंगधारीने विषे सद्गुरुरूपणं रक्षुं ठे तेणे करीने ते श्रावकलोक तेमनां कार्य करशे केम जे जेनो उपगार थड शकतो नथी एवाने पारकुं हित करवामांज आसक एवा गुरुनो जे धर्म दाननो उपगार तेनो प्रत्युपकार एटखे तेनो बदलो वाळवाने कोइ समर्थ यतुं नथी. ते वात शास्त्रमां कही ठे जे माटे ते लिंगधारी गुरुनी आज्ञा माथे उपासी जोइए एम जो तुं कहेतो होय तो ते उपर विशेषणरूप समाधान आपीए ठीए जे.

टीकाः—अत आह ॥ अत्यधमाधमेरिति ॥ लोकलोकोत्तर गर्हिततमसाध्वीप्रतिसेवादेवद्रव्यजक्षणसुविहितघातशासनोद्धा-
हप्रभृतिभूरिपापकर्मनिर्माणादतिशयेनाधमेज्योपि हीन जाती-
येज्योप्यधमे रहीनैर्यदुक्तं ॥ संजझप्तिसेवाए देवदवस्तज्ज-
स्वणेयंच ॥ इतिघाएपवयणुडाहे, वोहिधात्र निदंसिथो ॥ अतः
कयमेपां सद्गुरुतया लोको वाहनीयो जविष्यति ॥

अर्थः—एज हेतु माटे ते लिंगधारी गुरु केवा ठे तो अधम करतां पण महा अधमठे एटखे नीच करतां पण महा नीच ठे केम जे लोकने लोकोत्तर तेमां अतिशय निंदित एवां जे साध्वीनी प्रतिसेवा करवी तथा देवद्रव्यनुं जक्षण करवुं तथा सुविहितनो घात करवो, तथा शासनना उडाह करवो इत्यादिक जे घणां महा पाप कर्म तेने करवा थकी अतिशय अधम एवा हीन जातिवाळा पुरुषोते थकी पण अतिशय अधम महा नीच एवा ए लिंगधारी गुरु ठे. जे माटे शास्त्रमां क-
पुं ठे जे साध्वीनी

રહિત આ જગત થયું છે માટે આશંકા કરીને કહે છે જે રાજા રહિત પણ આ જગત છે તેને રાજા રહિત હોય ને શું એમ ઓ તો તે ઉપર કહે છે જે આ લિંગધારીઓ ઊગે છે એ મોટી ભ્રૂંચેલી વાત છે કેમજે જો એમ ન હોય ને પૂર્વે કહેલા રાજા હોય તો વઢાલકારે લોક પાસે પોતાની આજ્ઞા મનાવે છે તે થાય ? તેમાં આ અગ્નિપ્રાય છે કે જેમ પૂર્વે કહ્યા એવા ગુણવાળા રાજા વિના તે રાજાના દેશ પ્રત્યે શત્રુ તથા ચોર શત્યાદિક કરે છે તેમ આ કાઢમાં પણ મોટાને અતિશયે સહિત એવા જનને અપેક્ષા કરવા યોગ્ય એવા ગણધર આદિ પુરુષસિંહનો વિરુદ્ધ છે એ હેતુ માટે લિંગધારીઓ આ શ્રાવક જનને ઊગે છે મનમાં આવે તેમ પ્રરુપણ કરીને પોતાના સ્વાર્થ સાધવાની તેમના માથા ઉપર ચઢાવીને જમાવે છે એ પ્રકારનો આ કાવ્યનો અર્થ થયો ॥ ૧૬ ॥

ટીકા:-અધુના લિંગિનો વેશસં દૃષ્ટાપિ કદાગ્રહાત્તત્પ્રથિત
કાપથાદઽનિવૃત્તમાનાન્મૂદાન્દિગ્મૂઢત્વાદિના વિકલ્પયન્નાહ ॥

અર્થ:-હવે લિંગધારીઓની કરેલી પ્રત્યક્ષ હિંસા દેખીને પણ કદાગ્રહ થકી તેણે પ્રરુપણ કરેલો જે નિંદિત માર્ગ તે થકી નિવૃત્તિ ન પ્રાપ્તેલા એટલે તે માર્ગે ચાલતા એવા મૂઢપુરુષોને વિગ્મૂઢ પણ શત્યાદિક દોષ છે તેનું વિકલ્પ કરતા સતા કહે છે.

॥ मूख काव्यम् ॥

किं दिग्मोद्गमिताः किमंधवधिराः किं योगचूर्णीकृताः
किं देवोपहृताः किमंग उगिताः किंवा ग्रहावेशिताः ॥
कृत्वा मूर्ध्निपदं श्रुतस्य यदमी दृष्टोरुदोपाअपि ।
व्यावृत्तिं कुपथा ज्जम्मा न दधते सुयंति चैतत्कृते ॥१॥

टीकाः—किंशब्दाः सर्वेपि विकल्पार्थाः ॥ किंममी जम्मा
दिग्मोद्गः कुतश्चिददृष्टादिनिमित्तात् प्राच्यादिदिक्षु प्रतीच्यादि
ब्रमस्तमिताः प्राप्ताः ॥ अयमर्थः ॥ यथा दिग्मूढाः प्राचीं प्रती-
चीत्वेनाध्यवस्यंतो लोकेन युक्त्या ज्ञापिततत्त्वाअपि तदध्य-
वसायान्न निर्वर्तन्त एवमेतेपि विदितकुपथदोपाअपि कुतोपि
हेतोस्ततोऽनिवर्तमानास्तत्साम्यात्तथोच्यन्ते ॥

अर्थः—आ काव्यमां सर्वे पण किं शब्द ठे ते विकल्प अ-
र्चने कहेनारा ठे तेथी आ प्रकारे अर्थ थयो, जे आ श्रावक लोक
जरु पुरुषे पटले ते कोइक कारणथकी दिग्मूढ थयो के शुं पटले
कोइक अदृष्टादि कारणथकी पूर्वादि दिशाथ्योने विषे पश्चिम
आदि दिशाथ्योनी प्रांति थाय तेने दिग्मूढ कहीए. ते दिग्मूढपणाने
आ जरु पुरुषो पाम्या ठे के शुं ? तेनो प्रगट अर्थ आ ठे जे जेम
दिग्मूढ पुरुष पूर्व दिशाने पश्चिम दिशारूपे निश्चय करे ठे. तेने
नीजा लोक युक्ति करीने यथार्थ समजावे ठे तोपण ते पोताना
खोटा निश्चयथकी पाठो निवृत्ति पामतो नथी. एम आ जरु पुरुषो

पण कुमार्गना दोष जाणे ठे तोपण कोण जाणे कया कारण माटे
थकी निवृत्ति पामता नथी. एटले ए लिंगधारीओना दोष वेते
जाणे ठे तेज पण तेनो त्याग करी शकता नथी माटे तेमने दिग्म
कहीए ठीए.

टीका:—किमंधानयनहीना वधिराउपहृतश्रवणाः अंधाश्च
वधिराश्चेतिह्रंछः ॥ ते किमंधाः किंवधिरा इत्यर्थः ॥ यथांधावृत्ति-
कलत्वात्सम्यक्पंथानमजानाना अपथमपि सत्पथतयाऽवगम्य
तत्रगच्छंतो हितैपिणा तत्त्वं ज्ञाप्यमाना अपि स्वग्रहान्न निवर्तते
यथाच वधिराः श्रुतिविकलत्वादनाकर्णयंतो दुष्टवैतालिकादि-
वचो निंदार्थमपि स्तुत्यर्थतयावगम्य तद्वानादौ प्रवर्तमाना स्तत्त-
वो धिता अपि स्वनिर्वेधान्न निवर्तते ॥ एवमिमेपि सर्वोपमपि
कुपथं स्वगच्छादिग्रहान्निर्दोषतयावबुध्य ततोऽनिवर्तमाना
स्तथोच्यंते ॥ एवमुत्तरपदेऽप्यपि प्रावनीयं ॥

अर्थ:—बळी ते जरु पुरुषो शुं आंधळा ठे अथवा बंदो
ठे के ए लिंगधारीओने माने ठे, केम जे जेम अंध पुरुष होय ते
सारा मार्गने न जाणे ने कुमार्ग होय तेने पण सन्मार्ग पणे जाणी-
ने ते मार्ग चाखवा मांने त्वारे कोइक हितेचु पुरुष तेने समजा
जे थातो कुमार्ग ठे, माटे या मार्गची पात्रो वळ. तो पण पोताना
कदाग्रह्यी पात्रो वळे नहि ने बळी जेम बंदे होय तेने कान नपी
माटे सांनळतो न होय ने तेनी त्यागळ कोइक छुष्ट लोक निंता
करे ते वचनने स्तुतिरुप जाणीने तेने सरपाव याविक आपमाने
प्रवृत्ते, त्वारे तेने कोइक पथार्थ वात समजाने जे या तो स्तुतिनपी.

કરતો નિંદા કરે ઠે એમ વોધ કરે તોપણ પોતાના કવામદ્ થકી ન નિવૃત્તિ પામે ॥ એમ આ શ્રાવક લોકો પણ દોષ સહિત કુમાર્ગ ને પોતાના ગચ્ચના આમદ્ થકી નિર્દોષપણે જાણીને તે કુમાર્ગ થકી નિવૃત્તિને નથી પામતા માટે તેમને આંધળા વહેરા કહીએ બીજા એમ આગલ વીજાં પદને વિષે પણ જાવના કરવી.

ટીકા:—તથા કિં વશીકરણાદિહેતુ રનેકદ્રવ્યમેલકઃ પાદ પ્રલેપાદિયોગઃ તાદૃગેવ નયનાંજનાદિચૂર્ણયોગશ્ચ ચૂર્ણં તે વિચેતે યેપામિતિવિમ્બદે તદસ્યાસ્તીતીન્ ॥ અયોગચૂર્ણિનો યોગચૂર્ણિનઃકૃતાઃયોગચૂર્ણિકૃતા અભૂતતજ્ઞાવેચ્ચિઃ મસ્તકાદિપુ યોગ ચૂર્ણક્ષેપેણ વશીકૃતા ઇત્યર્થઃ ॥ યથા કેનાપિ ધૂત્તેન ક્ષિતયોગ ચૂર્ણાઃ પુમાંસ આત્માનો હિતેપિણ મપિ તંહિતેપિતયા મન્યમાનાઃ કેનાપિ તત્ત્વં પ્રતિપાદ્યમાના અપિ યોગાદિપ્રજ્ઞાવેન તદ્વચનકરણાન્ નિવર્તતે તથેતેપિ કુપયાદિતિ પૂર્વવત્ ॥

અર્થ:—વહી તે લિંગધારીથોજ વશીકરણની વસ્તુવને આ શ્રાવક લોક વશ કર્યા ઠે કે શું ? વશીકરણનું કારણરુપ જે દ્રવ્યનો મેલાપ જે પાદપ્રલેપ આદિક તેને યોગ કહીએ. ને તે પ્રકારનું જે નેલાંજન આદિક તેને ચૂર્ણ કહીએ તે યોગને ચૂર્ણ એ વે વસ્તુજ સહિત કર્યા પટલે મસ્તકાદિને વિષે યોગ ચૂર્ણ લેખવીને વશ કર્યા, પટલો અર્થ ઠે આ જગાજ વ્યાકરણ વિચાર જે યોગ શબ્દ તથા ચૂર્ણ શબ્દ તે વેનો ઠઠ્ઠ સમાસ કરીને અસ્ત્યર્થને વિષે ઇન્ પ્રત્યય લાવીને અનૂત તજ્ઞાવઅર્થને વિષે ચ્ચિ પ્રત્યય લાવવો, જેમ કોઈક ધૂત પુરુષે યોગ ચૂર્ણ લેખવીને વગ કરેલા પુરુષ તે પોતાનું અહિત કરનાર

एवो ए धूर्त पुरुष पोतानो हितकारी माने ठे ने तेने कोइक कस
 बात कहे ठे जे आतो तारुं जुंजुं करनार ठे एनो संग त्याम क
 एम यथार्थ कहेनार मळे ठे तोपण ते योग चूर्णादिकना प्रज्ञाव
 त धूर्त पुरुषनुं वचन त्याग करी शकतो नथी तेम आ श्रावक को
 एम लिंगधारीना कुमाररूपी वशीकरणयकी बुटी शकता नथी
 इत्यादि पूर्वनी पेठे संबंध करवो.

टीकाः—किं दैवेन प्रतिकूलविधिनोपहृताः सद्बुद्धिर्ब्रह्मं
 प्रापिताः ॥ तेहि विधिवशेन विपर्यस्तमतित्वादकृत्यमपि स्ते
 यादिकं कृत्यतया मन्वाना स्तत्त्वं प्रतिपाद्यमानाअपि दुर्देवम
 हिम्ना ततो न निवर्तते तथैतेपि किं अंगेति पार्श्ववर्त्यामंत्रणं किं
 उगिताः मंत्रादिप्रयोगेण स्वायत्तीकृताः ॥

अर्थः—वळी प्रतिकूल दैवे एटले विपरीत अदृष्ट श्रावक
 लोकनी सारी बुद्धिने नाश कर्यो ठे के शुं केमजे जेनुं प्रतिकूल दैव
 ठे तेनी विपरीत मति ठे ए हेतु माटे चोरी प्रमुख न करवानुं का
 र्यने पण करवापणे माने ठे. तेने कोइक कहेनार मळे ठे जे आ काम
 करवा योग्य नथी एम यथार्थ कहेठे तोपण दुष्ट अदृष्टना सहिमाये
 करीने ते चौर्यादिक कर्मथी निवृत्ति नथी पामता. तेम ए श्रावक पण
 न करवानुं करे ठे माटे एमनुं अदृष्ट वांकु ययुं के शुं! अंग ए प्र
 कारनुं पासे रदेखाने संबोधन आपे ठे जे तमो उगाया ठे के शुं!
 एटले हे श्रावक लोको ए लिंगधारीअ मंत्रादि प्रयोगे करीने तमने
 नमी लीधा ठे के शुं !

टीकाः—यथाहि केचन केनापि पुर्मांत्रिकेण वशीकरणमंत्रेण
तथाकृता स्तद्धचनमसमीचीनमप्यत्यंतसमीचीनतयाऽन्युप
गच्छंत स्तत्त्वमवगमिताथपि मंत्रमहिम्ना न ततोनिवर्तते एव
भेतेपि ॥ किंचेति पक्षांतरे ग्रहेर्चूतादिजिरावेशिताःकृतावेशा-
विहितशरीराधिष्ठाना इतियावत् ॥

अर्थः—जेम कोइ दुष्ट मांत्रिक पुरुषे कोइक वशीकरणना
मंत्रे करीने तेवी रीते वश कर्षो होय जे तेनुं विररीत वचन होए
तेने पण साहं करीने माने. पठी तेने कोइ पुरुष यद्यार्थ समजावें तो
पण ए मंत्रना महिमाए करीने तेवी निवृत्ति न पामे एटखे ते
खोदाने पण साचुं जाणीने काखी रहे ए प्रकारे त्या श्रावक लोक
पण यथा वे शुं ।

किंच—एटखो अवयव बीजा पहने पदे ठे के वळी भूत-
विग्रहे प्रवेश कर्षा ठे के शुं एटखे ए श्रावक लोकना शरीरनुं
अधिष्ठान करीने जूत पळग्यां ठे के शुं ?

टीकाः—यथा जूतायधिष्ठिता स्तदावेशा द्विषेयारिहा-
नेनापिपेयमपि पितृप्रहारादिकं विदधाना स्ततो निवर्त्यमाना
अपिन निवर्तते एवमेतेपि सदसद्विवेकविरुद्धतया रूपपात्र नि-
वर्तंत इति ॥ अत्रच दिग्मूढादिवदुपायिकद्वयप्रदर्शनमाधुनिह
आरुल्लोकानामत्यंतानिवर्त्यस्वगुणप्रदमस्तत्त्वज्ञापनार्थ ॥

अर्थः—केस जे जेता शरीरने जूतादि पळग्यां होय तेना

आवेश थकी तेने आ ते करवा योग्य ठे के आ ते करवा योग्य नथी
 एवं ज्ञान नथी रहतुं माटे पितादिकने पण प्रहार करवा माने ठे
 त्यारे तेने कोइ तेनाथी निवृत्ति पमाऊवा जाय तोपण निवृत्ति पण
 नहि एम आ आवक लोक पण सारा खोटाना विवेके रहित ठे
 माटे ते कुमार्गथकी नथी निवृत्ति पामता हवे आ काव्यमां घणा
 विकल्प देखाड्या तेनो अजिप्राय ए ठे जे आ काळना आवक सो
 को अत्यंत जेमांथी निवृत्ति न पमाय एवो पोतानो गव्वरूपी प्र
 तेणे करीने गळायो ठे एम जणाववाने अर्थे घणा विकल्प कक्षा ठे

टीका:—कृत्वा विधाय मूर्ध्नि शिरसि पदं पादं श्रुतस्य सिद्धां-
 तोक्तातिक्रमेण निःशंकतया स्वगुरुर्लिंगिप्रवर्तितासन्मार्गपो-
 यणमेव श्रुतमूर्ध्नि पादकरणं श्रुतमूर्ध्नि पादन्यासे च तेषामिदं
 बीजं ॥ जगवत्सिद्धांतोद्दिनैकांतेनैव विहितानुष्ठानविधिनि-
 ष्टइत्यादि विवेकिनां निःश्रेयसाय न विष्यति किं श्रुतेनेत्यंतं
 सिंगिर्निर्युक्तं मूलपूर्वपक्षे ॥ तस्योपदेशस्य सततं तत्संकाशो
 भवणमिति ॥ एतच्चायुक्तं ॥

अर्थ:—शुं करीने ए प्रकारना यथा ठे तो सिद्धांतना मस्तक
 उपर पग वझे केम जे सिद्धांतमां जे कथुं तेनुं निशंकपणे उक्ते
 घन करवुं जे पोताना जे सिंग धारी गुरु तेने प्रवर्तव्यो जे अस्त
 मार्ग तेनुं पोपण करवुं एज सिद्धांतने माये पग दीधो कहेवाय माटे
 तेमने सिद्धांतने माये पग दीधानुं तो आ बीज ठे जे जगवत्तो
 सिद्धांत तो एकांतिकपणे कसो एवो जे अनुष्ठान विधि तेने सिं
 ज ठे तात्पर्य ते जेनुं एवो नथी ए वचनथी आरंभीने धियेकीग्रोत्र मोह

नणी सिद्धांत यवे शुं ए वचन पर्यंत लिंगधारीउणं जे कहुं हंतुं.
मूल पूर्वपक्षने विषे एटले पूर्वे ते उपदेशनुं ते लिंगधारीउ पासे
निरंतर सांजळवुं एतो घणुंज अयुक्त ठे.

टीकां:—यतः, नवि किंचीत्याद्यागमशकलस्येद मुत-
राऊं ॥ एसा तोसिं आणा, कज्जे सच्चेणहोयवमिति ॥ अस्य चा-
यमर्थः ॥ एपा जगवता माझा यत् कार्ये सत्येन जवितव्यं ॥
कोर्यः कार्यं ज्ञानादित्रयं ॥ सत्यंच संयमः ॥ यथा यथा ज्ञा-
नादिकं संयमश्चोत्तर्यत.स्तथातथा यतिना निर्माणं यतितव्यं॥

अर्थ:—जे हेतु माटे 'न विकिंची.' इत्यादि आगमनो ककनो
खशने ए लिंगधारीउ घोखे ठे पण ते गायानुं उचराऊं तो आ
प्रकारनुं ठे जे 'एसा' इत्यादि एनो आ प्रकारनो अर्थ ठे जे आ
जगवंतनी आझा ठे जे कार्यने विषे सत्यपणे घवुं. तेनो प्रगट अर्थ
शे थयो ? तो आ प्रकारे थयो जे कार्य एटल करवा योग्य ज्ञानादि
अण ने सत्य एटले संयम ते वेय जेम जेम एऊि पामे. तेम तेम
मायारहितपणे यतिए प्रयत्न करवो.

टीका:—पदाह ॥ कज्जं नाणार्थं, सचं पुण संजमो मुणे
यवो ॥ जह्. जह् सो होइ धियो, तद्वतह् कायधयं कुणसु ॥ दोसा
जेण निरुज्जंति, जण खिज्जंति पुबक्कमाइं ॥ सो सो मुक्खेवा
ओ, रोगावच्छासु समणंय ॥

अर्थ:—जे माटे ए बात शास्त्रमां कही ठे जे ज्ञानादि अण

एने कार्य कहीए ने वळी सत्य ते संयम जाणवो. ते वेप जेम जे स्थिर थाय तेम तेम कार्य करवुं. जेणे करीने दोष जाय ते जे करीने पूर्वे करेलां कर्म खपाय ते ते मोक्षनो उपाय जाणवो.

टीका:—नचागमे सुखलिप्सया किंचित्सुद्वितं, किंतिहिं यावता विना संयमज्ञानदियात्रा नोत्सर्पति तावन्मात्रस्यैव विहितनिवारणस्यनिवारितविधानस्य च जगवद्भिः पुष्टाखं नेन कादाचित्कतया तत्रानुज्ञानात् ॥

अर्थ:—आंगमने विपे सुखनी लाखचें कांइ पण कथुं नथी ल्यारे शुं तो जेना विना संयम ज्ञानादियात्रा वृद्धि न पामे, तेदडा विधिनो निपेध कह्यो ठे ने निपेधनो विधि कह्यो ठे जगवते पुष्टा खंवन जाणीने क्यारेक करवापणे तेनी आझा आपी ठे पण निरंतरपणे आपी नथी.

टीका:—एवंचकथं श्रुतस्याव्यवस्था ॥ जवन्मार्गस्यचोदे शिकज्जोजनादेः सर्वस्यापि सार्वदिकतया निस्तृंशत्वेन केवल सुखानुजवोद्देशेनैव प्रवृत्तेः ॥ तथाच तस्य महासावयत्वेन ज्ञानादियात्राहयमाणत्वात् कथं प्रामाण्यमित्यहो अकलितगुण दोषविज्ञागः स्वपक्षानुरागः खलानां यद्भवन्मतस्याव्यवस्थापादनेन स्वमतस्योत्कर्षप्रदर्शनं । नहितेजसः सकाशात् कदाचित् तमसोत्कर्षसंभव इति ॥

अर्थ:—ने जो विधिनो निपेध, निपेधनो विधि निरंतरपणे

होय तो जगवतना मार्गनी तथा उद्देशिक जोजन इत्यादि सर्व वस्तुनी व्यवस्था न रहे, केमजे सर्वने सार्वदिकपणुं धाय तेम निर्दयपणे केवळ पोताने जेम सुख वपजे तेमज प्रवर्तवानुं रहेसुं ठे ए हेतु माटे वळी ते उद्देशिक जोजनादिकने महा सावयपणुं ठे तेणे करीने ज्ञानादियात्रानी हानिपणुं तेमां रथुं ठे माटे केम प्रमाणिकपणुं कहेवाय ने आतो आश्चर्य ठे. जे खळ पुरुषोने जेमां गुणदोषना विज्ञाग नीकळता नथी एवा पोताना पकनो थनुराग ठे जे माटे जगवंतना मतनी अच्यवस्था संपादन करवी तेणे करी. ने पोताना मतनुं उत्कर्षपणुं देखामे ठे पण ते एम नथी जाणता जे क्यारेय पण तेजना म्हांना आगळ अंधकारनो उत्कर्ष संज्ञवशे? नहिज संज्ञवे.

टीका:—किंच . . तीर्थंकरगणधरपूर्वधरादिसातिशयमदा-
पुरुषविरहे संप्रति तस्मिद्धांतपय नः प्रमाणं ॥ यदुक्तं ॥ नो
पिङ्गामो सव्वन्मुणो सयं न मणपद्मवजिणां ॥ नय चतुदस
वसपुव्विप्पमुहे विस्तुपसुपहरेवि ॥ एवंपि अद्मसरणं ताणं
चस्कू गइ पइवोय ॥ जयवं सिद्धंतोच्चय, अविच्छो इह दिठेदिं ॥

अर्थ:—वळी शुं तो तीर्थंकर गणधर आदिक जे महा अति-
शय वाखा पुरुष तेमनो विरह थये सते आ. काळमां तेमनां सि-
द्धांत पज हमारे तो प्रमाण ठे जे माटे ते शास्त्रमां कथुं ठे जे.

टीका:—तस्य च प्रामाण्यानन्युपगमे तत्पणेतु जंग-
वतोप्यप्रामाण्यान्युपगमप्रसंगेन जवतस्तन्मूखरजोदरणादि
वेपपरित्यागापत्तिः ॥

॥ यदुक्तं ॥

आणाएच्चिय चरणं, तवृजंगे जाण किं न जगं ति
 अइकंतो कस्सापसा कुणइ सेसं ॥

अर्थः—सिद्धांतनुं जो प्रमाणपणुं अंगिकार न करे
 कहेनार जगवंतनुं पण. प्रमाणपणुं न थवानो प्रसंग थशे.
 रीने जगवंत ठे मूल ते जेनुं एवो जे तारो रजोहरणादि
 करेलो वेप तेनो परित्याग करवानी प्राप्ति थशे. एटले जो
 सिद्धांत नथी मानतो तो जगवंतनो कहेलो रजोहरणादि वेप
 पूकी दे. जे माटे ते बात शास्त्रमां कही ठे जे जगवंतनी धार
 ज निश्चे चारित्र ठे, माटे ते आज्ञा जागे सते थुं न जागुं
 वें जागुं.

टीकाः—तथाचायं सुखाशया जवत्कल्पितः पन्थाः संक.
 १० पि विज्ञाररुता मापद्येते त्यहोलाजमिठोनी व्याश्रि.
 व्ययः संवृत्तः ॥ यदपि, रुग्णः कल्पतां यांतीत्यादिश्लोकवले
 स्वप्रकल्पितक्रियायाः सुकुमाराया मोक्षांगत्वसमर्थनं तदप
 सुंदरं ॥ यत एत च्छलोकार्थ एव मागमे विधीयते ॥ मउइ
 एवि किरियाए काळेणारोगयं जह उवेंति ॥ तहचेव उ निव्वाणं
 जीवा सिद्धंत किरियाएति ॥ अत्रहि सिद्धांतक्रियायाएव चिं.
 तनमुनिक्रियापेक्षया कोमलाया अपि निर्वाणांगत्वं प्रतिपा
 दितं नतु त्वदन्निप्रेतोत्सूत्रक्रियाज्ञासस्य ॥

अर्थः—बळी सुखनी आशाए जे करवुं तेणे करीने जंग-
ते करेलो जे मार्ग ते सर्व नाश पामे माटे अहो आतो मोडुं
प्राश्चर्य जे साजनी इच्छा करनारने मूळ धननो पण नाश घयो.
म वळी जे पुर्वे तमे प्रतिपादन करुं जे रोगी पण सारा थाय इ-
यादि जावने कहेनार श्लोकनुं वळ खडने पोतानी कपोल कल्पित
क्रिया सुकुमार ठे एटले सुख समाधे थाय एवी ठे तेने मोक्षना
अंगपणुं प्रतिपादन करुं ते पण शोजतुं नथी केमजे ते श्लोकनो अर्थ
प्रागमने विषे आ प्रकारनो कह्यो ठे जे आ जगाए सिद्धांतने विषे
मोक्षना महंत मुनीनी क्रियानी अपेक्षाये जे सुकुमार क्रिया कही ठे
तेने मोक्षतुं अंगपणुं प्रतिपादन करुं ठे तेणे करीने कांड तारो माने-
तो जे उत्सुच क्रियाजास तेने मोक्षतुं अंगपणुं प्रतिपादन उपर
प्रमाणे न थयुं.

टीकाः—अतो जवदज्जिमतक्रियाया उपदर्शितन्यायेन
तद्विपर्ययप्रसाधनान्न तत्श्लोकवलेन जवत्प्रकल्पितश्रुता
प्रामाण्यसिद्धिः ॥ एवंच लिंगदेशनया श्रुतस्य भूर्भि पदक-
रणमसांप्रतमपि कृत्वा यदमी प्रत्यक्षगोचराः श्रावकजनाः
सुदृढगच्छमहमंथयोदृष्टो रुदोपाथपि साक्षाकृतगुरुतरपूर्वो-
दित कुपंथापराधा अपि ॥ अदृष्ट दोषाहि विवेकिनापि कु-
पथादपि न निवर्तितुमीशते किं पुनरन्य इत्यपि शब्दार्थः ॥

वळी कोइ कारणे पोतानी मेळे ते कुमार्गथी पावुं न वळाय लो
जे पुरुष ए कुमार्गथी पाठा वळ्या होय ते उपर प्रमोद करवो घटित
ठे वळी आ आवक तो ए वेमांथी एके पण करवानो उत्साह नथी
करता. उलटो जे कुमार्गथी कोइक निवृत्ति पामे ठे तेना उपर पण
कुछ उपद्रव करवानो प्रयत्न करे ठे ते माटे आ ते शुं दिग्मोह प
म्या ठे के शुं थयुं ठे इत्यादि योजना करवी तेणे करीने आ स्पष्ट
र्थ कळो ठे जे दिग्मोह पामेला जे पुरुष ते निश्चे हितकारी पुरुष
तेथी निवृत्ति पसारवा मांड्या ठे तोपण ते दिग्मोहादिकथीज के
वळ निवृत्ति नथी पामता ने आतो. केवळ कुमार्गथी निवृत्ति नथी
पामता. एटलुंज नहि त्यारे शुं तो जे ए कुमार्गथी निवृत्ति पामे ठे
ते उपर उलटा इर्ष्या करे ठे माटे ते दिग्मूढ थकी पण आतो क
तिशे निंथ ठे. भूमा ठे. ए प्रकारे आ काव्यनो अर्थ थयो ॥१७॥

टीका:—सांप्रतर्लिङ्गिदेशनया आर्द्धरविधिविहितस्य जि
नमज्जनस्यापि दुर्गतिपातहेतुत्वप्रतिपादनद्वारेण श्रुतपथावज्ञां
दर्शयन्नाह ॥

अर्थ:—हवे लिंगधारीनी देशनाये करीने आवक लोको
विधि रहित जे जिनमज्जन उत्सव करे ठे तेपण दुर्गतिमां पकरा
नुं कारण ठे एम प्रतिपादन करनार द्वार करीने सिद्धांत मार्गनी
अवज्ञा देखानता सता कहे ठे.

॥ मूल काव्यम् ॥

इष्टावाप्तितुष्टविटनटजटचेटकपेटकाकुलं
निधुवनविधिनिवद्धदोहदहनरनारीनिकरसंकुलं ॥
रागोद्वेपमत्सेरप्याघनमघपंकेयनिमज्जनं
जनयत्येवचमूढजनविहितमविधिनाजेनमज्जनं ॥ १७ ॥

टीकाः—जैनमज्जनं जगवर्द्धिवस्नात्रं कर्तुं जनयत्येव संपा-
दयत्येव नतु कदाचिन्न जंनयत्येवकारार्थः ॥ अघपंके पापकर्मिणे
निमज्जनं त्रुनं कर्म तत्कर्तृणांमितिशेषः ॥ अथ कथं पुण्याय-
विधीयमानं जिनस्नात्रं पापपंकनिमज्जनाय प्रजवतीत्य-
तथाह ॥

अर्थः—जे जगवर्द्धिवनुं स्नात्र तेज पापरूपी कावव प्रत्ये
कामे ठे एम अर्थ जणावनार एकारनो अर्थ ठे, ते कोने पुमाने
तो जे स्नात्र करे ठे तेने एम कर्तृपदशेष उपरयी खेवुं त्वां हवे
यहीं आशंका करीने कहे ठे जे पुण्यने अर्थ कयुं जे जिन
स्नात्र ते पापकादयमां पुकारवाने केम समर्थ थाय ? तो तेनो
उत्तर कहे ठे जे.

टीकाः—अविधिना सिद्धांतोक्तक्रमविपर्ययेण प्राञ्जन
विशेषणान्यथानुपपत्त्या रात्रावित्यर्थः ॥ सिद्धांते हि स्वयं जिन
स्नात्रं निवारितमतस्तत्र तत्कुर्वतां कथं न पातकमित्यर्थः ॥

અર્થ કં દોષમનિષેત્ય સિદ્ધાંતે રાત્રિસ્નાત્રનિવારણમિતિ
દોષપ્રદર્શનાય હેતુગર્જનં વિશેષણત્રયં મજ્જનસ્યાહ ॥

અર્થ:—વિધિરહિત એટલે સિદ્ધાંતમાં જે અનુક્રમ કહ્યો
તેથી વિપરીત પૂર્વે કહેલાં વિશેષણને સાર્થક કરવાને રાત્રિને વિષે
સ્નાત્ર કરે છે એટલો અર્થ થયો. વિધિ રહિત ને રાત્રિ વિષે જે પ-
રમાત્માનું સ્નાત્ર કરવું તે પૂર્વે કહ્યું એ પ્રકારનું છે. એટલે સિદ્ધાંતને
વિષે રાત્રિમાં જિનનું સ્નાન નિવારણ કર્યું છે એ હેતુ માટે રાત્રિને
વિષે સ્નાત્ર કરનારને કેમ પાપ ન હોય એટલો અર્થ છે. હવે શ્રી
દોષ અંગિકાર કરીને સિદ્ધાંતમાં રાત્રિને વિષે સ્નાત્ર કરવાનું નિષા-
રણ કર્યું છે એ દોષ દેખાડવાને હેતુગર્જિત એ સ્નાત્રનાં ત્રણ વિ-
શેષણ કહે છે.

ટીકા:—શ્યાવાપ્તિ ઇત્યાદિ ॥ શ્યાયા વલ્લજાયા મજ્જન
વર્ણનમિપેણાગતાયા અવાપ્તિ મેલકસ્તયા તુષ્ટા નિઃશંકમત્રા-
ય નઃ સુરતલીલા પ્રવત્સ્યતીતિધિયા મુદિતા વિટા વેશ્યાપતયઃ
નટા નાટકાજિનયનાદિકલોપજીવિનઃ જટાઃ શાસ્ત્રાદિકલાજી-
વિનઃ જેટકા માસાદિનિયમિતવૃત્તિગ્રાહિણઃ ઇષાં પેટકં સમુદાય
સ્તેનાકુલં હુજિતં પ્રેયસીપ્રાપ્ત્યા સાત્વિકજ્ઞાવેનાકુલીકૃત
વિટાદિજના કીર્ણત્વાત્ મજ્જનમપ્યુપચારાદાકુલં ॥

અર્થ:—જે એ સ્નાત્ર કેવું છે જે જેમાં પોતાને વલ્લજ એવી
જે સ્ત્રી તેની પ્રાપ્તિ થાય એટલે સ્નાત્ર દેખવાનું મિષ કરીને આવે-
લી જે પોતાની વાંછિત સ્ત્રી તેનો સમાગમ તેણે કરીને રાજી થયેલા

एटखे आज शंकाये रहित आपणी संजोग. खीखा प्रवर्तणे. ए प्र-
कारनी बुद्धिवते हर्ष. पामेला जे विट कहेतां वेश्यापति, तथा नट
कहेतां नाटक आदि कळावमे आजीविका करनार पुरुषो तथा नट
कहेतां शास्त्रादिक कळावमे आजीविका करनारा तथा चेटक कहेतां
महिने महिने अथवा वर्षे जे जे पोतणी. नियमाये आजीविका
वांधी ठे तेनुं ग्रहण करनारा एवा जे पुरुषो तेनो जे समुदाय तेणे
करीने होज पामेलुं एवुं स्नात्र ठे. एटखे वांछित स्त्रीनी प्राप्ति घड
ते रुप गूंगार. रसनो हेतु भूत सात्विक नाम अव्यभिचारी एटखे
गूंगारनी पुष्टीनो कारणयोग तेणे करीने आकुल व्याकुल थयेला जे
लोक तेणे करीने व्याप्त थयेलुं ठे माटे ए स्नात्र पण उपचारपी
आकुल थयुं एम कहेवाय.

टीकाः—तथा निधुवनविधिनिवर्द्धदोद्ददा मोहनविष-
सितविहिताजिज्ञासाः या नरनार्यः पुरुषयोपित स्तासां निकरेण
निचयेन संकुलं व्याप्तं ॥ नारीणां हि प्रायोनिधुवनार्यमेव म-
ज्जनावलोकनद्वयना तत्रागमनात् ॥ तथाविधव्याजमंतरेण
रात्रौ तत्राप्यागमनासंज्ञवात् ॥ तथाविधव्याजेन चान्यत्र गंतु
मशकत्वात् ॥

अर्थः—बळी ए स्नात्र केवुं ठे जे जेमणे मेधुनविज्ञास क-
रवानी अजिज्ञापा वांधी ठे एवी स्त्रीने पुरुष तेमनो जे समूह तेणे
करीने व्याप्त एवुं एटखे बहुधा स्त्रीने मेधुनने अर्थेज स्नात्र जो
वाना कपटे करीने त्यां आवबुं घाय ठे. ए हेतु माटे केमजे ते प्र-
कारनुं कपट कर्या विना रात्रिने विषे त्यां आवबुं संजवतुं नपी. ने

તે પ્રકારનું કપટ કરીને વીજી જગાવે પણ જવા સમર્થ ન થાય માટે.

ટીકા:—અતઃપરાગઃ કાંચિત્ પરવર વર્ણિનીં પ્રત્યજિવંશઃ
 દ્વેષઃ સ્વપ્રેયસીમન્યેન સહ સંગચ્છ્રમાનાં પશ્યતસ્તજ્જિયાંસા મ-
 ત્સરઃ કિંચિત્સૌજ્ઞાન્યેન કયાચિત્સંઘટમાનમાલોકયતઃ સ્વયં
 ચ તાં કામયમાનસ્ય તત્સૌજ્ઞાન્યવિચ્ચાવિપા, રૂપ્યાસ્વિવલ્લજ્ઞા-
 મન્યેન સાર્ઙ્ગ સંલપંતીમીક્ષમાણસ્યાઽસહિષ્ણુતા ॥ તતો રાગ-
 શ્ચેત્યાદિદ્વંદ્વઃ ॥ તાન્નિર્ઘનં સાર્ઙ્ગ ॥ અત્રાપિ રાગાદિમલ્લોકયન્
 ત્વાન્મજ્જનમપ્યુપચારાત્તથા ॥

અર્થ:—એજ કારણ માટે રાગ પટલે કોઈક પારકી સ્ત્રી
 પ્રત્યે અતિ આત્મિકિ, ને દ્વેષ પટલે પોતાની વહાલી સ્ત્રી વીજી
 પુરુષ સંઘાથે સંગમ કરતી દેહીને તે પુરુષને હણવાની ઇચ્છા કરતી
 તે, તથા મત્સર પટલે કોઈક પુરુષે કોઈક સ્ત્રીની કામના કરેલી
 પટલે પ્રયમ યાંચ્યા કરેલી તે સ્ત્રી તે ધિના તે કરતાં અધિક મુંઝ
 વીજો પુરુષ મળ્યો તેની સંઘાથે સંઘટન કરતી તે સ્ત્રીને પ્રયમના
 પુરુષે દેહી પઠી જેની સાથે સંઘટન કરે છે તે પુરુષના સૌજ્ઞાન્ય-
 ધાનો નાશ કરવો તેની જે ઇચ્છા તે, તથા રૂપ્યા પટલે પોતાની ૪
 યુજ સ્ત્રી વીજાની સંઘાથે ગ્રાસાપ સંસ્રાપ કરતી દેહીને જે અસ-
 હનપણું યાય તે સર્વે કરીને એ સ્નાત્ર અતિશે વ્યાપ્ત છે. રાગાદિ પર-
 નો દ્વંદ્વ સમાસ પડેલો. તથા જગાવે પણ રાગાદિ સહિત પણ
 લોકે એ પ્રકારના છે પણ ઉપચારથી તે પ્રકારનું સ્નાત્ર કણું.

ટીકા:—દામુર્યોકમેષકેદિ ત્રિનપદેપિ નિશાયાં રાગા-

દયપ્તવોજ્જૃંભંતે નત્વણીયસ્યપિ ધર્મજ્ઞાવના ॥ તદુક્ત
રવ્ધે જિનંવિંવમજ્જનવિધૌ મુગ્ધૈ નિશિ શ્રાવકૈઃ, શ્રેયોર્થ
વિરે સમુદિતાશ્ચિત્રં રિરંસાસ્પૃશઃ ॥ સ્ત્રીપુંસા રત્નસાહુપા
શસ્તાંબૂલવિંવાધરા, ગાઢાલિંગનજંગિસંગમસુખં વિદંતિ નંદં

અર્થ:-રાત્રિપ્ત જિનઘરને વિષે કામિ લોકનો મેહાવ
તેમાં રાગાદિકજ ઉત્પન્ન થાય પણ અતિશય થોડી પણ ધર્મન
ના તો ઉત્પન્ન થાયજ નહિ તે શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે જે રાત્રિયે જિ
દિરમાં શ્રાવક લોકે સ્નાત્ર વિધિ શ્રેયને અર્થે આરંભ્યો છે. પ
કહેવું તે તો મહા આશ્ચર્યકારી છે, કેમજે ક્રીના કરવાની રીત
વેગે કરીને જેઠાં થયાં જે સ્ત્રી પુરુષ તે પ સમય પામીને તો
જક્ષણ કરવાથી લાલ હોઠ જેમના થયા છે ને પરસ્પર આલિંગન
સ્વનાવતે સંગમનું સુખ અનુભવ કરે છે થને આનંદ પામે છે.

ટીકા:-—એવડું જયતિ જિનસ્તપનં. હિ સ્વસ્ય પેરેપાં ન ક્ક-
પૂણારાગદેપાંદિકયાય વિધીયતે ॥ નિશાયાં તદ્વિધાનેષ કામુકા-
નાંસુરતાયસમંજસપ્રવૃત્ત્યાઽપ્રતિહતપ્રસરસ્તત્પ્રાહુર્નાય ઇતિ કર્યં .
તત્કાયવિધાયિતા તસ્ય સ્યાત્ ॥

અર્થ:-—એ વાત કહી છે જે જિન પરમાત્માનું સ્નાત્ર ને પો-
ને તથા પરને તથા દેવનારને રાગ દેવના ક્યને અર્થે કરીય. ઓપ
રાત્રિપ્ત તે કરે સતે તો કામી પુરુષની સજાગાદિક ગુની પ્રવૃત્તિ
ગઈ શકાય એવી નથી માટે ને જિન સ્નાત્ર રાગદેવન
કરનાર કેમ થાય ? ઉલટું રાગદેવની વૃદ્ધિ કરનાર છે

॥ तिस्यगरे बहुमाणो, अज्ज्ञासो तद्वयजीयकपस्त ॥
 ॥ देविदाइअणुगिइ, गंजीरपलोयणा लोए ॥

अर्थः—स्नात्रादिक विधिने विषे इज्ज्ञा आचरणनुं
 गर्मां वरतनार पुरुषोए प्रमाणपणे अंगिकार कयुं ठे ए हेतु
 ते कबुं ठे जे.

टीकाः—तस्मादिज्ज्ञाचरितस्यप्रामाण्यानिशायामपि
 पनं विधातव्यमिति तदपास्तं ॥ शक्नोतिजन्ममज्ज्ञानं मे
 करोतीति मन्यामहे ॥ नतु यामिनीयामद्वितयइति ॥
 शिखरे सूर्योदयास्तमयाज्ञावेनरात्रिदिवव्यवहाराज्ञावात् ॥

अर्थः—ते हेतु माटे इज्ज्ञुं जे आचरण तेनुं प्रमाणप
 माटे रात्रिप पण स्नान विधि करावको, एम जे कहे ठे ते मत
 खंरुन कर्षो शायी के इज्ज्ञ जिनजगवंतनुं जन्म स्नान मेरु प
 विदे करे ठे एम मानीए ठीए पण रात्रिना ये पहोर थपे सते
 नथी मानता केम जे मेरुपर्वतने विषे सूर्यनो उदय ने सूर्यनो
 तेनो अज्ञाव ठे ए हेतु माटे त्यां रात्रि दिवस एयो व्यवहार न

टीकाः—तथाहि ॥ प्रत्यस्तमिते तत्क्षेत्रवर्त्तिदिनकरकि
 निकारःकाश्चविशेषो हि रात्रिरित्युच्यते तद्विपरीतश्च दिनमिति
 मेवपेक्षया रेवरत्यंतर्नाचिर्वाहितत्वेन किरणानां चोपरिष्ठा चया
 सराज्ञावेनाधस्तननागस्यैवतत्प्रकाशविषयत्वाच्चयाच कयं त
 रात्रिदिवविभागः स्यात् ॥

અર્થ:—તેજ દેશાને ઠે જે ક્ષેત્રમાં રહ્યો જે સૂર્ય તેના કિરણનો સમૂહ આયમે સતે જે કાલ વિશેષ તે ક્ષેત્રને વિષે રાત્રિ કહીયે, ને તે થકી જે વિપરીત કાલ વિશેષ તે દિવસ કહીયે ને મેરુ પર્વતની અપેક્ષાએ અત્યંત નીચો ગમન કરતો એવો સૂર્ય ઠે એ હેતુ માટે કિરણનો ઉપર તથાવિધ પસાર થતો નથી. છતાં હેઠલાં જાગ નેજ તે કિરણવને પ્રકાશ કરવાનો વિષય ઠે એ હેતુ માટે રાત્રિદિવસ નો વિજ્ઞાન ત્યાં કયે પ્રકારે ઠે ? કોઈ પ્રકારે નથી.

ટીકા:—કથં તર્હિ પ્રકાશાન્નાવેતત્રેં જ્ઞાણં જિનમજ્ઞાનાદિ વિધિરિતિચેન્ન ॥ રત્નસાનોરધિત્યકાયાઅતાપકેન નિરસ્તપૂષ્પમ-યૂલ્લથોતેન સતતતમુચરતા વહ્લવિમલમાણિક્યશિલામરીચિ નિચયેન દેવમહિમ્ના ચ શશ્વજ્ઞાસ્વરત્વાત્ ॥ પર્યંચેંજ્ઞાચરિતાવદં જેન કથં રાત્રિસ્નાત્રં સમર્પ્યમાણં ચારિમાણમચેત્ ॥

અર્થ:—ત્યારે ત્યાં સૂર્યનો પ્રકાશ નથી ત્યારે ઇંદ્ર જિન સ્નાનનો વિધિ કયે પ્રકારે કરે ઠે એમ જો તું આશંકા કરતો હોય તો તે ન કરવી કેમ જે રત્નનાં ઠે શિખર તે જેનાં એવા મેરુ પર્વતની ઉપલી ભૂમિને વિષે તાપ રહિત ને જેમાં સૂર્યના કિરણનો પ્રકાશ નથી ને નિરંતર અતિશય દેવીપ્યમાન એવી જે ઘણી નિર્મલ માણિક્ય રત્નની શિલાઠ તેમના કિરણનો જે સમૂહ તેણે કરીને તે વડી દેવતાના મહિમાએ કરીને નિરંતર અતિશય દેવીપ્યમાનપણું ઠે એ હેતુ માટે એ પ્રકારે ઇંદ્રના આચરણનું આલંબન કરીને જે રાત્રિ સ્નાનનું સમર્પન કરવું પડેલે સ્થાપવું તે કેમ અતિશય શોભા પ્રત્યે પામશે નહિજ પામે.

टीकाःतथाहि ॥ सिद्धांते संजातं तिन्नि तावर्तहेल मिति,
 वचनात् संध्यात्रयलक्षणो जिनपूजायाः काळो नियमितो रात्रि-
 वपि तद्विधानेच काळमि कीरमाणं किसिकम्मं बहुफलं जहा ॥
 होइ इय सबच्चियकिरिया, नियनियकाळमिविन्नेयेत्यादिना कृति-
 दृष्टांतेन काळविधीयमानजिनपूजादिक्रियाणांसा फल्यानिधानं
 व्यर्थं मापयेत ॥

अर्थः—तेज देखावे ठे जे सिद्धांतमां त्रण संध्यातं उरि
 कही ठे साटे त्रण संध्यातं ठे लक्षण जेनुं एवो जिनपूजानो काळ
 नीम्यो ठे. ने रात्रिने विषे ते करे सते, जे क्रिया काळने विषे
 करीए ते क्रिया फळदायी होय जेम कृपिकर्म पटखे खेती जे
 काळने विषे बहु फळदायी होय ठे एम सर्वे क्रिया पोतपोताना का-
 लने विषे करवी एम जाणवुं इत्यादि खेतीना दृष्टांते करीने का-
 लमां करेली जे जिनपूजादिक क्रियातं तेनुं सफलपणुं जे कछु ठे
 ते अकाले करवायी व्यर्थपणाने पामे.

टीकाः—नच“वित्तिकिरियाविरुद्धो, अहवा जो जस्सजावेइ-
 उइतिवचनाद्वात्रावपितप्रतिपादनमिति वाच्यं ॥ श्रावकाणां त्रि-
 संध्यं जिनपूजायादिनकृत्यत्वेन सिद्धांते निधानात् ॥ ततश्च वि-
 त्तिकिरियाविरुद्धो इत्यादेरयमर्थो यः प्राज्ञातादिसंध्यायां वृत्ति-
 निमित्तवाणिज्यादिव्यग्रत्वात्कथंचिदेवपूजायां न व्याप्रियते स-
 दिनमध्यएव मूहूर्तादिनासंध्या तिकमेव्यपवादतः पुजांकरोतु ॥
 नेपुनरस्यायमर्थेयपुतापवादेन रात्रौ करोति दिनकृत्यताद्वानि-
 प्रसंगादिति ॥

अर्थः—बळी 'वित्ति किरिया' इत्यादि वचनथी. रात्रिप
पण पूजा आदिकनुं प्रतिपादन यशे. एम. नं वोखवुं केमजे श्रावणने
पण संध्याकाळने विषे जे जिन पूजा करवी ते दिन कृत्य ठे एटखे
दिवसनी करणी ठे ते हेतु माटे 'वित्ति किरिया विरुद्धो' इत्यादि.
कनो अर्थ ठे जे प्रजातादि काळनी संध्याने विषे पोतानी आजी-
विका निमित्त जे व्यापार तेने विषे व्यग्रपणा थकी एटखे आकु-
ळव्याकुळपणा थकी कोइक प्रकारे देवपूजामां न प्रवर्त्ताय, तो ते
पुरुष मध्यान्ने विषे पण करे एटखे पूजा करवानो जे काळ ते वे
घनी आदिक अतिक्रमीने पण अपवादथी पूजा करे एम. अर्थ ठे
पण एम. नथी जे अपवाद मार्गे रात्रिप पण पूजा करे ने जो एम.
होय तो दिनकृत्यपणानि हानि थवानो प्रसंग थावे एटखे ए. पूज-
ननी दिनकृत्य. एवी संज्ञाज न थाय ए हेतु. माटे.

टीकाः—एवंच यद्यपिविद्यादिसिद्ध्यर्थिनांकेपांचिद्वान्ति-
नंदित्वेनगिरिकाननादौजिनस्नात्रादिषु रात्रावपिप्रवृत्तिः भूय-
तेतथापि न तत्स्वरितमवलंब्य, श्रुतोकमज्ञनादिसमयं परिहृत्य
रात्रौतद्विधानेनविशेषकिनात्मद्रुहा जवित्तव्यमिति ॥

अर्थः—जो पण विद्यादिकनी सिद्धिने इष्टनारा फेटळा न-
वान्तिनंदी पुरुषोनी पर्वतना वन आदिकने विषे रात्रिप पण जिन
स्नात्र आदिने विषे प्रवृत्ति संजळाय ठे. तो पण तेनुं चरित्र थवसं-
घन करीने सिद्धांतमां कहेखो स्नात्र आदिकनो समय तेनो परिहार
करीने रात्रिने विषे स्नात्र कराववुं ते विषेकी पुरुषोने आग्रह
ठे एटखे आत्मानें उग्रवाजणी ठे माटे ते करवुं नथी पदवुं इत्यादि.

टीकाः—एतेन रात्रौ जिनसदने वलिदाननंदिप्रतिष्ठादि विधानमपि प्रत्युक्तं ॥ प्रायोमज्जानेन समानयोगक्षेमत्वात् ॥ निशिस्नपनोक्तदोषाणां वलिदानादावपि संज्ञवात् ॥ किंचिदधिक्याच्च तत्र प्रथमं तावद्वलिदानमधिकृत्य तदुच्यते ॥

अर्थः—एणे करीने रात्रिने विपे जिनमंदिरमां बस्तीशन तथा नंदित प्रतिष्ठा इत्यादिकनुं करवुं ते पण खंनन कर्युं, केम जे बहुधा स्नात्रनी संघाथे एनुं समानपणुं सरखापणुं ठे ए हेतु माटे एटले योग क्षेम सरखो ठे केम जे पाप सरखुं लागे ठे माटे रात्रि स्नानमां कहेला जे दोष ते वलिआदिकने विपे पण संज्ञवे ठे ए हेतु माटे वळी ते करतां अधिक दोषपणुं ठे, तेमां प्रथम वलिदाननो अधिकार करीने दोष कहे ठे.

टीकाः—जगवत् प्रवचने विज्ञावर्ष्यां चतुर्विधाहारस्यापि संसक्तिमच्चप्रतिपादनात् ॥ तथाच निशि जिनपुरतस्तादृगाहारदानेन कथं तत्प्रजवासंख्यजीवबंधजन्यः कर्मबंधो दातृणां न स्यात् ॥

अर्थः—जगवंतना सिद्धांतने विपे रात्रीए चार प्रकारना आहारने पण संसक्तिमत्व दोषनुं प्रतिपादन कर्युं ठे माटे वळी रात्रिए जिन जगवंतनी आगळ ते प्रकारना आहारनुं देवुं तेणे करीने ते थकी थयो जे असंख्य जीवनो नाश ते थकी थयो जे कर्मनो बंध ते वलि देनारने केम न थाय ? ए तो थाय ज.

टीका:—तदुक्तं ॥ रानो वसिं वृषनिमित्तमतीवजीवसं-
सक्तिमंतमपि तीर्धपतेः पुरस्तात् ॥ ये ढोकयंति वसिना कसिना जि-
तास्ते, नूनं शुभेन तसिना मसिना अर्थेन ॥

अर्थः—ते शास्त्रमां कहुं ठे जे रात्रिये तीर्धकरना म्होंका आ-
गळ प्रतिशय जीवनी संसक्ति दोषवाहुं वसीवान धर्मनिमित्त जे पु-
ढे ढोके ठे अर्पण करे ठे. ते पुरुष निक्षे वळयान एवा कसिकासे
मीत्या ठे पुण्य रदित एवा भाय ठे ने पापयमे मसिन थाय ठे. एटले
रात्रिय बलिदान थापतां पुण्य तो घतुं नधी पण उलटुं पाप वंधाय ठे.

टीका:—तथा लोकविरुद्धोपि अहो अमी आवकाः स्वयं
रात्रिजो जननिपेधे पि स्वदेवस्य पुरतो निशिवसिमुपढोकयंत्यतः
कीदृगमीपां रात्रिजो जनविरतिरितिसोत्प्राप्तलोकवाक्यश्रव-
णात् ॥ आगमेपि जगत्पुरतो व्याख्यानावसाने समवसरणजुवि
राजादिभिः सिद्धस्य सिद्धरूपस्य कलमतं गुणवत्त्वेर्दिवस एवोप-
ढोकनप्रतिपादनात् ॥

अर्थः—वळी ए लोकविरुद्ध पण ठे, केमजे लोक एम वोखे
ने अहो आ आवक लोक पोताने रात्रि जो जननो निपेध ठे तोपण
पोताना देवनी आगळ रात्रिये वसिदान थापे ठे. माटे एमनुं रात्रि-
जो जननी विराम पामवारूप व्रत केवुं एम कही उपहास करे ठे ते
उल्लंघन वचननुं सांजळवुं थाय ठे. वळी आगममां पण जगवतनी
आगळ व्याख्याननी समाप्ती अये सते सम्मोसरणी पृथ्वीने विपे

रात्रि ए केम घटे ! एम रात्रिये जिन प्रतिमानी प्रतिष्ठाने विपे ए
 आ समग्रदोपनो समुह जुदो जुदो करी विवेकयी कहेवो.

टीका:—तडुक्तं॥ प्राहुःपद्मोपपोषायां, दोषायां साधयंतिये॥
 जिनविंवप्रतिष्ठां ते, प्रतिष्ठां स्वस्य दुर्गती ॥ तदेवं दोषकलाप-
 र्शना रात्रौमज्जनादिविधायिनां पापपंके निमज्जनं भवतीति व्य-
 वस्थितं ॥ इदं वंद्यमाणं च वृत्तद्वयं द्विपदी वंद इतिवृत्तार्थः॥१॥

अर्थ:—ते बात शास्त्रमां कही ठे जे घणा दोपने पुष्ट का
 नारी जे रात्रि तेमां जे पुरुष जिन त्रिवनी प्रतिष्ठा साधे ठे एतए
 जे रात्रिये जिनविंवनी प्रतिष्ठा करे ठे ते पुरुष पोताना आत्माने
 दुर्गतिमां स्थापे ठे. ए प्रकारे दोपना समूह देखीने रात्रिस्नात्र क
 रनारने पापरुपी कादवमां परबुं थाय ठे एम सिद्धांत थयो. हवे आ
 काव्यनुं वृत्त तथा आगळ कहीशुं ए काव्यनुं वृत्त ए वे द्विपदी वंद
 नामे ठे. ए प्रकारे आ काव्यनो अर्थ थयो.

टीका:—तांप्रतं प्रसंगेन मज्जना दन्यस्यापि धर्मकृत्यस्य वि-
 धिरहितस्य संसारनिमित्तत्वं प्रकटयन्नाह ॥

अर्थ:—हवे आ प्रसंगेने विपे स्नात्र बिना एण जे विधि-
 हित धर्मकृत्य वेने संसारनुं निमित्तपणुं ठे एम प्रगट करता सतां कहे ठे.

॥ मूल काव्यम् ॥

जिनमतविमुखविहितमहिताय न मज्जन मेव केवलं ।
किंतु तपश्चरित्रदानाद्यपि जनयति न खलु शिवफलं ॥
अविधिविधिक्रमा ज्जिनाज्ञापिह्यशुचशुजाय जायते ।
किंपुनरितिविस्वनेवादितहेतु न प्रतायते ॥ १९ ॥

टीकाः—जिनमतविमुखविहितं जगवदागमवैपरीत्यं
निर्मितं मज्जनमेव स्नपनमेव केवलमेकं अहिताय संसाराय न
ज्वति स्नानमेवैकमविधिविहितं संसारकारणमिति नास्ति किंतु
किंतिहिं तप्यंते धातवोऽशुच कर्माणि वानेनेति तपोऽनशनादि ॥

अर्थः—जगवानना आगमयी 'विपरीत कर्तुं' जे स्नात्र
तेज केवल कहेंतां एक संसारजणी थाय ठे एमं नयी, शुं त्पारे तो
बीजुं पण ए प्रकारे ठे जे तप जेणे करीने शरीरना धातु तथा अ-
शुच कर्म तपावीए ते तप कहीए. अशनादिक ते पण आंगम विरुद्ध
करे तो संसारने अर्थ थाय ठे.

टीकाः—यदुक्तं ॥ मज्जास्थिरुधिरपखरसमेदः शुक्राण्यने
न तप्यंते ॥ कर्माणि चाशुजानी त्यतस्तपो नाम नैरुक्तं ॥ तथा
चारित्रं सर्वविरतिः दानं पात्रे पुन्यायार्जितशुद्धमत्तादिवित-
रणं ॥ आदिशब्दाद्भिनयेवयावृत्त्यादिग्रहः ॥ ततस्तपश्चेत्यादि
छंदोगर्जो बहुव्रीहि ॥ ततश्चैवमायप्यनुष्ठानं जिनमतवैपरीत्यं

विहितं न केवलं मज्जन मित्यपि शब्दार्थः ॥ न खलु नेव जन
यति संपादयति शिवफलं मुक्तिरूपं फलं ॥

अर्थः—हवे ते तपः शब्दनो अर्थ शास्त्रमां कह्यो ठे जे जेसे
करीने शरीरना सात धातु जे मीजो, हाककां, रुधिर, मांस, रस, मेद,
वीर्य ए सर्व तपे ठेने वळी अशुच कर्मने तपावे तेथी तप एवुं नाम नि-
रुक्त कहुं ठे एटले ए प्रकारनो तपशब्दनो अर्थ रुपिना वचतथी
जाणवो. वळी चारित्र एटले सर्व विरतिरुपने दान एटले पात्रने वि-
न्यायवने उपार्जन कर्युं जे नक्तपान तेनुं आपहुं. आदि शब्दधी
वित्तय तथा वीयावड इत्यादिकुं ग्रहण करवुं ते हेतु माटे तपश्च
इत्यादि छंद समास गर्जित बहुव्रीहि समास करवो, माटे ए प्रकारुं
जे जे अनुष्ठान आदिक पण जिन मतथी विपरीत करेहुं होय ते
पण ग्रहण करवुं केवळ स्वात्रज नहि एम अपि शब्दनो अर्थ ठे माटे
ते ते अनुष्ठान मुक्ति रुपि फळने नथीज उत्पन्न करवुं.

टीकाः—अथ कस्मादेवमित्यत आह ॥ हीयस्मात् अवि-
धिविधिकमात् सिद्धांतानुक्ततदुक्तप्रकारेण जिनाज्ञापि जग-
व्हासनोक्तानुष्ठानमपि अशुचशुचाय अश्रेयः श्रेयसे ॥ छंदैक-
ज्ञावावत्रैकवचनं ॥ जायते संपद्यते ॥ यथासंख्येनात्रयोजना ॥
तेनायमर्थः ॥ किलजिन पूजातपःप्रवृत्ति प्रवचनप्रसिद्धं जि-
नाज्ञा ॥ जगवता निश्रेयस साधनत्वेन ज्ञापितत्वात् ॥ तथाच त-
दध्यविधिकमेष कालेसुव्रजूपणमित्यायुक्तविधिपर्ययेणक्रिय-
माणमशुचाय न्नवति ॥ विधिकमेषतु संध्यात्रयाराधनशुचिभूत-

સ્વાદિનાતદેવ શુભાય ॥ વિષ્ય વિધિજ્યાંઝગવદાકારાધનાનારા-
ધનયોરેવ મોક્ષસંસારફલત્વાત્ ॥

અર્થ:-હવે શ્યા માટે એમ કહો તો પરી આશંકા ધારીને
સ્વરૂપ કહે છે જે જે હેતુ માટે અવિધિક્રમ ને વિધિક્રમ થકી ઇંદ-
સિદ્ધાંતમાં ન કહેલા પ્રકારવગે ને સિદ્ધાંતમાં કહેલા પ્રકારવગે
જન જગવંતના શાસનમાં કહેલું અનુષ્ઠાન પણ અશુભને અર્થે તથા
જનને અર્થે ઇંદ્રે અધ્યેય જાણી તથા શ્રેય જાણી થાય છે. અનુક્રમે
જા જંગાળ શબ્દોની યોજના કરવી. તેણે કરીને આ પ્રકારે અર્થ
થાય છે જે જિનપૂજા તથા તપ આદિ આગમ પ્રસિદ્ધ જે છે તે જિન
જગવંતે મોક્ષ સાધનપણે કહ્યું છે. માટે વઢી તે પણ અવિધિ ક્રમે
પરીને ઇંદ્રે યથાકાલે પવિત્ર થઈને શ્યાદિ વિધિ કહ્યો છે તેથી
પરીત જે કર્યું તે સર્વ અશુભ જાણી થાય છે ને વિધિક્રમે કરી
ને ઇંદ્રે ગ્રંથ સંધ્યાકાલે પવિત્ર થઈને શ્યાદિ જે વિધિક્રમ તેણે
પરીને જે કર્યું તે શુભ જાણી થાય છે. ઇંદ્રે વિધિ ને અવિધિ જે
જગવંતની આજ્ઞા પ્રમાણે આરાધના કરવી ને જગવંતની આજ્ઞા વિ-
નાની આરાધના કરવી તે વેનેજ મોક્ષફલ તથા સંસારફલ એ બેનું
પાપવાપણું છે એ હેતુ માટે. ખાવાર્થ:-જે જગવંતની આજ્ઞારૂપ જે જે
વિધિ તેણે કરીને જે આરાધના કરે છે તેને મોક્ષ ફલ થાય છે ને
જગવંતની આજ્ઞા રહીતરૂપ જે અવિધિ તેણે કરીને જે આરાધના
કરે છે તેને સંસાર ત્રમણરૂપ ફલ થાય છે

ટીકા:-પદાદ્ ॥ જહચેવનમોક્ષફલાઆશા આરાધિયા-
જિર્ણિદાણં ॥ સંસારદુસ્કફલયા,તદેવ વિરાધિયા દોઈ ॥

અર્થ:—આ વાત શાસ્ત્રમાં કહી છે જે જિનેંદ્ર જગ
આજ્ઞા આરાધન કરવાથી નિશ્ચે મોક્ષ થાય ને તેજ આજ્ઞા
વાંચી હુ:સ જેનું ફલ છે એવો સંસાર થાય છે

ટીકા:—અથવા જિનાજ્ઞાપવાદિકી આધાકર્મજોજન
દિકા ક્રિયા ॥ સાપ્તવિધિક્રમેણ સંસ્તરણાદો તદ્ગ્રહણાદિ
અશુભાય વિધિક્રમેણ વાઽસંસ્તરણાદો તદ્ગ્રહણાદિનાશુભાય
કિંપુનરિત્યાદિવાક્યં.કાકાયોજ્યં ॥ અત્રચ કિમિત્યાક્ષેપે પુનરિ
વાક્યજેદે ઇતિપ્રકરણે ॥ તેનેપાપ્રકૃતા રાત્રિજિનમજ્ઞાનાદિક
ક્રિયાવિનંબનેવ પ્રવચનાપ્ર વ્રાજનેવ લોકોપદ્ધાસાસ્પદં ॥ તત્તે
જિનાજ્ઞાપીત્યેવકારાર્થ: ॥

અર્થ:—જે જિન ભગવંતની અપવાદ માર્ગે જે આપા
જોજનાદિકનું કરવું તે રૂપ આજ્ઞા તે પણ અવિધિ કર્મે કરીને નિ
વાંદાદિવ્રતાં પાઠો દોષ તો અશુભ જણી થાય છે, ને જો નિધિ કર્મ
કરીને નિવાંદાદિ નહિ થતાં ગ્રહણ કરેલી દોષ તો શુભ ગણ
યાય છે તો રાત્રિઆગ્રાદિકનું શું કહેવું એ તો અશુભ જણી પાપ
એમ એ વાક્ય કાકુ અર્થવને જોઈવું. આ જગાપ 'કિં' પદ્ધા પદનો
આક્ષેપ અર્થ કરવો. ને 'પુનરિ' એ પદનો વાક્ય તેવરૂપ અર્થ કરવો
ને 'ઈતિ' અધ્યયનો આ પ્રકરણને વિષે પદ્ધો અર્થ કરવો. તે
કરીને આ કહેવાને આરંભ કરેલી જે રાત્રિજિન પ્રાપ્ત પ્રાર્થ
કરવાની ક્રિયા ને વિઠ્ઠના માયજ છે પદ્ધત્ય પ્રગતની દૃષ્ટા
કરનારીજ છે નિરસ્થર કરાવનારી છે ને શ્રોત્રને ઉપદેશ કરાવું

સ્થાનક ઠે ને એ જિન જગવંતની આઝા પણ નથી એમ એવકારનો અર્થ
ઠે એટલે એ વાત નિશ્ચે એમજ ઠે.

ટીકા:—અહિતદેતુ: સંસારનિવંધનં ન પ્રતાપતે ન વિસ્તાર્યતે ॥ કિંત્વહિતદેતુત્વેન પ્રત્યાખ્યાપ્યત એવ ॥ તદુક્તં ॥ રાત્રિ-
સ્નાત્રવિધાપનાદિજિરહો સંસારપટલ્યાં હતાત્પાર્શ્વસ્થાદિ મલ્લિ-
મ્બુચૈ વંક્ષિતયા પ્રાપ્તીયમાનં જનં ॥ દૃષ્ટા સંપ્રતિ શુદ્ધદેશન-
મિપાદ્યે પૂઠ્ઠતિ કુર્વતે, ધન્યેસ્તૈ: શિતધામ ધામવિશદં જૈનં મતં
ભૂપિતં ॥

અર્થ:—સંસારબાંધવાનું કારણ ઠે એનો વિસ્તાર નથી કરતા
ત્યારે શું કરીએ ઠીએ તો એ અહિતનું કારણ ઠે એમ જાણીને પ્રત્યા-
ખ્યાનકરીએ ઠીએ એટલે એ રાત્રિસ્નાત્રાદિક કોઈ દિવસ ન કરવાં એમ
પચ્ચાણજ કરીએ ઠીએ તે શાસ્ત્રમાં કહ્યું ઠે જે પાસથ્યાદિક ચોર
લોકો બલ્લવાન ઠે એ દેતુ માટે સંસારરૂપી સૂટવાની જગ્યા પ્રત્યે
આ લોકને હતાત્કારે, લઈ જતાં દેહીને આ કાલમાં શુદ્ધ દેશના-
રૂપી મિપવને તે તે પાસથ્યાદિક પાસેથી જે ઠોઠાવે ઠે તે ચંદ્રકાંતિ
જેવા સીતલ પુરુષોને ધન્ય ઠે ને તેણે કરીનેજ આ જૈનમત શોજિત ઠે,

ટીકા:—શ્વદમુક્તં જવતિ ॥ જિનાઝાપિ તપ: પ્રમૃતિકા :
આપવાદિકાધાકર્મજોજનાદિકા વા યદા અવિધિના વિધીય-
માના જવફલા તદા કિંપુનરસ્યાપિ વિમંત્રનાયા: સર્વથા જિનવચન
વાહ્યાયા રાત્રિમજ્જનાદિ કાયાવકલ્યં ॥ સુતરામેપા જવહેતુરેવા ॥
અતોહિતદેતુત્વેન પ્રત્યાખ્યાપતે યે ન સા તથા પ્રત્યાખ્યાપ્યમાના

કસ્યાપિ પુણ્યાત્મનઃ સ્વતો નિવર્તનાય પ્રજવતીતિવૃત્તાર્થઃ ॥૧૭॥

અર્થઃ—એમાં આ પ્રકારનો પ્રગટ અગ્નિપ્રાય કહ્યો છે જે જિ
જગવંતની આજ્ઞા પણ તપ આદિક અપવાદ માર્ગ સંબંધી છે અથવા
આધાકર્મ્મ ઝોજનાદિકની આજ્ઞા પણ અપવાદ માર્ગે છે ને જો
અવિધિવત્તે ત્યારે તે પણ સંસાર ફલ્લને આપનારી છે ત્યારે તો સર્વ
જિનવચન યાદ્ય એવી આ રાત્રિસ્નાત્ર આદિક વિમંવના સંસારફલ્લ
ને આપે એમાં શું કહેવું અતિશયજ સંસારનું કારણ છે એ હેતુ માટે
અહિતનું કારણ છે એમ જાણીને પચ્ચાંણ કરીએ ઠીયે પટલે નિપે
કરીએ ઠીયે જે હેતુ માટે તે નિપેધ દેહી કોઈ પણ પુણ્યાત્મા પે
તાની મેલે નિવૃત્તિ પામશે એ પ્રકારે આ કાવ્યનો અર્થ થયો ॥૧૫॥

ટીકાઃ—ફવાનીં નિર્વાણકારણમપિ નિસર્ગેણજિનપદ્ધ
વિનિર્માપણં યદ્દિણઃકુમતાવિલેશસ્યાપ્યનુવેધાન્નવહેતવે જવતી
ત્યેતદ્વર્ણનાયાહ ॥

અર્થઃ—હવે સ્વજ્ઞાવયી મોક્ષનું કારણ એવું જે જિનપદ્ધ આ
દિકનું નિપજાયવું તે પણ યદ્દસ્થને કુમત આદિકના લેશનો પણ
અનુવેધ થવાથી પટલે કુમતનો મિશ્રજ્ઞાવ થવાથી સંસારના કારણ
જાણી યાય છે એ દેહાનુવાને કહે છે.

॥ मूल काव्यम् ॥

जिनगृहं जिनविंशजिनपूजनजिनयात्रादिविधिकृतं ।
दानतपोव्रतादिगुरुभक्तिश्रुतपठनादिचादृतं ॥
स्यादिह कुमतकुगुरुकुप्रादिकुबोधकुदेशनोशांतः
स्फुटमनत्रिमतंकारि वरजोजनमिव विपञ्चयनिवेशतः ॥१०॥

टीकाः—जिनगृहं परमेश्वरजन्यं जैनविंश जगवती प्रति-
मा जिनपूजनं जगत्प्रतिमायाः कुमुमात्रिजिरन्त्यर्चनं जिनयात्रा
जिनानुप्रतीत्याष्टाद्विकाकल्याणकरयत्निकमणादिमहामहकरणं

अर्थः—जिनेश्वर जगवंतनुं मंदिर तथा जिनप्रतिमा तथा
जगवाननुं पुष्पादिकरुके पूजन तथा जिन जगवंतने उदेशोने च-
ष्टाद्विका उत्सव करवा तथा कल्याण रययात्रा इत्यादि महामहो-
त्सव करवा.

टीकाः—यष्टुकं ॥ जन्तामदूसवोखनु, उरिस्सजिणेत फी-
रई जोउ ॥ सो जिणजन्ता जमइ तीएविदाणं उ दाणइ ॥ ततो जि-
नगृहं चेत्यादिछंछगजोबहुवीहिरेवमुत्तरययोरपि ॥ आदि
ग्रहणाज्जिनवंदनप्रतिष्ठादिमहः इहचासकृज्जिनपदोपाशनं
जगवंतोऽत्यंतभक्तिगोचरतया तदुद्देशेन विधिना यदादिनिर्मा-
पणस्य परममुत्कर्षंगत्वव्यापनार्थं ॥ एवमादि धर्मकर्मजात-
मितिशेषः ॥

अर्थः—पढी जिनगृह, जिनविंव, जिनपूजन, जिनयात्रा
 सर्व पदनो छंद समास गर्जित बहुवीहि समास करवो एम
 गलां जे वे पद तेने विषे पण तेमज समास करवो ने आदी शब्द
 ग्रहण कर्यो ठे ए हेतु माटे जिनवंदन तथा प्रतिष्ठा इत्यादिकुं
 हण करवुं. आ जगाए वारंवार जिनपदनं जे ग्रहण करवुं ते तो
 गवंतनी अत्यंत जिकिनुं प्रगट करवुं तेणे करीने जे जगवंतने
 शीने विधि सहित जिन मंदिरनुं निपजाववुं तेने परम मुक्तिनुं
 गपणुं ठे एम जणाववाने अर्थे ठे. सर्व धर्मकर्मनो समूह एज प्रकारे
 ठे एम उपरयी शेष खेवुं.

टीकाः—विधिना श्रुतोक्तेन प्रकारेण कृतं निर्मापितं ॥
 तथाहि ॥ जिनग्रहनिर्माणविधिः शुद्धभूमिपरिग्रहादिकः ॥
 यदुक्तं ॥

जिणजवणकारणविही सुद्धा चूमीदखंचक छाड़ ॥

जियगाणइसंभाणं सासयवुद्धीय जयणाय ॥

अर्थः—जे शास्त्रमां कहेखो जे विधि ते प्रकारे कर्युं होष
 तेज कही देखामे ठे जे जिनमंदिरने निपजाववानो विधि आ प्र
 कारनो ठे जे शुद्ध भूमिनो परिग्रह आदिक, ते शास्त्रमां कसो ठे जे.

टीकाः—तद्विधापना नंतरं चैतस्मिन्नपिशिखापित्तप्रादि
 प्रटितसतिरूपकेसंप्रतिनगवद्विरेहेतुपुणानध्यारोप्यतपूजयामीति
 प्रशिक्षांतत आरुस्य जगवर्द्धननिर्माणं ॥ तद्विर्माणे विधिरयं

सूत्रधारस्य दानादिसन्मान पूर्वविज्ञवोचित्येन घटितविव
मूढ्यसमर्पणं ॥

अर्थः—ए शास्त्र प्रमाणे जिनमंदिर कराव्या पठी ए मंदिरने
बिषे शिखानी तथा पितखनी इत्यादिकनी घमेखी जे प्रतिमा तेने
बिषे भगवंतना गुणनो अप्यारोप करीने केम जे हाख काळमां ज-
नवंतनो विरह ठे ए हेतु माटे तेने पूजुं तुं ए प्रकारना प्रणिधाने
करीने भावकने जगवर्द्धिवनुं निपजावतुं ते निपजाववानो विधि तो
आ प्रकारनो ठे जे सूत्रधारने एटखे प्रतिमाना घननारने दानादि
सन्मानपूर्वक पोताना वैजत्रने घटित एटखे पोतानी इति प्रमाणे
बिब धरवानुं मूख आपवुं.

टीकाः—यवाह ॥ इह सुखबुद्धिजोगा काखे संपूजण क-
चारं ॥ विज्ञवोचिपमपिज्ञा मूखं अणदस्स सुदजायो ॥

अर्थः ॥ टीका ॥ तदेवं जिनविषे विधिना निर्मापिते प्र-
तिष्ठापिते चायं पूजनविधिः ॥ संप्याग्रेये विधिना शुचि जूला
जगवर्द्धिबंभ्रजावान् पुष्पादिजिरर्चयति ॥ तदुक्तं ॥ काखे सुद-
भूणं विसिष्ठपुष्पाइपरिं विहिणाठ ॥ सारधुइधुत्तगरइं
जिणपूआ होइ कायबां ॥

अर्थः—ते जिनविषे ए प्रकारे विधिये करीने निपजावे सते
प्रतिष्ठा करे सते आ प्रकारनो पूजन विधि ठे, जे अण संप्याग्रेये
बिषे विधिने करीने पवित्र यज्ञे भ्रजावाड्यो पुरुष जे ते पवित्र यज्ञे
जगवर्द्धिवने पूजे ठे ते पात शास्त्रमां कही ठे जे.

પદમાત્ર મપ્યુત્સૂત્રં પ્રરૂપયતિ તદ્ગિરાપિ પ્રયતમાનસ્ય તસ્ય મિ-
થ્યાદૃષ્ટિત્વેન તદાજ્ઞાપ્રવૃત્તેર્જવનિવંધનત્વાત્ ॥

અર્થઃ—વઢી જે કુગુરુ પણ ઘણાંક ઝત્સૂત્ર પદને કહે છે તેને તેની આજ્ઞાએ કરીને વર્તતો એવો જે પુરુષ તેને એ સર્વ ક્રિયા સંસારનું કારણ થાય છે એમાં શું આશ્ચર્ય છે કેમજે જે પુરુષપદ માત્ર પણ ઝત્સૂત્ર પ્રરૂપે છે ને તેના કહ્યા પ્રમાણે જે પ્રયત્ન કરે છે તે પુરુષને પણ મિથ્યાદૃષ્ટિપણે કરીને તેની આજ્ઞામાં પ્રવર્યો છે માટે સંસારનું બાંધવાપણું થાય છે એ હેતુ માટે.

ટીકાઃ—યદુક્તં ॥ ઝત્સૂત્રોચ્ચયમુચૂપઃ સુખજુપઃ સિદ્ધાંતપ-
ચામુપઃ પ્રોશર્પ્યક્ષવતાપકાપયપુપઃ સમ્યગ્દશાંવિદ્ધિપઃ ॥ યેશુ-
ઙ્ગાઃ પ્રતિજાનસે ગુરુતયા જૂરોન્કુસૂરીનહો, તે ચુંવંતિસદ્લશઃ
શ્રમજરોદશ્રાશ્વતલો ગતીઃ ॥

અર્થઃ—જે માટે તે વાત જાણમાં કહી છે જે ઝત્સૂત્રના સદ્-
હને યોગતા ને વિષય સુખને જોગવતા ને સિદ્ધાંત માર્ગના સોપના
રને જેથી સંસાર તાપ ઘણો વૃદ્ધિ પામે એવા કુમાર્ગની પુષ્ટી કર-
નારને સમક્ષિત દૃષ્ટિવંતના છેવટી એવા ઘણાક કુગુરુને ગુરુપણે જાણે
છે માને છે એ મોટું આશ્ચર્ય છે. તે જુદા પ્રાણી એટલે નીચ માનસ
હજારો હજારવાર મહા હુઃસ્વાદી ચોર ગતીયો પ્રત્યે વ્રમણ કરે છે

ટીકાઃ—તન્માદેવં વિધમ્યગુરોઃ પરિહાર એવથ્રેપાન્ ॥ યદુ-
ક્તં ॥ અદિતતયતઃ સંત્રસ્તાનાં નૃણાંશરણાર્થિનાં ॥ મુગનિતઃ

राणिंजव्यानां यः कुदेशनयानया ॥ कुनृपसुतवच्चीर्षश्रेणिं वि-
नच्यसिलेखया, जवतिकुगुरुः स त्यक्तव्यः शिवस्पृहयाद्बुद्धिः ॥

अर्थः—ते माटे ए प्रकारना गुरुनो त्याग करवो एज श्रेष्ठ
ठे जे माटे शास्त्रमां कथुं ठे जे कुगुरु दुःखदायि एवा संसार थकी
त्रास पामेला एवा ने शरणपणाने खोळता एवा ज्ञव्य पुरुषोने सुग-
तिरुपी मारगने कुदेशना एटखे उत्सूत्र देशना तेणे करीने नाझ करे
ठे जेम नठारो राजा तेनो पुत्र पण तेना जेवो नठारो ते तरवारबमे
जे सर्वेना मस्तकने ठेदे ठे तेम ए कुगुरु पण माथुं कापनारज ठे माटे
मोक्षनी स्पृहावाळा पुरुषोए ते कुगुरुनो त्याग करवो.

टीकाः—तथाकुप्राहस्याप्याजिनिवेशिकमिध्यात्व रूपत्वा-
त्तद्वाङ्मुल्येनतत्तीव्रपरिणामतयावा सर्व मेत छिधीयमानमसमं-
जसमिति किंचित्रयावत्तदन्यतमत्वेन तन्मंदपरिणामतयाया-
तदेकदेशेनापि ॥

अर्थः—वळी कुप्राह एटखे मागे कदाग्रह तेने पण आजि-
निवेशिक. मिध्यात्वरूपपणु ठे ए हेतु माटे आजिनिवेशिक मिध्या-
त्वन जेने होय ते मानने उदये करीने जाणीने जूगे जाखेखो क-
दाग्रह ठोमे नहि ते रूपपणुं ठे. माटे अथवा ते कदाग्रहनुं धडुपणुं
ठे ए हेतु माटे अथवा ते कदाग्रहनुं तीव्र एटखे आकरुं परिणाम
पामवापणुं ठे ए हेतु माटे अथवा ते कदाग्रहना एक देशे करीने
पण मिध्यात्वपणुं ठे ए हेतु माटे तथा ते सर्वनुं मंद परिणाम पा
मवापणुं ठे ए हेतु माटे एमांनुं हरकोश एक होय तो सर्व करेखुं

તપ આદિ અનુદાન અઘટતું થાય તો એ સર્વ હોય તેમાં અયોગ્યપણું થવામાં શું આશ્ચર્ય છે કાંઈપણ નથી.

ટીકા-તદુક્તં ॥ કુમ્મદાઃ સમયનીતિવહિષ્ઠસ્વાશ્રયસ્વમ-
તિકલ્પનનિષ્ઠાઃ માનસાઅગ્નિનિવેશવિશેષા કુમ્મદાશ્ચ જ્ઞા-
તિકૃતસ્તે ॥

અર્થઃ—તે વાતે શાસ્ત્રમાં કહી છે જે કુમ્મદ જે તે સિદ્ધાંતની નીતિથી બાહિર છે ને જેમાં આશ્રય રહ્યા છે ને પોતાની મતિકલ્પનાયે સ્થાપેલા છે ને મન સંબંધી કોઈક પ્રકારના અગ્નિનિવેશ વિશેષ છે એટલે હઠવાદરૂપ છે તે જેમ માઘા મદ્દ સંસારમાં કુમ્મદેનાર છે તેમ કદામદ્દ પણ સંસાર કુઃસ્થને આપનાર છે.

ટીકાઃ—અતएव जगवत् प्रवचनप्रतिपत्तावपिकुयुरुकु-
माहमस्तानां दारुणोविपाकःप्रतिपादितः॥ यदाह ॥ तुहपवपलं
पिपाविय संज्ञाविय साधुसावगत्तंपि ॥ कुमदकुयुरुहत्तं न
अणंतसुचो दुहंपनो ॥

અર્થઃ—એજ કારણ માટે જગવંતના પ્રવચનની પ્રાપ્તિ પે સતે પણ કુયુરુ તથા કુમાદ એટલે માઘો કદામદ્દ તેણે કરીને ઠાપેલા પ્રાણીને મદ્દ આકરો વિપાક એટલે એ પાપનું મદ્દ આકરું ફલ પ્રતિપાદન કર્યું છે જે માટે તે વાંત શાસ્ત્રમાં કહી છે જે તમારું પ્રવચન પામીને તથા સાધુપણું થયવા આવકુપણું સુંદર પામીને જે પુરુષ માઘો કદામદ્દ તથા કુયુરુ તેણે કરીને દુષ્ટાપા છે. એટલે બુંદ

કુયુરુના વચન પ્રમાણે ચાલનારા તે અનંતવાર સંસાર કાંદવને વિપે
સુત્યા ઠે પટલે ચોંટ્યા ઠે તે મહાદુઃખને પામશે.

ટીકા:—તથા કુબોધસ્યાપિ વિપર્યય જ્ઞાનત્વેન મિથ્યાત્વરૂપ
ત્વાદ્ બહુજગવદુપદિષ્ટપદાર્થવિપયવિપર્યયજ્ઞાનરૂપતત્સાકલ્યેનૈવ
ક્રિયમાણ મેતન્નકેવલં સંસારાય કિંત્વઽપ્તરજિનોક્તાર્ય
વિપયવિપર્યયજ્ઞાનરૂપતદંશેનાપિ ॥

અર્થ:—ચઢી કુબોધને પણ વિપરીત જ્ઞાનપણું ઠે પ દેતુ
માટે ઘણી રીતે જગવંતે ઉપદેશ કર્યા જે પદાર્થ તે સંબંધી જે વિપ-
રીત જ્ઞાન તે રૂપ જે કુબોધ તેનું સમસ્તપણું તેણે કરીનેજ જે કયું
તેજ કેવલ સંસારજળી ઠે એમ ન જાણવું. સ્વારેશું તો અતિશે અધ્ય
જગવંતે કહેલો જે અર્થ તે સંબંધી વિપરીત જ્ઞાન તે રૂપ જે કુબોધ
તેનો અંશમાત્ર પણ સંસાર જળી ઠે. જ્ઞાપાર્ય:—વીતરાગે ઉપદેશો
પટલે કહેલો જે અક્ષર તેનો અર્થ પોતાની મતિ કલ્પનાપ અવલો કરે તો
ઠલુંપટ જાગે અનંતો સંસાર ટૂઢિ પામે તો સમસ્ત વીતરાગે કહેલો
પદના અર્થનું મતિ કલ્પનાપ અવલો અર્થ કરે તેનું તો શું કહેવું.

ટીકા:—યદાહ ॥ સિદ્ધાંતમન્યાર્થતયાવગમ્ય, પ્રવર્તમાના
નફલં લજ્જંતે ॥ વિપર્યયાત્કાચતયેવ જાત્યં માણિસ્ય મદ્દા:
પરિવર્તયંતઃ ॥

અર્થ:—જે માટે તે શાસ્ત્રમાં કહ્યું ઠે જે સિદ્ધાંતના અર્પને
વીજી રીતે જાણીને પ્રવર્તતા જે પુરુષ તે ફલને નથી પામતા. જેન

અજ્ઞાની પુરુષ જાતિવંત માણિક્ય મણિને કાચ જેવો જાણીને ગ્રાપે
ઠે તે માણિક્ય મણીના ફલ્લને નથી પામતો તેમ.

ટીકા:—તથા કુદેશનાવાહુલ્યેનાનુવિદ્ધં સકલ મેવ હુ-
ર્ગતિહેતવેદિતિ કિમાશ્ચયં યાવત્તદંશેનાપિ ॥ અતઃશ્રીમન્મ-
હાવીરસ્ય મરીચિજ્વલે પદમાત્મોત્સૂત્રદેશનાનિવંધનં જૂરિજ્વલ-
મણં શ્રૂયતે ॥

અર્થ:—વહી કુદેશનાનું જે વહુપણું તેણે સહિત જે સકલ
પટલે સમસ્ત શુચ્ચકાર્ય તેમાંજ હુર્ગતિનું કારણ હોય તેમાં શું આ-
શ્ચર્ય. કેમ જે તે કુદેશનાના અંશ માત્રે કરીને પણ હુર્ગતિ યાય઼ે.
એજ કારણ માટે શ્રી મહાવીરસ્વામીને મરીચિ જ્વલે વિપેક્ષમા-
ત્રની જે ઉત્સૂત્ર દેશના તેણે કરીને વાંધ્યું જે કર્મ તે ઘણા જ્વલ-
મણ કરવાનું કારણ થયું એમ સાંજલીએ ઠીએ.

ટીકા:—યદુક્તં ॥ ઉત્સૂત્રપદમાત્રસ્ય, દેશનેનાપિજંતવઃ ॥
વંત્રમ્પંતે જવાંતોધો, જૂરિકાલંમરીચિવત્ ॥

અર્થ:—જે માટે તે વાત જ્ઞાતમાં કહી ઠે જે ઉત્સૂત્ર એક
પદમાત્ર થીપણ દેશનાયે કરીને ગ્રાણી જે તે સંસાર સમુદ્રને ગિં-
ઘણા કાઢી સુધી મરીચીની પેઠે અતિશય ત્રમણ કરે ઠે.

ટીકા:—આગમેપ્યુક્તં ॥ પુરુષાગમમકહંતો જહાતિયં વો-
દ્વિલાજમુવદ્દણજહત્તગત્ત વિસાલો જરમરણ મહોત્પદી આસિ ॥

अर्थः—ते वात आगमने विपे कही ठे जे.

टीकाः—अथ कथं पुनर्विधिकृते जिनगृहादौकुमतायंशानुवेधः ॥ उच्यते ॥ पूर्वोक्तानेककुतीर्थिक मत मध्यादेकमपिजिनगृहादिपुविदधतो जवति कुमतांशानुवेधः ॥ तथैकपदायत्पोत्सूत्रजापिणः कुगुरोराज्ञा या किंचिदेकंरात्रिस्नात्रादिकं जिनजवनादौकुर्वतोयस्त्रायुपेतसुगुरुक्तसमस्तधर्मकर्मविधायिनोपि कथंचि स्गुरुक्तमपि किंचित्तत्र विदधानस्य जवति कुगुरुलेशस्पर्शः ॥

अर्थः—हवे प्रतिवादी घोखे ठे के विधिए करीने करेखां जे जिनमंदिर आदिक तेने विपे कुमतादिकनो अंशनो प्रवेश केम थाय. शीं रीते थाय ठे तो तेनो उत्तर कहे ठे जे पूर्वे कक्षा एवा जे अनेक कुतीर्थिक मत तेना मध्यगी एक पण जिनमंदिरादिकने विपे करनार पुरुषने कुमतना अंशनो प्रवेश थाय ठे. बली एक पदादि अल्प पण उत्सूत्रने कहेनार एवा कुगुरुनी आज्ञाए करीने जिन मंदिरादिकने विपे रात्रि स्नात्र आदिक कांइ एक पण करनारने कुमतना अंशनो प्रवेश थाय ठे अथवा प्राप्त घयेला जे सुगुरु तेणे कणुं एवुं जे समस्त धर्म कर्म तेने करतो एवो जे पुरुष तेने पण कोइ प्रकारे ते जिनमंदिरआदिकने विपे धर्म कर्म करनार कुगुरुना लेशनो स्पर्श थाय ठे.

टीकाः—तथा दक्षिणादिदिग्व्यवस्थितानां जगद्व्यतिमा नांस्नात्र विधानेऽस्माकमान्नायस्तस्माच्चस्थितैरस्माजिरेवस्नात्रं

અર્થ:—એનો સ્પષ્ટાર્થ આ પ્રકારે છે કે નૈમ જેના કણની પણ પ્રકારની પરિણામિક શક્તિ છે જેણે કરીને સુંદર એવું પણ ઘણું જોજન જે તે કણ માત્રમાં જ એ જેર જે તે સમસ્ત અન્નને પોતા જેવુંજ કરે છે એટલે પોતા જેવુંજ પરિણામ પમાડે છે ને તે પ્રકારે પરિણામ પમાડ્યું જે અન્ન તે જોજન કરનારને નિશ્ચે નાશ પમાડે છે. તેમ કુમત આદિકના લેશને પણ મિથ્યાત્વરૂપપણું છે એ હેતુ માટે એનો એ પ્રકારનો મહિમા છે જે જેણે કરીને અતિશે મોટું એવું પણ જિનમંદિર કરાવવા આદિક ધર્મ કર્મ તેને પોતાના રૂપપણે એટલે મિથ્યાત્વરૂપપણે પરિણમાવે છે. એટલે મિથ્યાત્વમય કરે છે ને તે મિથ્યાત્વરૂપ થયું જે ધર્મ કર્મ તે સંસાર જાળી થાય છે એટલે ઘણું તારું ધર્મ કર્મ છે પણ તેમાં મિથ્યાત્વરૂપી જેર જાળવાથી સંસારનું કારણ થાય છે.

ટીકા:—શ્વમત્ર તાત્પર્ય ॥ યયપિ વિષયસાદ્ગુણ્યેન જિન
ગૃહાદિકરણં નિતર્ગમધુરં તથાપિ તદ્ભગવદાજ્ઞાપુરસ્કારેણેવ સુગ-
તિફલ્લાય કલ્પતે જગવદાજ્ઞામંતરેણ જિનગૃહાદિકરણે પિતદારાધ-
નાઽજાવિન તદનુપપત્તે: ॥

અર્થ:—આ જગાણ કહેવાનું આ તાત્પર્ય છે. જો પણ વિષય આધીન થઈને વિષય જોગવવાને કારણે જિનગૃહાદિકનું જે કર્યું તે સ્વાજ્ઞાવિક દેખાતું તો સુંદર જણાય છે તો પણ જગવંતની આજ્ઞા પૂર્વક જે કર્યું તેને જે સુગતિરૂપી ફલ આપવાપણું છે માટે. જગવંતની આજ્ઞારહિત જિનગૃહાદિક કરે સતે પણ તે જગવંતની આરાધના તેમાં થતી નથી તેમાં તો વિષયની આરાધના થાય છે એ હેતુ માટે તે જિનમંદિરાદિકને કરવાનું ફલ થતું નથી.

टीकाः—कुंतलदेव्यादीनां तत्करणेपि दुर्गतिगमनश्रवणा-
त् ॥ आज्ञासंप्रदानस्यैव तदाराधनोपायत्वात् ॥ यदाह ॥ तुम-
मङ्गीहिंनदीससि नाराहिञ्जसिपञ्चूयपूयार्हि ॥ किंतुगुरुजतिरागे-
ण वयणपरिपालणेनच ॥

अर्थः—कुंतल देव्यादीके पण ते धर्मकृत्य कर्मां ठे तो पण
मनी दुर्गति यइ ठे एम शास्त्रयी सांचळीए ठीए जे माटे ते
पणुं ठे जे-

टीकाः—तथा ॥ यस्यचाराधनोपायः सदाज्ञान्यास एव
हि ॥ यथाशक्तिविधानेन नियमात्स फलप्रदः ॥ लोकेपि स्वा-
मिशासनं विना तदनुकूलं किंचनविधानोपि नृत्योनस्यामिन
स्तोपायजायते प्रत्युत रोषाय ॥ तस्याज्ञाजंगजनितवैधुर्यप्राप्तेः॥

अर्थः—बळी जेने आराधननो उपाय सत्पुरुषनी आह्वानो
प्रज्ञास एहीज ठे पोतानी शक्ति प्रमाणे नियमयी जिनमंदिर आ-
वेकनुं करावतुं तेणे करीने फळ आपनार पाय ठे लोफमां पण
तोइ पुरुष पोताना स्वामीनी आज्ञा विना ते स्वामिने अनुकूल
नांश्क करे ठे तो पण ते सेवक स्वामिने प्रसन्न करया नणी नयी
यतो वसठो ते स्वामिना रोषजणी पाय ठे केम जे ते स्वामीनुं
आज्ञानुं जागवुं ते घकी ययुं जे कहतेनी प्राप्ति पाय ठे ए हेतु माटे-

टीकाः—यदुक्तं ॥ जिच्चावि सामिणो इह जत्तेण कुणंति
जेव सनिउगं ॥ हुंतिफलजायणं ते इयरेसि किसेसमिचंतु ॥
एयमिहापिकुमतादीनिजगवदाज्ञाविरोधीन्यनस्तदंशानुवेधेनावि-

सर्वाण्यपि जिनगृहनिर्माणानि तन्निमित्तान्यपि जगवद्वाङ्मा
जगद्देतुत्वाद्भवफलान्येव ॥

अर्थः—ए प्रकारे आ लोकने विषे पण जगवाननी आइना
नां विरोधी एवां जे कुमतादिक तेना अंश मात्रनो पण प्रवेश य
वांयी सर्व पण जिनमंदिरादिकनुं निपजावतुं इत्यादिक सर्वे धर्म
कार्य जे ते जगवाननी आइनाजगनुं कारणपणुं एमां रखुं ठे ए हेतु
माटे संसाररूपी फळनेज आपनारां ठे.

टीकाः—समश्चवित्ती सदा आणावज्जति जवफलाचेव ॥
तिर्यगरुद्धेसेणवि न तत्तज्जातदुदेसा ॥ अतएवसम्यक्तशुद्धिहे
तवे कर्तव्यतयाऽजिहितान्यप्येतान्यसमंजसपृथ्वा क्रियमाणानि
तदजावापादकत्वेन श्रूयन्ते ॥ यदाह श्री हरिज्जसूरयः ॥ पा
ण्यणंतदेजलजिणपणिमा कारियाज जीवेहिं ॥ असमंजसविती
एनय सिद्धो दंसणलवोवि ॥ तदेवंविपलवसंवसितजोजनो
पमानेन जिनगृहाविविधानस्य कुमतादिलेशसंस्पर्शिनोप्यन
जिमत्कारित्वं व्यवस्थित मिति वृत्तार्थः ॥ २० ॥

अर्थः—एज कारण माटे समकितनी शुद्धिना कारण माटे
जे शास्त्रमां करवा योग्यपणे कहां एवां जिनमंदिरादिक तेने अष्ट
ती वृत्तिए करीने करे तो ते धर्म कर्म न कर्यां कहेवाय. एम शा
स्त्रमां प्रतिपादन करुं ठे ते संजसाय ठे. जे माटे श्री हरिज्जसूरि
कथुं ठे जे तेहिज कारण माटे विपलवमिश्रित जे जोजन तेनी उपमा
देवी तेणे करीने जितमंदिर आदिकनुं जे करुं तेने कुमत आदिकन

लेशः मात्रानो पण स्पर्शं थाय तो वांछितकारी ते न थाय ए
जिनमंदिर आदिकने कराववानुं फल न थाय एम सिद्धांत य
प्रकारे आ काव्यनो अर्थ समाप्त थयो. ॥ २० ॥

टीकाः—अधुना मुग्धजनाकर्षणनिमित्तजिनाविवप्र
नादिद्वारेण खिगिनां लोकप्रतारणं दर्शयन्नाह ॥

अर्थः—हवे जोळा लोकने आकर्षण करवाने कोजे जि
देखारुनुं इत्यादि छारे करीने खिगधारीनुं लोकने उगे ठे तेन
कता सता फहे ठे.

मूल काव्यम्.

आकृष्टं मुग्धमीनान् वमिशपिशितवद्विषमाददर्यं जैनं
तमाम्ना रम्यरूपानपवरकमठान् स्वेष्टसिद्धयै विधाप
यात्रास्नात्राशुपाये नमसितकनिशाजागरायै श्वलेश्व
श्रद्धानुर्नामजनैश्चलित इव शठैर्वच्यते दाजनांज्यम् ।

टीकाः—आकृष्टं मुग्धमीनान् जैनविषमादर्यं नामजने
नोयं वच्यत इति संबंधः तत्राकृष्टमिति स्वयशमानेतुं ननु पु
मर्जयितुं मुग्धा हयोपादेय विचारशून्यतयाधर्मध्वस्तप

टीकाः—ते तु मुग्धत्वात्तदाशयमनवबुध्यमानाः कुश्रुद्वायु-
 तया पूर्ववन्त्यस्नेहस्वकारितममतादिना तत्र जिनविवादो नित्यं
 द्रव्यं व्ययंते लिंगिनश्चेत् दुपयुंजते स्वेच्छयेति ॥ भवति
 तदाकर्षणार्थं लिंगिनां जिनविषदशनमिति ॥ किमिवेत्याह ॥

अर्थः—ने ते जोळा लोकोतो अणसमजु ठे माटे लिंगधा-
 र्त्तनो उगवारुप दुष्ट अजिप्राय तेने नथी जाणी शकता ने स
 भ्रद्धासुपणे वृद्धपरंपराथी चाखी आवती ने पूर्वजना स्नेहयकी य
 खी जे ममता इत्यादि कारणे करीने ते लिंगधारीजण उपदेश करे
 जे जिन प्रतिमा तेने विषे नित्य द्रव्य खरचे ठे. ते द्रव्य लिंगधा-
 र्त्तने उपयोगी थांय ठे तेने पोतानी इच्छा प्रमाणे वापरे ठे माटे
 जोळा लोकोने आकर्षण करवा एटले पोताना जेणी खेंची बा-
 वाने लिंगधारीजु जिनविष देखावे ठे ते कोना जेबुं ठे तो ते
 कडे ठे जे.

टीकाः—वन्निशं मत्सवेधनं तदग्रे मत्स्यविंशोजनाय
 स्थापितं पिशितं मांसं तद्वत् ॥ वतिरुपमाने ॥ तदिव ॥ यथाधी-
 वरा मत्स्याकर्षणाय वन्निशाग्रं पिशितं स्थापयन्ति ते च तद्विज्ञतया
 स्वापायमाणां मिनमविज्ञावयन्तो गजोरादपि नीराशया निर्गलमु-
 ग्धत्वात्तत्र लीयमानावध्यन्ते एवं लिंगिनोऽपि मुग्धजनानां स्ववश-
 ताविधाना योक्तविधिना जगद्विषमादर्शयन्ति नतु संसार-
 निस्तारणाय ॥

अर्थः—मत्सने विंधवानो जे लोढानो कांटो तेने वन्निश

कहीए ने तेनी आगळ मत्स्यने खोजाववाने अर्थ, स्थापन कर्युं जे
मांस तेनी पेठे आ जगाए वत् प्रत्ययनो उपमारूपी अर्थ करवो तेणे
करीने बन्दिश मांसनी पेठे एम अर्थ थयो एटखे माठी लोक माठलां
खेंची खेवाने खोदाना कांटानी आगळ मांसनो करुको स्थापन करे
तेने खेवाना खोजाची माठलां पोताना ए खीधाची प्राण जशे एम
न विचारतां महा गंजीर एवा मोटा धोमांथी नीकळीने ते कांटा-
नी आगळ रहेखा मांसने न्द्रण करवा जतांज बंधन पामी मरण
गमे ठे शायी के ए माठलांमां जोळापणुं रणुं ठे ए हेतु माटे. तेम
खेंगधारीउ पण जोळा लोकने जोळवीने पोताने वश करवाने पूर्वे
रणुं ए प्रकारना विधिए जगवंतना विंचने देखामे ठे पण संसार तार-
गाने अर्थ जिनांविंव देखारुता नथी.

टीका:—तेचआख्याः स्नेहादिना प्रत्यहमे वतत्पूजनादिकं
विदधाना विवेकशून्यत्वादक्षगवर्गुणबहुमानेन पूजादिक्रियमा-
णं मोक्षाय. नतु ममतादिनेत्यजानाना ज्ञाविनमात्मनो दुर्गतिपा-
तमर्चितयंतो सिंगिजिर्वशीकृत्यसततमुपजीव्यंत इति जयति
बन्दिशपिशितसमानं जिनविंव मिति ॥

अर्थ:—ते श्रावक लोक जे ते स्नेहादिके करीने निरंतरज
तेनुं पूजन प्रमुख प्रत्ये करे ते विवेक शून्यपणुं ठे ए हेतु माटे ने
जगवंतना गुणेंतुं बहुमान करवुं तेणे करीने पूजनादिक जे करवुं ते
मोक्ष नथी ठे. पण ममतादिके करीने जे करवुं ते कांइ मोक्ष नथी
नथी, ए प्रकारना अज्ञिप्रायने न जाणता एवा जे ते पुरुष पोताना
मात्मानुंज दुर्गतिमां परुषापणुं तेने न विचारता एवा ते लोकने

वश करीने निरंतर ए लिंगधारीउं पोतानी आजीविका करे ठे माटे
ए जिनिर्विव मत्स्य जासवाना कांटानेविषे रक्षुं जे मांस ते समान
कक्षुं ठे.

टीकाः—ननु कथं जिन विंवव भिक्षा पिशितयो रुपमानोपमेय-
जावः॥ समान गुणयो रेवोज्ञयोरसंकारमंथेपूपमानोपमेयजाव
प्रतिपादनात् ॥ महाकविकाव्येषु तथा दर्शनात् ॥

अर्थः—ए जगाए प्रतिवादि तर्क करे ठे जे जिनविंववे म-
त्स्य जासवाना कांटाने विषे रक्षुं जे मांस ए वेने उपमान ने उपमेय
एवा जे जाव ते केम थाप. केमजे घरोबर गुणवाळां जे उपमान ने
उपमेय ए वेने असंकारना मंथने विषे उपमान तथा उपमेय ज्ञा-
याय एम प्रतिपादन कर्तुं ठे ए हेतु माटे ते यल्ली महा कविना क-
व्यने विषे तेम देखाय ठे ए हेतु माटे.

टीकाः—अत्र तु जिन विंवस्य सकल त्रिगुणनातिशायिनः
सर्वोपमातीतत्वाद्युत्तमवस्तूपमायोग्यत्वात् वा बभिक्षापिशितस्य
च सर्वोत्थं तद्हीनत्वात् कथं तेनोपमा उत्तममात्रस्यापि हीनमा-
त्रेणाप्युपमानोपमेयेष जावो न युक्तः॥ किंपुनः सर्वोत्तमस्याधमेन॥
एवं च जिनविंवस्य बभिक्षापिशितेनोपमानोपमेयत्वात्प्रदर्शने
कवितुमंदापापप्रसंगः ॥

अर्थः—था जगाए तो समस्त त्रिगुणकने जिन महा अति-
शयवंत एटसे सर्वोपरि एतुं जे जिन विंव ने तो सर्व उपमा यही

હીત ઠે ઘટલે ઘણી કોઈ ત્રિજગતમાં વસ્તુ નથી જે જેની જિન
 વિંબને ઉપમા કરીએ પ હેતુ માટે અથવા ઉત્તમ વસ્તુની ઉપમા દે-
 નાનું યોગ્યપણું ઠે એ હેતુ માટે તે ચમિશ માંસ તો સર્વ થકી અત્યંત
 નીચ ઠે ઘટલે અતિ નીચ ઠે માટે કેમ તેની સાથે ઉપમા સંજવે
 જ સંજવે કેમજે ઉત્તમ માત્ર જે વસ્તુ તેની પણ હીન માત્રની
 સાથે ઉપમાન તથા ઉપમેય જાવ કરવો યુક્ત નથી તો સર્વોત્તમ
 જિન વિંબ તેની અધમ જે ચમિશ માંસ તેની સાથે ઉપમા ઘટે
 ક્યાંથી ને વઢી એ પ્રકારની કવિતા કરનારને પણ જિન વિંબને
 ચમિશ માંસ તે જેની ઉપમાન ઉપમેય જાવ દેલાને ઠતે મહા પા-
 નો પ્રસંગ થાય ઠે ઘટલે એમ કણાઈ કવિને મોટું પાપ વંધાયઠે.

ટીકા:—કિંચ કાવ્યાલંકારમાર્ગે ચંદાલે રિવયુન્માજિ:
 સાહસં પરમં કૃતમિત્યાવિન્યાયેન. હીનોત્તમસ્યોપમાનકરણે કવે:
 મહાકાવ્યાકોશલદોષાજિધાનાત્તત્સર્વથા નાયમુપમાનોપમેય-
 જાવો ઘટાં પ્રાંચતીતિ ॥

અર્થ:—વઢી શું તો કાવ્ય તથા અલંકાર તેના મારગને
 વેપે કોશ્કપુરુષે સારા પુરુષનાં માટે એમ કવિતાંકરી જે ચંદાલની પેઠે
 મોષ મોટું સાહસ કર્મ કર્યું તે કવિતા જેમ ઘોષવંત ઠે એ ન્યાયે
 જીને અધમની ઉપમા ઉત્તમ પુરુષને કરે સતે કવિને મહા કાવ્ય-
 નું જે મહાપણપણું તેમાં દોષ ઠે એમ કહ્યું ઠે માટે તે મત્સ્ય જા-
 રવાના કાંટાનું માંસ તેની ઉપમા જિનવિંબને આપવી તે સર્વ પ્રકારે
 ઉપમાન ઉપમેય જાવ ઘટતો નથી સર્વથા અઘટિત ઠે.

टीकाः—तत्र ॥ लोकाकर्षणेन स्वनिर्वाहहेतोर्लिंगिपरिहृ-
तस्य जिनविंवस्योत्तमस्याप्यसद्गुपाधिवशात् । दुःपरिवारपरि-
वृत्तराजादेरिव । वाञ्छितफलासाधकत्वा । ह्रीनताध्यारोपेणोप-
मानेन । साम्यापादनादुपमानोपमेयजात्रोपपत्तेः ॥

अर्थः—हवे उत्तरकार कहे ठे जे जे तुं कहुं तुं ते तेम नथी
कैम जे लोकनुं आकर्षण करवा माटे तथा पोतांना निर्वाहने कात्रे
जे लिंगधारीए ग्रहण कर्युं जे जिनविंव ते उत्तम ठे तो पण अतव
उपाधिना वशथी जेम राजादिक ठे ते मागे परिवार तेणे करीने
वींटी लीधो होय ते वाञ्छित फळ एटखे इच्छित फळ तेतुं साधन
करी शकतो नथी तेम हीनपणानो आरोप करनार एवो मारे पण
ए वनिशमांस साथे ए जिन विंवनुं समपणुं प्रतिपादन करवाची

રાય ઠે ડરપાલિકની પેઠેજ ઉપમાનની સાથે ઉપમેયનું તુલ્યપણું છે જે હેતુ માટે મંત્રફલકની સંધાથે એક રૂપપણાને પ્રતિપાદન કર્યાં જે જિનર્વિવ તેજ મંત્રફલકજ ઠે કેમ જે લિંગધારીય નિર્વાહ કારણે કર્યાં જે ચૈત્ય તે મંત્રફલકની પેઠે આજિંવીકા હેતુ ઠે. માટે તે જગવદ્વિવજ નથી એ તો પૂર્વે કહ્યું એવું બક્ષિશમાંસજ છે.

ટીકો:—તથાચાતિશયોક્તિલક્ષણં ॥ નિગીઘ્યાધ્યવસ્તાનંચ પ્રકૃતસ્યપરેણયદિત્યેવંચ કથં નાગમે એવંચિધોપમાનોપલંજસંજ-વસ્તયાચ સિદ્ધાંતાનુસારેણોપમાનોપમેયજાવં નિવભ્રતઃ કવેઃ કથં પાપલેશોપિ ॥ કથં ચોક્તન્યાયેન સમાનગુણ્યોરુત્તયો સ્તજ્ઞાવં પ્રપ્નતઃ કથિતુઃ કાવ્યાનૈપુણદોષપ્રસંગોપીતિયુક્ત મુક્તં પ્રકરણક્ત્રેણ બક્ષિશપિશિતવદિત્યુપમાનં પ્રકૃતજિન-વિવસ્યેતિ ॥

અર્થ:—વઢી અતિશયોક્તિ અલંકારનું લક્ષણ છે જે વર્ણ્ય વસ્તુને શોભાવીને અવર્ણ્ય વસ્તુ એટલે પરવસ્તુ તેણે કરીને જે પ્રકૃતવસ્તુનો આરોપ કરવો તે. એ પ્રકારનો આગમને વિષે ઉપમાન વસ્તુને દેખવાનો કેમ સંજવ નથી એતો સંજવ છે માટે સિદ્ધાંતને અનુસારે ઉપમાન ઉપમેય જાવને બાંધતો ધવો જે કવિ તેને પાપનો લેશ પણ ક્યાંથીજ હોય ને વઢી પૂર્વે કહ્યો ધવો જે ન્યાય તેણે કરીને સમાન છે ગુણ તે જેના ધવો જે ઉપમાન જાવને ઉપમેય જાવ તેને બાંધતો ધવો જે કવિ તેના કાવ્યમાં મહાપ્રણ-ણાને વિષે દોષનો પ્રસંગ ક્યાંથીજ હોય માટે પ્રકરણના કર્તા પુરુષે જે કહ્યું છે તે યુક્તજ કહ્યું છે તે શું તો જે લિંગધારીય પ્રદર્શ કરેલાં

जिनविंश तेने वरिणमांसनी उपमा दीधी ते ठीक कहुं ठे.

टीका:—अत्रचापवित्रेण वरिणपिशितेनोपमानं लिंगि-
परिग्रहोत्स्य जिनविंशस्याऽत्यंतहेयताज्ञापनार्थं ॥ आगमेऽति-
हेयस्याधाकर्मादिगोमांसादिनैवोपमानोपमेयदर्शनादिति ॥ अ-
नेनचोपमानेनसिद्धांताजिहितमंस्वफलकोपमानसंवादिनालिंगि
परिग्रहीतजिनविंशस्योपाधिकमनायतनत्व मपिसूचितं ॥

अर्थ:—आ जगाए अपवित्र एवुं जे यरिणमांस तेनी उपमा
लिंगधारीए ग्रहण करुं जे जिनविंश तेने दीधी तेथी, ए जिनविंशनुं
अतिशय त्याग करवापणुं ठे एम जणावदाने अर्थे कहुं ठे. आग-
मने विषे अतिशय त्याग करवा योग्य एवुं जे आधाकर्मादिक तेने
गोमांस आदिकनी संपाद्येज उपमेय पणुं देखाय ठे ए हेतु माटे ने
सिद्धांतने विषे मंस्वफलकनी जेम उपमा दीधी, ठे तेम लिंगधारीए
ग्रहण करुं जे जिनविंशतेने उपाधियकी यहुं एवुं जे अनायतनपणुं
तेनी पण सूचना करी एम जाणवुं.

टीका:—तथाहि ॥ बहुशस्तावदागमेयतीनां आह्वानां
अयतनसेवाऽनायतनपरिहारोपदेशः श्रूयते ॥ तत्रकिमिदमाय-
तनं किंजानायतनमिति॥ तत्रप्रथमं प्रतिपक्षनिर्णयेनायतनस्वरूपं
सुगमंजवतीत्यनायतनस्वरूप मुच्यते ॥

अर्थ:—घणीवार आगमने विषे साधुने तथाभावकने आ-
यतननुं सेवन करवुं ने अनायतननो त्याग करवो एवो उपदेश सां-

जळीए ठीए तेमां आ ते शुं थायनन ठे के अनायतन ठे एवो ।
कहीए ठीए तेमां प्रथम प्रतिपद्दनो निर्णय करवो तेणे करीने आ
स्वरूप तो सुगम ठे माटे अनायतननुं स्वरूप कहीए ठीए.

टीका:—तथाह्यनायतन मस्थानं ज्ञानादिगुणानामिति ता
मर्थ्यान्म्यं ॥ अथवा ॥ ज्ञानाद्याऽऽयहानिजननादनायतनं ॥

॥ यदुक्तं ॥

सावज्जमणाययणं ॥ असोहिगणं कुशीलसंतग्गी ॥
एगछाहुंतिपयां एएविवरीय आययणे ॥

अर्थ:—तेज कही देखाने ठे जे अनायतन एटले अस्थान
ते अस्थान कोनुं तो के ज्ञानादिक गुणनुं. एटले ज्ञानादिक
गुण जेमां स्थान करी रखा नथी तेने अनायतन कहीए. ए प्रकार
नो अर्थ सामर्थ्य थकीज प्राप्त थयो. अथवा ज्ञानादिगुणनो अथ
एटले जाज तेनी हानि करनार ए ठे माटे अनायतन कहीए. ते
वात शास्त्रमां कही ठे जे सावय जेमां ठे ते अनायतन जाणवुं तथा
ते अशुद्धपणानुं स्थान ठे ने तेमां कुशीलनो संबंध रह्यो ठे माटे ए
सर्वपद एक अर्थवालां ठे केम जे एने सावय कहो अथवा अना
यतन कहो अथवा अशुद्धिस्थान कहो अथवा कुशील संप्रंधी कहो
ने एथी जे विपरीत तेने आयतन कहीए.

टीका:—तच्चक्षेधा ॥ लौकिकलोकोत्तरिकजेदात् ॥ लो
किकमपि अव्यक्तावजेदादिधा ॥ तत्र अव्यक्तो लौकिकमनाय

તનંદ્રસદનાદિ જાવતોવેશ્યાવયઃ જિનપ્રવચનવાહ્યસ્ય યથાસંખ્યં
દ્રવ્યરૂપસ્યાશુજ્જજાવરૂપસ્ય ચ સતોદ્વયસ્યાપિ યથાસંજવં સંસર્ગ
વંદનસેવનાદિના સમ્પગૃહ્ણં જ્ઞાનાદિવિધાતનિમિત્તત્વાત્ ॥

અર્થઃ—તે અનાયતન બે પ્રકારનાં એક તો લૌકિકને બીજો
લોકોત્તર એ બે પ્રકારના જેવે છે. તેમાં લૌકિક પણ દ્રવ્ય તથા જાવ
એ બે પ્રકારે છે તેમાં દ્રવ્યથી જે લૌકિક અનાયતન તે તો શિવ
મંદિર આદિ જાણવું. ને જાવથી જે અનાયતન તે તો વેશ્યાદિકનું
ઘર જાણવું. જે જિનના પ્રવચનથી વાહ્ય થયું છે પટલે સિદ્ધાંતથી
વિરુદ્ધ છે તે દ્રવ્યરૂપે તથા જાવરૂપે હોય તો પણ એ બેનું સંસર્ગ,
વંદન તથા સેવનાદિ જે તે સમક્ષિત દૃષ્ટિવંત ગ્રાણીનના જ્ઞાનાદિકને
વિધાતનું નિમિત્ત કારણ છે એ હેતુ માટે તે અનાયતન ત્યાગ
કરવા યોગ્ય છે.

ટીકાઃ—દ્વે રુદ્ધાઃ ધરા અણાયયણ જાવતં ડુવિહમેવા ॥
લોહ્યલોત્તરિયં તદિયં પુણ લોહ્યં ઇણમો ॥ સ્થરિયા તિરિ-
ક્ષ્વજોણી તાલાયરસમણમાહણસુસાણે વગ્ગુરિયવાહુગ્ગુમ્મિય-
હરિણસપુલ્લિદમચ્છંધા ॥ લોકોત્તરિકમપિ જાવતોનાયતનં
સુવિહિતાચારપરિવ્રજા સિંગમાપ્રધારિણઃ શક્તિમંતોપિ સંયમ
ક્રિયામણીયસીમપ્યંકુર્વાણાઃ યત્યાજાસાઃ ॥ યદાહ ॥ અહલો-
ગુત્તરિયં પુણ અણાયયણ જાવતં મુણેયવં ॥ જે સંજમંજોગાણં
કરિંતિ દ્વાણિં સમત્યાવિ ॥

અર્થઃ—લોકોત્તરિક જે તે પણ જાવથી અનાયતન એ છે જે

...गोस्थितानामशु
 भावो नीलतो संपयो परसगो वा ॥ हीणायारे
 नेर्विपमिच्छते ॥

धार्मी—ते अशुज जावरुप एवा ने जिन
 एवलो निह तेने गिणे रहेला एटसे खिगधारीज
 मोषावुं तथा मदन करुं इत्यादिकने पण ज्ञानादिना
 कारणपणुं वे. ए हेतु माटे ते वात शास्त्रनां कही ठे वे
 फागी साथे घोषवुं. तेमनी साथे निवास्त करवो. तेन
 करवो तथा तेमनो परिचय करवो. एटसे वज्रादिक
 इत्यादिक उपबहार ते सर्वतो विनेश्वरे निषेध करवो दे

टीका—आदर विवरात्तव स्थित्यन्तरे देवं सं
 दिवं निवर्तित मारने ॥ वरुह ॥ इंदुयुधयुक्ता एव ॥
 ॥ अथ दशरुह ॥ ॥ इंदुयुधयुक्ता एव ॥
 ॥ अथ दशरुह ॥ ॥ इंदुयुधयुक्ता एव ॥
 ॥ अथ दशरुह ॥ ॥ इंदुयुधयुक्ता एव ॥

अर्थः—एत्र हेतु माटे जिनशासनने विषे रक्षा एवा ते
लिंगधारी पुरुषोनं वंदनादिक जे ते पण शास्त्रमां निवारण कर्युं ठे
माटे ते शास्त्रमां आ प्रकारनुं वचन ठे जे.

टीकाः—अथ कथं निर्गुणत्वेपि पार्श्वस्थादीनां वंदनादि
प्रतिषेधः ॥ लिंगमात्रस्येव हि वंद्यत्वेनाज्युपगमात् ॥ तस्य च
तेषामपि सद्भावात् ॥ लिंग ग्रहणेन कथंचिदकार्यं चिकीर्षोरपि-
यतेर्जनापवादशंकया तत्र प्रागेवाप्रवृत्तेः ॥

अर्थः—हवे ते लिंगधारी प्रतिवादीउं बोले ठे जे पासध्या-
देक गुण रहित ठे तोपण तेमने वंदनादि करवानो केम निषेध
जोरो केमजे वंदन करवुं तेमां तो केवल लिंगमात्रनुंज अंगिकार
करवापणुं ठे एटले मोटा पुरुषनो वेपमात्र देखीने नमस्कार करवो.
ए कांइ गुण जोवा नहि. ने ते लिंगमात्रनुं धारण करवापणुं तो
पासध्यादिकमां ठे ने जो तेमणे लिंगधारण कर्युं हशे तो कोइ न
करवानुं कार्य करवा इच्छे तोपण ते यतिने खोकापवादनी शंकाये
हरीने तेमां प्रवृत्तिज प्रथमयी थशे नहि माटे ए प्रकारनो गुण ए
पमां रखो ठे माटे ते वेपधारीने नमस्कार करवानो पणकेम निषेध
जोरो ए जाव ठे.

टीकाः—वेपग्रहणस्य 'धम्मंररकइ वेसो' इत्यादिनोपदेश-
मात्रायामपि चारित्ररक्षकत्वेन प्रतिपादनात् ॥ श्रेणिकादीना-
मपि जिनप्रवचने प्रवादपारंपर्येण रजोहरणादिमात्रस्य वंदन
श्रवणात् ॥

अर्थः—वेष ग्रहण करवो ते पण चारित्रनी रक्षा करना ठे केमजे ते वात उपदेशमाळामां प्रतिपादन करी ठे जे वेष जे चारित्र धर्मनी रक्षा करे ठे इत्यादि वचन ठे ए हेतु माटे वळी श्रेणिकादीक राजाए पण रजोहरण मात्र देखीने वंदन कर्युं ठे एम जिन शासनने विषे वृद्ध परंपराए सांजळीए बीए ए हेतु माटे.

टीकाः—किंच जवतु सगुणस्यैवयतेवन्दनं तथापि संप्रति जिनगणधरादिशातिशयपुरुषविरहे प्राणीना मंतरंगशुद्धा-
शुद्धाध्यवसायपरिज्ञानाच्चावाप्तास्मदादिभिः सगुणनिर्गुणमु-
निविज्ञागः सम्यगवसातुंपार्यते ॥ तस्मान्नेदानींतनजना-
नांपतिगुणागुणचितया तद्धंदनादिकर्तुं मुचितं किंतर्हि रजोहर-
णादिभिर्गमात्रदर्शनेनेति ॥

अर्थः—वळी तमे एम कहेता हों जे गुण सहित जे पति ठे तेनुंज पंदन हो तो पण या काळमां जिन तथा गणधर इत्यादिक अतिशयवत जे पुरुष तेनो विरह यणे सते प्राणीना अंतरंगना ये शुद्ध अथवा अशुद्ध एवा जे अध्यवसाय तेनुं आपणने ज्ञान नयी माटे या मुनि गुण सहित ठेने या मुनि गुण रहित ठे एवा विनाग करी पपार्य जाणवाने आपणा जेवा कोइ पुरुष समर्थ यता नयी. माटे या काळना खोळने मुनिना गुण तथा अथगुण ते येनो विचार योगी दखने ते मुनिने वंदनादिक करवुं घटे ठे तो रजोहरण मात्र विगने देखीने वंदन करवुं तेमां तो भुं कहेवुं ए तो वंदन करवुं.

टीकाः—यदुक्तं ॥

केवलमणोद्विचउदसदसनवपुव्वीहिं विरहिण इहिं ॥
 सुखमसुखं चरणं ॥ को जाणइ कस्त जाववा ॥
 (तथा) सुविहियडुविहियंवा नाहं जाणामहंखुवउमरयो ॥
 खिंगंतुपूयामी तिगरण सुखेण जावेणंति ॥

टीकाः—अत्रोच्यते ॥ यत्तावदुक्तं लिंगमात्रस्यैव वंद्यत्वा-
 दिति तदयुक्तं ॥ संयमब्रह्मचर्यादिगुणानामेव यत्पुनर्गणितांबंध-
 त्वेनागमेऽनिधानात्तुल्लिङ्गस्य ॥

बहुक्तं ॥

वंदामि तवं तह संजमंचखंतीपवंजंचेरंच ॥
 जं जीवाण नहिंसा जंच नियत्ता गिहावाता ॥

अर्थः—आ जगाए सुविहित समाधान करे ठे जे तमोए
 पुं जे लिंग मात्र देखीनेज वंदन करवुं ते अयुक्त ठे. केमजे यतिने
 एवे रक्षा एवा संजम तथा ब्रह्मचर्य इत्यादिक गुणनुंज शास्त्रमां वंदन
 करवुं कहुं ठे पण लिंग मात्रनुं वंदन करवुं कहुं नथी जे माटे ते
 त शास्त्रमां कही ठे जे तमारा गुण जे तप, संयम, द्वांति,
 ब्रह्मचर्य, जीवनी अहिंसा, तथा अनियत गृहवास पटसे एक
 काणे नियमाये न रहवुं इत्यादि ते गुणने हुं नमस्कार करुं वुं.

टीकाः—लिंगमात्रस्यतु वंद्यत्वे निह्वानानामपिवंदनीयत्वा-
 पत्तेः ॥ लिंगमात्रदर्शनस्य तत्राप्यविशेषात् ॥

यदुक्तं ॥

माटे आम केम चाय इत्यादिक लज्जाए करीने ते अकार्य की.
नहि. माटे आ प्रकरणमां तेमांनुं शुं आव्युं, कांइ पण न कर
आतो निर्लजपणे जेम तेम मनमां आवे तेवां जुंकां आवरस
एक. आंखना निमेष मात्र पण लोकापवादने न गणता एवां
वेप विमंवरक तेने तो शुं कहेवुं.

टीका:—नहि ते वेपादिशंकयापिकथंचिदकार्या दंशमात्रेण
पि निवर्त्तमाना उपलब्धन्ते तस्मात्सत्पुरुषविशेषविषयं तत्तु
न सामान्यविषयमिति न तद्वत्त्वेन वेपमहणप्रामाण्यावधुना
नानां वेपमात्रभृतां वंदनं संगच्छत इति ॥

अर्थ:—केम जे ते लिंगधारी वेपादिकनी शंकाये
खगार मात्र पण न करवाना कार्य थकी फोइ प्रकारे
निवृत्ति पामता वेखाता नथी एतो न करवानां कार्य कया
ते हेतु माटे ए उपदेश माळानुं जे वचन ठे तेनो विषय तो
सत्पुरुष ठे पण ए लिंगधारीतने ए वचननो संयम सागतो न
केम जे ए सुत्रनो सामान्य विषय नथी जे तेनुं वळ सइने वेप
करवाना प्रमाणपणा थकी आ काळना केवळ वेप मात्र
करनार यतिने वंदन करवानुं मिळ चाय माटे आ काळना
विमंवरक यतिने वंदन न करवुं एम मिळान थयो. इतिना ॥

टीका:—यदपि प्रसादपारंपार्यं श्रेणिद्वारेणोद्भूतं
दनादिभिरनं नदव्यागमनिर्मुक्तस्य प्रसादपारंपर्यस्या प्रामाण्या-
पगमेन निरस्तं ॥ नहि श्रेणिद्वारनिष्ठयास्वागमेने कथा वि

મૃતાસ્વપિ ક્વચિદ્ધનુનઃપુષ્પસંયમિતરજોહરણવંદનં શ્રૂયતે પ્રત્યુ-
ત્ત દ્વોજણનિમિત્તાગતમુનિવેપગીર્વાણાદિદર્શને તદ્વંદનમેવો-
પસ્યન્વત ઇતિ ॥

અર્થઃ—વઢી જે લોક પ્રવાદ પરંપરાઈ કરીને શ્રેણીકાવિક.
જાણે રજોહરણ દેહી વંદન કર્યું છે એમ જે તું કહું તું તે પણ
શાસ્ત્ર વિરુદ્ધ નિર્મૂલ્ય એ લોક વાતોની પરંપરા તે કાંઈ પ્રમાણ નથી
નાટે એ તારું કહેવું જૂઠું છે શાસ્ત્રમાં અનેક પ્રકારે શ્રેણિક રાજાની
કથા વિસ્તારવંત છે તો પણ કોઈ જંગાળ કૂતરાના પૂઠની પેઠે જાહ્યું
જે રજોહરણ તેનું વંદન સંજ્ઞાતું નથી ઝલટું એમજ દેખાય છે
જે દેવતાદિકઃ મુનિ વેપ ધરીને દ્વોજ પમારવા નિમિત્તે આઘ્યા
ત્તમનું વંદન ન કર્યું એ પ્રકારે આગમને વિષે પ્રસિદ્ધ દેખાય છે.

ટીકાઃ—યદપ્યજ્યુપગમવાદેન કિંચ ચત્વિત્યાદિના સાં-
પ્રતં સગુણનિર્ગુણ વિજ્ઞાનાનવગમેન લિંગમાત્રપ્રણામપ્રતિપાદનં
તદપ્યવિદિતજિનાગમસ્ય તેવચઃ ॥ યતોશેષવિશેષવિષયઃ તયા
જિનાદિવ દ્વદ્વસ્યૈ રિદાની મા નામ નિશ્ચાયિ દેહિનાં માન
સાધ્યવસાય સ્તથાપ્યાકારૈર્ગિતવાહ્યક્રિયાદિત્તિરંતરંગઃ પ્રાણિ
પરિણામઃ સામાન્યતયાતૈરપિ નિશ્ચેતું શક્યતઃ એવાતથૈવદર્શનાત્ ॥

અર્થઃ—વઢી જો પણ લૌકિકવાદનો અંગિકાર કરીને એમ
કદાચિત્ વંદન હોય, પરંતુ વર્તમાનકાલમાં સગુણ નિર્ગુણ વિજ્ઞાન
જાણ્યા વિના કેવલ લિંગમાત્ર દેહીને પ્રણામ કરવો ઘડું જે પ્રતિ-
પાદન કર્યું તેતો જિન પરમાત્માના આગમને ન જાણતો એવો જે

તું તે તારું વચન છે કેમ જે જે હેતુ માટે જિન પરમાત્મા જેમ સમસ્ત જાવ જાણે છે તેમ ઘડ્યસ્થ પુરુષ પણ આ કાઢમાં દેહધારીના મનના અધ્યવસાયને પણ આકાર તથા ચેષ્ટા ઇત્યાદિ વાહ્ય ક્રિયાદિ કારણે કરીને જાણી શકે છે. અંતરંગના પ્રાણધારીના પ્રણામ સામાન્યપણે પણ તે ઘડ્યસ્થ નિશ્ચય કરવાને સમર્થ થાય છે કેમ જે અમે કહ્યું એ પ્રકારે આજ પણ દેખાય છે એ હેતુ માટે.

ટીકા:—યજુક્તં ॥ સુદ્ધમસુદ્ધં ચરણં જહાન જાણંતિ વહિ નાણાઃ, આગારેહિ મણંપિદુતહ ઇન્દ્રમત્યાવિ જાણંતિ ॥ અતઃપ્ર જગવતા ઝડ્ઝવાહુસ્વામિના સૌવિહિત્યં લક્ષ્યિતું વસતિવિહારા દિકા વાહ્યક્રિયા લક્ષણત્વેનોપન્યસ્તાઃ ॥

અર્થ:—તે વાત શાસ્ત્રમાં કહી છે જે જેમ અવધિ, મનપર્યવજ્ઞાની, કેવલજ્ઞાની શુદ્ધચારિત્ર તથા અશુદ્ધ ચારિત્ર તેને જાણે છે તેમ ઘડ્યસ્થ પણ આકારે કરીને મનના અધ્યવસાયને પણ નિષ્કે જાણે છે. એજ કારણ માટે જગવાન ઝડ્ઝવાહુ સ્વામિએ સુવિહિતપણું ઝંઝાવાવવા સારું નિવાસ તથા વિહાર ઇત્યાદિક વાહ્ય ક્રિયારૂપ લક્ષણ સ્થાપન કર્યું છે એટલે સુવિહિતપણું વાહ્ય ક્રિયાથી ઝંઝાવાય છે કેમ જે નિવાસ કરવામાં ઇત્યાદિ ક્રિયા લક્ષણ દેખીને બુદ્ધિમાન પુરુષ એના અંતરના જાવની પરીક્ષા કરીને તે પુરુષને વિશે સુવિહિતપણું સત્ય જાણી લેવે.

ટીકા:—યજુક્તં ॥

आलपणं विहारेणं ठाणाचंक्रमणेण्य ॥

सक्का सुविहियानाजंजासावेणइएण्य ॥

टीकाः—लोकप्याकारंगितादिजिरेव पार्थिवादीनामांतर
प्रसादादिजावपरिच्छेदनविज्ञानुजीविप्रचृतीनां विज्ञप्त्यादि
प्रवृत्तिदर्शनात् ॥ एवमनप्युपगमेच जगद्व्यवहारोच्छेदप्रसंगात्
॥ किंच माज्जूदतिगूढाशयतया यकवृत्तीनां केषांचिच्छेदसंयैर्मानं
साध्यवसायावसायः ॥

अर्थः—लोकने विषे पण वाह्य आकार चेष्टादिके करी-
ज राजा आदिकना अंतरनी प्रसन्नता आदिक जे जाव तेने जा-
रीने चतुर एवा जे सेवक आदिक पुरुषो तेमनी राजाने विज्ञप्ति
करवी एटखे अरज करवी इत्यादिकनी प्रवृत्ति देखाय ठे एटखे चतुर
सेवक वाह्य आकारयो राजानी अंतरनी खुशी वर्तिने कोइ काम-
जाज कहेवुं होय ते-कहे ठे. इत्यादि व्यवहार प्रत्यक्ष देखाय ठे ने
तो एम नहि मानो तो जगतना व्यवहारने उच्छेद यवानो प्रसंग
आवशे. ए हेतु माटे बळी केटलाक गूढ अज्ञिप्रायवाळा ठे ए हेतु
माटे बगलानी पेठे उपरयी सारी प्रवृत्ति देखायता तेमना मननो
अध्यवसायनो निश्चय ठगस्थ पुरुषोवते कलनामां कदापि नहि
प्रावे तो पण बीजाना तो कलनामां आवशे माटे ते दांजिक पुरु-
षेना अज्ञिप्राय जाणवानो उपाय देखामे ठे.

टीकाः—तथा च तदनवसायात् क्रियतां तेषामंगारमर्दका
विवहांजिकानामपिचंदनं ॥ येषांत्वाधुनिकन्यायेन प्रकटप्रति-

सेविना मतिवैशसकृत्या जवझिरप्यं तरंगजायो पलंजस्तेषां
तावदच्युपगम्यतामवंदनमिति ॥

अर्थः—जे ते प्रकारना दांजिक पुरुषोनो अंतरंग अथवा
सायनो निश्चय आकार चेष्टायी न थइ शके तो तेमनी परीक्षा क
रीने, अंगारमर्दक आचार्यनी पेठे तेमनुं वंदन पण करो केमजे परीक्षा
करवायी तेमनुं अवंदनीकपणुं जणास्य माटे एटखे वंदन न करुं
एम वरसो प्रगटपणे न करवानां हिंसक कार्यने करता एवा पुरुषोनो
डुष्ट अंतरंग जाव जाणीने तमो तेनुं वंदन निवारण करो.

टीकाः—ननु तथापि कृप्यावकरणेन गृह्ये उत्तमत्वात्ते-
षांव्युत्वं संगस्यत इति चेन्न ॥ संप्रतिकेपांचित्तुपलंजेपि स-
ज्जानीयतया तदविवक्ष्यापि सिद्धांते गृह्यति धर्मवाद्यत्वेन
गृह्येणोपि तेषां हीनत्वप्रतिपादनात् ॥

अर्थः—हवे आशंका करीने कहे ठे जे गृहस्थ खेतीवानी
आदिक करे ठेने आ लिंगधारी करतो नथी ते माटे ते गृहस्थ अर्की
उत्तम ठे माटे तेमने वंदन करवुं घटित ठे एम जो तुं कहेतो होय
तो ते न कहेवुं केम जे आ काळमां केटसाकनुं तो गृहस्थ जेवुंज
आचरण देखीए ठीए तो पण ए वात खज्जा पाम्या जेवी ठे माटे
ते कहेवानी इच्छा नथी पण सिद्धांतमां ते पुरुषने जनयघ्रष्ट कसो
ठे एटखे गृहस्थ धर्मयी तथा यति धर्मयी घ्रष्ट कसो ठे माटे ए
पुरुष गृहस्थयी पण हीन ठे एटखे नीच ठे ए पुरुषनी अपेक्षाए
गृहस्थ सारो एम प्रतिपादन करुं ठे.

टीकाः—यदुक्तं ॥

वेसिंपिसंजयाणं केहिंपि गुणेहि सावगा अहिगा ॥
जम्हा ते देसजई, इयरे पुण उज्जयथो जप्ता ॥

अर्थ—जे माटे ते वात शास्त्रमां कही ठे जे केटलाक सं-
जति करतां केटलाक गुणे करीने श्रावक अधिक ठे. जे माटे ते
श्रावक देशधी यति ठे ने ए लिंगधारी तो उज्जयथी एटले श्रावक
तथा साधु ए वे प्रकारना धर्मथी ब्रष्ट थयो माटे.

टीकाः—नन्वेवंयदि सर्वथा पार्श्वस्थादीनां वंदननिषेधस्तर्हि
कथं “कालन्मिसंकलिष्ठे” इत्यादिना पार्श्वस्थादि पंचकान्यतरेण
संवासः ॥ तथा वायाएनमुक्कारो इत्यादिना सुविहितानामपि
तद्वाग्तमस्काराण्युपदेशश्च सिद्धान्तेश्रूयते इति चेच्छ्र ॥

अर्थ—हवे लिंगधारी आशंका करी पूठे ठे जे जो एम स-
र्वथा पासध्याने वांदवानो निषेध होय तो ‘कालन्मि’ इत्यादि
शास्त्र वचने करीने पासध्यादिक पांच मध्ये सुजते एक पुरुष साथे
मुनिने निवास करवो कह्यो ठे बळी ‘वायाए नमुक्कारो’ इत्यादि
शास्त्र वचने करीने सुविहितने पण ते पुरुषोने वाणीथी नमस्कारा-
दिक करवानो उपदेश सिद्धान्तमां सांजळीए ठीए ते केम घटे हवे
सुविहित मुनि एनो उत्तर थापे ठे जे एम तमारे न दोखवुं.

टीकाः—सदोपादपि पार्श्वस्थादिसंवासान्महादोषमेका-

इवे सुविहित बोले ठे जे एम तमारे न बोलबुं केम जे सारा गुल्ल
संप्रदायनो अज्ञाव ठे ए हेतु माटे सम्यक् शास्त्रना अर्थनुं परिहार
नथी माटे एनी अवळी बुद्धि थइ ठे माटे उत्सूत्रज्ञापीपणुं ए
रखुं ठे ए हेतु माटे, ने वळी कदाग्रहथी दुःकर क्रिया करे ठे ठे
पण उत्सर्ग, तथा अपवाद क्षेत्रकाळ इत्यादिक संबंधि विज्ञाननोपे
बोध नथी माटे प्रवचनने मखिन करनार ठे एटले जिनशासन
कलंकरूप ठे, ने जे ए प्रकारनो पुरुष ठे, तेने विपे यतिपणानो नि
पेध ठे. ए हेतु माटे ते वंदनीक नथी.

टीका:—तथा चावदनीयत्वात्तद्वहुमानविधायिनां चो-
त्पथानुमोदनेन दुर्गतिपातप्रतिपादनात् ॥ यदाह ॥ जेव तह
विवज्जथ्या सम्मं गुरुलाघवं अयाणंता । सग्गाहाकिरियरया पव-
यणखिसावहा खुदा ॥ पायं अजिन्नगंठी तमाव तह दुकरंपि कुबं-
ता ॥ वज्जब न ते साह् खंभाहरणेण विन्नेया ॥ तेसिं बहुमाणेसं
उम्मग्गणुमोयणा अणिष्ठफला ॥ तह्मा तित्थयराणाविपसु
जुत्तुथ्य बहुमाणो

अर्थ:—वळी ए लिंगधारीत अवंदनीक ठे ए हेतु माटे तेमनुं
बहुमान करनार पुरुषोने पण उन्मार्गनी अनुमोदना करवी तेवे
करीने तेमनुं दुर्गतिमां पक्कापणानुं शास्त्रमां प्रतिपादन कयुं ठे. ते
शास्त्रनुं वचन ए ठे जे

टीका:—तस्माद् गुणवतामेव वंदनं श्रेयो नखिगक्रिया-
मात्रधारिणामिति ॥ तथा पूर्ववाद्ज्ञातगुणदोषोपिपतिः पर्यु-

वासनीयः प्रथमं वावत्परिशीलनेन तस्यापि दोषोपसंज्ञो न
जयति ॥ तदुपसंज्ञेतु सोऽपि दूरतो वर्जनीयः ॥

अर्थः—भाटे गुणवाननुं वंदन करवुं एज ठीक ठे. पण के-
वळ सिंगक्रिया मात्रने धारण करनारनुं वंदन करवुं ए ठीक नथी.
तेमज प्रथमयी जेना गुणदोष जाणयानथी एवा पण यतिनी उपा-
सना करवी. पठी तेनो परिचय करते करते आज सुधी पण दोष
दीठामां न आबे तो तेनी उपासना कर्या करवी ने जो दोष दीठामां
आबे तो तेनो पण दूर घकीज त्याग करवो.

टीकाः—॥ यदाह ॥ अमुणियगुणदोसं पासिउं साहुवेसं,
पढममसदजावाखेदसुस्तंजयं च ॥ पुणवकुसकुसीमुत्तिन्नमुस्तु-
चजासिं ? विसविसहरसंसर्गिव उज्जेह तुज्जेति ॥ अथ पा-
श्वदद्यादिवंदने कोदोपोयेनेवं सिद्धांतप्रतिषेध इति चेत् अयशः-
कर्मबंधादि रिति ब्रूमः

॥ तदुक्तं ॥

पासत्याहं वंदमाणस्त नैव किञ्चीन निज्जारा होइ ॥
कायकिसेसं एमेव कुणइतहकम्मबंधं च ॥

अर्थः—हवे पासत्यादिकने वंदन करवामां शो दोष ठे. जेणे
करीने ए प्रकारे सिद्धांतमां निषेध ठे. एम जो तुं कहेतो होय तो
तेनो उत्तर कहीए ठीए जे तेथी अयश मळे तथा कर्मबंध थाय
इत्यादि दोष पासत्याने वंदवामां रक्षा ठे ते शास्त्रमां कशुं ठे जे

अर्थ—बळी ते लिंगधारीतु संगायें निवास मात्रनो पण
सेट्टांतने विपे वे दृष्टांते करीने निपेय कर्यो वे. ए वात शास्त्रने
विपे कही वे जे अनुक्रमे असेववापणुं तथा निर्दिष्टपणुं प्राप्त
पाय माटे ॥

टीकाः— ॥ प्रहेपस्तुतेष्वपिनकर्तव्यस्तस्यदुर्गतिनिवंधन
त्वेनाभिधानात् ॥ किंत्वहो कथममीमूढाज्जवकोटिद्वारापमप्येतज्जि
नमतमाणिक्यमासाद्य मुधाहारयंतीति तत्स्वरूपं सानुकंपं विज्ञा-
वयन्निर्विवेकिजिरुपेक्षैव तेषु विधेया.

अर्थः—नें हेपतो तेमने विपे पण न करवो केमजे, ते हे-
पतो दुर्गतिनुं कारण वे एम शास्त्रमां कथुं वे ए हेतु माटे. त्यारे
शुं करवुं ? तो, अहो आ मूढ पुरुषो कोटाकोटि जन्मथी पण दुःखे
प्राप्त थपणुं जे जिनमत रूप माणिक्य रत्न तेने फोगट हारे वे. ए
प्रकारे ते लिंगधारीतुनुं स्वरूप अनुकंपा सहित जावना करता एवा
विवेकी पुरुषोए तेमनी उपेक्षा करवी.

टीकाः—॥ यदुक्तं ॥ इयरेसु त्रियपलसो, नोकायव्वोज्जवहिर्ण
सो ॥ नवरं विवज्जाणिज्जो, विहिणा सइधम्मनिरणमिति ॥
तदेवं पार्श्वस्थादि वंदनस्य सुविहितानां ज्ञानादिहानिनिमित्तत्वा
द्यवसितमेतद्धीनाचारायतपोऽनायतनमिति ॥

अर्थः—सुविहितने पासस्थादिकनुं वंदन करवाथी ज्ञानादि

गुणनी हानि थाय ठे माटे हीन आचारवाळा यतियो अनायत
ठे एम निश्चय कयों ठे.

टीका:—अधुनायतनं विचार्यते ॥ तत्रायतनं स्थानं गु-
णानामितीहापिगम्यं अथवा थायस्यतननान्निरुक्तविधिना
यतनं ॥ वंदनादिना ज्ञानादिलाज्जविस्तारकारणमित्यर्थः ॥
तदपिछिधा ॥ अव्यजावजेदात्तत्रव्यतो जिनजवन मनिश्रा-
कृतं विधिचैत्यमायतनं ॥

अर्थ:—हवे आयतननो विचार करीए ठीए. त्यां आयत-
नपटले गुणनुं स्थान एम अही जाणवुं अथवा “आय” जे क्षा-
तेनुं “तन” कहेतां विस्तार करनार माटे आयतन ए प्रकारनो
व्य निरुक्त विधि थकी सिद्ध थयो. एटले मोटा पुरुषना वचन
सिद्ध थयो. वंदनादिके करीने ज्ञानादि लाजना विस्तारनुं कार-
णे, एटलो अर्थ जाणवो. ते आयतन पण वे प्रकारना अव्य तथा
जाव ए वे जेदथी तेमां अव्यथी जिन जवन अनिश्राकृत पण
जिनजवन तथा विधि चैत्य ते आयतन जाणवुं.

टीका:—अव्यरूपस्य सतस्तस्य सिद्धांतोक्तविधिप्रवर्त्तनेन
जव्यानां ज्ञानादिवृद्धिहेतुत्वात् ॥ अथ कोसोविधिर्यत्र
स्यात् विधि चैत्य मित्युच्यते ॥ तत्र निर्माणे विधिः प्रथममेव
किंचिदजिहितः ॥ संप्रति निर्माणे तस्मिन् प्रतिष्ठापितेच स
एवदिग्मात्रमजिधीयते ॥ यदुक्तं श्रीप्रकरणकारेरेव स्थानांतरे
विधिचैत्यविधिं प्रदर्शयद्भिः

અર્થ:—કેમ જે ડ્રવ્ય સ્વરૂપ જે જિનજીવન તે સિદ્ધાંતમાં કહેલા વિધિયે કરોને થણું હોય તો તેણે કરીને જ્ઞાનાદિકની વૃદ્ધિનું હેતુપણું થાય છે. માટે હવે આ શંકા કરી સમાધાન કરે છે જે એ કીયો વિધિ ? જેની પ્રવર્તિયે કરીને તે ચૈત્ય વિધિચૈત્ય કહેવાય છે ? તો ત્યાં કહીએ ઠીએ જે તે ચૈત્ય નીપજાવવાને વિષે વિધિ જે તે પ્રથમથીજ કાંઈક કહ્યો છે. હવે તે ચૈત્ય નીપજે ઠતે તથા તેમાં પ્રતિષ્ઠા કરે ઠતે તેજ વિશ માત્ર આ પ્રકરણના કરનાર પુરુષે વીજા કોઈ પ્રંયાતરરૂપી સ્થાનમાં વિધિચૈત્યનો વિધિ દેખાવતાં આ કાવ્ય કહ્યું છે જે.

ટીકા:—અત્રોત્સૂત્રજનક્રમોનચનચ સ્નાત્રં રજન્યાં સદા, સાધૂનાં મમતાઅયોનચનચસ્ત્રીણાં પ્રવેશો નિશિ ॥ જાતિજ્ઞાતિ કલાપ્રહોનચ નચ શ્રાદ્ધેષુ સાંયુષ મિત્યાજ્ઞાત્રેયમનિશ્રિતે વિધિ-કૃતે શ્રી જૈનચૈત્યાસયે ॥ ૬૬ નલ્લુ નિપેધઃ કસ્યચિદ્વેદનાદો, શ્રુતવિધિવદ્ગુમાની ત્વત્રસર્વોઽધિકારી ॥ ત્રિચતુરજનદૃષ્ટ્યા-વાત્ર ચૈત્યાર્થવૃદ્ધિ વ્યવિનિમયરક્તાચૈત્યકૃત્યાદિ કાર્ય ॥ વ્યાખ્યા ॥ અત્રેતિ વિધિચૈત્યે ઉત્સૂત્રજનાનામુત્સૂત્રજાપિણાં યત્યાદીનાં ક્રમો વ્યાખ્યાનં નંયાદિકરણાધિકારો નાસ્તિ કિં-તદુત્સૂત્રમિતિચેત્ ઉચ્યતે.

અર્થ:—આ વિધિ ચૈત્યને વિષે, ઉત્સૂત્ર જાપક પણ જે સિંગધારી યતિ આદિક તેમનો “વ્યાખ્યાનતથાનંદિ” ઇત્યાદિક કરવાનો અધિકાર નથી. માટે તે ઉત્સૂત્ર કેમ થયું એમ જો તું કહેતો હોય તો તે ઉત્તર કહીએ ઠીએ.

टीकाः—स्वमतिकल्पित मागमोत्तीर्णतद्विसंवादि च
नुष्ठानं ॥ यदाह ॥ उस्सूत्तमणुवइठं सच्चंदविगप्पियं अणु-
वाइत्ति ॥ कथं पुनरेतदुत्सूत्रं जिनसदने जायते इति चेत् उच्यते ॥

अर्थः—पोतानी बुद्धिये कल्पेहुं अने आगमयी रहित सु-
जे ते विसंवादि अनुष्ठान ते आगम विरुद्ध क्रिया ठे. ते शास्त्रनां
कहुं ठे जे ए प्रकारनुं उत्सूत्र जिन मंदिरने विषे केम थाय ? ए
जो तुं कहेतो होय तो तेनो उत्तर कहीए ठीए.

टीकाः—एहिणा स्ववित्तेन देववित्तेन वा ज्ञाटकादि हेतु-
कदेवद्रव्यवृद्धये यदेवनिमित्तं स्थावरादिनिष्पादनं ॥ तथा
महार्थानेहसिधिक्रयेण बहुदेवद्रविणोत्पादनाय एहिणा येस्व-
धनेन समर्थधान्यसंग्रहणं ॥

अर्थः—जे एहस्योए पोताना धनवने अथवा देव द्रव्ये रु-
नीने ज्ञानुं आदिक ठे कारण जेनुं एवुं देव द्रव्यनी वृद्धिने प्रय-
देव निमित्त स्थावरादिकनुं नीरजावुं एटसे देव द्रव्यने रपा-
गने देवद्रव्ये कराने जगायां बंधायां नामां जेवां. तेम यत्ती मौ-
तने विषे बेचाने बहु द्रव्यनी उत्पत्ति करवा अर्थे एहस्य सोहोए
देव धनवने सांभालमा धान्यनो संग्रह करवा ने.

टीकाः—तथा यंद्वंदनये ह्यमाटिकां कृत्वाटिविधानं ॥ तथा
कृत्वा आदिपुतामनुद्वय
गात्रमाक्षतागाधिकृत्या-

દનાદુત્પન્નેન દ્રવિણેનયદ્દૃષ્ટિણાદેવપૂજનવિધાનમિત્યમેવમા-
દીયુત્સૂત્રપદાનિ યતિદેશનયાદેવગૃહેઽપિ સંજવંતિ ॥

અર્થ:-વઢી જે દેવને કારણે કુવા વાવ ઇત્યાદિક તથા સેતર
નું કરવું તથા કોઈ વસ્તુની ઢાળ લેવાની શાલ્લાને વિપેરાજા
લેટે તેમાં કોઈ પ્રકારનો જાગ રાખીને અધિકં કર વધારવાથી
કરેલું જે દ્રવ્ય તેણે કરીને જે ગૃહસ્થને દેવ પૂજા કરવી તે
પ્રકારનાં ઉત્સુત્ર પદ છે તે યતિનાં દેશનાં કરીને દેવમંદિ-
રો સંજવે છે એટલે થાય છે.

યદુકં ॥ ઉત્સુતંપુરંદિત્યં યાવરપાત્રોગકૃત્વકરણાર્થ ॥ ઉપ્પ-
યગકર ઉપ્પાયણાઃ ખમ્માહિગારંમિ ॥ અથ ચાદિશબ્દાગ્નિશિ-
વલ્લિનયાદિમદ્ઃ॥તથ્ર સ્થાયરાદિનિર્માપણાદીનાં પદ્માયાદિરજ્ઞા-
સંયત યાસાદિના મહાસાવયત્વેન દેવનિમિત્તં સિદ્ધાંતે નિવા-
રિત્વાહુત્સુત્રં ॥

જે માટે એ વાત શાસ્ત્રમાં કહી છે જે યા જગાએ યાદિ શ-
બ્દથી રાત્રિયે નાંદ માંડવો તથા યજ્ઞિદાન દેવું ઇત્યાદિકનો પણ
સંપ્રદાઈ કરવો. તેમાં જે જગાઉ વંચાવવો તેમાં ઠકાય યાદિરુનો યા-
રંજ રહ્યો છે. તથા અસંજતિનો નિવાસ થાય ઇત્યાદિ કારણવશે મહા
સાવયયણે દેવ નિમિત્ત કરાવવાનું સિદ્ધાંતમાં નિવારણ કર્યું છે એ
હેતુ માટે ઉત્સુત્ર છે.

ટીકા:-પ્રતાન્યંતરેણાપિ ચ જક્તિમક્તિઃસ્વદ્રવ્યવ્યયેન ચ-

गवत्तपर्यापर्यापणात् ॥ उद्भूतककरोत्पादनस्य च व्यवहारि
मत्पंताप्रीतिजननाडुत्सूत्रत्वं ॥ पराप्रीतिमात्रस्यापि जैतम
जगवच्च्रीमहावीरोदाहरणेन बहुधा निषेधात् ॥

अर्थः-एटखां वानां कर्पा विना पण जक्तिवंत पुरुषो पोडा
अवपनो खर्च करीने जगवत् पूजा करवा समर्थ थाय ठे. ए
माटे नवो कर उत्पन्न करवो तेणे करीने वेपारी लोकोने अत्यंत
प्रीति उत्पन्न करवापणुं एमां रबुं ठे माटे ए उत्सूत्र ठे, केम जे
मतमां परने अंप्रीति मात्रनुं पण जे उपजाववुं तेनो महावीरस
मिना दृष्टांते बहुधा निषेध ठे ए हेतु माटे.

टीकाः-यडुकं ॥ धम्मसत्यमुज्जपणं सबस्तापत्तियं न
यवं ॥ इय संजमोवि सेउंइयय जयवं उदाहरणं ॥ सोतार
समाउतेसिंथप्पत्तियं मुणेऊणं ॥ परमं अचोहिचीयं तउं गउं
फालेयि ॥

टीकाः-निशि वज्रिनेयादिकल्पवोत्सूत्रत्वं प्रागेवनाशितं ॥
तदाचैवमायुसूत्रनाशितां तत्र दयारूपानाद्यधिकारणयारु
सूत्रनाशिसंतानं यावज्जिनगृहं च न देशनया तत्र परत्तमानान
संतानरुमेय प्रज्ञापमानानांच आक्षानां नरक प्रपातप्रमंग इति

अर्थः-रात्रिण वज्रिज्ञान आगु नया नांय मांरुनो इत्या
इं जे उत्सूत्रयु ननां प्रयन देव्यानुपुं ठे. यडो अयादिक उमा

तापण करनारुनुं ते स्थानमां व्याख्यान आदिक करवानो अधिकार
 प्राय तेणे करीने जेटखो उत्सूत्रजापिनो संतान ठे ते तथा जेटखां
 जिन मंदिर ते सर्व जगामां तेनी देशनाए करीने प्रवर्त्तखा लोको
 तेमने तथा तेना अनुक्रमे तेमना शिष्यो प्रवर्त्त तेमने तथा श्राव-
 णे ए सर्वेने संसाररूप कूबामां परवानो प्रसंग घशे.

टीकाः—अतएव कथंचिदगत्यातदुपाश्रयेगतानां सुविहि-
 तानांमात्रचदेशनाकर्णनात्संशयादिना सत्प्रत्यविप्रतिपत्तिरिति
 तदनाकर्णनाय तत्प्रतिपातध्वण्यस्यगतावयः प्रकाराः सि-
 ङ्गति प्रवर्दिताः ॥

अर्थः—ए हेतु माटे कोइ प्रकारना अवश्य काम वास्ते ते-
 मना उपाश्रयमां गया जे सुविहित साधु तेमने तेमनी देशना तां-
 नल्लघाथी संशयादिकबळे सन्मार्गनुं विठरूपणुं थाय ए हेतु माटे
 न देशना न संजळाय तेने अर्थ तेनो विपात करजो, फान डांफी
 देवा, कोइ शब्द काने न परवा देवा इत्यादि प्रकार सिङ्गांतमां दे-
 लाक्या ठे.

टीकाः—यदाह ॥ एमेव अहंगंदे पगिदृषणाज्ञाय अज्ञप-
 णकमा ॥ ताणविठनिसामे सुवणादरणाय गदिपणे ॥ तरमा-
 नविधिघेस्ये तेपांक्रम इति॥ तथा नच स्नात्रं रजन्यां सदा॥ आ-
 गूर्वाशित दोषसंदोहात् सवेति सर्वज्ञाख मित्यर्थः ॥
 तेन कदाचित्कस्य भीमहापीरमोहकस्याणकस्नात्रस्याप्याधु-

निकरुद्धा रात्रो केचिद्विधियमानस्य निषेधो ज्ञापितः ॥ तत्र
प्रतिष्ठाया आर रात्रो निषेधः सूचितः तस्याः स्नातपुरुषताया

अर्थः—ते हेतु माटे चेत्यमां ते सोकोनो पणज नपी र
प्रवेश नपी ए प्रकारनुं विधिकृत श्रीजिननुं पोष ठे एम प
ठे. वज्रो रात्रिप स्नात करनुं तेना योनो समूह तो पूर्ण रेक
ठे तेना “ सा ” रात्रो “ सर्वे कायमां ” एम अर्थ काये
करीने कोऊक नमत श्री मदावीर रामीनुं मोह कइयाक ह
स्नात का कायनी करीए केटझाक रात्रिये करे ठे तेनो एम
मगत्यो एटो रेवाक्यो. एणे करीने रात्रिये प्रतिष्ठा करी
जत निषेध मूयक्यो एटो रेवाक्यो हेमने ते प्रतिष्ठा एम
स्नात कां पगी पाय ठे ए हेतु माटे.

टीका—नया मायूना समतामरीय जैनजिनपुत्री
आदिह विचारिहानाभि ॥ पदम्यम्ये ननिमांयमि
एरिहानाया-ह हय जिनपुत्रीयेनि समकार विपना
प्रद्वय नया नाभि ॥ मायूनादिनसंयमकप्राप्त ॥

वानो आश्रय पण क्यांथी होय केमजे पूर्वे चैत्यवास करवामां
पनो समूह कही आव्या ठीए माटे.

टीका:—तथा स्त्रीणांप्रवेशोनिशिनस्ति ॥ अकास चरि
त्रदोषप्रसंगात् ॥ तदुक्तं ॥ अज्ञाणसावियाण य अकासचारि
त्त दोसजावाउ ॥ उसरणंमि न गमणं दिवसतिजामे निसि
कहंता ॥

अर्थ:—तथा बळी ज्यां रात्रीए स्त्रीनो प्रवेश नयी ते
शास्त्रमां कही ठे जे.

टीका:—लोकेपि कुलवधूनां यामिन्यां स्वएहाहहिर्नि
गन्तीनां महापवादाजिधानात् ॥ तदुक्तं ॥ स्वगेहदेहसीं त्य
क्तानिशि स्त्री यातियावहिः ॥ ज्ञेयाकुलस्थिते खोपात्कुलटाकु
लजापि सा ॥ दंमनीतावपि कुलयासिकानां निशि स्वसंभवदि
र्निगमे दंमप्रतिपादनाच्च ॥

अर्थ:—लोकमां पण कुळवान स्त्रीउने रात्रिए पोताना
रही बारणे नीकळवामां मोटो अपवाद घाय एम कथुं ठे माटे
शास्त्रनुं वचन जे पोताना घरनो उमरो मूकीने जे स्त्री रात्रीए क
थे निकळे ठे ते स्त्री कुळवान होय तो पण कुलमर्यादानो छोप क
वायी कुलटा जाणवी. एटखे व्यञ्जिचारिणी जाणवी बळी दंम
तिमां पण कुळवान स्त्री रात्रीए बारणे नीकळे तो तेनो दंम क
: मम प्रतिपादन कर्तुं ठे ए देतु माटे.

टीकाः—अतएव यतिवसत्यादौ योपितामेकाकिनीनां वि
वसेप्यनेकावर्णशंकाकलंकानुपगंस्कादितत्वेन प्रवेशस्य प्रति
षेधः ॥ एवंच यदा लोकेपि राज्ञो स्त्रीणां गृहनिर्गमो विरुद्धस्त
दाकावार्ता जिन शासने ॥ तस्मात्सर्वथा जिनवेशमिति निश
यां योपित्प्रवेशोऽनुचितत्वान्नास्तीति ॥

अर्थ—एज कारण माटे साधु आदिकना निवासमां ए
स्त्री स्त्री दिवसमां प्रवेश करे तो पण अनेक अवर्णवाद थाप, त
कोउने शंका पके. तथा कलंक आये इत्यादि कारणथी ए पराज
ह्यान ठे माटे तेना प्रवेशनो निषेध कर्षो ठे ज्यारे एम लोकमां प
रात्रिण स्त्रीउने घरथी बारणे नीकलवानो निषेध ठे तो जिन शास
नमां निषेध होय तेनी तो यातज शी कहेयी. ते माटे सर्वथा जिन
मंदिरमां रात्रिण स्त्रीउनो प्रवेश अघटित ठे ए हेतु माटे ते नि
षेधमां नयी.

टीकाः—ज्ञानिज्ञानिकवामहधनास्मि ॥ तत्र ज्ञानिकरा
प्रहृष्टज्ञानीपाप्य श्रावका अत्र जगत्तु धिंस्य रक्षिणारि
ह्यायाधिकारिणोनान्यज्ञानीया इत्यादिकः ॥ ज्ञानिकराप्रहृ
स्मान्निस्समपूर्वज्ञेयं ह्यग्निमिदं जिनमंदिरं ननोऽस्मान् समोश्च
एवाग्रमवंन्यामहि देवस्मिन्ममुदुमकारिचिन्तायामपि ह्यग्नि
नेतर इत्यादिक ॥

आज्ञातिनाज धावक आ जगाए जगवद् विंव संबंधी दक्षिणादिक
स्नात्र करवामां अधिकारी ठे पण बीजो जातना अधिकारी नथी.
चादि ज्ञाति कदामह ए ठे जे अमोए तथा अमारा वृद्धोए आ
तनमंदिर कराव्युं ठे ते माटे अमारा गोत्रनाज आ सर्व देवद्रव्य
ज्जनादिकनी चिंता करवामां अधिकारी ठे पण बीजा अधिकारी
पी इत्यादि.

टीका:—सचविधिचेत्ये न संगतः सर्वेषामेव धार्मिकआ-
ज्ञानां गुणवतां तत्र सर्वाधिकारित्वान्निधानादन्यथा जात्यादिनि
श्रयाप्यनिश्चाकृतत्वानुपपत्ते रिति ॥

अर्थ:—ए प्रकारनो जाति ज्ञाति संबंधि कदामह विधि
समां नथी, केम जे सर्व धर्मवंत, गुणवंत एवा श्रावकनोज
॥ अधिकार ठे एम कर्तुं ठे ने जां एम न होय तो ए विधिचे-
त्ये पण जात्यादिकनी निश्चाय करीने अनिश्चाकृतपणानी सिद्धि
याय पटखे ए विधिचेत्य अनिश्चाकृत न कहेवाय.

टीका:—नच श्राद्धलोकस्य तांबूलजक्षणमस्ति ॥ जग-
वदाशातनापत्तेः ॥ तांबूलमिति च तंबूलपाणेत्यादि गायो-
क्तानां पानजोजनादीनां मुपसंख्यानं ॥ तथा ॥ गव्विकाद्यासन
मप्याशातना विशेषत्वाद्मुपसंख्यते ॥ इत्येवं प्रकारा आज्ञावि-
धिः ॥ अत्रेया निश्चितेकस्यापि यस्यादेर्निश्चया अधोनतया
विज्ञाकृते विधिकृते श्रुतोकविधि निष्पादिते श्रीजिनचेत्यासये
जिनजवन इति ॥

नयी करता केम जे श्रद्धानो जंग तथा मत्सरनी उत्पत्ति इत्यादिक दोषनो प्रसंग थाय ए हेतु माटे. वळी सिद्धांतनां आदरवाळा जे सर्व यतिजन तथा श्रावक ते अनुक्रमे व्याख्यानादिकने विषे तथा चैत्य चिंताने विषे अधिकारी ठे एटले योग्य ठे. एटले सिद्धांतमां कहेखा विधिनुं बहुमान करनार एवो जे यति ते व्याख्यान करवामां अधिकारी ठे तथा एवों जे श्रावक ते चैत्यनी चिंता करवामां अधिकारी ठे ने सिद्धांत विधिवने रहित एवों जे साधु आदिक ते व्याख्यान आदि करवामां अधिकारी नयी एटलो अर्थ ठे ने ग्रण चार लोकनी दृष्टिए एटले विधिने विषे तत्पर एवाग्र चार श्रावकनी दृष्टिए आ जगाए चैत्य ड्रव्यनी पृच्छिआदिक चैत्यचिंता ते बारवा योग्य ठे पण एहाकी निस्पृह पुरुषने पण ए काम करवा योग्य नयी शाश्वी के लोकापवाद आदिक दोषनो प्राप्ति थाय ए हेतु माटे ए प्रकारे प्रसंगे आवेखां वे काव्य तेनो अर्थ आ प्रकारे करो देखामयो.

टीका:—एवं चैवं विधः सिद्धांतानिहितो विधिर्पत्र वर्त्तते तद् विधिचैत्य मनिश्राकृतं ड्रव्यतथायतनं चोच्यते इति ज्ञावतथायतनंतु ज्ञानादित्रय त्राजिष्णवः पंचविधाचारचारवः सुनिहितसाधवः ॥ शुभ्रतावरूपायां सतांबंदनादिनाज्ज्यानां ज्ञानादिषाज हेतुत्वात् ॥

अर्थ:—ए प्रकारनो सिद्धांतमां कहेखो जे विधि ते जे जगाए वर्तते ठे ते विधिचैत्य अनिश्राकृत ड्रव्यथो आयतन कहीए बीए. ने जाव यकी आयतननो ज्ञान दर्शन चारित्र्य ए ग्रणवने शो-

જતા ને પાંચ પ્રકારના જે જ્ઞાનાચાર, દર્શનાચાર, ચારિત્રાચાર, તપાચાર તથા વીર્યાચાર તેવને શોજતા એવા જે સુવર્ણ સાધુ તેં ઠે. કેમજે શુજ્ઞ જાત્રરૂપ એવા ને વંદનાદિક વને જ્ઞ જણાતા એવા જે સત્પુરુષ તેમને જ્ઞાનાદિ લાજ થવાનું કારણમાં રહ્યું ઠે એ હેતુ માટે.

ટીકા:—યદુક્તં ॥ આયયણંપિ ય દુર્વિહંદવ્યે જાવેયદો નાયત્રં ॥ વદંમિજિણહરાઈ જાવંમિ ય હોઈ તિવિહંતુ ॥

ટીકા:—નનુ જવત્ત્વેવં દ્રવ્યજાવત્ત્વેના નાયતનસ્વરૂપ તથા પિ જિનજવનં ન ક્વચિદનાયતનમજિહિતં ॥ સત્યમનોપાધિક મનાયતનાયતનયોઃ સ્વરૂપમિદમુદિતં ॥ ઔપાધિકં સ્વનાયતન સ્વરૂપ મેવં પ્રતિપાદિત માગમે ॥ યત્ર ગતાનાં જ્ઞાનાવિગ્રયવ્યાઘાતો જવંતિ તદ્ઘર્જયેન્મતિમાન્ ॥ અથ કગતાનાં તદ્ઘ્યાઘાત ઇતિચેતુચ્યતે ॥

અર્થ:—લિંગધારી આશંકા કરે ઠે જે દ્રવ્યજાવ જેવે કરીએ એ પ્રકારે અનાયતનનું સ્વરૂપ હો, તો પણ કોઈ જગાએ જિનજવન અનાયતન કશું નથી ત્યારે સિદ્ધાંતી બોલે ઠે જે એ વાત સત્ય ઠે પણ ઉપાધિ થકી થયું જે અનાયતન ને આયતન એવેનું સ્વરૂપ આ પ્રકારનું શાસ્ત્રને વિદે તેમાં ઉપાધિ અનાયતનના સ્વરૂપનું આ પ્રકારે પ્રતિપાદન ઠે જે, જે જગાએ ગયેલા ને જ્ઞાનાદિ ગ્રણનો વિઘાત થાય તે તે સ્થાનકનો યુક્તિમાન્ પુરુષોએ ત્યાં કરવો. ને હવે તું જો એ કહેતો હોય જે ક્યાં ગયેલા ને જ્ઞાનાદિકનો વિઘાત થાય એમ.

सुं पूठतो होय तो तेनो उत्तर कहीए ठीए.

टीका:-यत्र लिंगमात्रधारिणः साधवो वसन्ति यदाहु रोष-
निर्युक्तो श्रीजङ्गवाहुस्वामिपादाः ॥ नाणस्त दसंस्तस्य च-
रणस्त य जगत् होइ वाघात् ॥ वज्रजवज्रजरीरु अणाययण वज्रतं
खिप्यं ॥ सुगमा ॥ नवरं यत्रेत्यायतने स्थाने देवगृहादौ ॥

अर्थ:-जे जगाए लिंगमात्र धारण करनार साधु वसे ठे ते ठ-
निर्युक्तिमां कहुं ठे श्री जङ्गवाहु स्वामीए जे ज्ञान दर्शन चारित्र जे
जगाए व्यापात एटखे नाश थाय तो ते स्थानने आनायतन जाणी
तत्काल त्याग करवो ए प्रकारे ए गायानो अर्थ सुगम ठे तेमां आ-
टखुं विनोष ठे जे यत्र शब्दवरे, आटखो अर्थ ठे जे जे देवगृह आ-
दिक आयातन स्थानने विषे गये सते ज्ञानादिकनो विपात प्राय
एक पद संबंध करवो.

टीका:-नचा यतनशब्देना खयमात्रमेवोप्यते ॥ तदेवगृह
मिति वाच्यं ॥ आयातनं देवानां ॥ तथा आयायणमि अज्ञो-
इत्यभिधान कोशागमयचनान्यां लोके लोकोत्तरे च सामान्य
विशेषान्यां देवगृहस्याभिधानात् ॥

अर्थ:-आयातन शब्दे करीने स्थानमात्र कहीए जीए एम
जो कहैता होतो ते न कहैयुं फेमजे आयातन शब्दे करीने देवमं-
दिर कहैयुं फेमजे देवनुं जे स्थान तेने आयातन कहीए ते पात अ-
भिधान कोशमां कही ठे जे देवस्थानक तेने आयातन कहीए तथा
शास्त्रमां पशु कहुं ठे जे जेनो जोग न पाय ते स्थान आयातन क-

हीए. एम अजिधान कोश तथा आगम ए वेनुं वचनं
माटे लोकमां तथा लोकोत्तरमां सामान्ययी तथा विशेषयी
शब्द देवमंदिरना अर्थने कहेनार वे.

टीका:—अथ किं तदायतनं यत् . . .
तत्त्वा दनायतनं जवतीत्याह ॥ जत्य साहन्मिया बहवे नि
अणारिया मूलगुणप्पनित्सेवी अणाययणं तं वियाणाहि
धर्मिका लिंगतः समान धर्माणो बहवो जित्तवृत्ता
अनार्या मूलगुणप्रतिसेविनो निर्दयतया प्राणातिपातादि
का यत्र ते निवसंति तदनायतनं ॥

अर्थ:—इवे ते अनायतन ते शुं वो तेनो विचार
ज्ञानादि त्रणनुं उपघातक वे ते अनायतन कहीए एम
कथुं वे ते वचन जे जे जगाए साधर्मिक पटखे विंगपी
धर्मवाळा घणाक जुदां जुदां आचरण करता त्रष्टाचारी
मूलगुणप्रतिसेवी पटखे निर्दय पणे प्राणातिपात आदिने
प्राप्तक लोको जे जगाए वसे वे ते अनायतन कहीए.

टीका:—तथा जत्य साहन्मिया बहवे जित्तचित्ता.
रिश्वा ॥ निचगुणप्पनित्सेवी अणाययणं तं वियाणाहि
नवरं मां उपाप्पित्तिसेविनोऽशुद्धिर्पिनादिआहिणः ॥
जे जगाए बहवे जित्तचित्ता अणारिया ॥
जे बुद्धिमान्थं तं वियाणाहि ॥ सुगमा ॥ नवरं
जे क्यां आच्छादिताः प्राकृत लोकेः
तिपावत् ॥ इति वास्तवः ॥ आन्त्यतरः .

पुण प्रतिसेविनः उत्तर गुणप्रतिसेविनश्च यत्र तदनायतनमिति
या प्रयार्थः ॥

अर्थः—जे जगाए खिंग धरवायी सरखा धर्मवाळा घणा
होय ते तेम जुदा जुदा चित्तवाळा होय ते थनार्यने खिंग
वेप ते वेवमे ढांकेखा ज्यां ठे ते थनायतन क्षेत्र जाणवुं ए
सुगम ठे माटे एनी टीका टीकाकारे नयी करो तेमां घाटवुं
ठे जे खिंग तथा वेप तेणे करोनेज ढांकेखा ठे एटखे प्राकृत
ए सुविहित मुनिथकी जुदा जाण्या नयी एटखो अर्थ. ए प्र-
गाहेरची तथा थंतरची मूलगुण प्रतिसेवि ठे. तथा उत्तरगुण
वि ठे ते जे जगाए रहेता होय ते थनायतन कहीए एम ए
थानो अर्थ ठे.

टीकाः—श्री हरिभक्तसुरिनि विवरणे प्रतिपादित इति ॥
चायमाशयः ॥ नहि रुद्रादिगृह्य तत्त्वरूपेण जिनजवन-
पतनं ॥ किंतू पापियशात् ॥ उपाधिध तत्र खिंगिनिवासः ॥
स्वोक्तं ॥ यत्र निवसंति तदनायतनमिति ॥ तथा च यदि ते
जवने निवसंति तदा तमियासौमाधिकत्याद् जयति जिन-
स्या नायतनत्वं ॥

अर्थः—जे हरिभक्तसुरिए विवरण कर्युं ठे तेमां प्रतिपादन
तेनो अजिप्राय ए ठे जे शिवमंदिरनी पेठे स्वरूपे करीने
न अनायतन नयी ह्यारे शुं तो उपाधिना पशची अनाय-
ने तेमां उपाधि सो ठे तो खिंगधारीनो निवास ए रूप उपा-

धि ठे एज हेतु माटे कसुं ठे जे जगाए खिगधारी रहे ठे ते
 [नायतन कहिए वली ते खिगधारी जो जिनजवनमां रहे ठे ते
 जिनजवन पण तेमना निवासरूपी उपाधिथी अनायतन यां

टीका:—उपाध्यपराधेन स्वरूपत आयतनस्यापि तस्या
 श्रयणीयत्वात् ॥ दृश्यतेचो पाधिवैगुण्या दुपाधिमतः सगुणस्वा
 [प्यज्ञोग्यत्वं ॥ यथा जुजंगसंगा चंदनतरोरिति जवत्योपाधि
 मस्यानायतनत्वमिति ॥ अतएव जगवता जडवाहुस्वामिना
 नायतनस्वरूपविचारात्परतः आयतनविचार प्रक्रमे जावा
 तन स्वरूपं प्रतिपादयिषता प्रथमं जावंमि उहोइति विहंतु
 इत्यनेन ज्ञानदर्शनचा रित्रपवित्रमुनिलक्षणमनौपाधिक ज्ञा
 वायतन स्वरूपमभिधाय तन्निवासौपाधिकत्वा तदाश्रयस्याप्या
 यतनत्वं ॥

अर्थ:—उपाधि जे खिगधारी तेमना अपराधथी स्वरूपी
 आयतन एतुं पण जिनजवन तेना आश्रयनुं न करवापणुं ठे ए हेतु
 माटे ए जिनजवन अनायतन कहिए लोकमां एतुं देखाय ठे जे
 उपाधिना दोषथी उपाधिवालो गुणसहित होय तोपण तेनुं अज्ञो
 पणुं जेम सर्पना संबंधथी चंदनवृक्षनुं ठे तेम माटे जिनमंदिरुं
 उपाधिथी अनायतनपणुं थयुं ठे. एज कारण माटे जडवाहु स्वामी
 अनायतनना स्वरूपनो विचार कर्या पठी आयतननो विचार आरं
 करे सते जावआयतनना स्वरूपने प्रतिपादन करवानी इछाप प्रपमं
 जावंमि इत्यादि गाथाए करीने ज्ञान, दर्शन, चारित्र ए व्रणवदे प्रवि
 श्मेष्टा जे मुनि ते ठे सद्धर. जेनुं ने खिगधारीरूपी उपाधि जेमां नथी

हुं जाव आयतनं स्वरूप कहोने ते मुनि निवासरूपी उपाधि जेमां
हो ठे ते स्थानकने पण आयतन कहोए एम कहुं ठे ते वचन कहे ठे जे.

टीकाः—जत्थं साहस्रमया बहुवे सीखवंता बहुस्तुयां ॥
चरित्तायार संपन्ना आययणं तं वियाणाहि॥इत्यनेन प्रतिपादितं ॥
लिंगप्रवचनाज्यां साधर्मिकाः शिखादिमंतः साधवो यत्र निव-
सन्ति तदायतनमिति तत्र व्याख्यानान्तकस्य हेतोः तदुपाधि-
संज्ञिधाना दुपाधिमतस्तद्रूपता ज्ञवतीति ज्ञापनार्थं ॥

अर्थः—जे जगाए साधर्मिक घणा रक्षा होय ते केवा ठे
तो शीखवंत ठे तथा बहु श्रुत ठे तथा चारित्राचारवने सहित ठे
हुं जे स्थानक तेने आयतन ए प्रकारनुं जाणो. ए गाथावने आय-
तननुं स्वरूप प्रतिपादन कर्युं, पठी तेनुं व्याख्यान ए प्रकारनुं कर्युं;
जे जे जगाए लिंग तथा प्रवचन ए वे वने सरखा जणाता ने शीखा-
दि गुणवाळा साधु जे जगाए रहेता होय ते आयतन कहोए माटे
ए प्रकारना व्याख्यान करवानुं शुं'कारण ठे तो ते लिंगधारी तथा
ते प्रकारना सुविहित मुनि ते वे रूप जे उपाधि तेना संबंधयी स्था-
न पण ए वे प्रकारनुं घाय ठे एम जगाववा वास्ते ए प्रकारनुं जे
व्याख्यान कर्युं जे जावार्थः जे लिंगमात्र धारीना निवासयी जिन-
मंदिरादिक आयतन एटखे आश्रय करवा योग्य एवां स्थानक पण
अनायतन घाय ठे एटखे त्याग करवा योग्य घाय ठे ने सुविहितना
निवासयी स्थानक मात्र आयतन घाय ठे एटखे चव्य माणिने
आश्रय करवा योग्य घाय ठे.

टीकाः—अतएव हरिजडसूरिणा जिनचरनविद्युत्
 भूजागं निरूपयतातरुंचाशके कुत्सितलोकाकीर्णपाटशान्तने
 ते जिनश्चे साधूना मुपपातेन चारित्रजंगप्रसंगा तत्रतद्भि
 नाज्ञावः प्रदर्शितः ॥

यद्भक्तं ॥

अथ एतेषां न बुद्धी काव्येण त्रिणहरस्य नय पूया ॥
सादृश मण्युनाउं किरिया नासोउ उगगाण ॥

अर्थः—एज कारण माटे हरितद्रुमस्य जिनजयने
 एन करय गोम्य एते वृक्षानो जाय नेनुं निरुण करतो रय
 व्यासक नामा मयन रिप कर्तुं वे जे निरिप एरा जे घो
 सहित एरा जे पाको नेमां निपजायेतुं जे जिनमंसि नेने नि
 धुनुं आगमन याय नेणे करीने माधुना नास्तिना जय पयने
 संग मां ने हेतु माट न पाचने रिप जिनमंसि करानो नि
 र्वाणपो वे.

टी.छा.—नने नायना तस्य ना नायनन-रं ज्ञानाविप्रर्षि
 दानं कुम्भस्य तदुदणस्य नरा यत्पयमान म॥ १॥ नमोऽभिद
 मुदाविभावा जिननानस्या यनायनन-रं ज्ञानाविप्रर्षि
 दनस्य तदुदणस्य नरा यत्पयमान म॥ १॥ नमोऽभिद
 दिदोवाजिनवनस्यायनायनन-रं न॥ १॥

अथ - इति १० वीं अंशः समाप्तः ।
 अथ - इति १० वीं अंशः समाप्तः ।
 अथ - इति १० वीं अंशः समाप्तः ।

ने कारण होय ते अनायतन कहीए ते लक्षण तो ए जिन मंदि-
मां पण आव्युं ए हेतु माटे उपाधिना दोषयी जिन जवननुं पण
अनायतनपणुं सिद्ध थाय ठे. इति.

टीका:—अनिधानिश्चाकृतयो रन्येत रदेत दधिकृतं जिन-
जवनं जविष्यतीति चेन्न तल्लक्षणानुपपत्तेः. तल्लक्षण मंतरेण च
लक्ष्यस्य तत्तया व्यवस्थापयितुं मशक्यत्वात् ॥

अर्थ:—प्रतिवादिने कहे ठे के तु एम कहे ठे जे अनिधा-
कृत तथा निश्चाकृत ए चेमांनु एक था जिनजवन पण हशे पण
एम तारे न कहेतुं केम जे ए वेनुं पण लक्षण था जिनजवनमां
मळतुं नयी आवतुं. ने ते लक्षण मळ्या विना लक्ष्य वस्तुनी स्था-
पना करवा समर्थ न यवाय ऐटले जे वस्तुमां वस्तुनुं लक्षण न होय
तेने ते प्रकारनी न कहेवाय खिगधारीए नियास करेखुं जिनमंदिर
तेमां निश्चाकृतनुं लक्षण पण मळतुं नयी आवतुं ने अनिधाकृतनुं
पण लक्षण मळतुं नयी आवतुं.

टीका:—तथाहि ॥ नैतदनिश्चाकृतं ॥ अग्रोत्सृग्नेत्यादिना
प्रागजिहितस्य तल्लक्षणस्य विधिरोधसोऽग्र विवक्षितचेत्येऽनव-
रतं प्रवृत्तां सर्वथा तद्विररीतेनाऽविधिश्चोतसा समूहकायं क-
पितत्वात् ॥

अर्थ—तेज कही देखामे ठे जे ए जिनजवन अनिधाकृ-
त नयी केम जे अग्रोत्सृग्नेत्यादि पूर्वे कसुं जे विधि सदित करवा-

रूप अनिश्राकृतनुं लक्षण तेनुं आ चैत्यने विषे निरंतर वहन बने
ने सर्वथा लक्षणरहित जे अविधिनो प्रवाह तेणे करीने. मूलमांथी
विधि लक्षणनुं जवापणुं ठे हे हेतु माटे.

टीका:—नाप्येतन्निश्राकृतं ॥ निश्राकृतं हि तदुच्यते ॥
यत्र देशकालविप्रकर्षादिना सुविहितगुरुशिक्षादिविरहा वैशि-
ष्ट्यातिशयेन देशतः पार्श्वस्थावसन्नादिज्ञाव मापन्नानां शुद्धप्र-
पकाणामपि सातलोत्तया तथाविधंविधि मनुपदिशता मप्रवर्त्त-
यतां च चैत्याद्वहिर्निवासेपि तच्चिंतापराणां यतीनां निश्चा वर्त्तते ॥

अर्थ:—वळी ए चैत्य निश्राकृत पण नथी केमजे निश्राकृत
तो तेने कहीए के जे देश काळना विपरीतपणाविक कारणे करीने
तथा सुविहित गुरुनी शिक्षा इत्याविकनो जे विरह ते थकी जे
तिशय शिष्यलपणुं तेणे करीने तथा देशथकी पासध्या,
इत्याविक जावने पामेला ने शुद्ध प्ररूपक ठे तो पण साता सुखने
विषे खोखपी ठे; ए हेतु मांटे ते प्रकारनो विधि मार्गने उपदेश न
करता तथा न प्रवर्त्तायता ने चैत्यथी वारणे निवास करे ठे तो पण
ते चैत्यनी चिंता करवामां तत्पर पया जे यति तेनी निश्चा जे
गाए वर्त्ते ठे ते ठे ते निश्राकृत कहीए.

अर्थः—जे जगाए श्रावकनी थ्रुआ वधवाने अर्थे सुविहित
रि पण कदाचित् व्याख्यान करे ठे, 'उसत्रावि' इत्यादि वचन-
ने ते बात प्रथम प्रतिपादन करी ठे ए हेतु माटे ए बात सांजळीने
गधारी शंका करे ठे जे आ कछुं जे छद्मण तेमांथी कांइ पण आ
गधारीए निवास करेला चेत्यमां आवे ठे? त्यारे सुविहित कहे ठे
कांइ पण नथी आवतुं.

टीकाः—तथादित्तत्र ॥ सर्वदां तर्निवसद्भिरेव पार्श्वस्थादिभिः
सकलचित्ताविधाना ब्रह्मानां चात्यंतकुदेशनावासितानां विधि-
पथमात्सर्येण तदुत्साहपैव प्रत्यवस्थानाद दूरोत्सारित सुविहि-
तानां तत्र व्याख्यानविधानं ॥ तथा च कथमेतद्विधाकृतं स्यात् ॥

अर्थः—तेज कही देखाने ठे जे निरंतर चेत्यमांज निवास
रता एवा जे पासण्यादिक ते चेत्य संबंधि कार्यने करे तेमनी अ-
त कुदेशनावने वासितं थयेला एटछे कुदेशना रूप थयेला जे
वक तेनी मध्ये विधि मार्ग साये मत्सर थकीज जाणेशुं एम
ऊ पामतो जे अविधि मार्ग तेने प्रवर्ताववाने अर्थे रक्षा होय ने
एवा जे ते लिंगधारी तेथी सुविहितनुं व्याख्यान दूर गयुं ते माटे
केम निधाकृत चेत्य कहेवाय.

टीकाः—तस्मादनिधानिधाकृतव्यतिरिक्तं सिंगिजिरप्य-
सितं तृतीयमेतदनायतनाजिधानं चेत्य मज्जुपगंतव्य मिति ॥ न-
नु नित्यज्जकिरुतसाधंमिकमंगसचेत्यजेदा एचतुर्विधं चेत्यं सि-
द्धांते परिसंख्यायते ॥ जकिरुतस्य निधानिधाकृतजेदन द्वे

विध्यात्पंचविधं वा ॥

अर्थः—ते हेतु माटे अनिश्राकृततथानिश्राकृत ए वेथी रहि लिंगधारीए निवास करेलुं त्रीजुं आ अनायत नाम चेत्य ठे एम जाणवुं त्यां आशंका करे ठे जे सिद्धांतमां नित्य चेत्य ज्ञातकृत चेत्य तथा साधर्मिक चेत्य तथा मंगल चेत्य एवा जेदथी चार प्रकारना चेत्य गणाव्यां ठे अथवा तेमां ज्ञातकृत चेत्य निश्चाकृत, अनिश्राकृत एवा जेदे करीने वे प्रकारनुं ठे तेथी पांच प्रकारनां चेत्य ठे.

टीकाः—न त्वनायतनाख्यस्य पंचमस्य षष्ठस्य वाक्चचित्परि संख्यान मस्ति ॥ यदि ह्यनायतन मप्यज्ञिप्रेतं स्यात्तदा तदपि नित्यचैत्यादिवत् परिसंख्यायेत ॥ न चैवं ॥ तस्माच्चत्वारि पंच वा चैत्यानि ना नायतनमिति ॥ यथोक्तं ॥ नीयाइंसुरखोए ज्ञातकयाइंच जरहमाईणं ॥ निस्तानिस्तकया साहम्मि य मंगलाइंचेति वेद ॥

अर्थः—तेमां लिंगधारी एम आशंका करी कहे ठे जे अनायतन नामे पांचमुं अथवा ठहुं कोइ जगाए चेत्य गण्युं ठे ने जे सिद्धांतकारने ए अनायतन चेत्य कहेवानुं होय तो पण नित्यचैत्यादिक नी पेठे कोइ जगाए गण्युंज होत पण एम तो कोइ जगाए गण्य नथी माटे सिद्धांतकारने मते चार प्रकारनां अथवा पांच प्रकार नांज चेत्य ठे. पण अनायतन नामनुं चेत्य नथी ते शास्त्रनुं वचन जे नित्य चेत्य देवलोकने विषे तथा ज्ञातकृते चेत्य जरत्यादिक हे अने विषे निश्चाकृत तथा अनिश्राकृत तथा साधर्मिक चेत्य तथा मंगल चेत्य ए प्रकारे ठे तेमां अनायतननुं नामज नथी. हवे सुवि.

हित एनो उत्तर आपे ठे जे एम तारे न कहेवुं.

टीका:—अन्यतीर्थिकपरिग्रहीतांर्ह्यतिमानां वंदनादि निषेधेन तस्याप्यागमे जिमत्वात् ॥ कथं मन्यथा सम्यक्प्रति पत्तिसमेय श्राद्धानां नोमे कप्पइ अन्नतिथियपरिगृह्याणि अरिहंतचेईयाणि वंदितए वा नमंसित ए वा इत्यादिना जगवान् जइवाहुस्वामी जगवत्प्रतिकृतीनां बोटिकादि परिग्रहीतानां वंदनादिप्रतिषेध मज्झिदधीता॥ न ह्यनायतनत्वं विना तत्प्रतिषेधा- जिधानं शोभां विजर्त्ति॥ तस्मा दस्त्यनायतनं सिद्धाताजिहितमिति॥

अर्थ:—केम जे अन्यदर्शनीए ग्रहण करेखी जे अरिहंतनी प्रतिमा तेनुं वंदनादिक निषेध कहंवे करीने ते अनायतन चैत्यनुं पण आगमने विषे कहेवापणुं ठे ए हेतु माटे ने जो एम न होय तो समकित अंगिकार करवाने समे श्रावकने 'नोकप्प' इत्यादि पटले अन्यदर्शनीए ग्रहण करेखां एवां जे अरिहंतनां चैत्य ते वंदन करवां तथा नमस्कार करवां नयी कल्पतां इत्यादि वचने करी- ने जगवान् श्री जइवाहु स्वामि बोटिकादिक अन्यदर्शनी तेमणे ग्रहण करेखां जे चैत्य तेमनुं वंदनादिक ते प्रत्ये निषेध केम कहेत नज कहैत. माटे जो अनायतन चैत्य नज होय तो ते चैत्यना वंदनादिकनो निषेध कयों ते न शोभत माटे अनायतन पटले अवंदनीक एवुं चैत्य सिद्धांतमांज कहेवुं ठे.

टीका:—उक्ते ज्ञेयांतर्जावां ज्ञेतत्पृथगस्ती तिचेत्त तदज्ञा- यात् तथाहि न ताव द्वित्यचैत्येऽस्यांतर्जावःकृतकत्वेन तद्- ज्ञापानुपपत्तेः ॥ विमानजवनसनातनशिषाद्येयादिष्वेव च

नित्यचैत्यानां जायात् ॥ नापि निश्चानिश्चाकृतयोः ॥ प्रायुक्त-
क्षणस्य हानुपपत्त्येव तदंतर्जावस्यापाकरणात् ॥

अर्थः—गणावेलां जे ए चैत्य तेमां आं अनायतन चैत्यनो पण अंतर्जाव यशे एयी जुहुं नहि पने एम जो तुं करे तो होय तो ते न कहेवुं केम जे तेज कही देखाने ठे जे नित्य चैत्यने विषे ए अनायतन चैत्यनो अंतर्जाव नयी यतो केत जे ते तो नित्य शाश्वतां चैत्य ठे ने आ तो करेवुं ठे माटे ने नित्य चैत्य तो विमान, जवन तथा सनातन पर्वत इत्यादिकने विषे रक्षा ठे ए हेतु माटे ने निश्चाकृत, अनिश्चाकृत ए वे प्रकारना चैत्यं खक्षण प्रथम कह्युं ठे ते आ अनायतन चैत्यमां नयी माटे तेमां न गणीनेज जुहुं कही देखार्युं ठे माटे.

टीकाः—नापि साधर्मिक चैत्ये ॥ यति मूर्तनुपंगित्वेनैव त-
स्याभिधानात् ॥

॥ यदुक्तं ॥

वारत्तगस्त पुनो पश्चिमं गविंसुचेष्टं य हरंमि ॥
तत्पथपथलीश्वरेत्ती साहन्मिय चेष्ट्यं तंतु ॥
नापिमंगले चैत्ये तस्य प्रतिनियतविषय तयैव प्रतिपादनात्

॥ यदुक्तं ॥

अरहंत पद्महाए मधुरानयरीइ मंगलाइंतु ॥

तस्मा देतेष्वन्तर्जावात् परतीर्थिकपरिग्रहीताऽर्हचैत्याना-
मनायतन चैत्यत्वं सिद्ध मिति ॥

अर्थः—साधर्मिक चैत्यने विषे पण ए अनायतन चैत्यनो
अन्तरजाव नथी केम जे तेमां तो साधुनी मूर्ति स्थापन करवी तेणे
करीने कहेवापणुं ठे जे माटे ते वात शास्त्रमां कही ठे जे तथा मं-
गल चैत्यमां पण एनो अन्तर्जाव नथी. केम जे तेतो स्थान स्थान
प्रत्ये नियमाए करीने तेनुं प्रतिपादन कर्युं ठे जे माटे ते वात शा-
स्त्रमां कही ठे ते हेतु माटे ए सर्व चैत्यमां अनायतन चैत्यनो
अन्तर्जाव नथी एदसे ते थकी था अनायतन चैत्य जुहुं पने ठे. ए
प्रकारे परतीर्थि लोकोए ग्रहण करेखां जे अरिहंतनां चैत्य तेनुं
अनायतनपणुं सिद्ध थयुं.

टीकाः—नन्वेवं पटचैत्याज्युपगमे सूत्रोक्तां नित्यादिचैत्य
पंचकसंख्या विरुद्धते ॥ तथाच सूत्रकृतां विरुद्धवादिबेना-
न्यत्रापि तद्वत्तसि विनयेनां समास्वासो नस्या देवं च बहु विशी-
र्येतेतिचेन्न ॥ अविरोधात् ॥

अर्थः—लिंगधारी आशंका करे ठे जे जो एम उहुं अना-
यतन चैत्यमां न शोने तो सूत्रमां कहेली जे नित्यादि चैत्यनी
पांच संख्या तेनो विरोध सागशे बळी सूत्र करनारने विरुद्धादि
जाणीने बीजी जगाए पण तेमना वचनने विषे शिष्योने विश्वास
उनी जशे एम विचारतां पणी हानी प्राप्त पशे. देखे सुविदित
कहे ठे जे एम तमारे न बोखणुं केम जे कोइ प्रवचननो विरोध ठेज
नहि ही रीते तो.

रित्राणि ज्ञावग्रामो येज्योवा ज्ञानादीनामुत्पत्तिरिति ॥ अथ के
ते येज्यो ज्ञानाद्युत्पादः ॥ अवहिती नूय श्रूयतां ॥

अर्थः—लिंगधारी पूठे ठे जे ए ज्ञावग्राम कीयो के जेना
विना प्रतिमानुं अनायतनपणुं तमो सिद्ध करो ठो हवे सुविहित
बोदया जे जो एम तमे कहेता होतो तेनो उत्तर कहीए ठीए जे
ज्ञान दर्शन तथा चारित्र ए ज्ञावग्राम ठे जेथी अंयवा जेथी ज्ञान
दिकनी उत्पत्ति थाय ते ज्ञावग्राम कहीए हवे लिंगधारी पूठे ठे
जेथी ज्ञानादिकनी उत्पत्ति थाय एवा ते कोण ठे त्यारे सुविहित
बोदया जे तुं सावधान थइ सांजळ उत्तर आपीए ठीए.

टीकाः—तीर्थंकर मनः पर्यायावधिज्ञानिन श्रतुर्दशदश-
नवपूर्वधराः संविम्रास्तत्पाक्षिकाश्च सारूपिणो ग्रहीताणुव्रताः
प्रतिपन्नसम्यक्त्वाश्च श्रावकाः अर्हत् प्रतिमाश्च ॥ तीर्थंकरा-
दयो हि देशनादि छारेण जव्यसत्त्वानां ज्ञानाद्युत्पादहेतुत्वेन
जवंति ज्ञावग्रामः ॥

अर्थः—जे तीर्थंकर तथा मनः पर्याय ज्ञानि तथा अवधि
ने तथा चउद पूर्वधारी तथा दश पूर्वधारी तथा नव पूर्वधारी
संविम्र तथा तेमना पक्षपाति तथा सारूपी तथा ग्रहण करुं
णुव्रत ते जेमणे तथा ग्रहण करुं ठे समकित जेमणे एवा जे
तथा अरिहंतनी प्रतिमा तथा तीर्थंकरादिक पण देशना-
छारे जव्य जीवने ज्ञानादिकनी उत्पत्तिनुं कारण ठे ए हेतु
ज्ञावग्राम ए सर्वने कहीए ठीए.

टीका:—नन्वेवं तर्हि फलितमस्माकं मनोरथपादपे न॥ती-
र्थकरादिव्यतिमानामपि जावग्रामत्वेनाऽनायतनत्वासिद्धे रि-
तिचेन्न सम्यग्दृष्टिपरिरुहीताना भवे तासां जावग्रामत्वप्रति-
पादनात् ॥

अर्थ:—खिगधारी बोध्या जे ए प्रकारे जावग्राम कहता
होतो अमारा मनोरथ रूपी वृक्ष फलवाळुं थयुं. एटखे
अमारुं धायुं तेज तमारा कक्षामां थाव्युं. जे तीर्थकरादिकनी
ऐवेज प्रतिमाने पण जावग्रामपणुं प्राप्त थयुं माटे अनायतन चैत्य-
नी बात असिद्ध थई एटखे खोटी थई, हवे सुविहित घोखे ठे जे
पण तमारे न घोखुं केम जे समकित दृष्टिवाळा पुरुषोष ग्रहण
करेली जिनप्रतिमानेज जावग्रामपणानुं प्रतिपादन ठे ए हेतु माटे
खिगधारीए निवास करेखां चैत्यनुं अनायतनपणुं सिद्ध थाय ठे.

टीका:—अथ कथंचित् मिथ्यादृष्टिपरिरुहीतानां तासां
तद्वज्रवति ज्ञानायजावादिति चेन्न तदजावेपि तासां वीतरागत्व-
खिगदर्शनेन कस्याच त्सम्यक्त्वाद्युत्पादात् ॥

यदुक्तं ॥

वसिततमस मुचे ज्ञास्वतो यस्य विंश
गतमस मपि दृष्टेर्नासिकानां चिबोपं ॥
प्रजनयति रजोजि पूंसराणां नराणां
प्रिजगति त नमस्यः कस्य न स्याज्जिनेन्द्रः ॥

અર્થ:—હવે લિંગધારી વોલે ઠે જે મિધ્યાદૃષ્ટિ પ્રદ કરેલી જે પ્રતિમા તેને કોઈ પ્રકારે જાવગ્રામપણું નથી. કેમ કે જ્ઞાનાદિકનો અજ્ઞાવ ઠે એ હેતુ માટે એમ જે તમો કહોઠો તે ન કહેવું. કેમજે તે પ્રતિમાઝને જાવ ગ્રામ પણું નથી તોપણ વીતણ પણાનું ચિહ્ન દેખવે કરીને કોઈને સમક્તિ આદિક ગુણની ઉત્પત્તિ દે સ્વાય ઠે. એ હેતુ માટે, માન્ય ઠે જે કારણ માટે એ વાત શાસ્ત્રમાં કહી છે જે અજ્ઞાન અંધકારની નાશ કરનાર અને દેદિપ્યમાન અને મહારતિ એવી જે જગવતની પ્રતિમા તે જેમ સૂર્ય દૃષ્ટિનો પ્રકાશ કરે ઠે એ રજોગુણ વળે મલીન થણા પુરુષોને અજ્ઞાન અંધારું ટાઢીને અર્થ બોધ ઉત્પન્ન કરે ઠે એ જિનરાજ ત્રણ જગતમાં કયા પુરુષને નમસ્કાર કરવા યોગ્ય નથી ? સર્વને નમસ્કાર કરવા યોગ્ય ઠે.

ટીકા:—તતશ્ચાયુ ધૃતમિતિવત્ કારણે પ્રતિમા લક્ષણે જ્ઞાન-વિલક્ષણકાર્યોપચારેણ તાસામપિ જાવગ્રામત્વ મુપપત્સ્યત ઇતિ ચેન્ન ॥ એવં સતિ નિહવાદીના મપિ જાવગ્રામત્વાપચ્ચે સ્તેષામપિ પ્રશાંતરૂપક્રિયાદિવર્શનેન કસ્યચિત્ સમ્યક્કાયુત્પત્તે: ॥

અર્થ:—તે હેતુ માટે ધૃત ઠે તેજ આયુષ્ય ઠે પટલે જુલ પી કારણ થકી આઝલા રૂપી કાર્ય ઉત્પન્ન થાય ઠે એવા જેમ ન્યાય બોલિક શાસ્ત્રમાં ઠે તેમજ પ્રતિમા રૂપી કારણ દેખવાથી જ્ઞાનાદિક કણ જે કાર્ય તેની ઉત્પત્તિ થાય. એ પ્રકારે ઉપચાર માત્રે કરીને પ્રતિમાને પણ જાવ ગ્રામપણું ઉત્પન્ન થશે. એમ જો તમે કહેવો તો તે ન કહેવું એમ સુવિહિત વોલે ઠે. જે એમ કહીય તો નિહવાદીને પણ જાવગ્રામપણું પ્રાપ્ત થાય કેમ જે તેમનું પ્રણ પ્રશાંત

ક્રિયાદિક દેલવાથી કોફકને સમકિતાદિકની ઉત્પત્તિ ઘશે
હેતુ માટે.

ટીકા:—નચેદમિષ્ટં જવતોપિ સર્વેરેવ જિનમતવર્તિજિર્નિહ
વાના માજ્ઞાવાહ્યત્વેના જાવગ્રામતયા વર્જનીયત્વાચ્યુપગમાત્ ॥
પવં નિહવોદાદરણેન પ્રતિમાનામપિ મિધ્યાદૃષ્ટિપરિગ્રહીતાના-
મજાવગ્રામત્વેન વર્જનીયત્વ મચ્યુપેયમ્ ॥

અર્થ:—સુવિહિત કહે છે કે એ પ્રકારનું જે તમારું કહેવું તે
તમારે પણ વલ્લજ નથી ને સર્વે જિનમતવાળા પુરુષો એમ જાણે
ઢે જે નિહવ પુરુષો પરમાત્માની આજ્ઞાથી બાહિર છે એ હેતુ માટે
અજ્ઞાવગ્રામપણું એમાં રહ્યું છે તેણે કરીને ત્યાગ કરવા યોગ્ય છે એમ
સર્વે જાણે છે. એ પ્રકારે નિહવ પુરુષોના દૃષ્ટાંતે કરીને મિધ્યા દૃષ્ટિ
મહુણ કરેલી જિન પ્રતિમાને પણ અજ્ઞાવગ્રામપણું છે એ હેતુ માટે
વર્જવા યોગ્ય છે એમ જાણવું.

ટીકા:—ચડુક્તં ॥ ચિત્રં નિસર્ગસુજગાપિ પરિમદેણ, મિ-
ધ્યાદૃશાં જગવતઃ પ્રતિમા તથાપિ ॥ સમ્યગ્દૃશાં પ્રશમનાદિ
વિધા વજાવગ્રામત્વતો જવતિ નિહવવદ્દિદેયા ॥

અર્થ:—તે ઘાત શાસ્ત્રમાં કહી છે જે સ્વજાવ ધકીજ સુંવ
એવી જિન જગવંતની પ્રતિમા જે તે મિધ્યા દૃષ્ટિના પરિમદ માં
કરીને પણ તે પ્રતિમાજ તે સમ્યગ્દૃષ્ટિ પુરુષોને નમસ્કાર કરવા આ
વિધિને ધિયે અજ્ઞાવગ્રામને ઉત્પન્ન કરનારી છે માટે તેનો નિહવ
વેગે ત્યાગ કરવો.

ટીકા:—અમુ મેવાયં જાવગામવિચારપ્રકમે શંકોતરાત્યા-
 મૂચતુ સ્તત્ર જગવંતો કલ્પજ્ઞાપ્યચૂર્ણિકારો ॥ નાણાંતિગં જા-
 વો જર્ઝય ઇણસિં ઉપ્પત્તી જાવગામો નાણદંસણ વસ્તિપિ
 ॥ જર્ઝ વા ઇણસિં ઉપ્પત્તી હવહ ॥ કેય તે જર્ઝઉપ્પત્તી હવહ
 ॥ ઉચ્ચતે ॥ તિત્થગરા જિણચુદસદસચ્ચિન્ને સંવિગ્ગ તહ અસં-
 વિગ્ગો ॥ સારુવિય વયદંસણપન્નિમાનં જાવગામાઝ ॥ જા
 સંમિજાવિયાઝ પન્નિમા ઇયરી ન જાવગામો ય ॥ જા-
 વો જહ નરિય તહિં નણુ કારણકજ્ઞઝવયારો ॥ આહ કહંમિહ
 હિઠ્ઠિપરિગ્ગહિયાઝ જાવગામો ન હવહ ॥ ઉચ્ચતે ॥ તત્ર જ્ઞાના-
 વિજ્ઞાવો નાસ્તિ ॥ આહ ॥ નનુ ॥ કારણે કાર્યોપચાર ઇતિ કૃત્વા ॥
 તાઝવિ વદ્દુણં કસ્સવિ સંમુપ્પાઝહોજ્ઞા તો કહં તાઝ જાવગામો ન
 જવહ ॥ આયરિઝ જણહ ॥ એવં સુ જાવગામે તિહ્મગમાર્હિવિજ-
 હ મયં તુપ્પં ॥ એય મવચ્ચં કોણુહુ વયવિવરીઝ વહ્જાહિ ॥

અર્થ:—આજ વાત જગવાન્ કલ્પજ્ઞાપ્યકાર તથા ચૂર્ણ-
 કારે જાવગામના વિચારના પ્રસ્તાવે શંકા અને ઉત્તરવકે જણાવેલી
 છે. તે આ રીતે છે કે જ્ઞાનાદિ ત્રણ જાવગામ કહેવાય છે. અથવા
 જેનાથી એમની ઉત્પત્તિ થાય તે પણ જાવગામ કહેવાય. વાતે ત્યાં
 કયી કયી વાવતોથી એમની ઉત્પત્તિ થાય છે તો કહે છે કે તીર્થંકર
 સામાન્યકેવલિ, ચન્નદપૂર્વી, પૂર્વધર, સંવિગ્નસાધુ, અસંવિગ્નસારુપિક
 પ્રત્યક્ષારીશ્રાવક, સમકિતી શ્રાવક તથા પ્રતિમાઝ ય વધારી તેમની
 ઉત્પત્તિ થાય છે. ત્યાં પ્રતિમાઝ જે સમ્યગ્દૃષ્ટિની પરિમદ્દીત હોય તો
 જાવગામ છે, પણ મિથ્યાદૃષ્ટિ પરિમદ્દીત હોય તે જાવગામ નહિ થાય.

म केम हशे तो कहे ठे के त्यां ज्ञानादिकनो जाव होतो नथो,
माटे एम ठे, कोइ बोसशे के त्यारे कारणमां कार्यनो उपचार केम
हि थइ शके केमके तेमने जोइने पण कोइने ज्ञानादिक उपजे ठे
माटे तेउं पण ज्ञावग्राम थशे त्यां आचार्य जवाव आपे ठे के एम
ज्ञावग्रामपणुं थतुं होय तो तारा हिसावे निह्मजे पण ज्ञावग्राम
पणशे, माटे आवी ए विपरीत बात कोण कहे ?

टीकाः—ननु तथापि मिथ्यादृक् परिग्रहीतैवेत्याना म-
ज्ञावग्रामत्वमेवोक्तं नत्वनायतनत्वं ॥ अज्ञावग्रामाऽनायतन
शब्दयोः पर्यायत्वाज्ञावा दिति चेन्न॥ ज्ञावग्रामशब्दस्य ज्ञानाद्युत्प-
त्तिकारणार्थत्वे नायतन पर्यायत्वसिद्धौ तद्विपर्ययस्यार्थादेवा-
नायतनपर्यायत्वसिद्धेः ॥

अर्थः—लिंगधारी शंका करे ठे जे ए प्रकारे शास्त्र वचन ठे
पण मिथ्या दृष्टि ए ग्रहण करेलां जे चैत्य तेमने अज्ञावग्रामप-
णुं कथुं पण अनायतनपणुं तो नथीज कथुं ने अज्ञावग्राम तथा
अनायतन शब्द ए वेने पर्यायपणानो अज्ञाव ठे ए हेतु माटे हवे सु-
वर्णित कहे ठे जे एम जो तमे कहेता होतो ते न कहेवुं. केमजे
ज्ञावग्रामशब्दने ज्ञानादिकनो उत्पत्ति थवारूप कारणदिकना अर्थ
से करीने आयतन शब्दना पर्यायपणुं जेमसिद्ध थाय ठे तेमज ज्ञाव-
ग्राम शब्दथी उलटो जे अज्ञावग्राम शब्द तेने पण आयतन शब्दथी
उलटो जे अनायतन शब्द तेने पण पर्यायपणुं सिद्ध थशेज.

टीकाः—एवंच जगत्कल्पज्ञाप्यार्थमीमांसनेन कथं मि-

શ્યાદટ્ટિપરિગ્રહીતાર્હપ્રતિમાનાં નાયતનત્વં સિદ્ધ્યતીતિ ।
 एतेन “परतिस्थिपरिग्राहिण मुचुं श्ररहंतचेइए सेसे श्रवंदमाणो ए
 रंचियारिहो होइ” ति विशेषकद्वपचूर्णो सूत्रमिद मधीयत इति यत्
 श्विदुष्यते ॥ तद्ग्राम्यजनविप्रलंजनमिति मंतव्यं ॥

અર્થ:—એ પ્રકારે જગવાનું શ્રી કલ્પજાપ્ય તેનો અર્થ નિ
 ચાર કરવો તેણે કરીને મિથ્યા દટ્ટિયે ગ્રહણ કરેલી જે શ્રરિહંતો
 પ્રતિમા તેનું અનાયતનપણું કેમ સિદ્ધ નથી એતો અનાયતનજ ઠે
 જે સર્વ કથું તેણે કરીને જે કેટલાક જે વિશેષકલ્પચૂર્ણને તે
 પરતિસ્થિ એ પ્રકારનું સૂત્ર જણે છે તે અણસમજુ મૂર્ખ લોકને ઘેરા
 સાહ જણે છે એમ જાણવું એટલે લિંગધારીનું પોતાનાં ચૈત્ય વંદા
 વાને તથા અજાણ લોકને ઠગવા સાહ પોતાના કપોલ કલ્પિ
 એવા જૂઠા પાઠ તેમાં જેઠવીને જણે છે તે પાઠનો એ અર્થ છે જે
 તીર્થિકે ગ્રહણ કરેલાં જે ચૈત્ય તેને મૂકીને શેષ રહ્યાં જે ચૈત્ય ઠે
 વંદન કરતો સતો સંસારપારને પામે છે એ પ્રકારના પોતાને ગમ
 બીજા સૂત્રથી વિરુદ્ધ પાઠ જણીને જોઢા લોકને જમાવે છે.

टीका:—एवं विध सूत्रस्य तत्र क्वाप्यनुपलंजात्॥ जा समि
 जावियाउं इत्यादि कद्वपजाप्यविरोधाच्च मिथ्याजिनिवेशेन च स
 कपोलशिद्विपकल्वितै रेवं विधपाठैर्मुग्धजनव्यामोहने मा
 पापप्रसंगात् ॥

અર્થ:—એ પ્રકારનું સૂત્ર તે મંથમાં કોઈ જગાએ લીજા

આવતું નથી એ હેતુ માટે ને વઢી 'જા સન્નિ' ઇત્યાદિક જે કદ્દપના-
પ્યનું વચન તેની સાથે વિરોધ આવે છે એ હેતુ માટે ને વઢી મિ-
ધ્યાત્તિનિવેશે કરીને પોતાના કપોલ કદ્દિપત એ પ્રકારના જૂઠા
પાત્ર કદ્દપીને અણસમજુ જોઢા લોકને મોહુ ઝપજાવે કરીને તે
લિંગધારીતને મહા પાપનો પ્રસંગ પ્રાપ્ત થાય છે.

ટીકા:—નન્વેતાવતા પિ પ્રબંધેન તદવંસ્થમેવ પાર્શ્વસ્થાદિપ-
રિપદ્ધોતચૈત્પાનામાયતનત્વં ॥ પરતોર્થિકાનામેવ મિધ્યાદ્દિપ્તિ-
ત્પાર્શ્વસ્થાદીનાં ચ સ્વપૂષ્પત્વેન તદ્વજ્રાદિતિ ચેન્ન ॥ તેપામપિ સિ-
દ્ધાતિ મિધ્યાત્વપ્રતિપાદનાત્ ॥

અર્થ—લિંગધારી બોલે છે કે તમે આટલો વધો વાતનો પ્ર-
બંધ રચ્યો, તેણે કરીને જે અમારો વાત હતી તેની તેજ સિદ્ધ રહી.
કેમજે પાસત્યાદિકે પ્રહ્ણ કરેલાં જે ચૈત્ય તેનું આયતનપણું છે ને
જે અન્ય વર્ણનો છે તેજ મિધ્યાદ્દિપ્તિ છે એ હેતુ માટે તે પાસત્યા-
દિક તો સ્વદર્શની છે તેણે કરીને તેમને મિધ્યાદ્દિપ્તિ ન કહેવાય
એ હેતુ માટે સુવિહિત બોલે છે જે એમ તમે કહેતા હો તો તે ન ક-
હેવું કેમ જે સિદ્ધાંતમાં તો તે પાસત્યાને પણ મિધ્યાત્વ રૂપે પ્રાતપા-
વન કર્યા છે માટે.

ટીકા—તથા શુપદેશમાલાયાં ॥ સાવજ્જજોગપરિવજ્જણા-
ઈ સંવુત્તમો જઈધમ્મો ॥ બીથો સાવગ્ગધમ્મો તદ્દમો સંવિગ્ગપક્કપદ્ધો.

અર્થ—તેહીજ યાત ઝવેશ માલામાં કહી છે જે સાવગ

योग्यनो त्याग करवो इत्यादि सर्वोत्तम यति धर्म ठे तथा वीजो
वक धर्म ठे तथा वीजो संविद्य पादिक ठे.

टीका:—इत्यनेनोत्तममध्यमजघन्यजेदेन मुक्तिपथत्रयं
प्रदर्श्य संसारपथत्रयं दिदर्शयिषता ग्रंथकारेण प्रतिपादितं तं
सामिष्ठिद्विष्टीगिहि लिंगकुल्लिंग द्बल्लिंगेहि जहतित्रीमुखपहा
संसारपहा तहा तिति ॥

अर्थ:—ए वचने करिने उत्तम मध्यम ने जघन्य ए जे
जेदे करिने त्रण प्रकारनो मोक्ष मार्ग देखानीने संसार मार्ग
त्रण प्रकारनो ठे एम देखानीने इवाये ग्रंथकारे आ प्रकारे प्रति
पादन कयुं ठे जे वाकी रह्या ते गृहस्थ लिंगे करिने तथा कुल्लिंगे
करिने तथा द्बल्लिंगे करिने मिथ्यादृष्टि जाणवा. जेम त्रण प्रकार
मोक्ष मार्ग ठे तेम ए त्रण प्रकारनो संसार मार्ग ठे.

टीका:—अत्रसु साध्वादिष्यतिरिक्ता मिथ्यादृष्टयोर्गृहि
लिंगिद्रव्यलिंगिनो दर्शिताः ॥ तत्र गृहिल्लिंगिनां हलधरगोपा
लादीनां सामाचार उत्तमः संसारपथः ॥ तन्मिथ्यात्वस्यानाग्नि
ग्रहिकत्वेन संक्लेशाज्जावेनचोत्तमत्वात् ॥ कुतीर्थिनां तद्ग
क्तानांच मध्यमः ॥ तन्मिथ्यात्वस्याग्निग्रहिकत्वेन प्रथमापेक्षया
निवृत्तत्वात् ॥ द्बल्लिंगिनां पार्श्वस्थादीनांतु जघन्यस्तन्मि
थ्यात्वस्याग्निनिवेशिकत्वेन गोष्ठामाहिलादिवदितिवद्भूष
त्वात् ॥ एवंच ग्रंथार्थपूर्वापरपर्यालोचनेन कथं न तेषां महामि-

ध्यारूपत्वं ॥

अर्थ—आ जगाए सारा साध्यादिकथी रहित गृहस्थ खिग-
धारी तथा इव्यखिगधारी ए वे प्रकारना मिथ्यादृष्टि देखाव्या-
तेमां गृहस्थ खिगधारी जे हलधर गोपालादिक तेमनो समाचार जे
ते उत्तम संसारनो मार्ग ठे केमजे तेमना मिथ्यात्वनुं अनाजिग्रहि-
कपणुं ठे ए हेतु माटे तथा संक्लेशनो अज्ञाव ठे ए हेतु माटे एमां
उत्तमपणुं ठे ने कुतीर्थिक एवा जे तेमना जक्त तेमनो मध्यम मि-
थ्यात्वाजिनिवेश ठे केमजे तेमना मिथ्यात्वने अजिग्रहिकपणुं ठे
ए हेतु माटे प्रथमनी अपेक्षाए तेनुं निविरुपणुं ठे एटले आकरा-
पणुं ठे ए हेतु माटे ने इव्य खिगिजे पासध्यादिक तेमनुं तो जघ-
न्य ठे केमजे तेने विपे मिथ्यात्वनुं आजिनिवेशिकपणुं ठे ए हेतु
माटे गोष्टामाहिछादिकनी पेठे वळूमूलपणुं ठे माटे ए प्रकारे ग्रंथना
अर्थनुं पूर्वापर विचार करवुं तेणे करीने ते पासध्या खिगधारीठ
महा मिथ्यादृष्टि केम नथी ए तो महा मिथ्यादृष्टिज ठे.

टीका:—तथा च सिद्धं तत्परिग्रहीताऽर्ह्येत्याना मनायत-

तनत्वं तत्प्रदर्शितस्य सत्यस्याप्यधुनातनरूढ्या प्रत्यक्षस्य पथः
संसारपथत्वेनाऽनायतनत्वात् ॥ तदेवमहोमोहध्वांतमहिमापदेव
मुदितेपि सकलजावाजासनेजगवद्भूचने तमोपदे मूढानां विवेक
लोचन गोचरंविधुरयति ॥

अर्थ:—माटे ते प्रकारना महा मिथ्यादृष्टि एवा खिगधा-
रीठए ग्रहण करेखां जे अरिदंतनां चेत्य तेमनुं अनायतपणुं सिद्ध

अर्थः—अथवा एमकरतां यत्र शब्दनो अर्थ मठादि एव
 कारनो करो तोपण शुं केवल मठादिकने विपेज ए लिंगधारी
 ठे के मठादिकने विपे पण वसे ठे ए प्रकारना वे विकल्प
 मनोरथ मार्गने नाश करवाने समर्थ एवा उत्पन्न थाय ठे तेमां
 प्रथमनो पक्ष ग्रहण करशो जे केवल मठादिकने विपेज रहे ठे
 प्रकारनुं बोलशो तो तमारी वाणीने मन ए वेनुं विसंवादपणुं
 एटले मननो अन्तिप्राय चैत्यमां रहेवानो ठे ने मुखयी मठादि
 रहेवानुं कहेवाय. माटे परस्पर विसंवादपणुं थयुं. तेणे करीने
 वास जे तमोए अंगिकार कयो ठे तेनो जंग यशो केम जे जो
 न होय तो 'मठादावेव' ए जगाए केवल निर्धारवाचक जे एव शब्द
 तेनी अस्तिद्धि थशे एटले एवकार शब्द व्यर्थ पणुं.

टीकाः—अथद्वितीयः ॥ तदानेनैवामृतं जक्रय ॥ मठदेव
 ह्योरुजयत्रापितन्निवाससिद्धेः सिद्धं नः समीहितं ॥ अथ म
 ठादावेववसंतिचैत्यवासाञ्च्युपगमस्त्वऽञ्च्युपगममात्रमठवातति
 ध्यर्थं तंविना यतीनां चैत्यवासप्रयोजकत्वतश्चित्ताविधानायु
 पपत्तेरिति चेन्न ॥ विकल्पासहत्वात् ॥

अर्थः—बीजो पक्ष तमे कहेशो के अंगिकार करीशुं तो ठे
 पक्षवनेज अमृत जक्रण करो एटले बीजो पक्ष जे मठादिकने वि
 पण त्पारे तो ते पक्ष अमृत जक्रण जेवो हित्तकारी ठे मठने दे
 एह ए वे जगाए तेमना निवासनी सिद्धि थइ तेथी अमारुं वां
 चित्त सिद्ध थयुं हवे मठादिकने विपेज निवास करे ठे ने चैत्य
 वासनो जे आखंडन तेतो अंगिकार मात्र ठे मठमां जे निवास करवो

તેની સિદ્ધિને અર્થે ઠે કેમ જે તે વિના યતિને ચૈત્યવાસ સંબંધી
સ્વતંત્ર કર્તાપણું ન થાય તથા તે ચૈત્યનો જે ચિંતા પટલે સાલ સંજાલ
રાખવી તેનું કરવાપણું ઇત્યાદિક સિદ્ધ ન થઈ શકે માટે એમ જો તમે
કહેતા હોતો તે ન કહેવું કેમ જે વિકલ્પ સહન નહીં થાય એવા એ
પ્રકારનું સુવિહિતનું વચન ઠે.

ટીકા:—તથાહિતદ્યુપગમમાત્રંપ્રમાણમૂલ્યમપ્રમાણમૂલ્યં
વાસ્યાત્ ॥ પ્રમાણમૂલ્યં ચેન્મઠાદાવેત્યવધારણવ્યાધાતઃ ॥ ત-
દ્યુપગમમાત્રસ્ય પ્રમાણમૂલ્યત્વે ચૈત્યવાસસ્યાપિતન્મૂલ્યત્વેન
પ્રમાણસિદ્ધેઃ ॥

અર્થ:—તેજ કહી દેલાને ઠે જે તે મઠવાસનું જે આલંબન
તે પ્રમાણ મૂલ્ય ઠે કે અપ્રમાણ મૂલ્ય ઠે ને જો પ્રમાણ મૂલ્ય ઠે તો 'મઠાદો
એવ' એ જગાએ એવકાર શબ્દનો નિરધારણવાચક જે અર્થ ઠે તેનો વ્યા-
ધાત યશે પટલે નહિ ઘટે ને તે મઠવાસના અંગિકાર કરવાનું પ્ર-
માણમૂલ્યપણું જો હોય તો ચૈત્યવાસનું પણ તેના મૂલ્યપણે કરોને પ્ર-
માણ સિદ્ધ થાય પણ તેતો નથી.

ટીકા:—અપ્રમાણમૂલ્યં ચૈત્યવ્યતાં તર્હિ ચૈત્યવાસાન્નિ-
વેશઃ ॥ સમૂલમુન્મૂલ્યતાંતત્સમર્થનાય વિરચિતાનિ વાદસ્યલા-
નિ ॥ સમુત્સુજ્વતામપ્રમાણિક ચૈત્યવાસાદ્યુપગમમૂલ્યત્વેના પ્રા-
માણ્યાન્મહાસાવયશરૂપમઠવાસાદ્યુપગમઃ ॥ અન્યુપેયતાં
ચાધાકર્માદિસકલ દોષરહિતપરચ્છેદવાસેન સૌવિહિત્યમિતિ ॥

અર્થ:—તે જો ચૈત્યવાસ અપ્રમાણમૂલ્ય ઠે તો ચૈત્યવાસનો

श्राद्धपक्षादिषु । पत्रादिश्रेयस्तेषुष्मान्निरस्नानं कर्तव्यमित्यु-
देशव्याजेन यात्रास्नात्रविधापनं ततो छंदः ॥

अर्थ—बड़ी यात्राः कहेंतां पत्रादिकनो उदेश करीने
जगाए तमारे अछाह महोत्सव करवो घटे ठे अथवा आ कर्म
विषे आ आवके तथा श्रीमंत लोके आ देवघरने विषे यात्रा
ठे ते माटे तमारे एण तेज प्रकारे यात्रा करवी. इत्यारि यात्रा
उद्देश करवो. बड़ी स्नात्र एटखे श्रोद्धपक्षादिकने विषे विधान
कना भेषने अर्थ तमारे आ जगाए स्नात्र उत्सव करवो पत्रो
एरा मिश्रपक्षी जे स्नात्रनुं करावुं ते ए सर्व पानां छंद सभ
स करवो.

टीकाः—आदिशब्दाद्युक्तानुक्ताभुनाप्रतिनिधमाणि स
स्नारिष्टादिप्रसङ्गः ॥ नारायण गुणगामुपनिप्रदेशनप्रस-
ङ्गः ॥ अनुकृत्यमेव विन्यासरीत्यां मुपनिप्रदेशनप्रस-
ङ्गः कथयन्त्या जगत्पूजायाः कृत्यानुकृत्येनुरागविनिर्देश-
प्रसङ्गः कृत्यानुकृत्येन जगत्पूजायाः कृत्यानुकृत्येन
नुरागविनिर्देशनं विन्यासविप्रसङ्गः ॥

કહેવાય ? જે તે પ્રકારે કરો એવી પણ જગવત્ની પૂજાને કુશલ
સાધનાપણું છે એ દેનુ માટે હવે સુવિદિત વાત્યા જે જો તમે એમ
કહેના દોનો તે ન કહેવું. કેમ જે એ પ્રકારે લોકના ઠવાદરણના
પ્રમાણપણ કરીને જગવત્ પૂજા કરેસંતે જગવંતના અપ્રમાણપણાનું
પ્રતિપાદન થવું તેણે કરીને મિથ્યાત્વ આદિકનો પ્રસંગ માત્ર ધાય
એ દેનુ માટે.

ટીકા-જિદ્દમિ વિજ્ઞમાણે ઓચિણ અણુજિઠપૂયણમજુજં ॥ લો-
ગાદરણં ન તદ્વા પયમે જગવંતચયણંમિ ॥ લોગો ગુરુતરગો લ્હુ
પયં સહ જગવઠિદ્દોષિ ॥ મિષ્ટત્તમોય એવં એસા આસાય-
ણા પરમા ॥

ટીકા:—તથા નમસિતકમુપચાચિતકંજવતામિદાનીમીદ-
ગુપ્તય:સમુપસ્થિત:સમુપસ્થાસ્ય માનંચાવર્તતે તસ્માદ્વ્યક્તિસ્તન્નિ-
વૃત્તયેજિનગોપ્રદેવતાઽમ્બિકાદિશાસનસુરાણામિયદ્વ્યમેપણીય
મિતિગૃહિણ: પ્રતિ જિનાગુદેશેન વિચ્છવ્યવધિધાપનમિતિયાવત્ ॥

અર્થ:—બહી નમસિતક એટલે બહીવાનાદિ નિમિત્ત માગી
છીપેલું દ્વ્યાદિ એટલે તમારે આ કાલમાં આ પ્રકારનો ઉપદ્રવ
પ્રાપ્ત થયો છે અથવા ઉપદ્રવ પ્રાપ્ત થશે અથવા ઉપદ્રવ વર્તે છે તે
દેતુ માટે તમારે તેની નિવૃત્તિને અર્થે જિન ગોત્રની દેવતા જે અં-
બિકા તે આદિક શાસન દેવતાને આટલું દ્વ્ય એપણીય છે એટલે
આપવા યોગ્ય જોઈશે. ઇત્યાદિક ગૃહસ્થો પ્રત્યે જિનાદિકના ઉદ્દેશે
કરીને દ્વ્યનો સર્વ કરાવવો એટલો અર્થ છે.

टीकाः—निशाजागर उपसर्ग वर्गोपशमनाय प्र
वतादीनां पुरतोवद्व्यादिस्थापनगीतवाद्यलास्यपुरस्सर
रात्रिजागरणं ततोछंदः ॥ आदिग्रहणादन्येषामपि शांति
ष्टकानां संग्रहः ॥ तदादीनि ठलानि ठलानि लोकोपजी
मागमानजिहितत्वेन विवोचननिमित्तानीति यावत् ॥

अर्थः—रात्रि जागरण एटले उपसर्गना समूहने स
वाने अर्थे प्रवचन देवतादिकनी आगल वलीदान आदिकुं स
पन करुं तथा गीत वाद्य नृत्यपूर्वक सकल रात्रिनु जागरण क
त्यारपठी ए पदोनो छंद समास करवो. आदि शब्दना ग्रहण क
वाथी बीजा पण शांतिक पौष्टिक स्तोत्र पाठमंत्र ते पण ग्रहण क
रवा इत्यादिक ठल लोक थकी पोतानी आजीविका करवाने अ
करे ठे एटले ए सर्व उपाय शास्त्रमां नथी कह्या ते करे ठे मां
कने लोचाववानां निमित्त कारण ठे एटले अर्थ.

टीकाः—तैः करणजुतै श्वशब्दउक्तवचनप्रकारसमुच्चये
भ्रूवाधुर्विवेकविकलधर्मेष्ठावान् ॥ विवेकिनोहि प्रायेण नैवं
विधेः प्रतारयितुं पार्यते नामतः संज्ञामात्रेण जैनेर्जिनदेवतेर्न
क्रियया त्रष्टाचारत्वात्तेषां तेन लिंगिजिरित्यर्थः ॥

अर्थः—च शब्दनुं ग्रहण करुं ठे माटे पूर्वे कह्या एवा स
नाना प्रकारे करीने केवळ नाम मात्रवमे जैनी कहेवाता ए
यमे नहि. केम जे ते त्रष्टाचारी ठे माटे एवा जे ए लिंगधारी
ते विवेक रहित ने धर्मनी श्वावाळा ने भ्रूवाधु एवा लोभने

ઠગે ઠે ને જે વિવેકી લોકો ઠે તે તો વહુધા એ પ્રકારના ઝંપાંધવને
ઠગાતા નથી એટલો અર્થ ઠે.

ટીકા:—શઠે: પ્રપંચપ્રપંચનચતુરેઃ ઠલિતદ્વેત્યુપમાનં ॥
યથા ઠલિતઃ શાકિન્યાદિજિર્વશીકૃતસ્તથાવિધચેતન્યરાહિત્યાત્
સુલેનં વંચયિતું શક્યતે તથાયમેષ જનઃ શ્રાક્ષ્ણલોકો હાસિતિ વિ-
ષાદે વંચયતે વિપ્રલજ્જયતે ॥ મહાનયમસ્મચેતસિ વિપાદોયક્ષ્મા-
ર્થિલોકોપૂર્તઃ સ્વાયં વંચયિત્વાદુર્ગતીં પાત્યત ઇતિ ધૃતાર્થઃ ॥૨૧॥

અર્થ:—પ્રપંચનો વિસ્તાર કરવા ચતુર એવા લિંગધારી શઠ
પુરુષો તેમણે એ લોક ઠલ્યા હોય ને શું એમ ઝપમાન કર્યું એટલે
જેમ ઠલેલો એટલેજેમ શાકળી આદિકે વશ કરેલો હોય તે પોતાનું
જેવું ચેતનપણું હતું તેણે રહિત થયો તેથી તે સુલે ઠેતરંવા યોગ્ય
થાય. તેમ આ શ્રાવક લોકને પણ ઠેતરે ઠે. હા આ તો મહા શ્વેદ
ખરેલી વાત ઠે આ તો અમારા ચિત્તમાં મોટો વિપાદ આવે ઠે જે
ધર્મના અર્થો પ્રાણીઝને પૂર્ત લોકો પોતાના સ્વાર્થને અર્થ ઠેતરીને
દુર્ગતિમાં નાલેઃઠે એટલે ઠેતરીને નરકમાં ઢોલી પાનેઠે એ પ્રકારે આ
એકવીસમા કાવ્યનો અર્થ થયો.

ટીકા:—શ્દાનીમત્યુચ્ચ્ચંચલનાનામજૈનાનાં દશમાશ્ચર્યાનુંઃ
પ્રાધાદજ્જુદયં સ્વવિપાદપુરસ્સરં દર્શયન્નાહ ॥

અર્થ:—હવે અતિશે ઝચ્ચંચલ થયેલા એવા પણ કેવલે ના-
મ માત્રવમે જૈની કહેવાતા જે પુરુષ તેમનો દશમાંશ્ચર્યનાં મંદિમાંથી

थयेलो जे उदय तेने पोताना विषाद सहित एटले खेद पूर्व
खामता सता कहे ठे.

॥ मूल काव्यम् ॥

सर्वत्रास्थगिताश्रवाः स्वविषयव्यासक्तसर्वेन्द्रिया ।
बलजौरवचंचंदनं तुरगाः पुण्यत्कषायोरगाः ॥
सर्वाकृत्यकृतोपि कष्टमधुनांत्याश्वर्यराजाश्रिताः ।
स्थित्वा सन्भुनिमूर्धसूद्धतधियस्तुष्यन्ति पुष्यन्ति च ॥१॥

टीका:—सर्वत्रलोक समक्षमसमक्षं च आश्रवतिसंवि-
ति जीवः कर्मजिरित्याश्रवाः पंचप्राणातिपातादयस्ततश्चास्थगि-
ता अनिरुद्धा आश्रवायेस्ते तथा ॥ किल यतीनां सप्तदशविधे-
यममध्यात्पंचाश्रवद्वारनिरोधः परमसंयमस्तेनैव तेषां पंचमह-
प्रतधारित्वसिद्धे स्तेत्वतिनिरंकुशत्वान्न तानि निरुधन्ति ॥

अर्थ:—सर्व जगाए एटले लोकना देखतां प्राणाति-
आदिक पांच आश्रव ते जेमणे रोख्या नथी एटले पांच प्रमा-
आश्रवने ठाना तथा उघाणा सेवन करनार जीव जे ते जेणे करी-
कर्मनो संचय करे ठे तेने आश्रव कहीए. ए प्रकारे आश्रव शब्दो-
व्युत्पत्ति ठे. बळी यतिने सत्तर प्रकारना संयममांथी पांच प्रमा-
आश्रवनो निरोध करवो ते परम संयम कहीए तेणे करीने जे तेने
पांच महाप्रतनुं धारयापणुं सिद्ध पाय ठे पण ते शिंगधारी तो

तिमोज निरंकुश थया ठे ए हेतु माटे ते महाव्रतने पण राखी शकता नथी.

टीका:—अनिरुधाना अपिकेचन लोकापवादजिया न प्रा-
कटयेन तत्प्रतिसेविनो ज्वंति ॥ इमेतुनिस्त्रपतया सर्वत्र तान्य
प्रतिहृतप्रसरत्वेन सेवंत इति ॥ तथास्वविषयेष्वात्मप्राप्तेषुरूप-
रसगंधस्पर्शशब्देषु व्यासक्तान्युपजोगप्रवणानि सर्वेन्द्रियाणि
सकलकरणानि चक्षूरसनघ्राणत्वगूश्रोत्राणि येयां ते तथा ॥ य-
तिना हि निगृहीतेन्द्रियेण जचितव्यं ॥

अर्थ:—महाव्रतने न पाळनार एवा पण केटलाक खिंगंधा-
री पुरुषो लोकापवादना जय थकी प्रगटपणे ते पांच महाव्रतने नाश
करता नथी पण निर्दयपणुं सर्व जगाए ठे ए हेतु माटे निरंतर म-
हाव्रतने नथी सेवता ॥ एटखे ठाना निरंतर पंच महाव्रतना घातक
कपटी ए खिंगधारी पुरुषो ठे. वली सर्व इंद्रिज एटखे नेत्र, जिह्वा,
नासिका, त्वचा, कान ए पांच इंद्रियो तेमना जे पोतपोताना विषय
एटखे ते इंद्रियोवळे अनुक्रमे ग्रहण करवा योग्य एवा जे रूप, रस,
गंध, स्पर्श ने शब्द ए जे पंचविषय तेने विषे अतिशय आसक्त ए-
टखे ते विषय जोगववामां प्रवीण एवी ठे सर्व इंद्रिज ते जेम-
नी, एवा खिंगधारीज ठे ने निश्चे साधुने तो सर्व इंद्रिज वश कर-
वी घटे ठे.

टीका:—अन्यथा प्रव्रज्याया जीवनमात्रतापत्तेः ॥ यदाह ॥
प्रसंजितानिदोक्षित्वा, स्वानि येन सुखाशया ॥ विषयेषु हृषीकालि,

॥ यदुक्तं ॥

प्रयोमनोज्ञापितकायदंभा विनिर्मितासज्जतिपातदंभाः ॥
नजातु कार्या यतिना प्रचंभाः समीकृताकांनकृतांवदंभाः ॥
लिङ्गिनस्तु गौरवोद्भुरकंध रतया सततं तान्बल्ययंति ॥

अर्थः—यतिने मन वचन ने काया तेमनुं जे उच्चास न
एटले गमे तेम छूटां मूकवां ते घटतुं नथी केम जे ए दुर्गति
परवानां कारण ठे ए हेतु माटे साधुने इंद्रियो अने अंतःकरणे मल
आवे तेम जे चलाववुं ते पण अघटित ठे. जे माटे ते बात झाडा
कही ठे जे मन वचन तथा काया तेमनुं जे दमन करवुं ते ता
तिमां जवानुं आलंबनरूप थाय ठे ने यति पुरुषे ते मन वचन
याते प्रचंभ न करवां एटले उन्मत्त गमे तेम चालनार न कर
केम जे जो एम करे तो तेज यमराजाना दंभ जाणवा. एटले ते
मन वचन काया नाश करनार दुर्गति पमाननार दुःख वेतार
एवां ने ए लिङ्गधारी तो पोताने विपे गुरुपणुं मानीने उंचो
राखीने निरंतर ते त्रण प्रकारना गौरवने बळगी रक्षा ठे. एद
गौरवनुं घणुं सेवन करवाथीज पोताने विपे मोट्यप माने ठे ए जा

टीकाः—तथा कपाया एव हेयोपादेयवस्तु तत्त्वचैतन्यहा।
स्वाङ्गुरगात्रजंगास्ततश्च धार्मिकजनसत्क्रियादर्शनासहनेन ३
प्यंतः प्रवलीज्वंतः कपायोरागायेषां ते तथा, यतीनां हि सौश्र
मण्यवैफल्यात्पादनात्कपायाः कर्तुं न युज्यन्ते ॥ यदाहुः ॥ मुस्तं
गनायाः श्रयणेऽनुरण्यं श्रामण्य मुच्चैर्गुणिनां शरण्यं ॥ कृतव्यपाया
यतिना कपायाः सस्यांनरस्यंति यथा कुवाताः ॥

अर्थः—बळी कपाय जे ते त्याग तथा ग्रहण करवा योग्य
 रवी जे वस्तु तेनुं यथार्थ ज्ञानरूपी जे चेतन्य तेना नाश करनार ठे ए हेतु
 सर्प माटे समान ठे ने धर्मिष्ठ लोकनी सारी क्रिया देखी न खमाय तेणे
 करी प्रवळ थता ठे कपायरूपी सर्प ते जेमना एवा ए लिंगधारी ठे
 बळी निश्चे पोतानुं जे सारुं साधुपणुं तेने निष्फळ करे एवा कपाय
 ठे माटे करवा घटता नधी. जे माटे ते वात शाल्लमां कही ठे जे
 मुक्तिरूपी स्त्रीने वेचाथी लीधामां साधुपणुं राखवुं ते मूल्य ठे एटले
 जेनी पासे साधुपणारूपी मूल्य ठे तेने मुक्तिरूपी स्त्री मळे ठे ने बळी
 साधुपणुं जे ते गुणि पुरुषोने शरण करवा योग्य ठे ने जे कपाय ठे ते
 यतिपणाने नाश करनार ठे जेम विपरीत वायु ठे ते धान्यने वमाने
 ठे नाश करे ठे तेम ॥

टीकाः—यत्याज्ञासास्तुगुणिपुनिर्निमित्तकपायचतुर्पितांतः
 'करणा एवो पञ्चन्यंत इति ॥ एवतावत् पंचाश्रवविरमणपंचे-
 द्रियनिग्रहदंरुत्रयविरतिकपायचतुष्टयजयस्रक्षणसप्तदशविध
 संयमाज्ञावेन तेषां लोकोत्तरवाह्यत्वं प्रदर्श्येदानीं लोकलोको-
 त्तरवाह्यत्वमपि दर्शयतीत्याह ॥

अर्थः—लिंगधारी तो गुणवाळा पुरुषोने विषे कारण विना
 ज कपायवने मखिन थयां ठे अंतर ते जेमनां एवाज देखाय ठे ए
 रीते पांच आश्रवथी विराम पामवुं तथा पांच इंद्रियोनो निग्रह
 करवो तथा ग्रह दंरुथी विरति करवी तथा चार कपाय जीतवा ए
 ठे स्रक्षण जेनुं एवो जे सत्तर प्रकारनो संयम ते ए लिंगधारीउने

विषे नयी माटे तेमने लोकोत्तर किया थकी रहितपणुं ते तेदेखत
हवे लोकिकने लोकोत्तर प वे थकी रहितपणुं लिंगधारीठुं देखत

टीकाः—सर्वाकृत्यकृतोपि लोकलोकोत्तरविष्टम्
सेवनपुष्पफलाद्युपज्ञे। गायसदाचारकारिणोपि ॥ यदाह ।
वगपासं पुष्पफलं अणुसणिज्जं गिहृत्थकिद्याइं ॥ अजयापसीरे
वंती जश्वेसविम्वगानवरं ॥

अर्थः—जे ए लिंगधारीठुं सेवन करवानुं काम करे
पण एटसे लोकने लोकोत्तरमां विरुद्ध एवां जे मेयुन सेरां
पुष्पकळ आदिकनो उपज्ञोग करयो इत्यादि असत्तु मायास
परा ठे तोपण जे माटे ते यात शास्त्रमां कही ठे जे.

टीकाः—नाम जेना इति प्रकृतं ॥ कष्टं मर्दुःखमेतत् ।
अधुना संप्रति स्थित्वा
स्तद्वेषु प्रतिपदममुष्यः
त्यादनमेवद्विषां नन्मूर्द्धन्ववस्थानं ॥ तद्धतधियोनास्तपसासा
जगति संप्रति कश्चिदिनि रणाधमानवृद्धयः नृप्यनि गुणिनि
मन्या अन्वेनेऽस्मान्निपेवृद्धता इत्याशयेन मोदत ॥ नृप्यनि
च सत्त्वादिवात्वाण्य आद्यादिपूजयान रक्षेत् नः समुपे

अर्थः—ए लिंगधारीठुं नाम जेनी कष्टसाय ठे एटसे
इत्यादि जेनी ठे पून प्रननयी यात नृप्य माटे अक्ष मातो

કદ, મોડું ડુઃખ છે જે હવે સુવિહિત સાધુના મસ્તક ઉપરથી આરોહણ કરીને ઇટલે માથા ઉપર ચઢીને રાજી થાય છે ઇટલે પદ પદ પ્રત્યે રૂપ્યાવને અસત્ દોષનું જે આરોપણ કરવું તેણે કરીને લઘુપણાનું જે ઉત્પાદન કરવું તેજ તેમના માથા ઉપર પગ મુક્યો જાણવો તે ઊચ્ચત્ત બુદ્ધિવાળા એમ જાણે છે જે આ કાલમાં જગતને વિષે અમારા જેવો કોઈ નથી એ પ્રકારે અહંકારવને ધમધમતી છે બુદ્ધિ તે જેમની એવા એ લિંગધારીઝ હર્ષ પામે છે ઇટલે સુવિહિતપણાને માનતા એવા એ સુવિહિત સાધુ જે તે અમોષ લઘુ કર્યા છે ઇટલે એમની હલકાશ કરી અર્થાત્ એમને અમોષ જીત્યા છે એમ માનીને રાજી થાય છે ને પોતાની પાસે પોતાના જેવા જે લિંગધારી પુરુષો તેના પરિવારવને પોતાની મોટપ માની રાજી થાય છે ને આવકાદિકની પૂજાવને અહંકારપણું ધારણ કરે છે ચકારનો સસુચય અર્થ છે ઇટલે એ સર્વ દોષ એક એક લિંગધારીઝમાં રહ્યા છે.

ટીકા:—અથ કથમેવં વિધા અપિ સન્મુનિમૂર્ઝાવસ્થાનેન તે તુપ્યંતિ પુપ્યંતિ ચેત્યતઆહ ॥ શ્રંત્યાશ્ચર્યરાજાશ્રિતાઃ પાશ્વાત્યાશ્ચર્યપાર્થિવાનુગતાય તદિતિ હેતુગર્જવિશેષણં ॥ એતદુક્તં જવતિ ॥ નદ્યેવંવિધાકૃત્યવિધાપિનો મહામુનીનાં મસ્તકેષ્વવસ્થાનં કર્તું પારયંતિ ॥

અર્થ:—હવે એ પ્રકારના લિંગધારીઝ છે તોપણ સારા મુનિના મસ્તકને વિષે નિવાસ કરવો તેણે કરીને કેમ પ્રસન્ન થાય છે પુષ્ટ થાયે ઇટલે રાજી રહે છે એમ જો કહેતા હોય તો તેનો ઊત્તર કહે છે જે દશમા શ્રાંશ્ચર્ય રૂપી રાજાનો આશ્રય કરીને એ લિંગધારીઝ

પૂજાય ઠે હરસાય ઠે. જે હેતુ માટે દશમા આશ્ચર્ય સ્વીકાર
અનુસરતા એ જે વિશેષણ ઠે તે હેતુ ગર્ભિત ઠે ઇટલે એ વિશેષણ
તેમાં હેતુ રહ્યો ઠે એ વાત શાસ્ત્રમાં કહી ઠે જે એ પ્રકારે અર્થ
કરનારા લિંગધારીનું તે મહામુનિના મસ્તક ઉપર નિવાસ કર
ક્યારે પણ પાર પામેજ નહિ ઇટલે સમર્થ થાયજ નહિ.

ટીકા:—કયંચિત્કુર્વાણાશ્ચપિવા ન તોપં પોપંચતે પ્રાપ્ત
તિ ॥ મહામુનિતિરસ્કારમાત્રેણાપિ તત્કારિણા મિદેવ શ
નિશ્રવણાત્ ॥ યદાહ ॥ શ્દેવહીલિયા હાણિં હસિયારોરિપાર
અહોસિયા વહંદિંતિમરણં દિંતિ તામિયા ॥ પરંચૈયમનર્યઃકરિણિ
પિ લિંગિનઃ સુવિદિતાં સ્તિરસ્કૃત્યાપિનંદંતિ તન્નૂનં વશમાશ્ર
મંહિમાયં ॥

અર્થ:—કોઈ પ્રકારે પણ મહામુનિના મસ્તક ઉપર
સ્થાપનારા પુરુષો જે સંતોષ પ્રત્યે તથા પુષ્ટિ પ્રત્યે ન પામે. કે
મહામુનિના તિરસ્કાર માત્રવચ્ચે પણ તે તિરસ્કારને કરનાર પુરુ
ષ જગોણ જ્ઞાનિ થાય ઠે એમ સંનહાય ઠે એ હેતુ માટે ઠે
શાસ્ત્રમાં કહી ઠે પરંતુ એ પ્રકારે અનર્થના કરનાર પુરુષ પણ
ધારીઝ જે તે સુવિદિતનો તિરસ્કાર કરીને પણ યાનંદ પામે
નિશ્ચે વશમાશ્રયનો મહિમા ઠે.

ટીકા:—યદુચ્યેન ॥ તે દેવ વચ્ચેના સરોવરકંપકર કૃષ્ણ
સ્વામિને, કામુને ચંપેટમુદ્રતથિયા હસ્તઃ સમુદ્યાસિનાઃ ૪

आधोमुखमङ्गिणी विदधता तेनापि तन्मर्षितं ॥ तन्मन्ये विषमं
त्रिणो बलवतः कस्यापि लीलायितं ॥

अर्थः—ते उपर दृष्टांत कहुं ठे जे मदोन्मत्त थपेसो ने
शब्द करतो एवो देरुको काळा सर्पना मुखने विपे लापट मारवाने
रोंष रहित कठोरपणे हाथ उगामे ठे ने ते सर्प आंखो मीची
रीजुं मुख करी ते देरुकानो अपराध सहन करे ठे ते बळवान एवो
होइक पण विष मंत्रवाळो पुरुष तेनुं लीलाचेष्टित ठे एम हुं मानुं
हुं एटखे काखो सर्प देरुकानो मार खाय ठे ते विषमंत्रवाळा पुरुषनो
राजाव ठे तेम सुविहित साधु जे ते लिंगधारीओनुं अपमान सहन
करे ठे ते दशमाश्चर्यनो महिमा ठे पण ए लिंगधारीओनो महिमा नथी.

टीकाः—ततश्च यथानीचा अपिकेचन किंराजादेः स्वामिनोऽव-
ष्टंजेन महतामपि मूर्खस्वारुह्यपुष्पंति ॥ एवमेतेपि दशमाश्चर्यम-
हिम्ना महामुनीन् परिभूयापि पुष्यंतीत्यपि शब्दार्थः ॥

अर्थः—वळी जेम केटळाक नीच नगरा पुरुषो ते राजा-
दिक लोकमां मोटा कहेवाता होय तेनुं आलंवन करीने मोटा पु-
रुषना माथा उपर पण आरोहण करीने खुशी थाय एम आ लिंग-
धारी पण दशमा आश्चर्यना महिमावळे ते मोटा मुनिने पण पराजव
करीने हर्ष पामे ठे एम अपिशब्दनो अर्थ ठे.

टीकाः—तथाच प्रकरणकारै रेवाऽन्यत्राजिहितं ॥ अइद-

समधुरंतघेरयप्रासरासी, दुसमसमयहं जोतुमसप्पजावे
जमिहकवरुक्कमासाहुलिंगीगुणद्वेपरिजविय पहुत्तं जंतिनंदंति
एतच्च महत्कष्टं, नहिमहामुनीनामेवं पराजवः कर्तुमुचित इ
वृत्तार्थः ॥ २२ ॥

अर्थः—बळी प्रकरणना करनार पुरुषेज बीजो जगाए
वे जे मोटा मुनिनो ए प्रकारे पराजव करवो घटतो नथी ने ते
वे ते मोडुं कष्ट वे. ए प्रकारे आ धावीसमा काव्यनो अर्थ थ

टीकाः—सांप्रतं तेषां प्रत्यहं सर्व विरतिरूपप्रत्याख्या
जंगकरणेन तपश्चरणायजायं प्रतिपादयन्नाह ॥

अर्थः—हवे ते लिंगधारीउनुं निरंतर सर्व विरतीष ॥
साधनुं जे जागवुं तेणे करीने तप तथा चारित्र तेनो अगार ए
नाश तेने प्रतिपादन करता सता कहें वे.

॥ मूल काव्यम् ॥

सर्वारंजपरिग्रहस्य गृहिणोप्येकाशनायैकदा ।
प्रत्याख्यापनरुद्धतो इदिनवेतीत्रानुतापस्सदा ॥
पदकृत्यस्त्रिविधं त्रिवेन्यनुदिनं प्राच्यापिनं गेति ये ।
तेषां तु कनः कस्यचनं कङ्कानिना क व्रतं ॥ २३ ॥

टीकाः—सर्वारंजपरिग्रहस्य सकलसावयव्यापारधनधान्यादिसंग्रहतत्परस्य ग्रहिणोपिश्राद्धस्याप्यास्तां महामुनेरित्यपिशब्दार्थः ॥ एकाशनं अंतर्दिवसमेकवारनियमितजोजनः प्रत्याख्यानजेदस्तदादिर्यस्य निर्विकृतिकादेस्तदादिप्रत्याख्यानं ॥

अर्थः—समस्त जे सावय वेपार धन्य धान्य आदिक तेनो जे संग्रह तेने धिपे तत्पर एवो जेग्रहस्य श्रावक तेना पण अंतरमां एकासणुं प्रमुख पञ्चस्काण जागीने पश्चात्ताप थाय तो मोटा मुनिना अंतरमां पश्चात्ताप थाय तेमां शुं कहेवुं एम अपि शब्दनो अर्थ ठे एकासणुं ते शुं तो दिवसमां एकवार नियम प्रमाणे जोजन करवुं एवो जे पञ्चस्काणनो जेद ते ठे आदि ते जेने एवुं जे निर्विकृतिकादिक ॥ एटले विगड न वावरवी इत्यादिकनुं जे पञ्चस्काण तेने ॥

टीकाः—एकदा कदाचिदष्टम्यादितिथिपुग्रमादबाहुष्येन नित्यप्रत्याख्यानान्नावात् प्रत्याख्याय नियम्य तदपि कदाचित् कृतमेकासनादि न रक्तोऽनाजोगसहसाकारादिना न पालयतो नजतइत्यर्थः हृदिचेतसि जवेज्जायेत तीव्रो निन्दुरोऽनुतापः ॥

अर्थः—क्यारेक करतो एवो श्रावक एटले अष्टमी आदिक तिथिने धिपे पञ्चस्काण करतो केमजे घणा प्रमादथी नित्य पञ्चस्काण करतो नथी एवो जे श्रावक ते पण क्यारेक करेलुं एवुं एकाशनादि तेने न पाळतो एटले अजाणे सहसात्कारादिकवेगे जागतो एवो ए प्रमादी श्रावक तेना चित्तमां पण अतिशय आकरो पश्चात्ताप थाय ठे जे में था शुं कर्युं.

माटे वळी कोइ प्रकारुं कांडकज्ञान हूँ तो पण ते ज्ञान कांडक
समर्थ नथी केम जे ए ज्ञान नथी ए तो ज्ञाननो आजास
वे माटे ते लिंगधारीजने ज्ञाननो गंध पण नथी ए वात सिद्ध

टीकाः—॥ यदुक्तं ॥

सुयदुं पि सुयमहीयं किं काही चरणविप्पहीणस्स ॥
अंधस्स जह पसिच्चा दीवत्तयसहस्सकोमीवि ॥

अर्थः—ते वात शास्त्रमां कही वे जे अतिशय वहु ए
पण जे शास्त्रनुं जणवुं ते चारित्ररहित एवा पुरुषनेशुं करी श
कंड पण नहि करी शके जेम आंधळानी आगळ सो हजार
एवा पण दीघा प्रदीप्त कर्या पण ते अंधने उपकार जणी नथी
चारित्रहीण पुरुषनुं जणवुं वे.

टीकाः—अथ व्रतंदीक्षा॥ दीक्षोपादानेपि प्रत्याख्यानगंगा-
स्त्रीकतापणेन दीक्षायाथपार्यव्यापादानाद्धतं तेषांनास्तीति

॥यथाह॥ सोपवि जो तसूगो यन्नियं सहस्रान ज्ञासई किंचि
अहदिस्किउंवि यन्नियं ज्ञासइ तो किंच विज्ञाप

अर्थः—वळी ते लिंगधारीजने दीक्षा पण नथी केम
दीक्षा से वे नो पण पद्यम्कारणनुं जागवुं तेया तथा यत्तत्त्व प्रज्ञ
कारुं तेया दीक्षानुं निरपेक्षपणुं वाय वे ए हेतु माटे तेमने दी

તથી તે વાત શાસ્ત્રમાં કહી છે જે લોકને વિષે સારો પુરુષ હોય તે
પણ સહસાત્કારે કાંઈ જૂઠું ન વોલે ને અહો આ લિંગધારીય તો દીક્ષા
લેધી છે તો પણ જુઠું વોલે છે માટેય દીક્ષાવળે શું? કંઈપણ નહિ-
ય દીક્ષા લેધી તે ન લેધા જેવીજ થઈ શકે છેતિ જાવ ॥

ટીકા:—અત્રાસકૃત્સ્વશબ્દોપાદાનેન લોકે લોકોત્તરે ચ
તત્તપઃપ્રજૃતેસ્તપસ્વાદિકં ન સંજવતીતિજ્ઞાપ્યતે ॥ તેનાયમા-
શયઃ ॥ યદાકિલ્લગૃહિણોપિસંતતં ગૃહારંજનસંરંજનરતત્વાત્ પ્રમાદ-
જનનિર્જરાથપ્યન વગતસિદ્ધાંતતત્વાથપિ કદાચિત્ પ્રત્યારુપ્યાન
જંગેનૈવમનુતપ્યંતે તદા સુતરાં યતીનાં સર્વસાયઘયોગવિરતાનાં
વિદિતાગમસારાણાં કથંચિદ્ધિરતિજંગે પશ્ચાત્તાપઃ પ્રાયશ્ચિત્તપ્રદ-
ધ્યુક્તઃપેતુનિઃશૂકતયા તાંજનંજતો મનાગૃહજ્ઞામપિનાદધતિ તેષાં-
નાસ્ત્યેવ તપઃપ્રજૃતીતિવૃત્તાર્થઃ ૨૩ ॥

અર્થ:—આ જગાએ વારંવારકય શબ્દનું જે પ્રહણ કરવું તેણે
કરીને લોકને વિષે તથા લોકોત્તરને વિષે તે લિંગધારીનું જે તપ
આદિક તેલકી તપ આદિકણું સંજવતું નથી એમ જણાવે છે. પરંતુ
ય લિંગધારીનું જે તપ તે :નિષ્કલ છે અર્થાત્ એમ જે તપ નથી,
મત નથી इत्यादि અર્થને કય શબ્દ જણાવે છે તે હેતુ માટે આ અ-
જિપ્રાય પ્રગટ જણાય છે જે જ્યારે વદસ્થ છે તે પણ નિરંતર પરના
આરંજને વિષે મગ્ન છે તે હેતુ માટે પ્રમાદના સમૂહને વિષે જ્ઞાપુર
વુલેલા છે ને નથી જાણ્યું સિદ્ધાંતનું તત્ત્વ તે જેમણે એવા છે તો પણ
ક્યારેક પશ્ચાત્તાપનું જાગવું પાવ્ય તો તેણે કરીને અતિશય પરિતપ્ત
થાય છે ત્યારે સર્વ સાયઘ યોગથી વિરામ પામેલા ને જાણ્યો છે

આગમનો સાર તે જેમણે એવા યતિને તો કોઈ પ્રકારે વિરતિનો થયે સતે પશ્ચાત્તાપ થવો જોઈએ તથા પ્રાયશ્ચિત્તનું ગ્રહણ કરવું યુક્ત છે ને જે નિઃશૂકપણે તે તપઆદિકને જાગતા સતાસના સજ્જા પામતા નથી માટે તે લિંગધારીનું તપ આદિક નથી એ પ્રકારે આ ત્રેવીસમા કાવ્યનો અર્થ થયો. ॥ ૧૩ ॥

ટીકા:—ઇદાની તેષાં લોકોપહાસાદિપુરઃ સર્વજિનપર
રિપંથિત્વં વૃત્તદ્વયેન પ્રકટયન્નાહ ॥

અર્થ:—હવે તે લિંગધારીનું લોકમાં ઉપહાસાદિક છે તે પૂર્વક જિનમાર્ગથી જે ઝલટાપણું છે તેને વે કાવ્યે કરીને કરી કહે છે.

॥ મૂલ કાવ્યમ્ ॥

દેવાર્થવ્યયતો યથારુચિકૃતે સર્વતુરમ્યે મઠે
નિત્યસ્થાઃ શુચિપટ્તૂલિશયનાઃ સજ્ઞવિદ્કાયાસનાઃ
સારંજ્ઞાઃ સપરિગ્રહાઃ સવિષયાઃ સેષ્યાઃ સકાંક્ષાઃ
સાધુવ્યાજવિટા અહો સિતપટાઃ કપ્ટં ચરંતિ વ્રતમ્ ॥૧

ઇત્યાયુક્ત સોપહાસયચસઃ સ્યુઃ પ્રેક્ષ્યલોકાઃ સ્થિતિ,
શ્રુત્વાન્યેન્નિમુલાઅપિ શ્રુતપથાઈમુખ્યમાતન્વતે ॥
મિથ્યોક્ત્યાસુ સુદશોપિવિભ્રતિ મનઃ સંદેહદોષાચર્ચ,
યેષાં તે નનુ સર્વથા જિનપથ પ્રત્યર્થિનોમીતતઃ ॥ ૧૫ ॥

टीकाः—येषां स्थितिं प्रेक्ष्य लोकाः सोपहासवचसः स्युरि-
ति संबंधः ॥ कथमित्याह ॥ अद्भुत इति विस्मये सितपटाः
श्वेतांवराः कष्टं दुष्करं चरन्त्यनुतिष्ठन्ति व्रतं प्रवज्यां महदा-
श्चर्यमेतत् यत्सितपटाः कलावप्येवंविधं व्रतकष्टमनुज्ज्वलन्ति ॥
नहि संप्रतितनैर्मानवैरल्पसत्त्वैरेवंविधं कष्टं कर्तुं शक्यते ॥

अर्थः—जे लिंगधारीउनी स्थिति देखीने लोक जे ते उ-
पहासे सहित थाय ठे एटखे ए लिंगधारीउनी हांसी करे ठे ए
प्रकारनो संबंध ठे ते कये प्रकारे करे ठे तो त्यां कहे ठे जे अद्भु-
तातो मोडुं आश्चर्य जे आ श्वेतांवर यती लोक दुष्कर व्रत पाळे
ठे जे हेतु माटे कळिकाळमां पण आ प्रकारनुं दीक्षा कष्ट अनुजव
करे ठे एतो मोडुं आश्चर्य आ काळना अल्प बळना प्राणी ए प्र-
कारनुं कष्ट करवाने नथी समर्थ यता.

टीकाः—अथच सर्वैरप्येवंरूपं व्रतं कर्तुं पार्यतपय सुखदेतु-
त्वादित्युपहासः ॥ अथ कथमेवमुपहासस्तेपातैः क्रियत इत्यत-
आह ॥ साधुव्याजेन यतिव्रतना विटाः त्रिजाः नामीसाधव-
स्तद्वद्व्यायोगात् ॥ किंतुतद्व्याजेन विटाः सकलतद्व्याशेषान्नः ।

अर्थः—ते कहेवामां आ प्रकारनो लोकनो अनिप्राय ठे
जे सर्व लोक पण आ प्रकारनुं व्रत करवाने समर्थज ठे कम जे
ए व्रत तो सुखनुं कारण ठे ए हेतु माटे. इत्यादि लिंगधारीउने
देखीने लोक हसे ठे वही कीये प्रकारे लोक लिंगधारीउनुं उपहास
करे ठे ते कहे ठे जे आतो साधुनो मश लझे एटखे उपरणी सा-

ધુનો વેપ વનાવીને જણાતા વિટ પુરુષ છે એટલે વેશ્યાપતિ છે જાણ
જે હુઝા, હઝકા, ધંઘેલ, વ્યજિચારી એવા એ પુરુષ છે પણ સાધુના
કેમજે સાધુના લક્ષણમાંથી એકે લક્ષણ આ લિંગધારીને માં દેત
નથી ત્યારે શું દેખાય છે તો કેવલ સાધુનું કપટ કરીને વર્તતા ન
જિચારી પુરુષો દેખાય છે કેમ જે સમસ્ત વ્યજિચારી પુરુષોનાં
લક્ષણ એમને વિષે પ્રત્યક્ષ દેખાય છે એ દેતુ માટે.

ટીકા:—તદેવાહ ॥ દેવાર્થવ્યયતો દેવગૃહાધિપત્યેન તંદ્રિ
ણસ્યંતવધીનત્વાત્ જિનવિત્તવિનિયોગેન યથારુચિ રુચેઃ સ્વેચ્છાયા
અનતિક્રમેણોત્યવ્યયીજાવઃ સ્વમનોજિલાયાનુરૂપ મિત્યર્થઃ કૃતે
નિષ્પાદિતે સર્વર્તુરમ્યે સકલવસંતાદિરૂપતાવિજનકકાસવિશેષ
મનોહરે મઠે પ્રતીતે ॥

અર્થ:—તેજ કહી દેખાને છે જે લિંગધારીને દેવમંદિર
અધિપતિપણું છે તેણે કરીને દેવઙ્ગવ્ય એ લિંગધારીને સ્વાધીન
તે દેતુ માટે જે પ્રકારની પોતાની ઇચ્છા છે એટલે રુચિ છે તે પ્રકારે
કરાવેલો ને સર્વ વસંતાદિ શ્લુને વિષે મનોહર એટલે જે જે કા
લમાં જે જે વસ્તુથી સુખ યાપ તે પ્રકારે કરાવેલો જે સુંદર પ્રસિદ્ધ
મઠ તેને વિષે.

ટીકા:— તયાહ્યગ્રજાસિકાશુપિરવિશચ્ચિશિરચારમાહત
વિદિતજીપ્મમીપ્મપૃથુવવધુમથિતશરીરાપ્યાયનાનિ તુંગતાસંગ
વિતસંચરિણુજનતાંબૂતરપ્યારજઃસંપાતનાયનાનિ યાતાયનાનિ ॥

અર્થ:—તે સુંદરપણું કહી દેખાને છે જે એ મઠને વિષે

टसे पोताने रहेवाना स्थानने विपे आ प्रकारतां सुंदर जालीयां
मूकावे ठे. ते केवां ठे तो जे जालीयांना ठिडमांधी प्रवेश करतो
ने शीतल एवो जे सुंदर वायु तेणे करीने कर्यो ठे आकरा मीप्प
ऋतुना घणा घामथी आकुल थतुं जे शरीर तेनी पुष्टि ते जेमणे
एवां ने वळी ते जालीयां केवां ठे तो मारगमां चालनार लोकोए
उमानी जे रस्तानी रज ते जेम न पने ए प्रकारे जेनुं उंचापणुं
संपादन कर्नुं ठे एवां एटसे देव इण्यवने पोताने रहेवाना स्थानमां
उष्णकालमां सुख थवाने वास्ते उंची वारीओ तथा जालीओनो
तालमेल वनावे ठे इतिज्ञावः ॥

टीकाः—निरुद्धप्रावृपेण्यवरेण्यजलदपटलविगलदविरल
सखिसंधारासारा विचित्रचित्रशालिकासारा विटंकोटंकित
दंतकलजा वलजयः ॥

अर्थः—वळी वर्षाऋतुमां पोताना सुखने अर्थे ते जगाए
सुंदर मेघयुक्ती पमंतुं जे घणुं जल तेनी धाराउना कणिया रोकावाने
वास्ते उपर आढादनवाळां ठजां करावे ठे.

टीकाः—अजवन्प्रासेयकणसंवसितहेमनपवनस्पर्शपेशा-
निशीथिन्यामपि सुखप्रवेशा अपवरकदेशाः ॥ एवं च कणं
न सर्वतुरम्यता मवस्य ॥

अर्थः—वळी शियाळामां हिमना कणीयावने मिश्रित प-

अर्थः—आ लिंगधारी तो पूर्वे कही एवी तलाइतमां सुवे ठे माटे पोतानुं व्यञ्जिचारीपणुं प्रगट कही आपे ठे वळी सारी गादीउं जे मशरु, मुखमख, कीनखाप, साढी, गजीयाणी, सेखां आदिकनी गादीओ आसन तकीया वगेरे वस्तुनो उपजोग करे ठे ने मुनियोने तो गादी आदिक आसन उपर बेसवाथी घणा दोष लागे ठे ते पूर्वे कहा ठे वळी ते लिंगधारीओ आरंज सहित ठे एटखे मठ तथा वाकीओ तथा खेती इत्यादिक जे महासावय वेपार तेनुं करवुं तथा करावुं तेने विपे तत्पर ठे वळी ते लिंगधारीओ परिग्रह सहित ठे एटखे गृहस्थनी पेठे वेपार आदिक प्रयोजनने कारणे धन तथा धान्य तथा स्नेह एटखे घी, तेल, दिवेस इत्यादिक वस्तु तथा पात्र ते सर्वनो जे संग्रह करवो तेने विपे तत्पर ठे ॥

टीका :—सविषयाश्चक्षुरादींन्द्रियानुकुलनर्तकीदर्शनतांशू-

खास्वादनचंदनायंगरागगंधर्वगीतश्रवणादिविषय सततानुवक्त चेतसः ॥ सेव्या विषयासक्तत्वात्कामुकवत् ॥ स्वाज्जिमतां यो-
पितमन्येन सार्द्धं माखापादि विदधानामवेक्ष्य तं प्रत्य-
क्षमाज्ञाजः ॥

अर्थः—वळी ते लिंगधारीओ विषय सहित ठे एटखे नेत्र

आदिक इंद्रियोने अनुकूल एटखे इंद्रियोने आनंदकारी जे नाटिक करनारी स्त्रीओ तेनुं जे देखवुं तथा तांखुलनुं जक्षण करवुं तथा चंदनादिकनो अंगराग करवो तथा गंधर्वनुं गीतगान सांजळवुं इत्यादिक जे विषय तेने विपे निरंतर आसक्त ठे चित ते जेमनुं एवा वळी ते लिंगधारीओ इव्याण सहित ठे एटखे कामी पुरुषनी पेठे विषयासक्त ठे ए हेतु माटे पोतानी मातेखीखी तेने बीजा पुरुषनी

संघाथे आस्थाप संघापादि करतां देखीने ते प्रत्ये कृमाशत्रु
पटले इर्ष्या करता एवा.

टीकाः—सकांकाः संजोगविद्यासाच्यासात् प्र
नवनवोपजायमानरिरसोत्कलिकाः ॥ आरंजादयश्चयतीनां
वोपत्वादनेकधानिपिष्ठाएव सदा सर्वदा ॥ विषयाणांमना
वाच्यासात्कदा चित्तन्मुनेरपि कस्यापिचेतो विकारमात्रं
दुष्यात् ॥

अर्थः—वली ते सिंगधारीओ आकांक्षाए सहित ठे
संजोग करवानो तथा विद्यास करवानो अच्यास ठे ए हेतु
कणे कणे नवी नवी रमयानी इच्छाओ जेमने ठठे ठे एवा
आरंज आदिकनो अनेक प्रकारे निषेध ठे केमके एमां पा
पपुंज ठे ए हेतु माटे निरंतर विषयनो अनादि कासुनो अ
ठे ए हेतु माटे फ्यारेक कोइ पण सारा मुनिना चित्त प्रते
विकार मात्रने प्रगट यवापणुं ठे माटे पुर्वे कसां जे फारय ते
सेववा योग्य नथी.

टीकाः—पट्टकं ॥

नवि अत्यि नविष होई पाणुं निद्रुपणंमि सो श्रीते
जो बुद्धमणुपत्तो विषागदिउं सया होइ ॥

अर्थः—ने ज्ञान शायमां कही ठे जे एवो कोइ श्रीते
उगनां वदुया नथी तथा यज्ञ पण नहि जे यो ज्ञान थराया

તેને સંવેદ્ય કહીય. તેહિજ એક જગાણ રહેતો નથી માટે હિંદોવા
માન ચંચલ છે. એક ચંચલ વસ્તુને વિષે રહી જે વસ્તુ તે ચંચલ
કહીય. જેમ હિંદોલો ચંચલ છે તો તેને વિષે રહી જે વસ્તુ તે
જાણ્યો હોય તેમ સંવેદ્યનું સ્વરૂપ ચંચલ છે તો તેને પામેલું સમકિત
દષ્ટિએનું મન તે પણ ચંચલજ હોય.

ટીકા:—પૂર્વહ્યસ્માજિર્જેનંમતં વાકિક્રયયોં રવિસંવાદિ
સ્વરૂપં ધર્મકથાદિષ્વાકર્ણિત મિદાર્નીત્વંશેનાપિ ન તથોપસંચયતે
તત્કિમિદં વાસ્તવમવાસ્તવં વેતિ સંવેદ્યાધિરૂઢત્વાત્ર જૈનમતે
ઢઢીમાનં નિવભ્રાતિ ॥ અથવા સંવેદ્યને કરણજૂતેન દોષાવચ્ચંપ
તાત્પર્યં તુ પૂર્વવત્ ॥ યેષાં નામજેનાનાં તેઽમી સંપ્રતિ સર્વવપ્રત્યુ
તત્વાત્પુરોવર્તિનઃ નન્વિત્યક્ષમાયાં પાર્શ્વવર્તિસુદ્ધદામંત્રણેવા ॥
સર્વથા સર્વેઃ પ્રકારેર્જિનપથપ્રત્યર્થિનો જગવન્મતપ્રત્યનીકાન્
તુ કેનાપિ પ્રકારેણ તદનુકૂલાથપિ ॥

અર્થ:—તે શી રીતે તો તે એમ કહે છે જે પૂર્વે તો અમ
જૈન મત જે તે વાણિ તથા ક્રિયા તેને વિષે વિસંવાદ રહિત છે.
રૂપ જેનું એવું ધર્મ કથાદિકને વિષે સાંજલ્યું હતું પટલે જેવું વા
ણ કહે છે તેવુંજ ક્રિયાવચ્ચે વીઠામાં આવે એવું જૈન મત છે એમ
જલ્યું હતું પણ હાલમાં તો થંડા માત્ર પણ તેમ વેચાતું નથી. એ
મુલે ચોલે છે જુડું ને ચાલે છે જુડું માટે વિસંવાદિ જૈન દર્શન જગ
તે તે માટે થા તે શું વસ્તુતાણ એમજ છે કે નથી. એ પ્રકારના સાં
ઠપર મન ચનેલું છે માટે જૈન મતને વિષે સમકિત દષ્ટિએવા
પણ મન દબણે બંધાતું નથી અથવા સંવેદ્ય કરીને સમકિત

तुं पण मन हिंदोलानी पेठे चंचळ धाय ठे ने एमां तात्पर्य तो
ईनी पेठे जाणवुं जे नाम मात्र जैनी ठे ते सर्व जगाए पसरेखा
ए हेतु मोटे आ समीप रहेला एम प्रत्यक्ष निर्देश कर्षो ? ननु
व्ययनो अक्षमरूप अर्थ ठे एटखे अमो ए विपरितपणाने सहन
रता नयी अथवा पासे रहेला मित्रातुं संवोधन कहेनारो ननु
वद जाणवो ए खिगधारीउ तो सर्व प्रकारे जिनमार्गना बैरी ठे
टखे जगवंतना मार्गना शत्रु ठे पण कोइ प्रकारे जिन मार्गने
नुकूल नथी.

टीका :— जैनदर्शनोपहासतदभिमुखवैमुख्यापादनादि-
ना जिनसाशनानुपचयहेतुत्वेन वस्तुतस्तेषां तदुद्देवकत्वात् ॥
येषांचापराधेन शशधरकरविशदे जगवद्भासने लोकोपहासवि-
पर्यासादयो दोषाः प्रादुःप्यन्ति तेऽनंतसंसारिणः सिद्धांते प्रति-
पादिता महापापीयस्त्वात् ॥

यदुक्तं ॥

वोसेणजस्त अयसो आयासो पययणेय अगगहणं ॥

विप्परिणामो अप्पचथोयकुब्बाय उप्पज्जे ॥

पवयण मणुपेहंतस्त निरुद्धस्ततस्त लुद्धस्त ॥

पहु मोहस्त जगवया संसारोणंतथोज्जणिथो ॥

तत इत्येतत्पदमपे वृत्तादौ संज्ञंत्स्यत इति वृत्तछपार्यः ॥२५॥

अर्थः—उसटा जैन दर्शननुं उपहास करावनारा ठे ने जे

જિન દર્શનને સન્મુખ થયેલા છે તેમનું વિમુક્તિ પાણું કરવું હત્યારી
 વોપે કરીને જિન શાસનની હાનિ કરવાના કારણિક છે માટે વસ્તુ
 તાપ એ લિંગધારીનું જિન મતના ઉદ્દેશક છે કેમજે જે લિંગધારીના
 અપરાધે કરીને ચંદ્રમાના કિરણ સરખું બજલું જિન શાસન તેને
 વિષે લોક ઉપહાસ કરે તથા જિન માર્ગથી વિપરીતપણું પામે હત્યારી
 વિક્રમ વોપ પ્રગટ થાય છે તેથી સિદ્ધાંતને વિષે એવા પુરુષો અનંત સં
 સારિક કહ્યા છે કેમજે અતિશે મહા પાપી છે એ હેતુ માટે.

ટીકા:—સાંપ્રતં કુપથવર્તિનાં વિધિપથં પ્રત્યેકાંતિકી-
 માત્યંતિકીં નિરુપમાં ચ મનસોદુષ્ટતા મુપલજ્યતંદુષ્ટપાદં ચેત-
 જનમનઃ કારણ સામઘ્યા અસંજાવયં સ્તદ્વિલક્ષણાંતંદુષ્ટપાદક-
 રણસામગ્રીં સંજાવનાદ્યોરેણાહ ॥

અર્થ:—હવે કુમાર્ગમાં વર્તનાર એવા લિંગધારીનાં મનની
 વિધિ માર્ગ પ્રત્યે એકાંતપણે અતિશય ઉપમાયે રહિત જે દુષ્ટતા
 પટલે દુષ્ટપણું તેને દેખીને એ પ્રકારનું દુષ્ટપણું વીજાં લોકના મન-
 રૂપી સમસ્ત કારણ તે થયેલી સંજાવતું નથી એમ ધારીને એ પ્રકારનું
 દુષ્ટ મન થવું તેની કારણ સામગ્રી કોઈ પ્રકારની વિલક્ષણ સંજો
 છે એવી સંજાવના કરતા સત્તા પ્રયંકાર સંજાવના દ્વાર્યકે એ લિંગ-
 ધારીનાં મનની દુષ્ટતાને કહે છે પટલે એકાંતપણે અતિશેજ વિધિ
 માર્ગના છેવી એવા એ લિંગધારીનાં મનની ઉપમા રહિત જે દુષ્ટતા
 તે શી ગી વસ્તુ ખેલી થઈને નિપત્રી છે એમ તર્ક કરતા પ્રયંકાર
 કહે છે હિતજાવઃ ॥

॥ मूल काव्यम् ॥

सर्वैरुत्कटकालकूटपटलैः सर्वैरपुण्योच्चयैः

सर्वव्यालकुलैः समस्तविधुराधिव्याधिदुष्टग्रहेः ॥

नूनं क्रूरमकारि मानसमसुं दुर्मार्गमासेडुपां

दौरात्म्येन निजघ्नुपां जिनपथं वाचेषसेत्पूचुपां ॥२६॥

टीकाः—ततः शब्दस्य प्राक्कनवृत्तस्यस्येह संबंधाच्चेन य-
तोऽमी सर्वयासत्पथं प्रति दुष्टचेतसस्ततस्तस्माद्धेतोः किमि-
त्याह ॥ नूनमिति संज्ञावनायां । अहमेवंसंज्ञावयामि ॥ यावन्त्य-
तिदुष्टवस्तूनि जगति संति तावद्भिर्दुर्मार्गमासेडुपां क्रूरं मान
समकारीति संबंधः ॥

अर्थः—पूर्वना काव्यमां ततः ए शब्द रहेलो वे तेनो आ
जगाए संबंध वे तेणे करीने जे हेतु माटे ए खिंघारीठं सर्व प्रकारे
सन्मार्ग प्रत्ये दुष्ट चितवाळा वे. ततः कहेतां ते हेतु माटे शुं पयुं
ते कहे वे जे हुं एम संज्ञावना कहं हुं के जे जेटखो दुष्ट पस्तु ज-
गतमां वे तेटखी वस्तुवने दुष्ट मार्गने पामेळा एटखे उन्मार्ग चा-
खनारा एवा खिंघारीठनुं क्रूर एटखे महा आकहं दुष्ट मन पयुं
वे. एटखे निपजाव्युं वे एम संबंध वे.

टीकाः—कथमन्यथा तन्मनसोऽतीव क्रूरता ॥ इतर जन
मनः साधारणकारण सामग्रीतस्तदनुपपत्तेः कारणानुरूपत्वात्
कार्यस्य ॥ नहि न्यमोपवीजात्पिचुमंद प्ररोहः ॥ केस्तैरित्याह ॥

सर्वैः सकलैरुत्कटकालकूलपटलै नूतनत्वादत्युग्रसद्योधाति
विपन्नेदसमूहैः ॥ एक छिद्र्यादिचिरनुत्कटेश्चकालकूटशंकलै
स्तत्पटलै र्वा तादृक् क्रूरमनसोजनयितुम शक्यत्वादेवमुक्तं ॥
एव मुत्तरपदेष्वपि योज्यं ॥

अर्थः—जो अतिशे क्रूर वस्तुवने ते लिंगधारीजनुं मन न
निपजाव्युं होत तो तेमना मननी अतिशेज क्रूरता क्यांधी होत,
केमजे बीजा लोकना मनने साधारण सामग्री होत तो एटले जे
वस्तुथी बीजा लोकनुं मन निपज्युं ठे तेज वस्तु सामग्रीथी ए
लिंगधारीजनुं मन नीपज्युं होत तो आ प्रकारनी जे अतिशय क्रू-
रता ते न होत माटे जेवुं कारण होय तेवुंज कार्य थाय ठे. कारण
ना गुण कार्यमां आवे ठे जेमके वरुना बीजथी लीवनातो अंकुर
नीपजतो नथी. हवे कीया कीया ते कारण जेथी ए लिंगधारीजनुं
मन नीपज्युं ठे तेने कहे ठे जे समस्त आकरां जे कालकूट जेरनां
दलीआं तेणे करीने नहुं ने अतिशे आकरं ने तत्काल नाश करे एयां
वे विप तेना जे जेदना समूह तेणे करीने अतिशय आकरां जे न
दीय एवां जे जेर तथा एक, वे ने त्रण आदिक जे कालकूट जेरना
करुका अथवा दलीआं तेणे करीने ते ते प्रकारनुं क्रूरपणुं नीपज-
वुं अशक्य ठे एटले अतिशे क्रूरपणुं थइ शकनुं नथी माटे सम-
त कालकूट जेर लइने ए लिंगधारीजनुं मन उत्पन्न थयुं ठे जेथी
ने विपे अतिशेज क्रूरपणुं जणाय ठे माटे सर्व पदनुं ग्रहण कयुं
एम आगळनां पदने विपे पण योजना करवी एटले जोरुं.

टीकाः—सकल काटकूलपटलैरेव केवलैः प्रकृतमवसः
कर्तुमशक्यत्वादपुण्योच्चैरिन्द्रादि वाक्यावतारः ॥ ततः सर्वै

रखिलै रपुण्योच्चयेः पापराशिजि सर्वव्यालकुलैरशेषाक्षीविप
संदोहैः समस्तविधुराधिव्याधिदुष्टग्रहैः कृत्स्न व्यसनचेतः
पीकागदमंगलादिपापग्रहैरे चिरखिलैर्दुष्टैरेकसामग्रीजावेन
संनूय क्रूरं सन्मार्गधातुकं मानसं चेतः अकारि निर्ममे ॥

अर्थः—समस्त कालकूट केरना समूहवमेज केवल ए किं-
गधारीजना मननी कूरता करवाने असमर्थपणुं ठे ए हेतु
माटे पापना समूहवमे निपजाव्युं ठे. वळी एटलाजवमे अतिशय
क्रूर न थयुंत्यारे समस्त सर्पना समूहवमे निपजाव्युं ए प्रकारे आग-
ळ आगळ वाक्य जे जे कहीए ठीए तेनो अवकाश जाणवो- ते
माटे समस्त पापना समूहवमे निपजाव्युं ठे तथा समस्त महा केरी
सर्पना समूहवमे निपजाव्युं ठे तथा समस्त कष्ट तथा समस्त म-
ननी पीका तथा समस्त रोग तथा पापग्रह ए सर्व अति दुष्ट सा-
मग्री एकठी करीने ए किंगधारीजनुं सारा मार्गने. इणनाहं मन
निपजाव्युं ठे.

टीकाः—क्रूररूपस्य मनसो निर्माणं विधेयमत्र एतेनास्य
मनस इतरमनोजिः साजात्यमपिनिरस्तमित्येतदपि संज्ञापया-
मि । इतरमनोविलक्षणसामग्रीजन्यत्वेन वैजात्योपपत्तेः ॥
नहि मृत्पिण्डं मादितंतुवेसादि विसदृशसामग्रीजन्ययोर्घट
पटयोः साजात्यं नाम ॥ तथाच तन्मनसः कदाचिदपि न शुद्ध
प्रावृत्तापत्तिः ॥ नहि धूर्निवस्य शर्कराजावः शिष्टिदशतेनाप्यापा-
दयितुं शक्यते ॥ तत्कस्य हेतोः स्वस्वसामग्र्या विजातीय तपोव
तपोरुत्पत्ते रिति ॥

अर्थः—आ जगाए ए लिंगधारीउनुं मन क्रूररूप निपजा-
 वेहुं ठे एम स्थापन करुं तेणे करीने. ए मननुं बीजा लोकना मनने
 साथे सजातिपणुं हतुं एटखे सरखापणुं हतुं ते पण निवारण करुं
 माटे एम पण संजावना करुं तुं जे बीजा लोकना मनथी कोइ रि-
 खकण सामग्रीवने ए मन उत्पन्न थयुं ठे माटे विजाति ठे, केम जे
 मृत्तिकाना पिरु तथा दंरु इत्यादि कारणथी घट उत्पन्न थाय ठे
 तथा तांतणा तथा तेमनी सेळवणी करनार काष्ट इत्यादि सामग्री
 वने पट उत्पन्न थाय ठे ते वेनी कारण सामग्री जुदी जुदी ठे छे
 तेथी उत्पन्न थयुं जे कार्य ते पण जुडुं जुडुं ठे विजाति ठे पण स-
 जाति नथी एटखे सरखां नथी एटखे मृत्तिकादिकथी पट उत्पन्न
 थता नथी ने तांतणावने घट उत्पन्न थता नथी ने घटने पट न क-
 हेवाय, ने पटने घट न कहेवाय निश्चे तेम ते लिंगधारीउना मनने
 क्यारे पण शुद्ध जावनी प्राप्ति थती नथी. केमजे सेंकनो प्रकारने
 चतुराई करे तो पण करीथातानी साकर करवाने समर्थ न यण
 माटे पोतपोतानी सामग्रीथी विजातिपणे लिंगधारीनुं मन तथा
 लोकनुं मन ते कया हेतुथी सरखापणे जाणीए 'अपितु' कोइ कार-
 णथी जणाय एम नथी एटखे काखकूटादि सामग्री धकी उत्पन्न
 थयेसुं जे लिंगधारीउनुं मन ते लोकना मन जेयुं केम कहंराय
 इति ज्ञायः ॥

टीकाः—अथवा मनःसिद्धमेव ॥ तस्य तु क्रूरत्वं विषयं ॥
 तच्च काखकूटादिभिः साध्यं ॥ तथास्मिन्पक्षे क्रूरत्वस्यो-
 पाधिकत्वात् अणमप्रसंगो वस्त्रादिषु महारंजनरागस्य तथा
 वर्दानादिति चेत् न तथापि कस्यापि धर्मस्य कपाकसामग्र्या रूपेण

मानस्यानपगमदर्शनात् ॥ यथा पट्टांशुकादिषु नीलीरागस्यौपा-
धिकस्यापि न कदाचिदपगम इति ॥ तदुपपन्न मेतन्नूनं क्रूरम-
कारि मानसमिति ॥

अर्थः—अथवा लिंगधारीर्जना मनने विषे पोतानी मेळे
क्रूरपणुं सिद्धज ठे केम जे ते मनने क्रूरपणुं जे ते तो विशेषण
रूप ठे पटले लिंगधारीनुं मन केतुं ठे तो क्रूर ठे ए प्रकारना विशेष-
पणे सहित ठे ते कालकूटादि जे हेतु तेषो करीने साध्य ठे पटले
अनुमान प्रयोगे करीने साधवा योग्य ठे, हवे ए पकने विषे क्रूरप-
णाने उपाधिपणुं ठे ए हेतु माटे क्रूरपणाने नाश पामवानो प्रसंग
यशे जेम वस्त्रादिकने विषे जारे रंगनो नाश थाय ठे ते प्रकारे क्रूर-
पणानो नाश प्राप्त यशे त्वारे ए अनुमान प्रयोग खोटो यशे. केम
जे जे हेतु उपाधि सहित होय ते खोटो थाय ठे माटे एम जो
तमे आशंका करता हो तो ते न करवी केम जे उपाधि संबंधी जे
धर्म, तेने पण कोइ प्रकारनी सामग्रीवने उत्पन्न थवापणुं ठे तेनो
नाश नथी यतो. एम प्रत्यक्ष देखवामां आवे ठे ए हेतु माटे जेम
कोइ वस्त्रादिकने विषे गळीनो रंग जो पण उपाधि ठे तो पण क्यारेय
नाश नथी यतो ए न्याये करीने लिंगधारीर्जनुं मन कालकूटादिवने
क्रूर थयुं ठे ते कोइ दिवस नाश पामेणुं नथी माटे ए बात सिद्ध
यइ जे लिंगधारीर्जनुं मन कालकूटादिकवने निपजेणुं ठे माटे अ-
तिशय क्रूर ठे.

टीकाः—अमुं प्रत्यक्षं दुर्मागं कुपयं आसेदुपामंज्युपेयु-
षां ॥ लिंगिनां तद्गुणानां चेतिशेषः ॥ ननु जवतुतेषां क्रूरमन

સ્તંયાપિ કિં ન ઇન્નમિત્યતથાહ ॥ દૌરાત્મ્યેન વુદ્ધાશયત્વેન નિઝ-
ધ્નુપામુચ્ચિદુપાં જિનપથં જગત્પ્રણીતં સત્પથં ॥ સન્માર્ગ-
ર્તિનામુપસર્ગકરણેન વસ્તુતો જિનમાર્ગં ત્રંશયદ્વિસ્તેવં-
સ્માકં ઇન્નમિત્યર્થઃ ॥

અર્થઃ—આ પ્રત્યક્ષ જણાતો કુમાર્ગ તેને પામેલાં એવા જિ-
ગધારીજં તથા તેમના ઝક્ક તે વેનાં મન મહા કૂર ઠે ત્યાં આશંકા
કરી કહે ઠે જે તેમનાં મન કૂર ઠે તો પણ તેમાં આપણું શું ઉદ્ધાર
ઘટલે આપણું શું ગયું. એ જગાએ જીતર કહે ઠે જે વુદ્ધવુદ્ધિપ્રકારી
ને જગવંતે કહેલા માર્ગનો ઉદ્ધેદ કરવાને ઇચ્છતા વસ્તુતાએ ઉપસર્ગ
કરીને જિનમાર્ગ તોમી પારુતા જિનમાર્ગથી ત્રણ કરતા એવા જિ-
ગધારીજં-આપણું ઘણું ઠેયું ઠે ઘટલે આપણું ઘણું વગાંમુકું
ઘટલો અર્થઃ—

ટીકાઃ—અથ જિનપથં નિવ્રતાં તેપાં દ્વિજાવીનાંમિવ કિં-
ર્શનાંતર-પરિમહેણમતાંતરપ્રરુપણા ॥ નેત્યાહ ॥ વાચાં વચ્ચેનં
સ્વમતિકલ્પિતમપૌદેશિક જોજનાદિમાર્ગં એવ સઃઅયમેવંતં
જિનપ્રણીતઃ પંથા નાન્યઃ ઇતિ એવં પ્રકારેણ ઉચુપાં અજિવંધુપાં
ન તેપાં ન દર્શનાંતરસ્થાઃ સ્વમતંપ્રરુપયંતિ ॥ તત્ત્વસ્થૈર્જિનપથંવર્તિતે
જનસ્ય પ્રતારપિતુમશક્યત્વાત્ ॥

અર્થઃ—વઢી શંકા કરી સમાધાન કરે ઠે જે જિન માયે
હાનાર એવા તે લિંગધારીજંની પોતાના મતની જે પ્રરુપણા તેયું
બ્રાહ્મણાદિકની પેઠે વીજા દર્શનનો અંગિકાર કરવો તેણે કરીને

મતાંતરની પ્રરુપણા છે તો ત્યાં કહે છે જે ન કહેતાં તે બ્રાહ્મણાદિ-
કની પેઠે નથી, આ તો પોતાની કપોલ કલ્પનાથી પોતાની મતિએ
કલ્પેલું જે વચન તેણે કરીને આધાકર્માદિ આહારાદિક ગ્રહણ ક-
રવું એ પ્રકારના માર્ગને પણ એમ કહે છે જે આજ જિનરાજનો ક-
હેલો માર્ગ છે પણ વીજો નથી. એ પ્રકારે કહે છે પણ વીજા દર્શ-
નમાં રહેલાં જે બ્રાહ્મણાદિક તે પોતાના મતને એમ કહેતા નથી. જે
આજ જિનરાજનો માર્ગ છે, માટે વીજા દર્શનમાં રહેલા લોકો જિન
માર્ગમાં રહેલા લોકને ઠેતરવા સમર્થ થતા નથી એ હેતુ ઠાંટે લિંગ-
ધારીઝની પ્રરુપણા તે બ્રાહ્મણાદિક અન્ય દર્શની જેવી કેમ કહેવાય ?

ટીકા:—કિંત્વસ્મિન્નેવ દર્શને વેપમાત્રેણ સ્થિતાઃ સ્વપ્રરુપિત્તં
કુમાર્ગં જૈનમાર્ગતયા વદંતો મુગ્ધલોકં ઢ્યામોદ્યંતીત્યર્થઃ ॥ ૫૪ ॥
તાવતા સંરંજેણ સત્પથં પ્રત્યતીવપ્રત્યનીકત્વં તેપાં પ્રકટિતં ॥ ૫૫ ॥
ચ સેત્યગ્ર સશબ્દાહિસર્જનીયલોપે સંધિપ્રતિપેધેપિ તદઃપાદ-
પૂરણે સંધિરિતિ વિશેષલક્ષણેન સંધિ વિધાનમિતિવૃત્તાર્થઃ ॥ ૫૬ ॥

અર્થ:—બલી શું આજ દર્શનને વિષે વેપ માત્ર ધારણ કરી-
ને રહેલા એવા લિંગધારીઝ પોતાના પ્રરુપણ કરેલા એવા કુમાર્ગને
જૈનમાર્ગપણે કહેતા એટલે આ અમો કહીએ ઠીએ એજ જૈનમાર્ગ છે
એમ કહીને જોલા લોકને જમાવે છે, મોહ પમારે છે એટલો અર્થ.
એ લિંગધારીઝનું આટલું વધું કહેવું તેણે કરીને સન્માર્ગ પ્રત્યે એમનું
અતિશેજ શત્રુપણું છે તેને પ્રગટ કરી આપ્યું આ કાવ્યમાં સેતિ એ
જગાએ સ શબ્દથી વિસર્જનીયનો લોપ કરે સતે સંધિનો નિપેશ છે
તો પણ તત્ શબ્દનો જે સંધિ કર્યો તે પ્રાદપૂરણે સંધિ એ સૂત્રમાં

इहारा उण्ड कळे तस्सवणा मिच्छमेइ साहूवि ॥
अवलोकि मुजो सहो जीवाजीवाइअणजिणो ॥

टीकाः—कीदृशमित्याह ॥ बुर्जेवो निवन्त्वाद् बुद्धेः
स्फूर्त्तमनसि संततावस्थिततया जागरुक उग्रो हृदः कुम्भद्वये-
वासादिप्रतिष्ठापनविषयो मिष्याज्जिनिवेश स एवतमस्तोमः
सत्पयदर्शनांतर्द्धायकत्वादंधतमसपटलं तेन अस्तं वसंधीः
प्रेक्षा सेवसत्पय प्रकाशकत्वाच्चक्षुर्लोचनं येषां ते तथा तेषां॥यथा
तमस्तोमेन तिरोहितं चक्षुःपंधानं न पश्यति तथा तेषामपि धीः
कुम्भद्वेण तिरस्कृतत्वाद्दसन्मार्गं भ्रमयते ॥

अर्थः—ते खिगपारीव केवा वे तो जेमनां मनने विने
निशप गाइ रसो वे माटे मद्दा दुःराथी जेवाय एतो ने निशप
रसो वे माटे जागतो एतो जे मद्दा आरुसो कदापद् एउधे नेक
वास्त आदिछनुं जे स्थापन करनुं तेने विने जे मिष्याज्जिनिवेश
एउधे मिष्यात्वे तेद्विअ अंधकारनो समूह, केम जे साचा मार्गेने न
गवानुं थंनध्यान करे के. ए हेनु माटे गाइ आंधनुं करनार प्रति-
शप अंधकार नेना समूह जेनुं जे ए मिष्यात्वे तेषां करीने छाने
वे बुद्धिदरी नेत्र ने जेमनुं एवा खिगपारीव वे साचा मार्गेने प्रकाश
करनारी बुद्धि माटे बुद्धिदरी नेत्र कखुं जेम अंधकारने ईछाने
नेत्र ने मार्गेने न देने नेम ने खिगपारीवनी बुद्धि द्वायद्विनि-
रस्कार जर्मी वे ए हेनु माटे साचा मार्गेने मोछनी नयी.

टी. टी. — निदानद्विपत्ता नद्विपयंस्नायंयद्वपत्ता नद्विप

प्रवृत्तत्वादागमवैरिणां निरंतरमहामोहात् व्यसनातिरेकाऽवि-
वेकात् अट्टमिति निपातोऽस्मदर्थे ॥ ततश्च वयमेव श्रेष्ठा नास्म
त्समः कश्चिदित्यात्मानं मन्यते॥ये ते अहंमानिनस्तेषां विवेकि-
नां हि गंजीरत्वेन महति गुणगणे सत्यप्यनुत्सेकात् ॥

अर्थः—बळी ते लिंगधारीउं केवा ठे तो सिद्धांतना द्वेषी
एटले सिद्धांतनो जे अर्थ तेथी विपरीत जे अर्थ तेनी प्ररुपणा करे
ठे ए हेतु माटे सिद्धांतनो उब्बेद करवामां प्रवर्तेला ठे ए हेतु माटे
सिद्धांतना बैरीरुप ठे. ते लिंगधारीउं निरंतर महा मोह्यी एम
जाणे ठे जे अमोज श्रेष्ठः ठीए अमारा जेवो बीजो कोइ नथी ए
प्रकारे अविवेक्यी पोताना आत्माने माने ठे केम जे विवेकीने तो
गंजीरपणुं ठे माटे मोटा गुणनो समूह ठते पण गर्व नथी यतो ए
हेतु माटे.

टीकाः—मूढानां तु तुङ्घतया स्तोकेऽपि तस्मिन् जगतो
पितृणतयामननात्

॥ तदुक्तं ॥ . . .

जह उंडुरस्स एकेण विहिणादोवि वावकाह त्या ॥

तह असुणिय परमत्वा थेवेण विज्जुणाहुंति ॥

अर्थः—ने मूढपुरुषने तो चोमो गुण होय तोपण जगतने
तृण समान माने ठे ते वात शास्त्रमां कही ठे जे.

टीकाः—तथा स्वयमात्मना नष्टाः सुखसोऽसतपाऽनवरत-

મન્યાયે પથિ પ્રવર્તમાના જનપુરતઃ સ્વં સંસ્થાપયિ તુમશક્તુતઃ
 ક્વ ધર્મઃ ક્વ સંપ્રતિ ઘતિન ઇત્યાદિ નાસ્તિક્યં પ્રતિપન્નાસ્તેતાં
 અન્યેપામાત્સવ્યતિરિક્તાનાં નાશનકૃતે નાસ્તિતાપાદનનિમિત્તં
 વહ્નોવમાનાં ॥ યદિ હેતાનપ્યપ્તમના કથંચિત્તસમી કુર્મસ્ત-
 વા સુંદરં જવત્યન્યથૈતે ધાર્મિકંમન્યાઃ પરુપવાગ્જિરસ્માન્ સંત
 ક્ષિપ્યંતી ત્યાશયેન તન્નાશનાય વિહિતપ્રયત્નનાં ॥

અર્થઃ—વહ્ની એ લિંગધારીડ પોતેજ પોતાની મેલે નહીં
 ઇટલે સુલ્લની લાલચે નિરંતર અન્યાયના મારગમાં પ્રવર્ત્યા છે તે
 લોકની આગળ પોતાનું સારું સ્થાપન કરવા અસમર્થ છે તે
 પોતાના મુનિપણાનું વર્તન દેખાતી શકતા નથી માટે એમ પોતે
 જે આ કાલમાં જૈનમુનિ ક્યાંથી હોય ને જૈન ધર્મ પણ ક્યાંથી
 હોય ઇત્યાદિ નાસ્તિપણાને પામેલા છે તે પોતે નાશ પામ્યા છે
 પીજાને નાશ કરવાને અર્થે ઇટલે નાસ્તિપણાનું પ્રતિપાન કરશે
 કારણે વાંધ્યો છે ઇચ્છા તે જેમણે પણ છે ઇટલે આ ઇત્કૂષા સં-
 વાય છે માટે જો એમને આપણા વરાબર કોઈ પ્રકારે કરીએ તો સારું
 ને જો એમ નહિ કરીએ તો ધર્મિષ્ઠપણાને માનનારા પ ઇત્કૂષા સં-
 ધુ તે આપણને કઠોર વાણી કરીને તિરસ્કાર કરશે પણ આશરું
 કરીને તેમનો નાશ કરવામાં ઇચ્છાવંત છે ઇટલે જે તે પ્રકારે મુ-
 દિત્વે ધર્મ ધ્રુવ કહેનારા પ લિંગધારીડ છે એ જાણઃ

ટીકાઃ—સદા સમંતા મિપ્યાચારા મુક્તિપયશિપરીત્રાયાત
 નિષ્પાત્તપિરિતિગ્રમઃ સ્વચાપકુટયોગપ્રકળાઃ મથયા ધાં

प्रसंजनहेतुक वाह्येन्द्रियसंयमपुरस्सरं . . विषयप्रणिहितमन
स्कत्वं ॥

अर्थः—बली ते निरंतर मिथ्याचारवाळा ठे एटखे मुक्ति
मार्गधी विपरीत ठे आचार ते जेमनो एवा ठे मिथ्यात्व १, अवि-
रति २, प्रमाद ३, कपाय ४ ए रूपी जे दुष्टयोग ते ठे लक्षण ते जे,
मनुं एवा ए लिंगधारीउं ठे अथवा लोकने उगवा कारणे बाहेरधी
पोतानी इंद्रियोनो नियम कराववा पूर्वक विषयमां मनने जोनी
राखनारा ठे.

टीकाः—यदाह ॥ वाह्येन्द्रियाणि संयम्य, यश्चास्ते मनसा-
स्मरन् ॥ इंद्रियार्थान् विमूढात्मा, मिथ्याचारः स वृश्चते ॥ ततश्च
तद्धतां तद्व्युक्तावां दान्तिकानां द्वापातमधुरोपि वचनसंदर्भः
प्रसंजनगर्भत्वेन परिणामे ज्ञयोऽनर्थसंज्ञारकारणात्वाद्धिपायते ॥

अर्थः—ते वात कही ठे जे जे पुरुष उपरधी इंद्रियोने
नियममां राखीने मनवने विषयने संज्ञारतो रहे ठे ते मूढ पुरुष
मिथ्याचारवाळो कहीए, ते हेतु माटे मिथ्याचारवाळा दंजि एवा ए
लोकनो जे तत्काळ मधुर जणातो एवो पण वचननो समूह ते परि-
णामे घणा अनर्थनुं कारण थाय ठे. केमजे तेमां ठानुं उगवापणुं रणुं
ठे ए हेतु माटे तेमनुं वचन विषयेनुं ठे एटखे त्याग करवा योग्य ठे.

टीकाः—॥ तदुक्तं ॥

पीयुषधारासिव दान्तिकाः प्रागू प्रसंजनीयां गिरमुज्जरंति ॥

પુનર્વિપાકેઽસ્તિલ્લદોષધાત્રી સૈવાતિશેતે વત કાલકૂટં ॥
 અતસ્તદ્ભાષિતાનિ સુવિહિતેઃ સુશ્રાવકૈશ્ચ ન શ્રોતવ્યાનીતિ
 તાત્પર્ય મિતિ વૃત્તાર્થઃ ॥ ૨૭ ॥

અર્થઃ—તે વાત શાસ્ત્રમાં કહી છે જે દંત્રી પુરુષ જે તે પ્ર-
 થમ તો અમૃતની ધારા જેવી સર્વને લોજાવનારી એવી વાણી બોલે
 છે પછી પરિણામે તેજ વાણી સમસ્ત દોષની કરનારી થાય છે માટે
 કાલકૂટ જેર કરતાં પણ દંત્રી પુરુષની વાણી અતિ અધિક છે માટે
 તે દંત્રી પુરુષનાં વચન સુવિહિતેન તથા સારા શ્રાવકને ન સાંજ-
 લવાં એજ તાત્પર્ય છે; એ પ્રકારે આ કાવ્યનો અર્થ થયો ॥ ૨૭ ॥

ટીકાઃ—અધુના ત્રિતયાદિરુપધર્મદેશિનામપિ તેષાં કુપય-
 સ્ય તથાવિધમુધ્ધજનોપાદેયતાં સવિપાદં પ્રતિપાદ્યન્નાહ ॥

અર્થ—હવે તે ત્રિતયાદિરુપ ધર્મને ઉપદેશ કરતા પણ
 પણ તે લિંગધારીઞ્ચનો કુમાર્ગ તે પ્રકારના જોડા લોકને પ્રવ-
 કરવામાં આવ્યો છે તેને વિશ્વવાદ સહિત પ્રતિપાદન કરતા સજ-
 પટલે એ વાત ઘણી સ્વદ જરૂરી છે એમ પ્રતિપાદન કરતા સજ-
 મંચકાર કહે છે.

॥ मूल काव्यम् ॥

यत् किञ्चिद्विषयं यदप्यनुचितं यल्लोकलोकोत्तरो ।
 तीर्णं यदज्ञव हेतुरेव जविनां यच्चास्त्रवाधाकरं ॥
 तत्तद्धर्म इति ब्रुवंति कुधियो मूढास्तदर्हन्मत ।
 भ्रांत्या छांति च हा डरंतदशमाश्चर्यस्य विस्फूर्जितम् ॥२७॥

टीकाः—तत्तद्विषयिणीसायां सर्वसंग्रहमाह ॥ धर्म सा-
 धनमनुष्ठानमिह धर्मस्ततश्चधर्म इति सुकृतमिदमित्येवंरूप-
 तया ब्रुवंति ब्रवंति कुधीयो दुर्मेधसो नाम जेनाः ॥ यत्किंइत्याह ॥
 यत्किञ्चिद्विषयं सामान्यतो निर्दिष्टविशेष तोऽनिर्दिष्टनाम
 कं वितथमस्त्रीकं श्रेणिकराजरजोहरणवन्दनादि न ह्येतदांगमे-
 क्वचिद्विहितमस्ति येन सत्यं स्यात् परंलिङ्गिनः स्वव्यंता ॥
 पादनाये तदपि धर्म इति ज्ञायंते ॥

अर्थः—कहीशुं ए सर्वे वातोतो संग्रह थाय ठे ते कहे ठे
 जे छुष्ट बुद्धिब्याला केवल नाम मात्रची जेनी कहेवाता एवा ए
 लिङ्गधारीत जे ते आगळ कहीशुं ए सर्वेने थ्यातो धर्म ठे एप्रकारे
 बोले ठे. तत् शब्दनुं वेवार उच्चारण करतुं तेथी आगळ कहे ठे जे
 थ्या जगाए धर्म साधन करवानुं जे थ्यनुष्ठान तेने धर्म कहीए
 एटले धर्मरूपपणे स्थापन करे ठे. ते शुं स्थापन करे ठे? तो जे कांश्
 स्थापन करे ठे ते कहीए ठीए. जे कांश् सामान्यधी देखारुयुं होय
 ने विशेषयकी नाम न देखारुयुं होय एवी जगाए जुतुं बोले ठे,

જે શ્રેણિકરાજાએ રજોહરણ દેહીને વંદનાદિક કર્યું. પણ એમ નિ-
 ચારતા નથી જે એ વાત આગમને વિષે કોઈ જગાએ લાલી નથી, કે
 તેણે કરીને એ વાત સાચી થાય. પરંતુ એ લિંગધારીઠ પોતાનું વંદ-
 નપણું પ્રતિપાદન કરવાને તેને પણ ધર્મ છે એ પ્રકારે બોલે છે.

ટીકા:—યદાહ ॥ શ્રી શ્રેણિક ક્રિતિપતિઃ કિલ સારમેષ-
 સાંગૂલ મૂલનિહિતં યતિવદ્ધવંદે ॥ જકત્યા રજોહરણમિત્યનૂતં
 વદંતિ હી લિંગિનો વૃપતયા કુધીયઃ પ્રલબ્ધું ॥

અર્થ:—તે કણું છે જે હુલ્લ બુઝિવાળા લિંગધારીઠ પોતા
 સોકને ઘેતરવા સારુ આ પ્રકારે જુઠું બોલે છે જે શ્રી શ્રેણિકરાજા
 તે જેમ કોઈ પુરુષે કૃતરાનું પૂંચું વગલમાં ધાર્યું હોય તેમ રજોહર-
 માત્ર મહાન કરનારને જાણી કરીને સાધુની પેઠેજ વંદન કર્યું છે
 એ પ્રકારે હે શ્રાવક લોકો તમારો ધર્મ છે એટલે તમારે પણ એ
 કારે વંદન કરવું એ પ્રકારનો ધર્મ કહી દેવાને છે.

ટીકા:—તથા યદપિ અપિ સમુચયે યથાનુચિતમયોગ્યં
 પિત્રાચુદેશેન યાત્રાકરણાદિ ધર્મનિમિત્તં હિ કૃત્યજ્ઞાતં ત્રિનર્મ-
 દિરે ક્તુમુચિતં નાન્યત ॥ પિત્રાચુદેશેન તુ યાત્રાદિ તત્ર ત્રિપીર-
 માનં ગુણયદ્ગુમાનવિક્ષકંચક્ષ્મ્નંહનિર્વધનરવાપ્તધર્મઃ ॥ પરં-
 તદપિ લિંગિનો ધર્મોપમિન્યતિધાય સ્યોપયોગાય તિધાયતિ ॥

અર્થ:—યદપિ એ જગાએ અપિ શબ્દ સમુચય પ્રયોગે

ઠે. વઢી ઇ લિંગધારીઝ જે ગ્રયોગ્ય વસ્તુ ઠે તેને પણ ધર્મ રૂપે સ્થાપન કરે ઠે તે કહે ઠે. પિતા આદિકને ઝદેશીને યાત્રા કરવી પટલે આ ચૈત્યમાં તમારા વાપ દાદાપ યાત્રા પૂજાશ્ત્યાદિક કર્યા ઠે માટે તમારે પણ ઇ સર્વે કરવાં જોશ્, શ્ત્યાદિ ઝદેશ કરીને જે યાત્રાદિક કરાવવું તેને ધર્મરૂપે કહી દેલાને ઠે ને જિન મંદિરને વિપે જે જે કામકાજ ઠે તે ધર્મ નિમિત્તે કરવું ઘટિત ઠે પણ બીજી રીતે નથી તો પિતા આદિકનો ઝદેશ કરી પઠી ત્યાં યાત્રાદિકનું જે કરવું તેને ગુણનું જે ઘહુમાન તેયો રહિતપણું ઠે કેવલ પિતા આદિકના સ્નેહનું કારણ ઠે, માટે તેમાં ધર્મ નથી પરંતુ તે લિંગધારીઝ આ ધર્મ ઠે ઇ પ્રકારે પોતાની મતલબ સિદ્ધ કરવા સારુ સ્થાપન કરી દેલાને ઠે.

ટીકા:—યવાહ ॥

યાત્રાઃ પ્રતીત્ય પિતરો જવતાઽવૈસ્યે
યદ્વાઞ્ચ માસિ વિહિતા ધનિનામુના તત્ ॥
કાર્યાસ્ત્વયાપિ ચ તથેતિ કથં યદ્દસ્યૈ
ધર્મોઽયમિત્યનુચિતં રચયંતિ ધૂર્તાઃ ॥

અર્થ:—તે વાત કહી ઠે જે લિંગધારીઝ યદ્દસ્યોને ધર્મોપદેશ સમજાવે ઠે જે આ ચૈત્યમાં તમારા મા વાપને ઝદેશીને યાત્રા કરવી પટલે તમારે આ ચૈત્યમાં અસલથી તમારા ઘરુલો કરતા આગ્યા ઠે માટે તમારે યાત્રા આદિ કરવું ઇ તમારો ધર્મજ ઠે. અથવા આ માસને વિપે આ યદ્દસ્યે આ જગાપ જેમ યાત્રાદિક કર્યું ઠે તેમ યદ્દસ્યોપ કરવું ઇ ધર્મ ઠે શ્ત્યાદિ અઘટતી વાતની ઇ ધૂતારા લિંગધારીઝ રચના કરે ઠે.

કહે છે પટલે આ અમારી કહેલી સર્વે વાત કલ્યાણ કરી છે, ધર્મ-
રૂપ છે એમ બોલે છે એ મોટું આશ્ચર્ય છે.

ટીકા:- તથા યજ્ઞવલ્કેતુરેવ સંસારકારણમેવ જિવિનાં દેહિ-
નાં જિનમંદિરે જલક્રીનાદિ ॥ એતદ્ધમદનોદીપનત્વાત્ ક્રીના-
માત્રત્વેનાતાત્વિકત્વાચ્ચ સંસારવર્દ્ધનમેવ પરમેતદપિ લિં-
ગિનો ધર્મઠગ્નના સ્વાવલોકનકુતુહલેન કારયંતિ ॥

અર્થ:-વઢી એ લિંગધારીઓ જે દેહધારીઓને સંસારનું કાર-
ણજ છે તેને પણ ધર્મરૂપે સ્થાપે છે તે કહે છે. જે જગવંતના મંદિ-
રને વિષે જે જલક્રીનાદિકનું કરાવવું તે નિશ્ચે કામનું ઉદીપન કાર-
ણાર છે એ હેતુ માટે, ને ક્રીના માત્રપણું છે એ હેતુ માટે તાત્વિક
નથી પટલે કરવા યોગ્ય નથી, માટે સંસાર વધારવાનું કારણ છે એ
રંતુ લિંગધારીઓ તેને પણ ધર્મનું મિષ લક્ષ્ણે પોતાને જોવાનું જે
કૌતુક તે સારુ કરાવે છે.

ટીકા:-યદાહ ॥

શ્રૃંગેઃ પ્રસૂનસમયે જલકેલિ લીલા ॥
માંદોલનં જગવદોકસિ દેવતાનાં ॥
ધર્મ તલાલ્લગુરુસમનલ્લ્યાસં
નિર્માપયંત્યદ્દ સંસ્થિતિદેતુમજ્ઞાઃ ॥

અર્થ:-તે વાત કહી છે કે એ અજ્ઞાન લિંગધારીઓ ધર્મના
મિષથી વસંત ઋતુમાં પીચકારીઓવને જલક્રીના કરાવે છે. વઢી
જગવંતના મંદિરને વિષે દેવતાના હિંદોલા બંધાવે છે વઢી જેમા ઘણો

हास्यविनोद रह्यो ठे एवं जे मांजीयावने रमवुं तेने करवे ठे एत
संसारनां कारण ठे तेने धर्मरूपे स्थापे ठे ए मोटी सेद जरेखी का

टीका:-तथा यत् शास्त्रवाधाकरं सिद्धांतविरोधाभाषकम्
देशिक ज्ञाननादि ॥ यथाचोद्देशिकादीनां शास्त्रवाधितत्वं तथा
प्रागेवोपपादितं ॥ अथवा आपादयतुर्मासिकात्पंचाशत्तमदि
प्रतिपादितस्य पञ्चवर्णापवर्णः आपादायाधियवतिरपेक्षीति
कमेऽहं निधानं ॥

अर्थ:-नही शास्त्रवाधक पदसे शास्त्र विरुद्ध जे आपाद
भारिक भोजनारि तेने पण धर्मरूपे स्थापन करे ठे जे रीत आप
कमांरिकने शास्त्र विरुद्धपणुं ठे ते रीते प्रथम प्रतिपादन कर्तुं ठे
एत आपाद भोगासायी आरंभीने पचास दिवसानुं पञ्चवर्णा
शास्त्रने विरो प्रतिपादन कर्तुं ठे ते परं उपारे आपणारि कर्म
कर्म जे वाममां थारे ठे तारे थोशी दिवसानुं ए परं करे ठे.

टीका:-यदुक्तं ॥

इहो कोटिरिवा नमस्त्वत्ततोः सत्त्वां भूतोक्तं विनं
देवदत्तं विदितं श्री मुनिनमस्तथापुमोसत्तम ॥
नमस्तथापुमोसत्तम विदितं मुनिनमस्तथापुमोसत्तम ॥
इहो कोटिरिवा नमस्त्वत्ततोः सत्त्वां भूतोक्तं विनं

अर्थ:-इहो कोटि रीति जे जे ग्याह कोटि रीति जे जे
इहो कोटि रीति जे जे ग्याह कोटि रीति जे जे ग्याह कोटि रीति जे जे

તાથી આરંજીને પચાસ દિવસનું પર્યુપણા પર્વ એટલે વાર્ષિક પર્વ છે તેને એ મૂઢ પુરુષો (લિંગધારીજ) એંશી દિવસનું કેમ કરે છે? પોતાના કદામદથી જૈન વચનને વાધ આવે છે તેને ન ગણીને કરે છે માટે એ પ્રકારે એ પુરુષો મુનિ મધ્યે ધૂતારા છે.

ટીકા:—નનુ ધ્રુવંતુ તે સ્વમતિકક્ષિપતં માર્ગં તથાપિ વિંત-
ષાદિસ્વભાવત્વાચં ન કોપિ પ્રહિષ્યતિ તથા ચોક્ષોત્પનુક્કક્ષ્પો
લોકોપાદાના જાવેન પ્રસરાચાવાદિત્યત આહ ॥મૂઢા અજ્ઞાનિનઃ
તત્ર ધર્મવ્યાજેન લિંગિપ્રરુપિતં મતં અર્હન્મતપ્રાંત્યા જૈનમાર્ગોઽ-
યમિતિ મિથ્યાજ્ઞાનેન લાંતિ ઉપાદદતે ॥ અયમર્થઃ ॥ યથોક્તય-
ગત્તચાક્રબ્રહ્માદિ સદૃશ ધર્મોપલંબાત્ પરસ્પરવ્યાવર્તક વેશજા-
ત્યાદિજેવધર્માનુપલંબાદિજતેઽપિ શુક્તિકાર્યારજતમેતદિતિ
ધિયા પ્રાંતાઃ પ્રવર્તંતે ॥

અર્થ:—આશંકા કરીને કહે છે જે તે લિંગધારીઓ પોતાની
બુદ્ધિ કક્ષિપત મારગને એ પ્રકારે વોલો તો પણ એ વાળી સ્વજાવથી
જ અસત્યાદિ દોષ સહિત છે માટે તેને કોઈ પણ નહિ પ્રહણ કરે.
હ્યારે એ વાળી કહી તે ન કહ્યા જેવી કેમજે લોકે તે વાળીનું પ્રહણ
ન કર્યું તેણે કરીને તેનો પસાર નહિ થાય એ હેતુ માટે એ પ્રકારનો
આશંકાનો ઉત્તર જે મૂઢ અજ્ઞાની લોકો જે તે ધર્મનો મિથ પ્રહણ
કરીને લિંગધારીઓએ પ્રરુપણ કર્યો જે મત તેને અરિહંતના નતનો
પ્રાંતિકે એટલે ગ્રાજ જૈન માર્ગ છે એ પ્રકારે મિથ્યા જ્ઞાને કરીને એ
લિંગધારીઓના મતને પ્રહણ કરે છે તેમાં આ પ્રગટ અર્થ છે જે
જેમ રૂપાને વિષે તથા ઠીપને વિષે ચકચકાટ આદિક સરલો ધર્મ

રહ્યો છે એટલે એ વે ધોલાસથી તથા ઊજ્વલપણથી સરસ્તાં જસા
 ઠે એ હેતુ માટે તથા પરસ્પરની નિવૃત્તિ કરે એ પ્રકારનો કોઈ જાતિ
 આદિકનો જ્ઞેદ ધર્મ પણ જણાતો નથી એટલે વિજાતિ ધર્મવં
 વસ્તુ જુદી જણાય છે તે તો રૂપાને વિષે તથા ઠીપને વિષે ધોણ
 આદિક સદૃશ દેસાય છે તેથી ત્રાંતિ પામેલા પુરુષને ઠીપ દેસી
 આ તો રૂપું છે એ પ્રકારની બુદ્ધિએ ત્રાંતિ કરીને પ્રવૃત્તિ છે તે
 જે લિંગધારીઓએ પોતાની મતિએ કલ્પેલા મારગને વિષે મૂઢ
 પોને આ તો જૈન મારગ છે એવી ત્રાંતિ થાય છે.

ટીકા:—તથેહાપિ સન્માર્ગા સન્માર્ગગતજિનદેવતાન્યુ
 ગમવાદ્યાવેપાદિસમાનધર્માઽવગમાદન્યોન્યવ્યવહેદકવિષ્યવિધિ
 પ્રવૃત્ત્યાદિવિશેષધર્માનવગમાદ્ય વિતથત્વાદિના વસ્તુતોજન
 ન્મતેપિ પ્રકૃતમાર્ગેઽર્હન્મતમેતદિતિબુદ્ધ્યા મૂઢાઃ પ્રવર્તન્તિતિ
 ન કેવલમેતલ્કુમાર્ગ વદન્તિમૂઢાસ્તુ તં શૃઙ્ખલ્યપીતિ ચ શાસ્ત્રાર્થ
 હો ઇતિ વિપાદે

અર્થ:—વઢી સન્માર્ગને વિષે તથા અસન્માર્ગને વિષે જિ
 દેવતાનો અંગિકાર રહ્યો છે તે બેને વિષે યાદ્યથી વેપાદિ સન્મા
 ધર્મ રહ્યો છે તેનું તે ત્રાંતિ પામેલા પુરુષોને જ્ઞાન નથી, માટે એમ
 છે જે આજ જૈન મારગ છે ને વઢી વિધિ મારગને વિષે તથા અવિધિ
 મારગને વિષે પ્રવૃત્તિ આદિક જે પરસ્પર જ્ઞેદ જણાવનારો વિશેષ ધર્મ તે
 તે ત્રાંતિ પામેલા પુરુષોને જ્ઞાન નથી માટે એમ કહે છે જે આજ
 મારગ છે વસ્તુતાએ તો એમાં અસત્યપણું આદિક વેપ રહ્યો છે માટે
 અરિહંતનો મારગજ નથી પણ હાલ લોકની પ્રવૃત્તિ મારગને વિ

આજ અરિહંતનો મારગ છે એ પ્રકારની વુઝિય મૂઢ પુરુષોની પ્રવૃત્તિ ધાય છે, પણ વિધિમારગના જાણ પુરુષોની પ્રવૃત્તિ થતી નથી કેમજે તે જાણ પુરુષો તો સન્માર્ગને વિષે અંગિકાર કરેલા જે જિન દેવતા તેનુંજ પ્રહણ કરે છે ને વિધિ મારગને વિષે પ્રવૃત્તિરૂપ જે વિશેષ ધર્મ તેવને જૈન મતને ઓઢાણીને તેને વિષે પ્રવર્તે છે. વઢી આ જગાણ ચ શબ્દ છે તેનો આ પ્રકારે અર્થ છે જે વઢી લોક પ્રવાહે આ જૈનમત છે એમ જાણીને પહેલા મુઢ પુરુષો આ કુમાર્ગ છે એમ કેવઢ કહી શકતાજ નથી, એટલુંજ નહિ કિંતુ એટલે ત્યારે શું કરે છે? તો પ્રહણ પણ કરે છે. એટલે પોતે માનેશું મુકતા પણ નથી અહો આ તો મોટી લેદ નરેલી વાત છે એમ હો શબ્દનો અર્થ છે.

ટીકા:—દુઃખંતંદશમાશ્વર્યસ્ય દુઃખાવસાનાંત્યાશ્વર્યસ્ય વિસ્ફૂર્જિતં વિજૃંજિતમેતદિતિ ॥ કથમન્યથા કુપથ-સ્થાપ્યેતસ્ય વહુમુગ્ધજનોપાદેયતાસ્વાદતઃ કષ્ટમેતદવાપ્યયં કુમાર્ગોઽસ્ત્વક્ષિતપસરોનુવત્તિ ઇતિ વૃત્તાર્થઃ ॥ ૨૭ ॥

અર્થ:—દુઃખ એજ છે અંતેકઢ જેનું એવું આ પૂર્વે સર્વ કહ્યું તે દશમા આશ્વર્યનું પ્રગટવશું છે એટલે દશમા આશ્વર્યનો મહિમા છે ને જો એમ ન હોત તો એ કુમાર્ગનું ધણા લોક કેમ પ્રહણ કરત. એટલે માટે એ મોટી કષ્ટકારી વાત થઈ છે જે હજુ સુધી પણ એ કુમાર્ગ એવો ચાલે છે જે જેનો પસાર લલના પામતોજ નથી. એક ધીજા પઠવાને ચાલ્યો આવે છે એ પ્રકારે આ કાવ્યનો અર્થ થયો. ૨૭

ટીકા:—સાંપ્રતં મુગ્ધજનાન્ પ્રતિલ્ખતં મોહરપતયાદિ.

શતઃસંપદ્ધગામિનશ્ચ ધાર્મિકાન્ સ્વવચનાનુરોધિત્વેનાહતયા અવજાત
નસ્યકસ્યચિયથા ઠંદાચાર્યગ્રામણ્યોઽપ્રસ્તુત પ્રશંસયા સ્વરૂપમાહ ।

અર્થઃ—હવે આ કાઢમાં જોઢા લોક પ્રત્યે પોતાનો મન
મોક્ષ મારગપણે ઉપદેશ કરતો ને પોતાની ઇચ્છાએ જેમ કાઢે તેને
ચાલતો ને લોકમાં મોટો થઈ ફરતો કોઈક આચાર્ય તે પોતે ક
જ્ઞાની ઢે માટે પોતાના વચનને અનુસારે ન ચાલતાં ને સારા મારગે
ચાલતા દવા ધર્મિષ્ઠ લોકોની અવજ્ઞા કરે ઢે એટલે તમે મારા કહ્યા
પ્રમાણે ચાલો અજ્ઞાનીની પેઢે શું ચાલો ઢો દમ અપમાન કરે
તેનું સ્વરૂપ અપ્રસ્તુત પ્રશંસા નામે અલંકારે કરીને કહે ઢે. તે અ
લંકારનું સ્વરૂપ પણ એ પ્રકારનું ઢે જે જે વાત ચાલતી હોય તે ન
કહે ને તે વાતને અનુસરતું દષ્ટાંત કહીને તેનો ઉપનય ચાલતી વાત
સંધાયે મેલ્લવે. જેમ સર્વે બ્રાહ્મણોનું ઢોલું વેટું ઢે તે મધ્યે એક સંકે
પી બ્રાહ્મણ એક યજમાનની યાચના કરે ઢે તે જેટલું આપે તે પ્રમાણે
સંતોષ પામીને કોઈ મોટા રાજા સાદુકાર આલેખની કંડૂપણ યાચના કર
રતો નથી. તથા તે કોઈ પરાણે આપે તો પણ લેતો નથી તેને વેણે
કોઈક કવિ વોટ્યો જે સર્વે પક્ષી મધ્યે એક ચાતક પક્ષીને પૂછ્યું
જે એક ઇંડુ વિના એટલે મેવ વિના બીજાની યાચના કરતો નથી
તેમજ આ કાવ્યમાં અજ્ઞાણપણે દેવ ઇચ્છાએ સાથે મારાને પાડ
આંધર્યાને જન્મારાથી આંધર્યા પારંદશા કોઈ પુરુષ હતે ઢે તો
મૂર્ખો! મારા કહ્યા પ્રમાણે ચાલો ઇત્યાદિ આગળ ઢોલકાર કરો
પણ જાત ગર્જિતનું પ્રંયદાર કાવ્ય કહે ઢે.

॥ मूल काव्यम् ॥

कष्टं नष्टदिशां नृणां यददृशां जात्यंधवेदेशिकः
 कांतारे प्रदिशत्यज्ञीप्सितपुराध्वानं किञ्चोत्कंधरः ॥
 एतत्कष्टतरं तु सोऽपि सुदृशः सन्मार्गगांस्तद्विद
 स्तद्वाक्याननुवर्तिनो हसति यत्सावज्ञमज्ञानिवा ॥१९॥

टीकाः—कष्टं दुःखमेतन्न श्वेतसि वर्त्तते यत्किमित्याह ॥ य-
 दिति वाक्योपक्षेपे ॥ यत्तनूनामदृशां जात्यं ध्वेदेशिकः कांतारेऽ-
 ज्ञीप्सितपुराध्वानं प्रदिशतीति संबंधः ॥ तत्र नृणां पुंसां
 नष्टदिशां अलोचनत्वात्कांतारपातेन दिग्मूढत्वाच्च प्रवृष्टमाची
 प्रतीच्यादिककुब्दिग्जागपरिछेदानां ॥ अदृशां काचकामप्रादि-
 ना दृग्विकल्पानां न तु जन्मांधानां ॥ जात्यंधो जन्मान्निष्पा-
 प्त्या लोचनरहितः ॥

अर्थः—जे था तो हमारा चित्तने यिंवे मोटुं दुःख वरते ठे,
 ते शुं तो ते कहे ठे जे यत् ए शब्दनो अर्थ पावपने थादेर कर-
 नारो ठे, माटे जे दृष्टि रहित एटवे थांधळा पुरुषोने जन्मारापोत्र
 अंध थण्डो परदेशी पुरुष थटवीने यिंवे इच्छित नगरनो भारग दे-
 खामे ठे एम संबंध ठे. तेमां थांधळा पुरुष केश ठे तो नेत्र नरो
 माटे महा थटवीमां परबुं तेणे करीने दिग्मूढ पयेला एटवे पुं
 दिशा तथा पश्चिम दिशा इत्यादि दिशाना रिक्तगनुं जे जाणबुं तेयो
 प्रष्ट यवेला, काच कामलादिक कारणयो दृष्टिगांचर यवेला पर
 जन्माराणा थांधळा नहि.

टीकाः-ननु सोपि तद्देशजात इतरेज्यः श्रवणादिना विज्ञाप्य
 कथंचिद्विष्टपुरपथं देक्ष्यतीति तत्रोक्तं वैदेशिक इति ॥ विदेशे
 योजनशतव्यवहिते देशान्तरे जातो वार्द्धितश्चेति वैदेशिकः ॥
 स हि तद्देश स्वरूपमात्रं स्याप्यनजिज्ञत्वात्कथं प्रकृतमार्गं ज्ञा-
 नीयादपि ॥ ततः कर्मधारयः ॥

अर्थः-आशंका करे ठे जे जन्मारानो आंधळो पस ते
 देशनो होय तो बीजा लोकयो सांजळुं इत्यादिके करीने जाणी
 कोइ प्रकारे इच्छित नगरनो मारग देखामशे तो त्यां विशेषण रूप
 ठे जे ए परदेशी ठ एट्ठे सो योजन वचमां मूकीने देशांतरा
 उत्पन्न ययो ठे ने वृद्धि पाम्यो ठे माटे ते आ देशना स्वरूप मारगे
 पण जाण नयो तो इच्छित नगरना मार्गने शीरीते जाणी शके ।

टीकाः-कांतरे जनसंचारशून्ये दुर्गममिति लोकांतं वा
 मार्गं हि कदाचित् मार्गत्रांतानां पांथोपि संचरिष्णुः सुपथानं
 दर्शयेत् ॥ प्रकरणेन अपनेनास्य पुरस्य पंथानान्य इत्यभारव
 पूर्वं ननु संज्ञायनामात्रेण विशति प्रतिपादयति अतोऽस्ति ननु
 रात्र्यान् जिगमिषन्नगरमार्गं किञ्चेति वार्त्तायां उरुधरः उद्गमोः
 कंधरामुन्नमय्य नुजदंरमुत्तिष्ठ्य कथयति ननु वचनमात्रेण
 द्विजनागोपदेष्टा नदनिज्ञा मार्गानुपेक्षा नु नदनिज्ञांतरातीति
 सोऽस्ति नः अत्र उपदेष्टाज्ञात्यवत्त्वादिना मर्यादा प्रस्तुता
 न जानाति अनुपेक्षाग्न्यदशापि नरेभ्यश्च पूर्वानुगतानुगतं
 वत्त्वादिना नदति नु ॥ इति अर्थेन अत्रानुपेक्षादिपंथाः द्वयं

ष्टपुरगामुकः स्यादथ च सप्तमुपदिशतीति कष्टमेतत् ॥ तु पुनर्ये
इदं वक्ष्यमाणं पुनः कष्टतरं पूर्वस्मादपि कष्टान्महत्कष्टं यत्कि-
मित्याह ॥

अर्थः—सूना मार्गमां केमके चाबु मार्गमां तो कोइ वटे-
मारु पण वखते रस्तो यतावी दीए त्यां पण संजावना मात्र करे
नहि पण निर्धारण पूर्वक इच्छित नगरनो मार्ग तेवतावे ठे. शी रीते
ते कहे ठे के बांधो उंची करीने, इहां छोक रीति एवी ठे के मार्गनो
उपदेशक जाण होय अने मार्गमां चाखनार पणे जागे अजाण
होय ठे, पण इहां तो उपदेशक तदन जन्मांध ठे अने चाखनारा
जनो जो के थांधळा ठे तो पण ते देशना जन्मेळा अने पूर्वे जरा
जोमिया होवाथी मार्गने अजिमुख पमता देखाय ठे माटे एवा ज-
न्मांधनो वतावेछो मार्ग शी रीते इष्ट नगर प्रत्ये पदोंचे. बतां ते
मार्ग वतावे ठे ए एक कष्ट ठे, पण आ वळी तेना करतां पण वधनुं
कष्ट ठे ते कहे ठे.

टीकाः—सोपि प्रागुक्तो मार्गदेष्टा सुदृशो निर्मलनयनान
त एव समार्गगान् इष्टनगर मुगमपथ प्रस्थितान् तद्धिदः स-
म्यक् सन्मार्गज्ञान् यत् हंसंति स्मयते सायङ्मिति क्रियाविशे-
षणं सावदेष्टं ॥ अज्ञानिव मार्गानि ज्ञानिव यथा मार्गानि ज्ञा-
मार्गं मुपदिशतः उपहस्यन्ते लोकेन ॥ तथैतेपि यथा किमेने वा-
लिशावायसा इत्या जन्मानुज्जितस्वदेशा मार्गा मार्गस्वरूपं विदंति ॥

अर्थः—ते शू कहे ठे ते बात कही देखाने ठे जे ते पूर्वे

कह्यो एवो पण मारगनो देखारुनार जे ते एटले जन्मारानो
 पुरुष जे ते इच्छित नगर प्रत्ये सुगम मारगवने चालनार जे निम
 नेत्रवाळा पुरुषो तेने हसे ठे. अथगणना पूर्वक हसे ठे ए इ
 विशेषण जाणवुं एटले लोक जे ते मारगनो अजाण ने वळी मार
 नो उपदेश करनार तेमने जेम हसे ठे तेम ए पण साचे मार
 चालनारने पण हसे ठे जेम अहो आतो मूर्ख होय ने शुं जन्मा
 यी आरंजीने पोतानो देश पण जेमणे ठोरयो नयी ते पुरुषो मार
 अमारगना स्वरूपने शुं जाणे !

टीकाः—अहमेव शेषवाद वेक्षितनिखिलजनपदो विरिति
 सकलप्रामनगरसमाचारः सर्वं वेदिमतिकृत एवं सतानुप
 सतीत्यतग्राह ॥ तद्वाक्यान नुवर्तिनो जात्यंधवचनाननुते
 धिन इति हेतुगर्जं विशेषणं ॥ ते हीष्टपुरस्य सम्यग्बंधानं जानं
 तस्तद्वाक्यं यमहं कथयामि स तन्नगरमार्गं इत्येवं रूपं नानुम
 न्यते ॥ तथा च सरुष्टः संस्तानुपदसतीति ॥ एवं च स्वयं संप्र
 बोध पुरपयमजानन्नपि यत्त अज्ञानं हसति ॥ तन्मद्वारुष्ट मित्य
 प्रस्तुतप्रशंसानेदः ॥

टीकाः—ए. तो हुंज जाणुं केमने नानपणयीत जेणे देश
 देशांतर समस्त दीक्षा ठे ने समस्त प्राम नगरना समाचार में
 जाण्या ठे माटे सर्व हुं जाणुं तुं; ए प्रकार ए विगधारीत गुं
 तने कहे ठे. ए जगाण आशंका करी विशेषण आंगे ठे ने आ
 रणे ते तेमनुं उपक्षम करे ठे नो ने कहे ठे जे ते जन्मांय पुन
 वचनेने अनुमाना नयी, माटे ए हेतु गर्जं विशेषण ठे केमने

धे ते पुरुषो वाञ्छित नगरना मारगने सारी रीते जाणे ठे माटे पूर्वे
 कष्टं ए रुपनुं तेमनुं वचन मानता नथी माटे ते जन्मांध पुरुष ते-
 मनुं उपहास करे ठे. माटे जन्मांध पेते सर्व प्रकारे वाञ्छित नग-
 रना मारगने जाणता नथी तोपण मार्गना जाण पुरुषोनुं उपहास
 करे ठे ते मोटुं कष्ट ठे ए प्रकारे अप्रस्तुत प्रशंसा अलंकारनो
 तेद थयो ठे.

टीकाः—तथा उपमानेन तुल्ये प्रस्तुते उपमेयेसति यद
 प्रस्तुतस्योपमानस्य प्रस्तुततुल्यस्य प्रशंसनमभिधानमित्येत-
 दस्य लक्षणं तुल्ये तुल्यस्य वच इति वचनात् ॥

अर्थः—ते कहे ठे जे जे उपमाननी संघाये उपमेयनी
 तुल्यतानो प्रसंग थाये सते जे उपमाननुं प्रस्तुत उपमेय संघा-
 ये तुल्यतानुं कहेवुं ए अलंकारनुं लक्षण ठे. जे तुल्यपणुं सते तेने
 तुल्य वचन कहेवुं ए प्रकारे अलंकार शास्त्रनुं वचन ठे.

टीकाः—एवं चाप्रस्तुतमुपमानं योजयित्वा प्रस्तुत उपमे-
 यमिदानीं योज्यते ॥ कष्टमेतत् ॥ यन्नृणां सत्पथेच्छुपुरुषाणां
 नष्टदिशां अतिमुग्धतया सत्पथरूपयविज्ञानाज्ञानां
 अदृशां सम्यग्ज्ञानदर्शनविकलानां जात्यंधः सिद्धांतरद्वय-
 लेशानाज्ञः सर्वथाऽगीतार्थः ॥ सोऽपि गीतार्थसंवासादेः कथं
 चिन्मोक्षपथकथनप्रवीणः स्यात्तत्राह ॥

अर्थः—ए प्रकारे प्रसंग बिना करुं जे उपमान तेनी पो-

જના કરીને તે વાત ચાલતા પ્રસંગ સાથે હવે યોજના કરે છે
 આતો મોટું કષ્ટ છે જે સાચા મારગને ઇચ્છનારાને સન્માર્ગને કુ
 ર્ગના વિજાગને જાણતા નથી માટે અતિ જોડા એટલે આંધળા
 કને જન્માંધ પુરુષ એટલે સિદ્ધાંતના રહસ્યનો લેશમાત્રને પણ
 જાણતો સર્વથા અગીતાર્થ પુરુષ જે તે કદાપિ એ અગીતાર્થ પુ
 રણ ગીતાર્થની સોવતવરે કોઈ પ્રકારે મોક્ષ મારગને કહેવા શુ
 હશે એવી આશંકા ધારીને તે જગાએ વિશેષણ કહે છે.

ટીકા:—વૈદેશિકો ગ હિંતાચારત્વાદાજન્માગમનિકપ્તિ
 ધુરગીતાર્થ મુનિપુંગવસંગમાત્રવર્જિતઃ ॥ એવાધુનિકદુઃસંપ
 પ્રવરો નિઃશંકં નિઃશ્રેયસ્તપથપ્રત્યર્થિમાર્ગ પ્રથનદીક્ષિતો યથાબંધ
 શિલામણિઃ કશ્ચિદાચાર્યો મંતવ્યઃ ॥ કાંતારે મહાટવ્યાં પ્રતિ
 નાતિઅયમેવ મહુપદિપ્તો મોક્ષમાર્ગ ઇતિ પ્રજ્ઞાપયતિ અત્તીપ્તિ
 પુરાધ્વાનં મુક્તિમાર્ગં તત્કંધરો વર્ણિતાહંકારવિકારઃ ॥

અર્થ:—એ જન્માંધ પુરુષ કેવો છે તો પરવેશી પટલે કોઈ
 નિર્દિત આચારવાળો છે, માટે આગમની કસોટીના જાણ ગીતાર્થ
 મુનિરાજના સંગ માત્રથી રહિત એવો આ હાલ કાલનો ધુરાવો
 સંઘ મધ્યે શ્રેષ્ઠ ને નિઃશંકપણે મોક્ષ માર્ગનો શત્રુરુપ જે માર્ગ તેનો
 વિસ્તાર કરવાને દીક્ષાવાળો યથેચ્છો એવો ને પોતાની ઇચ્છામાં આં
 તેમ ચાલનાર જે પુરુષ તે મધ્યે શિરોમણિ એવો કોઈક આચાર્ય
 તાણવો. તે મોટી અટકાવને વિષે કહે છે જે આ કું કહું નું, ઘોર
 કું નું એજ મોક્ષમાર્ગ છે. એમ અહંકારનો વિકાર દેરામીને મોક્ષ
 માર્ગ દેવાને છે.

टीकाः—तथा च सोऽगीतार्थं उत्सूत्रज्ञापकं अज्जिनिवेशिकं मिथ्यादृष्टिः कथंचिदपि सत्यं मुक्तिपथं न वेत्ति नाप्यन्येन गीतार्थं न प्रतिपादितोपि प्रत्येति ॥ नरास्तु मुक्तिपथपर्यनुचोक्तारं आजिप्रहिकादिमिथ्यादृष्टस्तत्रापि किञ्चित्सन्मार्गाज्जिज्ञापुका उपदेष्टुरपेक्षया सारतरविज्ञागेन किञ्चिदज्ञास्तथा च तत् प्रज्ञा-
सोष्वा कथं तेषां मुक्तिपुरं प्रापकः स्यात्तथापि सतेज्यस्तं प्रदर्शयती-
ति जवति कष्टं ॥

अर्थः—बली ते अगीतार्थं पटले उत्सूत्रनो ज्ञापक अ-
ज्जिनिवेशिक मिथ्या दृष्टिवालो ए कोइ प्रकारे पण मुक्ति
मार्गने नधी जाणी शकतो ने कोइ बीजो अगीतार्थं पुरुष तेणे कसो
होय तो पण ए नधी जाणी शकतो ने जे मुक्ति मारगने अन्तु-
सरेखा पुरुष ते तो आजिप्रहिकादि मिथ्या दृष्टिवाला ठे माटे तेमां
पण कांइक सन्मारगनुं अज्जिज्ञाप पणुं रहुं ठे माटे अतिशे सारना
विज्ञागे करीने उद्देश करनार पुरुषनो अपेक्षायें कांइक जाणपणुं
थाय ठे माटे ते जन्माराना अंध पुरुषे कहेजो जे मारग ते तेमने
मुक्ति नगर प्रत्ये पमारुनार केम थाय ! नज थाय. तोपण ते जन्मांध
पुरुष तेमने मारग देखामे ठे ए मोठुं कष्ट ठे.

टीकाः—एतत्कष्टतरं त्विति पूर्ववत् ॥ सोऽपि प्रागजिद्विदो
यथातंदाचार्यः सुदृशः सम्पद्गुणानन्दनयुजः सन्मार्गगान्
ज्ञानदर्शनचारित्र्यलक्षणमुक्तिरथप्रवृत्तान् तद्विदो मुक्ति
मार्गाज्जिज्ञान् धार्मिकान् सुनिश्चितसाधून् यत् दसति सावज्ञम-
ज्ञानिय ॥ यथा किमनो अगीतार्थां मुखसिरोमयः सिद्धांत

સિપ્યંતિ ॥ અહો એતે વાલિશાઃ શુરુસિદ્ધાંતદેશનામલયજરસે-
ન સુરજિણાઽને નનાત્માનં ચર્ચયંતીતિ ॥ તદેતેશં યથોક્તાગમાર્થજ્ઞા-
પકગીતાર્થોપહસનંકુલધર્મઃ ॥ એવં ચ યત્ સ્વયમગીતાર્થનિ-
લયોપિ ગીતાર્થાનવમન્યતે સંપ્રતિતનરુદ્ધ્યા તન્મહાકષ્ટમિ-
ત્યુપમાનોપમેયયોસ્તુલ્યતયા યોજના ॥

અર્થઃ:—વઢી પોતાના આત્માને ત્સૂત્રવને લેપ નહિ કરના
એવાં તે અગીતાર્થોને જોડને તે ગીતાર્થ પુરુષો એમ કહે છે જે અહો આત્મા
અતિશેજ મૂર્ખ છે જે સિદ્ધાંતની દેશનારુપ જે મલયચંદનનો સુન્
ધીમાન રસ તેણે કરીને પોતાના આત્માને ચર્ચતા નથી માટે
અગીતાર્થ પુરુષો જે છે તેમને આગમના અર્થને જાપણ કરનાર પણ
ગીતાર્થ પુરુષોનું જે ઉપહાસ્ય કરવું તે એમનો કુલધર્મ છે એ પ્રકારે
જે પોતેજ અગીતાર્થનું ઘર છે તો પણ આ કાલની રૂઢિએ કરીને જે
ગીતાર્થ પુરુષોની અવગણના કરે છે તે મોટું કષ્ટ છે એમ ઉપમા
ને ઉપમેય વસ્તુના તુલ્યગણનો યોજના કરવો.

ટીકાઃ—અથ ચ મુગ્ધજનપુરતો નિરંકુશં સ્વકલિતં ચૈલા-
વાજાદિઋતુત્સૂત્રયં પ્રથયન્ ત્રિવિવિષયપારતંત્ર્યપ્રરૂપણાનિ-
પુણાન્ સુપુરુસંત્રાયવર્તિનઃ સુપ્રિદિતાનસૂયયોપહસન્ સંપ્રતિ-
વર્તતાનઃ કુસંવાચાર્યમર્ગોઽનયા જંગ્યા કવિના પ્રતિપાદિત ઇતિ
વૃત્તાર્યઃ ॥ ૨૧ ॥

અર્થઃ:—હાં જોઢા લોકોના સામે નિરંકુશપણે દાકલિત

चैत्य वासादि उत्सूत्र वतावनार अने विधिमार्गनी प्ररूपणा करवामा
निपुण अने सुगुरुना संप्रदायमां वर्तनार सुविहित जनोनी हांसो
करनार एवा आज काखना आचार्यो कविए आ चंगोधी वतावी
आप्या वे.

टीका:-सांप्रतं श्रुतपथावज्ञाछार मुपसंजिहीर्षुः शुद्धजिन
मार्गस्य दुष्टोपचितसमुदितकारणकक्षापेन संप्रति दुर्लभत्वं
प्रतिपादयन्नाह ॥

अर्थ:-हवे सिद्धांत मार्गनी अवगणनानुं जे छार तेनी स-
माप्ति करवाने इच्छता प्रयंकार जे ते दुष्ट पुरुषोए वृद्धि पमाढ्या जे
घणांक कारण तेना समूहे करीने आ दुखम काळमां शुद्ध जिनरा-
जनो जे मार्ग तेनुं दुर्लभपणुं ठे एम प्रतिपादन करता वता प्रयं-
कार कहे ठे.

मूल काव्यम् ॥

सेषा हुंनावसर्पिण्यनुसमयद्रुसद्भव्यजावानुजावा ।
त्रिंशश्चोग्रग्रहोऽयंखखनखमितिवर्षस्थितर्जस्मराशिः ॥
अंत्यं चाश्चर्यमेतज्जिनमतहत येतत्समा दुःपमाचे ।
त्येवं पुष्टेषु दुष्टेष्वनुकलमधुना दुर्लभो जैनमार्गः ॥३०॥

टीका:-या आगमप्रंयेष्वागामितया लिखिताकुर्यते सा-
एषा संप्रति काकस्या प्रत्यक्षत्वेपि तदुद्भवकार्याणा

प्रत्यक्षोपलंभेनोपचारादेपेत्युक्तं ॥ अथ सर्पति प्रतिक्षणमायुःशरी-
रप्रमाणादयो जावा हानिं गच्छन्ति प्राणिनामस्यामित्यव-
सर्पिणी सिद्धांतप्रसिद्धः कालविशेषः ॥ हुंमं सकलांगोपांगानां
यथोक्तमानवैकल्पहेतुः पट्टं संस्थानं तेनोपलक्षितं अथ सर्पिणी
हुंनावसर्पिणी व्युत्पत्तिमात्रं चेदं ॥

अर्थः—जे आगम ग्रंथोने विषे हुंनावसर्पिणी आवेशे, प्रा-
सखेलुं संज्ञकाय ठे तेज आ वर्तमान काले प्रत्यक्ष जणाय ठे. केमवे
यद्यपि कालनुं अप्रत्यक्षपणुं जणाय ठे तो पण ते कालमां उत्त-
यवानां जे कार्य तेनुं आ कालमां प्रत्यक्षपणुं ठे ए हेतु माटे आहुं-
नावसर्पिणी प्रत्यक्ष ठे एम कहुं. जेने विषे प्राणीनां आयुष्य तथा
शरीरनुं प्रमाण इत्यादिक जाव हानिने पामे ठे एवो अथ सर्पिणी
सिद्धांतमां प्रसिद्ध काल विशेष ठे ने हुंम एटले समस्त अंग
उपांगनुं जेम शास्त्रमां कहुं ठे ते प्रकारनुं परिमाण हास जणाय
नथी तेनुं कारणरूप जे ठहुं संस्थान तेणे करीने आ खेवाखमां आ-
वती एवी आ हुंनावसर्पिणी ठे ए प्रकारे आ हुंनावसर्पिणी
वदनी व्युत्पत्ति मात्र ठे.

टीकाः—तत्त्वतस्त्वनंततमकालज्ञानव्यऽसंयतपूजानिवंधनं
चैत्यवास्युत्पादहेतुः शुभजावहानिकारणं कालनेदो हुंम-
वसर्पिणी ॥ सा च जगवति मोक्षं गते जातेति ॥ समयः परमसु-
दमः कालस्वतश्चानुसमयं प्रति जग्यानां मुक्तिगामिनां यथवा
जग्याः शुभा जावाः परिणामा यनुजावाश्च प्रजावा मतिनिश्चया-
वा ततश्च हसंतो ह्रीयमाना प्रव्यजावानुजावा यस्यां सा तथा ॥

રૂપા આ પ્રકારે કરી ઠે જે સ્વ કેતાં આકાશ તેનું શૂન્યપણું ઠે માટે સ્વ શબ્દવચ્ચે વિંદુ મહણ કરવો એવો શાસ્ત્ર વ્યવહાર ઠે. વિંદુ કહેવો હોય ત્યારે તેનો સંજ્ઞા સ્વ શબ્દવચ્ચે થાય ઠે. નસ્ય એ પ્રકારે વીશની સંજ્ઞા ઠે. કેમ જે વીશ નસ્ય મનુષ્યને ઠે માટે. સ્વસ્વ નસ્ય એ ગ્રણ પદનો ઇંદ્ર સમાસ કરવો. પઠી પથ્થાનુપૂર્વી તે અંક કરીએ પદલે વિપરીત કરીએ ત્યારે એ હજાર વર્ષ સુધી એકરાશિ ઉપર જન્મમૃત્યુ સ્થિતિ ઠે એમ અર્થ થયો.

ટીકા:—સદિ મહો જગવન્નિર્વાણકાલાનંતરં વર્ષસહસ્રઘ્યં યાવત્ કૂરત્વાદ્ જગવજ્જન્મરાશી સંક્રાંતત્વાદ્ જગવંતં ચ મુક્ત સ્ત્રેન દુઃખીકર્તુમશક્ત્વાત્તત્પ્રકૃતયૈવ પ્રવચનસ્ય વાધાં કરિષ્યતિ॥

અર્થ:—તે મહ જગવત્ નિર્વાણ થયા પઠી એ હજાર વર્ષ સુધી ઠે. કૂરપણે જગવત્ની જન્મરાશીનાં સંક્રમ્યો ઠે તે જગવંત મુક્તિ ગયા ઠે માટે તેમને દુઃખો કરવા સમર્થ નથી થતો. તે હેતુ માટે તેમના પદ્મરૂપ જે પ્રવચન તેને વાધા કરેઠે.

ટીકા:—દૃશ્યતે ચ લોકેપિ કશ્ચિત્ કસ્યચિત્ સ્વપ્રતિપદ્મ સ્ય કિંચિદ્વપકર્તુમપારયત્રેતદ્વચ્ચારેણાપિ તસ્યાપકૃતં જિવિષ્યતીતિ મૂઢતયા મનસિ નિધાય તત્પદ્મં તત્સદૃશં ચાપકુર્વાણઃ ॥

અર્થ:—લોકમાં પણ એવી વાત દેખાય ઠે જે કોઈક પુરુષ કોઈક પોતાના પ્રતિરક્ષિ શત્રુને કાંઈ પણ અચ્ચાર કરવા ન સમર્થ

હયા આ પ્રકારે કરી છે જે સ્વ કેતાં આકાશ તેનું શૂન્યપણું છે માટે
સ્વ શબ્દવચ્ચે ત્રિંદુ પ્રદાન કરવો એવો શાસ્ત્ર વ્યવહાર છે. ત્રિંદુ કહેણો
દ્રોણ ત્યારે તેની સંજ્ઞા સ્વ શબ્દવચ્ચે થાય છે. નસ્વ એ પ્રકારે વીશની
સંજ્ઞા છે. કેમ જે વીશ નસ્વ મનુષ્યને છે માટે. સ્વસ્વ નસ્વ એ ગ્રણ
પદનો ઇંદ્ર સમાસ કરવો. પઠી પશ્ચાન્નુપૂર્વી તે અંક કરીએ પટલે
વિપરીત કરીએ ત્યારે યે હજાર વર્ષ સુધી એકરાશિ ઉપર
જન્મપ્રદની સ્થિતિ છે એમ અર્થ થયો.

ટીકા:—તદ્દિ પ્રહો જગત્ત્રિવાણકાલાનંતરં વર્ષસહસ્રાય
ચાવત્ ક્રૂરત્વાદ્ જગત્ત્વજ્જન્મરાશી સંક્રાંતત્વાદ્ જગત્તં ચ મુક્ત
ત્વેન હુઃસ્વીકર્તુમશક્ત્વાત્તત્પ્રકૃતયૈવ પ્રવચનસ્ય વાધાં કરિષ્યસિ॥

અર્થ:—તે પ્રહ જગત્ત્વ ત્રિવાણ થયા પઠી યે હજાર વર્ષ
સુધી છે. ક્રૂરપણે જગત્ત્વની જન્મરાશીમાં સંક્રમ્યો છે તે જગત્તં
મુક્તિ ગયા છે માટે તેમને હુઃસ્વી કરવા સમર્થ નથી થતો. તે હેતુ
માટે તેમના પદ્ધતિ જે પ્રવચન તેને વાધા કરે છે.

ટીકા:—દૃશ્યતે ચ લોકેપિ કશ્ચિત્ કસ્યચિત્ સ્વપ્રતિપક્ષ
સ્ય કિંચિદપકર્તુમપારયન્નેતદપકારેણાપિ તસ્યાપકૃતં જ્ઞાવિષ્ય
તીતિ મૂઢતયા મનસિ નિધાય તત્પક્ષં તત્સદૃશં ચાપકુર્વાણઃ ॥

અર્થ:—લોકમાં પણ એવી વાત દેખાય છે જે કોઈક પુરુષ
કોઈક પોતાના પ્રતિપક્ષિ શત્રુને કાંઈ પણ અરકાર કરવા ન સમર્થ

मुख सरखी जेनी आकृति ठे एवा चंडने हजी सुधी पण पोने ठे. सौकिक शास्त्रमां एवी बात ठे जे देव दैत्योए मळी मंड्राचल पर्य-
तनो रवेयो करी वासुकी नागनां नेत्रां करी अमृत कहाक्युं त्यारे
देवतानो पंक्तिमां हरिए घमावने अमृत पीरसवा मांक्युं त्यारे रा-
हुए कपटयी सूर्य चंड ए वे देवता वशे पेत्ती उचुं मुख करी अमृत
पीधुं ने गळे नथो उतायुं एवामांज हरिए सुदर्शन चक्रवने एतुं
माधुं दैत्य जाणीने काप्युं त्यारे राहु हरिने कांइ पण अपकार करवा
न समर्थ थयो त्यारे हरिना मुख जेवो चंडने जोइ तेने हजु सुधी
पण ग्रहणरुपे यश्ने पीमा करे ठे.

टीका:—तथा अंत्यं दशमं चः पूर्ववत् आश्चर्यं अनंत
तमकाक्षजात्रित्वादद्भुतमसंयतपूजाख्यं एतत् इदानीं प्रत्यक्षं
जिनमतहतये आहंतप्रवचना पन्नाजनापादनाय ॥ तत्समानैः
प्रागुक्तैस्त्रिभिः समा तुल्यवला दुष्यमा दुष्टाः लोकदुःखका-
रिण्यः समा वर्णाणि यस्यां सा तथा ॥

अर्थ:—वळी ठेळ्युं दशमं आश्चर्य, चकारनो अर्थ पूर्वनी
पेठे जाणवो. ते असंयति पूजा ठे नाम जेनुं एवुं अद्भुत आश्चर्य
तेनुं अतिशे अंततो काळ गयेथी थवापणुं ठे ए हेतु माटे एने अ-
द्भुत कथुं ठे ते हालमां प्रत्यक्ष जिनमतने नाश करवा हिलना प-
मारुवा थयेळुं जणाय ठे. पूर्वे कहेलां वण जे एक तो हुंनावस-
र्पिणी तथा जन्मग्रह तथा दशमं आश्चर्य तेमणे समान एटले ए
वण सरखो वखवंत दुष्यमा कास वतें ठे. लोकने दुःखकारी ठे वर्प
ते जेने विपे ते दुष्मा कहीए.

મુગ્ધ સરસ્વી જેની શ્રાવણિ છે એવા ચંદ્રને હજી સુધી પણ પોતે છે. લૌકિક શાસ્ત્રમાં એવી વાત છે જે દેવ દેવોએ મઠી મંડાચલ પર્વ-
તનો રવેયો કરી વાસુકી નાગનાં નેત્રાં કરી અમૃત કદામ્યું ત્યારે
દેવતાનો પંક્તિમાં હરિષ્ ધમાવેને અમૃત પીરસવા માંમ્યું ત્યારે રા-
હુષ કપટથી સૂર્ય ચંદ્ર એ બે દેવતા વચ્ચે પેસી બેસું મુલ કરી અમૃત
પીધું ને ગળે નથી બેસાયું એવામાંજ હરિષ્ સુદર્શન ચક્રવર્તે એનું
માથું દૈત્ય જાણીને કાપ્યું ત્યારે રાહુ હરિને કાંઈ પણ અપકાર કરવા
ન સમર્થ થયો ત્યારે હરિના મુલ જેવો ચંદ્રને જોઈ તેને હજી સુધી
પણ મદ્દણરૂપે ઘસેને પીના કરે છે.

ટીકા:—તથા અંત્યં દશમં ચઃ પૂર્વવત્ આશ્ચર્યં અનંત
તમકાલજાવિત્વાદહુતમસંયતપૂજાર્થં એતત્ શ્વર્નાં પ્રત્યક્ષં
જિનમતદ્વતયે આર્હતપ્રવચના પત્રાજનાપાદનાય ॥ તત્સમાનૈઃ
પ્રાગુક્તૈઃ જિનિઃ સમા તુલ્યવલા હુપ્યમા હુપ્તાઃ લોકહુઃ સ્વકા-
રિણ્યઃ સમા વર્ષાણિ યસ્યાં સા તથા ॥

અર્થ:—બઢી ઠેલું દશમું આશ્ચર્ય, ચકારનો અર્થ પૂર્વનો
પેઠે જાણવો. તે અસંપતિ પૂજા છે નામ જેનું એવું અહુત આશ્ચર્ય
તેનું અતિશે અનંતો કાલ ગયેથી થવાપણું છે એ હેતુ માટે એને અ-
હુત કર્યું છે તે હાલમાં પ્રત્યક્ષ જિનમતને નાશ કરવા હિસના પ-
માનવા થયેલું જણાય છે. પૂર્વે કહેલાં પ્રણ જે એક તો હુન્નાવસ-
ર્પિણી તથા જન્મમદ્ તથા દશમું આશ્ચર્ય તેમણે સમાન એટલે એ
પ્રણ સરસ્વી વલંત હુપ્યમા કાલ વર્તે છે. લોકને હુઃસ્વકારી છે વર્ષ
સે જેને વિષે તે હુપ્મા કહીએ.

અર્થ:—ચકારનો અર્થ પૂર્વની પેઠે છે. એ પ્રકારે હુંનાવસર્પિણી આદિક આરંજેલા પ્રકરણને વિષે પૂર્વે દેલામયું એ પ્રકારે પદોપદિ સુવિહિતનું લઘુપણું ને અસંજતિનું ગૌરવપણું તેને કરવા રૂપી છે લક્ષણ જેનું યહું જે દુષ્ટ કાર્ય તેના દેખવાથી દુષ્ટ જેવા મહા આકરા હુંનાવસર્પિણી આદિક ચાર દુષ્ટ મોટા ઉત્કર્ષને પામે ઠતે સાંપ્રત કાલે સમેસમે જૈન માર્ગ પામવો ઘણો દુર્લભ છે કેમ જે જૈનમાર્ગ પામવામાં વિપ્લવારો હુંનાવસર્પિણ આદિકનું દુષ્ટપણું છે એ હેતુ માટે.

ટીકા:—તન્મદિન્ના જ્ઞયોલોકસ્ય જવાજિનંદિત્વાત્ક-
તિપયસાત્ત્વિકજનોપાદેય ઇતિ યાવત્ ॥ જૈનમાર્ગ: પ્રતિશ્રોતોરુપ
જગવત્પથ: ॥ એતન્મધ્યાદેકોપિ દુષ્ટ: પુષ્ટ: સ્વકાર્યકરણસમર્થ:
કિંપુન: સંપ્રતિ સર્વેઽપિ મિલિતા: ॥ તતો યથા દુષ્ટેષુ ચરતાંદિષુ
પ્રજવિષ્ણુષુ પુરાદિમાર્ગો જિગમિપતાં દુર્ગમો જવતિ તથા જગ-
વન્માર્ગોપ્યધુનૈતેષુ સંસ્તિવતિ ॥

અર્થ:—તે હુંનાવસર્પિણી આદિકના મહિમા વને ઘણા
લોકોને જવાજિનંદિપણું થયું છે એ હેતુ માટે, થોડાક સાત્ત્વિક
લોકોએ જૈન માર્ગ મહાન કર્યો છે. કેમ જે જગવંતનો માર્ગ છે તે
પ્રવાહ મારગથી વિપરીત છે. હુંનાવસર્પિણી આદિ ત્રણ દુષ્ટ કારણ
મધ્યે એક કારણ પણ જો પુષ્ટ થાય તો પોતાનું કામ કરવાં સમર્થ
થાય છે. તો સાંપ્રત કાલે સર્વે દુષ્ટ કારણ એકતાં મળ્યાં તેમાં શું
કહેવું ? તે હેતુ માટે. જેમ દુષ્ટ ચોરાદિક અતિ સમર્થ થયે ઠતે
નગરાદિકનો મારગ જવાને ઇચ્છનાર લોકોને દુર્ગમ થાય છે એટલે

टीकाः—एवं तावदष्टादशजिर्वृत्तेः प्रबंधेन लिंगिनां
श्रुतपथावज्ञा प्रतिपादिता ॥ संप्रति तैरेव धर्मतया प्रतिपादितं
गुणिछेपधीरिति छारं निराकुर्वस्तेषां गुणिछेपंदशेयन्नाह ॥

अर्थः—ए प्रकारे अठार वृत्तबंधि काव्यना विस्तारवने
लिंगधारियोनी करेखी सिद्धांत मार्गनी अवज्ञा एटखे अवहेलना
ते कही देखानो. हवे सांप्रत काखे ते लिंगधारीउण जे धर्मपणे
प्रतिपादन करेखुं गुणि छेपधी एटखे गुणि पुरुषोना उपर छेप बुझि
राखे ठे ते छारुं खंरुन करता ठता ते लिंगधारीउने गुणिजन उपर
छेप ठे तेने देखामता ठता कहे ठे.

मूल काव्यम्.

सम्यग्मार्गपुषः प्रशांतवपुषः प्रीतोद्धसच्चक्षुषः
श्रामण्यर्क्षिमुपेयुषः स्मयजुषः कंदर्पकक्षप्लुषः ॥
सिद्धांताध्वनि तस्थुषः शमजुषः सत्पूज्यतां जग्मुषः
सत्साधून् विडुषः खलाः कृतदुषः क्षाम्यंति नोद्यद्भुषः ३१

टीकाः—खलाः सत्साधून् न क्षाम्यंतीति संबंधः॥तत्र खला
गुणीमत्सरिणः प्रकरणाल्लिंगिनः कृतदुष इति ॥ दुषधातुः क्वि-
बंतोऽत्रदोषपर्यायस्ततश्च कृता विहिता दुषो दोषाः स्वयमनेकान-
र्था येस्ते तथा ॥ तत्स्वजावत्वात्तेषां ॥ अथवा कृताआरोपिता
दुषो दोषा येस्ते तथा ॥

ધારીઝના કુલનું વ્રત છે એટલે લિંગધારીઝની કુલ પરંપરા એ પ્રકારનીજ છે. તે શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે જે લિંગધારીઝ ગુણી પુરુષના ગુણને વિષે આ પ્રકારે દોષનું આરોપણ કરે છે. જે ગુણી પુરુષો જો મલીન વસ્ત્ર રાખે તો તેમાં આવો દોષ દે છે જેણે લોઝને અર્થે એવાં વસ્ત્ર રાખે છે એટલે કોઈ પ્રકારની વસ્તુ મળે તે સારુ રાખે છે પણ એમના એવા જાવ નથી. ને ગુણી પુરુષો અનેક પ્રકારની કષ્ટ ક્રિયા કરે તો તેમાં કષ્ટરૂપી દોષ પરે છે. ને અનેક પ્રકારના અન્નિમ્મહનો રુચિ રાખે તો તેમાં દંત્રરૂપિ દોષ પરે છે. ને ક્રમા ગુણ રાખે છે તેમાં કીર્તિની ઇચ્છારૂપી દોષ દે છે. એટલે ક્રમા ગુણ લેખોને એમ દોષ દે છે જે એતો પોતાની લોકમાં કીર્તિ વધારવા સારુ સહન કરે છે. ને જો પોતાનાં અંગોગંગ ગોપવીને ચાંચે તો તેમાં એમ દોષ પરે છે જે એતો વગલાની પેટે ઘારણેથી એવું વર્તન લેવાને છે પણ અંતરથી એવા નથી. ને જો તપવને પ્રધાનપણું લેવાને તો એમ દોષ દે છે જે લોક નમસ્કાર કરે, પૂજે એટલા સારુ તપ કરે છે પણ બીજી ઇચ્છા નથી. એ પ્રકારે ગુણી પુરુષોના સર્વે ગુણમાં લિંગધારીઝ દોષ કહ્યે છે. નિશ્ચે એવા ગુણી પુરુષોના એવા કયા ગુણ છે જે જેમાં લિંગધારીઝ દોષ નથી લીધો? સર્વે ગુણમાં દોષનું આરોપણ કરે છે.

ટીકા:—તે હિ તદ્ગુણાનસદ્ગુણાનાસ્તાન્નિદંતિ ॥

॥ તદુક્તમ્ ॥

વાણાનિવ ગુણાન્ કર્ણ-માગતાનસહિષ્ણવઃ ॥ પીનાપાદનતોઽ
ત્રીમા નિદંતિ ગુણીનાં સ્વભાવઃ ॥

अर्थः ए विशेषण पोते उत्सूत्र क्रियानो निषेध करे ठे ते प्रतिपादन करे ठे ने क्षमावाळा ए विशेषण अंतरमां पण क्रोध नथी, एम जणावे ठे.

टीकाः—सत्पूज्यतां विवेकिजनसेव्यतां जग्मुपः प्राप्नुयुः एतेन सकलश्रमणगुणसंपत्तिमाविर्भावयति ॥ निर्गुणानां विवेकीलोकपूजनाऽसंजवात् ॥ विदुषः विचक्षणान् ॥ एतेन स्वसमयपरसमयसारविदुरतां विस्फारयति ॥

अर्थः—वळी विवेकी लोकोने सेववा योग्य पणाने पामेला. ए विशेषण समस्त साधुगुणनी संपत्तिने प्रगट करे ठे केम जे जे साधु गुण रहित ठे तेनुं विवेकी लोको पूजन करे एम संजवतुं नथी ए हेतु माटे. वळी विचक्षण एवा ए विशेषण पोताना सिद्धांतनो तथा अन्यदर्शनीना सिद्धांतनो जे सार तेनुं सारी पेठे जाण पणुं फोरवे ठे, विस्तारे ठे.

टीकाः—न चैवं गुणशालिषु यतिषु द्वेषः कर्तुं युक्तः ॥ अणीयसोपि तद्वैषम्यस्य सकलगुणितगुणद्वेषरूपत्वेनानंतजव भ्रमणनिबंधनत्वात् ॥

॥ यदुक्तं ॥

सम्यक्त्वज्ञानशीलः स्पृश इह गुणिनः साधवोऽग्राधमेधा ।
स्तेषु द्वेषो गुणानां गुणिनि रजिदया वस्तुतः स्याद्गुणेषु ॥

રાગદ્વેપ પ્રાણાતિપાત આદિ મોટા દોષ તેણે સહિત એવા આચાર્ય
જેને દેવ જેવા જાણે છે.

ટીકા:—દેવીયતિ દેવાનિવ જિનાનિવાચરતિ યાદશા દેવા
નીરાગા અતિશયાદિમંતશ્ચ તાદૃશા અમી તસ્માદારાધ્યા ઇતિ દેવે-
સ્તાનુ પમિમોતે ॥ ન ચ તાદૃશાં તદુપાસનં સમીચીનાં ॥ તેપાં મહા-
દોષવત્ત્વેન દેવોપમાનવિધાનસ્ય મહાપાતકહેતુત્વાત્ પરં
મિથ્યાત્વસ્ય વિપર્યયસરૂપત્વાદ્વિપરીતયુદ્ધિસ્તાદૃશાનપિ તથોપ-
મિનોતિ ॥ એવમુત્તરપદેષ્વપિ જાવનીયમ્ ॥

અર્થ:—પટલે જિનદેવ જેવા જાણે છે. જેવા જિનદેવ વીત-
રાગી છે તથા અતિશયાદિમંત છે તેવા આ પણ છે, માટે આરાધના
કરવા યોગ્ય છે એ હેતુ માટે દેવતા સંધાયે તેમનું ઉપમાન કરે છે
એવા દોષવંત પુરુષોની ઉપાસના કરવી તે ઠીક નથી. કેમજે તે
મહાદોષવાળા છે એ હેતુ માટે તેમને દેવની ઉપમા કરવી તેને મ-
હાપાપનું કારણપણું છે. પરંતુ મિથ્યાત્વનું વિપર્યાસ રૂપપણું છે. પટલે
વિપરીત યુદ્ધિ ઋત્પન્ન કરવાપણું છે તેથી તેવા દોષવંતને પણ દેવની
ઉપમા દેઢે એમ આગળ પદમાં પણ જાવના કરવી.

ટીકા:—કૃતમહાદોષાન્ પ્રનષ્ટપ્રાગુકૃદ્દૃષ્ટપરાધાન્ યુગ-
પ્રધાનાદીનિતિ શેષઃ અદેવીયતિ અદેવાનિવાચરતિ ॥ નામો-
દેવસદૃશાઃ સદોપત્વાન્નિરતિશયત્વાચ તસ્માદનારાધ્યા ઇતિ ॥
અત્ર ચ ક્ષીણપ્રાયમહાદોષાણાં દેવેરૂપમાનં સિદ્ધાંતેયુદિતં ॥

અર્થ:—૧ પ્રકારે અદેવ જેવાને વિષે દેવબુદ્ધિ ને દેવ જેવાને વેષે અદેવબુદ્ધિ ૧ પ્રકારે મિથ્યાત્વનું રૂપ પ્રતિપાદન કરીને પ્રગુરુને વિષે ગુરુ બુદ્ધિ કરવી इत्यादि મિથ્યાત્વ સ્વરૂપ છે તેને કહે ૩. જે મોટા મૂર્ખના સમૂહ છે તેને સર્વજ્ઞની પેઠે આચરણ કરે છે ૬. તે સર્વજ્ઞ જેવા જાણે છે. પોતે અંગિકાર કરેલા ગદ્યમાં રહેલો રતિનો સમૂહ તેને જ્ઞાન વિદ્યાન પંક્તિ જાણે છે જે અમારા ગદ્યના રતિ લોકો શું શું શાસ્ત્ર નથી જાણતા? સર્વ શાસ્ત્ર જાણે છે इत्यादि॥

ટીકા:—તત્ત્વજ્ઞં પદ્મદર્શનતર્કકર્કશધિયં સ્વપરસમય નિર્ણયનૂર્મિ સૂરિધિશેષં અહીયતિ અહમિવ વાહિશમિષા-
ચરતિ ॥ યથા ન કિંચિદપ્યેષ જાનાતિ ॥ અયમર્થઃ ॥ ન હિ
મૂર્ખશિરોમણેઃ સર્વજ્ઞોપમાનં યુક્તં ॥ નાપિ તત્ત્વજ્ઞસ્યાજ્ઞેન ॥
અત્યંતમનુરુપત્વાત્ ॥ પરં સ મિથ્યાજ્ઞાનાદેવમપિ કરોતિ ॥

અર્થ:—બહી તત્ત્વનો જાણ પડેલે ઠદર્શન સંબંધી તર્ક વિ-
વાર કરવામાં તીલી જેની બુદ્ધિ છે, જાવાર્થ ૧ છે જે પોતાના દ-
ર્શનનાં જે શાસ્ત્ર તથા ધીજા દર્શનનાં જે શાસ્ત્ર તેનો નિર્ણય કર-
શમાં સીમારૂપ, ૧ જેવા ધીજા કોઈ નહિ ૧વા સૂરિ વિશેષને
પડેલે ૧વા કોઈ આચાર્યને બ્રહ્માનીની પેઠે જાણે છે પડેલે ૧ આચાર્ય
કોઈ પણ જાણતા નથી આ અર્થ સિદ્ધ થયો. જે મૂર્ખ શિરોમણિની
સર્વજ્ઞ સાથે જે ઉપમા કરવી તે યુક્ત નથી. ને તત્ત્વજ્ઞ પુરુષની અ-
જ્ઞાની સાથે ઉપમા કરવી તે પણ યુક્ત નથી. કેમ જે અત્યંત અ-
પોગ્યપણું છે ॥ એતુ માટે, પરંતુ તે મિથ્યાજ્ઞાનથી ૧મ પણ કરે છે.

પદાર્થનો વિચાર કરવામાં ચતુર પુરુષો છે તેમાં પોતાનું પ્રધાન પુરુ-
ષપણું છે, જેથી પૂજનીકપણું છે. તે પોતાનાં કહેલાં વચનની એક વા-
ક્યતાય છે એ હેતુ માટે, એટલે પોતાનાં વચનમાં પરસ્પર વાધા નથી
માટે. તથા અન્યથાનુપપત્તિ છે એ હેતુ માટે, એટલે એમણે કહ્યાં તેવાંજ
પૃથ્વી આદિ પદાર્થ છે માટે તેમનું પૂર્વે કથ્યું એવું અસિદ્ધપણું નથી એટલે
સિદ્ધપણું છે. જ્ઞાવાચ્ય:-જે અમારા દેવ રાગાદિ દોષ યુક્ત નથી માટે
તેમનું કહેવું સત્ય છે. હવે સિદ્ધાંતી તેમને જવાબ દે છે જે તમારે
એમ ન બોલવું. કેમજે તમારા દેવની પ્રતિમાને વિષે થયેલા પ્રતિમા-
ની જોમે સ્ત્રી પ્રમુખની સંવાધે ઘટના કરેલી છે તેને જોતાં એમને
વિષે રાગાદિ દોષની પ્રત્યક્ષ સિદ્ધિ થાય છે ને તેમને જો રાગાદિ
દોષ ન હોય તો તેમની પ્રતીમાઈને વિષે રાગાદિ દોષને જણાવનાર
આવાં હક્ષણનો આરોપ કયો છે તે સંજ્ઞે નહિ. રાગાદિ દોષ હક્ષણ
બિનાની તેમની પ્રતિમાઈ ધર્યાતીજ નથી. પાપાણાદિ પ્રતિમાઓને
વિષે પાપાણાદિકના આકાર પ્રગટ રાગાદિકને જણાવનારા છે જેવા
આમાં દોષ જોરેલા છે તેવા આકારની તેમનો પ્રતિમાઓ છે માટે
નિશ્ચે તે દેવ રાગાદિ દોષ સહિતજ છે.

ટીકા:-૥ યદુક્તં ॥

અદ્યંતે હ્રદનાંગસંગમવિધે રાગોપરાગોપગા,
રૂપશ્લેષપ્રજો પ્રજોર્જિત મદારૂસ્તે ચ શસ્ત્રપ્રહાત્ ॥
શ્રેયઃકલ્પહતાશ્ચશાસ્ત્રરચનાન્મોદપ્રોદસ્પૃશો,
યે દેવા નનુ સંતુમંતુ સદ્વિતાસ્તેવોતરાગાઃ કથં ॥

सातलोडुपः साधुसाध्वीश्रावकश्राविकासमवायो भूयानिह
संघ उच्यते स एव वलिष्टत्वात् क्रूरत्वात् व्याघ्रः॥ शार्दूलस्तछ-
शस्य तदधीनस्य दासवद्यत्रतत्र नियोज्यस्येति यावत् ॥

अर्थः—धर्मना अर्थी एवा ज्ञव्य प्राणीरूपी जे मृगनो स-
मूह, ज्ञव्य प्राणीने मृग जेवा शायी कद्या? तो तेमनी ज्ञोळाशायी
तथा वल रहितपणायी, ते मृगने संपरूपी मोटा वाघे जाव्यो ठे. ते
संघ कीयो? तो जैनमार्ग मुकी उन्मार्गे चालतो, तथा उत्सूत्रनी प्र-
रुपणा करतो, तथा शास्त्रनी श्राद्धानी अपेक्षा न राखतो, पोतानी
नजरमां आवे तेम चालतो, तथा शातामुखनो लासची एवो साधु
साध्वी श्रावक श्राविकानो घणो जे समूह तेने संघ कहीए. तेज व-
ळवानपणायी तथा क्रूरपणायी वाघ समान ठे तेने आधीन ययेलो
एटले दासनी पेठे ज्यां त्यां मोफखवा योग्य एवो जे पुरुष तेनो
मोक्ष क्यांथी होय ए प्रकारे संबंध ठे.

टीकाः—छितीयपक्षे प्रासविषयीभूतस्य ॥ मोक्ष इति
श्लिष्टं पदं ॥ तेन जंतुपक्षे मोक्षो निर्वाणं ॥ हरिणपक्षे च तुटनं
व्याघ्रात्पलायनमिति यावत् ॥ कुतःकस्मान्नकथं चिदित्यर्थः ॥
ननु मुक्त्यनुगुणानुष्ठानाज्ञायात्तस्य मोक्षाज्ञावः किमायातं सं-
घस्येत्यत आह ॥

अर्थः—हये बीजोःपक्ष एटले जेम कोइ पुरुषने वाघेमज-
त जाव्यो होय ते क्यांथी मूकाय? तेम ज्ञव्य प्राणीरूपी हरिण संपरूपी

टीकाः—चेत्यानि जिनायतनानि तान्येव कूटा हरिणबंधन
यंत्रविशेषाः ॥ अथ कथमिह चेत्यानां कूटोर्निरूपणं ॥ यावता
दर्शनवंदनादिना ज्ञव्यानां रागद्वेषकषायाद्यरूपितशुद्धचि-
त्तोत्पादनेन जवगुप्तमोचनहेतुर्जिनर्विचं जिनजवनं वा चैत्य
मुच्यते ॥

अर्थः—ते जिनमंदिर रूपी जे कूट कहेतां हरिणने बांध-
वाना कोइ प्रकारना यंत्र विशेष. हवे तेमां कोइ आशंका करे ठे जे
जिनमंदिरने ज्ञव्य जनरूपी हरिणने बांधवाना यंत्र विशेष केम क-
होतो? एतो दर्शन वंदनादिके करीने ज्ञव्य प्राणीने रागद्वेष कषाया-
दिके रहित शुद्ध चित्तने उत्पन्न करे ठे तेणे करीने संसाररूपी बंधी-
खानाना घरची मूकाववानुं कारण जिनर्विच ठे तथा जिनमंदिर जे
तेने चैत्य कह्यौए.

टीकाः—॥ यदुक्तं ॥ चितं मुपसत्थ मणो तत्तावो कम्म
वाविजंतस्स ॥ तं चेइयंति जन्नइ उवयारो होइ जिणपरिमा॥

टीकाः—कूटश्चबंधनहेतुरजिधीयते ॥ मोचनहेतुबंधन
हेतवोश्चमद्वैयर्थ्यं ॥ तथा चानयोरुपमानोपमेयज्ञावाजावेन त
दज्ञेदस्य रूपकलक्षणस्येहानुपपत्तेः ॥ कथं चेत्यानां कूटोर्ज्ञेदाह-
प्यरूपणज्ञाव इति चेत्सत्यम् ॥

अर्थः—ने बंधन हेतु होय तेने कूट कह्यौए, मोचन हेतुने
बंधन हेतु ते वेमां मोटुं विषमपणुं वे णटले घणो आंतरो ठे, माटे

शमानं संगच्छते ॥ एवं चैत्यानां कूटैरत्यंतं बंधनहेतुत्वसाम्येना
ज्जेदविवक्षणाद्युक्तौ रूप्येण रूपेण जावइति ॥ एतेन विविक्षत
चैत्यानां वनिशपिशितवदित्युपमानेनाऽनायतनत्वं प्राक्प्रतिपा-
दितमपि पुनर्विनेयजनमनःप्रतीतिदाढ्यार्थमिहापि तदेवव्यं
जितमिति द्रष्टव्यं ॥

अर्थः—उक्तं बंधनं कारणं ते, पूर्वं कहेला युक्तिबन्धे
चार करतां ए वात सिद्धं ते. ए प्रकारे चैत्येने अत्यंत बंधनं
रणपणुं ते तेणे करीने कूट जे मृगबंधन पास तेनी साथे समान-
ं कहुं. ते साथे अज्जेदपणानी युक्ति कहे सते रूपकालंकार कर
योग्य वस्तुबन्धे रूपकालंकार थयो. एणे करीने आ कहेवा मानेला
नीशपिशित एटले मत्स जाखवानो खोढानो आंकनो तेमां घाखेला
सने ज्ञापण करवा आवतां जे मत्स ते बंधन पामे ते तेम आवक
को चैत्यमंदिरनो ममता करी बंधन पामे ते एम पूर्वे उपमा दीधी
तेणे करीने अनायतनपणुं स्थाप्युं ते. तोपण फरीयो जे आ कहुं
तो शिष्यनां मनने दृढ प्रतिति थाय ते सारु अर्ही पण ते वात
णावी ते एम देखवुं.

टीका—आयतनत्वे गर्हिततमैः पाशोपकरणैः कूटैस्तेषां
रूपणानुरपचे. ॥ इयांस्तु विशेषस्तत्र विवक्ष्यैव तत्सूचितमि-
ह विवानां तदायतनानां च ॥ तथा तत्रोपमानेन विनेयोपमे-
यस्याऽनायतनत्वमाविःकृतं ॥ उपमानोपमेययोर्ज्जेदनेरोपमायाः
प्रवृत्तेः ॥ इह त्वेवं नाम कूटैश्चैत्यानां साम्यं येनोज्जयथाप्यजेद
विवक्षया कुटत्वेन रूपितानि चैत्यानि ॥

अर्थः—अति निर्दिष्ट एवां पापनां उपरणरूप जे मृग
 पास तेणे करीने चैत्यनुं आयतनपणुं कहेवुं. तेमां रूपकां
 उत्पत्ति नथी यती, पूर्व करतां आटवुं आ जगाये विशेष क
 पूर्वे विवनी सूचना करी हती अने आ जगाये तो. विवनी
 तेनां स्थाननी अनायतनपणानी सूचना करी. वळी पूर्वे
 वस्तु जूदी राखी उपमेय पदनुं अनायतनपणुं प्रगट कयुं हत
 जे उपमानने उपमेय ए वेना जेदवने उपमा अलंकारनी प्र
 थाप ठे ए हेतु माटे आ जगाये तो कूट एवा नाम वनेज चैत्यनुं
 सापणुं कयुं. जेणे करीने वे प्रकारे एटले नाम वने तथा अ
 वने मृग वंधन पासनी साथे चैत्यनो अजेद कहेवानी इवा ठे
 कूट शब्दे करी चैत्यनुं निरुपण कयुं.

टीकाः—तथा च रूपकालंकारेणोपमानादजेवेनोपमे
 स्यातिशयने ताद्रूप्यमनायतनत्वं प्रत्याख्याप्यते ॥ तथा च तल्ल
 क्षणं ॥ तद्रूपकमजेदो य उपमानोपमेययोरिति ॥ तद्युक्तमुक्तं
 चैत्यान्येवकूटा इति ॥

अर्थः—वळी रूपकालंकारे करीने उपमानथी उपमेय
 अजेवपणुं कहेवुं तेणे करीने अतिशे ते सरखु अनायतनपणुं प्र
 त्याख्यान कयुं एटले जे मृगनी पेठे वंधन करनार चैत्य ठे ते
 पद्यसाण करीए ठीए. वळी ते रूपकालंकारनुं लक्षण आ प्रगट
 ठ. जे उपमान पद तथा उपमेय पद ए वेनो जे अजेद करवो ते
 रूपकालंकार कहीए. माटे चैत्य एज मंगरुपी मृगने वंधन पास
 एम कयुं ते युक्त ठे.

टीकाः—अत एव विंगिपरिगृहीतचेत्यानां युगप्रवरश्री
जिन बह्वजसूरिवेशनानिशमनावनायतनत्वं निर्णीय श्री चित्र-
कूटे प्रजुजक्तभ्रायकेः श्रीमहावीरजिननिकेतनं विधिचेत्यं
विधिपयविकाशविपया निर्मापयांचजूवे ॥ तथा चेतवर्ध
सत्यापिका तत्रत्या प्रशस्तिः ॥

अर्थः—एज कारण माटे वेप धारियोपे गृह्णा करेलां जे
चेत्य तेनुं युगप्रधान एवा श्री जिनबह्वजसूरि तेमनी वेशना सांज-
ळवापी अनायतनपणानुं निधय करी श्री चित्रकूटने विपे प्रजुना
प्रक्त एवा भ्रायक सोकोचे श्री महावीर स्वामीनुं स्यान जेः विधि-
चेत्य तेने विधि मार्गनो प्रकाश करवो एवो इछाए नोपजाव्युं, ते
अर्थनुं सत्यपणुं स्यापन करनारो आ प्रकारनो त्यांनो प्रशस्ति ठे,
ते प्रशस्तिनां काव्यो त्या प्रमाणे ठे.

“ बुद्धाचीर्णकुपोधकुमहृदते स्वं धार्मिकं तन्वति ।
छिष्टानिष्टनिरुष्टधृष्टमनसि क्लिष्टे जने नृपसि ॥
तादृग्लोकपरिमदेण निविरुद्धेपोधरागमह ।
प्रस्तेस्तद्युरुसाकृतेषु च जिनावासेषु नूम्नाऽधुना ॥
तत्त्वछेपविशेष एष यद सन्मार्गे प्रवृत्तिः तदा ।
सेयं धर्मविरोधबोधविधुतिर्यत्सत्ये साम्यधीः ॥
तत्स्मात्सपथमुच्छिन्नावयिपुजिः कृत्यं कृतं स्यादिति ।
श्रीवीरास्पदमाप्तसम्मतमिदं ते कारयांचक्रिरे ॥

टीकाः—व्याख्याः—वीरास्पदं श्रीमहावीरजिनगृहं आ-

સસંમતં સદ્ગુરુણામનુમતં શ્વં પ્રત્યક્ષં તે પ્રાયુક્તાઃ શ્રાવકાઃ
 કારયાંચક્રિરે વિરચયાંવજ્રુવુઃ ॥ અથ તત્રાન્યદેવગૃહસદ્ગા-
 પિ તદ વહુમાનાદપરવિધાપનેન તેષાં જગવદાશાતના પ્રસંગ-
 ક્કિમિતિ તત્કારયામાસુરિત્યત આહ ॥

અર્થ:—હવે એ પ્રશસ્તિનાં જે કાવ્ય છે તેની વ્યાખ્યા કર
 છે. જે શ્રી મહાવીરસ્વામીનું ઘર તેને સદ્ગુરુના અનુમતથી પૂર્ણ
 કહેલા જે શ્રાવક તેમણે આ પ્રત્યક્ષ કરાવ્યું. તે જગાયે આશંક
 કરી ઉત્તર આપે છે જે ત્યાં વીજાં દેવમંદિર ઘણાં છે તોપણ વીરું
 દેવમંદિર કરાવડું તેણે કરીને પૂર્વે દેવમંદિર કરાવેલું હોય તે
 વહુમાનપણું રહેતું નથી, તેથી જગવંતની આશાતનાનો પ્રસંગ ઘણો
 માટે જાણવાસ્તે તેમણે નહું જિન મંદિર કરાવ્યું તેનો ઉત્તર કહે છે.

ટીકા:—કુદ્રાણાં લિંગિનામાચીર્ણાનિ સિદ્ધાંતોક્તમપિ
 શ્રીમહાવીરસ્ય પટ્ટંગર્જાપહારકલ્યાણકં લજ્જાનીયત્યાન્ન કર્તવ્ય
 મિત્યાદિકા આચરણાસ્તતશ્ચાચીર્ણાનિ ચ કુવોધશ્ચ કુમદશ્ચ તેર્હ-
 તે દૂષિતે સ્વં ધાર્મિકં તન્વતિ વયમેવ ધાર્મિકા ઇતિ સર્વત્ર પ્રત્યા-
 રૂપાપયતિ છિદ્રં માત્સર્યવત્ અનિષ્ટમપાયકરણપ્રવણં નિકૃષ્ટમધર્મ
 ધૃષ્ટં પાપં કુર્વતોઽનુપજાયમાનશંકં મનશ્ચિત્તં યસ્ય સ તથા

અર્થ:—જે લિંગધારીડંબ કરેલી જે સિદ્ધાંતમાં કહેવું
 એવું પણ શ્રી મહાવીરસ્વામીનું ઘરું કલ્યાણક:જે મર્જાપહારરૂપ
 તે ઘણું લજ્જા પામવા યોગ્ય છે એ હેતુ માટે ન કરવું, ઇત્યાદિ આ-
 ચરણ તથા કુવોધ તથા કુમદ તેણે કરીને લોકને દોષ પમાડે

ઠતે તથા અમેજ ધર્મનિષ્ઠ ઠીએ એ પ્રકારની વાત સર્વત્ર પ્રસિદ્ધ
કરે ઠતે તથા મત્સર સહિત અને અનિષ્ટ કરવામાં તત્પર તથા
અધમ તથા પાપ કરતાં પણ જેને શંકા થતી નથી એ પ્રકારનું ઠે
મન જેનું એવો લોક થયે ઠતે ।

ટીકા:—તસ્મિન્ ક્ષિપ્તે ધાર્મિકાન્ પ્રતિ હુરાધ્યવસાયે એવં
વિધે સંપ્રતિ જૂયસિ પ્રજૂતે જનેલોકે સતિ અથ યથેવં વિધો જૂયાન્-
લોકઃ સંપ્રતિ તતઃ કિમાયાત મપરચૈત્યવિધાપનસ્યેત્યત-
આહ ॥ તાદૃક્લોકપરિમહેણ પ્રાયુક્તવિશેષણવિશિષ્ટજનાધી-
નત્વેન નિવિરુદ્ધેયોમરાગમહેણ તીવ્રગુણવન્માત્સર્યોદમસ્વમતા-
નુરાગાન્નિવેશેન મસ્તા વશીકૃતા યે એતદ્ગુરવઃ પ્રાગન્નિહત
જનાચાર્યાસ્તત્સાત્કૃતેષુ ॥

અર્થ:—તથા ધર્મ નિષ્ઠ પુરુષો ઉપર ક્રૂર અધ્યવસાય જેને
એ એ પ્રકારના આ કાલમાં ઘણા લોક થયે ઠતે નહું વિધિ ચૈત્ય
કરાવ્યું એમ આગલ સંબંધ જાણવો. આશંકા કરી ઉત્તર કહે છે.
જે હવે એ પ્રકારના ઘણા લોક આ કાલમાં થયા તેથી વીજું ચૈત્ય
કરાવ્યામાં શું કારણ પ્રાપ્ત થયું ? તો તેનો ઉત્તર કહે છે. જે પૂર્વે
વિશેષણ કદાં તેણે સહિત એવા લોક સાથે પરાધીનપણું થયું તેણે
કરીને તથા જે આકરો ગુણવાન સાથે મત્સર તેણે કરીને મોટો
મોતાના મતનો અનુરાગ થયો તેણે કરીને વશ થયેલા એવા પૂર્વે
કહેલાં લોકોના આચાર્ય તેમને સર્વ ચૈત્ય અર્પણ કરે ઠતે નહું ચૈત્ય
કરાવ્યું એમ સંબંધ છે.

टीका:—देये साति तद्धितः ॥ ततश्चगुरुदक्षिणीकरणे
तदायतीकृतेषु जिनावासेषु चैत्यसदनेषु चूम्ना बाहुद्वयेन श्रुता
संजातेषु सत्सु ॥ ननु यदि संप्रति जिनालया दुष्टलोकपरिग्रही-
तालिंगिगुरुणामायत्ताश्च तत्किमेतावता छेपकारित्वादायमकि-
रुद्धाधायित्वाच्च तेपामेव पातकं न विष्यति न वतां तु तत्र पूजावंद-
नादिकं कुर्वाणानां धर्ममपेक्ष्यत आह

अर्थ:—आपवारूपी अर्थने विषे तद्धितनो सातिप्रत्यय आ-
व्यो, तेथी एवो अर्थ थयो जे गुरु दक्षणा करवे करीने. गुरुने सा-
धिन चैत्य मंदिर करे तें बहुधा आकालमां ए प्रकारे थपे वते ना
चैत्य करावुं एम संबंध ठे. ए जगाये आशंका करी समाधान को
ठे जे, जो आ कालमां जिनमंदिर दुष्ट लोकोप ग्रहण कर्पावे, शि-
व भारी गुरुए पोताने स्वाधीन कर्पा ठे एणे करीने तेमां शुं काय
कथुं के जेथी नवुं चैत्य करवुं पण्युं. केमजे छेप करवापणुं तथा
आगमविरुद्ध करवापणुं तेथी ते लोकोनेज पाप थशे. तमारे तो त्या
पूजा वंदनादिक करतां धर्मज थशे एवी आशंकानो उत्तर कहे ते

टीका:—तत्त्वछेपविशेषः सन्मार्गमासर्पप्रकर्ष एव
यदसन्मार्गे कुमार्गे प्रवृत्तिर्गमनपूजनव्यवहारः शिंघिपरि-
हीतो हि जिनालयादिः सर्वोप्यसन्मार्गस्ततश्च सत्पथमनु-
माना यपि यन्नित्यमसन्मार्गे प्रवर्तते तन्नूनं तेषां सापथे ह्ये-
मनसि विपरिवर्तते ॥

अर्थ:—जे साचा मार्गने विषे जे थतिशे मत्सर ते शंका

वर्त्ते ठे माटे, पटखे जे असत् मार्गने विपे प्रवर्त्तबुं तथा जेबुं पूजन करबुं इत्यादि व्यवहार तथा खिगधारीयोये ग्रहण करेबुं जे जिन-मंदिरादि ते सर्व पण असत् मार्गज ठे, ते हेतु माटे सत्य मार्गने जाणे ठे तो पण जे नित्य असत्य मार्गे प्रवर्त्ते ठे तेमना मनमां सत्य मार्गने विपे दोष विशेष वर्त्ते ठे.

टीकाः—कथमन्यथा तत्रैव प्रवृत्तिरतस्तत्र प्रवर्त्तमानानां धार्मिकाणामप्यविध्यनुमोदनमुग्धजनस्थिरीकरणादिना पाप-मेव ॥ सदा ग्रहणात् कदाचिदपवादेन तत्रापि प्रवृत्तिरनु-ज्ञाता सैषं सैषा धर्मविरोधेन सङ्गर्भविच्छेपेण बोधविधुतिःस-द्बोधनाशो यस्तत्पथे सन्मार्गे कुपथेन साम्यधीस्तुल्यताबुद्धिः॥

अर्थः—अने जो छेप न वर्त्ततो होय तो त्यांज केम जवानी प्रवर्त्ति थाय? धार्मिक लोकने पण अविधि चैत्यमां जतां अविधिनी अनुमोदनाथी तथा मुग्ध लोकने त्यां जवा थाववा विपे स्थिरपणुं करबुं इत्यादि कारणवळे पापज थाय ठे ने ए धर्मी पुरुषने सत्य ऊपर आग्रह रहो ठे. तेथी कदापि अपवाद मार्गे अविधि चैत्यमां जवानी शास्त्रमां आज्ञा ठे ते आज्ञायां प्रवृत्ति साचा धर्म साचे छेप थवे करीने साचा बोधने नाश करनारा ठे. केमजे सन्मार्ग ग्रने कु-मार्ग प वेने विपे तुल्य बुद्धि पटखे सरखा बुद्धि थवायो.

टीकाः—सत्यथकुपथयोर्द्वालोकतमसोरिव महदंतरं सत्यथ परिज्ञानेऽपि नित्यं कुपथप्रवृत्तौ तु तेषां सत्यथकुपथयोः साधारण्यं चेतसि निविशमानं लक्ष्यते तथा च नूनं वे धर्मविच्छेपिणः सद-

बोधविधुरा इति॥ यस्मादेवं तस्मात् सत्पथं विधिमार्गमुद्धित
यिषुजिर्विधिचेत्यविधापनेन प्रकाशयद्भिरस्माजिः कृत्यं कृ
व्यं कृतं विदितं स्यात्

अर्थः—सन्मार्ग अने कुमार्ग ए वेनुं अजवाळुं अने अ
ए वेनी पेठे मोडुं आंतरुं ठे एटले क्यां प्रकाश अने क्यां अंध
ए वेनुं समानपणुं न होय, तेम क्यां सन्मार्ग अने क्यां कुमार्ग
सरखां न होय. सन्मार्गनुं जाणपणुं थये ठेते पण जे निरंतर कु
र्गमां प्रवृत्ति करे ठे तो तेना चित्तने विषे सन्मार्गने कुमार्गने
साधारणपणुं रहेलुं जणाय ठे, वळी ते पुरुषो साचा बोध विना
ठे. केमजे जे हेतु माटे अविधि मार्गमा प्रवृत्ति ठेते हेतु माटे वि
चेत्यनुं स्थापन करवुं तेणे करीने विधि मार्गने प्रकाश करना
मोए ए करवा योग्य काम कथुं ठे.

टीकाः—विधिमार्गमासेडुपां ह्येतदेव कर्तव्यं यत् कुपय
पाथोधिपातुकजविकोविधीर्धवा विधिमार्गस्य प्रकाशनं न चासौ
संप्रति पृथग्विधिचेत्यनिर्माणं विना प्रकाशयितुं शक्यते॥ शेष
चेत्यानां प्रायेण सर्वे रामचिर्जिगिरिग्रहेणाविधिना प्रातश्चात् ॥
इति हेतौ यस्माद्धेतोस्तेवारास्यदनित्यादि पूर्वव्याख्यातमि
त्यानुपंगिकवृत्तद्वयार्थः

अर्थः—विधि मार्गने पामेखा पुरुषोये निश्चे ए प्रकारनो
कामज क्यां जोइए, जेयो कुमार्गरूपो सनुद्धमां पकता जव्य प्र
णीचे उद्धार करवानी इद्याए विधि मार्गनो प्रकाश थाए. या कथमां

जुष्टं विधि धेत्य कराव्या विना ए विधि मार्गनो प्रकाश करवा नथी
समर्थ घता. वाकी रहेलां सर्वे चैत्यमंदिर लिंगधारीउंए बहुधा म-
दण कयां ठे, तेणे करीने अविधि सहितपणुं देखाय ठे ए हेतु माटे.
इति शब्दनो हेतुरूपी अर्थ ठे. नवुं विधिचैत्य कराव्युं इत्यादि व्या-
ख्यान पूर्वे कर्युं ठे. ए प्रकारे चासता प्रकरणवशथी आवेलां बे
काव्य तेनो अर्थ घयो.

टीकाः—सांप्रतं प्रकृतमुच्यते ॥ संधत्राकृतचैत्यकूटेषु पतित-
स्य प्रतिबद्धस्य कथंचित् सत्पथं प्रतिपत्सोरपि तत्र गोष्टिकत्वा-
विना स्वकारितप्रतिमाममत्वादिना वा नियमितत्वात्ततो नि-
र्गतुमशक्तस्येति यावत्

अर्थः—इवे जे प्रकरण पूर्वे चासतुं आवे ठे ते कहे ठे, जे
चैत्यरूपी मृगबंधननो पास तेने त्रिपे पकेलो पटले बंधायेलो ते स-
न्मार्गने पामवा इहे ठे तो पण ते पुरुषने ते जग्याना लोको साथे
गोठनी थवी इत्यादि कारणवने अथवा पोतानी करावेली प्रति-
मानो ममत बंधावे इत्यादि कारणथी बंधाये ठे ए हेतु माटे त्यांथो
नीकळवा समर्थ नथी थतो.

टीकाः—द्वितीयपक्षे पतितस्य बद्धस्य तथांतस्तथां ताम्यतः
सन्मार्गबहुमानित्वात्ततो निर्जिगमिपोरपि निर्गमाऽज्ञात्तात् ॥
जघिता कदाचिन्नदिनं यत्रैतस्मादसत्पथादहं निर्गमिष्यामीत्येव
मतिशयेनांतःकरणमध्ये चेतोमर्मणीति यावत् स्विद्यमानस्य ॥

अर्थः—मृगपक्षे पतित शब्दनो बांधवारूपी अर्थ ते
अंतःकरणे विषे खेद पामतो एटले सन्मार्गने बहुमान
तेथी असत्मार्गमाथी नीकळवा इहे ठे, तो पण नीकळी
नथी ने एम विचार करे ठे जे, अहो! ते दिवस मारे क्यारे
जे दिवस असत् मार्गथी हुं नीकळुं ए प्रकारे अंतरमां खेद क

टीकाः—नन्वेवं चेन्निर्गतुं तस्य तापः तर्हि किं चैत्येषु गोष्टि
त्वादिप्रतिबंधेनेत्यत आह न शक्तस्य न क्लमस्य स्यंदितुं चक्षितुं
तो निर्गमनाय बहिः श्रेष्ठयोयोगमात्रमपि कर्तुमिति यावत्॥ कुत
इत्यत आह॥ तद्वन्नेन संघः परामृश्यते तस्य संघस्य मुद्राश्चतुर्
स्यादिकाः पर्वतिथय एतदाचार्यसंवादेन तपोनियमादिकृते प्र
माणीकर्तव्या नान्यथेत्येवमादिका व्यवस्था ॥

अर्थः—ए जगांए आशंका करि कहे ठे जे, जो ए प्रकारे
तेमने चैत्य बांधन पासथी निकळवा परिताप यतो होय तो चैत्यने
विषे गोष्टि करवादि प्रतिबंधवने शुं ? कांइ नहीं. तेनो उत्तर कहे
ठे जे, त्यांथी निकळवा समर्थ नथी. यतो एटले वारणे निकळी
इष्ट पुरुषनो याग मात्र करवा पण समर्थ नथी यतो. त्यां कहे ठे
जे तत् शब्द वने संघ कहेवो. ते संघनो मुद्राओ एटले चउदशी
प्रमुख पर्व तिथियो ते तिथियो आचार्य पुरुषोना संवादे करीने
जे नियमने अर्थे प्रमाण करवा योग्य ठे तेज प्रमाणे ग्रहण कर
वी बीजी रीते न करवी. इत्यादिक जे खिगधारिओनो मर्यादा.

टीकाः—यदाह ॥

चैत्येऽस्मिन्नयं वामुक्तं यस्ततो तिथयः क्रियन्ते यथा,

સર્વત્રૈવ ચતુર્દશીપ્રમુતયઃ કાર્યાસ્તથા નાત્યયા ॥
જિહ્વા ન વૃત્તિનાં ન ચાત્ર વસતિર્દેયા તથાસી યતો,
નિર્વાસ્યા ન ચ મંદિરં જગવતઃ સોઢવ્યમેતન્મતે.

અર્થ:—હવે તે સિંગધારિઓની વાંધેલી મર્યાદાઓ કહે છે. જો લોકને વંધનપાસમાં નાંખવા સિંગધારિ કહે છે જે, આ જે-
માં અથવા આ સ્થાનમાં જ નિરંતર ચૌદશ પ્રમુખ તિથી ઉં કરાડી.
એ પ્રકારનું માનનાર પુરુષો એ વ્રતવાળાને ઇટલે સુવિહિત નામ
લી. ફરનાર માનવને જિહ્વા તથા નિવાસ તે ન આપવો. ત્યારે
કરું ? તો તેમને કહામી મુકવા. ઇટલે લેવો ત્યાંથી સુવિહિત
વ્રતને મારી કહામી એ જાવાર્ય છે. જગવાનનું નવું મંદિર ઇટલે
વિધિવૈલ્ય કરાવ્યું છે તે સહન કરવા યોગ્ય નથી, તે ક્રમા કરવા
ય નથી. કેમ જે એ તો એમના મતનું છે. એ પ્રકારે સિંગધારી ઉં
વાંધે છે.

ટીકા:—અર્થ ન કેનચિદ્દહો સવિધે વિધેયા,
ધર્મશ્રુતિર્વ્રત ગ્રહીતિરનીતિજાજાં ॥
દેયં ન ચૈત્યગ્રહવેશનમન્યયા વો,
ઝકાંનેન મૂર્ઝનિ પતિવ્યતિ રાજદંકઃ ॥

અર્થ:—વ્રતી અનીતિને જાજનાર પણ એ વિધિવાદી લો-
પાસે કોઈએ કપારે પણ ધર્મ સાંચલવા ન જવો. તથા વ્રત પ્રથ
મદ્રણ કરવું. ને ચૈત્ય ધરમાં પેસવા પણ ન દેવા, તે જો એમ ન-
કરો તો તમારે માથે ઓર્ચિતો રાજ દંક પડશે.

टीकाः—एवमाद्याः स्वतोऽमुञ्जै कुञ्जैर्मुञ्जाः प्रवर्त्तिताः
वराकान् मुग्धसारंगान्, हा वधुं वायुरा इव

अर्थः—पोते शास्त्र मर्यादा रहित निरंकुशपणे व
जोळा खोकोने जेगा करी पोतानी कपोल कक्षित मर्यादाजने
चावनारा खिंगधारीज ए मुग्ध खोकरूपि हरिणनां रंक टोळ्यां
धवा ए प्रकारनी मर्यादारूपि पास प्रवर्त्तावे ठे.

टीकाः—ततश्च तन्मुञ्जैव दृढं निबिडं पाशोऽमृगादिवंधनार्थं
ववरकादिनिर्मितमंथिविशेषस्तेन बंधनं संयमनं तद्वत्तत्
बन्धितस्य स हि संयमुज्जामुदितस्ततो निर्गमनयार्त्तामपि कस्या-
पि पुरतो यस्तु न शक्नोति किं पुनर्निर्गंतुमित्यर्थः

अर्थः—ते माटे संघरूपि एक ठाण धरावी पद्दीज दड्यात
जेम घृण पांभवाने सुतरनी दोरितने गांठ्यो वाखी पाससा खे ठे
तेम संय नाम धारण करवावि पासमां नांखेसा खोको त्यांथी नी
घडवानो वातने पण कोइ पासे कडेवा समर्थ नथी यना तो विचाग
खिंगधारितना पासमांथी नीकळवा कयांथीज समर्थ याप? ए-
थो मयं ठे.

टीकाः—तथा एतस्य संघस्य क्रमस्तत्रिंशति
तत्रादिष्टा पण्णवती नत्स्यायिनस्तद्धर्त्तिनः छिन्नोपपत्तेः पु
रं प्रज्ञागयंमुक्तस्य मज्झिम पाइक्रमस्तद्गोपयाम
ति ॥ ततोऽन्यमयं ॥ यथा व्याघ्रप्रामादियस्य तत्क्रममांवा

स्य तत्रापि कूटपतितस्य अन्यथा हि पलाय्यापि कथंचित्ततो
मोक्षः संज्ञायते तत्रापि निर्जिगमिपया चेतसि ताम्यतोऽपि
पाशसंयमि तत्वेनांगस्यंदनमात्रमपि कर्तुमशक्तस्य हरिणवातस्य
न कथं चित्ततो मोक्षः संज्ञवति ॥

अर्थः—बळी ए लोक केवा ठे ? तो खिंगधारीउए देखानी
जे रात्रिस्नात्र करवादिक परिपाटी तेमां रहेखा ठे. हवे बीजे पक्षे
एम अर्थ थाय ठे जे हरिणने मारवा सारु तैयार थएखो जे वाघ
तेनी नजरे पनेखो. स्पष्ट अर्थ आ प्रकारे ठे. जेम वाघे हरिणने
मारवा सारु पग उंचो कयों होय ते पग तळे जे हरिण आळ्युं ठे
ते मुकाशे, पटखे त्यांधी बुटी नाशीने पोतानुं जीवित बचावशे
एवी वात केम संज्ञवे ? न ज संज्ञवे. केमजे चारे पासथी वाघनां
टोळांये पग वंचा करी विकट स्थानमां घेरी लीधेखो पाशमां पनेखो
हरिण ठे माटे. जो एम न होय तो कदाचित् नाशीने बुटे एवो सं-
ज्ञव करीए पण ते तो नथी, माटे ते स्थानमां ते हरिण नीकळी
जवानी इच्छाए घणो परिताप पामे ठे तो पण पाशमां पोते वं-
भायो ठे, तेणे करीने अंग हलाववा पण समर्थ नथी यतो, तो
त्यांधी नाशी पोतानुं जीवित बचाववा क्यांथो समर्थ थाय ! पटखे
त्यांधी ते हरिणने कोइ प्रकारे मुकाववानी वातज केम संज्ञवे ?

टीकाः—एवमस्यापि चैत्यप्रतिबद्धस्य सन्मार्गस्पृष्टा निर्ग-
तुं मनसि । खण्यमानस्यापि संधमुद्रया कीलितत्वेन सत्पथाच्यु-
पगमं प्रत्युद्यंतुमप्पशक्नुवतस्तत्कथममनतिक्रामतः संप्रतितन
संधाक्कावश्यस्य जंतुसदाहस्य निर्वाणं न संजायत इति ।

અર્થ—૫ પ્રકારે આ ચૈત્યમાં વંધાણા લોકોને પણ સ
મારણતી મનમાં વાંછા છે તેણે કરીને તેમાંથી નીકળવાનું મન
માટે શ્વેદ પામતો ઘવો છે તો પણ સંધ પર્વી અને માથે ઠાપ દીધી
તેણે કરીને વંધન પામ્યો છે, માટે સાચા મારણ પ્રત્યે જવાનો ઘવો
કરવા અસમર્થ થયેલો અને તેની વાંધેલી મર્યાદાને પણ ઝડપ
કરવા સમર્થ ન થતો ઘવો અને સંધની આજ્ઞાને વશ થયેલો
કાલજ્ઞા જવસ લોકનો સમૂહ તેનો મોજ નથી થતો.

ટીકા:—અથ કથમિહ સંધસ્ય કૂરતયા વ્યાગ્રેણ ક્ષયણં ॥
તત્ત્વે હિ તસ્ય જગવન્નમસ્કારો ન ઘટા મિયુયાત્ ॥ શ્રુયતે ચતીર્ય
પ્રવર્તનાઽનેહસિનમો તિત્થસ્તેત્યાદ્યાગમવચન પ્રામાણ્યેન જગત્
તસ્તન્નમસ્કારવિધાનં તત્કથમેતદુપપચત ઇતિ ચેત્ ન ॥

અર્થ:—હવે પ્રતિવાદી આશંકા કરે છે જે, અહીં સંધને કૂર
પણાવને વાધ જેવું વર્ણન કર્યું તે કેમ ઘટે? તત્ત્વપણે વિચારતાં જો
વાપ જેવો કૂર સંધ હોય તો તેને જગવાન્ નમસ્કાર કરે છે તે ન
ઘટે. સાંજલીય ઠીય જે, તીર્ય પ્રવર્તવવાને અવસરે “ નમો તિપ્પ
સ્સ ” ઇત્યાદિ આગમ વચનના પ્રમાણપણાપ કરીને જગવાન્ તે સં
ધને નમસ્કાર કરે છે, તે વાત કેમ યુક્ત હોય? હવે તેનો ઉત્તર કહે
છે જે, જો તમે ૫ પ્રકારે કહેતા હોય તો તે ન કહેવું.

ટીકા:—સદ્ગુનામશ્વરણાદ્ સંધેપિ પ્રકૃતે જગતઃ સંધમાં
તેઃ ॥ અત્યો હિ સંધો જગવન્નમસ્કારવિધયોઽન્યથાધુતિઓત્તમ

जिमत्तः ॥ तथाहि ॥ गुणगुणीनोः कथंचित्तावात्म्येन ज्ञानादि
गुणसमुदायरूपः शुद्धप्रथमप्रथमबद्धादरोऽनुल्लङ्घितजगद्व्यासतः
साध्यादिः सिद्धांते संघ इत्यभिधीयते ॥

अर्थः—केम जे सरखुं नाम सांजळवायी जे संघ नथी अने
संघ नाम धरावे ठे ते प्रकरणां तने साचा संघनी प्रांति यइ ठे
तेयी एम आशंका करुं तुं, ते संघ निश्चे जूवो ठे के जेने जगवान्
नमस्कार करे ठे, अने आ तो हमणांनो जे संघ ठे ते तो तमोए
मानी छीयो ठे. तेज कहे ठे जे, कोइ प्रकारे गुण तथा गुणी ए बेनुं
एकपणुं कहेवुं तेणे करीने ज्ञानादि गुणनो समुदायरूप अने शुद्ध
मारगनो विस्तार करवामां जेणे आदर बांध्यो ठे अने जगवान्नी
आज्ञा जेणे उल्लंघन करी नथी एवो जे साधु प्रमुख तेने सिद्धां-
तमां संघ कसो ठे.

टीकाः—यथाह ॥

सर्वोविनाशदंस्य चरशगुणविभ्रुसिपाण समणाय ॥
समुदायं होइ संघो, गुणसंघाठ तिकानुणं ॥

अर्थः—ते कही देखाने ठे जे ज्ञान दर्शन चारित्र गुणवने
शोजतो साधुनो सर्वे समुदाय तेने संघ कहीए. ते कीये प्रकारे ?
तो गुणसंघ ए प्रकारे करीने. एटखे जे संघना गुण शास्त्रमां कक्षा
ठे, ते गुण सहित तेने संघ कहीए, पण एकज्ञा नाम मात्रे नथी कहेता.

ટીકા:—એવંવિધશ્ચ સંધો જગવન્નમસ્કારવિષય: ॥ સ તિ
જગવાન્નમસ્યદર્શનમ્ભૂતમૌલિમાલાલલિતકમકમલોપિ તો
ર્થસ્ય સાક્ષાત્સપ્તાપિ પ્રાક્તનજન્મનિર્વાર્ણિતજાવસંઘવાત્સસ્ય
દાર્હ્યંત્યં મયાવાત્તમિતિ કૃતજ્ઞતા પ્રવિદર્શયિષયા સદ્વહુમાનદર્શ-
નાશ્ચ લોકોપ્યેનં વહુ મન્યેત ઇતિ જિજ્ઞાપયિષયા ચ તં નમસ્કુરુતે ॥

અર્થ:—એ પ્રકારના જે સંઘ હોય તેને જગવાન નમસ્કાર
કરે છે, તે સર્વ ઇંદ્રના મુકુટની શ્રેણીવત્ શોભતા છે ચરણ કમલ
જેમના એવા છે તો પણ તથા તીર્થના સાક્ષાત્ કરનારા
તો પણ એમ વિચારે છે જે પૂર્વ જન્મને વિષે નીપજાવ્યું જે જાણ
સંઘનું સામિવાત્સલ્યપણું તેથી અમો એ અરિદંતપણું પામ્યું છે એ પ્રકારે
કૃતજ્ઞપણાની જે દેખાવવાની ઇચ્છા તેણે કરીને તથા સત્પુરુષના વહુ
માનને દેખાવવા માટે તથા લોક પણ એ સંઘનું વહુમાન કરે
ઇત્યાદિ જણાવવાની ઇચ્છા છે એ હેતુ માટે તે સંઘને નમસ્કાર કરે છે

ટીકા:—ગુણસમુદાયં સંધો પવયણ તિત્થં તિ હુંતિ એગદ્વા ॥
તિત્થયરોવિ હુ એયં, નમએ ગુરુજ્ઞાવરં ચેવ ॥
તપ્પુધિયા અરહયા, પુશ્પપૂયા ચ ત્રિણયકમ્મં ચ ॥
કયકિચોવિ જહ્ કહં કહેહ નમએ તદ્વા તિત્થં ॥

અર્થ:—એ વાત શાસ્ત્રમાં કહી છે, જે જ્ઞાનાદિ ગુણનો સ
મુદાય તથા સંઘ તથા પ્રવચન તથા તીર્થ એ સર્વે એક અર્થવાદા છે,
માટે તીર્થંતર પણ નિથે મોટા જાણ્યો એ સંઘને નમસ્કાર કરે છે.

टीकाः—इतरथा कृतकृत्यत्वेन जगवतो यथाकथंचित्तत्रैव नवे मुक्तिसंज्ञया किमनेनेति सांप्रतिकस्तु जवदन्निप्रेत उन्मार्ग-प्रज्ञापकत्वेन सन्मार्गप्रणाशकत्वेन जिनाज्ञासर्वस्वसुंटाकत्वेन यतिधर्ममाणिक्यकुट्टाकत्वेन च गुणसमुदायरूपत्वस्य संघलक्षण-स्याज्ञावात्र संघः

अर्थः—एम जो न होय तो जगवान कृतार्थ थपला ठें. एटले जे करवानुं ते करी रखा ठे, अने जे ते प्रकारे तेज जवमां मोक्ष जयाना ठे माटे तेमने संघ नमस्कार करवो तेणे करीने शुं ? कांड पण विशेष नथी. आ काळनो तमारो मानेलो जे संघ ते शा-खमां कहेलां जे संघनां लक्षण तेणे रहित ठे माटे संघ नथी, केम जे गुणनो समुदायरूप संघ होय, एवां लक्षण तमारा मानेला संघने बिधे नथो, आ तो उन्मार्गनी प्ररुपणा करे ठे, ए हेतु माटे, तथा सन्मार्गनो नाश करे ठे ए हेतु माटे, तथा जिनराजनी आज्ञाना सर्वथा चोर ठे एटले जिनराजनी आज्ञाना घणुं ठेदन करनारा ठे ए हेतु माटे, तथा यति धर्मरूप माणिक्य मणिना कुटनार ठे ए हेतु माटे तमारो मानेओ जे संघ ते संघ नथो.

टीकाः—यजुक्तं ॥

केऽ उन्मग्गद्वियं उस्सुत्तपरुवयं बहुं लोयं ॥

दहुं जणंति संघं संघसरूवं अयाणंता ॥

सुहसीलाओ सत्रं दचारिणो वेरिणो सिवपहस्स ॥

आणाजघाउ बहु, जणात्र मा जणइ संघोत्ति ॥

અર્થ:—તે વાત શાસ્ત્રમાં કહી છે જે, ઉન્માર્ગમાં રહેતા તથા ઉત્સૂચના પ્રરૂપક એવા ઘણા લોકને દેહી કેટલાક પુરો સંયના સ્વરૂપને નથી જાણતા માટે તેમને સંય કહે છે. સુલક્ષિણી તથા સ્વવંદચારી એટલે પોતાની નજરમાં આવે તેમ ચાલતા પણ તથા મોક્ષ માર્ગના શત્રુરૂપ તથા વીતરાગની આજ્ઞાથી પ્રવૃથ્ત ઘણા ઘણા લોકના સમૂહ તેને સંય એ પ્રકારે ન કહેવું.

ટીકા:—પરં વહુકીકશ સંયાતરૂપત્વાત્સોપિ સંય इत्य
निधया લોકેઽનિધીયત इति मुग्धनाम्ना विप्रसूयोति ॥

અર્થ:—યઠી ઘણાં હાનકાંના સમૂહરૂપણું છે એ જેનું માટે એટલે તારો માનેશો સંય તે હાનકાંના સંગ જેવો તે માટે લોકમાં સંય એ પ્રકારે કહે છે, એ હેતુ માટે હે મુગ્ધ ! સંય પણ નામપો તું ઊગાવોનું.

ટીકા:—યદુત્તં ॥

एकः सादृ एका रि सादृणी सादृ प मदीय
सादृतातुनां नंगा मेमा पुण् यद्विस्तारान् ॥

અન સવસદ્ગુણાદ્યાદ્યાય વદુમાનમદેનિ નદુવદુમાનાદિકા
સ્થિતિ ગવચન્વનનાદ્યાદિત્રાંસનાનિધાનાન ॥

અર્થ - ન અન સાદૃતા કદા ૧ ત તીયદુમાના અદ્ય

યુક્ત એવો એક સાધુ અથવા એક સાધ્વી અથવા એક ધ્રાવક અથવા એક ધ્રાવિકા દોષ તેને સંઘ કહીયે અને તે વિના શેષ જે સાધુ સાધ્વી, ધ્રાવક, ધ્રાવિકાનો સમુદાય તેને હામકાના સમૂહ જેવો સંઘ કહીયે એ હેતુ માટે, તમારો માનેલો જે સંઘ તેમાં સંઘનાં સ્વરૂપ નથી માટે એ ઘટુમાન કરવા યોગ્ય નથી. અને તેને જે ઘટુમાનાદિક કરે છે, તે નગવંતનાં સામાવાલીઓ શત્રુ છે इत्यादि અગ્નિપ્રાયવેને શાસ્ત્રકારનું આ પ્રકારે કહેવું થયું છે.

ટીકા:—યદુક્તં ॥

આણાણ અવદંતં જો ત્વવૃદ્ધિઙ્ગ મોહવોસેણં ॥

તિત્યયરસ્સ સુયસ્સ ય, સંઘસ્સ ય પચ્ચણીઓ સો ॥તથા॥

જો સાહિજે વદ્દે આણાજંગે પયદ્દમાણણં ॥

મણવાયાકાણર્હિં સમાણદોસં તયં વિંતિ ॥

અર્થ:—તે વાત શાસ્ત્રમાં કહી છે જે તીર્થંકરની આજ્ઞામાં જે ન વર્તતો તથા મોહરૂપી દોષવને વૃદ્ધિ પામેલો તે પુરુષ તીર્થંકરનો તથા સિદ્ધાંતનો તથા સંઘનો પ્રત્યનીક છે, એટલે સામાવાલીયો શત્રુરૂપ છે. વળી જે સ્વાધીનપણે વર્તતો એટલે સ્વઠંદપણે ચાલતો, તીર્થંકરની આજ્ઞાના નાશમાં પ્રવર્તતો એટલે તીર્થંકરની આજ્ઞા વિરુદ્ધ પ્રવર્તેલો એવો જે પુરુષ તેને મન વચન કાયાના દોષ સરલો છે એમ કહ્યું છે.

ટીકા:—અતएव सुखसीलतानुरागादेरसंघमपि संघ इत्य
जिदधतां प्रायश्चिनं प्रतिपादितं सिद्ध्यति

॥ યદાહ ॥

અસ્સંઘં સંઘં જે, જાણંતિ રાગેણ અહવ દોસેણ ॥

ઘેઘો વા મૂલં વા, પઞ્ચિત્તં જાયણ તેસિં ॥

તસ્માદ્ યુક્તં કૂરતયા પ્રકૃતસંઘસ્ય વ્યાગ્રતયા રૂપણં ॥

અર્થઃ—એ હેતુ માટે સુખશીલયાપણાના અનુરાગથી જે સંઘ નથી તેને સંઘ કહે છે, તેમને પ્રાયશ્ચિત્ત કરવાનું શાસ્ત્રમાં પ્રતિષાદન કરેલું સિદ્ધ થાય છે, તે શાસ્ત્ર વચન આ પ્રકારે છે, જે આ સંઘને ઘટલે જેમાં શાસ્ત્રે કહેલાં સંઘનાં લક્ષણ નથી તેને જે સંઘ કહે છે, (રાગે કરીને અથવા દેષે કરીને) તે પુરુષને વેદ પ્રાયશ્ચિત્ત અથવા મૂલ પ્રાયશ્ચિત્ત વત્પન્ન થાય છે, માટે જેનું આ પ્રકરણ ચાલે છે તેવા સંઘને કૂરપણથી વાઘ જેવો નિરૂપણ કરવો તે યુક્ત છે.

ટીકાઃ—તથાચ સિદ્ધસ્તદ્દશસ્ય પ્રાણિગણસ્ય મોક્ષાજાવ-
ઇતિ ॥ નન્વેવં તર્હિ સિદ્ધાંતોક્ત લક્ષણસ્ય સંઘસ્ય સંપ્રત્યજાવાદ-
જવન્મતે તીર્થોચ્ચેદઃ પ્રસજ્યત ઇતિ ચેત્ ॥

અર્થઃ—બધી તે સંઘરૂપિ વાઘને વશ થયેલા જે પ્રાણીનો સમૂહ તેનો મોક્ષ ન થાય એ વાત પણ અર્થાત્ સિદ્ધ થઈ. હવે એ જગોણઃપ્રતિવાદી આશંકા કરે છે જે, જો તમે કહો છો તેમજ હોય તો સિદ્ધાંતમાં કહેલાં જે લક્ષણઃતેણેઃસહિત હોય તેનેજ સંપ ક-
હીશ તો આ કાલમાં તેવો સંઘ નથી, માટે તમારે મતે તીર્થનો ઉપેદ

પરો ઇવો પ્રસંગ પ્રાપ્તઃ યયો. હવે, સિદ્ધાંતી લિંગધારીએને પૂઠે ઠે જે, જો તમો એમ કહેતા હો કે, તીર્થનો ઉદ્ધેદ ઘણે તો તે જગોણ તમને પુઠીણ ઠીણ.

ટીકા:—અથ કેન પ્રમાણેન જવતા તદજ્ઞાયોઃ નિરણાયિ॥
 કિં પ્રત્યક્ષેણ ઉત્તાનુમાનેન અદોસ્વિદાગમેનેતિ ત્રયઃ કલ્પશ્ચિ-
 ક્રૂટાચલક્રૂટા ઇય મંદેદુરારોહા પ્રરોહંતિ ॥ તત્ર ન તાવત્પ્રત્યક્ષેણ
 અર્ચાગૃહાણાં પ્રત્યક્ષેણ સર્વત્ર તદ્જ્ઞાયસ્ય નિર્નેતુમશક્યત્વાત્ત-
 યાત્વે ચ સર્વસર્વજ્ઞત્વાપત્તેઃ ॥

અર્થ:—જે હવે કયા પ્રમાણે કરીને તમોણ તીર્થનો ઉદ્ધેદ ઘણે ઇવો નિર્ણય કર્યો? શું પ્રત્યક્ષ પ્રમાણવને કર્યો? અથવા અનુમાન પ્રમાણવને કર્યો? કે આગમ પ્રમાણવને કર્યો? એ પ્રકારે ત્રણ વિકલ્પ ઉત્પન્ન થાય છે તે ત્રિક્રૂટાચલ પર્વતનાં ત્રણ શિખર હોય નહીં? એમ મંદ બુદ્ધિવાલાથી આરોહણ ન થાય એવા દુર્ધટ છે. ઇટલે ત્રણ વિકલ્પનું સમાધાન થાય એમ નથી, તેમાં પ્રથમ પ્રત્યક્ષ પ્રમાણવને તમારી વાત સિદ્ધ નથી થતી, કેમજે જેની દૃષ્ટિ અવરાણી છે, ઇટલે જેને અલ્પ જ્ઞાન છે તે પુરુષોને પ્રત્યક્ષપણે સર્વ જગાણ તીર્થનો ઉદ્ધેદ ઘણે ઇવો નિર્ણય કરવાનું સામર્થ્ય નથી એ હેતુ માટે, ને જો સર્વ પદાર્થનો નિર્ણય કરવાનું સામર્થ્ય હોય તો સર્વ લોકને સર્વજ્ઞપણાની પ્રાપ્તિ થાય એ હેતુ માટે ઇટલે પ્રત્યક્ષ પ્રમાણવને આપણ જેવાથી તીર્થનો ઉદ્ધેદ નિર્ણય કરી શકાય તેમ નથી.

ટીકા-તતશ્ચ કચિદેશકાલાદો તથાજૂતસ્યાપિ સંપસ્ય સં-

ज्ञावनास्पदत्वान्न प्रत्यक्षेण तदज्ञावोऽवसेयः ॥ अथानुमानेने-
ति द्वितीयः कल्पः ॥ तथापि किं तदनुमानं ॥

अर्थः—ते कारण माटे कोइ देशकालादिकने विषे ते प्रश्न-
रनो एटले शास्त्रमां कहेला गुणवाळो पण संघ ठे एम संज्ञावनानुं
स्थान ठे ए हेतु माटे, प्रत्यक्षपणे तीर्थनो अज्ञाव ठे एम न जाणुं
हवे अनुमानवने तीर्थनो उद्येद कहेवो ए प्रकारनो बीजो विकस-
तमारे मते ठे तो पण बोलो जे ते कयुं अनुमान, एटले ते कयेप्रश्नो
अनुमान प्रयोग करो ठो? ते कही देखानो.

टीकाः—जवद्विवक्षितः संघः संप्रति नास्ति क्वचिदनुपल-
ब्धमानत्वात् प्रध्वस्तघटवदित्यनुमानमस्तीति चेत् नाऽसर्वविश-
मनुपलंजोपलंजयोर्नियतविषयत्वादेकत्र तदनुपलंजनेन सर्वत्र
तदज्ञावासिद्धेः

अर्थः—सिद्धांति सिंगधारीनो अजिप्राय कही खंरुन को
ठे जे, तमो कहेता हो के तमारो कहेखो संघ था कालमां नथी, के-
मके कोइ जगाए देखातो नथी. ए हेतु माटे नाश पामेखा पनानी
पेठे ए प्रकारनो अनुमान प्रयोग ठे एम तमारो न धारुं, केमजे स-
र्वज्ञ नथी तेमने वस्तुनी प्राप्ति यायज अथवा न ज याय एरो
नियम नथी. एक जगाए जे वस्तु न दीठी ते वस्तुनो सर्व जगाए
अज्ञाव हरो एम वान सिद्ध नथी यती.

टीकाः—तथा सिद्धांतप्रामाण्येन परीक्षापुरः सरं मृगयमा-

ऐर्मध्यस्थैः केध्विधारुविचारचातुरीतत्त्वेरत्त्वेरिदानीमपि ज्ञाव-
संघस्योपलंजादनुपलज्यमानत्वादित्यसिद्धो हेतुः ॥ कुठ्यादिव्य
वदितानां जूनिखातादीनां च विद्यमानानां मप्यसदादिजिरनु
पलंजादनैकांतिकध्व ॥ तस्मान्नानुमानेनापि तदज्ञावावगमः

अर्थः—बळी सिद्धांतना प्रमाणपणावने परीक्षा पूर्वक खो-
ळता जे मध्यस्थ दृष्टिवाळा सुंदर विचारनी चतुराईने रहेवाना
घररूप एवा केटळाक पुरुषोए आ काळमां पण ज्ञाव संघ एटळे
तोयंकरनी आज्ञामां रहेतो साचो संघ दीगो ठे ए हेतु माटे तमारो
मानेलो जे न देखवारूप हेतु ते असिद्ध थपो एटळे खोटो थपो
र्जात आदिकना अंतरायमां रहेली जे वस्तु तथा पृथ्वीमां खोदी
घालेली जे वस्तु ते विद्यमान ठे तो पण आपण जेवानी दृ-
ष्टिमां नथी आवती माटे तमारा हेतुने अनेकांति नामे अनु-
मानगां दोष लाग्यो, माटे अनुमान प्रमाणवने संघनो अज्ञाव
जणातो नथी.

टीकाः—नाप्यागमेनेति तृतीयः कल्पः ॥ ते नहि सन्धग्-
ज्ञानदर्शनचारित्रमयस्य जगवदाज्ञाप्रज्ञापननिष्णातस्य ज्ञा-
वसंघस्य बहुमुंहादिवचनतोऽल्पीयस्तयादुःपमाकालेपि प्र-
तिपादनात्.

अर्थः—आगम प्रमाणवने पण संघ नथी ए प्रकारनो
प्रीजो विकळ तेनुं खंरुन जे समकित ज्ञानदर्शन तथा चारित्र-
मय एवाने जगवाननी आज्ञानुं जे कहेवुं तेमां चतुर एवो जे

જાવસંઘ તેનું દુઃખમ કાલને વિષે પણ પ્રતિપાદન છે. માયા મુંઝ
લીંગધારીજી જગતમાં વહુ પ્રવર્ત્યા છે. ઇત્યાદિ શાસ્ત્ર વચનની શ્ર
પેક્ષાએ અતિશે થોડા સુવિહિત છે એમ કહેવાપણું શાસ્ત્રનું થું
માટે દુઃખમ કાલમાં પણ જાવસંઘ છે એનું પ્રતિપાદન આવ્યું
હેતુ માટે.

ટીકા:—॥ યદુકં ॥

ણેગંતેણં ચિય લો-ગનાયસારેણ પર્યહોયથં ॥
વહુમુંઝાશ્વયણાઞ, આણાશ્તો રૂદ્ધ પમાણં ॥
નિમ્મલનાણપહાણો, દંસણસુદ્ધો ચરિત્તયુણજુત્તો ॥
તિત્થયરાણાચિજ્જો, બુદ્ધઈ ણ્યારિસો સંધો ॥
બ્રાગમનશિયં જોષ-ત્તેવેરૂ સદ્દહરુ રુગઈ ગદ્ધસત્તિં ॥
તેસુકવંદણિજ્જો, દુસમકાલેવિ સો સંધો ॥

અર્થ:—તે વાત શાસ્ત્રમાં કહી છે જે, આ લોકમાં પ્રસૂત
પણે લોક ન્યાપને અનુનાગજ ન રહેવું પડેલે જેમ ઘણા લોક રહે
છે, એમજ કેવળ ન રહેવું. એમ જે, માયામુંઝાનાં વચન જગતમાં
ઘણાં છે, માટે જે નીચંકાની આજ્ઞા યુક્ત છે તે પ્રમાણ છે. આ
જગાણ નવા નિર્મલ જ્ઞાન જેને પ્રધાન છે તેની રૂપેન શુદ્ધિ થઈ છે.
તે ચારિત્ર ગુણવંત સંયુક્ત છે એવા જે સત્ય ન નીચંકાને પણ પ્રાપ્ત
છે. વળી જે આગમમાં કહ્યું છે તેમ પ્રવર્તના કરે છે તે માટે જે
સંતાની શક્તિ પ્રમાણ કરે છે, તે સત્ય દુઃખમ કાલમાં પણ શોધને

बंधन करवा योग्य ठे.

टीका:—अन्यथा दुष्पसंहतं चरणमित्यादिरेवुःपमातं
चारित्रानुवृत्तिप्रतिपादकस्य जगद्गचनस्य व्याघातापत्तेः ॥ जाव
संघमंतरेण तावंतमनेहसं चारित्रानुवृत्तेरसंज्ञवात्

अर्थ:—एम जो न होय तो शास्त्रमां कशुं ठे जे, दुःपसह
सूरिपर्यंत चारित्र ठे, इत्यादि जे चारित्रनुं परंपरागतपणुं प्रतिप्रावेन
करुं ठे ते जगदंत्यचननी हानी प्राप्त थाय ए हेतु माटे; जाव संघ
बिना तेदखा काळ सुधी चारित्रनुं जे आवबुं तेनो संज्ञव थाय नही माटे;

टीका:—ननु जवतु सिद्धांतप्रामाण्यादिवानीमपि जावत्सं-
घोऽवपीयांस्तथापि मया तावन्न दृश्यत इति चेन्न॥ अर्वागवर्शित्वेन
मात्सर्येण वा जवतस्तददर्शनस्यान्यथासिद्धत्वात् ॥ दृश्यते च-
कपायकक्षुपितचक्षुषां संनिकर्षेपि निपेक्षुषो मनुष्यादेरनुपक्षजः

अर्थ:—वळीं सिंगधारीनी आशंका प्रगट करी समाधान
करे ठे जे, तमे कहेशो जे सिद्धांतना प्रमाणथी आ काळमां पण
जाव संघ अति अल्प दृशे तो पण हुं तो कोइ जगाए देखतो नथी
तो एम तमारे न बोलवुं. केमजे तमारे विषे ठसस्थपणुं ठे तथा मं-
त्सरपणुं ठे तेणे करीने तंमारा दीठामां जाव संघ न आव्यो ते
वात प्रमाण नथी. केमजे जे कपायवाळो थयो तेने समीपे वेठेबां
मनुष्यादिक पण तेनी नजरे नथी आवतां एम देखीए ठीए.

टीका:—ततो यदि त्वं शुद्धपथं स्पृहयाशुस्तदां मात्सर्यमु-

त्सार्य माध्यस्थमास्थाय सूक्ष्मप्रेक्षया परीक्षस्व ज्ञावसंधं येन क
चिप्रेक्षसे ॥ भैवमेव नास्तिकतामवलंब्य ज्ञवांजोधौ मंकीरिति
तस्माद् जगवद्वचनान्यथानुपपत्त्या संप्रत्यप्यस्ति ज्ञावसंधः स
एव प्रेक्षावता दुःसंधपरिहारेणाज्युपेतव्यः ।

अर्थः—ते माटे जो तुं शुद्ध मार्गनी स्पृहावाळो घयो हो
तो मत्सरपणानो त्याग करी मध्यस्थपणुं अंगिकार करी सूक्ष्म
बुद्धिपरीक्षा कर, जेणे करीने कोइ जगाए तुं ज्ञाव संधने देखी
पणुं आ प्रकारनुं नास्तिकपणुं अवलंबन करी संसार समुद्रसां हु
वीश नही. माटे जगवंतनुं वचन अन्यथा थाय एटले व्यर्थ पके
ए हेतु माटे आ काळमा पण ज्ञाव संध ठे, अने बुद्धिवंत प्राणी
माठा संधनो परिहार करी तेज साचो संध अंगीकार करवो.

टीकाः—एतेन गुणिछेपधीप्रसाधनाय यदुक्तं मूलपूर्वपक्षे
इदानीं । इ जगवद्विरहादित्यादिइति छेप एवैतेषु श्रेयानित्यतस्तद
पि प्रतिक्रिय मवसेयं ॥ जगवद्विरहेऽपि सन्मार्गपरिज्ञानोपायानां
बहुशस्तदागमेऽभिधानेन तदर्थिना तत्परिज्ञानसिद्धेः ॥ बहु
जनप्रवृत्तेश्च मोक्षपयतयाज्युपगमे लौकिकधर्मस्यैवाज्युपगमा
पक्षेः ॥ तत्प्रवृत्तेस्तत्रैवातिशयस्त्वात् ॥ महाजनो येनेत्यादिना
लौकिकन्यायेन तत्प्रवृत्तेः ग्रामाण्यसमर्थनं त्यात्मकदर्थं न
भैव जयतः ॥

अर्थः—ए वात कही तेणे करीने गुणी जन उपर छेप बुद्धि
उ एन । सिद्ध करवाने जे पुर्व मूळ परमा या प्रकारे कथुं हेतु.

आ कालमां जगवतना विरह्यी' इत्यादि ग्रंथने आरंजी एमने विपे छेप करवो एज श्रेय ठे. त्यां सुधी ग्रंथ कक्षो हतो तेनुं पण खंनन थयुं एम जाणवुं. जगवतनो विरह थयो तो पण साचा मार्गने जाणवाना उपाय घणाज ते मोटा पुरुषना कहेला कक्षा ठे. तेणे करीने साचा मार्गना खप करनार पुरुषोने साचा मार्गनुं ज्ञान सिद्ध थाय ठे अने जे मार्गमां घणा जननी प्रवृत्ति यइ ठे, तेज साचो मार्ग ठे. ए प्रकारे मोक्ष मार्गनो श्रंगीकार करीए तो लौकिक धर्म-नी आपत्ति पटले प्राप्ति थाय. केम जे लौकिक मार्गने विपे लोकनी प्रवृत्ति अति घणी ठे ए हेतु माटे, 'महाजन जे मार्गें चाखे ते मार्ग' इत्यादि जे लौकिक न्याय तेणे करीने जे प्रवृत्ति तेनुं जे तमारे प्रमाणपणुं प्रतिपादन करवुं ते तो निःकेवल आत्म क्लेशज ठे, पण एनुं प्रमा-णपणुं प्रतिपादन थाय एम नथी.

टीकाः—तथाहि महाजन इत्यत्र पृष्ठग्रामाणिकपुरुष-
वचन ध्वेन्मदृच्छव्यस्तदा न विप्रतिपद्यामहे ॥ पृष्ठग्रामाणिक
गणधरादिपुरुषशार्दुलपदक्षुण्णस्यैव पथोऽस्मात्तिरपि मोक्षमार्ग
त्वेनाभ्युपगमात् ॥ बहुर्ध्वेत्तर्हि बहुजणपन्निवन्तीत्यादिना लो-
कोत्तरवचसेवास्य न्यायस्य बाधितत्वेनाऽनवकाशात् ॥

अर्थः—'महाजन' ए वाक्यमां पृष्ठ ग्रामाणिक पुरुषने क-
हेनार जो महत् शब्द होय तो तेनो श्रंगीकार करीए ठीए. केमजे,
पृष्ठ ग्रामाणिक जे गणधरादि उत्तम पुरुष तेनोज मार्ग थसो मो-
क्षमार्गपणे श्रंगीकार करीए ठीए ए हेतु माटे, पटले " महाजनो
येन " ए वाक्यमां महाजन ए शब्दे करीने गणधर ए प्रकारे अर्थ

कहेता हो तो ते वाक्य अमारे मान्य ठे अने महाजन शब्दे करी
 'घणा लोक' एम अर्थ करो तो "बहु जण पनी वत्ती" इत्यादि शास्त्र
 वचने करीनेज ए न्यायने बाध लाग्यो, माटे ए वाक्यनो अंगीकार
 नथी करता.

टीका:—तथा यदि परगृहवासिनो महात्मानः सुविहिताः
 सत्पथकुपथविज्ञागङ्गापनायारक्तछिष्टतया ज्ञव्येन्यः सु-
 विहितदुर्विहितगुणदोषाविर्जावकं यथावस्थितमागमार्थं व्या-
 चक्रते ॥ नैतावता न ज्ञपालंजमर्हति ॥ आत्मोत्कर्षपराप-
 कर्षं विख्यापयिष्यैव तद्वाख्यानस्य सुष्ठु विवृज्जममाणं मित्या-
 विनात्मस्तुतिपरनिन्दान्नावेन यतिनां दोषतया जिधानात् ॥

अर्थ:—बड़ी परघरवासी महात्मा सुविहित पुरुष सत्मार्ग
 अने कुमार्ग ए बेतो विज्ञाग. जणाववाने रागद्वेष रहित ज्ञव्य प्राणी
 प्रत्ये सुविहितना गुण तथा दुर्विहितना दोष जेम ठे तेम. प्रगट
 करनार एवो आगमनो. अर्थ कहे ठे. तेणे करीने ते सुविहित पुरुषो
 उलंजो देवा योग्य नथी. जो पोतानो उत्कर्ष जणाववानी इच्छा-
 येज "सुष्ठुविवृज्जममाण" इत्यादि पोतानी स्तुति अने परनिन्दानो
 नाव राखीने कहेता होय तो दोषपणुं कहेवाय पण ते तो तेमने नथी.

टीका:—अन्यथा तीर्थकर गणाधरादीनामप्यसंयतदोष-
 प्रतिपादकमागमग्रंथं ग्रन्थतां. परनिन्दकत्वेन दूषणापत्तेः ॥ ऐवं
 युगीनसंघप्रवृत्ति. परिहारेण च संघ. बाह्यत्वप्रतिपादनममीषां
 भूषणं न. तु दुषणं ॥ तत्प्रवृत्तेरुत्सृज्यत्वेन तत्कारिणां दारुण्ड-

गतिविपाकश्रुत्या तत्परिहारेण प्रकृतसंघवाह्यत्वस्यैव तेषां
चेतसि रुचितत्वात्तदंतर्जावे तु तेषामपि तत्प्रवृत्तिवर्तिष्णुतयाऽ
नंतजवाटवीपर्यटनप्रसंगात् ॥

अर्थः—एम जो न होय तो तीर्थंकर गणधर इत्यादिकने
पण असंयतना दोष प्रतिपादन करनार एवा आगम ग्रंथने बांधतां
परनिंदा धइ तेणे करीने दोषनी प्राप्ति थशे. आ काळना संघनी
प्रवृत्तिनो परिहार करवो तेणे करीने सुविहितोने ए संघयी बाह्य-
पणुं प्राप्त थवुं ते नूषण ठे पण दूषण नथी. केमजे ते दुर्विहित
संघनी प्रवृत्तिने उत्सूत्रपणुं प्राप्त थाय ठे तेणे करीने उत्सूत्र प्रवृत्ति
करनारने अति आकरी दुर्गतिरुप फळ थाय ठे, एम शास्त्रयी सां-
जळीए ठीए. ए हेतु माटे ते उत्सूत्रनी प्रवृत्तिनो त्याग करीने
आ काळना दुर्विहित संघयी बाहिरपणे रहेवुं एमज ते सुविहितना
चितमां रुच्युं ठे, अने जो दुर्विहित संघमां जळी जाय तो ते सु-
विहितोने पण तेमना जेवी प्रवृत्तिमां वर्तवापणुं थाय तेणे करीने
अनंत जव जमण करवानो प्रसंग थाय.

टीकाः—अत आधुनिकसंघवाह्यत्वेनैव तेषां गुणित्वं तथा च
तेषूच्छेदबुद्धिर्महापापीयसामेव जवति ॥ तस्मात्तेषु मुक्त्यर्थिनां
प्रमोद एव विधातव्यो न तनीयस्यपि छेषधीरिति व्यवस्थितं॥य-
दपि पूर्वपक्षे गौतमादिषु यतिशब्दप्रवृत्तित्वात्कथं निर्गुणोऽपिदानीं-
तनसाधुषु प्रवर्तत इत्याशंक्य यथा कल्पवृक्षगुणवैकल्ये निर्वादिषु
तरुशब्दप्रवृत्तिरित्यादिना
प्रवृत्तिसमर्पणं तदप्यऽसमीचीनं ॥

અર્થઃ—એ હેતુ માટે આ કાલના સંઘથી જુડ પશું કરીનેજ સુવિહિતને ગુણીપણું છે, વળી તે ગુણી પુરુષોને વિષે પાપી પુરુષોનેજ તેમનો નાશ કરવો એવી બુદ્ધિ થાય છે, માટે ક્તિની ઇચ્છા કરનાર પુરુષોએ તે સુવિહિતને વિષે પ્રમોદ રાખવો. ટલે તેમને જોઈ હરખ પામવું, પણ શ્રદ્ધ માત્ર દ્વેષ બુદ્ધિ રાખવી એ વાત સિદ્ધ થઈ. જો પણ પૂર્વ પદ્ધતિને વિષે ગોતમા કને વિષે યતિ શબ્દનું પ્રવૃત્તિપણું છે, તો પણ નિર્ગુણ એવા આ કાલના સાધુને વિષે કેમ તે શબ્દ પ્રવર્તે છે, એ પ્રકારની આશંકા રીને જેમ લીંબુ આદિ વૃક્ષને વિષે કલ્પવૃક્ષના ગુણ નથી, તો કલ્પવૃક્ષ એ પ્રકારના શબ્દની પ્રવૃત્તિ છે તેમ. ઇત્યાદિ કે દૃષ્ટાંત આ કાલના મુનિઝને વિષે યતિ શબ્દનું જે સમર્થન કર્યું તે પણ ઘટિત કર્યું.

ટીકાઃ—પ્રવર્તતા હિ નામ કલ્પવૃક્ષગુણાઽયોગેપિ નિર્વાવિષ્ત તરુશબ્દસ્તત્પ્રવૃત્તિનિમિત્તસ્ય શાખાદિમત્સ્વસ્યોન્નયત્રાપ્તનુગ માત્ ॥ ૬૬ તુ યતિશબ્દપ્રવૃત્તિનિમિત્તસ્ય લિંગિવનુપપત્તેઃ કથં તદ્વદસ્તત્ર પ્રવર્તેતે ॥

અર્થઃ—અથવા લીંબુ આદિકને વિષે નિશ્ચે કલ્પવૃક્ષના ગુણનો યોગ નથી તો પણ તેમને વિષે તરુશબ્દની પ્રવૃત્તિનું નિમિત્ત જે શાખાદિ સહિતપણું તે કે જગાએ પણ વિદ્યમાન છે એ હેતુ માટે અહીં તો યતિ શબ્દની પ્રવૃત્તિનું કારણ તે લિંગધારીયોને વિષે દેસાઈ નથી. માટે તેમને વિષે યતિ શબ્દ કેમ પ્રવર્તે ? ॥

ટીકા:—તથાહિ યમુપરમ ઇતિ પાઠાચઠત્યુપરમતિ પાપે-
ન્ય ઇતિ પાપોપરમો યદ્વા યતી પ્રયત્ન ઇતિ ધાતુપાઠાત્ યતતે ક્રિયા-
સ્વિતિ યતિરિતિ ક્ષેત્રકાલાઅપેક્ષોઽનુષ્ઠાનપ્રયત્નો યતિશબ્દપ્રવૃત્તિ-
નિમિત્તં ॥ તતશ્ચ યઃ પાપોપરતો યશ્ચ વલકાલાદિસામગ્રીસમગ્રઃ
સતતમશઠોઽનુષ્ઠાને સમુત્તિષ્ઠે યોપિ દેશકાલસંહનનામયવૈપ-
મ્યાત્સંપૂર્ણમનુષ્ઠાનમનુષ્ઠાતુમપારયદ્વપિ નિજશરીરશક્ત્યાદિકમ-
ગોપયન્ શાઠ્યપરિહારેણ ક્રિયાસુ યતતે તત્રસર્વત્રાપિ યતિશબ્દો
ગૌતમાદિવત્ પ્રવર્તતે પ્રવૃત્તિ નિમિત્તસ્યજ્ઞાવાત્

અર્થ—તે વાત દેશાને ઠે જે ‘યમુપરમે’ એ પ્રકારનો ધાતુ ઠે
તેનો અર્થ વિરામ પામવારૂપ ઠે, જે પાપચકી વિરામ પામે તેને યતિ
કહીએ, અથવા ‘યતિ પ્રયત્ને’ એ ધાતુનો પ્રયત્નરૂપી અર્થ ઠે, તેથી
જે ક્રિયાને વિષે પ્રયત્ન કરે તેને યતિ કહીએ, એ પ્રકારે ક્ષેત્ર કાલા-
દિકની અપેક્ષાએ અનુષ્ઠાનનો પ્રયત્ન કરવો, તે યતિ શબ્દની પ્રવૃ-
ત્તિનું કારણ ઠે, માટે જે પાપચકી વિરામ પામ્યો, અને પોતાનું વલ
તથા કાઢાદિ સામગ્રી તેણે સહિત ચયો અને નિરંતર અશઠપણે અનુ-
ષ્ઠાન કરવામાં તત્પર ઠે અને જે દેશ, કાલ, વલ શરીર તેમનું વિ-
પમપણું નથી, માટે સંપૂર્ણ અનુષ્ઠાન કરવાને પાર પામતો થ । તો
પણ પોતાની શરીર શક્તિ આદિક ગોપવતો નથી અને અશઠપણાનો
ત્યાગ કરી ક્રિયાને વિષે પ્રવર્તે ઠે તે સર્વ જગાએ પણ યતિ શબ્દ
ગૌતમાદિકની પેઠે પ્રવર્તે ઠે, કેમજે ત્યાં યતિ શબ્દની પ્રવૃત્તિનું કાર-
ણ રહ્યું ઠે એ હેતુ માટે.

ટીકા:—યદુકં ॥

મત્વા જવનૈર્ગુણ્યં, યજ્ઞત્યુપરમતિ યેન પાપેભ્યઃ ॥

કૃતિકારણાનુમિતિત્રિ-સ્તેન યતિમુદાહરંતિ જિનાઃ

અર્થ:—તે વાત શાસ્ત્રમાં કહી છે જે, સંસારનું અસારણું
માનીને જે કરવું કરાવવું અને અનુમોદવું એ ત્રણ પ્રકારે પાપથી વિ-
રામ પામ્યો છે, તેને શ્રેતાંવર યતિ જિનરાજે કહ્યો છે.

ટીકા:—તથા ॥

નાષેણ દંસણેણં, ચારિત્તેણં તવેણ વિરિપણ ॥

જે સાહ્યંતિ મુક્તં, તે સાહુજાવજણોત્તિ ॥

જો હુજાં હ અસમથ્યો, રોગેણ વ પિહ્લિતં હુરિયવેહો ॥

સવમવિ જહાન્નણિયં, કયાઈ નતરિહ્ન કાઝંજો ॥

સોવિય નિયયપરક્કમ, વવસાય ધિર્ધલં અગૂહંતો ॥

મોન્નૂણ કૂનચરિયં, જઈ જયતો અવસ્સજહ ॥

ટીકા:—યે તુ પાપવ્યાવૃત્તાઃ શક્તિમંત'પિ ચ સાંપ્રતિ-
કરૂઢ્યા સર્વથાનુષ્ઠાનવિકલાસ્તેષુ પ્રકટકપટકૂટેષુ પ્રત્યક્ષપાપ-
કૂટેષુ લિંગિહુર્હુરૂઢેષુ નિમિત્તાજાવાદ્યતિ શબ્દઃ પ્રવર્તમાનઃ કથં
કક્ષાં વધ્નીયાત્ ॥

અર્થ:—વઢી જે પોતે શક્તિવાળા છે તોપણ આ કાલે જે

यएसी रुढी, तेणीए पापमां प्रवर्त्तेला अने सर्वप्रकारे क्रिया अनुष्ठान-
यी रहित एवा अने प्रगटपणे कपटने रहेवानुं स्थळरूप अने प्रत्यक्ष
पापरूप एवा ते लिंगधारीउने विषे जेम खीवमाने विषे कटपवृक्ष
शब्दनी प्रवृत्ति ठे तेवी रीते पण यति शब्दनी प्रवृत्ति कोइ प्रकारुं
पण प्रवर्त्तवानुं कारण न ठेते केम प्रवृत्ति शके पटखे लिंगधारीउने
मुनि एवो शब्द पण केमज कही शकाय. ?

टीकाः—॥ यदुक्तं ॥

इयसीलिंगजुया खजु, दुस्कंतकरा जिणेहिं पन्नता ॥
जावपहाशा जइणो, न उ अने दव लिंगधरा ॥

अर्थः—ते वात शास्त्रमां कही ठें जें, अढारं हजारं शीलांग-
रथ तेषो संयुक्त एवा अने निश्चे दुःखनो अंतं करनारं एवा जाव
प्रधान एटखे जाव जेने प्रधान ठे एवा यति जिनराजे कक्षा ठे पण
बीजा अव्ययो लिंग धरनार एवाने यति नथी कक्षा.

टीकाः—तस्मान्न निंवादिषु तरुशब्दप्रवृत्तिदृष्टांतवष्टंनेत.
लिंगिषु यतिशब्दप्रवृत्तिरुपपद्यते ॥ यश्च यद्या जात्यमणिगुणवैगु-
ण्येपि काचे मणिशब्दप्रयोग इति द्वितीयदृष्टांतोपन्यासस्तत्र सं-
प्रतिपत्तिरुत्तरम् ॥

अर्थः—ए हेतु माटे लिंगमादिकने विषे वृक्ष शब्दनी प्रवृ-
त्तिनुं जे दृष्टांत तेनुं अवलंबन करुं तेषे करीने लिंगधारीउने विषे

યતિ શબ્દની પ્રવૃત્તિ ધાય છે, વળી જેમ જાતિવંત મણિના ગુણ માં નથી એવો પણ કાચનો કકમો તેને વિષે મણિ શબ્દનો પ્રયોગ ધાય છે. એ પ્રકારનું ઘોઝું દૃષ્ટાંત સ્થાપન કર્યું, તે જગાએ મુક્તિ હિત ઇત્તર આ પ્રકારનો છે.

ટીકા:—કાચો હિ ન વસ્તુતો મણિશબ્દવાચ્યઃ॥પરીક્ષાસ્ય
અપ્રસિદ્ધસ્ય તદસાધારણલક્ષણસ્ય તત્પ્રવૃત્તિનિમિત્તસ્ય તદ્વાના
ત્ ॥ નીજવાદિક્ષિરણનિહુરંચકરંચિતરયાદિવાદ્યસાધારણ
સ્મંદર્શનાદ્યદ્વા સ્તદ્વાપિ મણિશબ્દં પ્રયુજ્યતે ॥

અર્થ:—જે કાચ છે તે નિશ્ચે વસ્તુતાયે મણિ શબ્દવચન
દેવા વાગ્ય નથી. કેમજે મણિની પરીક્ષા કરવાનાં જે શાસ્ત્ર તે
અપ્રસિદ્ધજે કદેયાં જે મણિના અસાધારણ લક્ષણ તેની પ્રવૃત્તિ
કારણ તે કાચના કકમમાં વેદ્યાતાં નથી એ જેવું મા
નીજવાદું જવાદિ ક્ષિરણનો જે સમુદ્ધ તેણે સદિત પણ
દિવાદિ વાદ્યો વાસાદ્ય ખર્ચે વેદ્યાતાયો અજ્ઞાનો પુરુષોત્તો તે
અતઃ કકમને વિષે પણ મણિ શબ્દનો પ્રયોગ કરે છે.

ટીકા:—પર જ્ઞાતાસેવાનુક્રમણેન યતિ સમ્યક પ્ર
તિ નિમિત્તઽર્થેન સમ્યક્ દર્શનાદિત્રિગુણેભ્યામિત્યાસા
દ્યોતકંચાર્ દ્રવ્ય યતિગુરુ પ્રત્યયેનિ ॥ નમ્યાનુવિદિયે
કાચદુરંચકરંચિતરયાદિવાદ્યસાધારણસ્મંદર્શનાદ્યદ્વા સ્તદ્વાપિ મણિશબ્દં પ્રયુજ્યતે ॥

अर्थः—ए प्रकारे लिंगधारीउने विषे पण कहा एवा न्याये करी-
ने यति शब्दनी प्रवृत्तिनुं कारण नथी. तो पण बाह्यथी रजोहरणादि
साधारण धर्मना अवसंवनथी त्रांति पामेखा पुरुषो. लिंगधारिने
विषे यति शब्द वर्त्तावे ठे, ते हेतु माटे काळने अनुसरी प्रयत्न कर-
नार सुविहित पुरुषोने विषे जे वस्तुताये यति शब्दनो प्रयोग घटे
ठे. ए प्रकारे आ काव्यनो अर्थ थयो ॥३३॥

टीकाः—तदेव मौद्देशिकजोजनादिद्वारदशकेन लिंगिजिः
प्रज्ञापितस्य धर्मस्योत्पत्त्यप्रकाशनेन जन्मानां चेतसि कोपावि-
र्त्तावं संज्ञावयंस्तत्कर्मणपुरस्सरं तत्प्रदर्शनप्रयोजनमाविश्विकी-
पुराह ॥

अर्थः—ते हेतु माटे उद्देशिक जोजनादि दश द्वारे करीने
लिंगधारीउण निरूपण कयों जे धर्म ते उन्मार्गपणाने प्रकाश करनार
ठे एम कथुं. ए हेतु माटे. ते सांजळी जरु पुरुषने चित्तमां क्रोधनो
आवेश थयो ह्म सांज्ञावना करनार ग्रंथकार ते अवसरे ते कही
देखामवाना प्रयोजनने प्रगट करता ठता आ प्रकारे कहे ठे.

मूलकाव्यम्ः—

इत्थं मिथ्यापथकथनया तथ्ययापीह कश्चिन् ।
मेदं ज्ञासीदनुचितमथो मा कुपत्कोपि यस्मात् ॥
जैनत्रांत्या कुपथपतितान् प्रेक्ष्य नृस्तत्प्रमोहा ।
पोहायेदं किमपि कृपया कल्पितं जल्पितं च ॥३४॥

ટીકા:—ઇત્યં પ્રાક્પ્રતિપાદિતપ્રકારેણ મિથ્યા
યા ચૈત્યવાસીપ્રરૂપિતોત્સૂત્રમાર્ગપ્રકટનયા કરણતૂત
પિ યથાર્થયાપિ અસત્યયા હિ તયા કોપોત્પાદાદ્ય
સંજાવ્યત ઇત્યપિ શબ્દાર્થઃ

અર્થઃ—પૂર્વે પ્રતિપાદન કણ પ્રકારે મિથ્યા માર્ગનું
ઘટલે ચૈત્યવાસીએ પ્રરૂપણા કરેલો જે માર્ગ તેનું ઝત્સૂત્રપણે
કરી દેલારુવું તે વાત યથાર્થ છે ઘટલે સત્ય છે, તો પણ, પ
વાત અસત્ય હોય તો કોઈને પણ ક્રોધ આદિ ઉત્પન્ન થાય પ
જાવના કરીએ ઠીએ ઘટલો અપિ ગ્રન્થનો અર્થ છે.

ટીકા:—ઈહ લોકે પ્રવચને વાકશ્ચિજ્ઞિનશાસનસ્થો માઝા
સીત્ મામંસ્ત યત્ત્વં મિથ્યાપથકુપથત્વપ્રકટનં અનુચિતમસંગ-
તં ॥ યદિ હીદં રાગદ્વેષાન્યામતથ્યં વિધીયેત તદા નૌચિત્ત્વં
સ્યાન્નચૈવમસ્તિ ॥ અથો ઇત્યાનંતર્યેઽવ્યયં ॥ તેનાનુચિતજ્ઞાનાનં-
તરં મા કુપત્ મા ક્રુધત્ કોપિ કશ્ચિત્ ॥

અર્થઃ—અહીં લોકને વિષે અથવા પ્રવચનને વિષે ક
જિન શાસનમાં રહેલો જીવ તે એમ ન માનશો જે આ મિથ્યા મા
ર્ગનું કુમાર્ગપણું પ્રગટ કર્યું તે અનુચિત છે ઘટલે અઘટતું છે. કેમકે
જો રાગ દ્વેષવને સોટી પ્રરૂપણા કરીએ તો અનુચિતપણું આવે, પણ
મા તો એમ નથી. અનંતર અર્થને વિષે “અથ” ઘટલો અવ્યય
પ્રાણવો, તે હેતુ માટે અનુચિત જાણ્યા પછી કોઈ પણ પ્રાણી
એ ન પામે.

टीकाः—यदि ह्येतदनुचितं स्यात्तदा तद्ज्ञानानंतरं कोपो-
पि कर्तुं कथंचित् युज्येत ॥ न चैवं तस्मान्न कोपनीयं ॥ अथ
यद्येवं मिथ्यापथक्यनेन परेषां कोपाविर्भावशंका तदासौ न
कथनीय एव ॥ परं संक्षेपशब्देनोः सत्यस्यापि वचनस्यावक्तव्य
त्वेनाभिधानात् ॥

अर्थः—जो आ कहेबुं निश्चे अनुचित होय तो ते जाणवा
पढी कोइ प्रकारे कोप पण करवो घटे, पण आ तो एम नथी भाटे
कोप न करवो. हवे जो एमज होय के मिथ्या मार्गतुं जे कहेबुं तेणे
करीने परने कोप उत्पन्न यशे एवी शंका रही ठे, तो ए बात कहे-
बीज नहीं. केम जे परप्रत्ये क्लेश उत्पन्न थवानुं कारणरूप एबुं सत्य
वचन पण न घोसबुं एम शास्त्र वचन ठे.

टीकाः—युक्तं

सच्चावि सा न वक्तवा, जनु पावस्स आगमो ॥
इत्यतश्चाह ॥

यस्माद्यतो हेतोर्जनन्नात्या साधुसाध्वीश्रावकश्राविका

चैत्याद्याकारदर्शनादार्हतमेतत्प्रवचनमिति मिथ्याज्ञानेन
न हि सिंग्यादयस्तत्त्वत आर्हता उक्तन्यायेन तेषां तथा त्वस्यापा-
करणात् ॥

अर्थः—ते कही देखामे ठे जे, जेथी पाप छागे एवी सत्य

વાળી હોય તો તે પણ ન બોલવી. એવી આશંકા કરી તેનો ઝસ કહે છે. જે હેતુ માટે આ જૈન છે એવી ગ્રાંતિયે કરીને સાધુ, સાધ્વી શ્રાવક, શ્રાવિકા તથા ચેત્ય ઇત્યાદિ વાહ્યથી આકાર માત્રને રેતીને આ અરિહંતનું પ્રવચન છે એ પ્રકારે મિથ્યા જ્ઞાને કરીને લિંગધારી આદિક પુરુષો તત્ત્વથી જૈની નથી. કેમ જે પૂર્વે કહ્યું એ પ્રકારે તે લિંગધારીને જૈનીપણાનું સંમન કર્યું છે એ હેતુ માટે.

ટીકા:—તતો યયા હૃત્પૂરપૂરિતોદરાઃ સકલમુપસાદિજાઞ્ઞં
કાંચનતયાઽધ્યવાસ્યંતિ તથા તેષિ જન્માઃકુવાસનાયાસિતાંતઃક્ર-
ણા વસ્તુતોઽનાર્દતમપ્યેતન્ લિંગિચત્માર્દતમિતિ વિપર્યસ્યંતીતિ
જ્ઞપતિ જૈનગ્રાંતિઃ ॥

અર્થ:—જેમ કોઈક તે પાપાણના સમૂહને આ સોનાનો રંગપો છે એ પ્રકારનો નિશ્ચય કરે તેમ નગરી વાસનાયને જેમનો થંતઃક્રણ વાસનામાત્રો થયાં છે એવા જન્મ પુરુષો વસ્તુતાપ આ લિંગધારીને માર્ગ અરિહંત સંબંધી નથી. તો પણ તે માર્ગને અરિહંતનો ગ્રાંતિ છે એ જૈનપણાની ગ્રાંતિ છે.

ટીકા:—તયા કૃપયપનિતાન્ કુમાર્ગપ્રસિયતાન્ નુર મા-
નવાન્ પ્રેશ્ય અવધોઽસ્ય તત્ત્વમોદ્દાપોદ્દાય કૃપયપનિતનામ્માનુ-
દ્રવણમિથ્યાજ્ઞાનાવનોદાય હૃદ્દં પુનરિન્દ્રિયગિતાં મિત્યાપયમ્મહ-
દ્વિનિરિ દિગ્માત્રં મહ્યસ્ય તમ્યામાંગવર્ણિત્રીતિદ્દાદાનેત-
રિ રસ્તુનુદ્ધસ્ય ॥

अर्थः—तेणे करीने कुमार्गमां पमेला पुरुषोने जोइ तेमनो विशेष मोह नाश करवाने पटले पूर्वे कहुं ए प्रकारे प्रबल मिथ्या ज्ञानने नाश करवा आ खिगधारीउनुं मिथ्या मार्गनुं स्वरूप कांडक दिशमात्र देखारुयुं ठे. केमजे उद्यस्थ दृष्टीवाळा पुरुषोए तो सो जीजोवने पण खिगधारीउनो कुमार्ग कही देखारुवा समर्थ थवातुं नथी ए हेतु माटे.

टीकाः—कृपया कथममी मूढास्तीर्थाज्ञावकदर्थिताः कुपथ स्वरूपं विज्ञाय तत्परिहारेण सत्यधमज्युपेत्य ज्ञवोदधिं तरिष्यंती-त्यनु कंषया कञ्चित्तं जव्यप्रतिपादयिषया सकलं संतुल्य प्रथमंचेतसि मज्जितं ततो जड्वित्तं अक्षररचनयाद्वग्धं॥ तदंतरेण परस्य पुरतः सम्यक् प्रतिपादयितुमशक्यत्वात् ॥

अर्थः—कृपाये करीने आ प्रकारे कहुं ठे. कृपा ते शुं ? तो तीर्थना अज्ञावयो कदर्थनाने पामेला आ मूढ पुरुषो कुमार्गना स्वरूपने जाणी तेनो परिहार करवो तेणे करीने समार्ग पामी संसार समुद्रने तरणे ए प्रकारनी अनुकंपावने प्रथम चित्तमां संतुलना करी जव्यपणुं प्रतिपादन करवानी ज्ञावने कल्पना करी कहुं ठे, पटले अक्षरनी रचनावने कहुं, केमजे ते विना योजाना मोढा आगळ सारी रीते प्रतिपादन करी शकातुं नथी ए हेतु माटे.

टीकाः—च समुच्चये ॥ एतेन सच्चावीत्याद्यागमयत्वेन पर संक्षेपे शनिबंधनं सत्यमपि वचो न वचनीयमिति यदाशंकितं ॥ तदप्युपाकृतं अस्यागमस्यान्वयिष्यत्वात् ॥ तथाहि ॥ धर्मा

योग्यं प्रति हितैषिणापि सत्यमपि हितोपदेशवचनं न ज्ञापणीयं॥
तस्य कर्मबंधहेतुत्वात् ॥ तथा क्वचिदटव्यादौ तस्थुषा मुनि-
ना देहशुषापिमृगं मृगयमाणस्य व्याधस्यानुयुंजानस्यापि तस्य
पुरतो मृगदर्शनं सत्यमपि नाजिधातव्यम् ॥

अर्थः—चकारनो समुच्चयवाचक अर्थ ठे. आ पूर्वे कथुं तेरे
करीने " सच्चीवी " इत्यादि आगम वचनना बळे करीने परने क्से-
शनुं कारण एवुं सत्य वचन पण न बोळवुं. ए प्रकारनी जे आशंक
करी हती ते पण डुर करी, केमजे ए आगम वचननो विषय जूरो
ठे ए हेतु माटे. ते जूदा विषयपणुं देखामे ठे जे, जे पुरुष भर्मेने
अयोग्य ठे ते प्रत्ये हितने इछनार पुरुषे पण हितकार। उपदेश बखन
सत्य ठे तोपण न बोळवुं. केमजे तेने कर्मबंधनुं कारणपणुं थाय ठे
ए हेतु माटे. ते कहे ठे जे, कोइक अरण्य प्रमुख स्थळने विपेरईआ
मुनिये पारधीना जयथी नाशीने मृग संतायो ठे, तेने पोते जाणैठे,
तोपण मृगया करनार पारधाये मृग खोळतां मुनिने पूठयुं तोपण
ते आगळ सत्य वचन पण न बोळया, माटे एवो जगाए सत्य न
बोळवुं एम शास्त्रनो अतिप्राय ठे.

टीका—तद्विधातनिमित्तत्वात् ॥ किंतु तत्र तद्विपरीतं क-
चद्वयं तद्वितत्वात् ॥ तदेव वचनं तत्र सत्यं ॥ नूतद्वितमि-
तिवचनान् ॥ इत्येवमादिरस्यागमस्य विषयः ॥ इदं तु पार्श्वस्थादि-
मस्तिष्पुर्चर्वशीकृत्योत्पत्तेन संसारपट्टीं नोपमानं नोरात्रहमि-
व जननिवद्ममेव केनापि महासत्त्वेन विधायमानस्य गुहाए

विभ्रमं विभ्रतस्तद्रुत्पथत्वजद्वपनस्य तेषां संक्षेपहेतुत्वेपि
प्रवचनप्रज्ञावना।नमित्ततयाऽर्चित्यपुण्यसंज्ञारकारणत्वेनाजिधा-
नात्तज्जल्पनमवश्यं कर्तव्यमेव ॥

अर्थः—केम जे ते सत्य वचन विघातनुं कारण ठे ए हेतु
माटे. त्यारे ते जगाए शुं करवुं? तो तेथी उखडुं वचन बोखवुं. केम जे
ते जगाए ते उखडुं वचन बोखवुं एज हितकारी ठे. ते वचनज ते
जगाए सत्य ठे, केम जे शास्त्रमां कलुं ठे जे, सत्य वचन ते कयुं?
तो तेनो उत्तर एम कयों ठे जे, जे वचन प्राणी मात्रने हितकारी
होय तें सत्य वचन जाणवुं. पूर्वे कलुं इत्यादि स्थळ एज ए आग-
मनो विषय ठे. एटले एवी जगाए सत्य पण न बोखवुं एम अजि-
प्राय ठे. अही तो पांसध्यादि चोर पुरुषोप वश करीने उन्मार्गवने
संसाररूपी पोताने रहेवानुं गाम ते प्रत्ये खइ जवा मानिषो जेम जेने
माथे राजा न होय तेवा जगत्ने पोतानी नजरमां आवे त्या रेंची
जाय तेनी पेठे लोकनां समूहने जोइ कोइ महा सत्यवंत प्राणीए
ते लुंटाता लोकानो पोकार साजळी ते चोर लोकने हेगनुं कारण
एवुं पण ते चोरनुं उन्मार्गे वर्तवापणुं प्रकाश करी देखारुणुं, तेम
प्रवचननी प्रज्ञावना थाय एवा हेतुवने चिंतवनमां न आवे एवा
पुण्यना समूहनुं कारण जाणी ते जिगधारीउना स्वरूपनुं निरूपश
करुं ते शास्त्रमां करवानुं कलुं ठे, माटे अवश्य करवा योग्यज ठे.

टीकाः—॥पडकं॥

सुहृत्सीलतेण गदिप, जवगहिं तेण जगन्निप मणाहे ॥

जो कुणइ कुयियत्तं, सो पक्षं कुणइ संपत्त ॥

अतः कुपथपंकनिमज्जन्नरनिकरोद्धरणाय मया किञ्चिज्ज-
द्विपतमिदमितिसुष्ठुक्तं जगवता प्रकरणकारेणेतिवृत्तार्थः ॥

अर्थः—ए हेतु माटे कुमार्गरूपी कादवने विषे वृत्ता सो-
कना समूहने देखी तेनो उद्धार करवाने अमोए आ कांश्क कथुं
माटे समर्थ एवा आ प्रकरणना करनारे लिंगधारीनुं स्वरूप निरूपण
कथुं ते ठीकज कथुं ठे, ए प्रकारे आ काव्यनो अर्थ थयो. ॥ ३४ ॥

टीकाः—अथ किमिति दिग्मात्रमेवानिहितं यावता निः-
शेषदोषप्रकाशनेन हि मिथ्यापथः सुज्ञानः सुत्यजश्च जवती
त्याशंक्य तन्निरासयोतकेन यत इति पदेनांतरापर्य तदोपाणां-
मानंत्येनाजिधानाशक्यत्वं निदर्शनयाविर्जावयन्नाह ॥ यतः ॥

अर्थः—शा कारण माटे लिंगधारीना स्वरूपनुं निरूपण
दिशमात्रज देखारुथुं? जेवुं ठे तेवुं समस्त देखारुथुं होय तो निश्चे
मिथ्यामार्ग सुखेयी जाणवामां आवे तथा सुखेयी त्याग थाय एवी
आशंका मनमां धरी तेनुं खंरुन जणावनार 'यत' ए प्रकारनुं पर पद्वे
मुकी तेनो उत्तर आ प्रकारे ठे. एम कहेतां ग्रंथकार जणावे ठे जे
ते लिंगधारीउना समस्त दोष थनंता ठे, ते सर्वे दोष कहेतां
मारुं सामर्थ्य नथी ए प्रकारे निदर्शना असंकारवने प्रगट करता उता
आ प्रकारनुं काव्य कहे ठे.

॥ मूल काव्यम् ॥

प्रोद्धूतेऽनंतकाखात् कलमलनिलये नामनेपध्यतोऽर्हन्,
मार्गत्रांतिं दधानेऽथ च तदजिमरे तत्वतोऽस्मिन् दुरध्वो॥
कारुण्याद्यः कुबोधनृपु निरसिसिपुर्दोषसंख्यां विवहे,
दंजोन्नोदेः प्रमित्सेत्सकलगगनो ह्वंघनं वा विधित्सेत्॥३५॥

टीकाः—यत इति यस्माद्धेतोरस्मिन् दुरध्वेऽनंतकाखात्
प्रोद्धूते यो दोषसंख्यां विवहेदित्यादि संबंधः ॥ तत्र प्रोद्धूते
संजाते अनंतकाखात् अनंतानेहसा अनंतोत्सर्पिण्यवस-
र्पिणीपरीवर्तनेनास्यकुमार्गस्याध्वर्यदशकांतःपातित्वेन सिद्ध्यति
पादुर्जावप्रतिपादनात् ॥

अर्थः—जे हेतु माटे अनंतो काळ गया पठी उत्पन्न यणखो
आ दुष्ट मार्ग तेने विषे जे दोष रखा ठे, तेनी संख्या करपा जे पु-
रुष इच्छे; इत्यादि संबंध जाणयो. तेमां अनंतो काळ गया पठी ए-
टखे अनंती उत्सर्पिणी अवसर्पिणी काळ गये आ खिगधारीऊनो
करेखो कुमार्ग ते दश आध्वर्यमानुं ए ठेव्हुं असंजति पूजनरूप
आ आध्वर्य ठे, एम एनी उत्पत्ति सिद्धांतमां प्रतिपादन करी ठे.

टीकाः—कलमलनिलये दुष्यमापातकनिवासे दुष्यमा-
काखोदपरकाखापेरुया महापापः ॥ ततधाश्रातीयासमंजसप्र-
वृत्तिदर्शनात्संज्ञायते सकलं दुष्यमामखं दुरध्वेऽस्मिन्निवसति॥

અથવા કલિરેવકલહ એવ મલં કિદંતસ્ય નિલયે॥તથાનામ અ-
જિધાનં યથા લિંગદર્શનેપિ લોકા વક્તારો જવંતિ॥અમી જૈના અ-
મી સિતાંવર જિહ્વ ઇત્યાદિ ॥

અર્થઃ—કઢીકાઢ સંવંધી પાપનું ઘરરૂપ એટલે દુઃખમા
કાઢનાં પ્રાપ્તે રહેવાનું સ્થાનરૂપ એવા દુઃખમા કાઢવને વીજા કા-
ઢની અપેક્ષાવને મહા પાપ છે, તે હેતુ માટે આ કાઢમાં અતિજેવ
અપડતી પ્રવૃત્તિ દેખવાથી એમ સંજ્ઞાવના થાય છે જે, સમસ્ત દુઃ-
મા કાઢનું પાપ આ દુષ્ટ માર્ગને વિષે નિવાસ કરી રહ્યું છે. અથવા
કહી કહેતાં કલહ એજ જે મલ તેનું ઘરરૂપ એવો આ લિંગધારી
જેનો માર્ગ તેને વિષે નામ એટલે અજિધાન જેમ વાહ્યથી લિંગવેશે
ઠતે પણ લોક એમ કહે છે જે, આ જૈની છે આ શ્વેતાંવર જિહ્વ
છે ઇત્યાદિ ॥

ટીકાઃ—નેપથ્યં રજોહરણાદિવેપસ્તતો ઇંદ્રઃ તતશ્ચ નામને
પથ્યતઃ સુવિહિતસાધરણાન્નામશ્રવણાન્નેપથ્યદર્શનાચ્ચાર્હનમાર્ગ
ત્રાંતિ તાત્વિકજિનપથાદિદશ્યં દધાને વિત્રાણે ॥ નન્વયં પંચાસ્ત-
ર્હિ જિનમાર્ગ એવ જવિપ્યતીત્યત આહ ॥

અર્થઃ—નેપથ્ય કહેતાં રજોહરણાદિ વેપ, પછી પૂર્વે કહ્યો
તે પદનો ઇંદ્ર સમાસ કરવો, વેશ માત્રના નામથી સુવિહિત મુ-
નિના જેવું એક નામ માત્ર સાંજલવાથી તથા દેખવાથી અરિદંતના
માર્ગની ત્રાંતિને ધારણ કરતો શાસ્ત્રમાં કહેલો જે જિનમત તેની
ત્રાંતિ-ઉપજાવતો. એ જગાપ આશંકા કરી કહે છે, જે નિધે પ

खिंगधारीउनो मार्ग एज जिन मार्ग दूशे एवी आशंका थाय ठे तेनो उत्तर कदे ठे जे,

टीकाः—अथ चेति प्रतिकूलपक्षांतरयोतकमव्ययं ॥ न-
न्वतः परमार्थतः तदजिमरेऽर्हन्मार्गधातुके ॥ अयमर्थः ॥ यथाऽ
जिमराः प्रघ्नघातुकाः स्ववेपेण राजादिघातकर्तुमशक्नुवंतो
वेपपरावर्त्तनेन राजादिकं व्यापादयन्ति ॥ तथैतेपि गृहस्थवेपेणा-
र्हन्मार्गच्छेदनं तथाविधातुमपारयन्तो यतिवेपेण विरुद्धप्ररूप-
णाच्चेष्टितादिनाऽर्हन्मार्गमुच्छिदन्तीति ज्ञवंत्यजिमराः ॥

अर्थः—‘अथ च’ एटसो विपरीत पक्षांतरने कहेनारो अ-
व्यय ठे. ए हेतु माटेनिश्चे परमार्थधी विचारी जोतां ए खिंगधारीउ
अरिहंतना मार्गने घात करनारा ठे. तेमां प्रगटपणे आवो जावार्थ
रह्यो ठे. जे, जेम राजादिकने ठाना मारनारा घातकी पुरुषो; ते पो-
तानो जेवो ठे तेवो वेश राखी राजा प्रमुखने मारवा समर्थ नथी
यता त्यारे पोतानो वेप पलटी बीजो वेप करी राजादिकने मारे ठे
तेम आ खिंगधारीउ पण गृहस्थना वेपवके अरिहंतनो मार्ग छेदन
करवा. न समर्थ यथा त्यारे यतिनो वेप धारण करी विरुद्ध प्ररूप-
णाउ करवी; इत्यादि उपायवके अरिहंतना मार्गनो उच्छेद करे ठे
माटे ए घातकी ठे.

टीकाः—ततश्च दुरध्वदुरध्ववर्त्तिनोरजेदोपचारादित्य-
मुपन्यासः ॥ अस्मिन् प्राग्वर्णितस्वरूपे दुरध्वे कुमारें कारु-
ण्यात् मास्मामी वुरुन् जना अस्मिन् कुपथपंक इति दयाभ्यवसा-

यात् यःकश्चिन्महासत्वो नृपुर्लिंगिजावनाजावितेषु मत्स्ये
कुबोधं कुदेशनोत्पादितमसत्पथे पि सत्पथत्रयं निरसितिपुर्णि-
जित्सुः ॥ यदि हि कथंचिदमीषां मूढानां दुरध्वदोषसामस्य-
प्रदर्शनेनायं कुबोधो विध्वंसते तदामी उपकृता ज्वंतीत्याशयेन
दोषसंख्यां दूषणेयतां विवक्षेत् अजिधिरसेत् ॥

अर्थः—ते हेतुमाटे दुष्ट एवो जे मार्ग अने जे दुष्ट मार्ग
रहेनार पुरुषो ए वेनो उपचारथी अज्ञेद ठे तेथी ए प्रकारे कहुं
आ पूर्व कह्यो एवो जे दुष्ट मार्ग तेने विषे जरुपुरुषो बुने ठे, ते
देखी ए प्रकारनी करुणा आवी जे, आ पुरुषो कुमार्गरूपी कादवनां
बुने ठे एवा अध्यवसायथी तेमने उद्धरवा आ कहुं ठे, एम संबंध
जाणवो. लिंगधारीजनी जावनायके सहित थपला तथा कुदेशनाथी
उत्पन्न थपलो जे कुबोध एटले असत् मार्गने विषे पण आ तत्
मार्ग ठे एवी ज्ञांति तेने नाश करवा इच्छता अने जय पामता एग
पुरुषो तेनी मध्ये कोइक महासत्ववाळो पुरुष एम विचारे ठे जे
कोइ प्रकारे आ मूढ पुरुषोने दुष्ट मार्ग संबंधी समस्त दोष दे-
खानीए तो तेणे करीने एमनो कुबोध नाश पामे तो एमनो उप-
कार कयों कहेवाय एवा अजिप्रायवके दोष संख्याने कहेवा इहे ॥

टीकाः—एतावत् संख्या अत्र कुमार्गे दोषाः संतीति पो-
वन्तुमिष्टेदित्यर्थः ॥ स पुमान् अंनोजस्रं अंनोपेरणवस्य प्रमि-
त्सेत् ॥ इयदत्रांत इति चुलुकादिजिः संचिख्यासेत् ॥ जप्र-
धिजप्रमिस्तानिदर्शनेन दुरध्वदोषाणामसंख्येयतासिद्ध्या

અપસ્તિપ્પન્ વિવક્ષિતતદાનંત્ય ચિહ્વાપયિપયા નિર્દર્શનાં-
તરમાદ્ ॥

અર્થ:—પટલે આ કુમાર્ગને વિષે દોષની આટલી સંખ્યા
ઠે, એમ જે કહેવા ઇચ્છે (પટલો અર્થઠે) તે પુરુષ સમુદ્ધના જલ્લનું
પ્રમાણ કરે જે આ સમુદ્ધમાં આટલું જલ્લ ઠે, પટલે અંજલિ આદિ-
કવને કહેવા ઇચ્છે, જે સમુદ્ધનું જલ્લ આટલો અંજલિયો પ્રમાણે ઠે.
સમુદ્ધના જલ્લની પ્રમાણ કરવાની ઇચ્છાનું દૃષ્ટાંત દેવાનું તેણે કરી-
ને હુદ્ માર્ગના દોષનું અસંખ્યાતપણું સિદ્ધ થયું તેણે કરીને સંતોષ
ન પામતાં પ્રંધકાર વઢી તે દોષનું અનંતપણું ઠે એમ કહેવાની ઇચ્છા
બીજું દૃષ્ટાંત કહે ઠે.

ટીકા:—સકલગગનોલ્લંઘનં પદ્મ્યાં સમગ્રાંતરિક્ષાંતપ્રાપ-
યં વેતિ પદ્માંતરે વિધિત્સેત્ વિકીર્ણેત્ ॥ અયં ચ નિર્દર્શના ના-
માલંકારઃ ॥ યત્ર પ્રાકરણિકાપ્રાકરણિકયોઃ પરસ્પરં સંબંધા
જાવાદુષનાયાં પર્યવસાનં તા નિર્દર્શનેતિ તલ્લક્ષણાત્ ॥

અર્થ:—સમસ્ત આકાશનું ઉલ્લંઘન પગલે કરવા ઇચ્છે
એવો ઠે, એમ ધીજા પદ્મને વિષે અર્થ થયો એ નિર્દર્શના નામે અલં-
કાર થયો. જે જગાણ વર્ણન કરવા યોગ્ય જે વસ્તુ તથા તેથી ધીજી
વસ્તુ એ બેનો પરસ્પર સંબંધ નથી, એ હેતુ માટે ઉપમાને વિષે પર્ય-
વસાન થવું તે નિર્દર્શનાલંકારનું લક્ષણ ઠે.

टीकाः—॥ यदुक्तं ॥

अनवद्वस्तुसंबंध उपमा परिकल्पक इति तद्वत्
प्राकरणिकाप्राकरणिकयोर्दुरध्वदोषदोषसंख्याविवक्षणजलधिज-
लप्रमित्तयोर्दुरध्वदोषसंख्याविवक्षणसकलगगनोल्लंघनविधित्-
योर्वा पृथक्पृथग्विषयत्वादन्योन्यासंबद्धयोरुपमायां पर्यवसानं॥
सागरांजःप्रमित्तेव च सकलगगनोल्लंघनविधित्तेव वा प्रकृत-
पुरुषेण दुरध्वदोषसंख्याविवक्षा ॥

अर्थः—ते कहें ठे जे, उपमानी परिकल्पना करना वस्तु-
नों संबंध जेमां होय ते निदर्शनालंकार कहीए, माटे आ जगाए
वर्णन करवा योग्य ने अवर्णन करवा योग्य एवा जे दुष्ट मार्गना
दोष कहेवा ते तथा समुद्रना जलनुं मान करवुं ते वेनुं अथवा दुष्ट
मार्गना दोषनी संख्यानुं कहेवुं तथा सकल आकाशनुं उल्लंघन क-
रवानी इच्छा ए वेना विषय जूदा जूदा ठे, ते हेतु माटे ए वेने पर-
स्पर संबंध नथी तेथो उपमा अलंकारने विषे एनुं पर्यवसान ठे,
केम जे समुद्र जलनी प्रमाण करवानी इच्छा जेवी ठे अथवा सकल
आकाशने उल्लंघन करवानी इच्छा जेवी ठे तेवी पुरुषने आ चालतो
खिगधारीउंनो करेलो दुष्ट प्रवाहरूप मार्गना दोषनी संख्या करवानी
इच्छा ठे. एटले परमार्थ ए ठे जे ए मार्गना दोषनी संख्या करी
शकाय एवी नथी.

टीकाः—ततोऽपमर्थः ॥ ॥ यथा सागरांजोऽतिजूपस्वात्
प्रमातुमशक्यं सकलगगनोल्लंघने वानंत्याद्धिधातुमशक्यं तथा
दुरध्वस्य महामित्यात्वरूपस्य लोकोत्तरविद्वत्समंजसचेष्टितः

शतसदससंनृतगान्दोषसंख्याप्यति बाहुल्याद्वतुमशक्येति॥
अतो दिग्मात्रमेवोदाहृतं ॥ तावन्मात्रेणापि केषांचित् पुण्या-
त्मानां मोहापोदेन सत्पद्याच्युपगमो जविष्यतीति धियेति
पुनार्थः ॥ ३५ ॥

अर्थः—ते हेतु माटे आ अर्थ सस्फुट ठे जे, जेम सागरनुं
जख अतिशे ठे माटे तेनुं प्रमाण करवा समर्थ नयी थवातुं. अथ-
पा समस्त आकाशनुं ठलंपन करवा समर्थ नयी थवातुं. केमजे ते
अनंतु ठे ए हेतु माटे; तेम दुष्ट मार्गनुं महामिथ्यात्वरूपपणुं ठे ते
लोकोतर विरुद्ध जे अघटीत अर्थ तेनां सेंकनो तथा हजारो तेणे
सहित ठे माटे ते दोषनी संख्या पण अति घणी ठे; माटे कही श-
काती नयी, ए कारण माटे आ दिश मात्र देखानी ठे तेणे करीने
पण केटसाक पुण्यात्मा प्राणीने मोहनो नाश यशे तेणे करीने
सन्मार्गनी प्राप्ति यशे, एवी युद्धिये करीने आ कणुं ठे. ए प्रकारे
आ काव्यनो अर्थ थयो. ॥ ३५ ॥

टीकाः—ननूकन्यायेन खिगिनश्चेद्यतयो न जवंति ॥ त-
र्हि न संत्येव क्वचित्संप्रतिश्रुतो कञ्चक्षणज्ञाजो यतयोऽदर्शनात् ॥
तथा च ज्ञानदर्शनान्यामेव जगत्तीर्धमनुवर्चत इति मन्यमानं
मूढंप्रति खिगिन्यः पक्षांचरसंसूचकेन तथा शब्देनांतरापूर्य
संप्रति वर्तमानतया कालोचितयतिषक्षणसहितान् सुविहि-
तयतीन् प्रतिपादयन्नाह ॥

अर्थः—तर्क करी कहे ठे जे, पूर्वे कह्यो ए न्याये करीने

लिंगधारि जो यति न होय तो आ कालमां कोई जगाये सिद्ध
तमां जेवां लक्षण कहां ठे, तेवा लक्षण वाळा यति नथीज केम
तेवा लक्षण वाळा यति कोइ जगोए देखाता. नथी, ए हेतु मो
वळी ज्ञान दर्शने करीने जे जगवत्तुं तोर्थ वत्तें ठे, एम जाणत
शिष्य प्रत्ये लिंगधारी विनां शास्त्र लक्षणथी मळता आवता ए
सुविहित यतियो ठे, ए प्रकारनो पक्षांतरने जणवनार तथा श
मध्ये भूकी वर्तमान कालमां उचित एवा यति लक्षणवने सहि
सुविहित यति ठे एम प्रतिपादन करता सता कहे ठे.

तथाच ॥ मूलकाव्यम्:—

न सावयाम्नाया न, वकुश कुशीलोचित यति ।
क्रिया भुक्ता युक्ता, न मदममताजीवन जयैः ॥
न संक्षेसावेशा, न कदजिनिवेशा न कपट ।
प्रिया ये तेद्यापि स्युरिह, यतयः सूत्ररतयः ॥ ३६ ॥

टीका:—तथेति यथा संप्रति ज्ञूयांसो लिंगिनः संति तथा
तेन प्रकारेण विरलाः सुविहिता अपीत्येतदेवाह ॥ तेद्यापि स्यु-
रिह यतय इति संबंधः ॥ आम्नायो गुरुशिष्यप्रतिशिष्यादिक्रमेण
संप्रदायः सावयः प्राग्वर्णितोद्देशिकज्ञानायुपज्ञोगादेः सपाप
ग्राम्नायो येषां ते तथा नञातेरां निषेधः ॥ अधुना तनरुद्धोद्देशि-
कज्ञोजनचैलवासादिना सावयसंप्रदायवंतो येन ज्ञवन्ति तथा ॥

अर्थः—ते प्रकारे नथी एटले जेम वर्तमान काळे घणा
 लिंगधारीउं ठे, ते प्रकारे सुविहित नथी. सुविहित विरल ठे, पण
 सुविहितनी नास्ति नथी. जे हेतु माटे अद्यापि एटले. आ काळमां
 पण सुविहित ठे, ए प्रकारनो संबंध आ काव्यमां जाणवो. आम्हाय जे
 शिष्य तेना शिष्य इत्यादि कमनो संप्रदाय ते पूर्वे. कणुं जे उद्देशिक
 शिक जोजनादिकनुं जोगवुं तेशे करीने सावय. यएलो ए प्रकारनो
 नथी आम्हाय जेमनो एवा, एटले आ काळनी रुढीये उद्देशिक जोजन
 तथा चेत्यवास इत्यादिके करीने सावय. संप्रदाय वाळा जे नथी ते.

टीकाः—वकुशं शयसमतिचारयंकेन समसं प्रक्रमाचारित्रं ॥
 ततश्च वकुशचारित्रयोगात्साधवोपि वकुशाः ॥ ते च छिन्ना ॥
 उपकरणदेहेदात् ॥ तत्रोपकरणवकुशा येवर्पाप्रत्यासत्तिमंतरे-
 णापि कदाचिद्वस्त्रादिकं धावन्ति श्रुद्विषाद्यंशुकादिच जिघृक्षन्ति
 कदाचित् परिदधते च ॥

अर्थः—॥ तथा वकुश केतां शयस एटले अतिचाररूपी
 कादववने मेलुं यएखुं चारित्र, तेना योगथी साधु पण वकुश
 कहीए, ते साधु वे प्रकारना ठे, तेमां. एकतो उपकरण जेदथी अने
 बीजा देह जेदथी, तेमां उपकरण वकुश तेने कहीए जे वर्पाकाळ
 समीप थया विना पण क्यारेक वस्त्रादिकने धुए तथा फीणां सारां
 इत्यादि गुण युक्त वस्त्रादिकने गृहण करवा इष्टे. तथा क्यारे तेनुं
 धारण पण करे.

टीकाः—पात्रदंरुकाद्यपि घृष्टं तेषादिभ्रक्ष्णोत्पादिततेजः-

સ્કં ચ ધારયતિ ॥ ઉપકરણમપ્યતિરિક્તં પ્રાર્થયંતે સ્તિ ॥ વેદ્વકુ-
શાસ્તુ યે ક ચરણનલાદીન્ કદાચિત્રિર્નિમિત્તં જૂપયંતીતિ ॥ ઇમે-
ચ દ્વિવિધા અપિ શિષ્યાદિપરિવારાદિકાં વિજ્ઞૂર્તિતપઃપાંક્તિ-
દિપ્રજવં ચ યશઃ પ્રાર્થયંતે તદાસાદનેન ચ પ્રમોદંતે ઠેદાદૈંધ્યાતિ-
ચારૈર્વહુન્નિઃ શવલિતા અપિ કર્મક્રયાર્યમુચ્યતા સ્ત્યાદિ સરૂપ
યુક્તા વકુશાઃ ॥

અર્થઃ—તથા પાત્રાં તથા દાંતો સ્ત્યાદિક પળ ઘશેષાંતે
લાલિકે ચોપનેલાં જ્ઞલજ્ઞલાટ એવાં કરી ધારણ કરે અને અધિક
ઉપકરણ પળ પ્રાર્થના કરી રાલે. હવે વેદ્ વકુશ તો તેને કહીય
જે હાયપગના નલાલિકને ક્યારેક કારણ વિના પળ શોનામે. પ
ને પ્રકારના વકુશ પળ શિષ્યાદિ પરિવારરૂપી વિજ્ઞૂતિને તથા તપસી
ઉત્પન્ન થપ્પુ તથા પંક્તિપણાથી ઉત્પન્ન થપ્પુ જે યશ તેની પ્રાર્થના
કરે અને તે મલ્લયાથી રાજી થાય અને ઠેવને યોગ્ય એવા ઘણા અ-
તિચારવને શવલ યયા ઠે એટલે યુક્ત થયાઠે તોપણ કર્મક્રયને યો-
ગ્યમવંત ઠે, સ્ત્યાદિ સરૂપ યુક્ત હોય તેને વકુશ કહીય.

ટીકાઃ—॥ યદુક્તં ॥

ઉપકરણેવેદ્વકુશા સ્ત્રીરસગારવાસિયા નિધં ॥

વકુશવસ્ત્રેયયુક્તા નિગંધા યાગસા જ્ઞાપિયા ॥

અર્થઃ—ને વાન શાસ્ત્રમાં કહી ઠે જે, ઉપકરણને તથા ર-
હેવે લોલાં રાલે તથા ક્યાંક શ્રદ્ધિગારય તથા રસગારય સદિ

होय तथा नित्ये घणुं शबळ एटखे घणुं मखिन ठेव प्रायश्चित्त थावे
त्यां सुधी मखिन चारित्र सहित एवा जे निर्मय ते वकुश कहिए.

टीका:—तथा कुत्सितं शीलं चरणं येषां ते तथा ॥ तेषि-
छिधा ॥ आसेवनाकपायजेदात् ॥ तत्रासेवनाकुशीला ये ज्ञान
दर्शनचारित्रतपांसि किंचिदुपजीवंतिकपायकुशीलास्तु ये क्रो-
धादिभिः कपायैर्ज्ञानादिगुणान् गुंजंति अथवा कपाये
ज्ञानादीन् ये विराधयंति ॥ जवोछेदायोपस्थिता अपीत्यादि
लक्षणजाजश्च कुशीला इति ततो वकुशाश्च कुशीलाश्चेति छंदः

अर्थ:—बळी कुत्सित एटखे निंदित ठे चारित्र ते जेमनुं ते
कुशील कहिए. ते कुशील ये प्रकारना ठे. तेमां एक तो आसेवना
कुशील तथा कपाय कुशील एवा जेदथी. तेमां आसेवना कुशील
तेने कहिए जे, ज्ञान दर्शन चारित्रने तथा तपने कांइ आजीविका
रूपे धारण करे, थने कपाय कुशीलतो क्रोधादि कपाये करीने ज्ञा-
नादिक गुणने जोमे (जेळवे) अथवा कपाये करीने ज्ञानादिक
गुणनी जे विराधना करे थने संसारनो उछेद करवा तत्पर पण य-
पसा इत्यादि लक्षणवाळा ठे ते कुशील कहिए. त्वार पठो वकुश
ने कुशील ए वे पदनो छंद समाप्त करवो.

टीका:—तेषामुचिता योग्या यतिक्रिया प्रत्युपेक्षाप्रमार्जन-
प्रभृतिका साधुसमाचारी तथा मुक्ता रक्षिता ये न जघंति ॥ प्रत्यहं
यतिकृत्य पन्निषद्गुणा पमज्जणा, जिस्किरिया सोय गुंजणा चैव ॥

પત્તગધુયણ વિચારા ચંચલ માદસ્સયાઙ્ગેત્યાદિ ॥ દશવિ
ચક્રવાલાદિ સામાચા ચારીરિણ ઇત્યર્થઃ ॥

અર્થઃ-તેમને યોગ્ય એવી જે મુનિની ક્રિયા પમિલેહ્ણ પ્ર
ગ્રાદિ સાધુ સમાચારી તેણે રહિત એવા જે નથી પટલે નિત્યે સ
સમાચારીયે યુક્ત છે. સાધુને નિત્ય કરવા યોગ્ય એવી ક્રિયા જે
મિલેહ્ણ ઇત્યાદિ.

ટીકાઃ-અત્ર ચ પુલાકનિર્ગ્રંથસ્નાતકપરિહારેણ વદ્વકુશ
કુશીલોચિતક્રિયાયુક્તયતિગવેપણં તત્તૈરેવ સર્વતીર્થકરાણાં
તીર્થપ્રવૃત્તેઃ સર્વજિણાણં જહ્વા, વકુશકુશીલેહિં વદ્વેતિત્ય,
મિતિવચનાત્ ॥ તથા ન યુક્તા ન સ્પૃષ્ટા મદો જાત્યાંદિજિરાત્મો-
ત્કર્પપ્રત્યયઃ મમતા ગૃહસ્થાદિપુ પ્રતિવંધો મમેતેયોગક્ષેમં વહંતિ
તતો યયમીપાં વ્યાપ્યનિષ્ઠં ન સંપદ્યતે ઇત્યાદિ સ્નેહેન તત્સુખ
દુઃખાચ્યાં યતેરપિ તદ્ભૂતેતિ યાવત્ ॥

અર્થઃ-આ જગાયે પુલાક નિર્ગ્રંથ તથા સ્નાતક એ સર્વેનો
ત્યાગ કરી જે વકુશ કુશીલને યોગ્ય એવી જે ક્રિયા તેણે યુક્ત એવા
યતિ સ્વોલી કાઢ્યા તેનું કારણ એ છે જે, વકુશ કુશીલવમેજ સર્વ
તીર્થકરના તીર્થની પ્રવૃત્તિ થાય છે, એ હેતુ માટે. તે કહ્યું છે જે, સર્વ
જિનના તીર્થને વકુશ કુશીલ વૃદ્ધિ પમારે છે એવા વચનથી, વઘી
તે વકુશ કુશીલ કેવા છે ? તો પોતાના ઉત્કર્ષને જણાવનાર જા-
ત્યાદિક જે મદતે જેમને સ્પર્શ કરી શકતા નથી, તથા ગૃહસ્થાદિ-
કને વિષે પ્રતિવંધ પડેલે આ શ્રાવક તો મારા છે મારો યોગ ક્ષેમ

करे ठे. ए प्रकारे गृहस्थादिकने विषे, जे ममता, तेथी एम याय ठे जे आश्रावकादिकनुं वयारे पण अनिष्ट पटले मातुं न थान्त, इत्यादिक स्नेहे करीने यति पण ते आश्रवकना सुखवने सुखी याय ठे, अने दुःखवने दुःखी याय ठे. पटलो जावार्थ ठे, माटे ते गृहस्थ साथे परिचय राखता नथी.

टीकाः—आजीवनं आजीविका निर्वाहस्तस्माद् जयं-
तद्ज्ञावसंज्ञावनया जीतिर्यद्दिनिर्विदितशेस्थित्याः सिद्धांताध्य-
यनाविवरहिता वा गृहस्थधंदोऽनुवृत्तिं विना निःस्पृहताया शुद्धं
प्ररूपयंतो वा एतत्कृतनिर्वाहाजावेन कथं वयं जीविष्याम इत्या-
द्यध्यवसाय इत्यर्थः ॥ ततश्च मदश्चेत्यादि छंदः ॥

अर्थः—आजीविका पटले निर्वाह तेथी जे नय तेनी संज्ञावनाये करीने जे जय, पटले गृहस्थ खोसोये जायुं ठे शिषि-
स्वपणुं ते जेमनुं, अथवा सिद्धांतनुं जे अध्ययनादि तेणेरहित अथवा
गृहस्थनी अनुवृत्ति विना निःस्पृहपणे शुद्ध प्ररूपणा करतां ए
आश्रवक निर्वाह नही करे तो आपणे केम जीरोए इत्यादि अध्यव-
साय, पटलो अर्थ जाणवो, स्वार पगो मद पद साथे छंद
समाप्त थाय.

टीकाः—तेर्मदासत्यानां हि राजनपनपुत्ररुजश्रादिसंग-
त्यागेन प्रमज्ज्याग्राहिणां कुतस्तयो गृहस्थादिषु मनतायशसा-
ह्नीयानामेव तद्ज्ञायात् ॥ एवं च सति ममतादिनिर्जिताः ॥
तथा संक्षेपः अविगितप्रवादतया प्रतीयमानो रोद्धाध्यवसाय-

स्तस्य आवेशः आवेगः उत्कर्षो येषामिति व्यधिकरणो बहुव्रीहिः
तथा येन नवंति॥संज्वलनकपायोदयत्वेन तेषां तन्निबन्धनप्रयमा-
दिकपायोदयान्नावात् ॥

अर्थः—ते महा सत्ववंत पुरुषो स्वजन तथा धन तथा
पुत्र तथा स्त्री इत्यादिक संगनो त्याग करीने प्रव्रज्या गृहण को
ठे तेमने गृहस्थादिकने विषे ममतादिक थवानो अवकाशज यतो
नथी एटले तेवा महान्त पुरुषो गृहस्थादिकने विषे ममता कोज
नहीं, एतो नपुंसकनेज गृहस्थादिकने विषे ममता थाय ए हेतु
माटे. ए पुरुषो एवा ठे तेथी ममतादिक वर्जित कहा. बन्नी
संक्लेश कहेतां अविठिन प्रवाह पणे जणातो जे रौद्र अध्यवसाय,
तेना जे आवेश कहेतां वेग ते ठे जेमने ए प्रकारनो व्यधिकरण
बहुव्रीहि समाप्त करवो, ते प्रकारना जे नथी. केम जे ते बकुश
कुशीलने संज्वलन कपायनो उदय ठे पण तेमदादिना कारण
नूत जे प्रथमादि कपाय एटले अनंतानुबंधि आदि कपाय तेनो
उदयज नथी ए हेतु माटे.

टीकाः—न कदञ्चिन्निवेशाः अनाजोगादिना अन्यथाकारं
स्वर्यं प्रज्ञप्ते अच्युपगते वावस्तुनि कुत्सितमानसाग्रहवंतो ये न
नवंति तन्निमित्तजनरंजनापरिणामाच्चावात् ॥ ममताजीवन
प्रयादयश्च साधुत्वबाधकत्वाद्यतोनां सर्वथा हेया एवेत्यत-
स्तेषामिह निषेधो विशेषणं प्रदर्शितः ॥

अर्थः—कुत्सित आग्रहवाळा नथी एटले अजाणपणे अः

न्यथा प्रकारे वस्तु कदापि आवे अथवा अंगिकार करवामां आवे तो जेमने कदाग्रह नथी. केमजे ते कदाग्रहनुं कारणरूप जे मि-
थ्याजिमान ते तेमने विषे नथी ए हेतु माटे. वळी ते वकुश कु-
शील केवा ठे? तो जेमने कपट वाहालुं नथी एवा एटखे माया प्र-
धान जे अनुष्ठानो क्रिया तेने विषे तत्पर एवा नथी. केमजे ते माया
कपट ठे कारण जेनुं एवुं जे लोकंजन परिणाम तेनो अज्ञाव ठे,
ममता तथा आजीविका तथा जय इत्यादिक साधुपणाना बाधक
ठे, ए हेतु माटे यतिने सर्वथा प्रकारे ए त्याग करवा योग्यज ठे ए
हेतु माटे तेमनो निषेध आ जगाए विशेषे करी देखारयो ॥

टीकाः—॥ यदुक्तं ॥

एवं च संकिञ्चिता, मादृष्टाणामि निच तद्विद्धा ॥

आजीवियजयघत्या, मूढा नो साहूणो नेया ॥

अर्थः—ते बात शास्त्रमां कही ठे जे ए प्रकारे माता अ-
ध्यवसायवाळा तथा.

टीकाः—य एवं गुणगणोपेतास्ते यतयः साधवः अद्यापि
सुसाधुविरहितपाशंकिते दुःपमाकाक्षेपि आस्तां दुपममुप-
मादायित्यपि शब्दार्थः स्युर्जवेयुः इह प्रवचने सूत्ररतयः सिद्धं-
ताध्ययनाध्यापनव्याख्यानध्वषणपरायणाः अध्ययनादिकर्तव्य-
ताविषयतयेव तेषां शास्त्रीयशिक्षाध्वषणात् ॥

અર્થ:—જે એ પ્રકારે ગુણગણે સહિત છે તે સાધુ છે. આ
કાલમાં પણ પડેલે સુસાધુનો વિરહ જેમાં છે એવી આશંકાએ સ
હિત એવો આ દુપમા કાલ તેને વિષે પણ સુસાધુ હોય તો દુપ
સુખમાદિક વીજા કાલમાં હોય તેમાં શું કહેવું ! એ પ્રકારનો અર્થ
શબ્દનો અર્થ છે. આ જિનશાસનને વિષે સૂત્રને વિષે પ્રીતિવાદ
પડેલે સિદ્ધાંતનું જાણવું જાણાવવું, કહેવું, સાંજીવવું તેને વિષે ત
ત્તર એવા, કેમજે સિદ્ધાંતનું જાણવું શ્યાદિ તેમની શિક્ષા શાસ્ત્રમાં
સાંજીવીય ઠીક એ હેતુ માટે.

ટીકા:—॥ યદુકં ॥ શાસ્ત્રાધ્યયને ચાધ્યા પને ચ સંચિંતને
તથાત્મનિ ચ ॥ ધર્મકથને ચ સતતં યત્નઃ સર્વાત્મનાકાર્યઃ ॥ ન તુ
લિંગિનિ શ્વ પ્રવજ્યાદિનમારજ્ય વ્યવહારમંત્રાદિપ્રયોગતત્પરાઃ ॥
એતેન તેપામુન્માદાયજાવઃ પ્રતિપાદિતઃ ॥ મહાત્મનાં સૂત્રા
ધ્યયનાદેરેવં ફલત્વાત્ ॥ એતેન સંત્યેવ સંપ્રતિ યથોક્તલક્ષણ
જાજો યતયોઽર્શનાદિત્યાદિ યદાશંકિતં તદપાસ્તમ્ ॥

અર્થ:—તે વાત શાસ્ત્રમાં કહી છે જે, સાધુએ શાનુષ્ઠં જાણવું
તથા જાણાવવું તથા ચિંતન કરવું તેને વિષે તથા આત્માનો વિચાર
કરવો તથા ધર્મ સંજીવવો તેને વિષે સર્વ પ્રકારે નિરંતર યત્ન
કરવો. પણ લિંગધારીઓને પેઠે જે દિવસયો પ્રવજ્યા લીધો તે દિ
વસને આરંજી વ્યવહાર કરવો તથા મંત્રાદિકનો પ્રયોગ કરવો તેને
વિષે તત્તર નથી થતા. એ વચન રૂઝું તેણે કરાવે તે સુરિહિત સા
ને ઉન્માદ આદિ દોષ નથી એમ પ્રતિપાદન કર્યું. મોટા પુરુષોને

સુત્રાદિકનું જાણવું ઇત્યાદિકથો એ પ્રકારનું ફલપણું થાય છે એ
 હેતુ માટે, એ ક્યું તેણે કરીને આ કાઢમાં પણ શાસ્ત્રમાં કહેલાં
 જે લક્ષણ તેણે સદિત એવા યતિ ઠેજ. પૂર્વે પ્રતિવાદિય નિપેધ કર્યો
 હતો જે આ કાઢમાં શાસ્ત્રોક્ત લક્ષણવાળા સાધુ નથી, કેમજે
 તે દેખાતા નથી. ઇત્યાદિ જે આશંકા કરી હતી તેનું સંમતનું ક્યું.

ટીકા:—કાલાદિદોષાત્ પ્રાયશસ્તથાવિધયતીનામદર્શને-
 પિ ક્વાપિ તેન સંતીત્યનાશ્ચાસસ્યકર્તુમયોગ્યત્વાત્ ॥

॥ યદુક્તં ॥

કાલાદિદોષઠં કહવિ, જઈવિ દીસંતિ તારિસાં ન જઈ ॥
 સવત્ય તદ્દવિ ન ઢિતિ નેવ કુજ્જા અણાસાસં ॥

અર્થ:—કાલાદિ દોષથી વધુધા તે પ્રકારના યતિનું નામ
 દેખાતું કોઈ જગાએ થતું નથી તેણે કરીને તે પ્રકારના સુવિદિત
 સાધુ નથી એ પ્રકારનો વિશ્વાસ રાખવો તે અયુક્ત છે એ હેતુ માટે
 તે વાત શાસ્ત્રમાં કહી છે, જો કાલાદિ દોષથી કદાપિ તે પ્રકારના
 સત્પુરુષો દેખવામાં આવતા નથી તોપણ સર્વ જગાએ તેવા સત્પુરુ-
 પોનો વિષેદ થયો છે એ પ્રકારનો અવિશ્વાસ ન રાખવો.

ટીકા:—આતીર્થમાગમે વકુશકુશીલાનામનુવૃત્તિશ્રવ-
 ણાત્ ॥ યદાહ ॥ ન વિણા તિત્યં નિયંતેહિં નાતિત્યા યનિયંત્યા ॥
 ઠકાયસંજમો યાવ તાવ અણુસજ્જણાદુણ્દમિતિ ॥ વકુશકુશી-

अयोरनुवृत्तिरिति तत्र व्याख्यानात् ॥ तथाच ज्ञानदर्शनान्यामेव
संप्रति तीर्थमिति ब्रुवाणस्य चतः प्रायश्चित्तापत्तेः ॥ यदाह ॥
केसिंचिय अपसो, दंसणनाणेहि वट्टए तित्थं ॥ बुद्धेनं च चरिं,
वपमाणे जारिया चजरो ॥ असद्वद्महानदनिष्ठतश्चसंधवास्त
प्रसंगात् ॥

॥ यदुक्तं ॥

जो जणइ नत्थि धम्मो, नय सामइयं न चेवय ययाइ ॥
सो समणसंघवज्जो, कायवो समणसंघेण ॥

अर्थः—ए वात शास्त्रमां कही ठे जे असत् आग्रहयी ते
वातने न इच्छता जे पुरुषो तेने संघ बहार करयानो प्रसंग ठे. ते
वात शास्त्रमां कही ठे जे, जो कोइ एम कहे जे धर्म नयी, साम-
यिक नयी, प्रतादि नयी तो ते पुरुषने श्रमणसंघे श्रमण संपयी
बाहार काढवो.

टीकाः—तस्मात्संत्ययापि विरक्षाः प्राग्वर्णितगुणा मुनयः
॥ यदाह ॥ ता नासरासिगद्धिदु-रिण्वि तद् दस्किणेविइह रित्रे ॥
अत्रि चिय जा तित्थं, विरखतरा केइ मुणियवरा ॥ इति-
वार्थः ॥ ३६ ॥

अर्थः—ते माटे त्या काळमां पण पूर्ण जेना गुण वतोन इहां
परा मुनिउ विरख ठे. ते वात शास्त्रमां कही ठे जे—

टीकाः—तदेवं दुःपमायामपि सुविहितयतिसत्तां व्यवस्थाप्य सांप्रतं सामान्यविशेषगुणवन्नया तेषामेव वंदनीयतां प्रदर्शयन्नाह ॥

अर्थः—ते हेतु माटे दुःपमा कालमां पण सुविहित यति ठे, एम स्थापन करी हवे सामान्य विशेष गुणयुक्तपणे तेमनुंज वंदनीयपणुं ठे एटखे वंदन करवा योग्य ते सुविहित यतिज ठे एम देखामता ठता कहे ठे ॥ ३६ ॥

॥ मूलकाव्यम् ॥

संविन्नाः सोपदेशाः श्रुतनिकपविदः क्षेत्रकालाद्यपेक्षा ।
नुष्टानाः शूद्रमार्गप्रकटनपटयः प्रास्तमिध्याप्रवादाः ॥
वंद्याः सत्साधवोऽस्मिन्नियमशमदमौचित्यगांजीर्यधैर्य
स्थैर्योदाचार्यचर्याविनयनयदयादाक्ष्यदाक्षिण्य पुण्याः ॥ ३७ ॥

टीकाः—वंद्याः सत्साधवोऽस्मिन्निति संबंधः ॥ संविन्ना-
मोक्षान्निष्ठापुकाः नवजीर्यो वा ॥ नतु परलोके मुख्येनेदृशोक्त
प्रतिबद्धाः ॥ एवं विधा अपि स्वनिस्तारका एव जक्षिष्यन्ति ॥
तथा च किं तेरित्यत आह.

अर्थः—आ जगतमां जे सुसाधु ठे ते वंदनीक ठे, ए प्रकार-
रनो संबंध जाणवो. ते सुसाधु केश ठे? तो मोक्षना अभिप्रायी थ-

भवा संसारयो जय गानना एवा पण पग्गोहना हायंयी विमु-
यऽ आ सोहमां वेधापग्गो नयी ए प्रहाग्गो वे. नो पण वेत्ता
तारक हसे ते माटे ने नेने भुं ? एयी आगं हा करी उतर हंसे

टीका:—सोपेदजाः धर्मदेशनानलगः नत्ताअस्यमान-
शीघ्रत्वादिना तं हमुनाः तं विना जज्यां पकाराना गतस्य चा-
श्यं यतिना विधेयत्वात् ॥ अन्यथात्मनरित्यमात्रप्रसंगात् ॥ यथा
कथं नित् तद्ज्ञानमुक्तिगानुहनेनापि कृतकृत्येन जगयता नवि-
कोपनिर्णीयं तथादरणात्

अर्थ:—जे सुसाधु केवा ठे ? तो धर्म देशना करवामां त-
त्पर ठे. पण आच्छत तथा सातासुख शीघ्रपणुं इत्यादिके करी धर्म
देशनायी विमुख नयी, केमजे ते धर्म देशना विना नव्य पुरुषने
उपकार यतो नयी ए हेतु माटे, ने ते नव्य पुरुषनो उपकार यतिप-
थवश्य करवा योग्य ठे, जो एम न होय तो ते यतिने उदरचरी-
णानोज प्रसंग आवे एट्ठे ते यति पेटजराज कहेवाय पण परो-
पकारी न कहेवाय, केमजे तेज जयमां मुक्ति जनार अने करवा
योग्य जे कार्य ते जेणे.संपूर्ण कर्युं ठे एवा जगयंते, नव्य प्राणीनो
उपकार यशे एम धारी धर्म देशनानो आदर कर्यो ठे ए हेतु माटे.

टीका:—ग्लानादिनाप्याचार्येण धर्मव्याख्यानमवश्यं कर्त्त-
व्यमित्यागमेऽ जिधानाच्च ॥

॥ यदाह ॥

दोचेव मत्तगाइ, खेले काश्यसदो सगस्सुचिए ॥

एवं विद्वाविनिचंवस्काणिज्जति जावत्थो ॥

अर्थः—आचार्यादिक ग्लान होय तो पण तेणे धर्म व्याख्यान अवश्य करवुं, ए प्रकारे आगममां पण कह्युं ठे. ते आगम वचन आ प्रकारे ठे जे-

टीकाः—श्रुतनिकपचिदः आगमरहस्यनिपुणाः ॥ एतेन गीतार्थतया धर्मकथाधिकारित्वमाह ॥ अर्गीतार्थस्य तदयोगात्

॥ यदाह ॥

कुसुमयसुईणमहृषो वि विबोद्धं त्रयिपुंमरीयाणं ॥
धम्मोजिणपन्नतो, पकप्पजइण कदेयवो ॥

अर्थः—आगमनुं रहस्य जाणवामां अति माझा, ए करुं तेणे करीने एमने विषे गीतार्थपणुं ठे ए हेतु माटे धर्म कथानुं अधिकारपणुं ठे एम कहे ठे, अने जे गीतार्थ नथी ते धर्म कथाना अधीकारी नथी.

टीकाः—एवंविधा अपि स्वयं क्रियाक्षिपिषा त्रयिपुंतीत्य-
त आह ॥ क्षेत्रकालाचरेकं ब्रह्मिन् क्षेत्रे त्र्यमुष्मिन् पाले आदि
शब्दाद्यरीरयखादिमदः॥ एवं विषे च पळे सात रिपीचमानमेत-
दनुष्ठानमस्माकमात्मसंयतशरीरधारयाधरं ततोपरतीति दश
समयवखानुसार्यनुष्ठानं विदारकमार्शिकियागान्देश ते वया॥

अर्थः—ए प्रकारना ठे तो पण पोते सुरिदिन माथु क्रिया
क्षिपिल हशे, एवो हांकानां नाश क्यतामना कहे ठे जे आ क्षेत्रने
विषे आ काळने विषे आदि शब्दयुक्त शरीर यथावदनुष्ठान घटण
करवुं पटले आ प्रकारनुं पळवते करया सांगुं आरवु अनुष्ठान

આત્મ સંયમ શરીરને વાધક નહીં કરે, એ પ્રકારે દેશ સમય વચ્ચે અનુસરતું જે અનુષ્ઠાન પડેલે વિહાર કર્માદિક્રિયાકાંડ તે જેમને છે એવા.

ટીકા—તથા અનેન પદ્મ્યેન જ્ઞાનક્રિયાનયાનુગામિત્વં તેષાં નિવેદિતં ॥ તત્પ્રધાનત્વાદીકાયાઃ કેવલયોરનિષ્પલ્લતાઃ જિધાનેન સમુદિતયોરેવ તયોઃ પંગ્વંધયોરિવેષ્પલસાધકતયા તૈરિષ્ટત્વાત્ ॥

॥ યદાહ ॥

હયં નાણં ક્રિયાહીણં હયા અન્નાણં ક્રિયા ॥

પાસંતો પંગુલો દદ્ધો ધાવમાણો ય અંધન્ ॥

અર્થ—વળી તે સુવિહિત સાધુને આ વે પદવને જ્ઞાનક્રિયાને અનુસરવાપણું છે એમ દેખાનું કેમજે દિકાને જ્ઞાન ક્રિયાનું પ્રધાનપણું છે એ હેતુ માટે, એકલું જ્ઞાન અને એકલી ક્રિયાનું અનિષ્ઠ ફલ કશું છે માટે એ વે એકલાં હોય ત્યારેજ પાંગલો ને અંધ એ વેની પેઠે ઇષ્ટ ફલનું સાધકપણું તેમણે માન્યું છે. તે વાત ગાલ્પમાં કહી છે, જે ક્રિયા વિનાનું જ્ઞાન તે હીન છે. અને જ્ઞાન વિનાની ક્રિયા તે તે હીણ છે. જેમ પાંગલો વનમાં દાવાનલને દેલતો હતો તો પણ દગ્ધ થયો અને અંધલો દોરતો હતો તો પણ દગ્ધ થયો તેમ એકલું જ્ઞાન અથવા એકલી ક્રિયા તે એ પ્રકારનું છે.

ટીકા:—॥સંજોગસિદ્ધીએ ફલં વયંતિ,નહુ એગચક્રેણ રહો પયાશ્ન॥અંધો ય પંગૂ ય વણે સમિચ્છા તે સંપત્તિ નગરં પવિઠા॥

અર્થ:—માટે વેના સંયોગમાં સિદ્ધિ ફલ રહ્યું છે, એમ

मोटा पुरुष कहे ठे. एक चक्रवर्ते रघु चाली शकतो नथी. आंधळो ने पांगळो वनमा एल्ला मळ्या तो नगरमां पेठा तेन ज्ञान क्रिया ए वे एफने विपे होय तो सिद्धि धाय, ते उपर ए आंधपंगू न्याय जाणवो. आंधळा उपर पांगळो वेतो त्यारे आंधळाना पग ने पांगळानी आंखो ए वे एकठां मळ्यां तो दावानळथी उगरो नगरमां सुखे पेठा.

टीका:—एवंरूपा अपि कुतोपि कदाग्रहरखोद्गारादुत्सूत्रं प्रज्ञापयिष्यंतीत्यत आह ॥ शुद्धमार्गप्रकटनपटवः ॥ यथार्थ-श्रुतपथप्रकाशनचतुराः ॥ अणीयसोप्युत्सूत्रपदस्य दारुणं विपाकं विदंतः कथमपि ते तन्न वदंतीत्यर्थः

अर्थ:—ए प्रकारना ते सुविहित साधु ठे तोपण क्यारेक कदाग्रहरूपी जेरना उंरुकारथी उत्सूत्र प्ररूपता हशे एवो आशंका करी तेनो उत्तर विशेषणद्वारा कहे ठे. जे, ते सुविहित साधु केवा ठे ? तो यथार्थ सिद्धांतना मार्गनो प्रकाश करवामां चतुर ठे, अति-शे थोरुं पण उत्सूत्र पदनुं जापण धाय तो तेनो दारुण विपाक ठे एम जाणे ठे माटे कोइ प्रकारे पण ते उत्सूत्रने नथो बोवता ए-टखो अर्थ ठे.

टीका:—अतएव कथंचित् कर्मदोषाच्चरण करणावसेनापि शुद्ध एव मार्गः प्ररूपणीयः ॥

॥ यदुक्तं ॥

हुज्ज ॥ वसणप्पत्तो, रशीरुदुवखयाइ असम्मत्थो ॥
चरणकरणे असुद्धोसुद्धं मग्गं परू विज्जा ॥

અર્થઃ—એજ હેતુ માટે કોઈ પ્રકારના કર્મ દોષથી ચરણ કરણમાં આલસુ હોય તેણે પણ શુદ્ધ માર્ગનીજ પ્રરૂપણા કરવી, તે વાત શાસ્ત્રમાં કહી છે જે.

ટીકાઃ—તથાવિધસ્યાપિ શુદ્ધપથપ્રરૂપણાત્ પ્રેત્ય બોધિપ્રાપ્ત્યા કથંચિત્સંસારપારાવારનિસ્તારાત્ ॥ અશુદ્ધપથપ્રરૂપકસ્ય હુષ્કરક્રિયાકારિણોપ્યમુત્ર બોધિહૃત્યાનંતઞ્ચવનિર્વર્તનાત્ ॥ અતएव તાદૃશસ્ય દર્શનમાત્રમપિ શ્રુતે નિવારિતં ॥

અર્થઃ—તેવો છે તોપણ, એટલે ક્રિયાત્રય છે તોપણ શુદ્ધ માર્ગનો પ્રરૂપક છે, એ હેતુ માટે મરણ પામ્યા પછી સમકીત પામીને કોઈ પ્રકારે સંસાર સમુદ્રનો નિસ્તાર કરશે, અને અશુદ્ધ માર્ગનો પ્રરૂપક છે, ને તે જો હુષ્કર એટલે અતિ આકરી ક્રિયાનો કરનાર છે તોપણ પરલોકમાં, સમકીત નાશ થવાથી અનંતા જન્મ ત્રમણ કરશે એ હેતુ માટે, તેવાનું દર્શન માત્ર પણ સિદ્ધાંતમાં નિવારણ કર્યું છે.

ટીકાઃ—॥ યદાહ ॥

ઉમગ્ગદેસણાણ, ચરણં નાસિંતિ જિણવરિંદાણં ॥
વાવન્નદંસણાં લલુ, નહુ લખ્ખા તારિસાં દદું ॥

અર્થઃ શુદ્ધપથમેવ તે પ્રથયંતિ ॥ એત એવ પ્રાસ્તમિથ્યાપ્રવાદાઃ સ્વપક્ષે નિરાકૃતોત્સૂત્રોચ્ચાવચવક્તવ્યતાઃ પરપક્ષેતુ નિરસ્તપ્રવાદા હુકમતાઃ ॥ વંચ્યાં યથાર્હં દ્વાદશાવર્તવંદનાવિના પ્રણમનીયાઃ ॥

सत्साधवः सुविहितयतयः ॥ अस्मिन् जिनशासने दुष्य-
माकाखे वा ॥

अर्थः—ए हेतु माटे शुद्ध मार्गने ते सुविहित साधु जे ते
विस्तार पमामशे, माटे ते केवा ठे ? तो नाश कर्या ठे मिथ्यात्वना
खोटा वाद ते जेमणे एवा पटखे पोताना पक्षमां उत्सूत्र संबंधी
कांइ पण जापण ते जेमणे निवारण कर्युं ठे एवा, अने परपक्षमां
पटखे अन्य दर्शनोमां ते ते दर्शन संबंधी प्रवाद पटखे विपरीत वाद,
ते जेमणे खंरुन कर्या ठे एवा समर्थ, वंदन करवा योग्य, पटखे जेम
घटे तेम छादशावर्त्त वंदनादिकवळे नमस्कार करवा योग्य एवा
आ जिनशासनने विषे अथवा दुःपमा काळने विषे सुविहित यति
वर्त्ते ठे.

टीकाः—॥ यदुक्तं ॥

ते य वल्लकासदेसाणु सारिपाखियविहारपरिहारा ॥
इत्तिसदोसने विहु, जत्तीवहुमाण मरिहंति ॥

नियमो ऽव्यायजिग्रहः शमः कपायनिग्रहः दम इन्द्रियव-
शीकारः शौचित्यं सर्वत्र योग्यतानुसारेण विनयादिप्रयोक्तृत्वं,
गांभीर्यमसह्यहर्षदेन्यादिविकारत्वं ॥

अर्थः—वळी नियम कहेतां ऽव्यादि अजिग्रह तथा क-
पायनिग्रह तथा इन्द्रियोनुं वश करवुं तथा सर्व जगाए योग्यपशाने
अनुसारे विनयादिकनुं करवापणुं तथा हर्ष तथा दीनतादिकना
विकारनुं न जणावापणुं.

टीकाः—॥ यदुक्तं ॥

यस्य प्रज्ञावादाकाराः, क्रोधहर्षजयादिषु ॥
ज्ञावेषु नोपलक्ष्यन्ते, तद्गान्धीर्यमुदाहृतम् ॥

अर्थः—तेज गन्धीरपणुं ते तेनं लक्षणं शास्त्रमां कणुं तेने
क्रोध तथा हर्ष तथा जय इत्यादि ज्ञाव प्रगट धये ठते जे गन्धी-
रपणाना प्रज्ञावथी आकार उल्लेख्यमां न थावे तेनं नाम गन्धी-
रपणुं कणुं ठे.

टीकाः—धैर्यं विपास्वपि चेतसोऽवेक्यं स्थैर्यं विमृश्यकार्यं
कारित्वं । औदार्यं विनेयादीनामध्यापनादिषु विपुलाशयताऽऽ-
र्यचर्या सत्पुरुषक्रमवृत्तिता । विनयो गुर्वादिव्युत्थानाविप्रति-
पत्तिः । नयो लोकलोकोत्तराविरुद्धवर्त्तित्वं । दया दुस्वयतादिद-
र्शनाद्भूतः करणत्वं । दादयं धर्मक्रियास्वनालस्यं । दाक्षिण्यं सरल
चिन्ताऽततो छन्दः एजिर्गुणैः पुण्याः पवित्रा मनोऽज्ञा वा साधनो
वन्दनायहन्तीति वृत्तार्थः ॥ ३७ ॥

अर्थः—तथा विपत्तिने विपे पण चिन्तनुं अविहणणुं
तथा विचारीने कार्यनुं करवापणुं तथा शिष्याविरुद्धे ज्ञानादि-
कने विपे विज्ञाळ आशयपणुं तथा सत्पुरुषनी रीने वचनपणुं
तथा गुर्वादिकने विपे सन्मुख उग्रो उनुं यनुं इत्यादि मिनव कर
वापणुं तथा खोरु खोरुनरने अविरुद्ध वर्तवापणुं तथा कोशनी वृ-
द्धादिक देखाने कोनळ अन्तःकरणणुं तथा धर्मक्रियाने वि-
द्याळत रदितपणुं तथा सरळ चिन्तणुं, पट्टा गुणरुद्धे पवित्र य-

यथा सुंदर एवा साधु जे ते वंदनादिक करवा योग्य ठे, ए प्रकारे
आ काव्यनो अर्थ थयो. ॥ ३७ ॥

टीका:—॥ सांप्रतं प्रकरणकारः प्रकरणं समाप्नुवन्निष्ठ
देवतास्तवठन्ननाऽवसानमंगलं सूचयंश्चक्रबंधेन स्वनामधेय-
माविर्विज्ञावयिपुराह ॥

अर्थ:—हवे प्रकरणना कर्ता पुरुष प्रकरणने समाप्त करता
ठता इष्टदेवनी स्तुतिना मिथी ठेह्या मंगलाचरणनो सूचना क-
रता ठता चक्रबंध काव्ये करीने पोतानुं नाम प्रगट करता ठता कहे ठे.

॥ मूल काव्यम् ॥

विज्राजिष्णुमगर्वमस्मरमनाशादं श्रुतोद्धंधने ।
सद्ज्ञानधुमणिं जिनं वरवपुः श्रीचंद्रिकान्नेश्वरम् ॥
वंदे वर्ण्यमनेकधा सुरनरैः शक्रेण चैनश्चिदं ।
दंज्जारिं विजुपां सदा सुवचसानेकांतरंगप्रदम् ॥ ३८ ॥

टीका:—॥ जिनं वंदे इति संबंधः ॥ विज्राजिष्णुं विजुवना
तिशापिचतुर्दशदतिशयवस्त्वेनात्यंतं शोचमानं ॥ अगर्वं उद्धि-
ताहंकारं ॥ अस्मरं मथितमन्मथं ॥ श्रुतोद्धंधने सिद्धांताज्ञा
तिक्रमे अनाशादं आशां मनोरथं ददाति पूरयति आशादः न
आशादोऽनादादस्तं श्रुताह. तिग्म. ारिणः पुंसो नानुमंतार-
मित्यर्थः ॥

तर्क शर्करा रत्नस्यंदिन्या वाचा तया जगवान् ने गतवादे
त्पादयति यथा विद्वांसः शेषदर्शनत्यागेन तत्रैव रज्यंत इति

अर्थः—केम जे तेमज प्रमाण पण संहित ठे ए हेतु
पण अन्यदर्शनोनी पेठे सत् अथवा असत् अथवा नित्य अ
अनित्य इत्यादि एकज स्वरूप वस्तुनुं ठं एम एकांतरूपपणुं उ
दर्शनमां नथी केमजे विचार करतां तेनुं प्रमाणपणुं नथी थ
ते माटे अनेक रूप वस्तुना वादने विरे अनुरागने उत्पन्न करना
एटले अनेकांत वादने विषे प्रीति उत्पन्न करना तर्करा साक
रना रसने ऊरनारी वाणीवने जगवान् अनेकांत वादने व्युत्पन्न
करे ठे जे प्रकारे विद्वान् पुरुषो समस्त दर्शननो त्याग करीने ते
अनेकांत वादने विषेज राजा थाय ठे एटजो अर्थ ॥

टीकाः—चक्रमिदं चक्रबंधः॥ माघसमं यादृश्या वर्णन्यास-
परिपाट्या माघकाव्यस्थचक्रं तथा माघकाव्यमिदं शिशुग्रा-
यथ इत्येवं रूपो नाम निबंधः प्रादुर्भवति ॥ इहापि तादृश्ये वेति
माघसमतार्थः ॥

अर्थः—ग्रा चक्र बंध काव्य ठे. ते माघ काव्यना जेनुं ठे,
प्रकारे थरुर स्थापन करवानी परिपाटी माघकाव्यना चक्रबंधि
मां ठे ते प्रकारे ग्रही पण ठे. शिशुग्राय यथ नामनो जे प्रथ
माघकाव्य कहें ठे, तेना जेमा चक्रबंध ठे माटे माघ समान
अर्थ यथो.

टीकाः—॥ तथाहि ॥ प्रथमां वलयाकाराणि शांतराणि
त्रीणि रेखा युगलानि व्यवस्थाप्यन्ते ॥ तेषां च त्रीण्यंतरालानि च वं-
ति ॥ ततः सर्वांतरनाञ्चिर्वृत्ताकारा संस्थाप्यन्ते ॥ तस्याश्च पदसुदि ॥
कुद्धाज्यां कुद्धाज्यां रेखाज्यां परकाग्रं त्यवल्यां त्या रेखां यावत् ॥
एवमेतत् परकंचक्रं जवति ॥

अर्थः—तेज देखामे ठे जे प्रथम वलयने आकोरे एटखे
गोलाकार अंतर सहित त्रण रेखा जुगल स्थापन करवां एमनां
त्रण अंतराल थाय. त्यार पठी ते सर्वनी वझे नाञ्ची गोळ आका-
रनी स्थापन करवी, तेनी ठ दिशाने विषे वे वे रेखावने ठ आरात
करवी, तेव्हा वलय अने ठेव्ही रेखा सुधी, ए प्रकारे करे ठते ठ आ-
रानुं चक्र थाय ठे.

टीकाः—तत एकस्य कस्यचिदरकस्यांतर्गतोऽत्यवल्यांतरा-
खेवृत्तस्य प्रथमाक्षरं लिख्यते ततोऽधस्ताद्वितीयमक्षरं ॥ तस्या
धस्तान मध्य वलयांतरे तृतीयं ॥ ततोऽधस्ताद्यतुर्थ पंचमे ततो
धस्तादाय वलयांतराखेपट्टं ॥

अर्थः—त्यार पठी कोइक एक आरानी अंतर्गत वलयनी
वझे प्रथम अक्षर सखयो त्यार पठी तेनी नीचे बीजो अक्षर स-
खयो तेनी नीचे मध्यम वलयानी वझे त्रीजो अक्षर सखयो त्यार
पठी नीचे चोचो पांचमो अक्षर सखयो. त्यार पठी नीचे आ वलयनी
वझे ठठो अक्षर सखयो.

टीकाः—ततोऽधस्तात् सप्तमाष्टमनवमानि ॥ ततोऽनार्जिद-
 शमं ॥ ततः प्रथमारक सन्मुखारकादावेकादशाष्टादश त्रयोदशा-
 नि ॥ ततस्तदुपरिष्ठादाद्यवलयान्तरालेचतुर्दशं ॥ ततस्तदुपरि
 पंचदशपोऽंशे ॥ ततस्तदुपरिमध्यवलयान्तरासप्तदशं ॥ तदुप-
 रिष्ठादष्टादशं ॥ ततस्तदुपरिष्ठादंत्यवलयान्तरालेऽकोनवीशं ॥ एवं
 वृत्तस्य प्रथमपादोरकद्वये समाप्यते ॥ एवमनेनक्रमेण द्वितीय-
 तृतीयपादावप्यवशिष्टारकचतुष्टय इति ॥ नानेरेकरं त्रिरा-
 र्यते ॥ ततस्तृतीयपादस्याव्याकरं चतुर्थपादाव्याकरतया पुनरा-
 वर्त्तारकरूपांत्यवलयान्तरे चतुर्थपादस्य द्वितीयतृतीयेकरे व्य-
 वस्थाप्येते ॥ तदनंतरं प्रथमारकांतः स्ववृत्तप्रथमाकरं चतुर्थपादा-
 स्यतुर्थाकरतया वर्त्यतत्पुरतोरकरूपांत्यवलयान्तरे पंचमपण्डे अ-
 करे सिध्यते ॥ अनेनक्रमेण तावदेषं यावत्तृतीयपादस्याव्याकरं
 तत्तृतीयपदमारमावृत्तं चतुर्थपादस्याव्याकरतया ज्ञातव्यं ॥ इह च
 नामबंधमतः पुनरावृत्तवर्णानुसारा यथो संज्ञकं तद्वर्णपंचमत-
 यामिदं संयुज्यते ॥ अत्र जिनमृत्तमेनगणिने दंचक्रे इति नाम-
 बंधः ॥ स्थापनायेयं ॥ एतद्वैयं चक्राकर न्यासस्वरूपं व्यक्तं
 मणिमुग्ध बंधनाय किंचिदर्थितं मिनिपुतार्थः ॥ ३० ॥

अर्थः—ज्यादि चक्रबंधी चित्रमां अकर सप्तवर्णी ॥ ११
 जाडवी. या चाटवनां जिनमृत्तमेनगणीत या प्रथम रथो वे ए प्र-
 करे नाम बंध वे, नना स्थापना यत् ॥ प्रमाणे वे. या चक्राकर
 स्वरूप प्रष्ट वे त्वं य चाटवनीयना बंध माक कंदक देगादु वे
 ए प्रष्ट या चाटवनां अर्थ यथा ॥ ३१ ॥

टीकाः—एवंचानेन प्रकरेण सप्रपंचं मिथ्यापथस्वरूपे प्रकटिते प्रभु श्री जिनवल्लभसूरयः किमित्येवं प्रकटवृत्त्याखि-
गिनो जवद्भि ह्युपिता इति केनाप्युपाखण्डास्तस्यच प्रति वचनं
तस्मैवद्वमाणवृत्त द्वयेनोपन्यस्तं अतस्तदपि पातित्वा प्रकृतानु-
दधैव प्रकरणांतरे निवृत्तं ॥ तदिदानीं व्याख्यायत इत्याह ॥

अर्थः—ए प्रकारे आ प्रकरणे करीने प्रपंच सहित मिथ्या-
मार्गनुं स्वरूप प्रगट करे ठे एटखे समर्थ श्री जिन वल्लभसूरी जे
ते शा वास्ते पृकटवृत्तिये करीने खिगधारीउने दोषवाळा करेवे,
एम कोइके उलंजो आप्यो त्यारे तेनो उत्तर आगळ कहीशुं एवां
वे काव्यो वने कझो ठे माटे ते पण आ चालता प्रकरणने उपयोगी
ठे माटे बीजा प्रकरणमां कहेलां वे काव्य तेने आ प्रकरणमां
हवे कहे वे.

॥ मूल काव्यम् ॥

जिनपतिमत दुर्गे कालतः साधु वेपे ।
विषयि जिरजि भूते नस्मक न्नेच्छ सैन्यैः ॥
स्व वशजरु जनानां शृंखलेवस्वगच्छे ।
स्थितिरिय मधुनातैर प्रथि स्वार्थ सिद्धयै ॥३९॥

टीकाः—जिनपतिमतमेव जगवद्भाशनमेव मिथ्यात्वादि
वेरिवार रक्षा कृतत्वाद्वा मूलत्वेनप्रति पदैरक्षयत्वा शुद्धतिः

મત્વેન દુરારોહત્વાચ્છુર્ગપ્રાકારસ્તસ્મિન્ અગ્નિજૂતે વપદ્યુતે
વિમંબિતે इत्यर्थः ॥ સાધુ વેપે લિંગિજિ:

અર્થ:—જગવત્નું શાસન છે તેજ મિથ્યાત્વાદિ વેરીના સ-
મૂહથી રક્ષા કરવા સમર્થ છે એ હેતુ માટે, તથા વઢૂ મૂલ્ય છે માટે
શત્રુ માત્ર ક્ષય કરવા સમર્થ નથી થતા એ હેતુ માટે ઉન્નતિવાળો
છે માટે દુઃખે આરોહણ કરવા યોગ્ય છે, એવો જે જિનમત રૂપી
દુર્ગ પટલે કિલ્લો તે લિંગધારીનું પરાજય કરે છે પટલે વિમં-
બના પમાને છે પટલો અર્થ છે.

ટીકા:—નસ્મકોનસ્મરાશિમ્બહઃ સ એવાર્દ્ધાસન રતાનાં
નાનાધિ વાધા વિધાયિત્વાત્ સ્વેચ્છસ્તુ રુપ્કવાધિપસ્તસ્ય સૈ-
ન્યાસ્ત દ્વનુવર્તિ ચેષ્ટિત્વાત્ સૈનિકાસ્તે વિવિપિનિઃ કામુકૈઃ
દ્વિતીયપક્કે વશીકૃત વાહ્યદેશેઃ અથ કથમેવં વિધસ્યાપિ જિન-
મત દુર્ગસ્ય વિવિપિનીરપિ લિંગિજિરાગિજવ इत्यतશ્ચાહ ॥

અર્થ:—નસ્મરાશીનામામ્બહ એજ અરિહંતના શાસનમાં
આશક્ત પુરુષોને નાના પ્રકારની પીમાના કરનાર છે, માટે સ્વેચ્છ
જેવો છે, તેની સેનામાં રહેનારા પટલે નસ્મશ્વરૂપ સ્વેચ્છ રાજાને
અનુસરી રહેનારા, એવા થને વિવિધ દુષ્ટ એવા લિંગધારીનું જિ-
નમત રૂપી દુર્ગનો પરાજય કર્યો હવે સ્વેચ્છ રાજા પક્કે એમ અર્થ છે
જે, વગર કર્યા છે વાહ્યદેશ જેમણે એવા જેની સેનાના શોરુ છે પટું
સ્વેચ્છ રાજા છે. હવે આ પ્રકારનો જિનેશ્વર જગવંતના મતરૂપી મોટો

किह्लो, ते विपयि एवा पण लिंगधारीउण केम पराजव कयों तेनो उत्तर कहे ठे.

टीका:—कालतो दुःखमा समय दोपात् अजिजुयं तेहि कालवशान्महातेजस्विनोपि ॥

॥ यदुक्तं ॥

समार्द्धतं यस्य करैर्विसर्पिजिस्तमोदिगंतैर्विपिना वतिष्ठते ॥
सप सूर्यस्तमसाजिज्यूयते स्पृशंति किं कालवशेननापदः ॥

अर्थ:—जे दुःखमा काल दोपयी पराजव थाय ठे महा तेजस्वी पण कालवशयी पराजव पामे ते कहुं ठे जे, जेना विस्तारवंत किरणवने अंधकार दिशाउंमां पण रहेवा समर्थ नयी थलुं ते आ सूर्य काळे करीने अंधकारवने पराजव पामे ठे, केमजे तेजस्वीने पण कालवशे करीने आपत्तिउं थुं नयी स्पर्श करती? एटखे थुं आपत्काल नयी आवतो. आवेज ठे.

टीका:—॥ ततश्च स्ववशजगजनानां सम्यक्त्वाधारो पण व्याजेनात्मापत्नीकृत मुग्ध लोकानां स्वगच्छ स्थितिः एते वयं संप्रदायागता युष्माकं गुरवस्तस्मात्कदाचिदपिन् मोक्षव्या इत्यादिका प्राक् प्रतिपादानि जगच्छ मुद्राश्रयं एषा अधुना इदानीं तनैः साधुवेपैः ॥ अग्रधिसर्वत्रैक मत्वेन अतानि ॥

अर्थ:—ते माटे पोताने वश एवा जगलोकने समकित्तादि.

आरोपण करवाना मियथी पोताने आधीन करी एवा जे जोळा लोक तेमने पोताना गछनी स्थिति पटले आ अमो परंपरागतनुं तमारा गुरु ठीए माटे क्यारे पण न मूकवा इत्यादि पूर्वे प्रतिपादन करी एवा जे पोताना गछनी मुझा ते हाखना साधु वैपधारोउंए विस्तारी ठे पटले सर्व जगाए एरुमत करी विस्तार पमानो ठे.

टीकाः—॥ स्वार्थ सिद्धयेकथमस्माकमेवेते जोग्याजिप्यं तोतिनिजकार्यं निष्पत्तये ॥ अत्रार्येऽनुरूपनुपमानमाह ॥ श्रुत्वा खेव निगमश्च ॥ एतदुक्तं भवति ॥ यथाम्लेठसेन्याः कस्मिंश्चिदपिदुर्गे स्वयंजबलेन एहीतेऽविषाययं तदंतर्दत्तिनागरिकसोक संयमनाश्रुंखलां प्रसारयंति ॥ तथैतेपिसिंगनः सोऽपि जोगार्थं मुग्धजन नियमनातगच्छ स्थितिं प्रययमासुरिति-वृत्तार्थ ॥ ३९ ॥

अर्थः—॥ पोताना स्वार्थनी सिद्धिने अर्थ पटले आ जोळा लोक आपणेज जोगवया योग्य केम करीए तो चाय ? एतुं बीचारी गछ स्थितिठे विस्तारी ए जगाए घटनुं उपमान कहें ठे, जे बेनी-ठेना जेवी गुछ मुझा ठे, ते कशुं ठे जे जेम म्हेछनी सेनाना पोंछा कोइ दुर्गवृमि पटले विकट स्थान पोताना नूजबळवके पइए करे ठेने इत्यादिक्के अर्थ नेमां रदेखा नगरना खोहने बांधवा साक मुंखला विस्तार ठे तेन आ खिगधारीयो पोताना ठरजोगने जोळा जोहने बांधवा मान गछ स्थितिठेने विस्तार ठे आ प्रहारे आ कव्यनो अर्थ पुरो ययो ॥ ३९ ॥

टीकाः—॥ ननुयदितेगद्य स्थितिं सर्वत्र विस्तार यामा-
सुरेतावतापिकिमित्यतथाह ॥

अर्थः—आशंका करे ठे जे जो ते लिंगधारीउं सर्व जगाए
पोताना गद्यनी स्थितिउंने विस्तारे ठे तेणे करीने शुं धरुं ए जगाए
तेनो उत्तर कदे ठे.

॥ मूल काव्यम् ॥

संप्रत्य प्रति मे कुसंधव पुपि प्रोज्जृजिते जस्मक
म्लेच्छा तुच्छवले दूरत दंशमाश्चर्ये च विस्फूर्जति ॥
प्रौढी जग्मुपि मोहराज कटके लोकैस्तदाज्ञापरै
रेकीजुय सदागमस्य कथया पीच्छं कदर्थ्यामहे ॥४०॥

टीकाः—मोहराजकटकेप्रौढिजग्मु पिलोकैर्वयंकदर्थ्यामहे-
इति संबंध ॥ संप्रत्यधुता प्रोज्जृजिते अच्युदिते जस्मकम्ले-
च्छातुच्छवले ॥ जस्मराशितुरुष्कवाधिप सारसेन्येअप्रतिमे तेज
स्वितयाऽनन्य साधारणे ॥

अर्थः—मोहराजनं लश्कर मोटी उन्नति पामे ठेते लोक-
वने अमो कदर्थना करीए ठीए एम संबंध ठे, आ काळमां जस्मक
ग्रहरूपि म्लेच्छ राजा तेनुं मोहुं सैन्य ठे, जेना तेजस्वीपणानो ची-
जाने उपमा नथी माटे असाधारण ठे.

टीकाः—कुसंध एवप्राक्वर्णितनिर्गुण साध्यादि समुदाय एववपुः शरीर स्वरूपं यस्यतत्तथा ॥ तस्मिन् जस्मक म्लेच्छस्य हिडुः संधएव स्वसैन्यं ॥ ततो यथा म्लेच्छोऽश्वादि साधने नप- रजनपदमजि जवति एवं जस्मकोपि प्रवळ दुःसंधवलेन जग- वन्नासन मालिन्योत्पादनेन तिरस्कुरुते ॥

अर्थः—कुसंध एटले पूर्वं वर्णन कयों एवो गुण रहित साधु आदिकनो समूह एज ठे स्वरूप ते जेनुं एवो जस्मक ग्रहरूप म्लेच्छनुं सैन्य दुःसंध एज ठे माटे जेस म्लेच्छ अश्व आदि साधने करीने शत्रुना देशनो पराजय करे ठे ए प्रकारे जस्मकग्रह पण वलि- ष्ट एवो कुसंधनो समूह तेणे करीने जगवंतना शासनने मलिनपण उत्पन्न करवे करीने तिरस्कार करे ठे.

टीकाः—तथा दुरंत दशमाश्वर्यं दुष्टा संयत पूजाख्यां त्याश्वर्येचः समुच्चये विसूर्जति प्रजविष्णो ॥ एवंच सति प्रौढी स्फातिं जग्मुपि मोह एव मिथ्याज्ञान मेव लिंगिप्रज्ञत संसार मार्गस्यादि कारणत्वादति दुर्जयत्वा आगादि प्रचवत्वाच्च राजा प्रार्थिवस्तस्य कटके शनीके ॥

अर्थः—बळी दुष्ट एवा असंजतिनी पूजा नामनुं दशमुं आश्वर्य प्रवळपणे प्रगट थये ठते मोह राजानुं सैन्य मोटी उन्नति पाभ्युं. मोहते मिथ्याज्ञानज ठे, ते लिंगधारीए कहेखा जे संसार मार्ग तेनुं आदि कारण ठे तथा अति दुःखवने जिताप एयो ठे, तथा रागादिनुं कारण ठे, ए हेतु माटे मोह एज राजा ठे तेनुं सैन्य लिंगधारीरुहपी विस्तार पामे ठते.

टीकाः—प्रागुक्तस्य जस्मकादेः सर्वस्यापि मोहराजप-
रिच्छेदज्ञतत्वेन तत्कटक कल्पत्वात् ॥ अथमर्थः ॥ मोहो हि
दुष्टमोलराजकल्पस्तस्य च दुःसंघलक्षणचतुरंगवलक-
लितो जस्मको म्लेच्छाख्यमहासामंतकल्पः ॥ दशमाश्चर्यं
तु स्यत एवातिप्रवलत्वात्साहायांतरनिरपेक्षमेव द्वितीयम-
हासामंतप्रख्यं ॥

अर्थः—पूर्वं कहुं जे जस्मक महादि सर्वे ते पण मोह
राजानुं उपकरणरूप ठे माटे तेनो सेनाने तुल्यपणुं ठे ए हेतु माटे
आ अर्थ स्फुट ठे. निश्चे मोहराजा ठे ते दुष्ट मूल जुतराग ठे ते
दुष्ट संघ ठे लक्षण जेनुं एवुं चतुरंग सैन्य सहित ठे, जस्ममह ठे
ते म्लेच्छ नामे महा चक्रवर्ति राजा सरखो ठे, अने दशमुं आश्चर्य
तो पोतानी मेळेज अति प्रवल ठे माटे बीजानी सहायतानी अपे-
क्षा कर्या विनाज बीजा मोटा चक्रवर्ति राजा सरीखो ठे.

टीकाः—ततो यथा कश्चिन्महाराजाधिराजो म्लेच्छादि म-
हासमंतैर्नृमंखलं साधयति तथा अयमपि मोहराजो जस्म-
कादिजिर्जिनशासनमजिन्नवतीति ॥ ततो लोकैः कुसंघ
जनेः तदाज्ञापरेर्माहराजशासनमनतिक्रामंभिः मूढत्वाद-
विमृश्यकारिजिरित्यर्थः एकोज्ज्वल दुष्टत्वेनेकमत्यं विधाय ॥

अर्थः—ते हेतु माटे जेम कोइ महाराजाधिराज ठे ते
म्लेच्छादि मोहराजावने पृथ्वीमंखलने साधे ठे तेम आ मोहराजा पण

टीकाः—कुसंध एवप्राक्वर्णितनिर्गुण साध्यादि समुदाय एववपुः शरीर स्वरूपं यस्यतत्तथा ॥ तस्मिन् जन्मक म्लेच्छस्य हिडुः संधएव स्वसैन्यं ॥ ततो यथा म्लेच्छोऽश्वदि साधने नप-
रजनपदमग्निं ज्वति एवं जन्मकोपि प्रवत्त दुःसंधवत्त्वेन जग-
वद्भासन मालिन्योत्पादनेन तिरस्कुरुते ॥

अर्थः—कुसंध एडले पूर्वे वर्णन कयों एवो गुण रहि साधु आदिकनो समूह एज ठे स्वरूप ते जेनुं एवो जन्मक प्रहरूप म्लेच्छनुं सैन्य दुःसंध एज ठे माटे जेम म्लेच्छ अश्व आदि साधने करीने शत्रुना देशनो पराजय करे ठे ए प्रकारे जन्मकप्रह पण वलि-
ष्ट एवो कुसंधनो समूह तेणे करीने जगवंतना शासनने मलिनपणुं उत्पन्न करवे करीने तिरस्कार करे ठे.

टीकाः—तथा दुरंत दशमाश्रयें दुष्टा संयत पूजाख्यां त्याश्रयेंचः समुच्चये विसूर्जति प्रजविष्णौ ॥ एवंच सति प्रौढी स्फूर्तिं जग्मुपि मोह एव मिथ्याज्ञान मेव लिंगिप्रज्ञत संसार मार्गस्यादि कारणत्वादति दुर्जयत्वा जागादि प्रजवत्वाच्च राजा प्रार्थिवस्तस्य कटके अनीके ॥

अर्थः—वळी दुष्ट एवा असंजतिनी पूजा नामनुं दशमुं आश्रय प्रवलपणे प्रगट् थये ठेते मोह राजानुं सैन्य मोटी उन्नति पाम्युं. मोह ते मिथ्याज्ञानज ठे, ते लिंगधारीए कहेखा जे संसार मार्ग तेनुं आदि कारण ठे तथा अति दुःखवमे जिताय एवो ठे, तथा रागादिनुं कारण ठे, ए हेतु माटे मोह एज राजा ठे तेनुं सैन्य लिंगधारीनुरूपी विस्तार पामे ठेते.

टीकाः—प्रागुक्तस्य जस्मकादेः सर्वस्यापि मोहराजप-
रिच्छेदज्ञतत्वेन तत्कटक कल्पत्वात् ॥ अयमर्थः ॥ मोहो हि
दुष्टमोलराजकल्पस्तस्य च दुःसंघलक्षणचतुरंगवलक-
क्षितो जस्मको म्हेच्छाख्यमहासामंतकल्पः ॥ दशमाश्चर्यं
तु स्वत एवातिप्रवलत्वात्साहायांतरनिरपेक्षमेव द्वितीयम-
हासामंतप्रख्यं ॥

अर्थः—पूर्वं कहुं जे जस्मक महादि सर्वे ते पण मोह
राजानुं उपकरणरूप ठे माटे तेनो सेनाने तुल्यपणुं ठे ए हेतु माटे
आ अर्थ स्फुट ठे. निश्चे मोहराजा ठे ते दुष्ट मूल जुतराग ठे ते
दुष्ट संघ ठे लक्षण जेनुं पणुं चतुरंग सैन्य सहित ठे, जस्ममह ठे
ते म्हेछ नामे महा चक्रवर्ति राजा सरीखो ठे, अने दशमुं आश्चर्य
तो पोतानी मेळेज अति प्रवल ठे माटे बीजानी सहायतानी अपे-
क्षा कर्पा घिनाज बीजा मोटा चक्रवर्ति राजा सरीखो ठे.

टीकाः—ततो यथा कश्चिन्महाराजाधिराजो म्हेछादि म-
हासमंतैर्जूमंखलं साधयति तथा अयमपि मोहराजो जस्म-
कादिजिर्जिनशासनमजिन्नवतीति ॥ ततो लोकैः कुसंघ
जैः तदाज्ञापरमोहराजशासनमनतिक्रामंजिः मूढत्वाद-
विमृश्यकारिजिरित्यर्थः एकोनूय दुष्टत्वेनैकमत्यं विधाय ॥

अर्थः—ते हेतु माटे जेम कोइ महाराजाधिराज ठे ते
म्हेछादि मोहराजावने पृथ्वीमंखलने साधे ठे तेम आ मोहराजा पण

टीकाः—कुसंध एवप्राक्वर्णितनिर्गुण साध्वादि समुदाय एववपुः शरीर स्वरूपं यस्यतत्तथा ॥ तस्मिन् जस्मक म्लेच्छस्य हिडुः संघएव स्वसैन्यं ॥ ततो यथा म्लेच्छोऽश्वादि साधने नपरजनपदमग्निं ज्वति एवं जस्मकोपि प्रबल दुःसंधबलेन जगवद्भासन मालिन्योत्पादनेन तिरस्कुरुते ॥

अर्थः—कुसंध एटले पूर्वं वर्णन कयों एवो गुण रहित साधु आदिकनो समूह एज ठे स्वरूप ते जेनुं एवो जस्मक ग्रहरूपी म्लेच्छनुं सैन्य दुःसंध एज ठे माटे जेम म्लेच्छ अश्व आदि साधने करीने शत्रुना देशनो पराजव करे ठे ए प्रकारे जस्मकग्रह पण बलिष्ठ एवो कुसंधनो समूह तेणे करीने जगवंतना शासनने मखिनपणुं उत्पन्न करवे करीने तिरस्कार करे ठे.

टीकाः—तथा दुरंत दशमाश्वर्ये दुष्टा संयत पूजाख्यां त्याश्वर्येचः समुच्चये विसूर्जति प्रजविष्णौ ॥ एवंच सति प्रौढी स्फूर्तिं जग्मुपि मोह एव मिथ्याज्ञान मेव लिंगिप्रज्ञप्त संसार मार्गस्यादि कारणत्वादति दुर्जयत्वा जागादि प्रजवत्वाच्च राजा प्रार्थिवस्तस्य कटके अनीके ॥

अर्थः—बळी दुष्ट एवा असंजतिनी पूजा नामनुं दशमं आश्वर्य प्रचलपणे प्रगट् थये ठेते मोह राजानुं सैन्य मोटी उन्नति पाम्युं. मोहते मिथ्याज्ञानज ठे, ते लिंगधारीए कहेला जे संसार मार्ग तेनुं आदि कारण ठे तथा अति दुःखबन्ने जिताय एवो ठे, तथा रागादिनुं कारण ठे, ए हेतु माटे मोह एज राजा ठे तेनुं सैन्य लिंगधारीनुरूपी विस्तार पामे ठेते.

टीकाः—प्रागुक्तस्य जस्मकादेः सर्वस्यापि मोहराजप-
 रिन्दनत्वेन तत्कटक कल्पत्वात् ॥ अथमर्थः ॥ मोहो हि
 दुष्टमोहराजकल्पस्तस्य च दुःसंघसङ्घचतुरंगवत्क-
 क्षितो जस्मको म्हेच्छास्वमदासामंतकल्पः ॥ दशमाध्वर्यं
 तु सत एवातिप्रचलत्वात्साहायांतरनिरपेक्षमेव द्वितीयम-
 दासामंतप्रत्ययं ॥

अर्थः—पूर्वं कलुं जे जस्मक मदादि सर्वे ते पण मोह
 गजानुं उपकरणरूप ठे माटे तेनी सेनाने तुल्यपणुं ठे ए हेतु माटे
 या अर्थ स्फुट ठे. निधे मोहराजा ठे ते दुष्ट मूल जुतराग ठे ते
 दुष्ट संघ ठे लक्षण जेनुं एवुं चतुरंग सेन्य सहित ठे, जस्ममह ठे
 ते म्हेछ नामे मदा चक्रवर्ति राजा सरखो ठे, अने दशमुं आध्वर्य
 तो पोतानी मेळेज अति प्रचल ठे माटे वोजानी सहायतानी अपे-
 क्षा कर्या यिनाज बीजा मोटा चक्रवर्ति राजा सरीखो ठे.

टीकाः—ततो यथा कश्चिन्महाराजाधिराजो म्हेच्छादि म-
 दासामंतर्जमंनसं साधयति तथा अथमपि मोहराजो जस्म-
 कादिजिर्जिनशासनमजिज्ञयतीति ॥ ततो लोकेः कुसंघ
 जनेः तदाज्ञापरेमोहराजशासनमनतिक्रामंजिः मूढत्वाद-
 विमृश्यकारिनिरित्यर्थः एकोऽनूप दुष्टत्वेनैकमत्यं विधाय ॥

अर्थः—ते हेतु माटे जेम कोइ महाराजा ठे ते
 म्हेछादि मोहराजावने पृथ्वीमंखने साधे ठे ते राजा पण

જન્મકાદિ ગ્રહવળે જીનશાસનનો પરાજીત કરે તે, માટે મોહરાજાની આજ્ઞામાં તત્પર ઇવા કુસંઘ લોકો એકઠા થઈને એટલે કુસંઘ જે તે મૂઢ છે. માટે મોહરાજાની આજ્ઞાનું ઝલ્લંઘન કરતો નથી અને અણત્રિચારું કરે છે તે સર્વ પુરુષો પોતાનો એકમત કરીને.

ટીકા:—ઈત્યં સકલજનપ્રતી તૈરાકોશતર્જનહીલા-
 વિજિઃ પ્રકારં: રાજવર્ચસેન વયં કદર્થ્યામહે પીમયામહે ઉપહ-
 ન્યામહ इत्यर्थः ॥ કેન હેતુનેત્યાહ ॥ સદાગમસ્ય લિંગિપ્રથિન
 મિથ્યાપયોત્પત્યત્વપ્રતિપાદકસ્ય શુદ્ધસિદ્ધાંતસ્ય કથયાપિ
 ધર્મદેશનાદ્ધારા વિચારમાત્રેણાપિ ॥ યદિ હિ પક્ષપ્રતિપક્ષ
 પરિગ્રહેણ સાધનરૂપણોપન્યાસૈઃ પ્રકૃતવિષયે પરૈઃ સહવાદ
 મુપક્રમામહે ॥

અર્થ:—સકલ લોકને પ્રસિદ્ધ ઇવા નિંદા તથા તિરસ્કાર
 તથા હીલનાદિ પ્રકારે કરીને તથા રાજ તેજવળે પીમીએ ટીપ
 શા હેતુ માટે પીમીએ ટીપ ? તેનો ઉત્તર કહે છે, જે લિંગધારીઝંપ
 વિસ્તાર્યો જે મિથ્યામાર્ગ તેને અન્માગપણું છે, એ પ્રકારે પ્રતિપાદન
 કરનાર જે શુદ્ધ સિદ્ધાંત તેનો કથાએ કરીને એટલે ધર્મ દેશના-
 દ્ધારે વિચાર કરવા માત્રે કરીને પક્ષ અને પ્રતિપક્ષનું ગ્રહણ કરી
 અનુમાનાદિ પ્રમાણનું કહેવું તેણે કરીને આવાતમાં પર સાથે વાદ
 વિવાદ કરવાનો ઉપક્રમ કરીએ ટીપ.

ટીકા:—॥ તદા નવિદ્યસ્તે કિમપિ કુચીરત્રિત્યપિ શ-

ट्टार्थः ॥ तथा च वयं शुद्धसिद्धांतविचारजव्येन्योऽनुजि-
पृक्तयोपदिशंतो नाव्यपीयांसमप्युज्जालं नाम हर्मः ॥

अर्थः—ते वखत ते कांइ करशे एम पण नथी जाणता
एम अपि शब्दनो अर्थ रह्यो ठे, पटखे आ अमे जे जे लिंगधारीउं
संबंधि खंरुन कर्युं ते सांजळो ते विवाद करवा आवशे तो तेमने
सिद्धांतनी साखे जवाय आपीशुं पण तेथी जय पामता नथी. वळी
शुद्ध सिद्धांततना विचारने जव्य प्राणी प्रत्ये अनुग्रहनी इच्छाए उपदेश
करतां खगार मात्र पण उलंजो पामवा योग्य अमो नथी.

टीकाः—॥ यदुक्तं ॥

नेत्रे निर्नीक्ष्य विपकंटक सर्प कीटान् ॥

सम्यग्यथा व्रजत तान् परिहृत्य सर्वान् ॥

कुज्ञान कुश्रुत कुट्टष्टि कुमार्ग दोषान् सम्यग् ॥

विचार यत् कोत्र परापवादः ॥ इति वृत्तार्थः ॥

अर्थः—ते वात शास्त्रमां कही ठे जे, चाखुं ते नेत्रे जोइ
विप, कांटा, सर्प, कीटा, इत्यादिनो परिहार करो सारे मार्गे चालो.
कुज्ञान, कुसिद्धांत, कुट्टष्टि, कुमार्गे ते संबंधि सर्व दोषने सारी पेठे
विचारो एम थमारुं कहेवुं ने, तेमां लोकोपवाद शो ठे ? कोइ प्रकारनो
जणातो नथी. ए प्रकारे आ ठेह्या काव्यनो अर्थ संपूर्ण थयो ॥ ४७ ॥

टीकाः—॥ सूरिः श्री

कुले, तेज

જસ્મકાદિ ગ્રહયને જીનશાસનનો પરાન્ન કરે તે, માટે મોહરાજાની આજ્ઞામાં તત્પર એવા કુસંઘ લોકો એકઠા થઈને ઇટલે કુસંઘ જે તે મૃદુ છે માટે મોહરાજાની આજ્ઞાનું અધ્યંધન કરતો નયો અને અણવિચારું કરે છે તે સર્વ પુરુષોએ પોતાનો એકમત કરીને.

ટીકા:—શ્ચયં સકલજનપ્રતી તેરાકોશતર્જનહીલા-
દિજિ: પ્રકાર: રાજવર્ચસેન વયં કદર્યામહે પીરુયામહે ઉપહ-
ન્યામહ इत्यर्थ: ॥ કેન હેતુનેત્યાહ ॥ સદ્ગમસ્ય લિંગિપ્રથિન
મિથ્યાપયોત્પત્યત્વપ્રતિપાદકસ્ય શુદ્ધસિદ્ધાંતસ્ય કથયાપિ
ધર્મદેશનાદ્વારા વિચારમાત્રેણાપિ ॥ યદિ હિ પદ્મપ્રતિપદ્મ
પરિગ્રહેણ સાધનદૂષણોપન્યાસે: પ્રકૃતવિષયે પરે: સહવાદ
મુપક્રમામહે ॥

અર્થ:—સકલ લોકને પ્રસિદ્ધ એવા નિંદા તથા તિરસ્કાર
તથા હીલનાદિ પ્રકારે કરીને તથા રાજ તેજવને પીનીએ ઠીણ
શા હેતુ માટે પીનીએ ઠીણ? તેનો ઉત્તર કહે છે, જે લિંગધારીઝંણ
વિસ્તાર્યો જે મિથ્યામાર્ગ તેને અન્માગપણું છે, એ પ્રકારે પ્રતિપાદન
કરનાર જે શુદ્ધ સિદ્ધાંત તેનો કથાએ કરીને ઇટલે ધર્મ દેશના-
દ્વારે વિચાર કરવા માત્રે કરીને પદ્મ અને પ્રતિપદ્મનું ગ્રહણ કરી
અનુમાનાદિ પ્રમાણનું કહેવું તેણે કરીને આવાતમાં પર સાથે ત્રાદ
વિવાદ કરવાનો ઉપક્રમ કરીએ ઠીણ.

ટીકા:—॥ તદા નવિદ્યસ્તે કિમપિ કુવીરત્રિત્યપિ શ-

ઠદાર્યઃ ॥ તથા ચ વયં શુદ્ધસિદ્ધાંતવિચારજલ્મેજ્યોઽનુજિ-
ધૃતયોપદિશંતો નાલ્પીયાંસમપ્યુજાલંજામર્દામઃ ॥

અર્થઃ—તે વલત તે કાંઈ કરશે એમ પણ નથી જાણતા
એમ અપિ શબ્દનો અર્થ રહ્યો છે, પડલે આ અમે જે જે લિંગધારી
સંબંધિ લંકન કર્યું તે સાંજલો તે વિવાદ કરવા આવશે તો તેમને
સિદ્ધાંતની સાલે જવાબ આપીશું પણ તેથી જય પામતા નથી. વલ્લ
શુદ્ધ સિદ્ધાંતના વિચારને જલ્મે પ્રાણી પ્રત્યે અનુમદ્ની દ્રષ્ટાવ તપદે-
કરતાં ભગાર માત્ર પણ ઝલંજો પામવા યોગ્ય અમો નથી.

ટીકાઃ—॥ યદુકં ॥

નેત્રેર્નિરીદ્ય વિપકંટક સર્પ કીટાન્ ॥
સમ્યગ્વથા વ્રજત તાન્ પરિહૃત્ય સર્વાન્ ॥
કુજ્ઞાન કુશ્રુત કૃદાષ્ટિ કુમાર્ગ દોપાન્ સમ્પન્ ॥
વિચાર યત કોત્ર પરાપવાદઃ ॥ ઇતિ વૃત્તાર્થઃ ॥

અર્થઃ—તે વાત શાસ્ત્રમાં કહી છે જે, ચાલવું તે ને
વિપ, કાંટા, સર્પ, કીના, ઇત્યાદિનો પરિહાર કરો સારે માંગે
કુજ્ઞાન, કુસિદ્ધાંત, કુદૃષ્ટિ, કુમાર્ગ તે સંબંધિ સર્વ દોષને
વિચારો એમ અમારું કહેવું ને, તેમાં લોકોપગાદ શો છે? કોઈ
જણાતો નથી. પ પ્રકારે આ ઠેલા કાલ્પનો અર્થ સંપૂર્ણ થયે

જિ. ધીજિનવદ્ધજોઽજનિ પુષ્પધાંડે

સા સંપૂર્ણોજયદેવસૂરિચરણાંજોજાલિલીલાયિતઃ ॥ ચિત્રં રાજ-
સજ્જાસુયસ્ય કૃતિનાં કર્ણે સુધાહુર્દિનં તન્વાના ત્રિબુધેર્યુરોરપિ,
કવેઃ કેર્ન સ્તુતાઃ સૂક્તયઃ ॥ ૧ ॥

અર્થઃ—ચંડકુલમાં શ્રી જિનવલ્લભસૂરિ યયા. તે કેવા ઠે ?
તો પંક્તિ એવા તથા તેજ પ્રતાપવને સંપૂર્ણ તથા અજયદેવસૂરીના
ચરણરૂપી કમલને વિષે ઝમર લીલાનું આચરણ કરતા એટલે તે-
મના અંતેવાસી શિષ્ય એવા ગુરુ એવા, અને કવિ એવા જે જિનવ-
લ્લભસૂરિ તેમની જે સુંદર વાણીયો તે રાજસજ્જાનને વિષે, પંક્તિના
કાનને વિષે અમૃતદૃષ્ટિને વિસ્તાર કરતી દેખાય ઠે. માટે તેનો
સ્તુતિ કોણે નથી કરી ? એટલે સર્વ પંક્તિઓ તેમની વાણી વચ્ચાણી ઠે.

ટીકાઃ—॥હિત્વા વાઙ્મયપારદ્વશ્ચતિલકં ચંદી પ્રલોકંપૂણ
પ્રજ્ઞાનામપિરંજયંતિ ગુણિનાં ચિત્રાણિ ચેતાંસ્યદ્વો ॥

હુંટાકય શ્યુતતંડ્રચંડ્રમહસામઘ્યાપ્યવિદ્યામુખઃ

કસ્યાન્યસ્ય મનોરમાઃસકલદિક્ કૂલં કપાઃકીર્તયઃ ॥ ૨ ॥

અર્થઃ—વઢી શાસ્ત્રના પારંગામી, પુરુષોમાં તિલક સમાન,
એવા જે જિનવલ્લભસૂરિ તેનો ત્યાગ કરી વીજા કયા કવિની સંપૂર્ણ
ચંડ્રકાંતિને હુંટનારી એટલે સંપૂર્ણ ચંડ્રકાંતિ સમાન એવી અને હજુ
સુધી પણ અવિદ્યાનો નાશ કરતી અને સકલ દિશાઓમાં વ્યાપતી
એવી સુંદર કીર્તિ ઠે? અર્થાત્ એવી કોઈ ગુરુની કીર્તિયો નથી, કેમ-
જે લોકને દીપાવનાર અને લોકને પ્રસન્ન કરે એવા ઠે બુદ્ધિ જે-

मनी एवा गुणी पुरुषोनां पण नाना प्रकारना चित्तने रंजन करे ठे
ए मोटुं आश्चर्य ठे ॥ २ ॥

टीका:—॥ माधुर्यशार्करितशर्करयारयाद्यं, पीयुषवर्षमिव
तर्कगिरा किरंतं ॥ विद्यानुरक्तवनिताजनितास्यवास्यं, हित्वाऽ-
परत्र न मेना विदुषामरंस्त ॥ ३ ॥

अर्थ:—मधुरतावसे साकरनी मीठाशना गर्वने कनका
करती एटले अति मीठा एवी तर्कवाणी वसे अमृतरसने दोळताज
होयने शुं ? अने सरस्वती रूप अनुरागिणी स्त्रीये उत्पन्न करी ठे
मुखचातुर्यता ते जेनी एवा जे जिनवल्लभसूरी तेनो त्याग करी वि-
द्वान लोकनां मन धीजे ठेकाणे न रमतां ह्यां ॥ ३ ॥

टीका:—॥ जज्ञे श्रीजिनदत्तयत्यधिपतिः शिष्यस्ततस्त
स्यय, सिद्धांताद्भि विधिपारतंत्र्यविषयानिख्यामनिख्यान्वितः॥
आसाद्य त्रिपदीं विधुर्वल्लिमिव व्यध्वं शृण्वंसनं ॥ चिच्छेद
प्रतिपंथिनं सुमनसां व्यक्तक्रमप्रक्रमः ॥ ४ ॥

अर्थ:—त्यार पठी ते जिन वल्लभसूरिना शिष्य शोभाये
सहित जिनदत्तसूरी यया जे जिनदत्तसूरि विधिना पारंगामीप्या-
रूपी जेनुं नाम ठे एवी त्रिपदीने सिद्धांतधी पामोने सत्पुरुषनो
शत्रुरूप, थने धर्मनाशक एवो जे उन्मार्ग तेनो प्रगटपणे शदशिदार
करता उता (वेदता ह्या) ते उपर दृष्टांत थन्य दर्शननुं कदे ठे जे,
जेम विष्णुये उन्मार्गं चाखनार वलि राजानो उच्छेद कयों तेम ए

सा संपूर्णोज्जयदेवसूरिचरणांजोजालिलीलायितः ॥ चित्रं राज-
सत्तासुयस्य कृतिनां कर्णे सुधादुर्दिनं तन्वाना विबुधैर्गुरोरपि,
कवेः कैर्न स्तुताः सूक्तयः ॥ १ ॥

अर्थः—चंद्रकुलमां श्री जिनवद्वजसूरि तथा ते केवा ठे ?
तो पंक्ति एवा तथा तेज प्रतापवने संपूर्ण तथा अज्जयदेवसुरीना
चरणरूपी कमलने विषे ब्रमर लीलानुं आचरण करता एटले ते-
मना अंतेवासी शिष्य एवा गुरु एवा, अने कवि एवा जे जिनव-
द्वजसूरि तेमनी जे सुंदर वाणीयो ते राजसत्ताजने विषे, पंक्तितोना
कानने विषे अमृतवृष्टिने विस्तार करती देखाय ठे. माटे तेनी
स्तुति कोणे नथी करी ? एटले सर्व पंक्तितोए तेमनी वाणी बखाणी ठे.

टीकाः—॥हित्वा बाङ्मयपारदश्चतिलकं यंदी प्रलोकं पृण
प्रज्ञानामपिरंजयंति गुणिनां चित्राणि चेतांस्यहो ॥

हुंटाक्य श्रुततंद्रचंद्रमहसामद्याप्यविद्यामुपः

कस्यान्यस्य मनोरमाः सकलदिक् कूलं कपाः कीर्त्तयः ॥ २ ॥

अर्थः—वळी शास्त्रना पारंगामी, पुरुषोमां तिलक समान,
एवा जे जिनवद्वजसूरि तेनो त्याग करी बीजा कया कविनी संपूर्ण
चंद्रकांतिने हुंटनारी एटले संपूर्ण चंद्रकांति समान एवी अने हजु
सुधी पण अविद्यानो नाश करती अने सकळ दिशाजमां व्यापती
एवी सुंदर कीर्त्तिउ ठे? अर्थात् एवी कोइ गुरुनी कीर्त्तियो नथी, केम-
जे लोकने दीपावनार अने लोकने प्रसन्न करे एवा ठे बुद्धिउ जे-

ની એવા ગુણો પુરુષોનાં પણ નાના પ્રકારના ચિત્તને રંજન કરે છે
મોટું આશ્ચર્ય છે ॥ ૨ ॥

ટીકા:—॥ માધુર્યશર્કરિતશર્કરચાર્યાયં, પીયુષવર્ષમિવ
તર્કગિરા ફિરંતં ॥ વિદ્યાનુરક્તવનિતાજનિતાસ્યલાસ્યં, હિત્વા-
પરઞ્ચ ન મેના વિદુષામરંસ્ત ॥ ૩ ॥

અર્થ:—મધુરતાએ સાકરની મીઠાશના ગર્વને કમકા
કરતી ઇટલે અતિ મીઠો એવી તર્કવાણી વડે અમૃતરસને ઢોલતાજ
હોયને શું ? અને સરસ્વતી રૂપ અનુરાગિણી સ્ત્રીએ ઇત્પન્ન કરી છે
સુખચાતુર્યતા તે જેની એવા જે જિનવલ્લજસૂરી તેનો ત્યાગ કરી વિ-
દ્યાના લોકનાં મન વીજે ઢેકાણે ન રમતાં હવાં ॥ ૩ ॥

ટીકા:—॥ જહ્ને શ્રીજિનદત્તયત્પદિપતિઃ શિષ્યસ્તતસ્ત
સ્યપ, સિદ્ધાંતાદિ વિધિપારતંત્ર્યવિષયાત્તિહ્યામત્તિહ્યાન્વિતઃ॥
આસાદ્ય ત્રિપદીં ત્રિધુર્વલિમિવ વ્યધ્વં વૃષધ્વંસનં ॥ ચિદ્વેદ
પ્રતિપંથિનં સુમનસાં વ્યક્તક્રમપ્રક્રમઃ ॥ ૪ ॥

અર્થ:—ન્યાર પઠી તે જિન વલ્લજસૂરિના શિષ્ય શોજાયે
સહિત જિનદત્તસૂરી થયા જે જિનદત્તસૂરિ વિધિના પારંગામીપણા-
રૂપી જેનું નામ છે એવી ત્રિપદીને સિદ્ધાંતથી પામીને સત્પુરુષનો
શત્રુરૂપ, અને ધર્મનાશક એવો જે ઝનમાર્ગ તેનો પ્રગટપણે પાદવિહાર
કરતા ઠતા (વેદતા હવા) તે ઊપર દૃષ્ટાંત અન્ય દર્શનનું કહે છે જે,
જેમ વિષ્ણુએ ઝનમાર્ગે ચાલનાર વલિ રાજાનો ઝઘેદ કર્યો તેમ એ

વાત અન્યદર્શનોના શાસ્ત્રમાં છે જે એક સમે દૈત્યનો અધિપતિ વસિ
રાજા મહા વલ્લવાન થયો તેણે ઇંદ્રને જીતી ઇંદ્રાસન ઉપરથી કાઢ
મૂક્યો, પઠી તે ગાદી ઉપર વલિરાજા ઇંદ્ર થયો, તેણે પોતાના ઇં
દ્રાસનની દૃઢતાને અર્થે પોતાને અર્થે પૃથ્વી ઉપર આવી નર્મદા નર્મ
ઉપર યજ્ઞ કરવા માંડ્યા ત્યારે જગત્પાલક વિષ્ણુએ તે અન્યાય જોઈ
અવતાર લીધો પઠી વામણુ રૂપ કરી ત્રહ્મચારીનો વેપ જે દંન ક
મંજુ, કૌપીન, મૃગચર્મ, શ્યાદિ ધારણ કરી કપટથી વલિરાજાના
યજ્ઞમાં ગયા અને ત્રણ મગલાં પૃથ્વી માગી, પઠી પોતાનું વીરાટ રૂપ
પ્રગટ કરી વે મગલાંમાં સર્વ જગત્ જરી લીધું અને શ્રીજું મગસું
વઢી રાજાથી ન અપાયું ત્યારે તેના ઉપર પગ મૂકી પાતાલમાં ઘાંપી
ઘાલ્યો, અને એની સર્વે રાજ્યસમૃદ્ધિ ઇંદ્રને આપીને પાતો ઇંદ્રાસને
વેસામ્યો શ્યાદિ સવિસ્તર કથા વામનપુરાણથી જાણવી.

ટીકા:—॥લાવણ્યાવસયો યથા પતિરપાં નો પર્વતદોઝિતઃ
શૃંગીવ યુસદાં સુવર્ણ સુત્રગો નોઞ્ચેઃ સુરાગાશ્રયઃ॥ યઃ કલ્પદુરિવ
હુતાર્પિત ફલો નોચત્સદાપલ્લવઃ, સામ્યં યસ્ય તથાપિશશ્વ
યશ સર્વતઃ કુર્વતે વાલિશાઃ ॥ ૫ ॥

અર્થ:—વઢી તે કેવા છે ? તો લાવણ્ય માત્રને રહેવાનું ઘર
રૂપ, જેમ જલને રહેવાનું ઘર સમુદ્ર છે તેમ, તેમાં થાટકું વિશેષ
છે જે સમુદ્ર મંચન કર્યું ત્યારે પર્વતવને સમુદ્રને ફોડે યપોઠ, અને
થા થાચાર્ય કોઈ જગાળ ફોડે પામ્યા નથી. વઢી ઊંચા મેઘપાંત
ના જેવો સુંદર છે વર્ણ જેમનો પદ્મા છે, દેવતાને પ્રસન્ન કરે પણ
મેઘપર્વત સારા રંગનો પટલે રાગનો આશ્રય છે અને આ થાચાર્ય

रागने रहेवानो आश्रय नथी एटलुं विशेष. बळी सारा पदसव
वाळो जे कष्टपवृक्ष तेना जेवा, पण तेमां आटलुं विशेष ठे जे आ
आचार्यने कोइ दिवस आपत्तिनो खव पण उत्पन्न थयो नथी, तो
पण वाळ पुरुषो ठे ते, वखाणवा योग्य ठे यश ते जेमनो एवा आ
आचार्य तेमनी पूर्वे कही एवी उपमाउ तेमने करे ठे ॥ ५ ॥

टीका:—॥तस्य श्रीजिनचंद्रसूरिरजवज्जिष्वावतं, सस्ततो
नायेन वित्तन्यता कुयसयामोदं युधानं दिना ॥ सर्वस्याः सु-
जग जविष्णुमवनेः शुक्लद्वितीयेषुवस्केनो मंजुदिदृक्वस्तनु
कलमौन्मुख्यमापादिताः ॥ ६ ॥

अर्थ:—त्यार पठी जिनदत्तसूरिना मोटा शिष्य श्री जिन-
चंद्रसूरि थया. पंक्तिने आनंद पमारुनार एवा, जेणे पोताना प्र-
तापे करीने समस्त पृथ्वीना लोकने आनंद विस्तार्यो. तथा तेनुं
साहं जाग्य विस्तार्युं, तेमनी सुंदर अजयाळी या पदनी योजना
चंद्रमानी ऐठे शिष्यपणे जोवाने कोण पुरुषो उत्साह्यंत थया नहि ?
अर्थात् सर्वे पण थया ॥ ६ ॥

टीका:—विश्वत्रयेष्वजय्य श्री मदनेकांतहृदयवासृक्षया ॥
वरवर्णिन्या प्रीयत-यस्य जनो जवविस्त्रासिन्या ॥ ७ ॥

अर्थ:—बळी प्रण जगतमां जेने जीतया समर्थ नथी एवा
अनेकांत मननी सुंदर संसारमां विस्त्रास न करता एवी निर्दोष
वाणीवने जेणे लोक प्रसन्न कर्या ठे एवा ॥ ७ ॥

टीकाः—अंतःसंसदमर्ककर्मशलसत्तर्कदणुतव्याहृतिसृक्-
 प्रावाहुकगर्वचर्वणचणप्रखन्मनीपाजुपः ॥ शिष्यस्तस्य
 यतीश्वरो जिनपतिर्जग्रंथसग्रंथधोग्रंथत्याग्यपि संघपट्ट
 विवृत्तिं स्पष्टाजिधेयामिमान् ॥ ७ ॥

अर्थः—सत्ताने त्रिपे सूर्य जेवा आकरा अने शोचता एवा
 जे तर्क तेणे करीने अज्यास करी एवी जे उक्तिउ तेने उत्पन्न क-
 रनार एवा जे वादि लोको तेमनो जे गर्व तेने नाश करवा समर्थ
 एवी देदीप्यमान जे बुद्धि तेणे सहित एवा जे जिनचंद्रसूरि तेम-
 ना शिष्य जिनपति नामे यतिना अधिपति थया ते निर्ग्रंथ ठे तोपण
 ग्रंथ एटले शास्त्र थयवा आग्रंथ तेने रचता ह्वा, एटले विचार
 करवा योग्य एवी अने प्रगटपणे जेनो अर्थ ठे एवी संघपट्टकनी आ-
 प्रकारनी टीकाने करता ह्वा ॥ ७ ॥

ए प्रकारे जिनवह्मजसूरिना शिष्य श्री जिनदत्तसूरि तेमना
 शिष्य श्री जिनचंद्रसूरि तेमना शिष्य श्रीजिनपतिसूरि तेमनी
 करेली टीका समाप्त थइ.

॥ अक्षर गणनया १०२४०० श्लोक बंधन ३२०० इति प्रमाणं ॥

॥ इति संघपट्टक वृत्तिः समाप्ता ॥

टीका:—यतःसंसदमर्ककर्मकशत्रुसत्तर्कदण्डव्याहृतिसृक्-
प्राचाडुकगर्वचर्वणचणप्रखन्मनीपाजुयः ॥ शिष्यस्तस्य
यतीश्वरो जिनपतिर्जग्रंथसग्रंथधोग्रंथत्याग्यपि संघपट्ट
विधृतिं स्पष्टाजिधेयामिमान् ॥ ७ ॥

अर्थः—सत्त्वाने त्रिपे सूर्य जेवा आकरा थने शोभता एवा जे तर्क तेणें करीने अज्यास करी एवी जे वृक्तिउं तेने उत्पन्न करनार एवा जे वादि लोको तेमनो जे गर्व तेने नाश करवा समर्थ एवी देदीप्यमान जे बुद्धि तेणें सहित एवा जे जिनचंद्रसूर तेमना शिष्य जिनपति नामे यतिना अधिपति थया ते नियंत्र्य ठे तोपण ग्रंथ एटले शास्त्र अथवा आग्रंथ तेने रचता हवा, एटले विचार करवा योग्य एवी अने प्रगटपणें जेनो अर्थ ठे एवी संघपट्टकनी आ प्रकारनी टीकाने करता हवा ॥ ७ ॥

ए प्रकारे जिनवद्वजसूरिना शिष्य श्री जिनदत्तसूरि तेमना शिष्य श्री जिनचंद्रसूरि तेमना शिष्य श्रीजिनपतिसूरि तेमनी करेली टीका समाप्त यइ.

॥ अक्षरं गणनया १०२४०० श्लोक बंधन ३२०० इति प्रमाणं ॥

॥ इति संधपट्टक वृत्तिः समाप्ता ॥

